

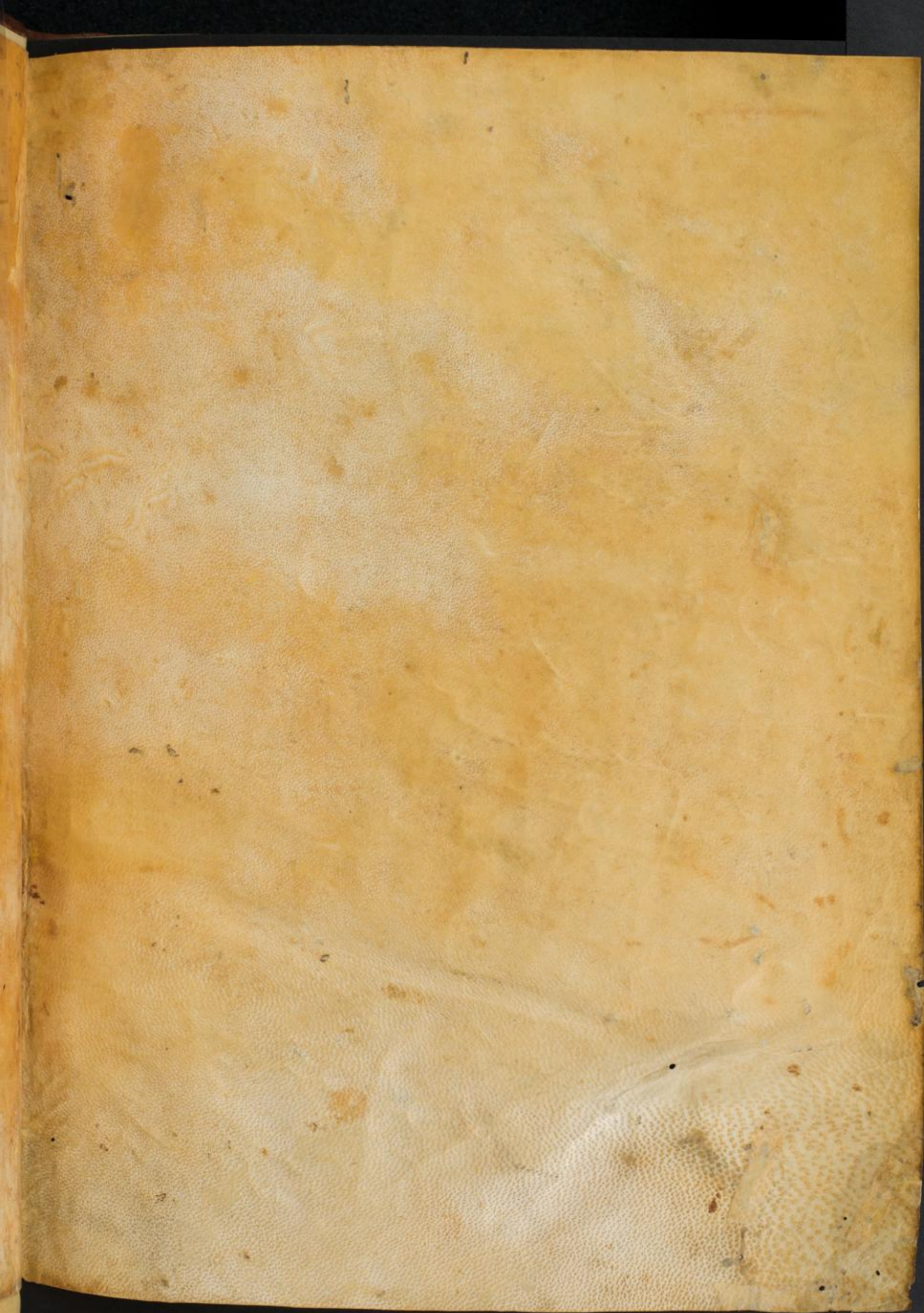

Die Anton-Betz-Stiftung
hat mit ihrer Spende für die Universitäts-
und Landesbibliothek Düsseldorf
die Restaurierung dieses Bandes ermöglicht.

1998

Rupert' abbs ad Cūnonē altē Syngentem.
Quid racōnis qd utilitatis qd hab; gr̄e & uirtutis. qd mo-
 nach; aliu qm̄ inuenerūt colorē queherūt in uestib; . Nam
 erat ut nūc est in cenobis niger color uestiū usitatus utiq; sex
 u. scilic; & monachis & monialib; . ipi autē sub albo subnoq; & in
 certo colore ut ceperūt. cui ra causas ignoiam; . Fortunā si nos
 albidis uestib; uti fuissent; ipi nūc nigris uterent; . Et reūa ad
 similitudo tūc excusabilior est; . qā uidelic; omnium color; niger
 color obscurissim; est albus autē nitidissim; . & hor; contrarior; ceti
 colores mediu sūt; . Itū cui usū nos inuenim; & tenem; utiq; sex
 monachos p̄fessionis. scilic; nigrū colorē maxime fugiūt.
 qd ad qd ualeat ignoiam; . n̄ qā nō nichil istud spectaculū lesa
 significat illā uirtutem. de q̄ canit in psalmo. dō q̄ inhabitare
 facit unū moris in domo. Qd quia ita est. nobis ex h̄ q̄ntula
 cūq; sit solatio. qā nō nos ab ipis h; ipi a nobis autē sūt &
 exierūt hoc modo. Ratio cur bis bñdōs de uestim̄tis que p̄t
 frigus habent de ouinis pellib; nullā fecit m̄tionem in regula.
Rupertus. Videlic; qā de illis dūtaxat uestib; sine qb; nō p̄ficiat
 certius habit; monachi ad se p̄tinē iudicant. ceti in q̄sde
 ratione abbas dereliquit. sicut pat; . n̄ eo loco recte u dicit.
 sufficit monacho duas tunicas & duas cucullas h̄re p̄pter
 noctes & p̄t lauare ipas res. Nam qd sup; fuit sup̄flūū est
 & amputari d̄t; . At ille nō in om̄ib; locis h; in medicabus ita
 sufficere credidit. Sic em̄ incept; . Vestim̄ta fr̄ib; scdm̄ locoꝝ
 q̄litate ubi h̄ant. ut aeris temperiem deūt. qā in frigidis re-
 gionib; amplius indiget. in calidis ū min; . Hec ē consideratio
 p̄nes altē .

Librerie bibliotheca
 Speyerensis

B. 134

1311

pmo em habem oritur in simbolo Atha
 natij. h est fides catholica. u unu dnm in
 trinitate. et trinitate in unitate uenem. De
 scdo in psalmo. Ipsi pibit tu au pmanes
 Onhard. No ex tempe altatione habz n i
 substantia altatione. Leo ip. Simpliciter di
 unitatis nate n addi vltimu potest. De
 tico psalmista. No erit in te ds rexes. neq
 adorab dm alien. Recens e rexer scm ul
 natu. Diuinitate ta gena hoim multipli
 cant. scilz idolatre. Psalmista. Omis dy gen
 tu demora. dms au celo fecit. It niginan
 tu. h artium utitute karactib. et huimodi
 stulticijs. It Carnales hoies scilz qd gulosi
 colut uentre. Apis. Quoy ds uerex e.
 et auari q sup oia diligt pecunia. Apis. aua
 ritia qd est idolor feruit. Est itaq in deo
 ua uitas pp simplicitate. imutabilitate.
 singularitate. et pp unitatis create simili
 tudine. qa sic uitas descendit a nullo. et ois
 plaitas ab ea desluit. sic ds a nullo. et oia ab
 ipso. It sicut unitas de se gignit unitate
 ita ds pat de se gignit alim se. ut dicit
 Augrin. id est alim simile sibi. ul alim a
 se. id est filiu. Hoc nom ds tptit accipit.
 scilz natalit. nicipatue adoptatue. Per
 mo in sol do uenit. Scd. dy dicunt ydola.
 s. solo noie. qa res nois. sc. diuinitas n uer
 nit ill. Tco m uenit bonis hominib. q
 diuine bonitatis participes st. p gram pu
 denie. ul doctna. ul potestate prelacionis. ul
 potestate miracloy. Psalmista. Ego dixi dy
 est. et filij exalti ois. Permo m h nom ds no
 hab. plale p se. cu sit un sol ds mmo. n
 diuinitas recipiat distinctioem. s. scdo m
 et tco hab. plale.

Quod unu solu prin

Sicut un' ds est. sic unu capu est. uij.
 solu pncipiu est qd ostendit mul
 tiplicat ratione. Permo sic. Am si duo snt

pncipia. unu solz sume bonu. et aliud su
 me malu. aut immitant in exalte p se au
 n. Si no g alim coy erit ens p aliud. et ita n
 erit duo pncipia. Si sic. s. exalte p se e bonu.
 malu au pl' est; malu. si n habet illd bon.
 g n est sume malu. Pctea in creatis inue
 niut qmox. uidelz multitudo. ordo. ipfecto.
 mexio. scilz istoy pbat unu tant pnc
 ipiu esse. Omis eni multitudo sed dyoni
 sium ab unitate trahit origine. ergo neces
 se est omis multitudinis unu pncipiu ee.
 It cu omnis ordo habeat pns et postius. opoe
 ter qd habeat unu pncipiu. It sed Boeciu.
 Ome unysem ab aliq simpliciter pscd tnt
 origine. et h est ds nr. It. Omis mexio di
 uisoy. causa haly sue mexionis. et suatio
 nis ad unu. et h est ds. It. si ceo unu sume
 malu. a q omne malu sequet qd xpc sedm
 coy ceo ab illo pncipio. cu in eo fuit malu
 pene qd e absurdum dice. Patet ex pdis qd
 ds pncipiu et summum e. et unu solu est pnci
 piu. tum ratione dignitatis. tum ratione a
 tressionis. tum ratioe caritatis. **Quod**
Sicut patm ee p h ostend **patet est. uij.**
 qa cu ds sit potentissim. sapientissim.
 et optimus potest. scit. et uult se sume et
 immitare. h aut est alti maiestatis sue ple
 nitudinidare. g ds pat ab etno. ab etno fil
 um sibi equalē genuit. cu diuinitatis sue ei
 sentia immitauit. Vicit ergo dms in ysaya
 Si ego q generatione amctis tduo. stultis em.
 Pat multiplicat sumit. It eni pat etna
 genatioe. ysaya. Genatioem et ns enariab
 pdestinatione. Apis. bra uob et pax a do
 pat. q pdestinauit nos i adoptioem filioy
 Creatioe. Deuteronomy. Numqd n ipse pat
 e tuus q possed. fec. et creauit te. fec. inq
 sedm coy. et creauit sed aiām. possed sedm
 utruq. Redemptioe. ysayas. Tu dne pat

nr. ⁊ redemptor nr. a seculo noni tui. Sacra
mental regeneratione. Prima epla per. Bndes
ds ⁊ pat dñi nr. ihu xpi q̄ regenerauit nos.
Fidei inspectione. Iohanes. Vedit potestate
filios dei fieri. hys q̄ credō in noīe ei. Bre
adoptione. ad romanos. Accepistis spm
adoptionis. in q̄ clamam' abba pat. Gl'e col
latione. Ad galatas. Itaq; iā n̄ est seru'
s; fili'. qd si fili' ⁊ heres p̄ dñm. id est p̄ opa dñi
Opa enī nra magis s̄ p̄ dñm uite eīne mī
torā. q̄ p̄ nos. Primo m̄ sumit' pat' p̄so
nalt'. ⁊ ille mod' solt' pat' uenit. Q̄to m̄
solt' redēptionis n̄ solū effectiue dñ. sed et
am p̄missis exhibitiōem. Sumit' etiā p̄so
nalt'. ⁊ ille mod' solt' filio uenit. sed qd no
d' redēptionis fuit p̄ morte filij. Om̄s auī alij
modi r̄bus p̄sonis siml' ueniūt. q̄a in diu
sa s̄ opa tūctatis. nisi forte aliq̄s illoz mo
doz ueniat alicui p̄sonē p̄ appropriatio
ne. Circa genatiōem nota quatuor p̄positi
ones. in quib' iudi potit' utrū cētra di
uina genat' ul' genēt'. Prima ē. si cētra
genat' essētia. scda h' cētra genat' p̄sonā.
ticia h' p̄sona genat' cēntiam. q̄tra h' p̄so
na genat' p̄sonā. Hax p̄positionū tres p̄
me sup̄le s̄. Q̄tra auī uā. Est enī relati
ua in theologia qd essētia diuina n̄ genat'
n̄ genat'. dicend' tam qd pat' uirtute cēnti
e existētis in se genat'. ⁊ qd filio p̄ genā
tionē imūicat' cēntia sic' spū scō p̄ p̄ces
sione.

Quod Filius est. v.

Qum sint correlatiua pat' ⁊ fili'. ⁊ p̄ ea
dem rationes ostendit' filiū eē. p̄ q̄s of
fensū est patre eē. Præterea ut emanatiōes
p̄fectissima ē genatiō. q̄a p̄nit' assimilā
genitū suo genitori qd emanationes alie
n̄ faciūt. Cū ig' copiosissimo fonti boni
tatis p̄erat emanatio p̄fectissima. con
stat qd pat' q̄ est fons bonitatis. genat' fili

um eīlem sibi. cui imūicat' sue plenitu
dine maiestatis. Aliq̄s ē fili' dñi p̄ grām
unionis. ut xps homo. Aliq̄s p̄ uirtute nati
uitatis. ut xps in q̄ntū ds. Aliq̄s p̄ adoptio
ne. ut scī. Aliq̄s p̄ creatiōem. n̄ quā factā. De
filio dei dicit' athanasius in altercatione iura ar
rium. qd ipse ē sebs' q̄ cuncta cogitant'. Sapie
tia q̄ cognata ditionunt'. uirt' quā disposita
p̄ficiunt'. vbum q̄ scā mūctant'. lum q̄ p̄fecta
clarescunt. Fili' ergo dñi sapientia patris. nō
qd aliud ē pat' sapientis. sapientia genita. s; q̄
a filio genit' cui appropriat' sapientia. Vn
pat' dñi. Vn in sapientia fecisti. id est cum
sapientia. q̄ est fili'. qm̄ in diuina sūt opa tū
ctatis. Vn h' p̄posito in notat' subandocita
tem i filio. q̄ h' ipm̄ hab; a patre qd res ēat.
Genat' enī uerū est qd qd qd hab; p̄sona
ul' opat'. ul' est. hab; ab eo a q̄ est. Qualit'
aū fili' fit de patre. Nota qd p̄posito de qm̄
doz denotat' causā efficiētē. ut cū dñi xps
ceptus ē de spū scō. qm̄doz matiam. ut cū
dñi xps nat' est de uirgine. qm̄doz p̄ceptita
tem cēntie. ut cū dñi fili' nat' de patre. qm̄
doz tñtib' statūcom ut cū dñi corp' xpi fie
ri de pane. qm̄doz ordmē. sed quod dñi crea
tura eē de nihilo.

Quod Fili' ē ymago patris.

Ymago est implex. scilicet cōlūctatis. unū vi
tationis. rēp̄sentatiōis. Primo in fili'
est ymago patris. scdō in. homo fcs est ad
ymaginē dei. Benefi. faciam' hoīem ad y
maginē ⁊ similitudinē nrām. t̄cro in mū
dus dñi speculū creatoris. Ap̄ls. Videm'
nē p̄ speculū ⁊ i crugmate. Itē est yma
go n̄ ad ymaginē. sic' fili'. ⁊ ē ymago ad
ymaginē. sic' homo ⁊ angls. ⁊ ē aliqd nō
ymago. s; ad ymaginē. ut mund'. q̄ ipse n̄
dñi ymago. s; uestigū creatoris. q̄a licet tū
ctatē rēp̄sentet. n̄ tam imitat'. n̄ est capax
ei' ut homo. Est tam' mund' ad ymaginē

ul' false

di fact: qd deus aliud exemplar n̄ habuit.
 ad cui similitudinē creatas facit. nisi seip
 sum. Et ymago genita u' fili: est ymago
 creata. u' homo & angls: & ē ymago scā u'
 statua hēulis: qd ipm rēp̄sentat. Ex hys pa
 trē qd ēē ymaginē. uenit creator & cātu
 re. Creatori quidē ut filio. q' est ymago pa
 tris. Creatē uo uenit tam corpali q' spūa
 li. qm̄ etiā ip̄sire: ip̄e tamē loquēdo dī quō
 creata corpal est creatoris uestigiu. Unde a
 postol. Inuisibilia dī p̄ ea q' facta sūt sp̄sicutū
 tur. Ibi ip̄posito p̄n dicit mediū disponens
 in q̄ntum creata confidat. in se. s̄ excitans.
 i q̄ntū est creata. & in q̄ntū est similitudo
 creatoris: qd n̄ disponit ad cognitiōem con
 ditoris. immo p̄ talē modū p̄ci impeditur
 cognitiōem: cū uir creatorē & creatam maior
 sit dissimilitudo q' similitudo. ^{Creata v' spūalis}
^{ut creatoris similitudo.}
Ezechiel. Tu signaculū similitudinis. Et h̄ideo
 qd in angelo p̄tē natē simplicitatē. exp̄sitor ē
 similitudo ad dīm. qm̄ in hoīe. Creatā uo ip̄o
 lica id ē homo. dī ymago dī. Benefi. faciam
 hoīem ad ymaginē & similitudinē n̄m. Et h̄ideo
 qd in hoīe inueniunt̄ plēs trinitates qm̄ in
 angelo. vnde q' adh̄ etiā p̄ci dī ymago tri
 nitatis. fili' dī possidet t̄p̄icē excellentiā. sicut
 inuit apls ad hebreos. U' cū sit splendor glē
 & figa substantie ei' portans oīa ūbo ūtutis
 sue. vna uidet̄ resp̄tu patris a q' p̄ducit. sic ē
 splendor glē patris. Et enī ut ait dyonisi'
 fontal radi' in se manifestans glām patris
 nam. Sda' aut̄ resp̄tu sp̄s sc̄s qm̄ p̄ducit
 ex se. sic ē figa substantie patris. Et enī alia
 p̄sona ab ip̄o sic a patre. qm̄ n̄ accepit sp̄s
 sc̄s. sc̄s. a pat sic fili'. Et etiā resp̄tu creaturaz
 qd p̄ eū p̄ducunt. sic ē portans oīa ūbo sue
 ūtutis. P̄tē p̄mū dī fili' ūbū patris. qm̄ p̄tē
 loquitur bonitate. & suānam patris liberalitatem.
 q' nihil habet uoluit qd filio suo n̄ m̄nūcat.

Itud ūbū etnalt' genitū. tempalt' p̄mul
 sum a p̄p̄ris. & ab aplis predicatū. ab anglo i
 incarnatōe nunciatū. P̄tē sc̄d' dicitur filius
 ymago patris. Quibus enī tres p̄sone sint e
 quales in ec̄nitate. & imaretate. ac i potesta
 te. tamē fili' dī p̄ci ymago patris qm̄ sp̄s
 sc̄s. qd n̄ solū habet uenientia intus cū
 patre in ec̄nitate. & p̄tate sic & sp̄s sc̄s. s̄ ha
 bet etiā uenientia extra cū patre. ex eo
 qd sic a patre p̄cedit fili'. sic a filio sp̄s sc̄s
 s̄ a sp̄u sc̄o null'. Na sc̄dm̄ ratioem itel
 ligendi resp̄ct' huiusmodi relationū sūt
 ec̄nitas existentes: qd p̄ci sūt ab aliqui
 qm̄ in aliq'. P̄tē tertiū dicitur fili' uir'
 patris. ad corinthos. Nos aut̄ predicamus
 xpm̄ dī ūtutē & dī sapientiā. Inuenit
 & ymago trinitatis in nob'. uidet̄ in memo
 ria i intelligentia. & uoluntate. ul' in m̄
 te. notitia. & amore. in quib' p̄ordine pat'
 & filio. & sp̄u sc̄o simulant. **Qd Sp̄s sc̄s est.**
Emanatio duplex est in diuinis. **vij.**
 Una p̄ modū natē. & h̄ est generatio sc̄d'
 q' fili' est a patre. alia p̄ modū uoluntati.
 & h̄ dī p̄cessio a p̄tate. P̄tate uo dī sp̄ra
 tio. sc̄dm̄ qm̄ sp̄s sc̄s est a patre & filio. Idē
 eo aut̄ h̄ emanatio p̄ modū uoluntatis cē
 dī. qd sp̄s sc̄s amor ē. Amor aut̄ sc̄d' uolun
 tate est. P̄cedit aut̄ sp̄s sc̄s a patre mediate
 & imediate. Mediate. qd fili' ip̄m sp̄rat q'
 a h̄ habet a patre. Imediate uo qd ip̄se
 pat' ip̄m sp̄rat. **Qd Sp̄s sc̄s amor ē p̄s**
Sps sc̄s amor dicitur. & h̄ tripli' & filij. **vij.**
 cū uidet̄ essentialit' p̄sonalit'. et
 exemplarit'. Essentialit' dicitur sp̄s sc̄s am'
 in quantū ip̄se cū patre & filio un' est
 d̄s. Ip̄s enī tres in q̄ntū unū sunt i ec̄n
 tia diligēt se amore ec̄nitali. q' appropat'
 sp̄u sc̄o. P̄sonalit' uo dī sp̄s sc̄s amorē i q̄n
 tum ip̄se est nex' patris & filij. Pat' enī &

filius diligit se amore ab eis procedente. q̄
n̄ est pat. n̄ fili. s̄ sp̄s sc̄s. De h̄ nexu dicit
Augustinus. Ineffabilis quidē est p̄plexus in
illa t̄ntate. n̄ genit̄ s̄ genitoris geniti. q̄a
suauitas ingenti largitate p̄fundens oēs
creat̄as p̄ captu eaz. Exemplar̄ q̄ dicit̄
sp̄s sc̄s amor. q̄m amoris ḡnti q̄ est in
nob̄. sp̄s sc̄s n̄ solū causa efficiēs ē. s̄ e
cū exemplar atq̄ finis. Amor enī qui
est in nob̄ a sp̄u sc̄o efficiēt̄. h̄ inq̄ntū
ip̄se sp̄s sc̄s ē. sc̄l; d̄s. Exemplar̄ autē est
in nob̄ sp̄s sc̄s inq̄ntū ip̄e est procedens per
modū amoris a patre et filio. s̄ finaliter
ē in nob̄ n̄r amor. inq̄ntū sp̄s sc̄s aq̄ amor
n̄r hab; ratiōem p̄mi boni in q̄d tendit a
more n̄r. Notandū q̄d amor q̄ est sp̄s sc̄s
ex m̄ procedendi ē nex. s̄ p̄t ip̄am p̄cessio
nem ē distinct̄. P̄t̄ natē uo diuine p̄fec
tionē est p̄sona suppositū. p̄t̄ uo thūmā
simplicitatē est ip̄se d̄s sic sūme boni. Igit̄
sp̄s sc̄s amor ē. q̄ pat̄ et fili se diligit. Cum
autē dicit̄ pat̄ et fili diligit se sp̄u sc̄o. dupli
cit̄ potest exp̄ni. Primo sic. Diligit se
sp̄u sc̄o. id est amore q̄ est sp̄s sc̄s. et h̄ est
uā. Secūdo sic. Diligit se sp̄u sc̄o. id ē p̄ ip̄m se.
ul̄ p̄ amore q̄ est sp̄s sc̄s. et h̄ n̄ est p̄cedēda.

q̄a n̄ est ibi aliqd̄ respectu
d̄s. h̄ d̄s. Per. d̄s. p̄n
capitū. Est enī reglā q̄d hec
sicut quidō d̄r pat̄ opatur
creat̄as p̄ filiu. ibi enī notat̄ ratio p̄ncipij
in filio respectu opis. Similit̄ h̄ proceditur
fili opatur p̄ patre. nā ibi notat̄ ratio
p̄ncipij in patre. et h̄ duplici respectu. fi
li sc̄l; et opis.

Q̄d Sp̄s sc̄s karitas et donū
qm̄ inueniat̄ in scriptis sc̄m est sc̄o. 1. p̄.
Secūdo q̄d sp̄s sc̄s karitas et donum
d̄r. diligēt̄ notandū qualiter h̄r debeat̄ i
telligi. et utriū sp̄s sc̄s sit karitas. q̄ nō d̄m
et p̄ximū diligim̄. Unde notandū quod a
more siue karitas trib̄ modis sumit̄. Vno

in effectiue. sic absq̄ dubitatione iūm ē quid
sp̄s sc̄s est amor q̄ d̄m diligim̄. q̄a sp̄s sc̄s oya
tur in nob̄ habitū et motū karitatis. Alio
in exemplar̄ et formalit̄. sic et sp̄s sc̄s est
karitas q̄ diligim̄ d̄m et p̄ximū. karitas e
nim q̄ est sp̄s sc̄s est exemplar n̄r karitatis.
Tercio in sumit̄ karitas formalit̄ p̄ modū in
hēntē. sic karitas dicit̄ uirtus habitū in aīa.
q̄ diligim̄ d̄m et p̄ximū. et sc̄o hunc modum
sp̄s sc̄s n̄ d̄r karitas. Scendū tam̄ q̄d sp̄s sc̄s
dat̄. cū dat̄ ei donū. q̄a sp̄s amor ē. et p̄mi
donū. Post̄ autē n̄ datur sine p̄ori. Secūda or
pus mysticū est unū p̄ amore. Cū ergo nihil
creatū sit unū in diuisis partib; oportet q̄d
oem̄b; coepris mystici uniant̄ uno amore i
creato. q̄ sc̄l; est sp̄s sc̄s. Parit̄a quia sc̄o Au
gustinū totū malū hōis est uti fruendis eo q̄
fruendū est. et fru utendis. sicut q̄d opposi
tum ē totū bonū est. Si ad fruendū eo q̄ fru
endū requirit̄ p̄sentia fruibilis. et aīa dispo
sitiō debita fruētis. Unde requirit̄ p̄sentia
sp̄s sc̄s. et ei donū. sc̄l; amor q̄ inheat̄ ei. Verū
tam̄ cum dat̄ nob̄ sp̄s sc̄s. n̄ incipit̄ ē in lo
co nouo. s̄ nouo in p̄ductionē noui eff̄s.
et noui respect̄. ex quo creat̄a se hab; alio ad
sp̄m sc̄m q̄m p̄us. P̄t̄ q̄d aīa alio d̄r esse in
creat̄a q̄m p̄us. q̄a est in ipsa uo in cognosce
te et amante ip̄m q̄d n̄ fecit̄ p̄us. Ex hys
tam̄ patet q̄d in iudificatione duplex kari
tas nob̄ dat̄. sc̄l; creat̄a. et iocreat̄a. Illa q̄ diligim̄. et illa q̄ diligim̄.
ul̄ dat̄ nob̄ karitas creat̄a q̄ diligim̄ formalit̄. et iocreat̄a. qua di
ligim̄ effectiue. quia nostrū diligere ip̄e creat̄. Ex
hys colligit̄ q̄d licet̄ d̄s sit in omnib;. nō ta
men habet̄ ab omnib;. Nullio sp̄s sc̄i duplex
est. sic et filij. una inuisibilis. sic apparuit sup̄
xpm̄ in columba. et sup̄ ap̄t̄os in linguis ig
ners. Alia uisibilis qua mittit̄ in mentē
ad sc̄ificandū creat̄as. et ista nullio sit ad
inhabitationē creat̄e rational. p̄or sit ad
inhabitationē demonstrandam alijs. Sed in

missio filij duplex est. scilicet; invisibilis ut est in
carnatio. Invisibilis ut interna mens illumi
natio. Nota quod missio filij et spiritus sancti insepa
rabilia sunt. Et dicitur filij quando mens per gratiam
illuminatur ad deum cognoscendum. Dicitur spiritus sancti
quando affectus accenditur ad amandum. Sciendum
quod solus pater est mittens et non filius. Cum enim pater
a nullo procedat. nunquam mitti dicitur. Quia vero filius et per
ducat et producat ideo mittit et mittitur. Spiritus vero sanctus quia
producatur eternaliter. sed non producat nisi ex tempore ex
seipso. ideo ipse est primum mitti. et mittitur. non respici
tu creatur. et non forte dicitur hoc enim mittit affectum
tum. Ex his patet quod hoc sicut inquit et expo
nente. Spiritus sanctus mittit se filium. filium mittit seipsum
sicut non intelligatur inquit est de origine nat.
hoc est ratio huius. quia mittit dicitur aucto
ritate. ratione productionis eterne. Quibus mo
dis datur sit spiritus sanctus in signo invisibili. Sciendum
quod in igne. ut calefaceret frigidus. In lin
guis. ut doceret ignavos. in sono. ut tereret re
belles. Apparuit etiam in alijs tribus signis. scilicet
habet in nube tempore moysi. ut ductor eius esset.
In columba super christum. ad ostendendam gratie pleni
tudinem que in ipso erat. In flatu post re
surrectionem. ad significandum inuincibilem
affectum. quia flatus ab interiori procedit. Datur etiam
spiritus sanctus bis post resurrectionem. scilicet; in terra
per dilectionem. primum de celo. per dilectionem
dei. ut datur est in terra ad relaxanda peccata ali
orum. In ultimo capitulo iohannis. Inflatum in eos
et dixit. Accipite spiritum sanctum quorum remissis pec
cata remittuntur eis. Datur etiam de celo. in pen
thecoste ad uobis. et operationem miraculorum. De
his duobus psalmista. Volo domini celi firmari
sicut quod ad primum. et spiritum oris eius omnis uisus eorum.
quod ad secundum. Tercia collatio spiritus sancti. fuit apostolis ante
te passionem quando fuerunt baptizati. hoc bap
tizati in unum ibi. Quod lotus est non indiget nisi
ut pedes lauet. Insignum predicorum tum. ter

4
inungitur homo ad signandam hanc tripli
cem spiritus sancti missionem. scilicet; in baptismo. in
firmatione. in morte. Quadruplicem effectum
secuti sunt apostoli ex presentia spiritus sancti. Primo elo
quium in lingua. secundum audaciam in tormentis.
tercio. efficaciam in miraculis. quarto. protectionem
a uicis. quia nunquam post pentecosten peccave
runt mortaliter. Accipiunt etiam in utilit
spiritum sanctum propter quosdam ad purgandum. Ma
theus Ipse baptizavit nos in spiritu sancto et gratia.
Penitentes ad proficiendum. Psalmista. Spiritus tu
us domine deducet me in terram rectam. Post ad citifi
candum. Ad romanos. Quod dedit nobis pignus spiritus.
Sancti ad fruendum. Psalmista. Remittit
solari animam meam memini sui dei et delicatus
sui et excitat sui et defecit spiritus meus. Tribula
ti ad consolandum. Ad romanos. Non accepistis
spiritum futuris in timore. sed accepistis spiritum
adoptionis in qua clamamus abba pater. Igno
rantes ad instruendum. Iohannes. Paracletus
autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo ille
nos docebit omnia. et suggeret uobis omnia quecumque
dixero uobis. Quod tempore datur est spiritus sanctus at
tendendum est quod in die quinquagesima. ut
ostendatur esse auctor remissionis. nam annus ubi
leus servabat remissionem. Venit etiam die
dominica. ut esset die renovationis. quod fuit et cre
ationis. Datur etiam quod fuit hora tertia. quia dicitur primum
homo perdidit gratiam hora tertia. unde iuveni
ens fuit quod eadem hora apostolis mittitur. In alia
ratione datur est hora tertia. scilicet; ut ostenda
tur quod in nobis hora tertia gratia dei datur. Sed enim
tres hore morales. concitio. tristitia. satisfac
tio. De huius nomine spiritus sanctus. sciendum. quod potest esse
circulocutio unius primum nominis. et tunc iuveni
tantum persone tunc in civitate. ut possunt
ille due dictiones sumi diuinitim. et sic quilibet
cum personarum est spiritus sanctus. Spiritus sanctus autem habet
nomina multa. Dicitur spiritus sanctus aspirando active.

^{Johes iij. Sic in vtr. spirat.}
eo qd spirat. Sedm modū hunc. h' nom' sps
omne est oibus trib' psonis. h' spū scō con
uenit p appropationē. Aliom' dr' sps aspira
do passine. eo qd spū scō. h' m' est pūm spū
scō p modū spirationis. Nō solū aut' dr' sps
sed addit' scō. qā scō idem ē qd mund' ul' firm'
ul' sine trā. Ita nō solū meminit ei q ad se/
f' etiā in pparatione q ad nos. Nam p grām
sps scō a pōis mundam. in bono firmam. a
ritus sepam. Scō ergo est nō solū in se. f' qā
nos scōs facit. ea scōitate de q dicit Dionisi.
Scōitas est ab omī immundicia liba. p fca.
omino imaculata mundicia. P fca sps
scōs vocat' nex. vntas. r amplex. h' p ut
parat' ad patē. r ad filiū. Itē dicit' donum
di altissimi. h' p ut pparat' ad nos. qā om
ne datū optimū. r omne donū p fcm desir
sum ē descēdens apat' hummū. apō que
nō est tūmūtatio nō utilitudinis obum
bratio. Itē dr' fons viuus. qā septēplici ri
uo donoz nob fluit. Itē ignis. qā affectū
i nob accend'. Itē karitas. qā nō solū ē amor
patē r filij. f' qā nos amantes fac'. Itē spi
rital' unctio. qā omnes tūlationes mū
danas suanes facit r iocundas. Vnde. i la
bore reges. i estu tempes. i fletu solatiū.
Itē dicit' di ⁱⁿ digitus. qā sic corporales
res digito demonstrant'. ita p spm scō
spūales res ostendunt' oculo spūali. Itē
parachyt'. qā p solationes celestes mītib'
instillat. Itē in grāz collatione magnū
optm'. qā intellectū ad cognitōem dī r
sui ipsi illuminat. **Quod in trinitate**
trū psonarū. vntas est essentia. p.
Al unitate diuine natē. tres ^{caplin.}
sp' psonē. quaz pma a nulla. scōda p ge
natiōem est a sola pma. tciā p mūnem
spūatiōem est a pma r scōda. Alud tamē
sic est qd tūtas psonaz nō excludit' ab es

sentia vntatē. simplicitatē. immūtatē. et
nitatē. immutabilitatē. **Unitas** ratio
patet p h' quia q' credet' dīm nō posse se sume
mūicare. negaret in eo potentā. Qui nō ^{credet'}
eū h' posse. f' nolle. negaret in eo clemētiam.
Qui aut' credit' eū hoc posse. r uelle. f' nesci
re. negat' i eo sapientā. Cū ig' pat' scūit'.
potuit. r uoluit. se sume mūicare. h' fec'
et'nalit' habendo dilectū r condilcīm. h' est
fili'. r sps scō. P fca boni ē semp' effluere.
ut ait' Dionisi. Vnde cū pat' sit fons boni
tatis. ab ipso erit emanatio p fca. que
est genatio. **Ecce** etiā emanatio iocundissi
ma. q' est p modū benignitatis. r libalitatē.
h' aut' emanatio amor ē. q' est sps scō. a pat'
filiqz pcedens. **Et** bene dr' amor emanati
o libalitatē. qā amor p mū donū est. qd
a libalitate pcedit'. cū sit donū mīscū i
ipso dante. in q oīa alta dona donant'. **H**
beata trinitas nob trib' modis innotescit.
Ipsa enī patet in scriptis. ostendit' in fi
gis. relucet in creatis. **Primo** mō beata t
nitas patet in scripturis. Vnde leo papa.
Credim' scōm trinitatē patē r filiū r spm
scō. scō. unū dīm omnipotentē. unū sub
stantie. unū cōitē. unū potestatis. **Item**
ysaras audiuit seraphim dicentia ter scōs
in laudē beate trinitatis. r subiungēs i
singulari. dīs dīs sabaoth. p p fctōem
diuine unitatis. **Itē** si nō eēt' tres psonē
nō dicitur in benefici. faciam' hoīem. f' fa
ciam'. nō dicit' ad ymaginē nrām. f' meā.
Itē si tres psonē eēt'. r nō una substan
tia. nō diceret' ad ymaginē. f' ad ymagi
nes. **Ad idem** ostendendo ponit' in psal
mo ē dīs. cū dicit'. Benedicat nos deus
dīs nr. r benedicat nos dīs. r tamē ponit'
semel h' p nom' eū. ubi subiungit' r me
tuant' eū omīs fines t're. **Itē** ieremias.

A a a dñe ds. Vide qd a tpicat: i in singu
 lari dr dñe ds. Itē apls. Ex q omnia p qm
 omnia. i quo oia ipsi gla in secula. No
 tandū qd h' ppositio. ex. dicit auctoritate.
 i ee anullo. h' au pat' uenit. q est pncipiū.
 sine pncipio. h' h' ppositio p. notat opatiōe
 sine mediu. i ee ab alio. vnde p h' intellg
 fili. q est pmiū de pncipio. h' uo ppositio. i no
 tar seruatōem. i ee ab alijs. i p ptea con
 petat spū scō. qui est pncipia ois boni.
Ostendit etiā beata trinitas in figis. Signi
 ficat enī p tres amicos Job. Itē p tres digi
 tos quib' appendit moles tē. Itē p tres ciui
 tates refugij spacio eqli mō se distantes. Itē
 p tā difficilia ad inuestigandū. Itē p tres
 portas ciuitatis q's uidit Ezechiel. Relucet
 q' in creatis uestigiū beate trinitatis. Cognos
 cit enī in magnitudine creatay portua pa
 tris. In dispositione sapientia filij. In ornatu
 bonitas sps sci. Itē in q'libet diuiduo inuētis
 unitate. spcciem. i utilitate. Quoz pmiū
 pat'. scō filio. tēu spū scō appropat. ul' cō
 uenit. Itē in sole uideas eēntiam suā. splē
 dorem. i calozē in quib' patm. i filiu. et
 spū scō cognosces. Itē in aīa scōm memo
 riam. i uoluntate. i fida psonay ē
 nitate. Itē in ierarchia celesti supior ds
 ē in thronis. u' maiestas. i cherubin. ut
 iuitas. in seraphin. ut karitas. p q' notat
 trinitas psonay. Itē in uirtib' theologics
 scilicet fide. spe. i karitate. Itē intellige in
 trib' uirtib' anime. scilicet i p'ensione. cogniti
 one. i dilectione. Ex pcedis patet qd in ma
 gna creaturay. i uirtib' qm spūali. qm
 etiā ex hys composita. beata trinitas cognos
 cit tam diuifimode. p ut unū istoz dicit
 creatoris uestigiū. aliud dr ei similitudo.
 i aliud ymago. sicut sup' est notatū in ti
 tulo qd fili' ymago patris ē. **D**eniq' sciend'

qd p'ualitate psonay in unitate eēntie
 aut ipsam unitate eēntie in psonay p'alta
 te. scōm b'hardū. Seruari tenitas est. cur
 de p'tas est. noscē uita eēna est. **Qd Mul**
ultiplex inuenit' rplex est trinitas. n.
Trinitas in sc'ptis. Ut enī trinitas in
 creata. q' summa i ineffabilis est. Aliē trinitate
 sunt create. In' has ē una q' occidit. scilicet ra
 tionalis. nascibilis. concupiscibilis. Alia est
 p qm homo occidit. scilicet suggestio dyaboli.
 delectatio sensualitatis. i consent' rationis.
 q' tria significata sūt p serpentē. mulierē. et
 uirū in paradyso. Tercia in qm occidit. scilicet
 ignorantia ueri. impōit' boni. concupiscē
 tia mali. Quarta ē p qm refingit. scilicet fides.
 spes. i karitas. Itē est trinitas p qm ad grām
 reparam'. scilicet t'plex substantia. q' est in xpō.
 deitas. anima. i caro. Est i alia p qm re
 param'. scilicet sps. aqua. i sanguis. Sps in qm
 sc'ficationis. aqua ablutionis. sanguis re
 dēptionis. hanc iohes i canonica sua uerita
 tē i trinitas alia. p qm ad glām reparam'. u'
 sūt tres doctes aīe. scilicet cognitio. dilectio. i p'pre
 hensio. Ut p'erea multiplex trinitas in crea
 tis. que ē uestigiū beatissime et increate
 trinitatis. de q' habem' sup' in titulo. qd trinitas
 psonay. i unitas eēntie est. **Qd Equa**
litas psonay in luas psonay. i. n.
Equus i'fistit. ut ait Augustin'. Nul
 lus aliu' pcedit eēntate. aut excedit
 magnitudine. aut supat potestate. Qd
 equalitas scō h'ec tā in deo fit. pbat'. q'a
 in istis infioib' tā sūt. scilicet substantia. q'nti
 tas. q'ntitas. Iq' unitas in substantia cau
 sat ydēntitate. i unitas aut in qualita
 te. causat similitudine. i unitas in q'nti
 tate. causa equalitate. In diuinitis aut est
 eq'ltas tantū. scōm t'plex q'ntitatem.
 p ut q'ntitas in deo eē dicit'. h'ec in p'prie.

Primo scdm qntitate uirtutis. q est potētia.
alio m. scdm qntitate durationis. que ē
ēuitas. tēio m. scdm qntitate magnitu-
dinis. q ipse ē int̄ oīa. ⁊ extra oīa. qua
gneret ⁊ locat omnia. Equalitas psonaz a-
lit̄ in hys trib̄ ostendit̄. inq̄ntū in creatā
triplex magnitudo reperit̄. scilz. tempis. di-
misionis. uirtutis. Prima magnitudo ē in
reb̄ mutabilib̄. scda in corporalib̄. tētia in
sp̄rialib̄ creatis. Istis t̄bus respondēt in
creatore alta tā. in quib̄ ⁊ p̄sone diu-
ne s̄t equales. uidelz. ēuitas. in ē. magni-
tudo. in imēnsitate. ⁊ uirt̄. in posse. Dicu-
dum qd tanta ē equalitas in t̄nitate. qd
scdm Auḡtinū. nec est mai' aliqd duo qm
un'. n̄ mai' aliqd omis qm singuli. Coetne
q̄ s̄t diuine p̄sone. q̄a in diuinis n̄ est
p̄one n̄ duo genā substantie. ⁊ ad aliqd
s̄ntas uō ⁊ equalitas ibi t̄nsit in gen' s̄b-
stantie. Sic equalitas ⁊ similitudo dic̄t
relationes. s̄ substantia ḡmūnis ē tribus
p̄sonis. relatoz aut̄. p̄p̄m ē simul esse.
ergo nullo m̄ pat' p̄r est filio. neq; scdm id
qd absolut' est. neq; scdm id qd ad aliqd est.

Itē ostendit̄ p̄ exemplū in natā. q̄a splen-
dor licet sit a sole. tam̄ est; sol̄ coetn'. si
sol̄ eēt ēuitus. **Qd̄ ut̄ Psonā ⁊ Ueniamā**

Quid grecos est differentia. xij.
Quatuor s̄t uocabula. scilz. uia usio-
tis. ypostasis. p̄sopon. It̄ apd̄ latinos equi-
pollent̄ istis q̄tuor. scilz. essentia. substā-
tia. subsistentia. p̄sona. Int̄ h̄ talis est
differentia. Uia siue essentia dic̄t natām.
ut humanitas. Substātia ul' uisiois di-
cit̄ habens natām. ul' substans nature.
ut homo. Ypostasis ut̄ distinguibile. n̄
tam̄ distinctū determinata. p̄p̄tate. u' ali-
qs homo. P̄sopon siue p̄sona dic̄t distic-
tum cū determinata. p̄p̄tate ad dignitatē

ptinentē ut Peti'. vnde sicut hoīes parti-
culares distincti s̄t sius p̄p̄s qualitatib̄.
Ita pat' ⁊ fili' ⁊ sp̄s sc̄s sius p̄p̄s nonomib̄.
Sicut aut̄ greci dixer̄t pat̄rē ⁊ filiū ⁊ sp̄m
sc̄m tres ypostasis. id est. tres res. ita ⁊ nos
dicim' tres substantias siue subsistentias. id
ē tres n̄ indigētes alia re ut̄ sunt. Confida-
ta u' ēuita diuina in se omīno indistinc-
ta est. p̄sona uō in se distincta ē sius p̄p̄tate.
Considerata u' ēuita diuina in p̄sōis
ul' p̄sona. in ēuita mediū modū tenet scdm
unitatē ⁊ distinctioēm. ⁊ h̄ parer̄ in approp-
riatē. q̄ omnib̄ p̄sonis ueniunt. s̄ ad u-
nam ^{magis} determinant'. Nota qd̄ sepe sumit' s̄b-
stantia p̄ ēuita. ⁊ qd̄ ēuita nūq̄ t̄nsit
ad signandū p̄sonā. Tres s̄t differentiones p̄-
sone. Prima scdm locum talis ē. P̄sona ē
rational' natē indiuidua substantia. q̄ sumit'
t̄ penes natām rei. Scda differentio ē. Hugo
de sc̄o victore. P̄sona ē subsistens p̄ se solū
iuxta quōdam singularē substantie modū
h̄ sumit' iuxta etymologā noīs. V' enī p̄-
sona q̄si res p̄ se stans una. Tētia differentio
ē magist'us. P̄sona ē ypostasis distincta
p̄p̄tate ad dignitatē ptinente. Notandū
enī qd̄ p̄cedā quatuor p̄r ibi s̄t exposi-
ta ⁊ exemplificata. scilz. ēuita. substantia.
subsistentia. p̄sona. differēt̄ i creatā re et
noīe. s̄ indiuiduis tam̄ differēt̄ ratione.

De Inueniuntur. xij.
Non est in deo qntitas diuisionis. s̄ uirtu-
tis. n̄ ubiq; est d̄s mole corp̄is. s̄ p̄sente
a maiestatis. ⁊ p̄ hunc modū unūsus d̄s.
S; nota qd̄ unūsus q̄tuor in d̄o p̄lectit̄
scilz. infinitatē. incomphensibilitatē. inē-
cūphabilitatē. ēuitatē. Si enī d̄s p̄side-
rat in se. sic ē infinit'. Psalmista. Magni-
d̄s ⁊ laudabil' nimis. ⁊ magnitudis ei'
n̄ est finis. Si uō p̄sidatur in p̄paratione

ad intellē. sic est incomprehensibilis. **Apl's**
Voluntudo diuinae sapientie & scientie dei
qm̄ incomprehensibilia sunt iudicia ei. Et in
uestigabiles uie ei. **Ps̄** h̄ d̄r̄ s̄dē sup̄ cheru
bin. id est plenitudinē scientie. & sup̄ omne
intellē. Si in quatione ad locū sic ē merum
sc̄ptibiles. **Ambrosius.** Nihil pres̄ptū. nihil cir
cumsc̄ptū. nihil dim̄siū. t̄ntas habet. n̄ loco
claudit. n̄ estimatōne ḡcludit. n̄ etate ua
riat. S; si considerat in quatione ad dura
tionē. sic est et̄nus. **Apl's.** Regi sc̄lor̄ im̄orta
li inuisibilis. De hys decē dicendū in sc̄ptis p̄
d̄mē. **Nota** qd̄ sit longitudo. latitudo.
s̄bitas & p̄fundū. Tenendū est ergo et̄
sine qd̄ in deo n̄ est p̄ longitudo. latitudo
s̄bitas. n̄ p̄fundū. s; h̄ metaph̄orice s̄t̄
deus. **Et** enī in deo latitudo karitatis. q̄ nos
ab errore reuocat. **Iheronimas.** Karitate p̄
tra dilexi te. ideo at̄xi te mis̄ans. **Et** enī
longitudo patientie in eo. q̄ malos portat. **Et**
simulat nāq; p̄ca hominū. p̄ penitentiā.
Et enī in eo s̄bitas sapientie. q̄ omnem
sensū superat. **Apl's.** Oīa nuda & ap̄ta s̄t̄
oculis eius. **Et** enī in eo p̄fundū iusticie. q̄ p̄
us dāpnat. **Matth̄.** Ite maledi in igne
et̄ni. **De Infinitate dei. xv.**

Dubitandū non est d̄m̄ esse infinitū.
quia cū in deo sit eadē pot̄tia & eē
tia. patet qd̄ eētia ē infinita. sic & pot̄tia.
Vnde pot̄tia d̄i n̄ ita potest in tot. qm̄ pot
sit in plura. sic & eētia d̄i n̄ est ita īt̄b̄.
qm̄ possit eē in pl̄ibus. Immo si mūdi eē
infiniti omēs repletet. **P̄t̄ea** deus cū sit
rerū causa efficiens formālis. final. non ē
d̄t̄ de ip̄o in q̄ntum est causa efficiens.
qd̄ sit causa effecta. In q̄ntum ē causa for
malis. qd̄ sit formata. **Eadē** ratione n̄ erit
d̄t̄ cū sit causa finalis. qd̄ sit finita. **Nul
lo** in ergo dicendū est d̄m̄ eē finitū. sc̄dm̄

6
substantiā. nisi finitū dicat̄ p̄pletum. ut
p̄f̄m̄. **Sane** t̄plic̄ d̄r̄ infinitū. sc̄l; negati
ue. p̄uatiue. p̄t̄t̄. siue des̄p̄t̄. **In** finitū
negatiue d̄r̄ p̄ ab negatiōem finis. & d̄t̄
infinitū quati n̄ finitū eē. & h̄ in infinitū
ē qd̄ n̄ est natū finiri. **Infinitū** p̄uatiue ē
qd̄ natū est finiri. n̄ tam̄ finiri. **Infinitū**
p̄t̄t̄ ē qd̄ habet p̄t̄t̄am dispositiōem
ad finitendū. **Primo** in essētia diuina
ē infinita. q̄a n̄ hab; finē. n̄ est nata fini
ri. **Similit̄** si dicat̄ infinitū t̄cio m̄. **Si** uō
dicat̄ infinitū p̄uatiue. sic n̄ potest d̄t̄ i
finita. q̄a n̄ est nata finiri. imo ē finies
oīa. **Itē** finis d̄r̄ t̄plic̄. **Dicit̄** enī t̄m̄
nus. & sc̄dm̄ h̄ q̄ntitas p̄t̄t̄ata ē pot̄tia
infinita. q̄a est diuisibilis infinitū. & h̄
ideo q̄a ītinuo n̄ est t̄m̄ in diuisione.
sic nec ī num̄o est t̄m̄ in additiōe.
Alio m̄ dicit̄ finis idē qd̄ p̄fectio. **T̄cio**
m̄ dicit̄ finis id. p̄ qd̄ unūquodq;. **Primo**
m̄ est d̄s infinitus. n̄ sc̄dm̄ q̄ntitatem
diuisinam q̄ in eo n̄ est. s; sc̄dm̄ q̄ntitatem
v̄tualem q̄m ip̄o est. s; q̄a in deo om̄ino
ē indiuisio iūctis & eētie. n̄ potest eē in
finita iūctis. qm̄ etiā sit eētie infini
te. **Sc̄dm̄** m̄ mat̄ia d̄r̄ infinita. q̄a caret p̄
fectiōe. **T̄cio** m̄ malū culpe d̄r̄ infinitū.
q̄a n̄ est ordinatū ad finē. **De Incōpre**

Creator a creatā coḡ **hensibilitate di. xvi.**
Nosci n̄ potest ad plenū in uitā. uī
in p̄t̄a. quia infiniti ad finitū nulla ē
p̄portio. **Boet̄.** T̄ntas sibi soli cognita est.
& h̄ōi abscondita. **Vnde** **B̄nhard̄.** Nihil d̄o
p̄senti est. nihil incomprehensibile. qd̄ n̄ p̄
p̄senti cuiq; rer. qm̄ eē finitū. **Sane** d̄t̄
rim omniū d̄m̄ eē d̄m̄. n̄ quia illa sit
qd̄ ille est. s; q̄a ex ip̄o. & in ip̄o. & p̄p̄m
s̄t̄ om̄ia. **Et** enī intelligentia n̄ra ad il
la lux̄ in accessibile multomin. quam

uisus noctue. & qm uesytikonis ad solem.
Vnde dr ds in dantehs lib ambulare sup
pennas uentoz. h est sup intelligentas
ecia angelicas. Veritamen comprehendit
ds in aliq p fide in uia. Augm. Mentis
humane actus in ualida. tam excellenti
luce n figit. nisi p iusticia fidei emidet.
Ad idem Bnyard. Ita ds est in irrationa
bilib creatis. ut tam no capiat ab ipsis
A rationabilib omnib capi potest p cogni
tionem. s; ab omib tantu captu p amore. De
cum ergo qd de deo scire possim. quid no
sit. n aut qd sit. Augm. Intelligim dm
sine qualitate boni. sine qntitate mag
ni. sine situ pudente. sine indigentia c
atoze. sine habitu oia rment. sine loco
ubiq totu. sine tempe sempitnu. su mu
tatione sui mutabilia faciente. nulq pa
crente. Apphendit q ds p specie. p digni
tate. siue p dignitate mitoz in patria.
Augm. Videbim tue maiestatis eentia.
& unqsq eo pspicaci. q h uixit puri. Et
exemplu habem in mar. qd se quide of
fert uisui. & tam scdm ambitu suu uidi n
potest. h uim p mris latitudine. tum
p uis nri ad tanta supficie inportiona
bilitate. h ig tenendu qd dm in uia cognos
ce possim qd est. in patia uoficant. unde bi
mus. nuqm tam h. n ibi qd est. Uisus cor
poralis impedit triplic. p teneb. p supflua
luce. p auisione a re uisibili. Cde in impe
dit uisus spualis circa cognitioem di. Pri
mo p teneb pcc. ul eroris. Iohes. Qui facit
pccm in teneb est. Apl. Adhuc cu legit
moyses ipsis uelam est supposit. Seco in p
supflua luce. h aut fit qndo aliqs ment
etna scdm natura. Exemplu in ligno pu
trido. qd in nocte qndam luce uider habe.
s; cu dies euenit nihil est. Tcio p auisione

a re cognoscibili. h fit qndo spireto in immu
tabili bono. reb mutabilib qs adheret.
Ialuu occults cu fit eq odiosa e lux. q pu
ris oculis est amabilis. Os duplici cogno
cit. int. & extius. Int duplici. qa qndo
q p inspiratioem qd paucis datu est. A
postol. Scio hoiem captu in xpo. Qndoz p
rationatioem. p qm modu philosophi plu
res de deo noticia habuer. Apl. Inuisi
bilia di p ea q sca s; spicunt. Extius e
cia cognoscit duplici. scil; p creatas. Apl.
Videm ne p speculu & ienigmat. uidel;
creatay. que s; in speculm creatoris in pre
senti. sic econuso ipse ds erit speculm cre
atay in futu. in q oia uidebim. que ad
nrm gaudiu ptinebt. It p doctrinam.
Apl. fides ex auditu audit aut p ubi di. sic
uim cognoscit qndoz ex auditu. qndoz
uisu. qndoz gustu. Sic qdam dm ds cog
noscit. Auditu dm cognoscit. q auditu
ubu dei. & p id credit. Uisu cognoscit theo
logi. q legunt dm in scptis. & philosophi
q speculant ipm in natas. Gustu cognos
cunt soli boni. Psalmista. Gustate & uide
te qm suauis est dms. Et iste ultim mod p
fectissim & cristissim est. Quom di quod
trib modis cognoscit ds. p abnegatioem.
ut cu ds n est h ul illd. It p eminentiam.
ut cu in creatura inueniat pccia attribue
da e deo summa pccia. & sic de aliis. It p cau
sam. ut cu p effem puenit ad cognitioem cae.
ul p cognitioem motuu puenit ad cogniti
one mouentis. Nota qd aia sensu pccp
corporeu p formas imatia. tam pscnte cor
pore. ymaginatioe ito corpore. similitudi
nes. h est formas abscetas a matia. etiam
absente corpe. Ratione aut corpore natas.
Intellcu spm creatu. Intelligentia spm in
creatu. Scendū pccia qd cognoscibilia q

dam se infra rationem. quoda iuxta. qda sup.
 Infra rationem sunt q sensu percipiunt. ut al
 ba. nig. et similia. Iuxta ratione se que
 ratione percipiunt ut uia. falsa. uisita. ul' mi
 ta. Sup' rationem se q diuina reuelatione q
 phendunt. aut scriptay auctoritate credu
 t. ut res ee psonas. et unu dnm. **De circumscrip**
Vbiqz ds est. et tam nulloqz. **abluare di. p. 104.**
 qa nec abest ulli loco. n' ullo loco capi
 ti. Anglm? Vs est in mundo no inclusus.
 ex' mundu. n' exclusus. Sup' mundu n' cla
 tus. Infra mdum n' deplisus. Ex hys patet
 qd intra omia. qa oia replet. et ubiqz p'sens
 est. It' ex' oia est. qa omnia stinet. n' usqz
 ualeat uariari. S; nota qd h' iposito. extra.
 n' dicit actualē presentiā ad locū. s; potētiā.
 q est dei immittas. q infinitos mōdos possit i
 plere si eēt. It' ipse est sup' omia. qa ipse
 omnib' sup' stat. n' aliqd ei equat. It' infra
 oia. qa cuncta sustinet. et sine ipso nihil sibi
 fuisse potest. Dicim' etiā qd ds ubiqz ē. nō ut
 ipse indigeat reb' qd in eis sit. s; pot' res sui
 indigent. ut p' ei subsistant. Vs enī ante
 mundi g'stitutiōem fuit ubi nē est. uidet
 in se. qm ipse sibi sufficit. p' qd patet solutio
 q'stionis quoda simpliciu. q querit ubi ds
 fuit anteqm mund' fieret. Sciendū aut' qd
 aliqd est i loco circūscriptiue. et diffinitiue.
 ut corp'. aliqd uo diffinitiue. n' circūscripti
 ue ut angls. aliqd uo n' sic. n' sic. ut ds. s; h'
 h' ideo qa n' indiuiduat p' matiam u' corp'.
 neqz p' supposit' ut angls. Aliqd etiā in loco
 ē partim circūscriptiue. et partim diffinitiue.
 ut corp' xpi sub sacramto. qd est totū s; tota
 hostia. ita qd n' excedit illas foemas. et scdm
 h' est ibi circūscriptiue. It' qz sic sub hosti
 a qd nō ubiqz. et ibi quoda diffinitiue.
 Corp' aut' xpi licet n' sit ubiqz cū sic crea
 ta. n' equari possit in hūmōdi creator. in

plurib' tam locis est. id est diuisis hostiis. et
 h' est xpi unioem ei' ad creatore. unde me
 rito habi' ampl' qm' alta creatā. scilicet qd
 in locis plurib' possit ee. Ex p'cedis patet
 qd esse ubiqz simpliciter soli creatori uenit.
 s; i uno loco creati. In plurib' uo locis ee.
 et n' ubiqz uenit corpori ihu xpi. Nota
 qd ds multipliciter est in reb'. p' natam. sic
 ē ubiqz potētiā. p'sentiā. cōtinentiā.
 It' p' grām. sic est in bonis. Ioh's. Q' ma
 ner i me. et ego in eo. h' sero fructū mult'.
 It' p' glām. sic est in rationali ut uirtas.
 In corp' scilicet ut bonitas. Inuiscibili. ut
 potestas. It' p' unione. sic fuit in uero v
 ginis. uniu' humane natē xpi. in sepul
 chro. uniu' carnē xpi. et i mōdo anime xp.
 It' ds dicit ee. scilicet alicubi. p' occultoz reue
 lationē. Genesi. Ve dñs est in loco isto et e
 go nesciebam. It' p' excellentē uestigiorū
 representatiōem sic dicit ee in celo. qa ibi maxi
 me reuocet sua potētia. sapientia et bo
 nitas. It' p' natē ydempnitatē. sic est fili'
 in patre. et pat' in filio. et sps scs in utroqz. It'
 p' miraculoz opatiōem. Exodi. Uig' dei ē
 hic. It' p' seruatōem et gubernatiōem. sic
 est in mūdo. It' ds est in seipso. u' alpha
 et o. scdm idem. Uic ubi tunc est. cū p'et
 eū nihil eēt. Tūc ubi nē in se. qm sibi
 sufficit ipse. s; sic cessat q'stio stultozū
 ut sup'. It' ipse est in mundo u' rex i reg
 no. B'nhard'. Vs ubiqz regnat. ubiqz ipat'.
 ubiqz marellas ei' oia replet. impletur
 uniu'ia. It' in anglo ut decore in qntum
 uirtas. et sic' sapor inqntū bonitas. It' in
 ecclia ut pacifamias in domo. unde illd
 Vobiscū sum usqz ad g'stūmatiōem scilicet.
 It' in elcis ut libator a malis. et adiutor
 in bonis. unde B'nhard'. Vs est in creatis
 mirabilis. in hominib' amabil'. in ange

La

his desiderabilis! in scripto incomprehensibilis! in
rebus intollabilis. Itē in rebus ē ut tūc
& horre. Augtin. Qui te dimittit q̄ ut nisi
ate placido ad te uatū. Itē eodē m̄ est in damp-
natis. ut tūc & horre. u. sup. Q̄ te dimittit
q̄ ut n̄ ad te uatū. Nō enī manū dñi potim̄
effugē. Psalmista. Si ascēdo in celū tu illic
es. si descēdo ad infernū ades. Si uō du-
bitat̄ utrū sit d̄s in dyabolo. Sciendū qd̄
quedā s̄t nomina. que important̄ natas
pur̄ s̄t natē. In hys iocēdū est qd̄ d̄s it̄.
S̄t aha p̄ que intelligunt̄ defimutates ut
dyabolus? de quib̄ n̄ est dicendū qd̄ in sit d̄s.
n̄ addat̄ inquit̄ sp̄s uel aliqd̄ tale. D̄s ē
in anima fideli sicut sponsus in thalamo.
rex in regno. fr̄s in castro. Itē sic magr̄ in
scolis. fons in ortis. lux in teneb̄s. Itē sic
thesaur̄ in ag. vinū in cellario. carbū
cul̄ in aruo. Itē ut māna in archa. si-
gillum in carta. medicina in apotheca. Itē
sic cythara in nūto. ymago in speculo.
mel in fauo. Itē sic fruct̄ in aruo. oleum
in lampade. lilū in ualle. **De Eternita**
Sicut deus ubiq̄ n̄ tam aliqd̄ **te di. p̄uy.**
loco p̄tinet. sic et̄nus est. n̄ ullo tempe
mensurat̄. Non enī p̄t̄t̄ et̄ p̄s̄ns tem-
pus. n̄ p̄t̄t̄. n̄ fut̄m. Naq̄ p̄s̄ns tēp̄
manēs eē n̄ hab; q̄a p̄t̄t̄. d̄s aut̄ sēp̄
manet idē. Vnde hylari. Cū n̄ est acci-
dens deo. s̄ subsistens iūtas. & manēs cau-
sa. Similit̄ tēp̄ p̄t̄t̄ m̄ n̄ est n̄ hab;
eē subsistens. s̄ de deo dicit̄ in psalmo. Ipsi
p̄t̄t̄ tu aū p̄manēs. & aū tu n̄ defi-
cient. Eodē m̄ tēp̄ fut̄m n̄ est. s̄ exp̄-
tatur. d̄s aū sēp̄ est. Vnde gauri. Sola
manens alpha & o. sine Alpha & o. h̄ est
q̄a d̄s est p̄ncipiū sine p̄ncipio. & finis si-
ne fine. Cū enī d̄s om̄ino simplex sit. nō
hab; in se p̄ncipiū contrictans q̄ est causa

corruptionis. Quid aut̄ sit et̄nitas scdm̄
tem. sciendū quod p̄e dicit̄ diuinitas
ne sine p̄ncipio. & sine fine. & sine muta-
bilitate. & scdm̄ h̄ iuenit̄ et̄nitas soli diui-
ne natē. in q̄ est. diuinitas imm̄sa. E. ter-
nitas uō scdm̄ et̄mologā dicit̄ q̄s̄ extra
t̄minos. q̄a caret tam initali q̄m fina-
li. Scdm̄ diffinitioem Boetii in lib̄ de sola-
tione. et̄nitas est int̄minabilis uite tota
siml. & p̄fecta possessio. Ad cuī diffinitio-
nis intelligentiā notandū quod in quib̄-
dam est int̄minabilitas simplex. quia
ex parte ante. & ex parte post. ut sunt
genātra & corruptibilia. Ad quoz diffin-
tiam p̄nt̄ int̄minabilis. & bene p̄nt̄ il-
lud p̄negatioem. q̄a simplicia & p̄cipue
diuina nullom̄ melī manifestant̄ q̄m
p̄ remotioem. ut ait̄ dyonisi. & est ratio
q̄a simpliciu eē n̄ potest̄ intellect̄ p̄f̄e con-
p̄hendē. & ideo ex negationib̄ eoz que ab ip̄o
remanent̄ manu ducit̄ intellect̄ ad ea aliq̄
lit̄ cognoscenda. Itē in quib̄dam ē int̄mi-
nabilitas eēntie. s̄ n̄ uite. ut in corporeb̄
celestib̄. Ad quoz diffinitiam addit̄ uite. de
deo aut̄ dicit̄ Augtin. Qd̄ sol̄ dicit̄ habere
imortalit̄. in om̄i enī mutabili natā
n̄nulla mors ipsa ē mutatio. q̄a facit̄ i ea
aliqd̄ esse qd̄ p̄us erat. Vnde homo q̄ndo
nascit̄ quodā m̄ incipit̄ mori. In quib̄dam
ē int̄minabilitas uite. s̄ cū m̄sa. & m̄se-
licitate. ut in demonib̄ & dāpnatis. Ad q̄
diffinitiam addit̄ in cuī intellectu ē iocun-
ditas felicitatis. tunc enī possessio alicui
habēt̄ rei. cū ad libitū habēt̄. In quib̄dam
ē int̄minabilitas uite possessio. s̄ tam nō
tota. ut in hominib̄ bonis ante iudicium.
quoz est beatitudo scdm̄ partē anime. &
nō corp̄s. Ad quoz diffinitiam d̄t̄ tota.
q̄a totū nō est dimmutū. s̄ nihil est

oct. In quibusdam est immutabilitas vite
 possessio tota. ut in angelis beatis ante iu-
 diciū. quia scdm totā sui substantiā fel-
 citatē habent. & immutabile vitā. Et tamē
 n̄ siml. cū aliqua sit eis successio reuelatio-
 ni. & gaudior. ad quorū diffēntiam ponit
 siml. Itē in quibusdam ē immutabilitas vi-
 te. possessio tota simul. Et tamē n̄ p̄fca eo m̄
 q̄nos dicim̄ p̄fectū nullo indigens. sic est
 in anglis. & hōibus beatis post iudiciū. ad
 quorū diffēntiā addit̄ p̄fecta. id est nullo
 indigēs ad suū iū esse. Patet ex predicta
 diffinitione. qd̄ p̄ditiones tres ponunt̄ ibi.
 q̄ sunt inseparabiles ab etnitate increata. q̄
 deus ē scilicet; immutabilitas. ibi. immutabi-
 lis vite tota simul possessio. Itē inuariabili-
 tas. ibi. tota simul. nō enī uariabile ē totū
 simul. Itē simplicitas. ibi. p̄fecta. Illud enī si-
 me p̄fca est. cui n̄ est possibilis aliq̄ additio.
 P̄mum separāt̄ d̄s ab omī corruptibili.
 P̄ scdm ab oī uariabili. p̄ scdm ab oī com-
 posito. Igit̄ nota illud qd̄ p̄ncipio & fine
 caret. dicit̄ etiā. ut d̄s. cui ēē intinuatū
 est. Et q̄ habent̄ p̄ncipiū & fine caret dicit̄
 t̄ p̄petua. ut angeli & hōies. Que uō p̄nci-
 pium & fine habent dicit̄ temporalia. uō
 s̄ corruptibilia. uegetabilia. & sensibilia
 bruta. **De Incomutabilitate dei. xviii.**
Immutabilis est d̄s & imutabilis. Et in-
 comutabilis. q̄a n̄ cadit in eū mot̄ acci-
 dentalis. id est augmentum. Leo p̄. Simpli-
 a diuinitatis nature nihil addi. ul' mi-
 nui potest. q̄a semp̄ ē qd̄ est. Itē n̄ dimi-
 nutio. Malachie. Ego d̄s. & nō mutor. Itē
 n̄ altatio. Jacobi. Apud qm̄ n̄ est t̄nsmuta-
 tio. n̄ uicissitudinis obubratio. Itē n̄ scdm
 locū mutatio. q̄a ubiq̄ p̄sens est. Maras.
 Celū et terram ego impleo. Immutabilis
 aut̄ est. q̄a n̄ cadit in eū mot̄ substanti-

alis. qui est de n̄ esse. ad eē. ut ē genatio. q̄
 a uicitiū n̄ habuit. n̄ ille q̄ est de eē. ad nō
 eē. ut corruptio. q̄a fine habebit. Illud enī
 solū in nihil est inibile. qd̄ est de nihilo. Et
 etiā immutabilis ex eo qd̄ n̄ cadit in eum
 mot̄ ex opatione. n̄a solū deo menit̄ i opa-
 tione q̄etum eē. Vnde Boetius. Stabilis. q̄a
 manens. dat cuncta moui. Vnde q̄ndo re-
 aliq̄m d̄s facit. tunc n̄ fit in ipso deo mu-
 tatio. Et in re c̄ca qm̄ opat̄. Qd̄ aut̄ deus
 fec̄ predicari subūfioem nūme. & p̄dicē
 mortē ezechie. quorū neutriū accidit. in ta-
 lib' n̄ mutauit d̄s filii qd̄ ab etno secum
 habuit. q̄a nūme subūfioenda erat scdm me-
 rita. & ezechia mortuus scdm causas infi-
 ores. Sed h̄ n̄ impoſuer̄ diuine p̄teal. necel-
 sitate. Itē triphicit̄ distinguit̄ mot̄. scilicet
 natalis. uolent̄. & uoluntari. Natalis est.
 q̄ natalit̄ tendit̄ res ad locū p̄pium. Motus
 aut̄ uolent̄ est. q̄ndo res argunt̄ eē ex lo-
 cum suū. S; mot̄ uoluntari est. ut i ani-
 bus q̄ currit. & comedit. ul' opant̄. Et iste mot̄
 est medi' int̄ motū natalem. & uolentū. q̄a
 partim est natalis. scilicet; inq̄ntū uoluntas
 iungit̄ actui. sic causa effectui suo. Item
 partim est uolent̄. inq̄ntū mouent̄ memb̄
 ita motū suū natalem. p̄ qd̄ etiā lassan-
 t̄ q̄ ex motū nūq̄m lassant̄. Igit̄ p̄mo in
 mot̄ n̄ est in deo. scdm natalis. & h̄ p̄ q̄uorū
 rationes. Prima ē quia omnis mot̄ ē ad
 q̄etum. & p̄ indigentia. ut dicit̄ philoso-
 phus. Et deus nulli eget. Secūda est. cū sit ubi
 q̄ n̄ habet necesse de loco ad locū moui. Ter-
 cia est. q̄a in eo n̄ est ḡuitas ul' leuitas. p̄
 t̄ qd̄ sursum ul' deorsū moueat. Quarta est. q̄a
 cū d̄s in seipso semp̄ maneat. n̄ habet necel-
 se locū p̄pium. & sibi natalem ex se querē.
 sic alte creatē. Itē scdm m̄ n̄ mouet̄ scilicet; mo-
 tu uolento. q̄a n̄ fit ei uolentia. Job. Si

fortitudo querit. robustissim' est. Itē cō
m' n' mouet. scilicet uoluntarie. q̄a in opatio
ne n' lassat. ut aīalta. p̄terea n'ra mens est
instabilis. q̄a in p̄ficiō. in deficit. in remi
niscim. in obliuiscim. in nolum. in nolum.
in diffisis cogitationib'. et affectionib'. atq̄
gib' huc. illucq̄ uagam'. Itē autē habet
se semp' equalit'. et imobilit'. Itē est alius
mot' circularis. ali' rect'. ali' obliquus. Cir
cularis mot' est corpor' supior' p̄ ut firma
mētum. mouet. n' scdm substantiā. s; scdm
formā. ut dicit philosoph' h' est dicit q̄a n'
mouet' ad locū. s; in loco. Mot' autē rectu'
ē sicut sū ul' deorsum. scdm qd' corpora infio
ra mouent' p̄p' leuitatē ul' ḡuitatē. Mo
tus autē obliq' composi' est. ex circula
ri et recto. Unde qd' flectit' hab; a motu c
culari. qd' uoluntarie mouet' hab; a re
cto. Nullo autē istorū modor' mouet' d's. q̄a
p̄p'itates istorū motuū nō ueniunt' ei.
Possum' tamē dicit' qd' isti mot' dō ueniūt'
mystice. ut dicat' moueri motu circulari.
omnia regendo et gubnando. Itē motu rec
to. bonos remunerando. Itē motu obliq'. p̄u
sios a p̄ccis mundando. Sed in poss; dicit'
qd' mouet' d's motu natural'. q' scilicet in
clita bonitate omib' creatis. p̄ tactu eay se
municat. Itē motu uolentio. q' p̄ccōres
dāpnat. Itē motu uoluntario. quo cūcta
mēē ḡseruat. Sic potest expom dictum
philosophor' q' assignat motū a cent' ad
centrū. et circa centrū. quoniā d's
mouet' ad centrū. incarnatione. a cent'.
in ascensione. t̄ca centrū. in p̄dicatioē.
p̄p' h' et hys similia dicit' in lib' Sapientie
Sp̄s sc̄s mobilis et stabilis. Mobilis est
q̄a facit' sc̄s mobiles ad opandū. et p̄fi
cē in bono. Stabilis autē q̄a dat' in bono
p̄seruare. Vel mobilis in ma'. Stabilis i

patiā. Vel mobilis i actiuis. Stabilis i mem
platiuis. ul' mobilis i alijs sc̄s. Stabilis i
xp̄o. **Ysaías.** Reijcet' sup' eū spiritus
dñi. Scendū qd' opationes quedā attrib
unt' deo scdm casualitatē et cēntiā. ut
scire. quedā scdm causalitatē et n' essentia.
ut comedē curte. quedā cēntiam n' causa
litate. ut creare ul' iustificare. auctoriza
re. quedā n' sic. n' sic ut p̄care ul' mentiri.
Simplex est d's. **De Simplicitate di.**
et angl's. et anima. s; diffēnter. **xx.**
quia in deo idem est. qd' est. et quo ē. et h' est
p̄fecta simplicitas. **Bernard'.** Sola incarnata
natā uendicat sibi hanc simplicitatē.
ut n' aliud. et aliud. alibi. et alibi. m' et m'
inueniat' in eo. Sempe qd' habet. et quod
est. semp' et uno m' est. S; in angelo et ani
ma diffēnt' qd' est. et q' est. et ideo ē ibi quedā
altitas et p̄positio. licet ibi dūctio n' sit qn
titatis. Unde **Mercur'.** In sup' celest' ē un
tas. in celesti altitas. in subcelesti pluralitas.
Simplex est itaq; d's in cēntia. q̄a nihil ei
accidens eē potest. imo p̄fca simplicitas ibi
ē. cum n' sit passibilis additio ibi. q̄a qd' est
est in deo. d's est. Unde **leo papa.** Simplic
diuinitatis natē nihil addi ul' minui potest
q̄a semp' ē qd' est. cui p̄p'um ē. cui sempitern
num ē esse. cui idem est uiuē et intelligē. **Ve**
runtamē multiplex est in donis q̄a scdm
ap̄lm. alij dat' s̄mo sapientie. alij s̄mo sc̄e. et c.
Jacobi. Omē datus optimū. et omē donū p̄
factū desursū est. descendēs a pat' luminū.
Non est in deo p̄positio partū integrū.
ut in domo. n' partū potentialū. ut in
anima. n' genis. n' diffēntiaz. ut in spe
cie. n' matie. n' forme. ut in corporib'. n' ca
euationis unitatū. ut in numo. n' quid
est. n' quo ē. ut in angelo. n' substantie
et accidentis ut i iudicio. n' substantie

corporee. n̄ incorporee ut in hoīe. de hys
 Bnard. Nō partib' constat d̄s ut corp' nō
 attributis distat. ut aīa n̄ forma subst̄at u'
 om̄e qd̄ seīn est. Ad qm̄ etiā ostendit' ratiōe.
 q̄a cū om̄e compositū sit postius sius po-
 tentib' n̄ p̄mo qd̄qm̄ sit p̄us. oportet d̄m
 q̄ p̄mū est p̄ncipiū. n̄ esse p̄positū. Preterea
 nullū compositū est suū totū eē. V̄s igit'
 cū sit suū eē. n̄ erit p̄posit'. Bnhard. Nō est
 foemat' d̄s. foema ē n̄ effectus ē d̄s. effectus
 o est. Nō est p̄posit' d̄s. simplex est. **De Ex-**
cellētia dignitatis excellētia di. xxi.
Excellētia est tanta qd̄ de deo mens co-
 gitans deficit. cū sit incomphensibilis. sent'
 cū nō p̄cipit cū sit inuisibilis. lingua cū nō
 explicat. cū sit ineffabilis. temp' nō m̄surat
 cū. cū sit inimitabilis. loc' eum n̄ capit. cū
 sit ināscriptibilis. Scriptura n̄ explicat eū.
 cū sit inestimabilis. iūctus n̄ attingit eū. cū
 ē inaccessibilis. Desidia & uota t̄ngredit'. cum
 sit incomparabilis. & beaur' om̄is creatā ad
 eū parata defectū habz. q̄a finiti ad infinitū
 nlla est p̄portio. **Ecce** patet qd̄ excellētia
 diuina nullo eḡt. q̄a ipse sibi sufficiens
 sūme bon' est. n̄ enī indiget corpore ut sit. n̄
 loco ubi. l' alicubi. n̄ temp'e. ut aliquid. n̄ cau-
 sa. u' aliunde. n̄ forma ut mat'ia. n̄ subiec-
 to in q̄ subst̄at. ul' cui assistat. S̄t & alia que
 soli diuine maiestati inueniūt. & nulli alie
 creatē. in quib' excellētia sue dignitatis ap-
 parer. sic ē omnipotentē. omnia scientē. quia
 cognoscit omnia p̄sētia. p̄tēta. & futā. &
 oia singularia simul actu. sol' cognoscit ea
 q̄ subsunt libo arbitrio. & cogitatioēs hoīm
 solus cognoscit seipm̄. Itē ad ipm̄ solū p̄tin-
 ubiqz p̄sēntem eē. res creare. iūstanti oia
 tr' in opatione q̄ctum eē. miracula facē ex
 auctoritate. de qualibz creatā facē qd̄ uult.
 uoluntatē hoīs cogē. iūctu oculi mortuos

suscitare. ec̄ime anime illabi. p̄ca dimitte.
 grām infunde. in igne p̄petuo corp' suare.
Qndo aliqd̄ creat' inuenit. qd̄ p̄cipit creatōi.
 tunc excellēti' de deo d̄r. ut si in creatā est po-
 tentia. sūma in deo sit potē. Si sapientia in
 ipso sit sūma sapientia. & sic de alijs. Vnde et
 huiusmodi dicunt' de deo in sup̄latiōe. p̄ qd̄
 d̄r potentissim'. uirtutissim'. p̄fectissim'. sapientis-
 sim'. optim'. pulcherrim'. dulcissim'. misericordis-
 sim'. altissim'. amantissim'. mirabilissim'. desi-
 dantissim'. ditissim'. uacissim'. fidelissim'. & sic
 de alijs. Auḡtin'. in lib' de inuitate. Oportet ut
 sūme uiuē. & cuncta sentire atqz intelligere
 & mori. & corrip̄i. mutari qz nō posse. n̄ corp' eē
 ē sp̄m̄ eē omnipotentissimū. uirtutissimū. specio-
 sistim'. optim'. beatissim'. fatēam. Potest & p̄et
 auctoritatē ratio assignari. qd̄ bona s̄ excellen-
 ti' in deo qm̄ in creatura. q̄a semp' aliqd̄ ē nobi-
 li' in causa qm̄ in causato. Videm' etiā qd̄ aq̄
 purior ē in fonte. qm̄ in riuo. Nady qz solis s̄
 lucidiores in ipso sole qm̄ in aere. & dulcedo ē
 maior in melle qm̄ in mellito. **De Notion-**
ibus.
Notiones s̄ q̄inqz videlz. paternitas. **vv. xxij.**
 filiatio. p̄cessio. inascibilitas. inuinitas
 sp̄uatio. Prima est pat̄s. sc̄da filij. t̄tia sp̄s sc̄i.
 q̄rta pat̄s. q̄nta pat̄s & filij. Ex quib' patet
 qd̄ tres notiones insunt pat̄. due filio. vna
 sp̄i sc̄i. Tres p̄me tantū notiones dicunt'
 p̄sonales. eo qd̄ p̄sonas faciant. & eas. p̄e dis-
 tinguant. & ille sole. tres vnitates cum p̄so-
 naz. quib' p̄sone dicunt' tres. Vnde h̄c. pat̄
 p̄les habeat. p̄p̄tates. tam pat̄ paternitate tā-
 tum. un' est. vn' enī paternitate ē indiuis'
 in se. & diuersus ab alijs. Inascibilitas autē
 est in patre. & sumit' p̄uatiue. eo qd̄ ip̄s sit
 a nullo. & tantū patre notificat. sic ovis nō
 signata p̄ h' ipm̄ distinguit' a signatis. Si
 multū inuinitas sp̄uatio. est una notio. & illa
 vnitatis est in patre & filio. & ē distincta ab

omni alia notione. **N**otandum igitur quod ipse lo-
quendo tres proprietates personales scilicet: patri-
tas, filiation, processio. quae personales proprietates est
quod vni soli inuenitur personae et ea ab omni alia
re distinguitur. Relationes vero quatuor sunt
quae vna est patris ad filium. scilicet: paternitas. al-
ia est conuersio scilicet: filiation. tertia est patris et fi-
lij ad spiritum sanctum. scilicet: inuicem spiratio. quarta
est conuersio. scilicet: processio. Notiones autem sunt
quinguae quae quibuslibet relatio est notio. et praeter in-
nascibilitas quae patris inuenitur per quatuordecim re-
lationis ad aliud principium. Notiones ha-
bent multa nomina. Dicuntur enim notiones
quae personas notificant. dicuntur et distinc-
tiones quae personas distinguunt. Item relatio-
nes quae personae per eas ad inuicem referuntur.
Dicuntur proprietates quae ipse in se personis. No-
ta regula notionum. Nulla notio de aliquo pre-
dicat. Item quibuslibet notio est illa persona cui in-
est. Item quibuslibet notio est essentia diuina vel
deus. Item omnes notiones sunt una essentia.
Item nulla notio inest diuinae essentiae ut dis-
tinguat eam. quia ipsa non distinguitur non dis-
tinguitur. Item notiones simpliciter abstractiue
predicantur de essentia. et non simpliciter concretiue.
Vnde bene dicitur: essentia est paternitas. et non
dicitur: essentia est generans. Item notio importat
dignitatem. Item supposita notione. non suppo-
nitur persona. quia aliquid inuenitur notioni quod
non inuenitur personae. Notionem enim ipse inuenit
distinguitur personae vero distinguitur. **De Homi-**
Omne nomen quod de deo dicitur. **liber diuinus. xxij.**
aut est centrale. aut est personale. aut
notionale. Essentialium quedam sunt substantia
tua ut deus. deitas. creator. et similia. Quedam
vero sunt adiectiua. ut cinus. bonus. immen-
sus. et similia. Personalia sunt pater et filius. et spiritus
sanctus. Notionalia sunt ut paternitas. inuicem scri-
bitas. et huiusmodi. De his notandum quod

nomen essentiale substantiuum et abstractiuum. per
persona nullo modo potest trahi ad supponendum.
Vnde falsae sunt haec essentia genuit
essentiam. vel deitas deitate. et secreta licet cen-
tralia sunt. trahi possunt ad supponendum per perso-
na. et huiusmodi notionalia vel propositiones notio-
nales. Vnde uerba sunt. deus genuit deum. creator cre-
ator. vel deus de deo. Similiter de nominibus quae me-
dia sunt. ut lumen de lumine. Item huiusmodi nomen sapien-
tia licet abstractiuum sit. tamen potest ex usu su-
mi quasi concretum. ut sapientia de sapientia.
Essentialium autem adiectiua quedam predicant pure
diuinam essentiam. ut bonus et ens. quaedam diuinam
essentiam notando per uationem principii. et finis
vel eternus. vel esse mensuram localis ut immensus. Quedam
principaliter significant diuinam essentiam. et
notant effectum in creatura. in actu ut iustificat.
creatur. vel in habitu ut iustus. misericors. vel in per-
sona ut omnipotens. Sunt quedam uerba quorum non signifi-
catio. non modus significandi inuenitur deo. ut
currere. ambulare. Quedam sunt quorum signifi-
catio inuenitur deo. et non modus significandi. ut crea-
re. facere. Quedam uero sunt quorum significatio et
modus significandi deo inuenitur ut pater in huius-
modo. lib. Exodi. Quod est. misit me. **N**ota quod
omnia quae sunt perfectionis de deo uerba dicuntur.
quae autem sunt imperfectionis. aut non dicuntur.
aut secundum assumptionem humane naturae dicitur
verbum. aut translative. Item in diuinis sunt modi pre-
dicandi. scilicet: per modum substantiae et relationis
et substantiae et unitate. et relatio multi-
plicat trinitate. Nomina uero quedam dicuntur de
deo centraliter. ut dominus. et misericors. quae connotant
effectum in creatura. secundum habitum. Quedam tem-
poraliter ut dominator. et miserator. quae connotant ef-
fectum in actu. Quedam pluraliter. ut personae. quae
dam singulariter. ut deus. quaedam ipse ut proprietates
personarum. quaedam appiuate ut sapientia. potentia.
quaedam positue ut iustus. quedam per uationem ut i

mortalis. et h' magis ppe dicunt de deo qm po
 fitua. q'a meli' dicit de deo quid n' sit. qm qd
 sit. quedā translatiue sūt que symbolice de
 deo dicunt. ut agn' leo. quedā colica ut in
 tas. tuis. q'dam relatiue ut equalis. similis.
 quedā relatiue ad creatas ut creator. refugit
 um. et h' nomina n' dicunt de relatione. ad a
 liud. s; alioz ad d'm. Quo s' pncipalit' nomina
 scilicet q' est. et tonū. P' p'mū significat' eē dei ab
 solutū in se. et sic s'iderat' ut infinitū. q'd dicit
 substantiā infinitā. cū sit nomen infinitū. P'
 scdm notat' esse diuinū ut causa. sicut enī d's
 omnia p' bonitātē suā. In theologia supponit'
 q'd. et h' p' hęc noīa essentialia. ut d's. deitas.
 potentia. et essentia. nata. Itē supponit' q's.
 cū supponit' p'sona. Itē supponit' que. cum
 supponit' notio. Itē p' neutriū gen' supponit'
 substantia diuina. p' masculinū p'sona. p' femi
 ninū notio. It' patet q'd nō debet in ymno
 cantari. vñ pat'. s; unū pat' cū filio. q'a pa
 t' et filii. n' sūt in p'sona. s; unū in substantia.

Nihil digne ul' **Q**uod deus est ineffabi
 l' dicit potest de deo p' **us. xxv.**
 et excellentiā. Nō enī p' noīa de deo ppe loq'
 m. q'a nomina significant substantiā cū
 qualitate. et ita intellig' compositio forme e'
 matia. que in deo n' est. n' p' p'noīa quia de
 deo dicta. carent demonstratione. Nō enī pote'
 ibi esse demonstratio ad sensū. cum sit incorpo
 reus. n' demonstratio ad intellectū. cū sit incor
 porabilis. Si ergo dicit' q'd huiusmodi p'noīa
 scdm p'sciant' si cadant a demonstratione et
 relatione cassā sūt. et uana. dicendū q'd e' ibi
 demonstratio ad fidē. Itē etia' p' uerba que cū
 modis. et formis. et temporib'. sine agendi ul'
 patiendi significata sunt. s; talia n' cadūt
 in d'm. Itē p' participia cū s'ignit'ur natam
 noīs et ubi. Itē p' alias partes orationis. q'a
 n' sūt subicibiles ul' predicabiles. Ex hys patet

qd nō possum' notificare p' distinctionē. s;
 qualitatiq; p' circūlotionē. vnde Bernhard'.
 Qd est d's. ex quo omnia. p' qm oīa. in quo
 oīa. quod est d's. q' nihil meli' cogitari potest.
 Iud est d's. uoluntas omīps. beniuolentis
 fina virt'. etnū lumen. incommutabilis ra
 tio. sūma beatitudo. inuisibilis et inaccessibilis
 in se. in suis spectabilis. et sol' inuabilis. Mul
 tis modis aslitur aliqd de deo. Penno p' na
 turalē rationē. que dicitur q'd un' deus ē.
 remunerator bonoz. et punitor maloz. Sedo
 p' fidem. qua dicim' d'm esse unū in substā
 tia. et tnum in p'sonis. Tercio p' sacram scrip
 tām. Quarto p' rationes pbabiles. Quinto p' pre
 dicationē extiozem. s; hys modis duob' ul
 timis nō est inuendū. nisi habeant fir
 mitatē ab aliq' tūm p'cedoz. Et enī regla.
 q'd quicūq; aslit' aliquid de deo. q'd nō est
 sibi etum p' rationē naturalem. ul' p' fidē. ul'
 p' sacram scriptām. presumit et p'cat. **De yde**

Videe rerū. et exemplar. **us. et lib' vix. xxv.**
 et rationes sic sūt in deo. q'd ydea impo
 rat causā efficientē. p' formē effectū. s; exem
 plar. causam formale. ratio iū. causā fina
 lem. Vñ enī omnū rerū est p'ncipiū a q'
 sūt. et forma exemplaris ad cui' p'imagina
 tionē sūt. et finis ad qm sūt. It' ita sic differit.
 a se. q'd exemplar unū ē. q'a exemplar p'notā
 causalitātē. causata iū in causa unū sūt. s; ra
 tionēs et ydee sūt plēs. q'a ista respectu rerū
 dicunt'. Sūt itaq; plures ydee. q'a notant
 cognitioem. Cognoscibilia aut' distinguit'
 et cognoscēte. Similit' et rationes in deo sūt
 plures. q'a singula creata sūt p' p'is rationib'.
 Absurdū enī dicit' ut ait Augustin'. equum ea
 ratione creatum. q' hominē. Dicendū ergo
 q'd licet rationes in deo et ydee sūt una uita'
 et una lux. et eēntia. dicunt' tam' plures ran
 ones et ydee p' pluralitātē ydeator. cui' eē

plum habem' in natis. Videm' eni' qd omnes
linee circuli uniuers' in cent' remote aut
differt' a circulo ab inuic'. Sicut aut' ydce uerbi
cit' Augtin' forme principales reru' que di
uina intelligentia continent'. Dicendum igit'
qd sic in mente artificis prius est forma rei qm
creatur inopi' sic ydce reru' ante mundi crea
tionem in mente creatoris erant. Nō eni' ex
se aliqd inspiciebatur. sedm qd mundū faceret.
Ex h' patet qd omnis creatura prius in deo exi
tit. qm in seipsa. Unde cū ab eo p' creationē
pcessit. ab ipso quodam distare cepit. Unde
rationalis creatura ad ipm redire debet. cui
p'mo iuncta fuit. etiā ante qm esset. et h'
p' ydeas. que nō aliud qm ipse d's sūt. et erant.
Sic aut' ad locū unde exeunt flumina reu
tunt'. Res p' ut in deo dicunt' uita' que
importat rationē boni. Iohes. Qd factum
est in ipso uita erat. Dicunt' etiā lux. que
importat rationē uerit'. Augtin' sup' Genesi.
Creat' in deo sunt lux. h' aut' ideo dicunt'
quia nō sunt mala. neq' falsa. Differentia ē
int' exemplar. et liberū uite. et speculū. Exe
plar nāq' respectu reru' ut occurrunt. lib
uite respectu reru' ut redeunt. S; speculū
respectu reru' ut essentū. De lib' uite sic
dicit hugo de s'cō victore. lib' uite ē cuius
origo etna. incorruptibilis etna. cogni
tio uita. scriptura indelibilis. inspectio de
sidabilis. doctrina facilis. scientia dulcis.
p'funditas inpenetrabilis. uerba inuincibi
lia. tam unū uerbum oīa. Anima uō mox
lib' loqndo multiplicat' est in deo. Sicut ra
mus in arbore. apis in flore. nauis in lito
re. fessus in thalamo. thesaur' in agro.
scriptura in lib'. obsessus in castro. auicula
in nido. piscis in riuo. quelibet res in su
o p'pō. Stella in firmamento. ymago in specu
lo. cera in sigillo. gēma in auro. mel in

fauo. **De Appropriatione diuinae naturae uel**
Orationis omnium essentia personarum. xxvi.
Oratio omnium personarum equaliter con
ueniant. appropriatur tam patri potentia.
filio sapientia. bonitas spiritui sancto. et h' est. p'
et exclusionem carnalis intellectus. ne videlicet
pater ratione antiquitatis credatur impotens. et
ne filius ratione uicentis credatur insipientis.
et ne spiritus sanctus ratione impetuositatis credatur
iracundus. h' ratio pertinet ad simplices. alia p'
tenet ad sapientes. quia potentia naturaliter p'
cedit sapientia. intellectus bonam uoluntatem.
De attributis itaque est loci dupliciter. aut
secundum rem. sic omnino unum uel idem sūt. nō app'
parent. aut secundum rationem. sic eorum quedam ap
parent. quedam nō. Nam appropriatio nō est ali
ud quam special' attributio. ratione altius cō
formitatis cui p'pō illi persone. Sic habet si
multitudinē potentia cū patre. q' est p'nci
pium uitale. et sapientia cū uero. et bonitas
cū amore. P'cedam appropriatōem habet con
suetudo scripture. qd oīa manifestan
na potentie. pater attribuit. sapientia. fi
lio. bonitas. spiritui sancto. Hylari'. Alia appropia
tio talis ē. eternitas in patre. quia nō habet p'nci
piū inceptions. nō p'ncipiū cōndi ab alio.
Species in ymagine. id est in uero. quia sūme
pulchritudinis. usus in uerbo. id est in spiritu sancto. quia
sūme p'ficiūm. et ymunicatūm. Istud p'
alia uerba insinuat Augtin'. In patre uni
tas. in filio equalitas. in spiritu sancto unitatis
equalitatis q' conexio. Conuenit autē
pater unitas. quia sic unitas a nullo descen
dit. et omnis pluralitas ab ea defluit. sic
d's pater a nullo ē. et alie persone ab ipso sūt.
P'erea sic unitas de se gignit unitatē.
ita pater de se gignit altm se. id est filium.
In filio aut' dicit' eē equalitas. quia equalit'
pater nō solum in potentia. sapientia. et

bonitate: s. etiam in h. quia sic pat. dat sua
bonitate alii p. sone. sic et fili. In sp. scō au
est unitatis equalitatis q. m. ex. qui est a
mor am. l. x. scil. pat. & filii. Itē quarta app
patio est qd in patre est ratio pncipandi et
originandi. q. a. sūme pncipium. In filio rō
ratio exemplandi. q. a. sūme pulchrit. In spū
scō ratio faciendi q. a. sūme p. s. cū & bonū.

Potentia dei. *De potentia di. xxvii.*
duplex ē. scil. absoluta & ordinata.
Multa potest pmo in que nō potest scō in
q. a. multa sūnt sive potentie. que nō sūnt
sibi. ut ordinate face. poss. V. s. potest
oīa omnib. modis. q. a. potest p. ducē nō ens
ē esse. & h. p. creatiōem. Itē potest ex incōple
to p. letū face. & h. p. p. pagationē. Itē potest
mutare unū completū. in aliud p. letum.
sic patet in t. n. s. t. a. n. c. i. a. c. e. p. a. m. i. s. in corp. u. s.
x. p. i. De talib. dicit Augustin. Veni deo aliqd
posse. & nos intellige nō posse. Potentia dei
apparet in mundi incio. in medio. & in fine.
In principio quidē quia res de nihilo creantur.
In medio autē. q. a. ne res in nihilo sūntur.
sua potentia ipse continet. In fine uo. q. a.
mortuos m. u. a. c. e. l. i. t. a. t. e. s. u. s. c. i. t. a. b. i. t. Apparēt
q. a. dei potentia in reb. spūalib. q. a. cū dya
bol. habeat potest. t. e. in nob. imitandi sen
sūm. & fantasmam. ang. s. ē potest. t. e. habeat
super sensū. & sup. intellectū immutandi. sol.
d. s. habet potest. t. e. nō solū sup. h. t. a. s. f. potest
etiam mutare uoluntatē. Augustin. Deus
nos p. uenit nō uelut. & sequitur ne frust. uel
mus. Quod d. s. sit om. p. s. n. tam. attribumō
ei actus culpabiles. ut m. i. t. t. i. & male uelle.
n. p. n. a. l. e. s. ut metuere. & dolere. n. c. o. r. p. o. r. a. l. e. s.
ut dormire. comedē. ambulare. n. f. o. r. t. e. t. i. t. i.
s. u. m. p. t. u. e. n. i. actus ino. u. e. n. i. e. n. s. q. p. o. s. s. i. u. r.
ē t. p. l. i. c. i. t. p. r. i. m. o. s. i. a. l. i. q. s. a. c. t. u. s. c. o. n. t. r. a. d. i. c. a. t.
diuine potentie. ut ē face. m. a. i. o. r. e. s. e. s. e. s. c. o.

si contradicat unitati ei. ut est face. aliqd si
mul. ē. & n. ē. ul. qd p. e. c. c. i. t. u. m. s. i. c. s. i. c. i. t. u. m.
Tercio si contradicat ei. bonitati. ut dāpnare
petrū. & saluare iudā. de hys d. n. s. h. e. l. m. ?
Adhibet inueniens etiā m. i. n. i. m. u. m. i. m. p. o. s. s. i.
bile est apud d. m. H. o. r. a. u. t. h. e. s. t. r. a. t. i. o. q. a.
potentia d. i. cū s. i. t. p. f. e. c. t. i. s. s. i. m. a. n. ē. e. s. t. d. e. n. i.
h. i. l. o. n. s. u. p. a. l. i. q. n. e. g. e. t. a. l. i. q. V. n. d. e. n. p. o. t. e. s. t.
d. e. f. i. c. i. e. p. e. c. c. a. n. d. o. n. s. u. c. c. ū. b. e. r. e. p. a. c. c. e. n. d. o. n. e. g. e.
s. u. b. s. i. d. i. u. m. i. n. t. e. m. p. o. r. a. l. i. b. q. u. e. r. e. n. d. o. a. r. p. h. e. n.
c. u. l. p. a. b. i. l. i. t. a. n. p. e. n. a. l. i. t. a. n. m. a. t. r. i. a. l. i. a. p. o. t. e. s. t.
S. i. c. e. n. d. u. m. q. d. q. u. o. d. d. s. p. o. t. e. s. t. o. i. a. u. l. p. s. e. u. l.
p. c. r. e. a. t. i. a. m. A. l. l. a. d. i. c. o. o. m. n. i. a. q. p. o. s. s. e. ē. p. u. r. e.
p. o. t. e. n. t. i. e. h. i. d. e. o. d. i. c. o. q. a. p. o. s. s. e. p. e. c. c. a. r. e. n. ē. e. s. t.
p. o. t. e. n. t. i. e. s. i. i. n. f. i. r. m. i. t. a. t. i. s. D. e. o. a. u. t. e. q. u. e. r. i. t.
p. f. e. c. t. ū. p. o. s. s. e. & p. f. e. c. t. ū. d. i. u. n. u. m. D. e. q. u. o. d. y. o.
n. i. s. t. A. n. a. t. i. o. e. s. t. n. p. e. t. o. r. e. x. c. e. s. s. i. u. s. t. a. n. t. ū.
s. o. m. n. i. u. m. p. u. l. c. h. r. o. r. & b. o. n. o. r. o. i. m. m. o. d. a. & p.
f. e. c. t. a. p. o. s. s. e. s. s. i. o. f. i. r. m. a. & n. u. a. l. e. n. s. c. a. d. e. r. e.
f. o. r. t. i. t. u. d. o. N. o. t. a. n. d. u. m. q. d. q. u. e. d. a. m. o. p. a. t. i. o.
n. e. s. a. t. t. r. i. b. u. m. ū. d. e. o. s. e. c. ū. m. c. a. u. s. a. l. i. t. a. t. e. & e. c. e. n. t.
a. m. u. s. e. n. t. e. Q. u. e. d. a. s. e. c. ū. m. c. a. u. s. a. l. i. t. a. t. e. & n. o.
e. c. e. n. t. i. a. m. u. t. c. o. m. e. d. e. c. u. r. r. e. q. u. e. d. a. s. e. c. ū. m.
e. c. e. n. t. i. a. m. & n. c. a. u. s. a. l. i. t. a. t. e. u. t. c. r. e. a. r. e. i. n. s. t. i. f. i. c. a.
r. e. Q. u. e. d. a. n. e. c. s. i. c. n. s. i. c. e. i. a. t. t. r. i. b. u. m. ū. u. t. p. e. c. c. a. r. e.

Potentia sunt miracula. *De uirtute miraculorum.*
De miraculis est agendum. Augustin. illud uo
cat miraculū. quodq. arduū. ul. insolitū.
sup. spē ul. facultatē admirantis apparet. Ad
h. qd aliqd sit miraculū. q. u. o. r. c. o. n. t. r. i. u. n. t.
Primo. qd sit a deo. scō. qd sit ex p. e. x. i. s. t. e. n.
t. i. a. n. a. t. e. c. o. n. t. r. a. c. u. i. o. r. d. i. n. e. f. i. a. t. T. e. r. c. i. u. q. d.
sit euidens. quartū. qd ad fidei sit rob. o. r. a. t.
o. n. e. V. n. d. e. s. i. a. l. i. q. d. i. s. t. o. r. q. u. a. t. u. o. r. d. e. f. i. u. i. t. m. i.
r. u. m. p. o. t. e. s. t. d. i. c. i. & n. m. i. r. a. c. u. l. ū. N. o. t. a. q. d.
q. u. e. d. a. s. t. s. u. p. n. a. t. ū. m. q. u. e. d. a. c. o. n. t. n. a. t. ū. m. q.
d. a. m. p. r. e. n. a. t. ū. m. S. u. p. n. a. t. ū. m. s. u. n. t. u. l. l. a. q. b.
n. ē. s. i. m. i. l. e. i. n. n. a. t. ū. n. e. t. i. a. m. i. p. o. t. e. n. t. i. a. n. a.

ture sic virgine parit. Cont' naturā uero
funt q̄ sunt usu iura natē. tam timna
tur ad forme nature sicut ceci illumina
tio. **S** natam sunt. q̄ sunt ordine simili
natē. n̄ tam p̄ncipiū natē. ut imitati
one uirgax in serpentes. q̄ illd̄ p̄ci habz
fieri ordine natē. natam p̄ncipiū natē p̄
longā putrefōnem. cum ibi ēent rades
seminales. Vm tam quia n̄ fuit ibi opa
tio natē. miraculū fuit. Res q̄ndoz p̄du
ct' ab agente simili. successiue. h̄ attribui
t' natē. & d̄r naturale. Q̄ndoz p̄ducit'
ab agente dissimili. repente. h̄ attribuit'
d̄o & angelis. & dicit' mirabile. Q̄ndoz p̄
ducit' res ab agente. dissimili. etiā in in
stanti. h̄ attribuit' deo & d̄r miraculum.
Sciendū quod q̄ndoz potentia aliqua &
actus ei est naturalis. sic uis' & uidere. Q̄n
doq; potentia est miraculosa. & actus ei
naturalis. ut q̄ndo cec' illuminat' uidet.
Q̄ndoz utriūq; est miraculū. ut partus
uignis. **N**ota q̄d miracula ul' mira
q̄ndoz sunt tantū in ente. ut statio
solis. & ei' recessio. q̄ndoz i uegetabili. si
cut q̄ndo uirga aaron floruit. q̄ndoz i
sensibili. sic in locutione asine balaam.
q̄ndoz in rationabili. sic in ambulatione
claudoz. auditione surdoy. suscitacione
mortuoy. & partu uignis. **U**t sciam' q̄n
do aliquid sit miraculū. nota differēcias.
int' rationes causales. & seminales. & na
turales. q̄a ratio causalis ē potentia pas
siua creaturē absq; omni dispositione. u'
solum deus faciat ex ea q̄d uult. sic fuit
i partu uignis. & in talib' simplicib' ē mi
raculum. **R**atio aut' seminalis ē poten
tia passiuā creaturē. s; cum dispositione
remota tam sicut fuit in uignis de quib'
facti sūt serpentes. & h̄ factum fuit in in

stanti. natā aut' fecit. idem. s; n̄ nisi p̄lon
gam putrefactionē. **U**nde patet. q̄d ea q̄ fuit
scdm rationes seminales. partim sūt natura
lia. partim miraculosa. **R**atio naturalis.
est potentia cū dispositione p̄inqua. ut
patet in matia q̄ndo est in ultima disposi
tione ut formā recipiat. **S**cdm hunc mod'
est ratio naturalis in grano seminato ad
p̄ductionē segetis. & h̄ nō est miraculum.

Scit deus omnia **De Scientia di. xxx.**
p̄sentialit'. & simul. p̄fecte q̄. & immu
tabilit'. **P**resentialit' dico. h̄ est ita limpide
ac si cuncta ēent p̄sentialit' existentia. **S**i
mul etiā omnia scit. q̄a uidendo se q̄ p̄sens
sibi est omnia uidet. **P**fecte q̄. quia cogni
tio ei nō potest minui. nec augeri. **S**cit eti
am immutabilit'. q̄a noscit omnia p̄natu
tam sui intellectus. q̄ est immutabilis. **D**i
centium ergo q̄d deus cognoscit tempora
eternalit'. mutabilia immutabilit'. q̄tingen
tia infallibilit'. futū p̄sentialit'. dependē
tia ipendent'. creata icreate. alia a se. in se.
& p̄ se. **D**ifferētia nota int' scientiā dei
& hominis. & angeli. q̄a deus scit oia simul.
uidet multa uno. id est seipso. **U**nde i uisioe
dei n̄ differt q̄d uidet. & p̄ quod uidet. quia
uidet se p̄ se. & in se uidet omnia. **X**p̄s autē
scdm q̄d homo. scit omnia q̄ scit d̄s scientia
uisionis. s; n̄ ita limpide. **A**nglis enī dei
forme habet intellectū. id est illa q̄ scit. illa
scientia que ē in uerbo scit simul actu sicut
d̄s. licet nesciat omnia q̄ scit d̄s. **S**; homo
unū solū scit actu. quia licet uideat mul
ta illa tam nō uidet uno. s; multis. id est p̄
multas rerū similitudines. **S**apientia d̄i
licet in se n̄ d̄rificet. d̄rifica tam noia
soctio. **I**nq̄ntum enī sapientia d̄i est
cognoscitua possibilū dicit' scientia si
ue cognitio. **I**nq̄ntum ē cognoscitua o

num que sunt dicitur approbatio. Inquntū est cognoscitua omnium que in uniuerso fiunt. dicitur uisio. Itē inquntū est cognoscitua eorum que ab ipso deo facienda sunt. dicitur dispositio. Itē inquntū est cognoscitua futurorum. dicitur uisio. Itē inquntū est cognoscitua p̄mianorum. dicitur p̄destinatio. Itē inquntū est cognoscitua b̄p̄mandorum. dicitur reprobatio. Cognitio diuina cū sit p̄fectissima cognoscit omnia a distinctissime. sub omnibus conditionibus quas res habent. et p̄pter h̄ futura. scit eē futura et p̄senta. p̄senta et bona approbanda. mala reprobanda. Si autē scire uoluis qualiter cognoscit mala. notandū quod aliquid contingit cognosci dupliciter. aut p̄ speciem p̄p̄iam. aut p̄ speciem alienam. Primo in cognoscitū habet. scō in p̄uatio. Itē primo in cognoscitū lux. scō in tenebre. Eodem in dicendū quod p̄mo in cognoscitū bonū. scō in malū. scilicet p̄ speciem oppositū habet. Unde dicendū quod d̄s cognoscit bonū p̄ uniuersū medium. scilicet p̄ eētiam p̄p̄iam. mala uero q̄si p̄ duplex medium. nā p̄ essentia suā cognoscitū habitū oppositū malicie. et illo habitu mediante. ut est in ipso deo cognoscitū. Cognoscitū enī deus de finibus. et ideo dicitur mala cognoscitū a longe.

Predestinationis dicitur *De Predestinacōe.* functiones quatuor assignant. scōm *xxx.* Augustini. Prima ē. p̄destinatio ē p̄sencia beneficiorum dei. scōm. p̄destinatio ē p̄ordinatio alicui ad gl̄am. t̄tia p̄destinatio ē p̄positum in f̄endi. In quarta p̄destinatio est p̄paratio gr̄e in p̄senti. et gl̄e in futuro. In p̄ma distinctione. notat diuina p̄cognitio. In sc̄c̄la electio. In t̄tia uolūtas. In quarta directio. Predestinationis causa efficiens est d̄s. quantum ad effectus cōnotatos in noīe p̄destinationis. Materialis autē ille est qui p̄destinat. scilicet formalis ē modus uel

ordo p̄destinationis. q̄a p̄mo dat gr̄a. postea a gl̄a. Causa finalis ē. ut simi sc̄i et imaculati. Nota differentia int̄ h̄ quatuor. Dicitur ap̄ls. Vocacionem. iustificationem. p̄destinacōem. magnificationē. q̄a uocatio retrahit a malo. iustificatio respicit i iustale bonū gr̄e. p̄destinatio respicit gr̄e bonū finale. magnificatio uero bonū gl̄e futuri. Vt dicas quod p̄destinatio p̄parat gr̄am. uocatio gr̄am offert. iustificatio illa conf̄. scilicet magnificatio p̄ gl̄am eā multiplicat. Sciendū quod p̄destinatio n̄ in f̄ necessitate reb̄. sicut ubi gr̄a. Vt scit si iste ē cōmessur̄ hodie uel nō. nihilominus iste potestate habet immedendi. et manū ad os porrigendi. q̄m si p̄destinatio necessitate reb̄ imponeret. multa sequerentur impossibilia. et inconuenientia. nā frust̄ ponent̄ bonis p̄mia. malis supplicia. Itē iniuste remunerent̄ bonū. uel punirentur mali. Itē malorum uiciorum d̄s auctor eēt. Itē n̄ sp̄andi aliquid. n̄ supplicandi nulla esset ratio. Itē euacuaretur libertas arbitrii. que se habet ad utrumlibet. Itē nec bona facientes eēt laudabiles. n̄ mali uitupabiles. Sciendum tamē quod h̄ est duplex. Si d̄s h̄ p̄uide. necessitate eueniet. quia cōmūtim est uera. diuorsim ē falsa. Et est ibi necessitas stitencie n̄ sequentis. habent exemplū. Boetius in lib̄ de consolatione. Si aliquis uideret aliquem facientē uitā. necessē est qd̄ ille faciat uitā. nec tamē uisus illi est causa factionis. Sic deus p̄uide mala istius opa. n̄ tamē est causa gr̄e male operet. Veritatem fiet si p̄uisim ē. Itē due sunt pagine libri uite. Una est p̄senti iusticie. a qua potest q̄s deleri. Alia ē dispositionis eēt. de qua nullus delectatur. Differentia est int̄ p̄destinacōem. et p̄senti

bore

nam quia p̄destinatio est p̄cognitio beatorum
cū causalitate eorūdem. Sed p̄scentia dicit
p̄cognitionē malorum sine causalitate.
q̄ p̄c̄ō resider penes libum arbitrium. Cum
dicit a sc̄is qd̄ p̄destinatio orationib' in
uat' nō est sic intelligendū. quod tempora
le causet eū. s; q̄ntum ad efficiē p̄destina
tionis uiuat oratio. scil; quantū ad gra
tiam. ⁊ gl̄am. quia sc̄dm illa bene coopat'
libum p̄destinationis. Unde sicut deus a
hōm saluandū p̄cūdet. sic ⁊ modū quo
saluari debeat. P̄cip̄ quod stult' est qui
dicit. uolo facē qd̄ placuit m̄. q̄a si sal
uari deo saluabor. ul' si dampnari de
deo dāpnabor. Sicut stult' est infirmus.
q̄ dicit. uolo comedē ⁊ bibē qd̄ placuit. h;
a si curari deo curabor. ul' si mori de
deo moriar. Sic enim esset' inuiciles me
dicine. Sane si deus p̄mittit libum arbi
trium. quod se hab; ad utrūlib; in malū ca
dere. h; nō p̄mittit. nisi iuste. Rursum si
p̄ grām p̄ueniat. nulli facit iniuriā.
Cum ergo d̄s malos dampnat ⁊ reprobos.
op̄at' sc̄dm iusticiā. q̄ndo uo p̄destinat a
git sc̄dm grām ⁊ misericordiam. que n̄ ex
cludit iusticiā. **De p̄scentia ⁊ reprobatione**
Reprobatio est ut ait Augūm' **ba. c. 17. c.**
p̄scentia iniquitatis quorūda'. ⁊ p̄pa
ratio dāpnationis eorūdem. Unde nota qd̄
i reprobatione cāsumt. Vnū p̄uicio iniquita
tis aeterno. aliam obduratio. id est s̄trac
tio gr̄e in presenti. t̄cum p̄paratio pene e
terne in futuro. Sic p̄destinatione cō
iūso tā s̄t' iusticia. s; in h; est differentia.
q̄a p̄destinatio p̄parat gl̄am sc̄dm bene
placitum. s; reprobatio p̄parat penā sc̄dm
exigentiam meritorū. **De obduracione**
sciendū. qd̄ translatiue d̄t. ad similitudi
nem obduracionis in corporeb'. Vnūciā

aut' corporū sequit' p̄teritas triplex. Penmū
inhabilitas est. ad suscipiendū un̄p̄sionē.
sc̄dm est. stabilitas ad p̄manendū in se. Ter
cium ē fortitudo ad resistendū. Hys trib'
modis dicit' cor obdurari. Vno m̄. p̄ inhabi
litate ad suscipiendā grām. sc̄dm m̄. p̄ firmā
adhensionē. in peccato. t̄cio p̄ rebellionē d̄m
narū in p̄manentiū ⁊ mandatorū. **De uo**
Voluntas dei duplex **luntate di. xxxij.**
est. scil; uoluntas beneplaciti. et h̄est
duplex. Antecedens. q̄ sepe n̄ explet'. ⁊ con
sequens. que nūq̄m remanet in expleta. Alia
Voluntas beneplaciti dei. consec̄s ē. recta.
et efficax. ⁊ irrep̄hensibilis. Unde qd̄
recta est. null' est rect' nisi i'formet' eū.
quia efficax. nihil sine illa potest effici.
nihil cont' illam fieri potest. ⁊ nullū po
test impediri. Itē quia irrep̄hensibilis ni
hil p̄cipit aut p̄mittit' nisi. nihil agit aut
i'fult' nisi bene. Signa beneplaciti sūt q̄inq'.
scil; p̄ceptio. p̄hibitio. i'fultum. p̄missio. ⁊
op̄atio. Contra tā p̄ma potest aliqd̄ fieri.
q̄a se habent ut infieri. s; cont' ultima du
o. scil; p̄missioem. ⁊ op̄ationē nihil potest
fieri. quia se habent ut sc̄m eē. et qd̄ sc̄m
est. n̄ potest fieri. De hys signis. nota qd̄ p̄
ceptū dicit obligationē ad faciendū bonū.
p̄hibitio notat obligationē ad uitandum
malū. Consiliū dicit doctrinā. ⁊ qm̄ sc̄m.
quod illud qd̄ consiliū si fiat. affert' p̄m
um. si nō fiat affert' supplicū. P̄missio di
cit p̄uacionē p̄hibitiōis. ul' col̄hibitiōis.
⁊ est signū diuine uoluntatis. nō respectu
malū quod p̄mittit'. s; respectu bonū quod
ex illo p̄missio elicit'. Non p̄mittit' deus
malū fieri nisi ex eo bonū eliciat. n̄ patet
in temptacionib' dyaboli. que sc̄is p̄sunt
multiplicat'. Preterea si nō est. malū. non
i' bono nisi p̄uic̄itudo absoluta. nunc nō

propter compassionem ad malum clarum elucet.
 Operatio notat affectionem in re. per quam referuntur
 creatura ad creatorem. De conformitate volun-
 tatis nostre ad deum. sciendum quod si hanc inven-
 diamus in forma volendi. tunc si volumus
 habere mercedem nostri operis. oportet quod semper
 conformemur ei in forma volendi. Si autem que-
 ritur utrum absolute teneamur ad hoc. dicendum
 quod conformitas est in actu. ad quam non tenemur
 nisi habita karitate. et nec tunc. nisi pro
 tempore. et loco. Unde quando quis cogitat arti-
 culos tenet credere. quando cogitat dei bonitatem.
 tunc tenet diligere. Est alia conformitas inha-
 bita. ad quam non tenetur quis. nisi quando cum ac-
 tu recogitat dei bonitatem. quia tunc tenetur se
 ad karitatem preparare. De conformitate autem
 involito. sciendum quod voluntate sensualita-
 tis. non tenemur conformari voluntati divine.
 neque involito. neque in modo volendi. sed volunta-
 te rationis deliberativa. tenemur deo conformari
 involito quod constat deum nobis absolu-
 te velle. et nobis congruit velle. Si vero non
 congruit nobis. quoniam sit bonum. sic se non
 vult deus id nos velle. Unde non tenemur velle
 nisi in quantum volitum est deo. sicut si scio
 deum velle mortem patris mei. tam possim ei
 vitam velle. et laborare ad hoc. quia deus non vult
 me non velle contrarium. Item in voluntate con-
 ditionata. non tenemur deo conformari. nisi quan-
 do plura vellemus quod non plueret. si deus vellet.
 quia conditionate volendo. non disorderamus au-
 tumantiam dei. quia hoc non est velle simpliciter.
 Item quod deus non vult illud simpliciter et abso-
 lute. ut sententiam amputationis. quam alii-
 quando mutat. quando muta mutantur. non tenemur
 velle. Conformitas divine voluntatis qua
 dupliciter potest considerari. secundum habitudi-
 nem quatuor causarum. Primo. secundum causam
 materialem. hoc quando idem est volitum quod

habet se ut materia. circa quam est actus volun-
 tatis. et ideo ista conformitas est secundum tantum.
 et non simpliciter. quia esse simpliciter. non est a
 materia. Secundo. accipitur conformitas secundum cau-
 sam efficientem. sicut quando quis vult hoc quod
 vult deus eum velle. quia deus hanc voluntatem
 in eo facit. Unde cum unamquamque volunta-
 tem in bonum ordinavit. et hoc vult nos vel-
 le. Tertio. secundum causam finalem. ut quando
 quis in gratiam dei ordinat. scilicet suam. propter quam
 fecit deus omnia bona. et huius duobus essen-
 tialibus conformitas consistit. Quarto. secundum causam
 formalem. hoc scilicet ex karitate vult quis.
 sicut et deus ex karitate vult omnia. et in
 isto consistit perfectio conformitatis. hoc scilicet
 actus nostre voluntatis tanto sit divine
 voluntati conformior. quanto est melior et
 perfectior. Ex predictis collige quod plena con-
 formitas ad deum comprehendit quatuor. Pri-
 mo ut velimus quod deus vult. sed non ve-
 limus quod vult nos velle. scilicet ut velimus propter
 quod vult. hoc tunc. ut velimus eum in quo vult.
 Secundo conformitas non plena est tripliciter. primo.
 si conformatur quis deo involito tantum. sicut
 et videtur conformes erant deo in morte christi.
 sed si conformes aliquis involito. et in fine.
 hoc non in modo. ut quando non fit ex karitate. et
 tunc. quando conformatur quis involito. et in modo. hoc
 non in fine. ut cum ad alium finem bonum.
 si tamen retroqueret intentio. **De Justitia**
Iustitia tribus modis sumitur. **dei. xxxij.**
 Primo in. quando redditur alicui quod
 meruit. sed in. quando promissum solvitur.
 scilicet. quando imperfectum perficitur. Primo
 in. remuneratio beatorum. et pena reproborum.
 dicitur opus iusticie. Secundo. incarnatio christi
 est opus iusticie. quia opus promissum per pro-
 phetas. Tertio in. dicitur opus iusticie. quando deus
 peccatorem iustificat. cum se ad gratiam habi-

licat faciendo quod in se est. **N**ota qd
in omnib' opibus dei inuenit iusticia.
& misericordia. & iusticia quidam est occulta.
& misericordia aperta. ut iustificatione impij.
& in pmo aduentu xpi. Aliquido est iusticia
a aperta. & misericordia occulta. ut in puni-
one paruulor sine baptismo decedentiu.
& in scdo aduentu xpi. Aliquido utriusq' est
occultu. ut in tribulatione iustoz quoz
libz. & innocentiu. ut in Job. & i infir-
mitatib' paruulor. Aliquido utriusq' est
apertum. ut in remuneratione beatoz. &
dampnatione reproboz. qia illos remu-
nat ultra meritum. illos puniit cta con-
dignu. quod est misericordie. & retribuit u-
triusq' scdm merita. idest bonis bona. ma-
lis mala. qd est iusticie. **S**i uis scire
qua iusticia punitat homo p peccato
monitaneo eternali. vide pmo auctori-
tate. **Matthas.** Unus eoz no morit. & ig-
nis eoz no extinguet. **Psalmista.** Iuuant
& pgenies patru suoz. & usq' in eternum n
uidebunt lum. **Apokalypsis.** Ascendet
firmis tormentorum eoz in secula seculor.
Matthas. Ite maledicti in igne etnu. **Ra-**
tionib' idem ostendit. qia scilicet homo pec-
cauit in suo etno. merito puniet etno di.
Ite matia etna ignis. e matula pcti. er-
go & pena qm habent. **Ite** pctm est con-
tra illum qd est infinitus. ergo pena debz
ee infinita. ut sit infinitum cont' infi-
nitu. & h' no potest ee. infinitu arbitra-
te. ergo oportet quod fiat diuinitate.
Ite cu homo peccat errat in infinitu. quoda
modo rationabil. & uasabilis. & concupis-
cibilis. qndo finitu pponit infinito. illa q'
dem iudicando. ista adhibendo. & ultima ap-
petendo. inde congrue debz ee pena infi-
nita. **Ite** mala uoluntas reproboz etna est

ergo & pena. **O**stendit exemplis idem. quia
uenditio monitanea. dat uis possidendi
pctm. **Ite** uulnatio monitanea. cicatrice
infert pctm. **Ite** casus in fouea tempo-
ralis. e detentio pctm. **Ite** crimen lese
maiestatis temporale. est finitus pctm.
Ite offensio oculor monitanea. cecitatem
opat pctm. **Ite** potio ueneni inguita-
net. morte opatur pctm. **V**icit Augus-
tinus. Qd deus reddit mala p malis. hoc e
pena p iniusticia. qm iustus est. **Ite** reddit
bona p malis. h' est gram iniustus qm bo-
nus est. **Ite** reddit bona p bonis. idest gr-
tiam p gra. qm bon' er iustus est. **N**unq'
aut reddit mala p bonis. qm iniustus n
est. **A**liqs puniit in p'senti p't' scilicet. ut
scilicet pctm peccatum in ipso punget. **Iohes**
loc san' factus es. iam ampl' noli peccare.
ne detius t' aliqd contingat. **Ite** ut p't' pec-
carum pctm cruciet. tam h' scilicet qm in-
finitu. **E**xemplu habem' in herode. **Ite** ut cul-
pa declinet ut in Paulo **Ad corinthios.** **S**e-
magnitudo reuelationu extollat medas
est in stimulu carnis mee anglis satiant
q me colaphizet. **Ite** ut gla in finit' detur
In actib' aploz. Oportet nos p multas tri-
bulationes intrare i regnu dei. **In primis**
duab' causis exercet iusticia. in duab' sequen-
tibus misericordia. **Q**nto puniit q's p'ter dm
ut glificet. **Iohes.** Neq' hic peccauit. neq'
parentes ei. & ut manifestent opa dei in
illo. **S**exto. p't' pctm. ut edificet. sicut pu-
nitus fuit Job. ut alijs daret in exempli
paciente. **S**ic puniunt & innocentes pueri.
ne uideantur inconueniens peccatorib' si qn
doq' tribulantur. **S**eptimo ut ei sapientia det.
iuxta illud **ysaye.** Vexatio dabit intellectum
auditu. **I**usto dei iudicio puniunt.
ut qui concessis abutuntur. ut adam. ad no

posita ex his ut homo. Corporalis uo nata
 sic distinguit. in corpora lucida. ut sunt
 sidera. et opaca. ut est terra. metalla. et huius
 modi. atque psycia. siue dyaphana. ut aer.
 et aqua. Quedam creature habent esse tantum.
 ut lapides. quedam uirtute ut arbores. que
 dam ut animalia. quedam intelligunt. ut an
 geli. Distinguit etiam mundus tripliciter. scilicet
 archetypus. idest deus. et dicitur archety
 pus. ab archos. quod est princeps. et typus. figura.
 quasi principalis figura. quia ipse est exem
 plar mundi sensibilis. Itaque est mundus.
 et dicitur macrocosmus. idest maior mundus.
 et est mundus uisibilis. Microcosmus est terra
 mundus. idest minor homo. De his tribus
 Iohannes. In mundo erat. ecce primum. et mundus
 primum factus est. ecce secundum. et mundus cum non cog
 nouit. ecce tertium. Differentia est inter elemē
 tum et elementatum. et quantum essentiam
 elementum est primum et positabile. et non com
 positum. Unde nec terra. nec aer. aqua. nec ignis.
 est purum elementum apud nos et sim
 plex. quia ista inter se commiscuntur. et maxime
 in ea parte ubi se contingunt. Elementum.
 est quodlibet corpus positum ex quatuor
 elementis. Quia essentia est corpus differens ab
 omnibus elementis. et elementatis. tam in materia.
 quam in forma. tam in natura. quam in uirtute.
 non habens in se contrarietatem. Unde non cau
 sam corruptionis. Opera sex dierum pro ut
 scriptura distinguit moraliter. sic habentur. Signum
 enim rerum de nihilo creatio. impij uultifica
 tionem. firmitati operatio boni. positi cum
 firmitate. Aquarum congregatio. cordis ad
 unationem. Sidum perfectio. exemplum boni
 operationis. Piscium et auium formatio. statum
 actionis. et contemplationis. hominis plasma
 no. uirtutem intentionis. Post ista sequuntur
 res creatas. Est locus summus. idest ce

lum. ubi sola letitia. Est infimus. idest infernus.
 ubi sola tristitia. et est medius. idest mundus.
 in quo sunt omnia summa spectanda. et in
 summa tunda. Diabolus igitur a summo exor
 tuit. et in ima detritus est. quia reparandus
 non erat. homo uero qui a summo non cecidit. in medio
 collocatus est. ut esset ei locus quo ascenderet per
 uultitiam. uel descenderet per culpam. Itaque hugo
 de sancto victore dicit. quod aliquis locus in quo
 summum bonum solum est. scilicet celi. aliquis in quo
 summum malum est. scilicet inferni. aliquis in quo
 solum bonum est. scilicet si summum. ut paradysus. a
 liquis in quo solum malum. scilicet si non summum. ut purga
 torius. aliquis in quo bonum et malum est. scilicet neutrum
 summum. ut mundus. **Distinctio Orbium
 celestium quoniam elementariorum. 4.**
Corporalis mundi machina. tota
 consistit in duobus. scilicet in natura celestis.
 et in natura elementari. Celestis autem dis
 tinguitur in tres celos principales. scilicet Empi
 reum. Crystallinum. et firmamentum. In firmamē
 tum uero quod est celum stellatum. continentur
 septem orbis. septem planetarum. qui sunt Iupiter.
 Saturnus. Mars. Sol. Venus. Mercurius. et Luna.
 Nomine autem celi crystallini. siue aquei. in
 telligitur illa pars materie prime. que secundum
 philosophos formata est in duos orbis.
 Quorum superior est primum mobile. Inferior
 bum natura est. quod omnes mouentur
 excepto celo empireo. quod eternum est. Na
 tura uero elementaris. in quatuor speras
 diuiditur principales. scilicet ignis. aeris. ter
 re. et aque. Spera ignis tam habet inter
 sticia. scilicet summum quod uocatur igneus. et
 medium. et infimum quod uocatur olympium
 Aer similiter tam habet in isticia. scilicet su
 mum quod uocatur ethereum. et medium. et
 infimum. quod dicitur acreum. Et in summo su
 mo est calor et lux. propter solis propinquita

tem. Similit' et in infimo scilicet p[ro] radioz
 repercussione a tra. In medio au[tem] int[er]itino ad
 quod n[on] potest attinge repercussio radioz sol.
 e[st] frigiditas et obscuritas in quo dicunt' habita
 re demones. qui detrusi su[n]t in hunc acie[m]
 caliginosum. Ibi etia[m] sunt tempestates. scilicet
 tonitrua. grandis. nubes. et similia. Ex h[uius]
 collige decem et septem orbis. tram. et aq[ui]
 ambi entes. q[ui] omnes possunt uocari ce
 li. Istos omnes excellit celu[m] ciuitatis. ipse
 deus. q[ui] est in omnib[us]. et sup[er] omnia. Distan
 tia predictoz orbium et planetaz hec est
 A tra usq[ue] ad lunam su[n]t miliaria. v. x.
 d. c. xx. v. hec sunt stadia c. xxvi. Alu
 na usq[ue] ad mercurium su[n]t miliaria. vii. d.
 ccc. xxii. et semisse. A mercurio usq[ue] ad ve
 nerem tantu[m]. A uenere usq[ue] ad solem. xxiii.
 cccc. xxxvi. A sole usq[ue] ad marce[m] su[n]t mi
 liaria. xv. d. cxxv. A marce[m] usq[ue] ad io
 uem vi. d. cccc. xii. A ioue usq[ue] ad satur
 num tantu[m]. A saturno usq[ue] ad firmame
 tum. xxiii. cccc. xxxvi. Ex istis sequi
 tur quod a tra usq[ue] ad celu[m] stellatu[m] su[n]t
 miliarium. c. ix. ccc. lxxv. **De Aera**
Celum celoz et superioru[m] corporu[m]. iij.
Cest corpus p[ri]mu[m]. natura simpli
 cissimu[m]. essentia subtilissimu[m]. incorrup
 tibilitate solidissimu[m]. quantitate maxi
 mum. qualitate lucidu[m]. dyaphanitate
 p[er]spicuu[m]. mat[er]ia purissimu[m]. figura spe
 ricum. locali situ sup[er]mum. amplitudi
 ne. aliaz creaturaz in se contentiuum
 Iste p[er]tinet. tam celo empureo iueniunt.
 q[ui]m p[ri]mo mobili. S[ed] p[er] h[oc] celum empure
 um. mot[us] est extrinsecum. beator[um] sp[irit]uum ha
 bitaculu[m]. specialit[er] sedes dei appellatum
 Specialit[er] etia[m] p[ri]mo mobili iuenit. quod
 est motu uelocissimu[m]. ac in inferiora. uirtu
 tis affluxu[m]. **Codem m[od]o dicendum**

est de firmamento quod plurime iueniunt
 ei de p[er]tinetibus supradictis. et insup[er] e[st] aq[ui]
 rum diffusiu[m]. ac stellis decoratu[m]. Corpora uo
 sup[er]celestia diuidunt[ur]. i[n] lucerna. et i[n] luce
 tia. et dyaphana. Nam corp[us] lucens est sol.
 q[ui] solus in syda lucet p[er] se. et i[n] lucerna.
 s[ed] stelle et ceti planete. qui lum[en] suu[m] a sole
 mutuunt. Corpora uo dyaphana. sunt om[n]i
 spere celestes. Item spere celestes cu[m] mouen
 tur n[on] mutant locu[m]. s[ed] mouent[ur] in locis su
 is. Superiora influunt in inferiora uirtute[m]
 motua[m]. uegetatua[m]. sensitua[m]. ac omni
 um generabilium p[ro]ductua[m]. Ite[m] licet care
 ant qualitatib[us] elementoz. n[on] eni[m] sunt cali
 da. uel frigida. sicca. uel humida. tam ista
 causant in inferiorib[us]. Veruntam[en] n[on] influ
 unt sup[er] lib[er]um arbitriu[m]. n[on] habent uirtute[m]
 imitandi ho[m]i[n]is uoluntate[m]. licet uirtute[m]
 ac disponant ho[m]i[n]is p[ro]p[er]tione[m]. que uolum
 tatem quide[m] n[on] habent cogere. s[ed] scdm manus
 ul' mun[us] in diuersis hominib[us] inclinare. Ope
 rant[ur] q[ui] corpora superiora. distinctiuam sig
 nificatioem diez scdm lum[en] solis. et distinc
 tione[m] mensiu[m]. scdm motu[m] lune. distinc
 tione[m] annoz scdm motu[m] solis in aliquo
 circulo. ac distinctioem tempoz. scdm cur
 sum uariu[m] planetaz. distantia[m] et cursum
 ascensiu[m] et descensiu[m]. retrgradatione[m]. et
 statum. **De Natura Stellaru[m] i[n] comu[n]i. iij.**
Selle sup[er]me in firmamento figunt[ur].
 Et cum illo semp[er] mouent[ur]. mat[er]ia s[ed]
 purissime. figura sperice. quantitate mag
 ne. apparentia parue. qualitate lucide. ra
 dioz diffusiue. uer[um] i[n] inferior[um] generatiue
 a sole illuminationis receptiue. tene
 bray expulsiue. In tanto nox obscur
 or est. tanto plus sui manifestatiue. in
 p[re]sencia solis sui luminis occultatiue. te
 pestatis et serenitatis concitatiue. uari

naugantui directive. qnto iunctiores
 tanto in ymuni lucidiores! s; singule mi
 nus apparentes. ut patet in glaxia. Clari
 tate. 7 qntitate. differit 7 uirtute. Balaxi
 a est. multitudo paruax stellaz. qsi conti
 guax illi loco orbis ubi distindit hunc
 solis. Eclipsis fit cu se solis luna subicit
 ut tenebs orbis efficiat. Nota quod omis
 stelle eclipsant. 7 h est a tra ul' a planetis
 Planete dicunt qndoz retrogradt. qndoz
 pgressiu. qndoz stationaru. put in e
 plucidis suis diuisimode mouent. Plane
 te sunt syda int celum et tramerantia.
 firmanito marui cursu agentia. cursu
 qm habent ab influxu pmi mobilis mo
 uentur directe. s; cursu pio mouent obli
 que. scintillant. singuli suos colores
 habent. et cum circulos altroz ingredum
 t. etiam illoz participant qualitate cu
 sole. micantes occultant. qnto tre pmi
 qozes. tanto minores circulos habent.
 qnto s; altiores. tanto cur sus eoz nata
 hs uider ee tardior. Corpora eoz n sunt
 spicua. s; compacta. alioqn n eclipsate
 lux ut ait De luce. v. Cur.

Lux ut ait De luce. v. Cur.
 philosophus est actus lucendi luci
 di scdm qd lucidu. Unde sciendu quod
 lux e qualitas actiua luminosi coepris.
 sicut calor ignis. Lux q; dat colorib ee
 inentionale. aut intellect' agens fan
 tasmatib ee intellectuale. Ipsa q; est me
 dium defereus omnia que a celo ad nos
 descendunt. Ipsa mutuat coepris no lucens
 a lucido. Ipsa est ut ait scds philosophu.
 celu purpura. malefactoru inimica. nau
 gantui directio. ocul' noctis. facies omi
 um reion. Lux ut ait Augustinus rectu
 habz incessu. 7 nullo m incedit pcurui.
 s; omnib reb foema 7 decorem tribuit!

et absq; illa cuncta s; ignota. 7 abscondi
 ta. Motus ei est subitns. qa sine mora
 replet oia. h in superficie umbri coepris n se
 pfundit. s; in coepris dyaphano. Unde scdm
 coepris grossitiem. ul' subtilitate. magis uel
 minus participat. Lux etia sine sui dimi
 nuttione ubiq; se distindit. Plures ptra
 tes lucis habem' sup de sole. qui illi mou
 unt in qntum lucent. Sciendu quod lux
 uocat' put est in coepris luminoso. s; hunc
 put est in lucido transparenti. Splendor
 aut' in denso mso. 7 color. put est in ali
 is imunicat' ab ipso. De Planet' i spece.

Saturn' est nobis remotissim. vi.
 frigidus 7 sic. h intelligas in ef
 fectu. sicut 7 i alijs planetis. ex vicini
 tate ei calor solis remittit. ex iunctio
 ne ei cu ioue. clarus efficit' cu natura
 lit' sit pallid'. Nocui' est. 7 ipso dn ante
 fetus nascitur mortificat'. aut debilis.
 plus nocet uiccedendo. qm pcedendo. Mo
 rat' in quolibet signo triginta men
 sib. ex quo sequitur qd cursu complet
 t'iginta annis. Iupit' est clarus quasi
 ad instar lactis candidus. i qualitate
 semp bene est temperatus. quia calid' 7
 humid'. In supiori parte sine absidis te
 pat' malicia latm. cu ascendit i circm
 latm continet' pallore' licet sit clarus. In
 quolib; signo morat' p annum. 7 ita cur
 sum suu duodecim annis compl'. Mar'
 est calid' 7 sic. 7 ideo nocuus. ex ppetari
 bus suis homines irritat' ad belu. Ex
 int'positione uenis. 7 iouis ei' nocuitas
 remittit'. igneus apparet' 7 radiosus. in
 quolib; signo morat' quadraginta die
 bus. Sol dicit' octies maior tra. s; scdm
 ptolemeu' p phylomonē est centu sexagita m
 abt' mai' tra. Calidus est 7 luminosus. e

eclipsim patitur: immis e omnib. nu-
le celatur. solus p se lucet. qd nulli sydi
magis competat. unde n nom accepit.
Stellas illuminat: tami p presentiam
sui luminis eas puat. Medi est planetay!
odiosus oculis egris. s. amabilis p uis. Tem-
pora distinguit. locis imundis no comina-
tur. restra consolidat. gelida resoluat. flores
apit. fructus matat. coepora dyaphana pe-
netrat. n rejescit. Visum retundit. vapores
ecluat. emissa vicissim illustrat. a pro-
pinquans nobis estatem facit. recedens
hyeme nob efficit. oculus e mundi. In sig-
no quolib. morat. tignita dieb. 7 septē ho-
ris. Cur su p annu p ficit motu ppo. s. diem
p ficit motu pmi mobilis. Venus est luci-
fer calid. 7 humid. malicia maris tempe-
rat. semp comitat. solem. s. qndo pcedit
dr lucifer. qndo sequit uocatur uesper.
colorem hab. candente. 7 resulgentē. elec-
to simile. int syda plus splendet. cōplet
cur su trecentis quadraginta octo dieb.
Mercuri semp cū sole gradit iniquā
ab eo ampli. tignita gradib. distans!
colorem habet radiantē. 7 resulgentem.
tam p munitatē cum sole cōtin. elo-
qntia sub ipso est ea quis dicit dñari.
et pēc semunib. cur su cōplet trecentis
tignita octo dieb. **S**uma noctē illuat.
lum mutuat. angustum patitur. 7 det-
mentū. Infima ē int planetas. eclipsim
patitur. 7 efficit. maculas habet p con-
iunctiones ei cum infiorib. **H**e comcula-
ta apparet initium. ex eo qd pars ei illu-
minata a nobis abscondit. **H**e regina
celi appellatur. quia sol tamq. medius
planetay. participat ppetates on. quum.
7 eas ad lunā cū lumine suo trinitit.
Apsa nō luna quecuq. sic a sole recipit.

influit. Unde qā talit m p eam virtutes pla-
netay recipit. merito regina celi uocatur.
Hys uis patet quod luna qndo p m m
incendit optimū est semina iace. quia
tunc virtutes planetay qd in infioribus i-
fluit. incipit collige frigida 7 humida.
Solem pcedens munit. s. cū sequis crescit.
7 ab eo elongatur. accessus 7 recessus m-
tis p eam causatur. signa zodiaci quo-
libet mense pcurrit. **De Janua Qua**
Ignis gignit 7 incinat. **tuor Elementor. vi.**
In similitudine sibi appropinqua con-
iunt. motū facit de centro ad circumferētia.
ardet 7 lucet i materia aliena. s. nōm sua
spira. infiora reducit ad supiora. qarefol-
uit iera maquosa. aquosa i aera. 7 et
Mollificat dura. indurat mollia. subtrahit
at. ut in resolutione glaci patet. et den-
sat. sicut lutū. **D**e purat. ut in auro. et
corumpit. sicut ea q gignit. 7 frigesat
p accidens. ut patet in aceto. **E**t etiā pene-
tratiuus. 7 munitur. actiu. diuisiu.
He ignis in spira sua nō lucet. quia ipat
n est. nullū enī corp dyaphanū lucet. s. po-
cus e illuminabile. **S**i aut ignis in spira
spira compactus est. eclipsaret omē stel-
las que sup ipm sunt. **I**gnis uolū lucet
apud nos p m matiam coadunata in q est.
ut h patet quia una candela opposita al-
teri. facit eā obumbrē. **H**e est subtilis
mobilis. p pnciuus. p inspuationē 7 resur-
tationē caloris cordis temperat. decorat
uolatilib. locus impulsionū. mansio spi-
rituum. 7 est altabilis. leuis. 7 subtilis.
atq. rarus. nō lucet sic nec aliqd corpus
dyaphanū. s. illuminabile est. **A**qua
sup celos eleuat. pscib. decorat. tempesta-
tibus subicit. omnes fontes 7 flumina
ad mare continuant. ad locū unde ueni

unt reuertunt. aeri preb; aqua informati
one uolantiu ornantiu. ⁊ uegetabilib; nu
tritu. optime est in immutabilis timino
alieno. ⁊ minime timino ppo. Corpus e dy
aphanū. omnib; minimis. in cristallū con
gelatur. Yrmi in nubib; creat. lodes p̄gat.
oios u r̄gat. febricitantes sua frigiditate
⁊ humiditate delectat. naues uehit. lum
recipit. ad suū p̄ceptum reuertit. loca ua
cua subit. lapides cauat. ignē extinguit.
olim mundū purgauer. in mari rubro po
pulo di cecidit. de late xp̄i fluxit. hanc
xp̄s in unū mutauit. ac de ipsa mat̄ia
baptisimū ordinauit. **Terra** in elemta
est infima. nigra. magis despecta. rotun
da. pondosa. alijs elemtis circūdata. ma
ter fructuū. radice plantarū. m̄te ani
malū. edificiorū fundamentum. defunctorū
receptaculū. machine mundales centri.
cludit in se infimum. frigida. sicca. opa
ca. corpus humani mat̄ia. seruat metalla.
centro tenet. motu ex uaporib; incluis
guntur. herbis. florib; ⁊ arboribus decoa
tur. circa eam motu circulari celū cum
siderib; uoluit. hominib; ⁊ nimis calcat.
horū quedā tre competunt scdm eē suū.
quedā scdm fitū. quedā scdm mentum.
quedā scdm ornatiū. quedā scdm utilitatē
Cometes **De Impressionib; aëris. viij.**
hec apparet quasi stella. n̄ tamē
est aliud qm uapor inflamatus ex uici
nitate ignis. hec comas luminis fundit.
⁊ dicit significare mutationē regni. aut
bella. aut pestilentias. **Corona** est alb
circulus. qui quādoq; apparet circa solem
ul' lunā. aut stellas alias. ⁊ causatur
ex reliquis nubū ⁊ planetarū radios at
tractis ⁊ illuminatis. talis circulus est
signū serenitatis. A sub duplex est ascē

dens ⁊ descendēs. Ascendens fit ex uapo
ribus inflamatis in supmo aëris. ⁊ in
detur ascendē sicut euolarent scintille
de fornace. A sub uo descendens ignis ē
retentus in nube. q̄ tamē expellitur ob
uante nube frigida ⁊ cadit. ⁊ tunc p̄
t̄ quod uidet̄ quasi stella cadens. lōp̄q;
relinquit uestigia casus post se. Nubes
fiunt quādo uirtute solis exhalant uapo
res de aquis. ⁊ paludib; ⁊ locis humidis.
⁊ ferunt̄ sursum. **Nebula** est id qd ex
nubib; aq̄m pluentib; relinquit. ⁊ ideo ne
bula scdm Aristotē est serenitatis sig
num. **Caligo** ē uapor tenebrosus. quem
uulg' appellat nebulam. Itē iste uapor
n̄ eleuatur. ⁊ p̄us qm conuolatur in nu
bes. ul' in pluuiā dep̄mitur. ⁊ remanet
iuxta terram. **Ros** est illud qd descendit
ex uapore paruo. ⁊ in descensione sua
mergitur in paruas guttas minutias
Pluuia ē aqua descendens ex nubibus
resolutis. uelocitate habens sue descen
sionis ⁊ hoc guttatim. **Pruiua** ē ex ua
pore solido. qui igelatur ante qm ex ip
so resoluatur aqua. **Hiex** genatur in
nube calida. cui congelatio simul fit cū
iustione in aq̄m. ⁊ ideo partes ei nō in
sp̄ssant. **Grando** genatur ex nube ca
lidissima. uirtute solis multū eleua
ta. q̄ post qm in aquā resoluūt. tunc
demū in medio intersticio aëris conge
latur. **Comitruū** est sonū uaporis ficti.
egredientis de nube humida. **Fragor**
durturū qui post ictum sequitur ul'
p̄cedit. fit ex ignis extinctione in uen
tre nubis. **Comiscatio** est illuminati
o uaporis ficti. incensi in uapore hu
mido. **Fulgur** genatur ex uapore q̄
so eleuato ex calore fictato. q̄ cum fit

ignee nature in uentor descendit & urit. & nihil resistit. Et state precipue. et in montib' pcurrit frequent. Fulmen est uapor terrestris inflamatus. qui quidocq' tangit nibe. qui iam e in conuisione ad aqua conglutinat. sic q' decoquit fortissimo calido. & indurat in lapide. qui uocat' celu tonitru. & scindi quidd' inuenit. Iris est lum' solis receptum in nube concaua. & aquosa. ac soli ex aduerso opposita. Glacies est aqua ggelata. Venuus est uapor terrestris aeris superora transcendens. & aere pcurriendo fortiter impellens. Quatu uenti sunt principales. scilicet. subsolari ab oriente temperatus. habens a dext'is uentum de siccante. & a sinistris curu nubes genantem. Ite a meridie est auster calid' qui fulmina gignit. & pluuias largas. habens a dext'is affricu calidum. & a sinistris nothiu. temperatum quide. s; pestilentias inducentem. Ite a septentrione est aquilo frigid'. habens a dext'is duricia. niues facientem & grandines. a sinistris borea nubes condensentem. ac pluuias phibentem. Ad occidentem est Zephyrus. pduens flores. habens a dext'is circiu. tempestatem. & pluuiam. & tonitrua genantem. a sinistris fauoniu. in oriente nubila. s; serena in india facientem.

Turbo est uentus de nube egrediens. in septem inflexus. uel duo uenti laterali' sibi concurrentes. sese q' iuxta tram orbicularit' inuoluentis. Terremotus est uapor grossius. extract' de fundo terre no potens exire. p' superficiali' terrilli' soliditate. sicq' coarctat' est. etia i inferiorib' concauitatib' tram concurit.

De Teopore. viij. caplin.

Tempus est mensura pmi mobilis. Ex hoc patet. qd hic temp' est. & no i celo. sedm substantia sua. hic mutant' omnia. & no in celo. hic eni est nunc hyemps. ne estas. ne pax. ne discordia. nunc tranquillitas. ne tempestas. Mutabilitas teru ostenditur in hoc. quia ea que mund' precipue amplectitur scilicet. sapientia. potentia. in oriente cepunt. & niam habitabile pcurrerunt usq' ad occidentem. in signu quod omnia tendunt ad occasu. Nam studium sapientie incepit in egypto. postea fuit i greca. post hoc rome. deinde in francia. & angla. Similit' regna fueru pmo in oriente. post apud romanos. nunc potestas impy residet in gnamia. Et hoc comparat. iacob. uita niam. & hec mutabilia in port'. Platas Sompno & baculo arundineo. & lib' regum. aque labenti. Differentia est int' temp' et eui. & emutat'. Nam temp' habet incipiu & fine. cui caret fine. s; n' incipio. Trinitas caret utq'. quia mensura e increata. Iste sunt etates mundi. Prima ab adam usq' ad noe. habens annos sedm hebreos mille sexcentos quinquaginta sex. s; iuxta septuaginta duos interpretes ducentos quadraginta duos. Secunda est a noe usq' ad abraham. habens anos iuxta hebreos ducentos nonaginta duos. s; sed septuaginta mille septuaginta duos. Tertia e ab abrahā usq' ad dauid. habens anos sedm hebreos nongentos quadraginta duos. s; sed septuaginta mille t'iginta septem. Quarta est a dauid usq' t'ismigratione babilonis. habens anos sedm hebreos quadringentis septuaginta tres. s; sedm septuaginta quadringentos octoginta duos. Qu

ta est a transfugione babilonis usq
 ad xpm. habens anos scdm hebreos qui
 gentos octoginta noue. s; scdm septua
 ginta qingentos septuaginta octo. Item
 ab exordio mundi usq; ad xpm. habens
 anos scdm hebreos psequente beato Ioni
 mo ta milia nongentos qinquaginta
 duos. s; scdm septuaginta. q; greci se
 cunt qng; milia. qingentos octo. Iuse
 bi aut que orofius secut est. int usq;
 moedens. numar annos qing; milia.
 centu viginti. qm pene omnes latini
 secunt. Sexta etas a xpo usq; ad finem
 mdi. Septima qescentium. i curro cum
 sexta. Octaua est resurgentiu. Porro scdm
 hebreos in pma etate mdi sunt genatio
 nes decem. In scda decem. In ticia quatuor
 decim. In quarta sedecim quas tam oia
 theus gra mysty ponit quatuordecim.
 In quinta qtuordecim. Etates hominis sunt
 ille. Prima e infantia a natiuitate homis
 usq; ad annos septem. scda est pueri
 tia usq; ad annos quatuordecim. ticia est
 adolecentia a qntodecimo. usq; ad vigin
 ti octo. Quarta e iuuentus. usq; ad qui
 quaginta. quinta e senect. a qinquagesio.
 usq; ad septuagesimu nonu. Sexta est
 decrepitas. ab anno octogesimo. usq;
 dum vita finiat. Signitas dnici di
 ci. notat in h; quod fuit pma dies. Item
 ut dicit erit ultima dies. Itē nox illam
 no pcessit. Itē nox illi n succedet. Itē celu
 i tra in ea creata sunt. Itē angelus in ea
 conuisus est ad dm. Itē primo data sunt
 i ea filys isrl mandata. ut dicit orofius
 Itē xpc in ea nat est. Itē xpc in ea surrex.
 Itē spm scm discipulis dedit. Itē in ea res
 gemus. atq; iudicabit. Itē in ea contm
 abum pperuo in laude dei. **De Angelis**

Angelus scdm in gene i comuna. x.
 Damasceni est substantia intellec
 tualis. semp mobilis. liba arbitio. in cor
 pore a deo numstns. imortalitate suscipi
 ens. n scdm naturam. s; scdm gram. Sub
 stantia ponit in hac diffinitione p gene.
 i ponit ad diffentiam accidentis. Intel
 ligit eni hec substantia qualiccuq; copo
 sita. scil; ex eo qd est. i quo est. Intellectu
 als dicit pot quam rationalis. quia ra
 tio est virt collectua cause et causati. i
 ideo composita. Intellectus autē de rati
 one sui n habet collatione. s; est sine in
 qstione. i collatione. i ppositione. i ideo
 attribut nature magis simpliciter p diffen
 tia. ut est angelus. ratio aut est diffenta
 nate nun simpliciter. scil; hominis. Semp
 mobilis. n dico de loco ad locum. s; mobili
 tas. dicit h; triplicem iuitilitate in anglo
 scil; nature. intelligentie. i voluntatis.
 Mobilitate enim habet nate. quia omne
 creati iuitibile est in nihil nisi manu om
 nipotentis dei contineat. Similit angls
 mobilitate habet intelligentie. qa licet
 in angelo n sit iustitudo intelligentie. qu
 ad scita incognitione in ulo. en deiforme
 habeat intellectum. scdm dionysium. po
 test tam in eo esse iustitudo intelligen
 tie. q ad rerum cognitione in natura. ppa.
 i quo ad discenda. i h; est quod ait aug
 tinus. Qd omne creati habent intellcm.
 intelligit post aliud. Item in uoluntate
 mobilis est angls. quia n simul uult h;
 i idem. Itē potest dici semp mobilis. mo
 tu dilectionis. Arbitio liba. hoc n dicitur
 pp deflexione ad bonu indifferen. i ad
 malu. s; pp libam electione eor q uoluit.
 Unde angelus boni semp libe eligit bonu.
 angls mal? libe i sine coactione eligit ma

lum. Incorporea. Nota quod angelus ha-
bet proprietatem corporis non nata: sed in lo-
co contineri. Cum enim corpus sit in loco car-
cumscriptive. et distinctively est in loco. angelus
tantum distinctively. vel distinctively est in loco.
De ministris ministrum ponit hic pro
quocumque obsequio. et secundum hunc modum tam
assistentes quam ministrantes. quam etiam de-
mones ministrant. Immortalitatem suscipiunt.
secundum gratiam. non secundum naturam. quia tendunt in
nihilum. nisi per gratiam retineantur serua-
torum. Angelo attribuitur quatuor. scilicet
essentie subtilitas. intelligentie perspicaci-
tas. liberi arbitri facultas. discreto personali
In tribus primis convenit anima cum an-
gelo. in quarto non. quia anima non est perso-
na. habet et alia rationa angelus. scilicet: immutabi-
litatem in operando. officiositatem in ministrando.
immutabilitatem post electionem. siue in bo-
no. siue in malo. Differentie quatuor as-
signantur inter animam et angelum. Prima et
principalis est penes esse naturale. quia a-
nima est unibilis corpori. et actu sepa-
ta. angelus non. Secunda est. penes esse locum.
id est distinctivum. quia anima est rationa-
lis. sed angelus intellectualis. anima enim
apprehendit unguendo. et referendo. angelus
autem unguendo. Tercia assignatur penes esse
metaphysicam. id est separatam a materia et
motu. quia angelus non habet passibilitatem.
nisi respectu superiorum. anima respectu inferiorum
sensibilium. quia a sensibilibus immutatur.
Quarta est. penes esse theologiam. quia anima
unibilis est a bono in malum. et commisso. an-
gelus vero non. quia manet in eo ad quod se
committit. siue bonum sit illud. siue malum.
Angeli sunt omnes similes in eo. quod immor-
tales. indissolubiles. unibilis. simpli-
ces. discreti. personae. ^{et communicabiles} immutabiles. alii na-

turae. sed dissimiles sunt in donis. natura. gratia. et
gloria. **Deinde dicitur Dionysius. quod in omni natura**
spirituali creata aliquid est essentia. aliud
hierarchya De triplici hierarchya. Virtus. xi.
triplex est. supercelestis. et celestis. et subceles-
tis. Supercelestis est in tribus personis. ut qui-
dam dixerunt. et male. quia secundum Dionysium
hierarchya dicitur ordinem. et ille absolute non
est in tribus personis. sed tantum ordinem nature. Ce-
lestis est in ordinibus angelicis. Subcelestis
in hominibus sanctis. Porro hierarchya celestis
dividitur in superiorem. mediam. et inferiorem.
Superior continet tres ordines. Seraphim. che-
rubin. thronos. quorum primum confidunt dei
bonitatem. secundum veritatem. tertium equitatem. Item
in primis deus amat ut caritas. in secundis
noscat ut veritas. in tertiis sedet ut equitas.
Media continet duodecim ordines. principatus.
potestates. quorum primum officia regunt angelos.
Secundum capitibus prestant populo. Ultimum
potestatem colunt demonum. Item in primis de-
dnatur ut maiestas. in secundis regnat
et in principatus. in ultimis tuetur ut salus.
Inferior hierarchya similiter continet tres
ordines. scilicet. unguentes. archangelos. angelos
De quibus potestates pertinet miraculorum operatio. ad
secundum magnorum negotiorum demeritum. ad tertium
humane custodie sollicitudo. Item in primis.
deus operatur ut veritas. in secundis revelat ut lux.
in tertiis mittit ut inspirans. Item dea sunt
secundum Gregorium. sed secundum Dionysium virtutes
sunt mediis ordinis sede hierarchye. et principatus primus
ordo. tunc hierarchye. Item attende quod in quibus
bet tunc hierarchye primissimas. notat tunc
tas personarum divinarum. ut patet in celesti
hierarchya tam superiorum quam in inferiorum. et
media. De Substantia angelica. xi.
Angeli secundum philosophos sunt spirituales
substantie. facte ante omnem creaturam

creati. natura mutabiles conditi / in
 platione inimitabiles facti. Animo impal
 sibles. mente rationales / felicitate securi.
 facti psci. Iussu mundum regunt. missi cor
 pora aerea assumunt / in celestibus amozant.
 Bihard de eodem. Inuestigem inuestigabi
 lia / in pmo sps ee potentes. glorios. beatos /
 distinctos in psona. dispositos in dignita
 te / ab imico stantes in ordine suo. pfectos
 i gene suo. imortalitate ppetuos. mente pu
 ros. affcu benignos. religione pios / una
 nimitate inuiduos. pace securus / di
 minus laudib / obsequis deditos. Itē scdm
 Bihardum. in angelis est dignitas crea
 tionis. gra pfirmationis. amor creatoris.
 in ho diuinitatis. In angelis est psona ut
 dictum est sup. ut ee in subilitas. itelli
 gente pspicacitas. libi arbitri facultas. agi
 litatis uelocitas. pmpre omnes obedunt /
 maiores sine elatione pfiunt. minores si
 ne inico subit. qui ad exteriora exeunt.
 ab inioei ptemplatione n̄ recedunt. Om
 nem uirtutem inioei. superiores participat.
 n̄ conuiso. qui excellunt in natura. pcellunt
 in gra. / gla. in eode ordine. credunt alij
 ee alijs digniores. Duplicem habent ut
 sioem. matutina. / uehntina. illuminationes
 qs a superiorib' receperit. alijs tribuunt.

P De pneratib' / officijs singlor' or
 dinum est Seraphim dnu. xij.
 in amore dei ardere. / alios ad inuendiu
 diuini amoris pmouere. / dnm ordina
 re diligendi. forma tribuere. Iti ime
 diate deo iungunt. / ideo pmo. / pfer
 tius in ipso opantes. theophanie deser
 uunt. ad aliud qz extra amatu. non
 diuertunt. Cherubin qz pmo et pnci
 palit' relucunt diuini luminis radio /
 pro quod uicini pme uirtuti iungun

tin. Hoz officium est homines pmone ad
 diuina agnitione / ideo pccis dicuntur luce.
 quia plenitudine qm suscipiunt. alijs in
 feriorib' munitando transmittit. **C**ym
 dicunt. eo qd dnis in eis sedeat. / iudicia su
 a decnat. In hys ergo pcpne relucet uirtu
 tudo diuinitatis. hys qz dei uirtute qm supra
 se accipiunt ad inferiores transmittit. **D**o
 minationes dicunt. quia certis anglis dnan
 t' ab omni opatione tr' libi. / nulli inferiori
 subiciunt. hoz officii scdm Gregorū est in
 bello spūali uilstrare. qualiter oporteat plan
 omis officii exerce. / qualiter debeant sub
 ditus dñari. hoz etiā officii est scdm dyo
 nisiū. timore seruili deposito in dñm moui.
 / incessanter ei famulari. **P**ncipatus angl'
 subditis pcedunt. / eos ad ministerium diu
 num explendū. disponunt. **A**d hos pntinet
 scdm dyonisiū. vniuersale regem totū reg
 ni. ut gentis. duce ad similitudine dei. **M**i
 nisterium qz eoz ē scdm Gregorū docē hoies.
 exhibe reuerentiam unicuique scdm gradū
 suū. hoz etiā officii est pmone homines.
 ut n̄ p' uilitate p' am. / s. p' solius dei
 amorem / honore factant iusticia. **P**ote
 tatis scdm ysidorū uirtutes aduise subiecte
 s' ne mundo noceant qntum cupiūt. hoz
 etiā officium est scdm Gregorū illos qui
 spūali ctamine desudant p'oretare. / ne re
 gimen amittant spūale. defende. / scdm
 dyonisiū ad ipsos spectat angelos inferi
 ores qntum possibile est diuine potentie
 p'fermare. **C**urruces sunt infangabiles
 ad executione faciendor'. / robusti ad pcep
 tionē munerū. hoz officii est scdm dyo
 nisiū docere platos ut facile / pferantet
 que ad officii p'lationis pntinent exequit.
 / ip' onā sustineant patient. Itē p' istos
 miracula fiunt. / uirt' faciendi miracu

la pfectis concedit. **A**rchangeli summi nuntii nuncupant. et summa nuntiant. hoc officium est secundum Gregorium de illis que pertinent ad promotionem fidei. ut de natiuitate christi. et sanctis homines expedire. et demones ab hominibus expellere. secundum Dionysium prophetias reuelare. Isti illuminationes quas a superioribus suscipiunt. inferioribus annuntiant. et per eosdem nobis. **A**ngeli sunt celestis dispositione ultimi. et hominibus magis propinqui. Angelus est nomen officii non nature. Isti minora nuntiant. et homines ad diuinam cognitionem ducunt. et ut uisite uiuant instruunt. **I**ij sunt sui extendunt per dilectionem dei. et in semetipsis firmanus per caritatem suam. ac sub se progrediuntur ad auxilium proximi. **S**eraphim per caritatem. cherubin per cognitionem. thronus per estrictatem. **D**inationibus carne subiungendo. principibus nostris maiorem reuerentiam exhibendo. **P**otestatibus temptationibus dyabolicis resistendo. **V**irtutibus per passionem. archangelis per instructionem. Angelis per obsequium exhibitionem.

xiii. **A**ngeli. **D**e cognitione angelica. et motu cognitionem habent matutinam. **A**ngloz. hoc est cognitionem rerum. in uero. **M**eridiana. id est cognitionem rerum in se. **M**eridiana. id est aptam dei uisionem. **S**ed et alta cognitio dei angelica. prout si maiores iudicant minoribus. que per diuinas theophanias receperunt. **T**heophania uero est ostensio alicui cognoscibilis de deo. per illuminationem de deo uenientem. et hoc potest esse uel in simbolo. uel extra facie ad faciem. **N**ota quod angelus plura intelligit. habitu simul. non autem actu. nisi ea que sub una specie sunt. **C**irca incarnationem et passionem christi. sciuerunt angeli substantiam facti. et

non omnes circumstantias. **P**reterea quecumque cognoscunt angeli. cognoscunt remota. sicut proxima. et cognitio eorum non est per sensum. sed per intellectum. **S**tatus angeli est triplex. scilicet innocencie. gratie. et glorie. **D**istinguntur motus angelorum tripliciter secundum Dionysium. **C**ircularis. rectus. obliquus. **C**ircularis motus est ab eodem in eodem. et circa idem centrum immobile. hunc motum habent angeli que immediate recipiunt illuminationem a deo. et per illas reuertuntur ad deum. **R**ectus motus mouentur quando procedunt ad prudentiam sub rectoris. recte omnia considerantes. et ita reuertuntur ab eodem in eodem. scilicet ab uno in aliud. **O**bligui motus in angelis est motus obliquus quando cognitionem inferiorum quibus prouident. reflectunt in deum primum principium. et fine pulchri et boni. **N**ota differentiam inter assistentem. et ministrum. quia assistens est facie dei templari. sic assistunt omnes boni angeli. **I**nter assistens est immediate recipere illuminationes a deo. sic assistunt tantum tres primi ordines. **I**nter ministrum est appropinquare deo. et exteuerum esse ministerium ad exteuerum. sic assistunt quatuor primi ordines. **M**inistrum uero est nuntiare. per temporis oportunitate uel operari. secundum officium. **E**st enim ministerium nuntii. et officii. **C**reatum est circa motum angelorum tribus modis. **D**icebant enim quidam philosophi quod angelus nunquam mouetur. sed mouet speras omnes et uoluntates hominum. **I**tem dixerunt alii. quod angelus sit in pluribus locis. et etiam ubi que si uoluit. **I**tem dixerunt alii. quod angelus uenit de fine spaci. quod non transit in media. sed transit. **I**llud que precipitendum non est. quod iniquis que ordo ab eo denominatur quod respectu inferiorum ordinum excellenti

Proceptum imminet. **D**e prelacombus. **R**esunt quidam angeli angloz. **p.**

regionibus ut dicitur in danieli: princeps
 gregis: et princeps psalms. Quidam prebent
 ecclesie: Apokalypsis angelo ephesi ecclesie
 scribe. Itē alij prebent psonis. Actū aploz!
 angelus Peti credebatur ad hostiū stare. Qui
 dam sps maligni dicunt preesse. incusam
 de uocat alijs sps luxurie: et ali' supbre. et
 huiusmodi. Hic autē prelationes pmaneat.
 nūque cessent post hanc uitā! sciendū qd
 ierarchie semp stabunt. qntum ad subltā
 nam beatitudinis. et qntū ad gradū digni
 tatis. et nobilitatē doni gratuiti. et nature.
 Cessabūt autē plationes angelū sup homines
 et anglos. quo ad actum regimini: sedm
 gubnationem mundi. et electoz sed iuram
 ad patam. Preatio in demonib' q' ad officiu
 um i' sultandi et irritandi. sedm quod
 vi' puciat alim in malicia nō destruetur
 salmista. supbia eoz q' te oderit ascendit
 semp: n' destruet qntum ad maliciā et na
 tām. Cessabit autē eoz preatio q' ad officiu
 temptandi eos qui sunt mura. In hominib'
 etiā prelationes enacuabunt: q' nō erūt de
 can. centuriones. ciliarthe et huiusmodi. In
 creatis similit' cessab' preatio: q' supiora nō
 mouebūt tunc infiora sicut m. **De firma**
Confirmationē cōne Angloz. xvi.
C habet anglos ex trib' scilicet ex natā.
 gla. et gra. Ex natā: q' natā spiritalis tan
 tum semel est irribilis in bonū. siue i' ma
 lum. Ex vnoque autē ei' cum alio. sic pa
 ter in anima. que dū est in corpore. potest
 mutari sept' de bono i' malū. et eomiso. so
 lita uō nō. Huiusmodi uō ratio est. q' natā
 pure spiritalis p' simplicitate suā totā
 se iurū ad id quod eligit. qd nō facit natā
 unita. q' corp' habet retrahens. Ex gratia
 a similit' habet firmationē: quia si alij
 quod connectit stabili etno. uinculo ppe

tuo. illa inextio semp manet. Sic angeli
 colligati sūt stabili etno. id est deo: et hoc uin
 culo in dissolubili karitatis. Aplos. karita
 tūquam excedet. Ex gla q' habent eam: q'
 a cum dīm habeant: p gla. qui ē fixa cō
 pleta. angelici desiderij. nō uagant' extra ip
 sum. ut querant qdquam illo meli' uel de
 sidabilius. ul' iocundū: nō enī in creaturis
 inueniūt. qd possit eos a fonte dulcedinis
 auerere. Tenendum est itaq: qd angeli bo
 ni. ex libtate arbitri. ad dīm statim conuē
 fuerūt. p grām. et p glām. in uoluntate cō
 firmati: fideles ac felices effecti. atq: in ra
 tione illuminati. ut nō solū cognoscat nes
 in p'io genē. s; etiā in arte: hoc est in uerbo
 Accepunt insup pfectōem in uirtute opati
 ua. siue exequant' illa. assumpto corpore
 siue alias: atq: pfectionē. in uirtute grem
 platiua. quia quocūq: mittant' int' dīm
 currunt. **De custodia anbeloz. xvij.**
Angeli nobis ad custodia deputati
 tenent nos stantes ne cadam. et
 cadentes nos adiuuāt ut surgam: nec
 angel' unūq' nos desit etiam peatores. ul'
 peantes. qn semp parat' sūt auxiliari si
 uelint'. hoc tamē fallit in obstinatis. a
 quoz custodia desistit anglos actualit': pa
 rat' est tamē custodire. si redire uelint: qm
 unūq' deserit' homo extoto ab angelis.
Nota qd xpc nō habuit angelū sibi de
 putatū. quia anima ei' supior omi' ange
 lo sedm aplm ad hebreos: sicut et habebit
 unū antixpc qm licet. p' nūmā obstina
 tionē suā nō sūt habitur' ad p' motionem.
 habebit tamē ad accusationē. Effect' an
 gelice custodie multiplex ē: p'imus est ipe
 ditata boni. et occasiones mali remouē. Ex
 di. Mittā anglos pcursores. q' curat' etiā
 rebuscū. Sedo est temptaciones mitigare.

I

qui dicit de xpo tanto mā
 angelis effis. qnto diffēmi
 nom p illis hereditant.

Daniel. Angls dñi descendit cum azaria
7 scns ei in foenace. Tercus est gra hostes
uisibiles adiuuare. **lib regum.** Hebrs
uidit castra hostiu. **Quart.** orationes
nras 7 elemosinas deo p'sentare. 7 p nobis
orare. **Thobias.** qndo orabas cu lacrimis ego
optuli deo orationes tuas. **Quintus.** uiam
ostende. **Thobias.** ego sanu ducā 7 redi
cam. **Sext.** in agendis docere. **Zacharias.**
de angelo q instruxit eu de quatuor fa
bris. **Septim.** seipm 7 alia secreta reuela
re. **Thobias.** ego sum Raphael angls qui
offeru deo orationes tuas. **Octau.** a peccatis
excitare. **In actib' aploz.** surge uelociter
Non. ad furorem excitare. **lib regum.** Sur
ge 7 mede gndis eni restat t' uia. **Deci
mus.** est consolari. **Thobias.** forti animo
esto. in pximo est ut a deo cureris. **Undeci
mus.** est de pctō increpare. **lib iudicium.**
dixit angls p'lo isrl. **Cur h' fecisti.** Duo
decim. potestates p'uaras coherere. ne tan
tum noceant. qntum uellent. **Thobias.**
qualit' angls demonē ligauit. **Angeli**
seruiunt nobis p'p' ta. scilz p'pter rime
sue repatioem. homines eni saluandi
intraht. in locū angeloz cadentiu. Item
p'p' m'iti accidentalis cumulatione qd
auget in eis usq' ad diem iudicij. **Itē p'p'**
amoris erga nos demonstracione. **By
onisi.** arcb'uit angelis tres actus p'ga
re. illuminare. p'ficē. **Purgant** itaqz
nos angeli amouendo fantasinata!
q' impediunt illuminationē. qm angls
intendit face in nobis. **Vnde** tā remo
uent ab aīa! scilz ignorantia 7 nubila
fantasiaz. 7 falsas opinionones philo
sophicaz rationū. reuelationi cont'
traz. **Illuminant** animā tripliciter!
scilz ad sensum. ut patet. qndo man

festant aliquid assumpto corpore. **Itē** ad yma
ginationes. scilz furositates. que p' spm a
nimakem. ad ceterum eleuant. transmutant
in diuisa fantasinata. hanc potestatem etiam
dyabolus habet. **Itē** ad intellectū. 7 talis illu
minatio sola p'fata est. **Notandū** autē quod
angls n' illuminat intellectū. efficiendo cog
nitioem in aīa! quia n' potest intellectū
imp'ere nouā speciem. n' habitum noui lu
minis p'p'ne. s; n' eius intentioem q' uult
intere. **Hec** eni tā requirunt. ut intellect' ali
quid intelligat. scilz species q' cognoscat. et
lum. in q' cognoscat. 7 intentio. q' conuincit se i
tellectus sup' speciem. **Illuminat** autē angls
intellectū nr'm. tantū excitando 7 disponedo.
7 hūi in nos diuinū trāsferendo. **facit** eni
ut dictum ē in fantasia trāsferat ratio
nem speciez p'ponendo. 7 diuidendo scdm
exigentiam rei qm uult reuelare. **Itē** irradi
at lumē intellectus sui sup' nos. ut moueat
intellectū nr'm. sic p'p'ra. 7 subtrahora uidi
possunt in duplicato lumine. **Itē** excitat in
tentioem aliq' motu. ut se conuertat sup' illa
fantasinata. abstrahendo ab alijs. **Itē** uult
etia. id est p'mouent ad meli'. **Itē** angls
accendē possit affectū humanū. **Nota** quid
hoc ipliciter potest intelligi. scilz efficiendo
ul' mouendo. ul' excitando. ul' adiuuando.
Primo m. solus deus potest inflamare af
fectum. **Secundo** m. ipm desiderium inflammat af
fctm. **Tercio** m. potest angelus accendē nr'm af
fectum. de istis exemplū habem' in nat'is. q'
a p'mo m. ignis uocendit ligna. scdm m. ligna
uocendit ignē. **Tercio** m. ligna igni apposita in
cendit ignem. **Diffēntia** est int' imitē cog
itationem. 7 accendē. 7 illuminare nr'm. q'
a cogitationē imitē. est ut dicit Beda
intus creare. 7 face cogitationē. s; accendē
est iam cogitationē scām inflamare. **Illu**

Summare uo est reuelatione dare de ali
 quo occulto intelligi. *De iplia uerbo. 7*
Terbum de locutione Angloz. xviiij.
Triplex est scilicet uis oris. 7 opus. **V**
 uo uis loquitur deus anglis. 7 ecomiso. Item
 deus anime. 7 ecomiso. Item dyabolus deo.
 cui tam intentio dñi n̄ potest latere. **V**bo
 aut oris loquitur homo homini. 7 anglis hōi
 in cepe assumpto. **S** uo opus loquitur dñs dy
 abolo. 7 anglis dyabolo. *De locutione itaqz*
angeloz nota qd anglis loquitur deo. cum in
motu admirationis excusis fingit. ū cu
afficit suos ei p̄sentat. q̄s tam̄ cum latere
minime dubitat. Angelus loquitur anglo.
uis sive species ostendendo. illuminatione
quadā sp̄iali irradiante ab ipso. Itē ange
lus facit aliquid coram angelo. quo facto.
intelligit. qd̄ ante nō intelligebat. 7 sic lo
cunt omēs omnib. scilicet maiores in f̄iorib.
7 ecomiso. Itē anglis angelo loquitur p̄ mu
nicatione diuini luminis ip̄m instruē
do. 7 sic n̄ locunt omēs omnib. n̄ omnia. s̄
tantū superiores in f̄iorib. de hys que p̄ di
uinas theophantas p̄ceper̄. Loquitur an
gelus homini dupliciter. Primo in ūbo uoca
liu assumpto corpe. s̄ tunc sicut n̄ p̄fert
sonū in organis naturalib. scdm̄ natam.
ita n̄ circularit̄ inmutat mediū q̄mad
modū est in uoce naturali. unde n̄ audit.
nisi ab illo ad q̄m̄ ordinat. Est simile in
appartomb̄ angeloz. q̄s quidam uident
7 alij eque p̄p̄inqui n̄ uident. h̄c patet in
helyseo. 7 puero ei. Dicunt tam̄ alij. qd̄
angelus nunq̄ apparuit. aut apparet.
aut loquitur homini in subiecta creatura.
s̄ intentione seu similitudine ponit in o
culo ei. ul̄ intentione uocis ponit in aue
illi. 7 ubi recipit sensus in unius. species il
las. ac deinde p̄ueniunt ad ymaginati

ones. post h̄ ad intellectus. 7 hoc qd̄ dicit
 angelus appare. ul̄ loqui hominib. Scdm̄
 in homini loquitur anglis p̄ unip̄sione rerū
 sensibilū instrum̄to ymaginis. 7 sic loqui
 tur uigilantib. 7 dormientib. Loquitur an
 gelus dyabolo. speciem suū intell̄s ei sine
 aliq̄ illuminatione ostendendo. Itē loquitur
 dyabolus homini dupliciter. q̄a quōdoqz sen
 sūm inmutando. 7 hoc uel ymaginē alicui
 rei in p̄mendo instrum̄to uisus. s̄ obicien
 do uisū similitudine alicui rei. Scdm̄ in
 loquitur dyabolus homini p̄ unip̄sione rerū
 sensibilū instrum̄to ymaginis. 7 hoc fa
 cit quōdoqz uigilantib. nob. quandoqz dor
 mientib. 7 sic inuitat cogitationē mali.
 Cogitationē uo malā non potest inuitē.
 que tamē p̄ consensū mala fit. Est et
 locutio animaz. quia anima loquitur dō
 p̄ desiderium. cui affectiones inde s̄ dei
 oculis 7 a p̄te. Anima similit̄ loquitur an
 gelo. s̄ hoc p̄ uoces corporeas. q̄s bene p̄cipit
 angelus. sicut 7 alia sensibilia. unde aīa
 existens in corpore. aliqua specialī potes
 tate loq̄ndi n̄ indiget ad angelos. s̄ ha
 beb̄t exuta a corpore. Itē loquitur anima
 dyabolo. q̄a similitudines affectionū im
 p̄munt̄ sensib. ut dyabolus eas intelligat.

Michael De hominib; Angloz spec
 Gabriel 7 Raphael. Scdm̄ alib. *ix.*
Quod hec sunt p̄p̄a nomina angeloz. hec
 eoz interpretationes 7 alijs s̄ communes. s̄
 eoz p̄p̄a nomina s̄. quia eis hor̄ nominiū
 interpretationes inueniūt̄ excellenti. **M**icha
 el interpretat̄ quis ut dñs. h̄c est de ordine
 p̄ncipatuum. 7 attribuit̄ ei quatuor. scilicet
 licet eē p̄positum paradysi. id est eccle. sic
 otum fuit p̄nceps synagoge. Itē deferre
 animas in paradysum. s̄ hoc intellige
 qd̄ glosius defat qm̄ aly. Itē pugnare

cum dicitur id est dyabolo. ut in apokalyp
si. he nempe i admittenti populo dei. Sab
el interpretatur fortitudo dei. h est de ordine
archangeloz. et merito quia nunciant mag
na. Raphael interpretatur medicina dei. et
est de ordine angeloz. qia una psona cul
todunt. Omnes angelos fecit ds bonos.
et n tantu sumos. s; medios int sumum
bonu. et bonu imutabile. qd est creatura. ita.
qd si comitatur ad amandu qd erat sup se.
ascendent ad statum grē. et glē. Si no comite
rent ad bonu imutabile. quod fuit int se!
h ipso ruerunt ad malu culpe. et pene. qia
no est delectus peccati. sine deore iusticie.

Casus dyaboli *De Casu demonis. xx.*

Casus duplex scilicet spiritalis et localis
Spiritalis quidem quia cecidit de natē purita
te libi arbitry. ad bonu flexibile. de luce
i tenebras. de scientia in ignorantia. de in
nocentia in culpam. de felicitate in pena.
de dilectione in odium. post casum ei factus
est impenitens. et obstinat in malo. et ex
cecat a uero. et deordinat a bono. et infir
mat a uirtute. et exclusus a dei templati
one. Preterea uoluntas ei impia. uisa est
ad hominis odium et mundiciam. Unde toto
conamine nititur ad ei subuersione pcep
tatione multiplicem. qia quolibet facto
suo. quod ex libo arbitrio. pcedit. peccant
mortalit.

De locali casu demonis. xxi.

Casus etiam dyaboli localis fuit.
Quia ul in infernum ul in aerem ca
lignosum. qui est in medio interitico aere
coeruit. Demones eni no sunt in superio
parte aeris. ne lumine gaudeant. nec i
inferio. ne nimis cont nos fouant. Un
de notandu. quod in demonib est tria
gsidare. scilicet natam. officiu. et peccm. Na
ture qdem uenit sum locus. id est celu.

in quo tamq in loco congruo sunt creati.
etiam postmodu in natura si steterent p
ficiendi. Officio uo qd habent extendi ho
mines uenit locus medi. id est aer caligi
nosus. ubi satis nobis. pinguis fit ad sep
tandu. et n tam habent lum ad gauden
dum. S; peccato uenit locus inferni. id est
inferni. unde demones post fine hui mu
di detruent inferni in inferni. quid uer
sat eoz officium. Dicunt qdam qd anglis
cecidit sda die. Et immuoz opinio quod
pmo die subito post creatione sua cec
dit. Dicit immuoz qd decim chorus an
geloz cecidit. Et h no dicit qd decim ordo
fuit angeloz. Et quia tot de singulis or
dib ceciderit. quod potant face choru
um.

De restauracione anglice ruine. xxii.

Angeloz ruina restaurabitur p saluan
dos. Dicit Augustinus qd tot homines
saluabunt. qd demones ceciderit. Et Gregori
qd tot homines saluabunt quod angeli p
stiterit. Dixerit quidam. quod due partes
erit in celo. una hominu. alia angeloz. qd
angelica ruina restaurabitur p uirgines. et
tot de alta parte erunt saluandi. qd in ali
a parte fit uirgines et angeli.

Quare peccm Angli sit irremissibile. xxiii.

Angeli sit irremissibile assignantur
plures rationes. Prima est scdm Augustinu
quia nullo firadente peccat. ideo nullo re
parante redibit. Secda ratio est scdm Damascenu.
quia contra dei forme intellm peccat.
Quanto aut nobilior est cognitio. tan
to peior est error. qia seru sciens uolunta
tem dñi sui et n faciens multis peccis uolun
lab. Tria scdm eundem Damascenu anglis
n est susceptibilis penitentie. unde n uenit
Quarta e quia in dyabolo est extincta sm
delis. quantum ad bonu p motione. Antea q

a natura tantū spūalis semel vitabilis ē/
 eo qđ coram se conūtat. qđ homo n̄ facit. qđ
 a caro semp̄ repugnat spūi. Status ange-
 li mali triplex est. ut patere potuit ex pre-
 dictis. Prīm⁹ est innocentie. scđs culpe. scđs
 culpe. & pene. & miserie. **De Pueratib⁹**

Demonēs s̄ sp̄s impur̄. **demouoij.**
 humanam gen̄is nuntiat. mente **xxij.**
 rationales. neq̄ta subriles. nocendi cupi-
 di. p̄ sup̄biam tumidi. semp̄ in fraude no-
 ui. simulant sens̄. inq̄nant affectus. uigi-
 lantes turbant. dormientes p̄ sompna inq̄-
 ctant. mōebos p̄ferunt. tempestates p̄citāt.
 in lucis angelos se transmutant. ut trans-
 formant. semp̄ in finem suū secū portant.
 in ydolis sibi cultum diuinū usurpant. si-
 p̄ bonos dñari appetunt. magice artes p̄ eos
 fiunt. bonus ad exitum dant. semp̄ fini
 hominis insidiant. **Triplex** acumine scē-
 tre uigent demones. Primo subtilitate na-
 ture. & hoc p̄ cogitationē uesp̄nam. scđo occu-
 p̄ta temporē. Tercio. reuelatione spūum.
 sup̄nox. Primo in intelligunt naturalia p̄-
 sentia. scđo in naturalia futura. scđo in intelli-
 gunt uoluntaria. **Multiplicat⁹** dyabol⁹ no-
 minatur. p̄ quod p̄terates sue intelligunt.
 Vocat⁹ enī dyabolus. qđ interpretatur desiliū.
 qđ desiliit. idest cecidit. spūaliter & localiter
 sicut dictū est. **Exire** qđ interpretat⁹ dyabolus.
 claus⁹ ergastulo. & hoc uenit ei. qđ nō p̄mit-
 tit sibi nocere tantū q̄ntum uellet. **Preterea**
 scđm etymologia dicitur dyabolus a dya qđ
 ē duo. & bolus qđ est morsus. quia duo occidit
 scđs. corp⁹ & aīam. **Item** uocat⁹ demon. idest
 sanguine. & hoc p̄ p̄c̄m. ut scđens qđ uig-
 ilat ut dictum est. **Itē** behai. qđ interpretat⁹
 absq̄ uigo. ut absq̄ dñō. quia p̄ posse pug-
 nat cont̄ eū. cui debet eē subditus & sub-
 iectus. **Itē** beelzebub qđ interpretat⁹ uir mul-

car. idest animarū peccantiū. que reliquerūt
 uerū sp̄ntium xp̄m. **Itē** sathanas idest ad-
 uersari. **Petr⁹** aduersarius n̄ dyabol⁹. **Item**
 behemot idest bestia. qđ facit homines bel-
 tiales. **Itē** leuathan. idest additamentum corp⁹.
 qđ peccata p̄c̄is cumulant. **De qualitatē dy-**
abolus nocet **atoli** cont̄ nos. **xxv.**
Dabolus nocet. quia p̄ uolentiam.
 & hoc corp⁹ q̄ndoḡ ledendo extius. sicut
 fecit iob. q̄ndoḡ intus m̄bra ligando. sic in
 obsessis. & p̄ hoc datur paruulis angelus
 bon⁹. ne dyabolus in hys ledat eos ut occi-
 dat. **Itē** nocet p̄ impietatem ymaginū. ma-
 la suggendo. ut p̄ motione sanguinis. ad
 p̄c̄m accendendo. ut sensus extiores p̄ obier-
 tionē falsarū formarū decipiendo. **De hys** & si-
 milib⁹ dicit **Gregori⁹**. quod dyabolus aut op-
 p̄mendo rapit. r. aut insidiando circumulat.
 aut suadendo blandit. aut minando terret.
 aut desuadendo frangit. aut p̄mittit decipit.
 aut cū p̄mittit decipit. **Dyabolus** decipit
 homines quattuor modis. Primo suadendo
 bonū. s̄ hoc p̄t̄ malū. ut cū homini instabili.
 suadet ingressum religionis. p̄t̄ hoc ut post-
 modū egrediat⁹. scđo suadendo malū. sub specie
 e boni. ut p̄curare. p̄ rebus aliis p̄suadendis. **Tercio**
 in. dissuadendo bonū tamq̄m nocuum. ut
 cū dissuadet. p̄bo uno ingressū religionis. ne
 de hoc peniteat. & egrediens p̄fundatur. ut
 q̄ndo dissuadet alioi orationem. ut elemosinā.
 ne p̄ hoc incurrat uanā gl̄am. **Quarto** dis-
 suadendo malū. ut ducat ad p̄c̄m. ut quando
 dissuadet intemperantiā in uictu. & sop-
 no. ut inducat in indiscretam abstinentiā
 qđ p̄c̄m est. **Impedit⁹** dyabol⁹ in effectu sue
 malicie multis modis. q̄ndo p̄t̄ inuincim sine
 potentie impositū a deo. **Item** p̄sistentiā
 bonorū spūum. habet enī quolibet anima du-
 os angelos. scđs. unū bonū ad custodiam. ali-

um malū ad exitum. sic partitum hominis
nō sentientis. Itē quōdā p̄t p̄t ab homi-
nationē. q̄a demones nobilitatis nature
viba peccata detestant. Itē p̄t cautelam.
quōdā obmittit facē mala. ut p̄t fiat. Sic
nō uexat excommunicatos. ut sententias
tales min' timeant. Virū uirtus tēptan-
di minuat in dyabolo quōdā uincitur. diu-
se s̄t opinionones. Dicunt enī quidā quod
superatus in uno uicio. ip̄m uictore non
possit amplius temptare de eodē uicio. s̄
ali' potest. Alij dicunt qd q̄ superatur i uno
uicio. nullū ampli' potest de illo uicio tēp-
tare. Origenes dicit. qd superatus ab uno
nemine possit temptare de cetero. Data
est potestas demonib' excendi magicas
artes. multiplici ratione. Primo ad fallē-
dum fallaces. sic egyptios. & ipsos magos.
vnde etiā que ipsi acturi sunt p̄ tale mo-
dum. quasi diuinando p̄dicant. Sed in
admonendū fideles ne scilicet tale quid p̄
magno reputent. ul' desiderent. cū uideat
etiā malos facē huiusmodi. Tercio ad
approbandam & excendā patientiam
sanctorū. *De lucifero specialit. xxiii.*
De lucifero sciendum quod fuit de
sūmo ordine superioris iherarchie. ac i illo
ordine sūp̄mum gradum tenuit. cū tā-
quam p̄ncipi de singulis ordinib' magna
multitudo adhesit. q̄s om̄s traxit secum.
Lucifer dicitur ē quia p̄ctis luxit. sive pul-
chritudinis iudicio cum excecavit. Penitū
hominē temptauit. & uicit. xpm tēptauit.
& uict' est. potestate tunc amisit. qm̄ ul-
timis temporib' recuperabit. sic religatus.
in fine soluet'. Peccatū luciferi fuit. qd se
ad suū p̄ncipium lōnū dilexit. excecatus ē.
de altitudine habita p̄sumpsit. ac p̄nam ex-
cellentia ambuit. qd habitur' erat ex se.

nō ab alto. & sine m̄tris habere uoluit. stare
cū possit quousq; grā apponetur uoluit. Di-
similitudine concupuit. nō quidē imitati-
onis s̄ potestatis. id est subditos habere uoluit.
& nulli subesse concupuit. *De aia inco-*
Post porca. & de diffinitione aie. xxvii.
natam corpoream. dicendū est de na-
tura incorporea. & de natura ex utroq; compo-
sita. s̄ p̄mo ex parte m̄tris. scilicet ex parte cor-
pis. cetero ex parte ceteri hominis. De anima
q̄ uidendū est. p̄mo quid sit scdm̄ diffinitio-
nem. Porro a quibdam scis diffinit' ut sp̄s
a quibdam ut anima. a quibusdā ut sp̄s &
anima. In quōtūm igitur anima natam habet
sp̄s diffinit' ab alexandro in lib' de motu
cordis. Anima est substantia incorporea
intellectualis. illuminatione a p̄ultima
reuelatione p̄cepta. Ex hac diffinitione
cognoscim' quod sp̄s human' qui est ani-
ma. m̄t omnes creaturas immediate post
angelos. illuminationis diuine sit p̄cep-
turus. Anima uō in quōtūm aia. diffinit'
a remigio. aia est substantia incorporea.
regens corp'. Ex hac diffinitione habemus
qd anima ē quasi motor & rector corp'. Itē
anima in quōtūm aia. diffinit' a philosopho
in lib' de anima. Anima ē endelichia corp'
physici organici potentia. uitā habentis.
Endelichia hic dicit' act' p̄m̄is sine p̄-
fectio. Ex hac diffinitione habetur. qd a-
nima unibilis est corp'i nō omni. s̄ solū
organico & physico. id est naturalit' ad sus-
ceptionē aie rationalis disposito. Anima
ū in quōtūm sp̄s & anima. diffinit' ab au-
gustino sic. Anima ē omnium similitudo.
Hec diffinitio data ē p̄ comparationē aie
ad creaturas. Anima enī ex sua natura
ad suscipiendas omnium rerū corpali-
ū. et sp̄ualium similitudines est apta.

Item alta descriptio est talis. Anima deservit
 est spirituum vite. hec distinctio sumit
 agnitione. et dat secundum quod anima comparatur
 ad deum. prout non extrahitur vel seminali ratione
 pagatur. sed a deo concepta creandis infunditur.
 et infundendo creatur. sicut Seneca sic distinctio a
 natura. Anima est spiritus intellectualis. ad beati-
 tudinem in se. et incorporee ordinat. hec descriptio
 dat in relatione anime ad finem. secundum quod proprie-
 ua est. Ex hac distinctione cognoscitur status
 anime ad finem. secundum quod etiam separata beati-
 ficatur in se. sicut angelus. inno et in corpore glori-
 ficato ipsa beatitudo amplificatur. **De Anima**

Anima secundum rem. **ma qd sit secundum rem.**
 videntur philosophi diversas sententias
 protulisse. Plato dicit animam numerum seipsum
 mouentem. Zeno dicit eam numerum se mouere
 tem. Aristoteles endelichna. Pythagoras ar-
 moniam. Procras spiritum remane. Radi lucem.
 Democritus spiritum positum ex atomis. Pyreus
 ignem uigorem. Parmenides dicit eam esse ex
 terra et igne. In his diuersitatibus secuntur dic-
 ta scilicet et catholicorum magistrorum dicentes quod
 anima est spiritualis substantia. et rationalis.
 ad unificandum corpus humanum. ex nihilo
 creata. Trinitas est inquam anima perfectibilis.
 et imperfecta. quantum ad scientiam et uirtutes. p-
 fectissima tamen est. quantum ad potentias na-
 turales. et quia incorporea est sensum non est
 subiecta. nisi secundum dimensionem extensiuam. Quin-
 tate enim habet ut dicit Augustinus nisi di-
 uisibilem. sed potestatiua. et virtuale. et quia
 simplex est anima. ideo non augmetur. nisi detimenti
 est susceptiua. quia nec in corpore maiori
 maue. nisi in minori minor reperitur. ut dicit
 Augustinus. Multitudo quoque potentiarum in anima.
 non maiore parte ponitur in anime natura. sed multi-
 plicem essentiam. Anima etiam uita perpetua est.
 memoria. intelligentia. et uoluntate. ad

ymagine dei facta. capax uirtutis et uirtu-
 suscipibilis pene et immensurabilis libere pote-
 cis et habitibus. et affectionibus decorata. caret
 pondere. figura. et colore. passibilis. et mutabilis.
 eo magna est. quod capax eternitatis. eo recta. quod
 est appetens bonitatis. eo beata. quod particeps

Aditatis. **Qd sit anima secundum nomen.**
 Anima dicitur in quantum animatur. xxx.
 siue corpus unificatur. Mens in quantum recolitur.
 Animus dum uult. Ratio dum iudicat rectum.
 Spiritus dum spirat. uel quia naturam spiritalem
 habet. Sensus dum sentit. Memoria dum re-
 cordatur. Voluntas dum sentit. hec nomina
 diuisa sunt anime. non propter essentie pluralitatem.
 sed propter effectuum. et operationum multiplicita-
 tem. Vicitur autem ab a. quod est sine. et nomen quod
 est sanguis. eo quod sit sine sanguine. uel
 dicitur ab a. et mene quod est tribuere. eo quod anima
 uita tribuat. **De actu anime triplex. xxx.**

Actus anime triplex est. scilicet uegeta-
 bilis. sensibilis. et rationalis. De quibus
 dicit Ambrosius. quod anima uegetabilis appetit
 esse. sensibilis bene esse. rationalis optime
 esse. et ideo nunquam desistit. quousque optimo
 iungatur. propter hoc uel amoris in deum moue-
 tur tamquam ad centrum. ut in ipso summe de-
 lectetur. hec tres potentie in diuisis sub-
 stantiis. uel subiectis. tres anime dicitur posse.
 nam uegetabilis anima in plantis est.
 sensibilis in brutis. rationalis in hominibus.
 In homine autem predictae tres anime. una
 sunt in essentia. sed differunt in potentibus. nec
 obstat quod in homine successive ac diuisis te-
 poribus manifestantur. hec enim est a uirtu-
 te formatiua. qua rationabiliter prius ad
 vitam disponitur quam ad sensum. et prius
 ad sensum quam ad rationem. Presertim cum
 natura non simul sed paulatim et successive
 operetur. Cum autem anima rationalis infim

salicet uegetare. sentire. et
 racionari. eo secundum hoc
 distinguitur triplex potentia
 anime.

ditur coepi. tunc predicte potentie pmo
infunduntur: & n̄ habent actiones suas de
ceps a virtute formativa. s; ab ipsa aia. A
nima duas potentias pmas scil; uegeta
bilem & sensibilem. exet tantum in co
pore: tiam uo habet exuta coepe. Anima
uegetabilis & sensibilis. n̄ debent dici in
homine aie s; potentie: n̄ uegetabilis dice
da est aia insensibilis. s; potentia. Anima
au uegetabilis. in uegetabili dicitur aia n̄
potentia.

De Potentijs aie uegetabilis. xxxi.

Anima uegetabilis tres potentias habet:
scil; generatiua. nutritiuam. augme
tatiuam. Prima est ad p̄seruatione spe
ciei. scda ad p̄seruatione individui. t̄cia
ad p̄fectionem substantiu. Virtuti au
nutritiue quatuor delinunt. scil; uirtus
attractiua. que assumit necessaria i nu
timento. It̄ digestiua. que sepat uenies
ab inconuenienti alimento. It̄ retentiua.
que cibum tam diu retinet in uno lo
co. don̄ debitam recipiat alterationem.
It̄ expulsiua. q̄ expellit qd̄ superfluum
est in nutrimento. scdm̄ aut̄ omnes has
est appetitiua.

**De Potentijs ap̄hensi
Anima sensibilis. uis aie. Sensibilis.**

Aduplicem habet potentia. scil; xxxij.
ap̄hensiua. & motiua. Ap̄hensiua
diuidit̄ in ap̄hensiua de foris. & ap̄re
hensiua de intus. Vires ap̄hensiue de fo
ris sunt quinq; sensus particulares. siue ex
tiores. scil; uisus. auditus. gustus. olfactus &
tactus. Vires aut̄ ap̄hensiue de intus sunt
quinq; potentie interiores anime sensibiles.
q̄ sunt. sensus communis. ymaginatio. est
imatio. fantasia. memoria. Triadunt per
ypothetica om̄es uires istas organicas ef
se. & qd̄ yndistincta copata suas op̄atio
nes p̄ficiunt. eo qd̄ sint c̄ca particularia

tanti. Omnis eni forma particularis i ma
tia aliqua est. qm̄ forma sine matia accep
ta unibile. uniuersalis est. circa qm̄ opatur
intellectus. Ita facile uidet̄ est in sensibus
particularib; qui nihil ap̄hendent nisi p
rei sensibilis p̄sentiam. De virtutib; aut̄ in
tiorib; que s̄ ymaginatio. estimatio. fanta
sia. idem est. qm̄ in illis omnib; ap̄hensio
forme singularis. scdm̄ sitū partū eius
& limitata. & q̄ntitatem. qm̄ om̄is iste poten
tie passive sunt. & paciunt̄ a formis & indi
uiduis. que s̄ p̄ncipalia cogitationis sensi
bilis. Sciendū quod nulla potentia ap̄hen
siua sensibilis retinet id qd̄ ap̄hendit. im
mo qd̄ una ap̄hendit alia retinet. Nota
dum qd̄ alia est uis que bene retinet. &
alia que bene recipit. Illa q̄ bene retinet
p̄ficiuntur siccū & frigidū. s; que bene recipit
humidū p̄ficiunt. **De Sensib; particularib;.**

Sensus particularis in quinq; diuisi xxxij.
ditur. scil; in uisū. auditū. gustū.
odoratū. & tactū. q̄ in multis iueniunt̄
i multis differēt. Conueniunt̄ eni quinq;
sensus in hoc qd̄ s̄ uires passive. Sentim̄
enī intra recipientes. nō extra nutrentes.
Sensibile positum sup̄ sensū nō sentit. Om̄is
enī sensus s̄ p̄ceptibiles singulari. nō v
niuersali. Ad quilibet sensū extendunt̄
in duplites. vii ad sciendū. alit̄ ad mo
tum uoluntatis ul uoluntariū. In om̄i sen
sū oportet eē p̄p̄tione sensibilis ad sensū.
quia i medys delectantur. & in fine coarum
punt. Ad sciendū aliquid eē. oportet obie
ctum p̄sens eē. & mediū differens. & orga
num sanū atq; memens. & anime inten
tione actualem. Om̄is sensus unā habent
origiē. scil; sensū communē. a quo uelut a
cent̄ quasi linee quedā exiunt. Differēt
etia sensus particulares i multis. nā qui

liber speciale instrumentum. Differt etiam i
 obiectis. diffunt in medio defente. q̄a tactus
 & gustus habent mediu int̄secu. alij extri
 scū. Differt in apprehendendi uelocitate. q̄a
 visus sc̄ntissime etiā remota apprehendit. Diffē
 runt etiā sim. q̄a visus sup̄mus ē postea
 audit. deinde alij sc̄m ordinē. Differt uti
 litate. q̄a gustus & tactus s̄t necessarij ad con
 s̄uationē induidui. & etiā spectet. Gustus em̄
 discit cibū quo saluat animal. & tactus
 discit sua obiecta. sicut calidū & frigidū
 & huiusmodi. ut animal declinet extrema
 talū qualitatu. ne corruptionē incurrat.
 Differt in generalitate. q̄a tactus generalior est.
 cū nō habeat organū determinatū. sc̄m in om
 nibus membris sit. Differt in impressionū retenti
 one. ul' in impressione. & retentione. Sensus
 em̄ grossiores fortit retinet suas impressiones.
 sicut tactus patet. Nota qd uidem' visu
 & oculo. s̄ differt. nam visu uidem' effecti
 ue. siue formati. ē. oculo uidem' instrum̄
 talit. Eodē m̄ dicendū est de auditu & gustu
 & alijs sensibus. Anima alienat' a sensibus
 ēphicit. Primo in sompno. & in extasi magis.
 & in morte uo maxime. **De Sensu cōmuni.**

Sensus communis est potentia. que xxxiiij.
 omnium sensuum particularium obiecta
 apprehendit omnes enim sensus exteriores a se
 summo communis uelut a centro particulari
 t' excurrunt. & sensorum suorum similitudines
 ad sensum communem reducunt. quo mediante
 de singulorum proprietatibus iudicant & discernunt.
 Unde sciendum quod sensus communis est fons.
 ex quo omnis sensus oritur. & ad quem omnis
 motus sensibilium refertur. sicut ad ultimum finem.
 h' potentia quedam habet in quantum sensus
 est. et quedam in quantum communis. In quantum
 enim sensus est habet recipere rerum species
 sine materia. & tam presente materia. In quantum

tum uo est communis. habet duo. unum est
 iudicium sensibile. per quod nos apprehendimus
 nos uideri. quando uidemus. & audire quando
 audimus. & sic de alijs. Si enim hoc iudicium
 non esset in animalibus. non satis esset utile
 audire & uideri. & secundum alios sensus apprehendit.
 Secundum est comparare plura sensata.
 dicendo unum esse dulcius. aliud esse dulcius.
 & h' ideo sensus communis habet. quia ad ipsum
 referuntur omnium priorum sensuum sensata.
 hec uirtus in anteriori parte cerebri ponitur.
 ubi iuruntur nervi sensuum quibus sensum
 cum. q̄a locus medullosus est & humidus.

Uirtus De uirtute ymaginativa. xxxv.
 Imaginativa est potentia apprehensiva
 in qua ymagines rerum sensibilibus
 reseruantur. hec uirtus plus accipit
 quam sensus. quia non accipit sensus formam
 nisi presente re. Ita autem reseruat formam
 etiam re absente. In hoc etiam ymaginatio
 differt a sensu communi. qui presentia rei ex
 terioris indiget. sicut sensus particularis.
 Ita uirtus thesaur' formarum uocat'. quia
 in ea sicut dictum est forme a particulari
 h' sensibus recepit. retinetur. & immobilitantur.
 hec potentia ordinatur in anteriori parte cerebri.
 sicut & sensus communis. & post illum
 locum. ubi sensus communis ponitur. & h' ma
 ior est durities ex frigiditate cerebri pre
 ueniens. & ymaginativa retinet impressiones
 a communi sensu perceptas. **De Estimativa.**

Estimativa uirtus est que a forma xxxvi.
 acquisita uentiones elicit. que sensui
 non capiuntur secundum quem ovis fugit lypum.
 & lypus miseret nato suo. hoc autem non potest
 fieri nisi lypus haberet cognitionem lupi in
 diuiduum. & quia hoc indiuinum est nature
 ei. sicut & ovis apprehendit lypum sibi noci
 uum. Ita uo possunt sciri presentium. Esti

matua differt ab ymaginatione. quia
ymaginato solim retinet formas app
hensas p sensu ymune. & miserre ad y
maginatione solam. no sequitur affectus
iudice. timore. ul' fuga. ul' insensio. Ad
estimatione aut statim sequit' qdlib;
istoz. Unde sicut intellect' practicus se
habet ad speculatione. ita se habet esti
matua ad ymaginatione. & p hoc
estimatua n' pcut' apphensua est sed
motua. p hoc qd determinat ad qd moui
debeat animal. & a quo fugit. Cum eni
animal ad cibum oportet ymaginatione
cibi ee. sicut in animal. S; ymaginatio n'
sola mouet. imo apphendit. oportet igit'
altam habere estimatione qua moue
antur. Officiu igit' ymaginatie est appe
hende intentione. no quide' rationis. sed
nature. Unde n' apphendit qd sit filo
sini. noni uel ubum. s; amicitia ul' in
micitiam. ymodum ul' modum. sic
dictum est. Hec vix pma in parte medi
e cellule cereb' ponit'. que e' calida ex mo
tu multi sps ad ipam. *De Fantasia. xxxvii.*

Fantasia est potentia yponens yma
gines cum ymaginib'. & ymagines
cu' intentionib'. & intentiones cu' intenti
onib'. yponit' inqm' fantasia ymagines
cu' ymaginib'. ut est apphende' aliquid
ee' nigrum ul' magnu'. ul' diuisas forma.
yponere docet. & fingit. ut chimeras. I
ponit' etia' ymagines cu' intentionibus.
ut cu' apphendit ouis forma' lupinam
esse fugienda'. Coponit' q' intentiones
cu' intentionib'. ut patet in oue. que
apphendit nato suo ee' prebenda ubera.
& alienu' repellendū. Per fantasiam e'
maior cognitio q' potest haberi in aia
sensibili. Phanc eni no' solu' scit' p'sen

tra. s; etia' sibi pudent in futurum. Phanc
eni' quedā animalia faciunt sibi casas!
& de cibo sibi pudent in longinquū. Phanc
etia' de illo scit' quod sit idem. & de
alio qd aliud. & sic de omni eo de q' senten
tia p'fertur. p' modū affirmationis. &
negationis. Phanc q' uidem' anima
lia elige' aliquid. & aliqd' refutare. Ad
electione' aut' & refutatione'. p'ce' excigit'
sententia. & discreto. Ideo multi dixerit'
qd' fantasia est aliquid rationis. s; di
cimus no' uiam esse electione' anime
sensibilis. s; aliqd' simile. Hec a uulgo
uocatur in homine cogitativa. cum
tam' p'ce' cogitare sit rationis. Fantasi
a opatur in sompno sicut & in uigili
a. Qd' aut' res i' sompnis uidentur ee'
p'sentes. hoc ideo fit. quia fit reu'sio
ad sensu' ymune'. Ita potentia q'ndo
q' iuncta est rationi. sicut est in ho
mine. tunc accipit agendi & opandi
regim' a ratione. s; quia ratio diuisifica
tur. scdm diuisitatem eoz' de quib' rati
onatio fit. ideo opationes fantasie ml
plicat' in homine valde. Vbi aut' fan
tasia n' est cu' ratione. p'ut est in be
stis. tunc solu' regitur scdm instinctu'
siue scdm instrumētum natū. & natura
vno m' est in habentib' speciem vna'. ideo
ceptio fantasie opatur in talib' vno m'.
Inde est quod omnes hyrundines vno
m' faciunt nidos suos. om's araneæ te
las suas. vno m'. Dixerit' quidā philoso
phi. quod iste vices in brutis pot' agi
tur a natura qm' agant. s; in homine
pot' agunt qm' agantur. q'ia bruta mouē
tur scdm impetu' & impulsū appetitus
naturalis. motus aut' humani regula
tur scdm regim' rationis. *Nota quod me*

lancolici. & infirmi. & anites. habent mul-
 tas fantasias! h̄ hoc n̄ ex illustratione. q̄
 fit p̄ ymagines rerū sensibilū. h̄ expasti-
 onib' natur. & infusione spūm ascende-
 tum ad cerebrum et caput turbantū. Tales
 enī sp̄s diūlay ymaginū inuolutiones fa-
 ciunt. & genant horribiles uisiones. & con-
 ceptiones. Sciendū preterea qd̄ beata cū p̄cipi-
 unt infusione p̄mi motoris qm̄ homines!
 sicut patet in firmica. que q̄ndo cibū col-
 ligit infra dies tres n̄ phur. & gallus can-
 tum suū p̄ temp' uariat. quia mutationē
 aut ex infusione p̄mi motoris p̄scit. hui'
 dicitur hec est ratio. qm̄ homines multi occupant
 cura conceptiones suas. p̄ferendo. &
 p̄ponendo. ac diuidendo. quare infusioēs
 p̄mi motoris n̄ p̄cipiunt sic bruta. q̄ sic n̄
 occupantur cura conceptiones suas. nec
 scdm̄ illas occupantur. h̄ tantū scdm̄ insti-
 tum natē. Ita uis scilicet fantasia plerūq; i-
 pedir intellectū. eo qd̄ nimis aiām occupat
 p̄positione. & diuisione ymaginū n̄ solū
 acceptay a sensib'. h̄ etiā fictay. maxime
 aut impedit intellectum quando aliqd̄
 de celestib' ei imp̄mitur. & hoc ideo quia con-
 ceptiones intellect' ut frequēt nō sunt
 similes ymaginib'. & fictionib' fantasie.
 Fantasia ponit in medio medie cellule ce-
 bra. tanq̄m centri. int' ymaginatuā et
 memoratiuā. quia fantasia iūct se tam
 sup̄ formas q̄s accipit ymaginatuā per
 sensum. qm̄ sup̄ intentiones q̄s refiat
 memoria. & tunc illas formas & intenti-
 ones diuidit & p̄ponit. **De memoria. xxxvii.**

diantib' reb' sensib' redit in ipsas sensi-
 biles res. que sunt ext' ipsam. & p̄ hoc
 actum memorie oportet habere duas o-
 pationes. vna est. hoc ē receptū. & hoc ē
 opatio sens' inuuis. & in hoc memoria
 incipit. Seda est. hoc esse p̄seruati apud
 nos qd̄ fit p̄ ymaginatuā. Oportet etiā
 qd̄ ante memoriā quedā uirtus oper'
 que ex figuris rerū dicat rerū inten-
 tiones singulares. In hoc differt yma-
 ginatio & memoria. quia illa p̄seruat
 species rerū. hec p̄seruat intentiones spe-
 cies. Sciendū quoq; qd̄ memoria differt
 a reminiscencia. quia memoria distinc-
 te & discrete uertitur ad res. p̄ponendo i-
 tentiones distinctas cū ymaginibus.
Reminiscencia uo sine recordatio ē mo-
 tus inceptus. & absclusus quasi p̄obliu-
 onem. et est cū collatione tempis & loci.
Reminiscencie enī mot' nō est unifo-
 mus. h̄ creatur ex plurib' p̄ncipiis cur-
 stantib' illud. cui p̄prie ē reminiscibilitas.
 cū sit p̄ncipiū multoz p̄us memorato-
 rum. Cū enī p̄ memoriā fiat rerum
 apphensio. que eedē p̄us fuerit uise. ul'
 p̄ sensus alios cognite. patet qd̄ si quis
 rem totā ul' totalit' est oblitus. n̄ potest
 p̄ memoriā recordari eē se oblitū. sed
 si oblitus est in parte. p̄ id qd̄ remansit
 potest reminisci se q̄ndoz sciuisse. ul' p̄
 collationē reminiscencie. potest etiā ad
 id qd̄ oblitus fuerat redire. cū ei adiutori-
 o qd̄ memorie remansit. Alia est etiam
 diffentia int' memoriā & reminiscenci-
 am. q̄a memoriā multa participant a-
 nimalia. h̄ reminiscencia solt' est hōis.
 q̄a reminiscencia est quedā uuestiga-
 tio. que sine ordinatione rationis nō est.
 ac sine delibatione. p̄ que antecedens or-

Memoria est repositoriū p̄teritoy.
 Reseruat enī memoria tam for-
 mas apud ymaginatuā repositas. q̄
 etiam intentiones p̄ estimatiuā a figuris
 rerū elicitas. Innua p̄ memoriā me-

dmatur: ad consequens. Sane si aliquis remi-
nisci uoluit ea que nō eo in quo p̄sensū-
si p̄ intellectum apprehendit: hoc nō fit p̄ me-
moria. quia talia memoria nō reseruat.
si intellectus comittit se super ea que habet
apud se. et ea reducit ad actū. que habet
in habitu. Iste autē habitus manet intel-
lectualiter apud intellectum possibilem q̄
est locus specierum uniuersalium. unde et
uniuersalia p̄us speculata remanent apud
ip̄m. tamq̄ in loco sine generationis: et quā-
do illa actu nō s̄ndat. Intellectus autē possi-
bilis ad has species quas sic habet apud
se comittitur: ul' ab eis auertit quādo uolu-
erint. Ultimo notandū qd memoria in
postiori parte debet poni: qui locus
est siccus ip̄t̄ nervos motuos q̄ ibi orin-
tur: *De vi Sensibili motua. xxxix.*

Sequitur deinde de motua vi sen-
sibili: licet quādo mouet sp̄ualiter:
quādoq̄ corporalit̄. Primo in appetiua dicitur:
et diuiditur in concupiscibile et irascibile.
p̄ q̄s aīa appetit bonū. ul' insurgit con-
mali. Ab his nō duob' scilicet concupiscibi-
li et irascibili oruntur quatuor affectus. scilicet:
gaudii. spes. dolor. timor. Nam si p̄sens
est quod concupiscim' gaudem' si absens.
ē sp̄amus. Similit' si p̄sens est de quo ir-
ascim'. dolemus: si absens ē. timem'. scilicet
licet de p̄dendo. si elongatur dolemus.

Sensualitas est vis anime motue se-
sibilis. et ad idem mouet ad qd concupisci-
bilis et irascibilis. Sensualitas enī semp̄
appetit que delectabilia s̄t corpora: et no-
cua refugit. Differet tamē sensualitas
a concupiscibili et irascibili. quia sensu-
alitas magis coniungit corpora: et sic
in brutis ita et in homine. nulla lege
stringitur. qm̄ semp̄ in appetitus rerum

ad corp' p̄tinentiū moueatur. Si concupi-
cibilis et irascibilis coniunguntur rationi:
et p̄ ut s̄t in homine frenantur a ratione.
ac reguntur uirtutib' que in ipsis fundantur.
Et enī coniunguntur i concupiscibili. et for-
titudine in irascibili. et sic de alijs. Sōm qd
vis motua sensibilis mouet corporalit̄:
sic diuiditur in uirtutem naturalem. in-
talem. et animale. Quarū p̄ma s̄t q̄ habet
in capite. ut in primo principio: tamē per
p̄mum principium est cor. scd̄a in corde.
sc̄a in capite. ut in primo principio: tamē
omniū principium est cor. Virtus enī na-
turalis est motua humorū. Vitalis est mo-
tua pulsui. Animalis est motua me-
broz. Dicim' ergo qd uirtus naturalis est
motua humorū. mediantib' artib' ve-
nis que radican' in epate scdm Galienū:
scdm Aristotile radican' in corde. et hoc
p̄ sp̄m naturalem. Et autē naturalis sp̄s sub-
stantia subtilis. et aerea vi caloris genā-
ta: hec sanguinē ad singula m̄bra impel-
lit ex quo corp' uegetat. Virtus uitalis
est motua pulsui. mediantib' artib':
que radican' in corde. Sp̄s autē uitalis
est idem qd et naturalis. idem dico i sub-
stantia. si diffens uirtute. hic p̄ artias et
m̄bra corp̄s se diffundens uiuificat ip-
sum corp' tamq̄ instrumentum. Virtus
animalis est motua m̄broz. mediantib'
nervis q̄ radican' in capite: et h̄ p̄ sp̄m
animale. Et autē sp̄s animalis. qui et
naturalis. et uitalis: si animalis dicitur:
dū uenit ad cerebrum. h̄ ceteris subtilior.
p̄ uios ad organa sentiendi dirigitur:
ut sensus. et motus. scdm locū. exinde
genitur in corpore animalis. Circa uir-
tes istas deniq̄ sciendū. qd cum uirtu-
tes animales intendunt. tunc natura

les remittuntur pro hoc in homine dedito studio. ut meditationibus. minus operatur uirtutibus. et generatua. et augmentatua. ex qua patet quod concupiscentia carnis domatur in uivo studioso. Unde Iovinianus. Anima scilicet carnis uicia non amabis. Preterea quando uirtutes animales remittuntur naturales intenduntur sic patet in somno. quod describitur esse quies uirtutum animalium cum intentione uirtutum naturalium.

De potentis anime rationalis. xl.

Potentie anime rationalis sunt in anima. ut ait philosophus scilicet potentie. habitus. passionibus. Potentie quidem sunt innate. habitus autem acquiruntur ut infusi. passionibus vero sunt illate ut innate. habitus enim sunt acquiruntur ut patet in scientia. et uirtute pollicite. nam ex frequenti usu. ut studio. acquiruntur homo scientiam. et ex frequenti bene agere. fit bonus. bonitate uirtutis pollicite. Sunt et habitus quandoque non per acquisitionem. sed per infusionem. sic scientia fuit infusa salomoni. et uirtutes theologice inseruntur paruulis cotidie in baptismo. et in penitentibus. et in iustificatione. et ex actibus non generantur tales habitus. sed per commensuratum ex talibus habitibus. eadem uirtutis actus ex potentibus. Unde in habitibus acquiruntur. sequuntur quales sunt actus. tales sunt et habitus. Sed in habitibus infusis est uirtutum. scilicet quales sunt habitus tales sunt et actus. Est tamen uerum quod habitus acquiruntur. sicut generantur per actus. ita et generantur actiones. sed non meritorias in quantum tales. Passiones autem sunt illate extrinsece. vocantur autem passionibus philosophus ipsas receptiones obiectorum. Sumuntur et aliter passionibus ut dicantur affectiones. sicut sunt timor. dolor. spes et gaudium. **De diuisione potentiarum. xli.**

Nunc ad diuisionem potentiarum anime accedam. Philosophus autem diuidit principaliter anime potentias in cognitiua. et motiua. quas theologus appellat intellectum. et affectum. Ipse autem affectum intelligit uoluntatem. Potentia etenim anime tunc dicitur intellectus. dum est apprehensiva. Uero uoluntas. dum est motiua. Item quedam sunt uires anime sepe a corpore. ut uelle. et intelligere. secundum quod anima non utitur corpore. sed utitur uirtute corpore. scilicet fantasia que sic se habet ad intellectum. sicut color ad uisum. ut ait philosophus. Quedam enim sunt uires inseparabiles a corpore. ut uegetabilis et sensibilis. et quantum ad essentiam. et quantum ad operationem. Sed in homine separantur iste uires a corpore. quantum ad essentiam licet earum operationes exerceant non possint extra corpus. In beatis autem simpliciter preunt quantum ad utrumque. Item anima potentias quasdam habet communes cum beatis. ut est sensibilitas. Sensus particularis. sensus communis. ymaginatio. estimatio. memoria. Quasdam autem habet non communes cum illis. ut est ratio. et intellectus. et huiusmodi. Item uires habet quo ad se. ut est ratio. uoluntas. liberum arbitrium. Quasdam habet quibus corpori permiscetur. ut est uis naturalis. uitalis. animalis. de quibus deum est supra. Etiam dicitur patet quod potentie quedam sunt organice. quedam non. Ex predictis etiam colligitur quod anima rationalis omnes potentias habet anime uegetabilis. et sensibilis. sed non in quantum rationalis. Vnum in quantum rationalis addit intellectum. et liberum arbitrium. et huiusmodi. et hoc est quod dicit Gregorius. Omnis inquit creature aliquid habet homo. habet namque commune esse cum lapidibus. uisum cum arboribus. sentire cum animalibus. intelligere cum angelis. Ad quod

enim virtutes habent aut nobilitatis nature inferiores. habent et superiores. scilicet perfectiores in se et quiddam possunt inferiores. possunt et superiores. scilicet nobilitati in se et perfectiori. Et hoc manifestum est quod omnes vires quibus communicantur cum brutis. differunt in specie. prout sunt in brutis. et nobis. *De differ-*

Quatuor virtutes intellective. xli.

Quatuor assignantur differentie virtutis intellective. Prima assignatur per differentiam nature. sic dividitur in agentem et passibilem. Secunda datur secundum differentiam obiecti. et sic dividitur intellectus in speculativum et practicum. Tercia assignatur secundum differentiam dignitatis. sic dividitur ratio in superiorem et inferiorem. Quarta differentia datur secundum quod comparatur ad actum. et sic dividitur intellectus in habitum et in actum.

In habitu quidem potest intelligere quodammodo virtus. In actu vero cum actualiter se virtus ad intelligibile. Differentia vero intellectus in effectu. et est qui dicitur adeptus. sicut secundum maiorem et maiorem perfectionem. ipsi possibili.

Cum enim intellectus possibilis recipit species cum lumine intellectus agentis. tunc dicitur intellectus in effectu. et etiam in habitu. sed cum idem intellectus recipit lumen perfecte. intellectus agentis. secundum formalem unionem. tunc vocatur intellectus adeptus. Unde intellectus in effectu. et adeptus non differunt. sed tantum ratione. Diligenter autem notandum est. quod omnes differentie. intellectus iam predictae. sumuntur vel secundum habitum. vel secundum actum. vel secundum modum intelligendi. et nulla sumuntur secundum directionem potentie cognitive. nisi prima tantum. secundum quam dividitur intellectus. in agentem. et passibilem.

De modis cognoscendi res. xli.

Recognoscitur aliter deus. aliter angelus. aliter

homo. Ipse quoque homo per intellectum cognoscit deum. et aliter creaturas. Intellectus enim divinus. cognoscit res se ipso. Intellectus autem angelicus. cognoscit res per species sibi concretas. que sunt similitudo rei. Intellectus humanus. cognoscit res per species abstractas. a rebus particularibus. per sensum prius cognitum. Unde sciendum. quod sicut sensus cognoscit res. presentem obiecto. et sicut ymaginatio cognoscit res. absente obiecto. tam cum appendicibus materie. ita intellectus cognoscit sine appendicibus materie sub intentione universalium. Anima igitur per intellectum aliquantulum attingit omnia. Cognoscit enim deum super se. et se in se. et angelum iuxta se. et quiddam ambitu celesti continetur infra se. Quis autem sit modus cognoscendi deum. nota quod intellectus humanus. non cognoscit deum per abstractiones sicut alias res. et hoc ideo est. quia similitudo abstracta. simplicior est illo. a quo fit abstractio. deo autem nihil est simplicius. Alia ratio est. quia in abstractione oportet esse particulare. et universale. Particulare quidem. a quo fit abstractio. universale autem. sicut ipsum abstractum. sed nihil horum cadit in deum. Cognoscitur igitur deus sic naturalis cognitione. quod intellectus possibilis informatur lumine intellectus agentis. quod est similitudo prout lucis. in hac similitudine cognoscit primum lumen. quod est deus. Sciendum autem quod per sensum cognoscimus particularia. sed per intellectum universalia. et quando se intellectus committit ad particulare. ut ipsum apprehendat. tunc similitudo abstracta particulari. erit universalis et non particularis. Item nihil venit in intellectum nisi per sensum. et hoc fit duobus modis. vel simpliciter. vel accidens. Simpliciter. ut cum intelligimus sensibilia prius per sensum apprehensa. vel accidens autem. ut quando intelligimus

inlibilia p effectū. Notandū est etiā qd
 aliud est rem p cognitionē in intellectu
 uenire. et aliud est in re. iam intellectua
 usari. quia rem cognito p sensū uenit i
 intellectu. sicut dictum est. S; cum intelle
 ctus rem apprehendit. tunc delectatur et negoti
 amur in ipsa. etiā sine sensus admunculo.
 Ad intelligendū ista pleni nota utriusq; re
 rum ē. scilicet qd particularia cognoscuntur p
 uniuersalia. et euiso p uniuersalia cognoscunt
 particularia. Istud patet sic qd duplex ē un
 uersale. unū scilicet purū est abstractū. et aliud cō
 fūsum. scilicet qd est in particulari. Dicimus
 ergo qd ad cognitionē uniuersalis abstracti.
 uenim' ad particularia. sic patet in pnis.
 in quib' opatur ius sensitiua qm intelle
 ctua. qm pri' cognoscunt particularia p sen
 sum. et postea uniuersalia p intellectu. Sic etiā
 philosophi inueniēt modū arguendi p
 inductionē. qui ex multis positionib' par
 ticularib' concluserunt unā uniuersalem hoc
 m. Socrates est animal. Plato ē animal. cicō
 ē animal. et sic de singlis. ergo omnis homo
 est animal. Contrario est in uniuersali rursus.
 ul' confusa. qm p tale uniuersale uenim' ad
 cognitionē particulariū. Sicut patet qm
 do uidem' hominē a remotis. tunc enī nō
 cognoscitur nisi substantia corporea. s; pos
 tra p motū cūtur esse animal. dū uero ma
 gis appropinqt cūtur esse homo. tandem
 cognoscit esse henric. ul' alexand. **N**o
 ta qd scdm philosophū scire plura possi
 mus. s; unū solum intelligē. qm scire di
 citur habitum. p quē plura scim'. Intelle
 ge aut' dicitur actū. qui nō potest ēē in intel
 lectu duplicat'. Intellect' enī ad unū solum
 pncipium. potest se pncipalit' ul' actualit'
 ter conuētere. Ex hoc patet. qd qndocq; qd
 agit' duos actus. rationis simul uno tē

27
 pore. tunc un' erit intellectus. et ali' memo
 rie siue qfuetudinis. Vbi grā. Aliq's dic'
 horas. et cū hoc querit in lib' recordantias.
 ul' necessaria. ul' nummō denarios. deinde
 unū illoz. scilicet quere recordantias est act'
 intellectus. s; aliud. scilicet dice horas. ē act'
 memoie. Sicut etiā animal brutū. sine
 regimine intellectus uadit ad dormi ad qd
 sep' uir. Itē nota qd ad intelligentiam
 rei. nō requirit' p'sentia rei. intelligibilis.
 s; p'sentia similitudinis ei' tantū. quia res
 nō cognoscit p' essentia. s; p' similitudine.
 et inde est qd intellect' apprehendit remota
 sicut et p' iniqua. **De intellectu agente et pos
 sibili. xliij.**
Nunc de intellectu specialit' **lib. xliij.**
 agente et possibili dicendū est. In
 tellectus i'q' agens. q' abstrahit species ab
 ymaginatione. siue fantasia. et sua ir
 radiatione facit uniuersales. ac ponit e
 as in intellectu possibili. Nam sicut ad
 uisum corpalem excitatur lux. abstrahit
 intentiones color. id est similitudines a
 colorato. et ponit eas in aere. nō quidē scd'
 essentia. s; scdm mentionē. in similitu
 dine sic intellect' agens. qui est lux aie.
 ponit species abstractas a fantasia i' in
 tellectu possibili. nō quidē actualit'. s; scdm
 mentionē. Quare aut' in ymagine et
 intellectu possibile sit potentia media q'
 abstrahit. scilicet intellect' agens. si int' sen
 sum uniuersalē. et ymaginationē. nō sit po
 tentia media q' abstrahat. h' est ratio.
 quia sensus uniuersal' et ymagnatio. sūt
 eiusdē aie potentie. scilicet aie sensibilis. S;
 ymagnatio et intellect' possibilis nō sūt
 potentie eiusdē speciei. qm alia est potē
 tia anime sensibilis. alia anime ratio
 nalis. Intellect' aut' possibilis dicitur. quia ta
 les potest recipere species. s; modum recipit

eas. cui exemplū est tabula nuda nul-
lam habens pictam. potest autē habē qm
cuq; Sane cū intellect' possibilis tales spe-
cies recipit. tunc sicut sup' habes uocatur
intellect' in effectu ul' in habitu. Cum uo
illustratur multitudine specier' scibili-
um. tunc est intellect' adeptus. Qualit' autē
species iste remanent in intellectu
possibili. et qualit' ad eas fiat reu'isio p re-
miniscentiā. habem' sup' de memoria. Por-
ro intellect' agens et possibilis differunt
sicut lux. et illuminati. Itē sicut yficiēs.
et yfectibile. itē sicut dicit philosophus
intellectus agens. est omnia facē. et intel-
lectus possibilis. est omnia fieri. *De Intel*

sequit' de lcu Spectatio et Pradico. xlv.

Sunt intellectus speculatio et practico. qm
ambo in cognitione consistunt. et in hoc dif-
ferunt. quia intellect' speculatio. cognos-
cit uerū in ratione in. Practicus autē. cog-
noscit uerū in ratione boni. Itē specula-
tio intellect' uocatur cognitio speculatio.
et practico dicit' cognitio affectio. Itē finis
speculatio est uerū. finis autē practico est
boni opus. Itē yspeculatio uerū itelligi-
mus. et ypractico uerū. Itē intel-
lectus practico uocatur intellect' operatio. qm
dicit' a praxis qd est operatio. Itē intellect' prac-
tico diuidit' in finde sim. et rationē. Ra-
tio autē diuidit' in partē superiorem et in-
feriorem. de quib' yordine est dicendum. *De*

Ratio est rōne et partibus eius. xlv.

Ratio anime nō solum cognatio. et
etia motio. Ratio enī cum iudicat aliqd
ē bonū uel malū. et ibi sistit. tunc dicit'
cognatio. si autē pcedat ampli. et iudicat
ē bonū ut fiat. sic est motio. si uo ad
huc ul' illud pcedit. et nō solum iudicat ē bo-
num ut fiat. et etia illud appetit. sic dicit'

libum arbitrium. qm libum arbitrium con-
prehendit rationē et uoluntatē. Ratio autē
se habet ad bonū particulare. et diuiditur
in partē superiorem et inferiorem. Superior pars de-
diuina et etius intendit. Inferior autē de
transitorio iudicat. et ea disponit. Itē superior
pars accipit rationes y leges diuinas. ut
hoc est faciendū quia deus pcepit. Pars
autē inferior accipit rationes y humanas
leges. ut hoc est faciendū. quia honestū est.
ul' qd expedit rei publice. Itē superior pars
rationis dicit' illa. qd licet usq; ad contemplatio-
nē etius se extendat. differunt tamē ab intelli-
gentia que negociatur y modū intuentis.
ratio autē nō sic. et yfendo et ratio nando. diffi-
aut ratio alio mō ab intellectu. qm intellect' app-
hendit eē rei absolute. ratio autē cum
collatione unū ad aliū. Inferior uo pars
rationis dicitur multipliciter. que qm circa
res corporales uisatur. nuda est sensuali-
tati. et sepe allicitur ab ea. uide' enī semp
pōmū sibi porrigi. id est illecebū uiciniā.

De potentia anime motiua. xlvii.

Vis motiua anime rationalis. xlvii.
motiua anime rationalis. xlvii.
talis est diuisio. diuidit' vis motiua in
impatuā. consultatiuā. et affectiuā. et
consultatiuā simul et affectiuā. Vis impe-
ratiua est libum arbitrium. et finde sim. So-
phiatē est ipsa ratio. qd diuidit' in partē
superiorem. et inferiorem. Vis affectiuā est
uoluntas. que diuiditur in thetism et bu-
lism. Vis qd simul consultatiuā et affectiuā

Est. ipse intellect' practico. De uoluntate. xlviii.

Alter dictas potentias pmo dicendū xlviii.
De uoluntate. que uo motiua ē. pcedit
quia. cū sit genalis motor omnū uirtū.
Cū enī intellect' apprehendit aliqd ut bonū.
uoluntas impat' affixis ipis organis. sic
uisu ad uidentū. et sic sensib' alijs. Simi-

licet in motu locali uoluntas impar uirtu
 ti animali. & que in uis & musculis: & uia
 mouet ad ambulandum uel ad currendum.
 & ad huiusmodi similia. Sed illud fallit in potentis
 anime uegetabilis: in quibus uoluntas sicut
 impium non excedit. Nutritua enim & generatiua.
 & augmētatiua. non secundum arbitrium: sed natu
 raliō operant. Voluntas in duas partes di
 uidit. in thelōsim. & bulōsim. id est in uolun
 tate naturale. & libātiua. quare p̄ma
 scilicet uoluntas naturalis. dirigitur p̄ syndesim.
 scilicet scilicet: delectatiua. p̄ rationē. Nota quod
 uoluntas ipse & scilicet rationabilis est tan
 tum. etiam dicitur esse large beatorum: in ipse uo
 & quasi methaphorice dicitur etiam uegetabi
 lum. Unde p̄mo in uoluntas scripta. scilicet
 pur est rationabilis ipse dicitur uoluntas.
 Sed uerū pur uoluntas est beatorum. uo
 cat ipse desiderium. uel appetit. Tercio in.
 pur est uoluntas uegetabilis. uocat appetit
 tus. In potentis nulla est libior quam
 uoluntas. quia nec obligat organo sicut p̄
 magnatio. estimatio. & huiusmodi: nec co
 gitur obiecto. sicut intellectus cogit uerū: uo
 res etiam affixe organo. necessario immutan
 tur: nec immutato organo. quibus omnibus uo
 luntas caret. Unde Augustinus ait. Id nihil a
 deo in uia est potestate sicut uoluntas. Si
 autem scire uoluit quare uoluntas non cogatur bo
 no. sic intellectus uerū: hec est ratio. quia citra
 p̄mum nihil ita bonū est. quod non aliquid imper
 fectionis habeat. Sed aliquid ita uerū est. quod
 nihil falsitatis habeat. ut patet in hac p̄posi
 tione. Id habet totū manus est sua parte.
 Unde tali uo cogit intellectus assentire: sed
 uoluntas nullo bono creato cogit adherere.
 In uoluntas uideat uirtutū agi p̄ modum
 tum appetitū. pur uoluptas. huiusmodi est
 huiusmodi homines & alliciu. ut bonum

^{quod} spectat incommutabile. et rebus mutabilibus
 adhecat. Sed in huiusmodi coactione est libitas quod
 dam. Unde Augustinus. In uere peccati adeo
 uoluntariū. quod si non uoluntariū est. non
Serit peccati. *De Synderesy. xlviii.*
 Syndesis est uis anime motiua. quod
 semp̄ nata est fieri in superioribus naturalibus.
 mouens & stillans ad bonū. ac abhorrens
 malū. & in istis nunquam errat. neque secundum
 syndesim est peccare. Sciendum uero est
 quod syndesis non extinguitur totaliter in dyabo
 lo. & in dampnatis. Remanet enim in illis ali
 quod actus est. Syndesis enim quantum ad instanc
 tum boni. & quantum ad distyphentiam mali
 culpe absolute confidat. extinguitur est in
 dyabolo & in dampnatis. Secundum uero quod cul
 pa comparatur ad penam. sic non est in illis
 extinguitur syndesis. & hoc in remanet eis
 ad penam. Usque. Vermis eorum non moritur.
Habent igitur disciplinam mali ad penam
 in collatione. *De Conscientia. l.*
 Conscientia componitur
 a p̄positione cui. & a homine scientia. Un
 de conscientia duo habet. scilicet scientiam. et
 secundum hoc conscientia est habitus natura
 lis. non solum cognitiuus. sed etiam motiuis.
 Inclinat etiam animam ad p̄secutionem boni
 & ad fugam mali. Alio in conscientia di
 citur acceptionem ex parte rationis. quod no
 tatur in hac p̄positione cui. scilicet in p̄
 ut conscientia scientiam includit in se.
 habet se sicut superius. & coniungit syn
 desim. & semp̄ est recta. Sed in coniungitur
 rationi magis. & sic se habet sicut infe
 rius. & hoc in recipit errorem & conturbati
 onem. In conscientia enim ex parte infio
 ri bene potest accidere error. Nam error
 cui conscientia ex parte infio ri coniungi
 tur. habet usque: circa particularia in quibus

bus contingit sepe errare. sic patet in silogismo conscientie. in quo syndesis ponit maiorem. sic. nullum malum est faciendum. ratio assumitur minor. scilicet. hoc est malum. conscientia concludit. ergo non est faciendum. Circa primam non est error. circa secundam quandoque error est. et ex hoc est falsitas in conclusione. Cautela est in conscientia nimis laxa. et etiam nimis stricta. Nam prima generat presumptionem. scilicet de spanonem. Item prima dicit sepe malum bonum. scilicet de comisso bonum malum. Item prima. saluat sepe dampnandos. scilicet de dampnatis saluandos. Nota quod aliud est conscientia. aliud timor conscientie. tunc enim est conscientia. quando quis sensualiter iudicat esse faciendum. vel vitandum. contra talem conscientiam facere. etiam si sit erronea peccatum est. Sed contra timorem conscientie facere. non semper peccatum est. quia timor non est semper ex distinctione sententia rationis. per quam iudicat se tenere ad aliquid. sed ex eo quod nativiter in dubia nesciens quod sit melius. vel ad quod teneatur potius. tunc tamen non obmittit. quod quod placitum esse sentit diuine voluntati. De conscientia quod sciendum. quod quandoque respicit preteritum. quandoque presentem. quandoque futurum. Nam conscientia accusat de preteritis. remittit de presentibus. preuenit de futuris. Preterita namque respicit. ut quando conscientia nitent de hoc quod sibi ostendit conscientia reprehendit. sicut est de malo commissio. vel bono obmissio. Presentia etiam respicit. conuictendo eis quorum per conscientiam habuimus oppositum. Futura quod respicit. ut quando instruit. et nitent stimulat ad ea faciendum vel vitanda. ad que ipsa conscientia nos iudicat tenere. Ad autem conscientia se extendat ut dictum est tam ad facta quam ad faciendum. potest colligi ex distinctionibus conscri-

entia que tales sunt. dicit Iohannes Damascenus. Conscientia est intellectus veri. Basilii dicitur esse rationale iudicatum. Distinctiones magistrales sunt iste. Conscientia est cognitio sui ipsius. Item conscientia est habitus animi agendorum et non agendorum. Item conscientia est habitus minus boni et mali discretiui. Item conscientia est credulitas intentionis ad aliquid faciendum. vel non faciendum. animi deliberatione firmata. Error conscientie octo modis curat. Primo ex ignorantia. ut quando errat quod eligendum sit vel declinandum. de tali errore legitur in paralytome non. Cum ignorem quid agere debeam. hoc solum habet residuum. ut oculos meos leuam ad te. Sed ex negligentia. ut quando quis negligit conscientiam discentem. vel si nescit se expedire. negligit ab aliis querere. Tertio ex superbia. quando quis non humiliat intellectum suum. ut scilicet sapientibus. et melioribus se uelit credere. contra quos apostolus. captiuantes omnem intellectum in obsequium christi. hoc est dicitur. quod quilibet mercedis plus debet conscientie fidei quam sibi. Quarto ex singularitate. quod homo semper sensu proprio non conformat se alijs. sequitur uias inuicem bonorum. Nummi dicitur. Exrema casti confirmat ignis. Quinto ex affectu inordinato. quod sepe inclinat conscientiam ad id quod homo tunc appetit. et sic facit eam ex sua rectitudine deuiare. Seneca. Pro omni iudicio. cum res inuenit in affectum. Sexto ex pusillanimitate. quod quis timet non timenda. scilicet rectum iudicium rationis. Matias. Auctore pusillanimitas confortamini. et nolite timere. Septimo ex pplexitate. quod homo se credit inter duo peccata positum esse. quorum alterum sit impossibile declinare. Scilicet sciendum. quod pplexitas nihil est simpliciter. potest tamen aliquis esse pplexus. scilicet

qd. id est scdm croneā scientiam. qua de
posita erit libatus. Octavo ex humilita
te. 7 cordis puritate. **Gregori.** Bonaz
nitium est ubi culpas agnosce. ubi cul
pa nō est. Errore p̄mis septem modis ac
ceptis reprehensibilis est. octavo uo modo
laudabilis. Imo nec erro^r defectuū debz
dici. s; humilis suoz defectoz ^{delectum} recognitio.

De opacoibus a

Anima scdm diuisas potē^{ti}as **nume. h.**
tas multas 7 diuisas habet opa
tōes. ipsa enī cognoscit uim p̄ intellēm
speculatiuum. affectat bonū p̄ intellēm
practicū. discit confendo int̄ bonū 7
malū. uerū 7 falsū p̄ rationē. discer
nit simul 7 eligit p̄liberū arbitriū.
sentit p̄ uoluntate. inuenit mediū p̄
ingenium. Stimulat ad p̄ hōmē. A
nima etiā in actib; suis habet ordinem.
Nam qd̄ sensus percipit. ymaginatio re
p̄sentat. cogitatio format. ingenium in
uestigat. ratio iudicat. memoria seruat.
intelligentia comprehendit. ad contēplatio
nem p̄ducit. Anima p̄tēa cognoscit res
p̄sentes p̄ sensū. absentes p̄ ymaginatio
nē. res aut̄ materiales p̄ sui p̄sentiā in se
metipsa. ac sc̄pam p̄ reflexionē sui sibi
se habet 7 alios actus aīā ad corp̄us
p̄tinentes. sicut ē uergetate p̄ uirtē na
turalē. sentit p̄ uirtutem aīalem. unu
ficat p̄ uirtutem uitalem. de quib; omnib;
dictum est sup̄. **De Quāitate anime.**

De Quāitate anime.

Anima cū sit simplex. nō habet **ly.**
quātitatem diuisiuam. s; unū uirtuāle
Vnde patet qd̄ anima scdm essentiam.
nō est in toto corpore. tota. s; in parte cor
p̄is determinata. 7 uirtutem influit toto
corp̄i. 7 ad h̄ ponit **Calcidius** exemplū
ī atanea. que in medio tele sue residēs

sentit q̄libet motū siue intus. siue
extus sc̄m intela. Eodē modo anima
in centro cordis existens. sine sui exten
sione. ut distensione. totū corp̄ sibi unū
tum sensit. uirtuat. atq; mouet. nō
cont̄ simplicitatē anime est qd̄ t̄s di
cunt anime ēē. scil; uergetabilis. senti
bilis. 7 rationalis. cui intelligentia. su
p̄ius ē exp̄ssa. Anima q̄ licet simplex
sit. tam scdm **Boeciū** differt in eo quod
est. 7 q̄ est. sicut et in angelis. 7 omne
qd̄ creatū est. que omnia differt scdm

De In

Anima esse imortale **mortalitate aīe. ly.**

Auictoritate ostendit 7 ratione.
Dicit in lib; sapientie. **Iustoz** anime
ī manu dei sūt. 7 nō tanger illos toēmē
tum malicie. Itē. spes illoz imortali
tate plena ē. In euangelio. **Querent**
homines mortem. 7 nō inueniunt. Itē
Gregorius loquit̄ de malis inferni. **Ibi**
mors semp̄ uiuit. finis semp̄ incipit.
7 defectus defice nescit. **Iohannes.** Qui
manducat meā carnē uiuet in eternū.
Anime etiam imortalitas ostendit̄ pra
tiones. Omnis nāq; corruptio ex cont̄
rietate curat. nihil aut̄ est qd̄ substā
tie anime cont̄rietur. P̄tēa anima
capax ē beatitudinis. **Is autē** ut ait
Augustinus ingenti ub̄tate ^{uirtutem} replet omēs
creaturas. p̄ capta eaz. ergo confert aīe
beatitudinē. Ad beatitudinē aut̄ spec
tat uita p̄petua. P̄tēa si anima mo
reret̄ cū corpore. homo nō timeret̄ mor
tuis. sicut **ly.** nec canis mortuus. q̄
relinquit̄ aliquid uiuens post̄ mortē
hominis qd̄ timetur. P̄tēa cum d̄s
uult̄ sic. habebit̄ bonū p̄mūm. mali pe
nam. S; hoc nō fit in hoc mōdo cū mali

videntur flores. ducunt enim in bono dies suos. bonum vero tribulati. ergo fieri alibi. hanc autem non potest esse nisi anima sit immortalis. Preterea

Deus fecit animam ad imaginem et similitudinem suam. et deus immortalis est. ergo et anima.

Librum arbitrium De libro Arbitrio.

ut ait Augustinus est facultas rationis **Lxxij.**

et voluntatis. qua eligitur bonum. gratia assistente. malum vero. gratia deficiente. In hac definitione. ponitur ratio. et voluntas.

Ratio quidem ut consiliari. voluntas ut imperare. Nam ratio dicit id esse bonum. vel malum. voluntas autem dicit. fiat fiat.

Nota quod libras libri arbitrii est libra a coactione sufficienti. et non libra a coactione insufficienti. Nulla enim coactio exterior est sufficientis causa. ut aliquid fiat. licet quandoque

fit efficiens. ut patet in multis. quod coacti sunt negare christum per tormenta. quoniam in huiusmodi coacta voluntas est. ut ait Augustinus. Quando vero peccat naturaliter a gratia. tunc non destruit liberum arbitrium. quia cecus. vel fessus. vel claudus. in foueam cadens. quando extrahitur. non fit hoc illo immuto.

Libras arbitrii triplex est. scilicet a necessitate. a peccato. a miseria.

Prima libra est nature. scilicet gratia gratie. tertia gratie. Ite prima est malorum et bonorum. scilicet tantum bonorum. tertia in celo regnantium.

Ex his patet quod libras iustorum est nolle vel velle peccare. vel etiam posse non turbari. et libras in paradiso sunt posse non peccare. vel etiam posse non turbari. Patet igitur quod liberum arbitrium liberius est in bonis quam in malis. quia in bonis est tantum in seruitute miserie. in malis autem est seruitus miserie. et peccati.

Et in patria erit liberum arbitrium. quando omnis talis seruitus destruetur.

Notandum quod licet deus non possit mala facere. et similitur angelus.

et anime beate. tamen est in eis liberum arbitrium. quia bonum eligunt et malum declinant. non ex infirma necessitate. sed libera voluntate.

Eodem modo dicendum est de dyabolo. quod liberum arbitrium habet. bonum tamen semper respuit. et malum eligit. et si non facit in eo uolenta coactio. et uoluntaria obstinatio.

Librum arbitrium habet se in quibusdam indifferens ad bonum. et ad malum. ut in primis ante lapsum parentibus.

In quibusdam plus se habet ad malum. quam ad bonum. ut in regeneratis per baptismum.

In quibusdam plus se habet ad bonum quam ad malum. ut in sanctificatis in uero.

In quibusdam uero necessario se habet ad bonum. ut in confirmatis. sicut sunt beata uirgo post conceptionem filii.

De natura corporis humani.

De grece antropos dicitur. quasi arbor trisulca. habet enim se caput cum capillis ad modum radicis. Brachia uero cruribus sunt quasi rami.

Solus etiam homo longi et lati corporis est. solus quoque homo est erecti corporis et huiusmodi ratio duplex est scilicet naturalis. et moralis.

Naturalis quidem ratio est. quia in aliis animalibus habundat in capite materia terrena deprimens. et deficit calor erigens quod non est in homine.

Est et ratio moralis. ut scilicet rectitudo stature corporalis. attestet rectitudinem mentis sui sui ad celestia tendentis.

Acordia anime trinitas mutantur corpus. quia forma delectabilis ymaginata mouet corpus sicut et instabilis. et ideo dicit Augustinus quod multum tristis ac lepram timens erit aliquando leprosus. fit et e contrario quod passiones corporis reddunt in anime turbationem. sicut patet in sompno.

Ite partes corporis habent simi-

litudinē totū mundi: q̄a tanta est distan-
 tia int̄ extremitates duorū digitorū longorū
 utriusq; manū. q̄nta est a iuncte capitis usq;
 ad plantā pedis. Similit̄ tanta est distan-
 tia a centro capitis usq; ad oppositū tropū
 in celo: q̄nta est ab oriente in occidentē. Cor-
 pus humanū ex quatuor compositū est
 elementis: s; a partē trā in ossib; & carne. aq̄
 uo in humorib; sanguine. flegmate. colā.
 melancolia. Itē continet̄ aer in pulmone:
 & hoc patet quia semp̄ in motu ē. quia pul-
 mo est uentilabēū cordis ne nimio calo-
 re dissoluat̄. Itē ignis continet̄ in corde:
 & ideo int̄ius est latū. & superius acutiū. q̄a
 formā ignis retinet. Memb; corporis tri-
 phica sunt. S; enī quedā radicalia: ut e-
 par. cor. cerebri. Quedā genitalia: inter
 que p̄ma tā s; de esse in diuiciū. inq̄b;
 ut sup̄ dictū ē sedē habet sp̄s natural̄.
 vitalis. & animalis. S; m̄bra genitalia
 s; ad conseruationē speciei. Alia s; m̄br;
 deseruientia. ut uene. artie. & m̄br; p̄ que
 negit̄ ille triplex sp̄s ut habet̄ sup̄. Tercio
 in dicunt̄ m̄br; officialia: ut manū pedes
 & huiusmodi. Sunt enī m̄bra tam artifi-
 cialit̄ ordinata: ut mutuo sibi deserui-
 ant. Nam superiora inferioribus adminis-
 trant gubernationem: ut patet in oculis
 s; inferiora p̄bent superiorib; sustentationē:
 ut patet in pedib; & crurib;. que totū pon-
 dus aliorū m̄broz sustinent. Itē media in-
 parciunt̄ utiq; defensionē. & necessariorū
 conq̄sitionem: ut patet in manib; & brachi-
 is. Itē sic sunt ordinata: ut mutuo sibi cō-
 doleant. si unū m̄brū dolet. condolet̄
 omnia. & hoc p̄t colligationē. & iunctionē
 Itē sic ordinata sunt: ut unū m̄brū
 in p̄culis p̄ alio se exponat. ut patet in
 capite. Itē quando unū m̄brū deficit

alia defectum ei; suppleat. Unde uidemus
 aliquos carentes manib;. cū pedib; comedere:
 & alios carentes pedib;. cū manib; ambu-
 lare. Itē maior dolor in uno m̄bro. facit
 minore in alio m̄bro nō sentire. Item
 m̄bra quorū motus sub est libo arbitrio.
 tam p̄mptam seruant obedientiam. ut
 int̄ impium uoluntatis. & executionem
 opis. quasi nulla mora uideatur: & hanc
 obedientiam uidem; seruare oculū inui-
 dendo. linguā in loquendo. os ī comedendo.
 manū in opando. **De Phylonomia. lvi.**
Duisē m̄broz dispositiones scdm
 partē phylonomie. diuisos affect;
 & mores indicant in homine: nō quod ista
 signa necessitatem imponant morib;
 hominū. s; ostendit̄ inclinationē naturę.
 q̄ tam retinē potest freno rationis. Sequi-
 mur ig; in hoc tractatu magnos huius ar-
 tis auctores. scil; Aristotēlem. Amicennā.
 Constantiniū. Philemonē. Iexira. Pale-
 monē incipientes a complexionib;. Igitur
 melancolicos tristes & gries dicim;. San-
 guineos aut̄ horū opposita habere uidem;. **I**
 tem colici faciles sunt ad iram: & fleg-
 matici pigri. & sompnolenti. Phylono-
 mia sexus ē quod masculin; animus
 uehemens est. ac impetuosus. Studios;
 & animos;. femine aut̄ miseres s; er-
 timide. **C**apilli molles & rari. eties in-
 genuum p̄locunt̄. Itē capilli p̄nunciat̄
 timidū. & lucri cupidū. Item capilli
 nimis dep̄ssi. & fronti imminentes: ferū
 declarant animū. & hys concordat ca-
 pitis uersim capillatā. Itē capilli flau;
 & crassi albi. indicant̄ indocilem. Itē ca-
 pilli subnigri si sint modate tenues. bo-
 nos uideant̄ mores: & bonā hominis
 compositionē. **C**aput nimis magnū

stolidum indicat. Caput autem globosum.
breue est & sine sapientia. & memoria.
Hec caput humile superius & quasi planum
insolentie & dissolutionis dat indicium.
Caput oblongum aliquantulum. & malleo si-
mile hominem circumspectum indicat ac pu-
dum. **F**rons angusta nimium indocile et
uoracem designat. **L**ata uero paruitate sig-
nificat discretionis. **H**ec rotunda designat
iracondiam. **H**umilis & demissa signi-
ficat ueracitatem uel ueracitatem & non admit-
tentem turpia. **H**ec quadrata & modate mag-
nitudinis magne sapientie. & magna
nimitatis est indicium. **S**upercilia arcuali-
a. que iunguntur ad cornu nasi significat
subtilem & studiosum in omnibus operibus suis.
Si autem ibidem occurrunt. talem hominem. & par-
sapientem demonstrant. **S**i uero arcuositas de-
clinat ad tympana. & ad gibbositatem ge-
narum. significat negligentem. **H**ec supercilia.
si sunt longiora & multorum pilorum. signifi-
cant ferum & magna meditantem. **O**culi
qui tamquam guttule nitidi nitores reuertuntur
mores compositos indicant. **I**ndo uarie
mouentur oculi. ut in curio. in quiescunt
significant mala reuoluta in animo.
si nondum esse percepta. **O**culi splendori glan-
ci. tam micantes. significant audacem.
& pugilem. ad maliciam. **O**culi magni tre-
mentis & obscuri. designant uinum pota-
torem. & temperantiam ueris. **O**culi pure
nigri. significant imbecille. & sine uirtu-
te animi. & lucidum. **I**ndo autem guttu-
le rubentes aliquantulum ibi sunt. & tamen
nigre apparent. animi significant uis-
tum. & peritum. & ingeniosum. **U**bi autem
guttule in nigris oculis uehementer rubent
& alique tendunt ad quadratam. & quodam
sunt pallide. quedam glauce. & circuli qui

forissecus ambiunt pupillas sicut san-
guinolentie. & sunt magni oculi. & nitore
pupille mouentur. ut mouet palpebra.
tales inquam oculi. significant animi qui
omnem morem excedat ferax. **Q**uidam nesci-
dorum cogitari potest. talibus oculis pro-
bile est. nec etiam domestico cessabit sangui-
ne. **O**culi nimium prominentes. & rubicundi.
& parui. linguam declarant effrenatam.
& instabile corpus. **O**culi acris intuen-
tes. si sunt humidi. significant hominem
uedicum. ac in agendis uelocem. & pu-
dum. **O**culi qui frequenter clauduntur. ac
quasi reserantur. timidum. ac imbecillum decla-
rant. **O**culi multum aperti. significant stul-
ticiam. & ueracitatem. **S**i autem multum clau-
surae sunt. significant mobile. & incon-
stantem in omnibus rebus suis. **N**ares pro-
minentes & ualde magne. significant
stoliditatem. & garrulitatem. & imprudentiam.
si ualde parue. malignitatis sunt
indicia. **N**ares nimium rotunde. indociles
significant. **N**ares oblonge & anguste.
mundicie signa sunt. **N**ares ridentes &
supra caput applicate. ingratiā designat.
Gene crasse. significant igna-
miam & uolentiam. **N**imium autem tenues.
malignitatem. **G**ene rotunde. arguunt
uanditatem. **N**ares patule. alacritatis & for-
titudinis dant indicium. **L**onge uero &
tenues. mobilitatis & leuitatis signum
habent. **N**arum autem pars que iuxta
frontem est. si nec alta. nec humilis. sed in
linea descendat. uirtute signum est. & con-
stantiam demonstrat ac prudentiam.
Nares minores debito furib' assignant
Omnis uultus cum plenus est & crassus. ig-
nauitatem & uoluptati deditum significat.
Ultus dependens arguit morem subdolum

indicat. **L**abra tenuia in ore maiori. & signis labium aliquotulum exubat. **S**up inferius: magnanimum & forte. **L**abra tenuia parui oris: imbecilem animum & uisum indicant. **L**abra cu soluta ab ore aliquotulum dependunt. ierem demuntiant. Nam in asinis & eqs anti q's hoc signum uidentur. **O**s paruum tam conuenit uultib' mulieru. qm a'is effeminatis. **O**s quod ultra modum dilatatur uox acitate indicat: & imitem & impium. **T**alis eni' oris rictus marinis monst'is g'nerat. **M**entiu aliquotulu' p'lixum demonstrat min' uacundiu. & minus turbatu. **P**aruum & breue habet mentiu. sunt imites & inuidi. hos eni' plato ad serpentes referebat. **V**tuli mentium e' mensuratum. scdm qd ad q' diatam accedens. **M**entiu si longe in p'lixum distendatur. doli s' i'fictum designat. **V**ox assimilata uoc' ouiu aut caprar'. Stulticie habet indicu. **E** aut' in modu' animu uoc' intendunt. de facili sunt leues. **V**ox tenuis & lugub' trist' indicat. suspiciosum. **U**uox incurrit in nates. ita ut nates consonent. m' daces. & maluoli. & malis alienis gaudentes. **C**erux longa & tenuis. significat q' maligna mediat' tur. **R**otunda cerux. p'bat uirtutem ai. & corpus humilitate. **C**erux breuis. in cuius est ei' qui temeritatis audax est. **C**erux nimis recta. insolente' et i'uma' cem indicat. **P**ectus qd multum co'gestum est car'ub'. indocilem significat. & ignaru. **P**ectus qd longi' longum est qm uent'. prudente' significat. **P**ect' si cu' uentre. numeritate pilor' regatur. significat ho'iem instabilem.

& animu' sine religione ac pietate. **C**u' aute' solum pectus capillos p'fert. animosiu' designat. **H**umi' tenues. & q' in acumine erecti s' infidiosum indicant ho'iem. **B**rachia qndo i' tanta p'lixitate extendunt. ut erecto corpore extremitas medij digiti appropinqt ad genu. hoc forte i' i'fina quatuor digitor' deficiat. ostendit homines humiles fortes. **C**um aut' p'lixitas hec ad fem' defuit. ul' parum ultra. declarat ho'ies maluolos. & malis alienis gaudentes. **M**an' nimum breues & exigue. fortes demonstrant & sagaces. **C**rasse aute' man' si digitos breues ultra modum habeant. dicunt i'guet' forem. infidiosum. & fure. **M**an' inerte & tenues. loquacem significant & uerace. **U**ngues plani ac molles. & tenues. & obrubentes & bene p'licidi. optime ingeniu' indicant. **U**ngues inflexi. & curui. imprudentes & rapaces. **U**ngues breues nimum. declarant malignu'. **D**igiti collecti & co'globati. auar' dicunt & malignu'. **D**igiti parui & tenues. stultiu' demonstrant. **D**igiti uo' parui & crassi. inuidiu' indicant & audace. **L**ata tenuia & angusta et depressa. timiditate' indicant. **L**ata refra car'ub'. & dura. ostendit homine' indocilem. h' eni' ad ranas scdm platone' referuntur. **P**ars cruris que sub genu e' & uocatur fura. qndo plana est. & quasi grauida. inremyatu' ho'iem significat & i'pudenciu'. **M**olles fure. effeminatis alligant. **P**edes crassi & breues ualde. infirmu' homine' indicant. **P**edes nimum p'lici. ad homine' refertur dolosu'. **P**edes p'ruues & breues. p'dunt homine' malignu'. **O**ui longis passib' incedunt.

magnanimum esse solent. & efficaces. Qui
 celeriter incedendo se compingunt. & multum
 deducit. atque totum corpus complicat. signi-
 ficat timidum. ac parvum. & infirmum.
 Quod breues passus habet. eadem accelerans
 malignus dicitur et imbecillus. Color
 cutis niger. infirmum indicat. Color albus
 rubens. fortes & animosos ostendit.
 Colore vehementer albus cum pallore. defectum
 virtutis significat. ex nimia victoria
 flegmatis. Color igitur. lucentibus oculis.
 ad insaniam vergit. Color mediū inter al-
 bum. & nigrum. qui declinat in brumum.
 si clarus est. ostendit virum boni inge-
 nii. & honoris more. **Regule generales**
Generaliter igitur Phylonomie. lviij.
Tenendum est. quod membra que in
 proportione naturali. quo ad figuram. co-
 lorem. quantitatem. situm. motum indicant
 bone membris. habitudine naturale. Mem-
 bra vero que perversa sunt figura. quantitate
 situ. motu. perversam mentem indicant. Pre-
 terea Plato dicebat. quod quicunque simili-
 tudo animalium aliorum in hominibus est
 etiam talium mores imitant. **Notandum**
 insuper quod licet per signa membrorum naturali-
 um. mores hominum cognoscuntur. non tamen
 imponunt necessitate. sed ostendit inclina-
 tionem nature. nec semper demittant affec-
 tum hominum. sed frequenter & probabiliter. Itē
 propter signa exteriora de quibus dictum est.
 non statim inferendum est iudicium. quia
 forte signum est per accidens. non per naturam.
 & forte iudicium est per contrariam consuetudi-
 nem. vel freno rationis tenetur. Unde
 narrat Aristoteles. quod discipuli ypocri-
 tis portabant figuram pictam ypocritis. phi-
 lemoni excellenti phylonomo. qui pronun-
 tiavit de ipso quod esset. ut luxuriosus.

Illis autem indignantibus & culpantibus phile-
 monem. quod de optimo viro taliter iudicasset
 si refererent hoc ypocriti. qui confessus
 est philemonem verum iudicasse. Sed ex a-
 more phylosophie & honestatis. dixit se
 concupiscentias cordis sui iudicasse. & acce-
 pit per studium quod nature fuerat denega-
 tum. Denique sciendum quod signa exteriora
 non refutuntur. nisi ad eas passionem que in-
 sunt naturaliter homini. sicut est natura
 concupiscentia. & huiusmodi. non autem ad eas que
 sunt anime solae. sicut in musica. geo-
 metria. & similia. **Sciendum** quod quod in o-
 culis principaliter consistit omnis perfectio
 phylonomie. et si oculorum iudicium con-
 firmat ceterorum membrorum iudicium. tunc rata
 dicitur esse loquax. Si autem contrariantur. tunc
 prevalent iudicia oculorum. propter quod omnes phyl-
 nomoni affirmaverunt. oculum esse verum
 iudicium cordis. **De compositione corporis**

Postquam expeditum & anime. lviij.
Postquam expeditum & anime. lviij.
 est de homine ex parte corporis. &
 membris. nunc dicendum est de ipso pro-
 positus ex utroque. ubi specialiter notatur po-
 tentia dei. quia natura tam distantes
 coniunxit in unam personam. Naturam
 videlicet corpoream & incorpoream. que in-
 del. distant in predicamento substantie.
 Preterea cum esset una creatura que habe-
 bat cognitionem intus per intellectum. ut an-
 gelus. & alia que habebat cognitionem fuerat
 per sensum. ut quodlibet animal brutum.
 fieri debuit creatura. propter perfectionem unius
 sitatis. que hac cognitione duplici esset pre-
 dita. ut lege possit in libro scripto. intus &
 foris. hoc est in creatore. & in suo oculo. Un-
 ta est anima corpori multiplici ratione.
 licet separata videtur dignior. Prima ra-
 tio est. ut per unionem tam disparum

naturae. erigetur mens ad spandā un
 onē. que int' aiām & spm̄ est creatū. Ali
 a ratio est ut aiā seruendo in corpe ma
 ius intum habeat. q̄a ubi maior pug
 na. ibi maior victoria. & p̄ consequē ma
 ior corona. Difficultas enī op̄is. multum
 ualet ad efficacā mēdi. *Extra ratio ē. p̄
 t̄ complementum inuicē. Cū enī sicut ē
 dictum quēdā est creatura pure spūalis
 quēdā pure corporal'. conueniens fuit fi
 eri creatam mixtā. partim scilicet spūale.
 partim corporalem. *Extra ratio est. quia sic
 corpus inuū. ualet ad fructū penitentie.
 sic post mortē resuscitatum. ualet ad con
 sūmationē stole duplicatē. quia nō solū
 aiā. s; corp' & anima p̄m̄abitur dote sua
 J̄ta ratio est. q̄a ex defectib' corp̄is. homo
 multā matiam habet humiliatonis. Vn
 de illud. humiliatio tua ī medio tui. Sic
 aut' anima. ex conuictione ad corp' plura
 bona assequit'. sic et multa trahit incom
 moda. *Primo. p̄cā originalis inq̄natio
 nem. Job. Q̄s potest facē mundū de inū
 do conceptum semine. *Secūdo. p̄nitatem peccā
 di. Genesi. *Qui sunt sensus hominis ad
 malū ab adolescentia sua. *Tercio. bene o
 p̄andi difficultatē. *Pubys legit'. *Pagru
 pig' tr̄siu'. & ecce totū repleuerū urtica.
 & spine. *Quarto. intellectus eb̄tudinē.
 lib' sapientie. *Corpus quod corrumpitur.
 agrauat aiām. *Quinto. continuā impug
 nationē. *Ad Galatas. *Caro concupiscit adu
 sus spm̄. & sp̄s aduersus carnē. *Sexto. cura
 rum sollicitudinē. *Mathei. Dico uobis.
 ne solliciti sitis anime uīe qd̄ manducetis.
 neq; corp̄i uīo quid induamini. *Septimo.
 passionū multiplicatē. *Job. *Homō natu
 r' de muliere beuū uiuētis tempore. replet
 multis miseris. *Octauo. gl̄e recedatōne*******************

Glām enī nō p̄cipimus. qm̄ diu in corpore
 detinet'. p̄t' quod ap̄ls cupiebat dissolui
 et esse cum xp̄o. *De. *Sp̄uētatib; hominis.**

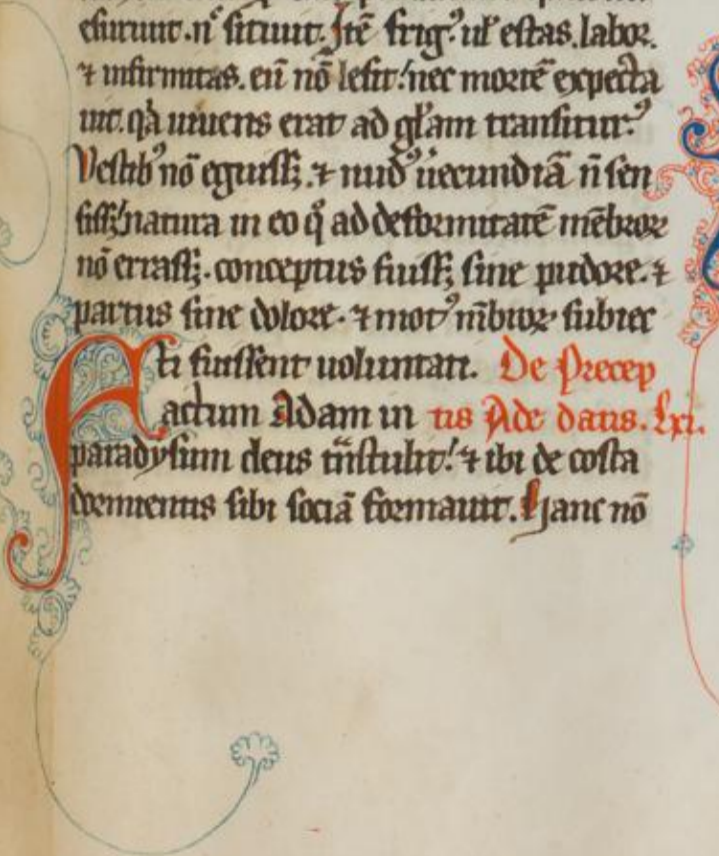
Properates hominis iste fuit. *Ex.
 Distingere int' honestū. & turpe. Vn
 de sol' hominis est. honestum p̄sequi. cū
 om̄ia beata nō nisi in illa. & delectabilia.
 p̄sequitur. *passiones ordinare ad limitē
 rationis. sup̄ mundū p̄ intellē c̄uari.
 Et ideo si aliquis q̄s p̄ adhesionem in ter
 ris mundo infiorē se fecit. tam quasi
 honore humanitatis excur'. p̄petatē acci
 pit bestie. ut dicatur fieri p̄ concupiscen
 tiam p̄ccus. p̄ iram canis. p̄ rapinam leo.
 & sic de alijs. q̄s plato uocauit secundā
 animae in compositione incorporationem.
 amicitia habere. scdm̄ omne gen' amicit
 cie. *In hoc differt homo a brutis. que nō
 habent speciem amicitie. q̄ est dilectōis
 u' amunicatiōis. & huiusmodi. *Intellectu
 alibus theorematis' speculari. & delecta
 ri in talibus. *Secundari in turpi p̄petā
 to. p̄t' quod inemundabiles dicunt' in
 uicendi. quia in aliq' imutari sunt a ra
 tionis honore. peccatā assumētes natu
 ram. *P̄fecte ēē iugale animal' eo. quod
 legib' ordinatus faciat nuptias. *Cui
 le esse animal'. q̄a distributiones. &
 cohabitaciones. & sedā. & pugnas p̄fectas
 habeat. & in banitatib' ordinatas. *Discipli
 ne esse p̄ceptibile. p̄ rationis usum. *Est a
 nimal mansuetū natura. p̄pter curialitatē
 Est animal' risibile. *Est animal' gl̄abile. p̄t'
 p̄fectas gaudendi rationes. que solū q̄tingit
 homini. *Est microcosmū. id est minorem
 mundū. eo quod omnis creature aliquid
 habeat homo. *Videl; esse cū lapidib'. uege
 tari cū arborib'. sentire cū animalib'. intell
 hge cum angelis. *Ex duplici natura esse*************

compositum. scilicet spirituali et corporali. Creatura
est dignissima. et animal rationale mor-
tale. Humana fragilitas consistit in his
quod in homine est assiduitas deficiendi.
impossibilitas standi. facilitas cadendi. dif-
ficultas resistendi. vilitas nascendi. incer-
tudo moriendi. Defectus humanus est. quia
quod habemus aliunde habemus. ut imperfectionem
habemus. et insuper amittere possumus. In homine
est moriendi necessitas. et hec est illata
necessitas. sicut fuit in adam. vel inna-
ta est sicut in nobis. vel assumpta sicut
fuit in christo. *De primi parentibus. ix.*
Summa bonitas volens inuocare
bonum suum aliis. fecit creaturam rationa-
lem. que summum bonum intelligeret. intel-
ligendo amaret. amando possideret. pos-
sидendo haberet. possidendo beata esset.
Fecit autem deus primum hominem. forman-
do corpus eius per ministerium angelorum de-
limo terre. in agro damasceno. et inspira-
uit in faciem eius spiritum vitae. id est ani-
mam creauit. et eam perfectam corpori
inuiuit. Factus est autem homo ad yma-
ginem dei in naturalibus. et similitudinem
ingressus. Dicitur homo factus ad yma-
ginem dei potius quam angelus. quia conue-
nientiam habet homo cum deo intus
et extra. quod non habet angelus.
Intus enim habet convenientiam secundum
memoriam. intelligentiam. uoluntatem.
sicut angelus habet. Sed extra. conuenientiam
habet quam non angelus. Nam sicut
a patre filius. sic ab homine homo. eadem
naturae. Preterea sicut deus prelatum est omnium
in suo universo. sic homo omnium in suo v-
niuerso. Item sicut deus est ubique. sic anima est
ubique. sive habitabilis id est in corpore. non
quidem per essentiam. sed per potentias. Dignitas

humana est quod deus hominem sapienter
rationis esse. vita innocenter esse. diuino potestatem.
Primum notatur in hoc. quod factus est
homo ad dei ymaginem. secundum quia ad dei si-
militudinem. tunc quia impositus est homo
animantibus. et aliis creaturis. que omnia
seruiunt homini. Ex his patet quod
uoluntati bonorum hominum. non subditur
creatura solum. sed etiam ipse deus. Plalmis
ta. Voluntatem tantum se facit deus.
et deprecationem eorum exaudit. Item angeli. qui
deputantur ei ad custodiam. Item demones.
quodammodo ad exitum beatorum. Item homines
boni. qui sunt socii tribulationum. et erunt
socii consolationum. Item mali. qui bonos ma-
gis promouent persequendo. quam possunt facere
seruendo. Corpus tale dedit deus primo homini.
quod anime est subiectum. ut est obtempe-
rans sine rebellionem. est et pagabile sine
libidine. est uegetabile sine mortalitate.
est proportionabile quantum ad complexum
equalem. est que anime conforme. ut sic
anima erat innocens. et tamen poterat peccare.
sic corpus est impassibile. ut tamen possit in
mortalitate incurri. et ideo poterat mori.
et non mori. poterat habere sufficientiam. et
indigentiam. poterat obtemperare et rebella-
re. et hoc fuit ratione nature defectum ex
nullo create. nec per gloriam affirmare. Fu-
it tamen corpus illud ita conditum. ut in eo
nulla esset pugna rebellionis. nulla punitas
libidinis. vel nulla imminutio uigoris.
nulla corruptio mortis. Hec autem immor-
talitas a deo principaliter fuit ab anima. si-
cut ab influente. et corpus equali compo-
sitione. sicut a disponente. a ligno autem
uite fuit augetante. Regimine uero di-
uine prudentie. sicut ab intus seruante.
et extrinsece protegente. Factus est itaque ho-

mo absq; omni culpa. & miseria! n̄ culpā ha-
 buit. n̄ fomitis incantatum. Insuper datum
 est ei quadruplex adiutorium. Vnū est dicit
 te uolendū quod ē conscientia! scdm ē ad
 mirandū cont̄ malū. & stimulantū
 ad bonū quod est s̄ndēsis! tertū fuit scē
 tia illuminās intellectū ad cognoscendum
 sc̄pm. dñi suū. & mundū istū. qui sc̄s fue-
 rat p̄r̄ q̄m! quartū fuit karitas accēdēs
 p̄m affectū. ad diligendū dñm sup̄ om̄ia.
 & suū p̄cūm sicut sc̄pm. Prima duo p̄-
 tinent ad p̄fectionē naturalū. alia duo
 ad p̄fectionē gratuitā. Quorū unū fuit ḡ-
 tie gratis date. scil; scientia. reliquū gr̄e
 gratū facientis. scil; karitas. Accepit homo
 t̄p̄licem oclm! scil; carnis quod ē mundū.
 h̄e rationis. q̄ uideret annū. Itē contēpla-
 tionis. quo uideret dñm. & sic oculo carnis uide-
 homo q̄ sunt ext̄ se. oculo rationis q̄ sunt
 int̄ se. oclō contēplationis q̄ sunt sup̄ se.
 Noticiā enī dei habuit. cui p̄sentia qua-
 dam int̄ior aspiracione n̄templabatur.
 n̄ tam ita excellēt ut in p̄ata. n̄ ita in e-
 m̄gnate. ut in in uia. Res etiā factas no-
 uit! quia omnib; imposuit notia animā
 tib; noticiā q̄ siu habuit. quia qualis erat
 factus sciuit. & quid agē ul' carē debuit i-
 tellexit! fuit q̄ sine penaltatib; quia nec
 esuruit. n̄ situit. h̄e frig. ul' estas. labor.
 & infirmitas. enī nō lesit. nec morē expecta-
 uit. q̄a uiuens erat ad glām transitur.
 Vestib; nō egress; & nud; uerūdiā n̄ sen-
 siss; natura in eo q̄ ad deformitatē mēbroz
 nō errass; conceptus fuisse. sine pudore. &
 partus sine dolore. & mot; m̄broz subter
 ti fuisse uoluntati. **De Precep-**
to factum Adam in us Ade datus. lxx.
 paradysum deus t̄stulit. & ibi de costa
 dōmentis sibi sociā formauit. Hanc nō

fecit de capite. ne uiuo dñaret. nec de pede.
 ne contempnētur. s; de latē. ut amoris un-
 culum p̄baret. Duplex bonū deus illis p̄-
 parauit. vnū temporale. aliud etnū. Prīmū
 dedit. scdm p̄missit. Ideo fuit duplex p̄cep-
 tum homini datū. vnū naturale ad custo-
 diendū bonū datum. Aliud discipline ad p̄-
 uincendū bonū p̄missum! & h̄ nō poterat
 mereri meli' q̄m p̄ merā obedientiam.
 que tunc mera ē. quādo p̄ceptum ex se so-
 lo obligat. & nō ex alta causa. Et tale d̄r̄
 p̄ceptum discipline. q̄a p̄ p̄m dicitur.
 quāta sit uirtus obedientie. Unde & p̄re-
 ceptum dicitur discipline. quia uitare lig-
 num scientie n̄ suadebat natura. s; disci-
 plina. Preceptū uō nature duplex fuit.
 vnū de p̄seruatione indiuidij. ut ibi de
 omni ligno paradysi comedē. Inter que
 fuit in medio paradysi specialiter notia-
 tum lignū uite! sic dictū ab effectu. q̄a
 corpora p̄mōz parentū. debuit it̄nue
 uegetare. Aliud fuit p̄ceptum nature.
 p̄ conseruatione speciei. ut illud. Cresci-
 te & multiplicamini & replete terram. Cir-
 ca p̄mū scil; discipline. nota q̄d aliquid
 phibetur. q̄a malū. Exodi. Non fur tuum
 facias. Aliud q̄a occasio mali. Marthei. di-
 co uobis n̄ iurare omnino. Sic pilatus mul-
 ta phibere potest. que tam nō sunt exp̄s-
 sa in sua regula. Nota aliqd ad proba-
 tionē obedientie! & tale fuit p̄ceptum de
 ligno uetito. **De Paradiso. lxxi.**
Admo p̄dictis fultus auxilijs
 accepit locū paradysi t̄st̄ris. inhabita-
 tionē tranq̄llam! fuit autē locus ille ut
 ait Damascen; exultationis uniuēse p̄m-
 ptuariū. quia t̄ra excellēior positus est.
 in tempato ac purissimo aere circūfulge.
 Plantis semp̄ floeridis comat' est. bono o-

H

H

doce plen' nulliq; irrationabiliū ibi ha-
bitat. Preterea habet ex gene. quod a dño
paradyfus plantat' est. fonte qui diuiditur
in quatuor capita irrigatur. ac ligno uite
& scientie decorat' p cherubim & flameum
gladiū custodit. Flora insup qd mille ibi
sunt tempestates. Due q; sunt ibi hyemes.
& due estates: & ibi fructificant arbores bis.
In utiq; solsticio habent hyemem: & in utiq;
eqnoctio estatem. Hui' aut ratio est. quia
paradyfus sub circulo eqnoctiali situs est.
& ideo semp habent eqnoctiu. **De casu pa-**
nuclens igit' dyabolus fel' in hoīs. lxij.
citati hominis. in specie serpentis ipsam
mulierē tamq; fragiliorē temptandā ag-
gredit'. quā cum in responsione dubitancē
cernit. hęc' instat. & uincens etiā uirū
illa mediante deicit. Processit ergo sic p
mo. scil; qrendo. Cur pcepit nobis deus.
scd. assēdo. nequaq; inq; mortemini. tūc
pmittendo. eritis sicut dy scientes bonū.
& malū. Peccatus iste fuit maxime usurie.
qā peccat' expendo. impellendo. & allicēdo.
Serpentiā enī accepit in interrogatōe. Im-
pulsit in assertione. Allexit in pmissione.
Allexit enī dyabol' mulierē p triplex ape-
tibile. scil; scientiam que est appetibile ra-
tioni. P excellentiā. ad modū dñi. que est
appetibilis. irascibilis. P suauitatē ligni.
q; est appetibilis. concupiscibilis. Ig' uir p-
cauit in uno. quia lignū ueritū gustauit
Vnde & penā accepit. ut in sudore uultus
sui pane suo uesceret. Mulier aut in du-
obus pcauit. nā supbiuit. & ueritū come-
dit. Vnde & duplicem maledictionē habu-
it. scil; sub uiri potestate eris: & h' p' pri-
mum. In dolore paries. p' scdm. Dyabol'
tō in serpente inuidit. mīctus est. dece-
pit. Vnde ppter p'mum dictum est ei sup

pectus tui gradieris. p' scdm. iram co-
medes. p' tertiū. ipsa conter caput tuū.
Si aut scire uoluīs q's eor plus peccauit. sa-
licet uir ul' mulier. nota qd qntum ad aliqd
plus peccauit mulier. & qntum ad aliqd
ipse uir. Nam mulier pl' pcauit. qntū ad
peccatis finis intentionē. uoluit enī fieri si-
cut d's. s; uir intendebat nō constare delicta
as mulieris & suas. Itē mulier pcauit in
plures. quia in se. in dñm. in pximū. Item
mulier pcauit dampnosa. quia plures ma-
ledictiones suscepit. Uir aut plus pcauit.
qntum ad originē. quia ex cca scientia. Itē
uir pcauit maiori ingratitude. Quertū
ig' multi. cur d's hominē fecit qui pcare
possit. S; ad hoc assignant' rationes plurime
Prima. ut ostendat' dei potentia. qā solus
inuitabilis est. omnis aut creatura muta-
bilis. Sola est. ut declaretur dei sapientia
a' qui ex malo elicit bonū scil. qd nō potuit
fieri nisi feciss; creatam uitabilem i' mali.
Cia. ut manifestaretur dei clemētia. quā
xpē p mortē suā hominē libauit. Quarta.
ut ostendatur dei iusticia. quia nō solū
reddidit uultis p'mia. s; et malis supplicia.
Quinta. ut homo nō sit peccatoris conditionis q'
alie creature. quas omnes sic d's admi-
nistrat. ut eas agē p'ris motib' sinat. Vn-
de & hominē p' arbitrio relinque debuit
Sexta. est laus humana. laus enī est uiri
uultu. quod potuit trāgredi. & nō est trā-
gressus. Septima. est decore uirtutū. quia
opposita iuxta se posita magis elucescunt
Ita mali bonos mēdant adinuicē com-
parati. Octaua ratio est. qā boni excitantur
p malos. & pbantur. Adam & uia
post peccatū de paradyso expulsi sunt.
sicut lucifer de celo. & in hac ualle mise-
re habitantes facti sunt mortales. Nā

34
sicut in celo est non posse mori. sic in terra est
non posse non mori. et in inferno semper mori.
Et hinc patet. quod primus status hominis
fuit innocencie. sed per gratiam culpam. quod
penitentie. cunctus glorie. Unde enim inordinat
erexit se super se. cecidit miserabiliter in
se. scilicet a statu innocencie. et gratiam in sta-
tum culpe et miserie. Hec quia factus est
inobediens suo superiori. iusto dei iudici-
o factus est. ut fieret inobediens suum
inferi. et maxime circa membra virtuti ge-
nitive deseruientia. **De Ordine Temp-**
oratio temptationis tacemus in nobis. lxxv.
O qui fuit in primis parentibus. et in
nobis completus. Nam sicut ibi serpens sug-
gestio. mulier delectata est. vir comedit.
sic in nobis secundum Gregorium diabolus gerit
serpentis officium. Sensualitas uero mulie-
ris. et ratio tenet locum uiri per consensum.
Vel dicas secundum Augustinum. quia suggestio
est serpentis motus primus ex fomite. co-
mestio uero mulieris. delectatio cogitatio
nis. per interiore parte rationis. et com-
estio uiri est consensus superioris partis ratio-
nis. Hec enim tria. scilicet suggestio delectatione
et consensu. homo in temptatio-
nem ducit. quia temptatio per suggestionem
inchoatur. et per delectationem progreditur. per con-
sensum consummatur. Sunt autem alia tria
per que quis in temptatione detinetur. scilicet
opis suum. consuetudo. et desinatio. Sci-
endum quod temptatio est triplex. Pri-
ma est a diabolo. uel per modum suggesti-
onis. uel per modum afflictionis. Secunda est
a mundo. qui uoluptate. uel uanitate
allucit. uel persecutione frangit. Tercia
est carnis. que per sensualitatem ac fomi-
tem peccatum impellit. quibus etiam ratio con-
sentiens peccatum perficit. **Due species**

prime temptationis. scilicet diaboli et mundi.
sunt extra nos. et non habent peccatum. Unde
Augustinus. Temptatio non est peccatum. sed materia
excitanda virtutis. Tercio modo temptandi
est in nos. et est peccatum ueniale. quando primus
motus tantum est. sed mortale. si consensus ad-
uenit. Contra predictas temptationes. dedit
deus nobis tria remedia. quia contra diabolos
habemus spiritus angelicos. qui ad bonum nos
stimulant. et contra insultus diaboli nos de-
fendunt. Hec contra mundum habemus exem-
pla sanctorum. quos nec allucebant mundi blan-
dimina. nec terrebant simplicia. Hec contra car-
nem. habemus naturalia bona. scilicet sinder-
sim. et uim irascibilem. habemus etiam gratui-
ta. scilicet karitatem. temperantiam. et huiusmodi.
quibus carnis mortificamur. Est autem diffe-
rentia temptationis que a diabolo. et carne.
Temptationes enim que a diabolo sunt. sepe
oruntur preter rationem. ut nuptias faciat fami-
paciatur. et post legem dormitionem somp-
no pergrauat. Temptationes uero que sunt
a carne. frequenter surgunt. pro necessitate.
sed interdum excrescunt in superfluitatem. ut si-
cubi post reuerentiam immoderate appetitur. uel in
comedendo modus et mensura non tenetur. Temp-
tatio multiplex est. quedam probationis. et hec
est a deo. sicut deus temptauit abraham. que
dam examinationis. et hec est ab homine.
quedam precipitationis. et hec est a diabolo. que
sic temptauit primos parentes. quedam delectationis.
et hec est a carne. quedam consensus.
hec est rationis. Temptationis quatuor sunt
species. Prima est aspera. hec est a laboribus
in consuetis. in principio conuersionis. Secunda est
uana. et oritur de prosperitatibus spiritualibus. cum
quis gloriatur de successibus uirtutum. Tercia
est dubia. ut cum quis dubitat. quid certum
de alio re tenere debeat. Unde accidit quod

l' successibus

seguor quisquā ad bonū reddat. qñdo id qd
agit bonū esse dubitat/prior fit ad malū.
qñdo malū esse. nescit malū esse. Quarta ē
fraudulenta. ut qñdo dyabolus in angelū
lucis se transfigat. sub specie uirtutis. indu
cens uicū. Hoc fit. qñdo suadendo honesta
tem. inducit superbiam. ul' suadendo discre
tum obsequiū. inducit carnis qmodū. uel
suadendo iustū iudiciū. inducit cōdelitā.
ul' suadendo misericordiam. inducit remissio
nem. ⁊ negligentā. ⁊ suadendo largitatē.
inducit pōgaltitatem. ⁊ sic de alijs. In ta
lib' aut' pculosū est pculum nō uidē. Pri
mam psalmista appellat timorē nocturnum
In nocte enī adūitas designatur. Scdam
appellat sagittam uolantē in die. qā p die
pūitas designatur. Etiam appellat negoti
um pambulans in teneb's. ⁊ h' pō dubium
pplexitatis. Quarta uocat demoniū meri
dianū. Vnde dicit. nō timebis a timore noc
tūo. A sagitta uolante in die. De hys q
tuor generib' temptationū idē ait. Su
p' aspndem q ad p'mū. et basiliscū ambu
labis. quo ad scdm. ⁊ conculcabis leonē.
q ad t'ium. ⁊ draconē quo ad q'rtum. Pp
ter p'dictas temptationes ⁊ deceptiones
dyaboli. nō sunt etiā licita faciendā. ⁊ h'
in qñq' casibus. Prim'. si dyabol' ipse
suadet bonū aliquod. faciendum nō est.
ne uideam' suis consilijs consentire. Vn
de x'p' ipso suadente noluit panē de lapi
dib' facē. quod tam op' bonū fuisse. Sed
si aliqd op' bonū pponat' cōt' legem dī.
nō est faciendū. vnde machabē noluerūt
comedē carnes suillas. q's tempe necessi
tatis comedē licuisse. T'ius. qñdo bonū
fit cū scandalo alior'. Ad corinthios. Si
esca scandalizat fratrē meū. nō mandu
cabo carnes meū. Quart'. qñdo bonū

fit pō ostentationē. Job. Si osclat' sū manū
maxia. Vntus. cū impedit' obedientia signi
oris. quia licet pō mandati prelati malū
niquam debeat fieri. potest tam bonum
pō obedientiā imitari. Remedia contra
temptationes carnis. sū memoria dñice
passionis. mortificatio carnis. utile exerci
tium. declinatio occasionū. conculcatio pñ
cipij temptationi. **Explicit lib' Sed's.**

De opib' Conditoris. Incipit Annotacōes
de corruptela p'ccati. ⁊ de caploz t'ij libi.

De malo in genē. de triplici malo. De malo
culpe. ⁊ de p'cc'i distinctione. Quid sit p'cc'm scdm
rem. De nominib' p'ccatorū. De p'ccati origine.
De diuisione p'ccōz. De effectū p'ccati. De p'cca
to originali scdm rem. De originali p'ccō scdm
nomie. De primis morib'. De delectatione car
nali morosa. ⁊ consensu in p'ccm. De p'ccō uenia
li. De effectū p'cc'i uenialis. De septem uicij ca
pitalib' in genē. De superbia. De inuidia. De ira.
De accidia. De auaricia. De gula. De luxuria.
Quando septem uicia sint mortalia ul' ue
nialia. De p'ccato in spm scdm. Quomodo p'
cator'. **Finit Annotatio Caploz. Incipit li
b' Tercij q est de corruptela p'cc'i. De malo
i genē. de triplici scilicet malo. Caplin p'mū.**

Malum triplex
uidelicet Culpe
pene. ⁊ dampni.
quod opponit'
triplici bono. id
est honesto. de
lectabili. vtili.
Nam culpe op
ponitur honestum. pene opponit' delec
tabile. dampno opponitur vtile. Malū
est uale multis modis. Primo p'stā or
dinationē. quia pō utilitacionē pōn
tur in loco infiori in uuititate rerum

Vnde bene ordinat' sicut & ordinate po-
 nitur dyabolus in infno. sicut in patribu-
 lo. Sedo est utile p' sua coactione. ama-
 ritudo eni conscientie cogit homine recede-
 a p'co. *Item* arguet te malicia tua!
 & ausio tua increpabit te. *Item* *Item* *Item*
 Vnde qm' malū est. & qm' amare est delinq-
 re te dūm dūm tui. Cuius utile ē p' ipse
 mali consideratione. ex eo eni quod uidet
 homo naturalit' p'ficat. q'a sicut homo
 bonū appetit. ita malū fugit. & abhorret.

Post De malo Culpe & de p'co d'lic
 malū in genē sequit' cione. 11.
 De malo culpe in specie. Distinguit' autē
 p'co multas modis. Primo sic ab Augu-
 stina. Peccatū est uoluntas retinendi ul'
 consequendi. quod iusticia uetat. Sedo ab
 eodē sic. P'co est d'ctū. ul' factū. ul' concu-
 pitum. cont' legem dei. Tertio sic ab Ambro-
 sio. P'co ē preuaricatio legis diuine. et
 celestū inobediencia p'ceptoꝝ. Quarto sic
 ab Aug' tino. Peccare est sp'ito iconmuta-
 bili bono. reb' mutabilib' adherē. Prima dif-
 finitio dat' scdm causam efficientē. scda
 scdm causā materialem. t'cia scdm causā
 formalem. q'rtā scdm causā finalē. In q'rt-
 ta diffinitione notat' qd' in p'co sunt duo!
 scilicet ausio a creatore. & comitio ad creatu-
 ram. Quorū p'mum ē quasi formale. scdm
 materiale. & in actione nō est p'co ratione
 comitio. si nō sistatur in creatā. s; ratio-
 ne ausio. in qua est deformitas & contēp-
 tus. Qd' autē ratione uisionis nō fit p'co in
 cupalit'. patet. q'a fieri potest uenialit' q'ndō
 qz. ut q'ndō q's in creatura delectatur plus
 debito. s; tamē cit' d'm. q'ndōqz etiā potest q's
 delectari in creatura sine omni peccato. ut ē
 delectatio est naturalis tantū. scdm quod uis
 delectatur in uiridi. & gust' in dulci. & sic de

alijs. **I**ndūm etiā potest q's delectari in cre-
 atura etiā meritorie. scilicet q'ndō ad d'm refer-
 tur. s; tunc summū delectationē p' operatione.
 nō p' passionē. Vnde psalmista. Delectasti me
 dñe in factura tua. **Q**d sit Peccatū scdm
 Terendū est de p'co. quod nō *xxij. ij.*
Test substantia. ul' res aliq'. s; defectus.
 & corruptela. & dicit' nihil. p' terra. Primo
 p' defectum. q'a p'co nō est res aliqua na-
 turalis. s; corruptio boni. Sedo p' effectū. q'a
 p'co p'co ad nihilant' homines. & p'co ad ni-
 hilar hoies. & facit defectū a uo esse. Tertio p'co
 defectū. quia uile facit hominē. & indignū
 p'co. Cura p'co tamē sciendū est.
 quod aliud est peccati actus. aliud habitus.
 aliud macula ul' reat'. Peccati act' aliqd est.
 s; q'ndō nō fit amplius eē definit' etiā sine
 grā. s; peccati habit'. qui relinq'itur ex malit'
 actib' etiā aliquid est. & remanet in d'ctum
 & cessantib' actibus. & post infusam grām.
 & peccati remissionē. Peccati uo reatus si-
 ue macula scdm rem nihil est. & deformat
 tamē animā. nō p' modū positionis. s; p'ua-
 tionis. sicut truncatio m'ber. deformat cor-
 pus & maculat. Dicit' etiā Augustin'. quod
 sicut abstinentia nulla substantia ē. & ta-
 men ex eo corp' languet. ita p'co. nō est
 aliq' substantia. & tamē p' ipsū natura cor-
 rumpitur. s; p' grām reparatur. Nota pre-
 terea quod p'co quandoqz transit actu. & re-
 manet reatu. sicut p'co actuale. q'ndōqz
 est ecomiso. ut cum p'co transit reatu.
 & remanet actu. ut patet in p'co originali
 post baptismū. Q'ndōqz transit reatu. & actu.
 sicut p'co originale ante baptismū. **D**e

Peccatum habet *Homines; p'coꝝ. iij.*
 multa noia. Vocatur eni macula!
 & hoc qm' ymaginē dei deformat. Itē reat'.
 qm' ad etnam penā obligat. Itē pollutio. et

hoc est dicitur. quod homo uult peccari peccatum immittere. quoniam amaro care / aut malum pene quod timeret incurere. Sumuntur diuisiones peccatorum secundum causam formalem. secundum quoniam ista est diuisione. Peccatum aliud cordis. aliud oris. aliud operis. Item peccatum aliud cogitationis. aliud locutionis / aliud locutionis et operis. Sed in sumuntur hoc peccatum. aliud est in deum. aliud in seipsum. aliud in proximum. Peccatum in deum sic diuiditur. quia aliud in patrem. aliud in filium. aliud in spiritum sanctum. Aliis tribus modis peccatur in deum. scilicet male per infidelitatem de deo sentiendo. Item blasphemando. Item sacramentum indignum tractando. Alio modo peccatur aliquis in deum. scilicet ipsum temptando. et hoc fit tripliciter. quia quando temptatur quod dei potentiam. ut cum signa petit. quando despectu iustitiam. ut per candens ferrum. uel duellum. uel similia. iudicium querit. quando dimittit misericordiam. ut cum quod dei misericordiam examinans. mittit se stultis periculis. In seipsum peccatur quis tripliciter. scilicet necessaria sibi subtrahendo. Item superflua sumendo. Item uel uires quoniam aggrediendo. Item in proximum peccatur quis tripliciter. scilicet primo suo iura aufert. Item iura sibi in necessitate non communicando. Item malo exemplo illum in peccata trahendo. Sumuntur preterea diuisiones peccatorum secundum causam formalem. et hoc tribus modis. quia uel secundum quantitatem. uel secundum relationem. uel secundum qualitatem. Secundum quantitatem sumuntur hec diuisione. Peccatum aliud est minus. aliud delicti. In quo primum est per uariationem preceptorum negatorum. Secundum uero per uariationem preceptorum affirmatorum. Item preterea peccatum duplex est contra duas partes iusticie. que declinat a malo. et facit bonum. Item diuisione sumuntur secundum qualitatem. sic peccatorum quedam sunt carnalia. quedam sunt spiritualia. et carnalia maioris infamie. spiritualia maioris sunt

culpe. Secundum quantitatem sumuntur hec diuisione peccatorum. aliud mortale. aliud ueniale. Quod primum est peccatum. aliud inordinatio. quoniam mortale est actio totalis ab inmutabili bono. et iustio totalis ad inmutabile bonum. Sed peccatum ueniale est amor uoluptatis in creatura. circa deum tamen. Secundum relationem sumuntur hec diuisione. peccatorum. aliud originale. aliud actuale. Vltimo sumuntur diuisiones secundum causam finalem. et hoc dupliciter. quia secundum ipsum appetibile. uel secundum actum hominis appetentis. Secundum ipsum appetibile sumuntur hec diuisione. Omne quod est in mundo. aut in concupiscentia carnis. aut concupiscentia oculorum. aut superbia uite. In quo primum est appetitio deliciarum. secundum appetitio diuitiarum. tertium appetitio honorum. Secundum actum hominis appetentis. diuiditur peccatum in septem uicia capitalia. scilicet superbia. inuidia. ira. accidia. auaritia. gula. luxuria. Nota quod quinq; sunt genera operum. nam quedam sunt mala in se. ut illa que secundum naturam sunt mala. Quedam secundum naturam sunt mala. possunt tamen per aliquam circumstantiam fieri bona secundum se. ut homicidium. Quedam sunt mala per se. ut illa que per nullam circumstantiam fieri possunt bona. sic odium deum. et foemari. et huiusmodi. Quedam bona in se. ut que sunt bona ex genere. et tamen possunt fieri mala ex circumstantiis ut dare elemosinam. Quedam sunt bona secundum se. que per nullam circumstantiam possunt fieri mala. ut diligere deum ex karitate. Quedam sunt in differentia. ut que nec bona nec mala sunt. possunt tamen fieri mala. uel bona. sicut est mouere pedem sine deliberatione. uel quandoque comedere absque intentione.

De Effectu Peccati. vii.

Pulta mala facit peccatum homini. ante mortem. et in morte. et post mortem. Ante mortem peccatum operatur hoc. Naturaliter uulnrat. ut significatur in illo qui incidit in latines. quia intellectus obscuratur in cognitione veri. et affectus repellitur in operatione boni. Scitantis spoliatur. Tremis. Vitijs sunt lapides sanctuarij in capite omnium copitoy. Ne autem aliquod bonum peccat. illa bona opera. que quis peccando mortificat. alijs saluandis dantur. sicut quando temporalis morte quis moritur. fratres et propinqui eius bonis succedunt. Anima maculatur. Tunc demigra est super carbones facies eorum. Ad penam etiam obligat. Genesi. quacumque die comedis ex eo. morte morieris. Conscientiam amaricat. Iheremias. Vide quam malum et amarum est delinquere dominum deum tuum. Indurat. Pribijs. Peccator cum in profundum uenit peccatorum contempnit. et sequitur eum ignominia. et obprobrium. Insensibile reddit. Genesi. Videbat eis quasi ludens loqui. Simile habemus in cane submigendo. qui non sentit in collo lapidem. donec in aquam extra nauem prociat. Aiam occidit. quia uera uita. id est deo paratur. Per me liber regni. Saul intruit in gladium suum. Sed nota. quod peccatum ueniale disponit ad mortem. sed mortale infert mortem. obstinatio detinet in morte. ad alia peccata trahit. Gregori. Peccatum quod per penitentiam non diluitur. mox suo pondere ad aliud trahitur. Exemplum habemus in kayn. qui egressus in agrum. occidit fratrem suum. Eodem modo in figura. egressus est oritur de archa. et intemptus est aquis. et dyna egressa. ut uideret mulieres regionis illius. uirginitatem amisit. et Judas egressus. christum tradidit. et post adulterium dauid. secutus

est homicidium. Et sic patet. quod peccatum non solum est peccatum. sed etiam pena peccati. Peccatum enim quod in se est culpa. dicitur peccatum pro pena. et ita dicitur aliquid culpa et pena. sed culpa dicitur ratione actionis. pena uero ratione passionis. quia culpa est quod facimus. pena quod patimur. Inuis enim omnis culpa fit a nobis. tamen non omnis pena eodem modo est a nobis. sicut quedam est a nobis acta. quedam etiam a deo nobis inflata. Licet causas ignorem omnium iudiciorum dei. tamen bene est inflata. Quedam etiam a primis parentibus. scilicet ab adam. et eua. contracta. et quia cum qui facit que non debet. iustus est omnino partem. quod debet. ideo omnis pena iusta est. et a diuina prudentia optime ordinata. quod nunquam pertransit malum impunitum. nec dimittit aliquid bonum irremuneratum. Quod autem unum peccatum nascatur ab alio. sic apparet. Supbia que uult omnes precellere. dolet si aliquis ei equatur. et sic ex ea nascitur inuidia. Inuidia uero. quia ex facili nascitur ei cui inuidet. ideo ex ea nascitur ira. Ira uero. cum se non potest uindicare constat. ideo ex ira nascitur accidia. Accidia uero in solatione querens. facit auaricia. Auaricia uero quia in temporalibus habundat. potest magis excurrere gulam. gula uero propter uentris repletionem. de facili spumat in libidine. et ita generat luxuriam. Bona que sunt infructuosa reddunt. et quantum ad minimum. et quantum ad maximum. sicut tamen piscis ab arboribus non profert fructum. sed arborum et habilitat ad incendium. De talibus dicit in libro deuteronomij. Maledictus eris ingrediens. et egrediens. scilicet etiam matricem ad orandum. quia talis oratio non est merito tria. Ideo dicit Augustinus. Si tales signant se cruce. includunt potius diaboli. quam excludant. quod iam per effectum in eis habitat. Ex homine facit infirmum. quia in peccatore est

37
auaricie ignis. foz luxie / tenebre igno
tante. Vnus scientie. fitis concupiscentie
demonies p effectū & huiusmodi. Vacu
um tandē hominē relinqd. Geneti. Ter
ra erat inanis & uacua. & mīto. Quia
fiam amantes. fugiunt uba amentia. eo
qđ relinquit fōmē uiuū. & uenā aq̄
uimentū. ac paludib' turpib' se factant.
fallendo decipit. sicut lignū putridū de
nocte lucēs. & sic' esca in hamo decipit
piscem. **S**ultū hominē demonstrat. q̄a
pōd q̄s sibi opprimendo on' imponit pē
candō. & ligna sup' dorsū suū cremando
colligit. & illi seruit q̄ eū pro fūctio torq̄
bit. **A**ugustinus **S**ultū est in tali statu
uicē. in q̄ q̄s nō audet mori. **S**equit' qđ
pōm quat hominē. q̄a in morte p̄uat
homo solatio uisibilū que dilexit. scilicet
cibo. potu. amictis. reb' lumine. rege. p̄io
p̄uatur corpe. quia nūquam in tali cor
pore recipiet gaudiū. imo uellet habē
sicut est. q̄ndo p̄dimidia parte cōuersū
ē a uicibus. quia stupebit aīa peccato
ris. q̄ndo corpe resūmūm uidebit. **T**ur
babit' peccatoe ī morte. q̄ndo uidebit
gaurū demōnū ad animā. parentum
a res. **T**renus. Omnes inuicti ei' apphēde
runt eā int' angustias. **P**ostremo uide
dum qualit' p̄cor post mortē p̄stitionē
habebit. ex opum denudatione. **N**auun
p̄pheta. **R**euelato pudenda tua in facie
tua. **E**xplatioem xp̄i audiet in iudici
o. **M**ather. **E**surui & nō dedisti mī man
ducare. **R**ege & luce p̄uabit'. **L**uce liga
tis manib' & pedib'. mittet' in teneb's exti
oēs. **V**nde nō ualeat ei cant' iste. **R**equie
etnā dona eis dñe. & lux p̄petua lu. eis
Suffragys ecclie nō gaudebit. **M**arias. **V**
mis eoz nō morit'. **I**n infimū precipitabit'.

Exemplū de lapide molari. **A**pokalypsi.
qm̄ precit' angel' in mare dicens. hoc ī
petu mittet' babilon in infernū. a deo &
electis. & ab hominib' bonus sepabitur. **M**a
thei. **I**te maledct' in igne etnūm. a statu
penitendi cadet. **S**emias. **T**ransiunt estas
sunt ē mellis. **O**mnis spes misericōdie p̄cedi
det. **M**arias. **N**on inueniet' de fragmitis
ei' testa. in q̄ portet' ignitulus. idest kari
tas. de incendio. aut hauriat' paz aque
de fouea. idest diuine misericōdie. **I**taq; pec
catū nocet in p̄cō existenti. & in p̄uato
mouenti. sic q̄ multiplicat' nocet. **P**ōm
nocet etiā p̄cōm defertenti. & de illo peniten
ti. q̄a glām innocentie nūquam recupabi.
sicut enī corrupta nō erit de octo uirgo.
sic semel p̄cans nūq̄m se nō p̄calle gaude
bit. **I**stud multis exemplis ostendit'. **N**a
post sanationē uulnis semp' manet'. & se
mel furans semp' fur dī. **I**te dom' ei' dom'
discalciati de octo dicit potest. **I**te **S**ymon
qm̄ dñs a ley curauit. semp' leysus uoca
batur. etiā post emundatioem. **I**te tēplū
qđ reedificatum fuit post destructionē
nullo m̄ fuit simile in pulchritudine pori
Ad penā temporale obligat'. **V**nde nō exib'
unde donec reddat nouissimū quadrātem.
Ite regnū celoz nō intrabit'. don' fenu. lig
nū. stipulā sūmar' ignis. idest penam
p̄catoz tam mortaliū qm̄ uenaliū. que
in p̄senti nō est soluta finiat'. **A** glā uer
dat. qđ figurat' in absalon. qui postq̄m
pat' reconciliat' fuit. mansit tamē duob'
annis qđ faciem illi' nō uidit. **I**te tā dū
differit' quis a glā. don' fiat sine omī ma
cula. sicut erat in baptisino. **T**emp' amē
sum. & p̄mum. qđ sibi conq̄re potuit. cū
p̄mo nūquam recupabit'. **E**xedhel. **Q**ui
uendit'. ad illud qđ uendit' nō reuertetur. **U**

sciat oculū cognitionis. et hoc p̄p̄t sc̄ora
hirundinū que ip̄m occider̄t ut signa
tur in thobia. et p̄p̄t trabem que int̄ciat
Augustin. Oculis ēḡs odiosa est lux. sicut
noctius et uestigalibus. Adh̄ nota de q̄dā
ceco q̄m d̄ns illuminauit. n̄ statim p̄f̄e
uidit. s̄ uidit p̄mo homines q̄si arbores
ambulantes. Affectū reddit tepidū. Sic
in pede uulnato etiā sanat̄ claudicat.
et arbor mota a suo loco aliq̄d int̄tus am
ittit. Unde dictū est homini post p̄c̄m. Spi
nas et tribulos ḡminabit t̄. ut d̄c̄m est ser
penti. Sup̄ pectus tuū gradieris. Fastidū
boni genat. Exodi. Anima m̄a nauicat
sup̄ cibo isto. Augustin. Palato n̄ sano pena
est panis. Itē dicit de se post q̄m conūs̄
fuit. plus ualebat malū molitū. q̄m bonū
insolitū. Ad bene op̄andū impedit. Benefi
cior lothi r̄t̄ aspiciens conūsa est ī statu
am salis. q̄a sterilem facit terram. Itē in
dolore paries filios. sc̄l̄. bonor̄ op̄er. Itē
ad resistendū temptationib̄ debilitat. In
dicū. Sampson post c̄nū abscisionē am
ittit uires. Arbor q̄ p̄securim incisa uento
deicit. Feruorē minuit karitās. sic e
clipsis solis postmodū d̄ni nocet t̄re. h̄ co
q̄d modico tempore uir̄ radioz solis ip̄i
subtrahitur. Lib̄ regū. Dauid seruic̄at et
c̄ op̄er̄t se uel̄ib̄ n̄ calefiat. et aqua calore
ignis uel̄ minuit uel̄ extinguit. Dolorem
uel̄ timorē deo s̄mp̄ infligit. Dolorem
q̄dem. q̄a c̄tus est de p̄p̄riata culpa. ti
morem aut̄. q̄a inc̄tus est de uenia. Aug
stin. S̄mp̄ doleat penitens. et de dolore gau
deat. et n̄o s̄mp̄ se doluisse doleat. Propter
peccatū corrumpit̄ potestas libi arbitrii
duplicit̄. In agendo quidē n̄o potest s̄mp̄
face quod p̄dest. et uic̄are q̄d nocet. In sus
cipiendo aut̄. quia gr̄am stabilem n̄ po

test suscipere in hac uita. Itē corrumpit̄ ra
tio dupliciter. sc̄l̄. q̄ntum ad discretionem
iudicij int̄ bonū et malū. Itē quantum ad
delibationē consilij. Itē expediens et impe
diens. Itē corrumpitur effectus dupliciter. sc̄l̄. in
ordine. et in modo. quia nec s̄mp̄ est ordi
natus. n̄ s̄mp̄ moderat̄. Itē nocet mul
tis modis ip̄s facientib̄. Multa. Itē nocet
meū cont̄ me ē s̄mp̄. Itē q̄ sunt in pur
gatorio. q̄s n̄o poss̄t peccatores uiuare tam
efficacit̄. sicut si eēt in gr̄a. Itē dampna
tis. et p̄modū uincitionis. q̄nto c̄nū plures
s̄t in inf̄no. tanto maior horre et pena.
Fallit c̄nū in inf̄no hec ratio. Solacū est mi
seror̄. socios habet penar̄. Saluatis. et hoc per
modū subtractionis. Nam ex consuet̄o et
societate gl̄orificator̄ habet̄ gaudiū acc
dentale. Veniq̄ nocet ip̄s uiciorib̄. tum
p̄ eo q̄d acres eor̄ cont̄ demones minuit̄
illo q̄ peccatū p̄p̄rat. tum p̄ eo q̄d alios su
o malo exemplo corrumpit̄ et scandalizat.
Multa mala eueniunt homini naturaliter
ex eo q̄d p̄c̄m a quo p̄ penitentiā surrexit
reciduat. Penitū est homo fit̄ ip̄otentior
ad resurgendū. Unde ad hebreos. Impossi
bile est c̄nū eos q̄ semel illuminati s̄t. gr̄a
uerunt etiā donū celeste. et participes s̄t
facti sp̄s̄ s̄c̄. gustauer̄t nihilomin̄ bonū
dei ubi. uic̄ites s̄c̄ule uentur̄. et p̄lap
si sunt. renouari rursus ad penitentiā.
Sedm̄ est q̄d uic̄ū fixificat̄ ad impugnan
dum. Augustin de se loquit̄. Plus ualeat ma
lum molitū. q̄m bonū insolitum. Terci
um est q̄d culpa fit̄ difficilior ad dimit
tendū. Iheremias. O q̄m facta es nimis te
rans uias tuas. Unde etiā dicit̄ q̄d uuln
eratum tardiū sanat̄. Quartū est q̄d deus
fit̄ difficilior ad placandū. Tercio lib̄ regū
de Semei. q̄ ad p̄nam petitionē inuenit

misericordiam eo tam pacto quod staret in iherusalem: s; qñdo scđo p̄cauit sine ulla misericordia occisus est. **H**incum. quod diabolus est difficilior ad expellendum. **L**uce. Tunc uadit et assumit septem alios sp̄s nequiores se. et ingressi habitant ibi: et sunt nouissima hominis peiora peioribus. **S**equitur de corruptione modi speciei. et ordinis. **V**nde nota quod bonitas naturalium comparata ad animam. scđo quod speciosam facit dicitur species: s; comparata ad opus quod modificat dicitur modus: comparata ad finem. ad deum scilicet: ad quoniam ordinatur dicitur ordo. **N**ota quod corruptio speciei est dissimilitudo anime ad deum: nam species anime similitudo est dei. **C**orruptio modi est diminutio extensionis uirtutis siue infirmitas potentie: quod hoc est. quod anima non sustentatur cito spiritali gustando quoniam suauis est deus. **C**orruptio autem ordinis est in anima. cum aspectus et affectus in anima deorsum est ad creaturam. extra naturale finem: cum tunc hec que sunt quasi caput anime. sursum sunt ad deum. in naturali situ et ordine: sicut alioquin. erit homo quasi cecus. **A**liud peruersio speciei est deformitas siue carentia debite ueritatis: ueritudo autem uoluntatis est. ut non declinet a suis extremis. scilicet a deo principio. et a deo fine: ut uidebunt omnia que habet referat ad deum finem. a quo tamen a principio. **C**um uero quis quod habet sibi attribuit. aut ponit alium finem quam deum: curuus est. **I**tem peruersio modi est excessus. proprie uoluntatis: scilicet: cum uult aliquid diuine uoluntati contrarium. **I**tem peruersio ordinis est auersio uoluntatis a deo: et conuersio ipsi ad creaturam. **I**tem alio creatura rationalis a summo bono est. scđo triplicem habitudine. scilicet: efficientis. formalis. finalis: et ideo nata est opa sua agere a deo. et scđo deum. et propter deum. et hoc scđo modum. speciem. et ordinem. sibi infi-

tum. **S**ed quoniam eadem rationalis creatura de nihilo facta fuit. potuit deficere in suis actibus. ut scilicet operationes sue non essent a deo. ac per hoc nec scđo deum. nec propter deum: hoc autem est peccatum ipsi modi speciei. et ordinis corruptiuum. **E**xpedio **D**e peccato originali scđo de peccato in genere. **x**coj. **v**ij. **D**icendum est de peccato in specie: et primo de originali. post hec de actibus. **L**icet igitur anima non sit extraduce: tamen originalis culpa ab anima adde transit in animas post eorum medietate carne. per concupiscentiam generata: ita quod sicut ab anima peccante infecta fuit caro adde. et pena effecta ad libidinem: ita seminata trahens secum infectionem. uicitur animam. **E**x quo patet. quod peccatum originale. et est in carne. et in anima: s; in carne materialiter et originaliter. **I**n anima uero formaliter: tamen in substantiuo. **S**ola enim anima susceptibilis est uirtutis et uicii: et tamen sicut deum est ex conuictione ad corpus corruptum. contrahit illud uicium: sicut quando cadit quis in lutum sedatur et maculatur. **T**alis autem infectio anime. non est tantum pena: s; etiam culpa. **I**psa uero culpa. que macula est deletur in baptismo. **P**ena uero que fomes appellatur: siue peccandi prinitas. remanet post baptismum. **S**ic enim curat culpa. quantum ad reatum damnationis eterne. tamen remanet ipsa pena quantum ad actum. et motum concupiscentie: cum qua quoniam diu uiuimus oportet nos pugnare. non extinguunt concupiscentia per gratiam inuicem in homine aliquid. quod dicitur propter beatam uirginem. in qua fuit etiam extincta in conceptione filii per gratiam singularem. **E**x predictis patet. quod persona corrupta natura. et conuerso. nata corrupta. corrumpit personam. **N**am per peccatum

p̄mi hominis corrupta est humana natura: s; natura corrupta corrumpit p̄sonas alias. Nota aut̄ quod corruptio p̄sone est pars eē reatus n̄tis. Corruptio uō nate est infectio carnis. pur est p̄ncipiū. ad carnē altā. Deniq; nullo m̄ debet deo imputari infectio anime. licet eam creando infundat & vniat cū carne infecta. qm̄ ordinatissimū fuit qd̄ humana natā ita conderet. qd̄ condita p̄pagaret. & p̄ peccato puniret. Unde sicut in conditione. seruat̄ est ordo sapientie. & in p̄pagatione seruat̄ ordo nature: sic impunitone seruari debuit ordo iusticie. & ita patet qd̄ n̄ est cont̄ diuinā eq̄tatem. si ad posteros culpa transmittat̄. Dicendū ergo. quod originalis culpe cōfusio n̄ est a dō. nec a natura condita: s; auctio p̄mi hominis p̄ccata. Et hoc est qd̄ ait Augustinus. qd̄ p̄c̄m originale n̄ t̄msmittit̄ ad posteros p̄pagatione. s; libido: sic enī condit̄ est homo. ut sp̄s p̄cessit̄ corp̄. & corp̄ subest̄ sp̄i. qm̄ dū ille obediret suo creatori. & eonūso. quando uō n̄ obediret deo. uel to iudicio corp̄ inciperet ei rebellare. Sic q̄ si adam steret̄ corp̄ suū fuisse. obediens ei. & tale ad posteros transmissit̄. sicut ipse habuit. Et quo uō adam p̄cauit. & caro ei facta ē ei rebellis. oportet qd̄ tale ad posteros t̄msmittat̄. & qd̄ d̄s sc̄dm̄ institutionē primariā eūdē corp̄ aiām infundat. Et q̄ patet qd̄ pat̄ est causa peccati originalis in filio. s; causam hanc intelligas in genē esse efficiētis. Omnes p̄ concupiscentiā nati nascim̄ filij ue. p̄p̄ quod incurrim̄ defectum multiplicē. tam corp̄is quam anime. ad q̄s subsequit̄ pena mortis. & pena carentie diuine uisionis. & amissionis gl̄e celestis. nō solū in adulto. s; etiā in

paruulis n̄ baptizatis. q̄ pena mitissima uir̄ cet̄os puniunt̄. q̄a solam penā dāpni habent. sine pena sensus. Originale p̄c̄m sic curat̄ p̄ baptismū in parente. qd̄ nihilominus ab eo q̄ curat̄ est t̄msmittit̄ in p̄lem p̄c̄m oriḡale. sicut iudeus circūcis̄ genat̄ filiū cū p̄p̄t̄o. & granū purum seminatū p̄ccat̄ granū cū palea. Et hoc est ratio. quia homo genat̄ filiū nō sōd̄ quod creat̄ est in n̄te. s; sc̄dm̄ qd̄ corruptus ē in carne. nō sc̄dm̄ qd̄ sp̄ualis. s; sc̄dm̄ quod carnalis. **De Peccato Originali.**

Originale peccatū sc̄dm̄ Aomeh. ix. habet multa notā. & hoc multiplici ratione. sc̄dm̄ enī quod originale p̄c̄m comparat̄ ad animā. uocatur infirmitas. q̄a reddit̄ aiām impotentē. ad resistendū motib;. Itē feditas. quia p̄ ip̄m animā maculatur. Itē p̄nitās. p̄p̄t̄ continūā inclinationē appetitus ad malū. Itē corruptio. quia ducit̄ ad nihilum. id est ad p̄c̄m. Itē uicium. q̄a est diminutio bonor̄ naturā hūm. Itē languor nature. q̄a durat̄ in aiā corrupta. habet etiā notā sc̄dm̄ qd̄ comparatur ad corp̄. quia uocat̄ lex carnis. eo qd̄ lege diuina carni sit inflictū. Itē lex morib;. q̄a mouet organa ad opa concupiscentie. Itē tyrannus. p̄p̄t̄ diuinationem. q̄si uolentā in ip̄so concupiscentib;. Itē fomes. q̄a sicut cinis fouet ignē. ita p̄ ip̄m fouet p̄c̄m in carne. sc̄dm̄ actum. nutritur. et genatur. Itē stimulus carnis. q̄a stimulat carnē ad p̄mos motus. & animā ad cōsensum. habet quoq; notā sc̄dm̄ quod comparat̄ ad actus delectabiles. sc̄dm̄ hoc uocat̄ concupiscentia. que sonat̄ uicium in actu. pur est in adultis. Itē concupiscentia. q̄ sonat̄ uicium in potentia. pur est in paruulis. habet etiā nom̄ p̄p̄t̄ comparatur

ad p̄mū hominē a quo trahit̄ sic uocat̄ peccatū originale. qd̄ est carentia debite iusticie. **De Primis motib. x.**

Cum sit p̄mū aliud actū. aliud contractum. ip̄m peccatū actuale frequenter a p̄mis motib. habet originē. Vnde sciendū. qd̄ in statu innocentie nō mouetur sensualitas. nisi scdm̄ motū rationis. ideo stante homine. n̄ potat̄ in eo esse. p̄mū ecclā ueniale. n̄c̄ aut̄ quia sensualitas rationi repugnat. ideo p̄ motus p̄mos. necesse habem. Inuitē p̄mū ueniale. **Motus p̄mi.** et si particularit̄ et singularit̄ possunt declinari. omnes tam̄ nullo mō possent caueri. quia ita s̄t̄ p̄ca. qd̄ ecclā pena s̄t̄ peccati. et ideo m̄to dicunt̄ ueniale a. quia h̄ ip̄so s̄t̄ digna noīa uenia. **Primus motus** sic describit̄. quia motus est sensualitatis. scdm̄ impulsū somitis īp̄tensi. tendendo ad fructione creat̄e delectabilis. **Duplex motus** distinguit̄. quantum spectat ad p̄sentem mat̄iam. scilicet. p̄mo p̄mus qui est naturalis. et scdo p̄mus q̄ est sensualitatis. cū ergo loquimur de p̄mis. qd̄ sunt p̄ca. intelligim. de scdo p̄mis. q̄a p̄mo p̄mi n̄ s̄t̄ p̄ca. cū s̄nt̄ naturales. et ext̄ gen. mores. qd̄ patet p̄ hoc. qd̄ n̄ secunt̄ īmaginationē. s̄ solum̄ naturalū qualitātū actionē. **Motus aut̄ scdo p̄mi** s̄t̄ peccata. quia s̄t̄ sicut̄ actus inordinati. ī genē mores. qd̄ patet p̄ hoc. qd̄ tales motus s̄t̄ sensualitatis. quia subiacet in talib. d̄no uoluntatis. **Voluntas aut̄ p̄ncipiū** est moralū ut habetur in septimo metaphisice. **Hinc est qd̄ ibi gen. mores** incipiunt. ubi p̄mo d̄nūm uoluptatis inuenit̄. h̄ aut̄ est in sensualitate. **Primus ergo p̄t̄ rationē** predictā s̄t̄ in sensualitate peccatū. nō tam̄ h̄ erit mortale. s̄ uenia

le. quia uoluntas si habet d̄nūm completum sup̄ p̄mos mot. q̄ s̄nt̄ sensualitatis. ut in illis actib. qui ex imp̄o uolūtatis p̄cedunt. s̄t̄ habet in eis d̄nūm incompletū. sic est in illis actib. qui nō per imp̄m rationis p̄cedunt. et tam̄ uolūtatis. tales motus sensualitatis s̄t̄ p̄cedere poterat. et ideo s̄t̄ p̄mū ueniale. **Primo quoque motus** ideo sensualitati ascribitur. quia talis motus p̄ncipiū est sensualitatis et subiectū. **Sciendū ergo qd̄ p̄mi motus** scdm̄ p̄cedā s̄nt̄ uenialia t̄p̄ta ratione. **Primo.** quia ad illicitū mouent. **Scdo.** quia s̄t̄ īp̄dantū uoluntariū. n̄ scdm̄ se. s̄ quia s̄t̄ dictū est nō impediunt̄ auolūtate. ul̄ etiam p̄t̄ p̄cedentē apprehensione. **Tercio.** p̄t̄ delectationē annexā. **Cū** cū anima p̄ delectationē iungit̄ creaturē. obrebrat̄ et perorat̄. sicut̄ quādo coniungit̄ deo illuminat̄ et meliorat̄. **Nota quod** homo p̄mox est ad malū qm̄ ad bonū. multis de causis. **Primo.** sicut̄ ait̄ Salomō **Corp̄** quod corumpit̄ agrauiat̄ animā. id est trahens illā ad malū. nec sic erigēs ad bonū. **Scdo.** quia sicut̄ dicit̄ Auḡst̄n. plus ualeat̄ malū īmotū qm̄ bonū in solutum. **Tercio.** quia naturalit̄ facilis ē descendē qm̄ ascendē. et un̄ magis t̄nc̄ deorsum. qm̄ deorsum sursum. **Quarto.** quia m̄ctas ad malū p̄sens est. s̄ finis uirtutis absens ē. delectabile app̄hensum p̄ sensū ul̄ p̄ īmaginationē. quasi de necessitate mouet̄ ad concupiscentiā. **Quinto.** quia plures circūstantie requirunt̄ ad bonū. qm̄ ad malū. **Sexto.** quia tendim. ad n̄m̄ p̄ncipiū. scilicet ad nihilum. **Septimo.** quia somes q̄ mouet̄ ad malū semp̄ intra nos est. gl̄am qm̄ q̄ri mus extra nos est. **Octauo.** quia uires

anime sunt actiue ad intelligendū tem-
poralia. s; passiue. & matiales ad ea que
sunt gr̄e. & gl̄e. q̄a n̄ possunt habi virtutes
p̄ modū acquisitionis. s; p̄ modū recepti-
onis. Unde & malū possum' facē p̄ nos. s;
bonū nō possum' sine gr̄a adiuuē. *De de-*

lectatione carnali oiosa & sensu i p̄ccoy. xi.

Delectatio carnalis oiosa peccatum
est mortale. s; nulla d̄r oiosa nisi
quōdo ex consensu est. Unde nō intelligit
h̄ mora temporis. s; sensus. Sciendū ergo est.
quōd delectatio quā consistit circa consensum.
peccm̄ veniale est. Si uō p̄cedit sensus ul-
tius. quōd uult intus in delectatione uolun-
tari. nō uult tam in op̄ p̄cedē. tal' inq̄m
consensus est uō mortalia cōputand'.
quōd maxime debet intelligi in peccatis
carnalib'. Veritamen iste sensus in
illicetā duplex ē. q̄a sensus in illicetā
uā. aliq̄s subit' est. n̄ p̄p̄ habitā delibā-
tionē. s; ex sola corruptione rationis.
quā p̄cedit appetitus sensualitatis. In p̄-
mo motu talis sensus d̄r surreptus. &
est peccm̄ ueniale. Ali' est sensus in de-
lectatione motui. qui est ex delibatio-
ne rationis. & iste est peccm̄ mortale. ut
dictū est. Si aut' ratio consistit cū delibā-
tionē. quā fit p̄ rationes diuinas. h̄m̄. q̄a
omne quōd lege dei phibitū est. uitandū
est. tunc dicit' peccm̄ eē in superiori parte
rationis. s; si delibatio fit p̄ leges ratio-
nes humanas h̄ modo. omne inq̄ tūcendū
mediū virtutis. est uitandū. tunc dicit'
tur peccm̄ eē in inferiori parte rationis.

Adhuc p̄cedit sensus ultius. quōdo scilicet
p̄ponit opus consummare. tunc uolūtas p̄
facto computat. etiā si facultas desit
p̄ficiendi op̄ ip̄m. Si uō sequit' sensus
& op̄. in hys quā diuina lege s̄ phibitū p̄-

catum mortale est consummatum. Ex p̄dic-
tis collige distinctionē. quia delectatio du-
plex est. scilicet naturalis & uoluntaria. In
delectatione pure naturali. nec ē m̄itū. n̄
demitum. Voluntaria duplex est. quia
alia est in creatura. alia in creatore. Dele-
ctatio in creatore. bona est. Psalmista. Me-
mor fui dei & delectat' sum. Que aut' in
creatura est duplex est. quedā em̄ p̄p̄ d̄m.
& h̄ bona. & sumit' delectatio p̄p̄e. rano-
nis. n̄ p̄ passionē. Unde Psalmista. Dele-
ctasti me d̄ne in factura manū tuarū.
Quedā est cont' d̄m. & similit' h̄c dupl'.
q̄a quedā est n̄ cont' d̄m. s; circa. & h̄ est
peccatū veniale. quedā uō contra d̄m. & h̄
est peccm̄ mortale. *De p̄ccō ueniali.*

Peccatū veniale minoris
est culpe. nā in paruulis post bap-
tismū. p̄mo surgunt uenialia. post h̄
mortalia. Veniale peccatū ut ait augu-
stin' hominē usq̄ ad uatū p̄petue mor-
tis n̄ quat'. s; penā meret' que de facili
indulget'. Peccm̄ ueniale. semp̄ ē a uolun-
tate mouente adh' ul' p̄mittente. ul' n̄ co-
hibente. Peccatū aut' aliq̄d dicit' uenia-
le trib' modis. Primo in ex genere. ut
uerbum ociosum. est ueniale. Sab. ex e-
uentu. sicut p̄penitentia de mortali. fit
ueniale. Tertio ex causa. ut quōdo fiunt
ex infirmitate. ul' ignorantia. quā h̄c
quōdoq̄ sunt mortalia. tam dicit' ue-
nialia. siue remissibilia. ex p̄p̄atione
ad peccm̄ quōd fit extra malicia. quōd est ut
remissibile. & hoc uerum est. nisi aliq̄d
fit mortale ex suo genē. sicut ē fornicari.
q̄a tale quōd. etiā si fiat ex in-
firmitate. tam semp̄ est mortale. Sci-
endum quōd peccm̄ ueniale. nūquā potest
mortale fieri. ita uidelicet. si intelligat'

idem scdm substantiā quod pus ueniale
 fuit mortale fieri. & hoc neq; q̄ntum ad
 actum. neq; q̄ntū ad maculā. Ratio hui
 est. q̄a nulla res potest mutare specie suam.
 Peccatū autē ueniale. & mortale. diuise sūt
 species peccati. Verū tamen actus qui est ex
 se de genere uenialis potest fieri mortalis
 quatuor modis. Primo ex cōscientia. quia
 quiddā sit contra cōscientiam edificat ad ge
 hennā. etiā si sit cont' cōscientiā erroneā!
 & hoc est ratio. quia cū in peccō duo sūt. sc;
 actio. & cōmissio. penes p̄mū iudicat' pecca
 tum. qm̄ actio est a deo quasi formale. &
 iūctio ad creatam. q̄si materiale! q̄muis ergo
 tenare calamū sit leue uel indiffēns. q̄ndo
 tam sit contra cōscientiā peccm̄ est. q̄a sper
 mē bonū inmutabile. & ita sit actio a cō
 tore. Secō ex placencia. Augstīn'. Nullū adeo
 ueniale est. quod nō fiat mortale dū pla
 cet. Tercio ex dispositione. q̄a p̄fēntem lau
 sium in ueniale. disponit' homo ad mortale!
 & scdm hoc intelligitur illud Gregorij. Vp̄al
 ti grandia. uide ne obruaris harena. hoc
 dicit q̄a de peccis minimis sepe uenit' ad
 magna. sicut de modica scintilla q̄ndōq;
 surgit magn' ignis. P̄ubij. U' minima ne
 gligit paulatim destruit. Quarto ex pro
 gressu. quia q̄ndo insurgit ueniale si nō
 phibetur. postet' p̄gredi usq; ad mortale. n̄
 qd̄ ipm̄ ueniale in substantiā fiet mortale. s;
 quia ex ipso occasionali' fiet' p̄grediendo
 mortale. Istud patet in p̄mis motib'. qui t̄
 ter uenialia computant'. s; q̄ndo delectatio
 gualēscit uicantiū. qd̄ cōsentis accedit. tā
 peccm̄ h' mortale. Diffēntia est int' ueniale
 & mortale. quia peccatum ueniale. est libi
 do siue uoluptas in creatura cit' dīm. mor
 tale uō. est delectatio in creatura cont' dīm
 ut' eque deo. Rectus enī ordo est. ut' bonū

incomutabile. p̄fatur' inmutabili. & honet'
 tum vult. & uoluntas dei. mē uoluntati.
 & ratio sensualitati. q̄ndo ordo iste p̄mittit'.
 peccm̄ inuitit'. Utrū aliq̄s possit uiuere
 in hac uita sine peccō ueniali. uidentū est
 Ad hoc est dicendū. quod si loquam' de tota
 uita hominis. qui p̄uenit iam ad etatem
 adultam. de excellenti & specialī grā est qd̄
 talis sine peccō ueniali sit. sicut uidetur
 beatus Augustin' dicit de beata uirgine. Si
 aut' loquimur de aliqua particula uite pe
 sentis. sic potest aliq̄s esse sine peccō ueniali.
 Istud patet p̄ exemplū. q̄a naua potest
 singula foramina nauis obstruere minū.
 ne aqua intret. s; nō potest omnia simul
 obstruere. ut' aq; nūsqm̄ intret. Unde eti
 am p̄fecta karitas. n̄ facit quod peccatū
 ueniale nō adueniat. s; facit qd̄ dūret.
 q̄madmodū camin' ignis. n̄ facit ut gut
 ta aq; sibi nō apponatur. s; facit ut appo
 sita citius extinguat'. P̄fecta enī karitas
 statim inflamat hominē. ut' de peccō ue
 niali doleat & peniteat. qd̄ nō facit kari
 tas imp̄fecta. Unde in imp̄fectis aggrauan
 tur multa uenialia. p̄ que possunt ad pro
 strationē disponi maior. *De Effcū Pec*
Effectus peccati uenialis *cau uenialis. xij.*
 multiplex est. Prim'. quia ad penā
 obligat. n̄ aut' dēminat. & p̄scise obli
 gat ad penā etnam ul' purgatorīā. uel
 p̄sentis satisfactiois. s; ad aliquā istar'
 penar'. qm̄ scdm̄ for' p̄sentis ecclie. satisfā
 cit' homo leuit'. s; scdm̄ for' purgatorū
 punit' homo q̄uius. scdm̄ aut' for' inferni.
 p̄uenial' grauissime. quia etnaliter. si cū
 mortali & ueniali decesserit. Exemplū est
 de hoc. quod mīlura uini que ualet in vno
 lō sex denarios. si ducit' ulterius ual. unū
 solidū. & si ducit' adhuc ultra ualēt duos

C

solidos. Pena aut̄ illata in inferno pueni-
ali. incomparabiliter minor est. qm̄ illata ibi-
dem p mortali. Unde solet dici. qd̄ pena il-
lata in inferno p mortali est sicut soliditas.
illa pueniali ibidē est sicut superficies. illa
ta pueniali in purgatorio. est sicut linea.
illata pueniali in p̄senti. est sicut punc-
tus. Unde sicut illa quatuor s̄ in p̄portio-
nabilia. ita int̄ predictas penas magna
est differentia. Sods effectus est. qd̄ p̄c̄m
ueniale aīam maculat. ⁊ ponit̄ tale ex-
plum. Aliquido enī denigrat̄ aliqua yma-
go depicta. ut autē ut uideri n̄ possit. a-
liquido sic obscurat̄ ut uideri quidē possit.
s̄ nō plene discerni. et ideo p̄pter talem dif-
ferentiam. dicit̄ Gregori⁹. quod ueniale ob-
scurat. mortale obtenebrat. ⁊ macula
uō illa dicit̄. qd̄ in saluandis om̄e p̄c̄m
ueniale deletur in p̄senti. a gr̄a finali.
⁊ hoc q̄ntū ad culpam. ⁊ n̄ q̄ntū ad penā.
imō illa soluet̄ in purgatorio. Delet autē
gr̄a finalis p̄c̄m ueniale. in ipsa disso-
lutione corporis ⁊ anime. ex uirtute com-
pletionis. ⁊ sui status. q̄m̄ nō sit mot-
uacionis ad id directus. Sōm hoc intel-
ligitur ubi Augustin⁹. qui dicit̄ quod
in purgatorio potest eē absolutio a pena.
⁊ nō a culpa. hoc ab antiq̄s dictum est. s̄
n̄ immut̄ tenet̄. qd̄ si p̄c̄m ueniale hic
deferatur a multis. q̄ntum ad culpam
⁊ in purgatorio purgant̄. q̄a d̄ns dicit̄
⁊ quib̄dam p̄c̄is. qd̄ nō remittent̄ neq̄
in hoc seculo neq̄ in futuro. Exponit̄
Gregori⁹. quod uenialia dimittunt̄ in fu-
turo. qd̄ si intelligat̄ q̄ntum ad penam
tantū. tunc exposito Gregori⁹ nulla est.
q̄a et mortalia q̄ntum ad penā purga-
tur. que hic soluta n̄ sunt. Terc̄ effectus
est. qd̄ minuit̄ feruore caritatis. sicut

aqua in igne p̄ceda. licet nō extinguat
igne. feruorem tam̄ illi minuit̄. Quar-
tus effectus est. qd̄ potentias anime in op̄i-
bus bonis lassat. sicut q̄ndo ponit̄ onus
sup equū. min⁹ erit imptus ad ambulā-
dum. Quintus est effectus. qd̄ retardat a gr̄a.
q̄a homo q̄ deberet ⁊ posse statim post m̄-
tem euolare. cogitur puenialia ad temp̄
in purgatorio expectare. Aliqm̄ enī a b̄ aliq̄
facies d̄i uidebitur. donec soluat̄ p̄ penas
minimū quadrante uenialū ⁊ peccatorū.
oportet enī q̄mlibet ita mund⁹ esse an-
te introitū paradisi. sicut fuit in in-
ocentia baptismali. Sextus effectus est. quod
bona celestis gr̄e diminuit̄. n̄ quidem
illa que iam debent̄. ⁊ q̄ habent̄ ibi p̄
m̄itum reposita. s̄ que debentur. si uen-
alia n̄ fierent. quia m̄dico temp̄e pos-
sunt bona aliq̄ fieri q̄ndo illa fiunt.
P̄terea post p̄ccationē uenialū. oportet
nos oya quedam conuicere ad soluti-
onē huiusmodi debitorū. p̄ que nob̄ debet
crescere cumulo et̄n̄ p̄m̄. Septimus effectus
est. qd̄ uenialia sepe sunt occasio peccati
mortalū. ⁊ hoc quatuor modis sicut ha-
bem⁹ sup titulo p̄ximo. scilicet ubi dicit̄. qd̄
actus q̄ ex se est uenialis potest fieri
mortalis quatuor modis. hoc enī sin-
gularit̄ est aduertendum. qd̄ sicut ad re-
missionē p̄c̄i mortalis d̄bet̄ no actus p̄-
candi. cū uoluntate in p̄senti abstinen-
di. sic q̄ p̄c̄m ueniale in p̄senti t̄m̄ n̄
dimittit̄. nisi ⁊ actu ⁊ p̄posito deferatur.

Peccator De Septē vicis capitalib⁹
actualū vni est inuiciū. i. q̄. xiii.
duplex radix. triplex fons. septifor-
me caput. Vni inuiciū dicit̄ sup̄biam.
iuxta illd̄. Inuiciū omnis p̄c̄i sup̄bia. Du-
plex uō radix. scilicet timor male. humilitas.

7 amor male accendens: tam omnis timor
 ortu habet. ab amore. null' eni' timet ali
 quid pdere. nisi qd amet habe. **T**riplex
 peccati fomitem est. scilicet terra que sunt in
 mundo: concupiscentia carnis. concupiscentia ocu
 lor. 7 superbia uite. **S**epuforme caput. e' mu
 dia. superbia. ira. accidia. auaricia. gula.
 luxria. **I**nt' que sunt qinqz spūalia. duo
 uo carnalia. **S**ufficiens uo horz uiciorū
 potest sic intelligi: voluntas nra deordi
 nat. aut qā appetit n' appetenda. aut qā
 refugit qd nō est fugiendū. **S**i pmo in. aut
 est inu'. 7 sic est superbia. aut exu'. 7 sic est
 auaricia. aut inferius. 7 tunc e' delectabi
 le. 7 illud delectabile. aut e' ad seruationē
 inuidiu. 7 sic est alimtum. qd inordinatē
 appetitur agula. aut est ad ^{seruationē} firmationē
 specei. 7 sic e' contus. q' appetit a luxuria.
Si aut' voluntas deordinat. qā refugit qd
 n' est fugiendū. 7 hoc potest eē tripliciter.
 aut eni' refugit scdm pūsum instinctū co
 cupisibilis. 7 sic est accidia. aut scdm in
 stinctū rational. 7 sic e' inuidia. aut scdm
 instinctū irascibilis. 7 sic e' ira. **E**x hys
 patet quod qā quatuor sūt pncipia concu
 piscibilia. 7 tres sunt uires. scdm quaz
 instinctū est fuga. ideo tantū septem sūt
 capitalia peccata. **P**eccata que dicta sūt.
 qndoz publice se ostendē. ut qndo dicit
 te sunt: qndoz uo sub quada' spece boni
 palliata decipiunt. **U**nde superbia qndoz
 dicit: ad hoc uolo pēsse. ut possim pdesse
Ira dicit: nō debent illata mala tollari.
 ne consuecant inferri. **I**nuidia dicit:
 Alys bona n' cupio. ne in successib' eleuēō
Accidia dicit: ad hoc in laborib' in partu.
 ne indiscretionis anguar. **A**uaricia
 dicit: adhuc sunt multa cōgreganda.
 ne p' inopiam gmitat' firni ul' rapti

na. **G**ula dicit: adh' est coep' cibis 7 po
 tib' delicatiorib' nutiendū. ut sit fortius
 ad dno seruendū. **L**uxuria dicit: ad
 temp' debet quisqz ad libitū uiuē. 7 poste
 a fortit' penitere. **S**eptē uicia pparan
 t' septem bestiis. **V**ana glā comparat'
 leoni. **I**nuidia canī. **I**ra lupo. **A**ccidia
 asino. **A**uaricia ericio. **G**ula uerso. **L**uxria
 porco. **A**lio in comparat' septē uicia septē
 infirmitatib'. **V**ana glā inflationi. **I**nui
 dia lepre. **I**ra sienehi. **A**ccidia litargie. **A**
 uaricia ydropiti. **G**ula epylepsie. **L**uxria
 feb'. **S**eptem uicia xpī passione curan
 t'. **C**apitis in cruce inclinando curat **S**up
 biam. **B**ratio punitatis. **I**ram. **A**ptio lacris.
Inuidia. **P**ortatio crucis. **A**ccidiam. **T**radi
 tio sps pat'. **C**orpus cruci. **M**aris discipulo. **V**el
 timor crucifixorib'. **H**ec inqm' curant **A**
 uaricia. **P**loratio felis. **G**ulam. **F**lagellatio

De Superbia. xv.

Nunc dicendum est de septē uicijs
 capitalib' in spece. 7 pmo de Superbia q' est
 regina omnium uicior. **E**t igit' Superbia ut
 ait **A**ugustinus. pūse celsitudinis appetitus
Unde sicut idem **A**ugustin' ait. Superbia omnib'
 inuidet Superiorib' quia illis n' equatur. **I**nfē
 orib' ne ei equentur. parit' quia ei eqnō.
Superbia dicitur inuiciū omis pccī. triplici ratio
 ne. **P**rimo p' causam. que inuenit' in om
 ni pccō. qā in omni pccō inuenit' contempt'
 dei. q' est quedā causa pccī. **I**ste aut' contemp
 tus est auctio a creatore que in omni pccō
 fit. ubi pponitur bonū. **I**mutabile icōmu
 tabilit' quia sicut sine karitate alie vir
 tutes nihil sūt. ita sine superbia alia uicia
 nihil sūt. **U**nde abstrahit' superbiam. 7 habe
 bis grām. qā d's superbis resistit. **H**umi
 lib' aut' dat grām. **C**onuerxi eni' in quā
 tum hūmōdi. nō est receptiū s' concaū

[Red marginal mark]

Sed quia p̄mū sunt peccatoꝝ: hoc enī
 genē peccauit dyabolus in celo. p̄mus
 homo in paradiso. Et q̄a ex ea nascun-
 tur alia uicia. sc̄dm̄ ius & postius. h̄
 est mediate & imediate. sicut habes sup̄
 titulo de effectu p̄ccōꝝ libro sc̄do. Est autē in
 t̄ sup̄biam. & vanā gl̄am differentia: quia
 licet utrobq; sit appetitus. p̄ excellētie.
 tam sup̄bus apparet sibi magni in̄tra. s̄
 vaneglofus appetit apparē in ore alioꝝ p̄
 laudē extra. Diuisa tamē p̄ccā diuisē dican-
 tur radices. & in̄tra sine causa alioꝝ p̄ccō-
 rum. s̄ diuisis respectibus. Sup̄bia enī di-
 cit̄ in̄cui. p̄ tres causas sup̄ enūmā-
 tas. Libido etiā dicit̄ causa omnis p̄cc̄. sic
 ait Augustin. & hoc p̄ delectationē creat̄e.
 q̄ inordinate trahit aīam. & aūto a sumo
 bono. Est enī libido im̄pta uoluntas. qua
 mouet̄ anima rationali. ad h̄. q̄ delectet̄ ī
 creatura. Cupiditas etiā dicit̄ radix om-
 nium maloz. ut dicit̄ apostol. p̄ eandē
 causā sicut libido. Est enī cupiditas ex a-
 more inordinate ad creaturam. Luxuri-
 a etiā sc̄dm̄ Cassianū d̄ radix omnis p̄-
 c̄. q̄a carnales delectationes nobis na-
 turales sunt. Ad naturalia enī p̄mi sum̄. &
 difficult̄ resistim̄. Inanis sunt septē fili-
 e. sc̄dm̄ Gregorū. Prima est inobediē-
 tia. quia vaniglofus in nullo uult uide-
 inferior. q̄ fieret si faceret mandatū. Se-
 cunda est intentio. quia uult uincē cū
 clamore. & p̄ hoc apparē. Tercia est iactā-
 cia. quia q̄s enūmāta bona sua. ut lauda-
 bilis appareat. Quarta ē ypocrisis. que
 querit̄ hominib; in exteriorib; apparē. Qui-
 ta est p̄nata. que dictū suū. ul factū
 malū defendit. ne errasse uideat. Sexta
 est discordia. que contra omne dictum
 sumit̄ contrariū. p̄ter vanā gl̄am. Sep-

tima est nouitatu presumptio. quia q̄s
 noua dicit̄ ul inuenit̄ ut laudet̄. Qua-
 tuor sūt species sup̄bie. quas assignat
 Gregor̄ in moralib; Job. Prima est. cum
 homo bonū estimat a seip̄o q̄d habet. Se-
 cunda. q̄ndo desup̄ datū credit. tam p̄tā
 p̄ suis m̄tis accepisse. Tercia. cū iactat se
 habē q̄d n̄ habet. Quarto. q̄ndo despectus
 ceteris singularit̄ uult uidē p̄ p̄mam spec-
 em & sc̄dam inuirtatur homo deo in se.
 q̄a p̄ p̄mam specē se ponit̄ totā causam
 sui boni. s̄ in sc̄da ponit̄ se causam p̄-
 cipalem. In t̄cia uo specē inuirtat̄ ho-
 mo deo in p̄ximo. in q̄ta uo inuirtat̄ ho-
 mo deo in hoc q̄d n̄ habet. Gradus sup̄bie
 sc̄dm̄ Bernhardum sūt duodecim. q̄ sum̄. Cu-
 riositas. m̄tis leuitas. inepta leticia. har-
 tantia. singularitas. arrogancia. p̄sū-
 ptio. peccatoꝝ defensio. similitudo. reb-
 bellio. libtas. p̄candi consuetudo. Sum̄
 iste sic accipit̄. homo p̄ sup̄biam inuirtat̄
 deo & hominib;. hominib;. cui debet̄ ee par. d̄
 cui deb; esse inferior. Sex p̄mi gradus d̄c̄mā-
 tur sc̄dm̄ inuirtam p̄ximi. cui debet̄ esse
 par. quatuor alij sc̄dm̄ inuirtā que fit
 hominib; sup̄ior. Duo ultimi d̄c̄mānt̄
 sc̄dm̄ inuirtam q̄ deo imediate fit p̄p̄e.
 Ideo dicim̄. quia sup̄iores gradus in d̄m
 redundant. s̄ mediate p̄ximo. Gradus au-
 uccant̄. quia animo fit p̄cellus ad ma-
 ius. Primus enī malus est. & sc̄ds p̄cc̄. et
 fit ascendendo inuenit̄ q̄d ultimum est p̄-
 sum. Unde inuirta. q̄ est respectu sui pa-
 ris. est minor. illa uo. que ē respectu sui
 sup̄ioris. est maior. s̄ illa. q̄ est respectu d̄i.
 ē maxima. p̄ q̄d & alio. & alio isti gradus
 ordinant̄. Sup̄bia multa mala facit̄. p̄-
 mo illud quod dei est usurpar. sc̄l; gl̄am.
 Marias. Gl̄am meā alij nō dabo In bonis

enī opibus que facimus duo sunt. videlz honor. & utilitas. s; p̄mum sibi dñs reseruat. aliud nob̄ tribuit. Vnde debem̄ deo partem suā relinquere. Si n̄a nolimus spoliari. Sed p̄fectos uiuos impugnat. Supbia enī quasi turris babel est. que usq; ad celos. idest celestes uiuos debebat p̄tinge. Augustin. Supbia etiā bonis opibus infidatur ut peant. Vnde supbia quasi tēpugnabilis est. quasi castrū in alto monte situm. Tercio gr̄a dei hominē denudat. Petr. Supbis d̄s resistit. humilibus autē dat gr̄am. Sō lib̄ Regū. Montes gelboe n̄ uos nec pluuia ueniat sup̄ uos. Vnde secundū nat̄am iuxcū nō est receptiuum s; iocuu. Quarto hominē puat deo. Hugo de sō uitore. Supbia aufert m̄ d̄m. Inuidia p̄ximū. Ira n̄cipsum. Supbia deo est odibilis. Subys. Tria sunt que odit d̄s. Paup̄rē supbi. diuitē mendacē. senem fatuum & insensatū. Vm impugnat. q̄a uexillū m̄m̄ci sui. idest dyabolū ponit in castro suo. & deponit uexillū xp̄i. scilz. cruce. qm̄ homo corde debet portare. sōm illd. Q̄ uult uenire post me abneget semetip̄m. & tollat crucem suā & sequat̄ me. Dyabolo hominem assimilat. ipse est enī rex sup̄ omnes filios supbie. Vnde sic dñs ait de karitate. In h̄ cognoscent omnes si discipuli mei estis. si dilectionē adinuicem habueritis. Ita potest dyabolus dice de supbia. In hoc cognoscent om̄s uo sup̄ s; eonūso. Homine stultam demonstrat. q̄ ancillā orn̄at. & dñam nudam relinqt. Itē. q̄a magna p̄modico uendit. idest laude. Itē credit se cū supbia posse illuc attinge. ubi dyabolus iam existens nō potuit remanere cū supbia. Vt qd̄ scandentes in altum. de facili cadunt. & q̄ se eleuant sub hostio humili. de facili

Inu caput ledunt. De Inuidia. xij.
 Inuidia ut ait Augustin est odium felicitatis alienę. & sōm damascenū Inuidia ē tristitia de alienis bonis. Dicit inuidia. a nō uidendo. quia nō potest uidere bona alię. Vnde displacentia boni q̄ est in inuidia potest uitari p̄uisione intiozem. ul̄ extiozem sicut uult Seneca. dicens. qd̄ quidd̄ mente fugum. uigeltū oculis uix uidem. Quis filias habet inuidia. sōm Gregorū. Prima est odium qd̄ est uelle malū alicui & nolle bonū. Seda est exultatio i aduersis p̄ximū. Tercia afflictio in p̄s̄is p̄ximū. Quarta est susuratio. q̄ est detractio latens. Intra detractio q̄ fit in ayto. uicendit appare melior illo cui detrahit. Inuidia multa mala facit. de lumine cecatur. q̄a bona p̄ximū uidē nō potest. Vnde inuidus paratur noctue ul̄ uesp̄ationi. Augustin. Oculis eḡs odiosa est lux. que puris est amabilis. De uita moritur. Gregori. Pams uitā fortū roborat. puuloz necat. Vnde inuidus comparatur felicitanti. cui etiā boni cibi sunt contrarij. Deo p̄ccat. q̄ tam bonus est ut ait Augustin. ut eam de malis bonū eliciat. s; eonūso isti tam mali s̄ ut de bonis eliciant malū. Itē diuina bonitas omnia sua p̄municat. isti uō nō. Itē deo placet bonum. ac malū displicet. Isti eontrario boni nature & gr̄e p̄tunt. Vnde sicut omnia munda mundis. sic istis omnia s̄ immunda. & sicut bonis mala coope rant in bonū. ita immundis bona coope rant in malū. Vnde tales comūtunt aurum in cuprū. gemas in lutum. gramū in paleam. uinum in aquā. mel in fel. diem in noctē. gaudiū in merore. rosam in palurū. balsamū in squilimum. etc.

oculum. Sicut enim ex karitate sunt opera
bona ex quibus est confirmatio caritatis. Ita
ex una est accidia. Ex accidia vero uetustas uir-
tutum. **I**ta. corporis circa precepta. id est quedam in sen-
sibilitas. propter quam homo non potest indu-
ci executione mandatorum dei. Sexta. ena-
gatio mentis circa illicita. Hec enagatio quam
doque est particularis. et certam habet
manciam. et sic uenit omnibus uicijs. **Q**uando
que est generalis et uiciosa. et hec est ipse ena-
gatio accidie. **Q**ui ab seorsus est isticia. non
habens in se ubi delectetur. enagatur ad om-
nia. querens delectationem. **E**x accidia e-
ueniunt multa mala. **P**receptum domini negli-
git. **Genesi.** In sudore uultus tui uesceris
pane tuo. **M**aledictionem incurrit. **E**xem-
plum de ficulnea cui dominus maledixit. quia
folia tantum habuit. discrepat a ceteris cre-
aturis. **E**xemplum est in corporibus in ani-
matis. sicut in sole et luna. quia cotidie
mane surgunt et perficiunt cursum suum.
Idem patet in corporibus animatis. sicut sunt
arbores et herbe. que hec in hyeme nuda sunt.
tam uirtute seruant. et suo tempore rede-
unt ad usum. **I**dem ostendit in sensibilibus.
Pubis. **V**ade ad fremicam o piger. et confi-
dera uias eius. et discere sapientiam. **Q**ui
non habeat ducem nec preceptorem. parat es-
tate cibum sibi. et congregat in messe quod
comedat. **P**eciosum tempus perdit. **Q**ui
curiosus est. quam quod breui hora possit obtinere
remam. gratiam. et gloriam. et tamen secundum **B**er-
nardum nihil uult reputare. quia dicunt oco-
si deducam tempus. **S**pirituale lucrum negligit.
quia qui non incipit in mundum. postea non
habetur. **P**ubis. **P**ropter frigus pugnat nolu-
it. **I**ndicabit ergo estate et non dabit ei. **I**ncu-
tamita uiciorum colligit. **P**ubis. **P**agrum pi-
geri hominis transiit. et per uicem uirtutis

et ecce totum repleuerunt uirtutes. et cooperantur
superiores eius sicut et maceria lapidum eius
destructa est. **N**ota quod aqua corrumpitur
quere. et si uim contrahit rubiginem. et porcus
mactandus permittit in quere pinguedinem. **L**ocum
diabolo parat. **Q**uia homo curiosus est quasi
puluarum diaboli. et ollam tepidam libenter
insident mulce. quam feruente fugiunt. **E**x-
tationibus patet. **V**nde legitur in collationibus
patrum monachorum operantem unum dyabolus pul-
sant. octosum unum. **E**st enim homo acci-
diosus. quasi urbs absque murorum ambitu.
et quasi signum positum ad sagittam. **M**oxem
perdit. quia uult metere. et non seminare. **S**icut
cattus uult pisces. et non capere. **S**eneca. **I**ncertum est
in quo loco mores te expectet. ideo tu illam in
omni loco expecta. **S**unt fodientes pariter.
non repellit. quia mores sunt est. et cotidie unum
assum subtrahit. id est unum diem. **M**athei.
Si sciret pars familiaris qua hora sunt uenire.
iugularet utique. et non sineret perire domum su-
am. **R**ecceptaculum sordidum facit. **B**er-
nardus. **O**mnium temptationum sentina est otium. **I**tem
enim est occasio luxurie. **L**ib. Regum. **S**ecundum
tempore. quo solent reges ad bella perire. **I**tem
ocasio nugarum. **A**ctibus apostolorum. **A**thenienses
ad nihilum uacant. nisi aut dicere aut lo-
qui aliquid nouum. **I**tem occasio est curiositatis
Ad thimone apostoli. **V**isunt circuire domos. non
solum curiosi. sed et inuolosi. et curiosi loquuntur
non oportet. **S**ulticia ostendit. quod tonitruum au-
diens non surgit. **T**onitruum autem est Christus in
cruce. et in predicatione. **T**onabit etiam in
die iudicii. **I**tem stultus est. quod immunditas
de oculo non eicit. **M**athei. **H**ypocrita ecce
pernum trabem de oculo tuo ad caelestra
uenire negligit. **Q**uia uix ad locum quod pue-
nerit. si unum pedem mouerit hodie. et alium
ocul. uel post annum. sic et illi quos mor-

est pes. intellectus. et nō pes afflicti. cū tam sit affectib' ambulandi. **De Avaritia. pp.**

Avaritia ut ait Tullius ē immoderatus amor habendi. Ite avaritia sōd' Bihardū. est quarelibet reze insatiabilis et inhonesta cupido. Avaritia sōd'm Aplm ē idolor' seruit'. quia homo auar' exhibet creature. qd' debet creatori. scilicet fidem. spem. et dilectionē. hoc enī auari exhibent pecunie. In hoc enī specialit' reprehendunt' isti! qui rei utilissime amore exhibent scilicet pecunie. q' de tra tollit. qm' natura infimā ordinavit. Dicit' in eccl'astico. auaro nihil est sceleratius. et hoc p' quatuor causas. Prima quia omnia fere scela p' avaritia p'ccant'. ut furta. homicidia. p'uria. et huiusmodi. Secūda quia cont' legem est nature. hinc. U' cuiq' militis ut nob' faciāt hoīes. et vos similit' facite. Tercia q' est cont' legē scriptam. Luce. Estote misericōdes sicut et pater n' est misericors est. Quarta q' est cont' legē vniuersalem. que est in omnib' reb'. que cōpellunt se dare. Auar' ut quasi captiuas detinet res. ne se imunicare possint. Vtrū aut' cuiq' liceat thesauros condere. Nota qd' est thesaurizare. ex affectu avaricie absq' omni intentione necessitatis p' e. ul' aliene. Hoc in omnib' phibitū est. Alio m' est thesaurizare ex prudentia. ul' consideratione necessitatis. et sic concedit' parentib' ob necessitatē scilicet filioz educandoz. ul' filiaz coniugio tradendaz. n' aut' dicendaz. et filio m'. et statu p'sonaz. Vel est thesaurizare ex consideratione publice necessitatis. scilicet regni defendendi. ul' cultū dei ampliandi. sic cōcessum ē regibus thesaurizare. Hōnis aut' eccl'asticis nūquam p'pe thesaurizare licet. n' etiam pecuniā seruare inentione seruādi. Ambrosi'. Aurū habet eccl'ia nō ut ser-

uet. s; ut eriget. Ex p'cedis patet qd' dupl' est amor pecunie. siue temporalium scilicet respectu necessary. ul' respectu superflui. Contra p'mū phibet dñs p'notatā sollicitudinem! cont' sōd'm phibet thesaurizationē. **Ex avaritia secunt' multa mala.** p'mo a dño maledicit'. Augustin'. Maledict' disp' sator auar'. cui largus est dñs. Semp' eger. Jeronim'. Auaro dicit' tam qd' habet qm' qd' nō habet. Stult' mercator est q' regnum celoz. imo ipm xpim uendit p' paucos denarios. et in hoc sepe peior est qm' ipse iuda' q' pro t'iginta deni xpim uendidit. iste aut' unū denarium. Corp' euiscat'. q' diuicie acq'runt' cū labore. possidentur cū timore. amittunt' cū dolore. Vnde ipi laborant. et alij unū sepe labores eoz. scilicet fures. raptores. ul' cte mali filij. Isti similes sunt aranee. que faciunt telam p' capiēda musca. et seipsam euiscat'. Vnde suffocatur. Augustin'. Naufragū fugis et plumbū amplectis. Vnde sociates massā argenti p'ciens ī mare dixit. Mergā te. ne mergas me. Inquinat'. Exodi. filij isrl' seruebant in luto et late. Excecat'. Vnde Thobias qui excecatur' in stercore h'irundinū. Cor dilacat'. Vnde diuicie comparant' spinis. Insatiabilis est. vnde comparat' sacco p'culo. et infans qui nūq'm dicit' sufficit'. et mari cui omnia influunt. et nō redūda. et idropico. **Sunt avaricie s' Gregorū s' septem.** Prima obduratio cordis. ista obduratio cordis fit obmittendo. Istam filiam. V'idor' uocat inhumanitatem. Secūda. uolentia. h' fit in nocendo alicui palam. p' mala facta. qm' uocat V'idozes rapacitatē. Tercia inq'etudo. h' est appetit' lucri. Quarta p'urrit'. quod fit inemptatione et uenditione. Jita fallacia. que

fit p̄ba decipientis in occulto. **S**ex^{ta} fraus.
h̄ est deceptio p̄fecta. sc̄a in p̄sentia illi qui
deceptus. Septima p̄dictio. q̄d est idem q̄d de
ceptio. que fit in absentia decepti. **De**
Gula est ut ait Augustinus **Gula. xx.**
Immoderata cibi auaritia. Item. Gula est
iudeax edacitas. nature finib^{us} nō contenta
Qua q̄ngq^{ue} modis peccat^{ur} circa gulam ut di
cit Gregori^{us}. Primo. cum q̄s horā comeden
di p̄uenit. et fit p̄ impatiētia expectan
di temp^{us} debitum. Secūdo. cū q̄s querit ci
baria p̄ciosā et delicata. Vnde Ouidi^{us}. Est
virt^{us} placidis abstinentie bonis. S; cont^{ra}
h̄ peccant diues q̄ epulabant^{ur} cotidie
splendide. Tercio. q̄ndo q̄s m̄suram excedit.
sc̄ilicet; nimis comedendo. Sciendū etiam q̄d
vni est mediū. et mensura debita. h̄ alius
est excessus. Vnde m̄sura n̄ s̄st̄it in cibi
q̄ntitate. s; comedentis qualitate. Verū
tam quidā recompensant ieiunium suum
postea nimietate sup̄flua. s; quid h̄ est ali
ud. nisi dare duos obulos p̄ vno denario.
Quarto. q̄ndo nimis ardent ac festine q̄s
comedit. n̄ enī cibor^{um} vsus. s; ḡcupiscentia
in vicio est. Quinto. q̄ndo nimis studiose
q̄s cibaria sua p̄parat. Bnhard^{us}. Nō s̄apo
res. s; fames excitet appetitū. In omnib^{us}
h̄ys. sumda sunt nō que voluntas. s; q̄
requirit necessitas. Contingit etiā pecc̄m
esse circa diminutionē cibi. sicut circa
sup̄fluitatē. Sicut gule q̄ngq^{ue} s̄t sc̄dm Gre
gorium. Scurritas. q̄a gula mouet ad
vba scurrilia. Multiloquiū. detractio.
vitupria. et alia v̄ba inania. Incepta leti
cia. sc̄ilicet; lasciuia carnis. siue gestus corp^{is}.
moderata lasciuia m̄tis demonstris
Immoderata. que solet p̄uenire ex gula.
sc̄ilicet; vomit^{us}. eructatio fetida. luxuria. ebi
tudo m̄tis. subitio rationis. Gula duo

complectitur. sc̄ilicet; ḡmestationē. et ebrietatem.
et p̄pe loq̄ndo parsimonia opponit^{ur} ḡmesta
tionem. sobrietas iud ebrietati. Gula nocet mul
tipliciter. de paradiso eicit hoīem. Exempla
in Adam. Sp̄ritalia bona p̄dit. Exempla in
Esau. q̄ pro cibo p̄mogenita vendidit. Dia
bolo dnm̄ p̄parat. Luce. Mitte nos in por
cos. Siuum cont^{ra} se animat. P̄ubis. Qui
delicate nūit seruum suū. sentiet illū co
tumace. Luxuriam inducit. Exempla in
Ioth. homicidia p̄ficat. Exempla in Ioh̄e
baptista. qui in conuiuio p̄uit. Inducit in
rem natē. P̄ubis. P̄pter crapulam p̄unt
multi. Benefi. In quacūq^{ue} die comeditis
ex eo. morte moriemini. Inducit mortem
culpe. Ap̄t̄s. Vidua uiuens in delicijs mor
tua est. Inducit mortē gehennę. Luce. Di
ues sepulto est in infnio. Remedia gule s̄t
q̄tuor. Primum est sp̄ritualium cibor^{um} frequis
sumptio. Mathi. Non in solo pane uiuit
homo. s; in omni ūbo q̄d p̄cedit de ore d̄i.
Sc̄dm̄ s̄t̄e carnis n̄e. N̄d̄ano. Homines
de facili remp̄nit om̄ia. q̄ se s̄m̄p̄ cogit
mortem. Tercium. Sine uene medicatio.
Luce. homo quidā fecit cenā magnam. et
uocauit multos. Q̄tū. famus x̄pi et s̄i
or^{um} pensatio. Tercius. Recordare paup̄taris.
et transgressionis mee. abstinenti. et fellis. **De**
Luxuria est de imundis **Luxuria. pp.**
ueniens desidijs. lubrica mentis et carnis po
stulatio. Item luxuria est libidinose intup
tans appetitus. et intelligas h̄c appetitū. q̄
est ex consensu rationis. quia talis apper
tus est mortale pecc̄m. Dicit^{ur} etiā mortale.
q̄ndo ratio n̄ cohibet huiusmodi appetitum ē
poss^{ibile}. Distēte luxūe sunt octo. Prima ē
fornicatio. que ē solū cū soluta. Secūda. me
tuum. q̄d fit in uaga libidine cū diuis
sectando. n̄ cū publice uenā

in concubendo. Tercia adultium q̄ conjugalis cho-
 rus maculat. Quarta stuprum q̄ virginalis
 integritas corrumpitur. Quinta sacrilegium
 q̄ continentia deo dicata ledit. ut in religio-
 sis & clericis in sacris ordinibus. & in hijs q̄ uocentur
 uocantur continentie. Sexta incestus quo vincu-
 lum sanguinitatis. ul' affinitatis. ul' par-
 nitatis corrumpitur. Septima peccatum contra
 naturam. siue sodomia. q̄ naturalis usus co-
 eundi p̄iuratur. Nota qd̄ aliquid est contra
 naturam. spectet aliquid contra naturam generis.
 Primo in omne peccatum mortale est contra na-
 turam. q̄a in rationali creatura remuneratur
 s̄uadetur. contra omne peccatum mortale. Sed
 s̄cdo in peccatum sodomie est contra naturam. q̄a
 n̄ solum in homine. s; etia in brutis diuisi-
 sexus inueniunt in coitu. Unde si alio m̄
 fit contra naturam generis est. Octaua e libi-
 dinosus coitus conjugalis. qui multiplicat ac-
 cipit. Coitus autem conjugalis. aliter licitus.
 aliter fragilis. aliter impetuosus. Licet t̄plici-
 ter. unus. quando fit causa plus ad cultum
 dei. uel causa reddendi debitum. ul' causa
 fornicationis uitande. n̄o in se s; in iuge
 s̄am est peccans. s̄cdo uultu. iuris caute.
 in hijs n̄ dicitur esse peccatum. Fragilis. quando
 fit causa delectationis. & tunc distinguitur.
 quia si amor illius delectationis p̄ponitur deo.
 peccatum est mortale. Si t̄o postponitur. ueniale. In-
 petuosus est. qui ex sola libidine pueniens.
 metas honestatis & rationis excedit. & fit
 quinq; modis. Primo. causa faciende libidinis.
 p̄metritas blandicias. s̄cdo. cu fit contra
 naturalem modum. t̄cio. cu fit tempe phibito.
 q̄rto. cu fit loco phibito. Q̄nto. cu accedit ad
 pregnantem uicinam partui. ul' que est in
 fluxu menstruo. Sicut luxurie s̄cdo Gregori-
 um fit octo. Prima est coitus n̄ritus. quia
 s̄cdo Augustini in ope luxurie tota ratio

absorbetur. S̄cda. inconfidatio mortis et in-
 firmi. Tercia inconstancia. scilicet ad cogitandum
 & desiderandum. ut n̄ illud. nunc illud. Jura.
 amor sui. quo quis desiderat longam uitam. ad
 hoc ut expleat uoluptatem suam. Quarta. p̄ci-
 pitatio. qua quis precipitans currit ad pec-
 candum. exponens se periculo mortis p̄ter
 luxuriam faciendam. Sexta. odium dei. qd̄
 fit. q̄a deus abstrahit. & punit eos. q̄ delectas
 carnis secuntur. ad quas declinat luxuria. Sep-
 tima. affectus presentis seculi. appetit homo-
 rum. delectas. sanctatis. fortitudinis. & hu-
 imodi. p̄ que luxuriosus sine sui consequit
 Octaua. despectus sui seculi. que e diffidentia.
 uenit. & gl̄e consequende. eol̄ est sibi luxurie
 stimulare. Luxuria nocet multipliciter. Deo
 est inimicosa. q̄a templum dei inquinat. De-
 monibus placida. Job. Behemoth dormit in
 locis humentibus. Substantiuo. p̄o nocua.
 Ap̄ls. U' fornicat in corpore sui peccat. Peccatum
 scandalizat. Osee. Facti estis laqueus spe-
 culationum. & rete expansum super montem thabor.
 Anima p̄iam dampnat. In s̄cdo lib' Reg' 22
 No recedet gladi de domo tua. h̄ dicitur ad
 dauid p̄ter B̄abee. Ultimo dno sub e.
 scilicet. carni & sensualitati. Genesi. q̄a obedis
 t̄ uocem uxoris tue. plus qm mee. maledicta
 terra in ope tuo. Mentem infatuat. Osee. Uini
 & mulier aufiunt cor. Remedia luxurie s̄nt
 occasionis fugere. Job. P̄pigi sedus cu oculis
 meis. ut ne cogitarem quidem de uigine. Ec-
 cliastrici. U' tetigit peccatum inquinabitur ab ea
 Cothastri. U' tenet eam. quasi q̄ amplexa-
 tur scora. Mortis extreme cogitatio. P̄-
 ubys. fili memorare nouissima tua. & in
 eternum n̄ peccabis. De se n̄ presumere. quia
 occidit dauid sanctissim'. Salomon sapientis-
 sim'. Samson fortissim'. Frequenter se occu-
 pare. Ieronim'. Semper aliquid operis factio!

ne te diabolus inueniat ociosum. Carne
domare. **Marci.** Demoniū hoc n̄ erit nisi
i oratione. ⁊ ieiunio. Temptationi in p̄nci
pio resistē. **Benefi.** Ipsa contēt caput tuū.
Quādo **Septē** **vitia** **sunt** **mortalia** **uel**
omnia **peccata** **predā.** **venialia.** **xxij.**
Quāmus **semper** **sunt** **peccā.** nō tam **semper**
sunt **mortalia.** **Vnde** **videndū.** quādo **unū**
quodq; **sit** **mortale** **ul'** **ueniale.** **Vana** **iḡ**
glā **ex** **genē** **est** **ueniale.** qd̄ **genus** **op̄is**
sumitur **ex** **obiecto.** **Vanū** **autē** **scdm** **se** **n̄**
est **obiectū** **mortalē** / s; **uenialis.** **Vnde** **cū**
vana **laus** **sit** **hui'** **peccā** **obiectū.** patet
qd̄ **n̄** **semper** **est** **mortale** **peccm.** **Erō** **tamē**
vana **glā** **mortalis** **duplici'** / scil; **ratiōe**
finis. **pp̄** **qm̄** **laus** **appetit.** **Item** **ratiōe**
op̄is. **in** **quo** **laus** **querit.** **Cura** **p̄mum**
ergo **dicendū.** **quod** **quaduplici'** **laus** **ap**
petitur. **Primo** **ad** **uitandū** **malum** **infa**
me. **sic** **Samuel** **se** **laudauit.** **Primo** **lib** **regū**
Comisatus **sunt** **oīa** **vob** **ab** **adolescētia**
mea **usq;** **ad** **diem** **hanc.** **ecce** **p̄sto** **sunt.** **loq̄**
num **de** **me** **utrum** **uicem** **aut** **asinū** **cū**
qm̄ **tulim.** **si** **op̄ssū** **aliquē.** **de** **manu** **cuiq̄m**
accepi **mun.** **Secūdo** **pp̄ter** **utilitatē** **aliquā.**
ut **est** **glā** **dei.** **ul'** **edificatio** **p̄ximi.** **sic** **pau**
lus **se** **laudauit** **in** **scda** **ep̄la** **ad** **cori**
thios. **Si** **glari** **oportet.** **que** **infirmitatis**
meē **sūt** **glabō.** **Na** **et** **si** **uoluō** **glari** **n̄** **ero**
insipiens. **uicem** **enī** **dicam.** **Nihil** **enī**
mun' **fecit** **ab** **hys** **qui** **sunt** **sup̄** **modū** **ap̄li.**
Scio **pp̄** **lucrum** **auaritiē.** **sic** **pharisei** **q̄**
comedebant **domos** **uiduaz** **simulantes**
longam **oratiōē.** **Matthi.** **Quōpp̄** **aliquē**
actum **uenialis** **peccati.** **sicut** **quādo** **quis**
laudari **uult** **eo** **quod** **in** **laude** **ueniali**
delectet. **Primo** **est** **prudētiē.** **scdm** **est** **ka**
ritatis **dei** **⁊** **p̄ximi.** **Scium** **peccm** **morta**
le. ⁊ **idem** **intelligat** **quādo** **cūq;** **peccm** **morta**

le **ponit** **finis** **aliqui** **op̄is.** **Scium** **ē** **ueni**
ale. **Sequit** **scda** **causa.** **quare** **vana** **glā**
sit **mortale** **peccm** **ratiōe** **op̄is** **p̄** **qd̄** **laus**
querit. **p̄** **op̄a** **illicita.** **quādoq;** **p̄** **op̄a** **indif**
ferentia **ex** **se.** **quādoq;** **p̄** **op̄a** **uirtuti.** **Si** **p̄**
mo **m̄** **sic** **est** **tale** **peccatū.** **quale** **est** **illud**
illicitū. **scil;** **mortale.** **ul'** **ueniale.** **Scdo** **m̄.**
sic **est** **peccm** **ueniale.** **si** **scdo.** **ut** **est** **habere**
diuitias. **ul'** **uestes** **p̄ciosas.** **cū** **abusu** **tali.**
in **laude.** **uirtutamen** **si** **talia** **sūt** **de** **se** **ordi**
nata. **ut** **sunt** **ocasio** **tamē** **peccā** **mortalis.** **si**
si **mulier** **cū** **oenatu** **meretricio** **ad** **captendē**
animas **p̄paretur.** **ul'** **si** **factum** **illud** **illicitū**
est **ex** **phibitione** **superioris.** **ut** **torneamenta** **⁊**
huiusmodi. **cū** **accedit** **p̄ceptū** **ecclie.** **sic** **sūt**
peccata **mortalia.** **Si** **scio** **m̄** **laus** **querit.**
scil; **p̄** **op̄a** **uirtuti.** **hoc** **est** **duplici'** / **quia**
ul' **appetitus** **laudis** **adiungit** **op̄i** **uirtus.**
tamē **incidens.** **sicut** **stringit** **in** **cantu.**
ul' **in** **p̄dicatiōe.** ⁊ **tunc** **quādoq;** **ueniale** **ē.**
Vlaus **est** **finis** **p̄ncipalit'** **structus** **op̄i** **uirt**
utis. ⁊ **op̄ant.** **ita** **qd̄** **ibi** **constituit** **finē**
ultimū. ⁊ **sic** **est** **mortale.** **q̄a** **tunc** **inheret**
ei. **ut** **fini** **ultimo.** **Nota** **qd̄** **ma'** **est** **peccm.**
glari **de** **bonis** **sp̄rialib'** **qm̄** **de** **temporalib'**
q̄a **mun'** **habent** **motū** **qd̄** **mun'** **apparet**
extra **qm̄** **temporalia.** **Inuidia** **est** **mortale**
peccm **ex** **suo** **genē.** **q̄a** **cū** **inuidia** **scdm** **rem.**
sit **dolō** **de** **alieno** **bono.** **constrat** **directe** **ka**
ritati. **que** **n̄** **emulat.** s; **congaudet** **uirtuti.**
Karitati **uō** **nihil** **est** **contrariū.** **nisi** **peccm**
mortale. **tamē** **illud** **qd̄** **ex** **genē** **est** **mortale.**
peccm **potest** **esse** **ueniale.** **inquitum** **in** **p̄mo**
motu **ḡstio.** **ul'** **ext'** **ratiōe** **sua** **ḡstio**
Dolō **etiam** **de** **alieno** **bono.** **potest** **ē** **quad**
plex. **quia** **ul'** **est** **p̄mo.** **p̄mus** **mot'** **ex** **nata**
ueniens. **sicut** **quādam** **natalib'** **inuidi** **sunt.**
⁊ **hoc** **nullū** **est** **peccm.** **cū** **nullo** **m̄** **sit** **in** **po**
testate **n̄a.** **Vel** **est** **scdo.** **p̄mus** **mot'** **quādo**

scilicet appetitus sine completa deliberatione tali passione afficitur. et sic est veniale peccatum. vel est actus voluntatis cum deliberatione. et sic est mortale. vel trahitur per intentionem extra suam rationem. ut quando dolor de alieno bono surgit ex bona causa. scilicet cum quis dolet de temporali bono alterius. quia videtur illud redundare in detrimentum anime illius. vel etiam in detrimentum immunitatis. et talis dolor bonus est. quia maius bonum magis est appetendum. Nota quod per dolorem boni comprehenditur gaudium de malo quod ex ipso creatur. Ita ex suo genere est mortale peccatum. quia secundum Cassianum. Ita est motus animi. irritatus ad penam provocanti inferendam. Talis autem contrariatur caritati. que non irritatur. non cogitat malum. Ita igitur dicitur iram zelus. que est detestatio iniqui. hoc non est peccatum. sed perfectioris. postquam etiam per hunc modum sibi quis nascitur. sic dicitur glossa. Irascimur. et nolite irasci. Quod est inquit homo penitens. nisi irascens sibi. vel dicit remissionem affectus. circa proximum. per quoniam non dolet de malo proximi. nec gaudet de bono illius. licet etiam non doleat de bono proximi. non gaudet de malo eius. sed est indifferens. et sic non est mortale. sed imperfectio caritatis. Unde aut dicitur actualis impatientia. absque appetitu vindictae. et hoc tripliciter. quandoque enim hoc est a natura. sicut in melancholicis. in quibus secundum philosophum. ita mordeatur natura. propter quod semper sunt turbulenti. et sic nullum est peccatum. cum sit motus naturalis. quandoque est ab appetitu indeliberato. et tunc est veniale. sicut alii primi motus. quandoque est a voluntate deliberata. et tunc est mortale peccatum. Accidia ex genere veniale peccatum est. quia secundum Augustinum. Accidia est reditus in bonum. hoc autem non opponitur caritati. Sed dicitur diminutione fervoris caritatis. in quo consistit esse

veniale. Istud ergo non est motus naturalis. et sic nullum peccatum est. vel est motus appetitus stridentis de opere spirituali laborioso. et sic est veniale. quoniam appetitus sit deliberatus. quia sensus in veniale non est nisi veniale. De cidia vero sicut dictum est. ex genere. et per se est venialis. Vel si reditus redundat in obmersionem boni. vel difficultatem aggrediendi boni. dicitur in desperationem. tunc tam accedit ad peccatum in spiritu sancto. et si reditus creverit. quod etiam ducit in reditus vite. intantum. quod nunciat sibi manum. tunc iam similis erit iudei qui laqueo se suspendit. Quarta secundum Lullium. est immoderatus amor habendi. Hec igitur consistit in habendo. in appetendo. in accipiendo. in retinendo. Sed primo in hoc fit quinq; modus. Nota de defectu. scilicet primo quia appetit aliena. appetitu impleto qui procedit in opus. si est facultas. sic est mortale peccatum. Secundo quia appetit illicita. voluntate completa. licet si aliquis indignus. conatur beneficium ecclesiasticum adipisci. sic tamen est mortale. Tertio. quia appetit talia sive sint aliena. sive illicita. cum voluntate conditionata. scilicet si possit habere sine offensa dei. et iniuria proximi. et tunc vel nullum. vel veniale peccatum est. sive talem conditionem actualem addat. sive habitu alio eam intendat. Quarto si simpliciter appetit habere superflua. et hoc appetitu suffocante mentem. sive a cura. sive consideratione divinum. et hoc est mortale peccatum. Quinto si superfluo amore inheret temporalibus. tamen infra dei amorem. hoc est veniale. Si autem avaritia consistit in accipiendo. hoc tripliciter. quia aut accipit res iniuste quocumque modo. et tunc est mortale peccatum. vel accipitur res per tale opus. vel artem. vel officium. quod per se mortale peccatum est. si etiam esset

fine lucro. et tunc est mortale. **¶** Acquirat
haec propter illicitam. que est veniale peccatum
ut cum aliquis iocosa uerba proponit ad lucrum.
tam salua honestate. et hoc est veniale. nisi
aliquis propter delectationem dissolutionis. talibus
det se totaliter. tunc enim est mortale. **Dico**
autem propter delectationem. quia si aliquis propter ne-
cessitatem pro talia sustentatione conquiret.
cum aliam artem lucrosam nescierit. non reputa-
rem eum in statu dampnandorum. **¶** Si autem
confisitur auaricia in retinendo. hoc potest
esse quatuor modis. **¶** Primo. quia retinet scien-
ter ea que restituere tenetur. et animo reti-
nendi. et hoc est mortale peccatum. **¶** Secundo. quia reti-
net ea que ad necessitatem suam pertinent. et
suorum. scilicet. quod decet suam dignitatem. hoc
non est peccatum. **¶** Tertio. quia retinet superflua. respi-
ctu utriusque iam dictorum. et hoc tempore extreme
necessitatis alicui. sic est peccatum mortale.
¶ Quarto. quia retinet superflua. etiam contra exte-
riorem necessitatem ex insatiabili cupiditate.
sic est mortale peccatum. **¶** Preceptum autem
signum talis affectus est. quod quis potest possi-
dere res suas apud se. quam utiliter alijs dis-
penseret. **¶** Quinto. cum res superflua quodam ex in-
ordinato amore temporalium. pro quibus modicum
differtur a medio largitatis. saluo tamen
statu virtutis. sic est veniale. **¶** Nota quod
auaricia ex genere est mortale peccatum. quia
ab apostolo idolatrie comparatur. nisi quod sit de
specie illius peccati. cum non habeat actum eius.
sed quod aliquid simile facit idolatrie. scilicet
seruendo potest creaturam. quam creatori. **¶** **Bu-**
la ex genere est peccatum veniale. quia appetit
comedendi. ex sua ratione. non subiacet
directi voluntatis. **¶** Bula est immoderatus ap-
petitus comedendi. quod potest esse quatuor
modis. **¶** Primo. si est ibi appetit cibi. et
hoc nunquam est peccatum. nisi etiam delectatio con-

sequens est peccatum. in quantum ordinatur contra de-
fectum sibi contrarium. **¶** Hec enim primum nata
haec sunt. in quibus nec est initium. nisi deni-
tum. **¶** Secundo. si appetitum necessitatis adiu-
gat appetitum delectationis. et uoluptatis
in cibo. et hoc est veniale. **¶** Tertio. si ibi est
transgressio precepti. ut aliquis soluat sine
necessitate reuinctum ecclesie. uel quando re-
grosius comedit carnes cum sit in suo ordi-
ne. prohibitu sub precepto. sic est mortale. **¶** Item
si appetit comedendi est cum libidine. ut qui-
do nimio affectu. et finaliter affectus ad hoc
delectationi cibi. et hoc est peccatum mortale. **¶** Si-
to. si ducit ad consuetudinem talem. que facit
totam uitam hominis huiusmodi delectationibus
deputari. hoc tamen uicina sit peccato mortali.
¶ Nota. quod ebrietas ab apostolo inter mortalia co-
putatur. tamen quandoque est veniale peccatum. ut
quando uel necessitate quis accipit secundum
mensuram preceptibilem. quando uero quis egreditur
mensuram preceptibilem. secundum rationem bene
ordinatam ad discernendum. et hoc in tali men-
sura nostra. uideatur esse cum effrenata libidine.
quando hoc deo proponit. peccat mortaliter. **¶** Si
quis autem alium inebriat. ita inuitans ad
potum. ut intendat statum mentis euertere. et hoc
facit in eum nocuum. peccat mortaliter.
quia magis aufert ei. quam si aufert ei aliquid
temporale. quia usum rationis ei aufert uel
tollit. **¶** Luxuria. ex suo genere est mortale
peccatum. quia est contra illud preceptum. **¶** Non
mechanice. **¶** Concupiscentia luxurie distin-
gitur in septem modos. **¶** Primum est modus.
cum concupiscentia consistit in primo motu ta-
tum. et sic est veniale. **¶** Secundus cum consentis
sequitur in delectatione. licet non in opere. et
sic est mortale peccatum. **¶** Tertius. cum consentit
in opere. et sic in sum est mortale peccatum. **¶** Quartus
cum concupiscentia non solum tenetur corde.

si patitur uisum. et hoc tamen mortale peccatum est. **M**acher. Q. in uisum mulierem ad concupiscendum eam. iam mechatus est eam in corde suo. id est ad hunc finem utendum mulierem. ut eam concupiscat. qd scdm Augustin. hoc iam non est utillare. s; plene uentare libidini. Bene dicit ad concupiscendum eam! qd si aliqs uidet mulierem ut rem pulchra. et ultra non procedit. ul nullu est peccatum. ul solum peccatum curiositatis. **Q**uod modus est in stultis loquor. ut cum qis mulierem peccatur. ul ppter libidine habet cu ea familiaria colloquia. mortale peccatum est. **S**extus modus ab aplo uocatur turpitudine. gloriatio. in oculis et amplexibus. hoc est etiam mortale! et intanto grauius peccatum. qm tunc magis p talia libido accendit. ppter nimiam approximationem ad ignem. Nota uo qd tangere mulierem pced intentionem. non est peccatum. Similiter tangere mulierem cum intentione. s; ex necessitate. s; tangere ex libidine. ul osculari ad se si pertinentem. est mortale. **S**eptimus modus est. cum concupiscentia procedit in opus. et hoc est etiam mortale. Nota quod est differentia inter primos motus generatiue. et nutritiue. qd primus motus in generatiua semper peccatum est. nisi p sacramentum matrimonij excusetur. s; non semper in nutritiua. qm potentia concupiscentis in nutritiua non tam corrupta est sicut in generatiua. De hac materia reqire sup titulo proximo de speciebus luxurie.

Quoniam De Peccato in Spiritu Sancto. scilicet. xxxij. **O**mne peccatum sit contra deum tunc et unum. a propter tam dicitur. aliquid peccatum in patrem esse. aliquid in filium. aliquid in spiritum sanctum. In patrem enim peccatur ex in potentia. in filium ex ignorantia. in spiritum sanctum ex malitia. hoc est quando uoluntas potest. et scire resistere alicui malo. et tamen ex sola malitia in

lud eligo. Peccatum in spiritum sanctum procedit merito ex iniqua uoluntate liberi arbitrii. et dure impugnat gratiam spiritus sancti. et ideo non habet colore excusationis. qd quantum ex se est. dure impugnatum est. medij et remedij p qd habet remissio fieri potest. Peccatum in spiritum sanctum irremissibile est in hoc seculo et in futuro. non quia dimitti non possit. s; qd raro dimittit. aut uix in hoc seculo. qd ad culpam. Item quia raro aut nunquam dimittit in futuro quantum ad penam. Item quia non legitur dimissum propter quod dicitur irremissibile. sicut melchisedech dicitur sine patre. quia non legitur de eius patre. Item quia aduocatur sicut remissionis. scilicet spiritum sancto. Item propter innocentiam hominis. quia uix potest se ipsa uocare ad gratiam. qm tanta moles peccati premit. Sciedum. qd hoc nomen irremissibile sumitur tripliciter. scilicet negatiue. ut quod nullo modo potest remitti. hoc in peccatum angeli et dampnandorum est irremissibile. Item punitiue. ut quod non habet congruentiam ex se qd utrum remitti debeat. hoc ex congruo dei positione peccatum remitti. hoc in quodlibet mortale peccatum est irremissibile. Item contrarie. scdm habent aliqua peccata contrariam dispositionem ad non remittendum. hoc in peccatum in spiritum sanctum est irremissibile. quia strariatur gratie remittenti peccatum. et hoc per desipationem. ul presumptionem. ul alias species huius peccati. Sex sunt species peccati in spiritum sanctum. scilicet desipatio. presumptio. impugnatio iuratis agnate. inuidencia fratris gratie. obstinatio. finalis in penitentia ipsi. hoc numerus sic accipitur. In remissione tamen sunt. uidet ipse remittens. ille cui remittit. ac dispositio remittendi in eo cui remittit. In ipso remittente duo sunt. misericordia. et iustitia. qm pmiu est desipatio. qm scdm presumptio. Item in eo cui

remittit duo s̄. dolor de missio. p̄positū
de n̄ mittendo. Ita p̄mū. est obstinatio/
una s̄d̄m. finalis impenitentia. Preterea in
eo cui remittit. dispositio duplex est. scilicet
cognitio ueri. et amor boni. Con̄t̄ p̄mū. est
ipugnatio uirtutis agnate. con̄t̄ s̄d̄m. iūdi
a fratne gr̄e. **De finali impenitentia.** nota
q̄d s̄t duc̄ r̄m̄uatiōe p̄cc̄i usq̄ in finem.
sic in omni p̄cc̄o in q̄ q̄s d̄cedit. ē finalis
impenitētia negatiue. s̄ finalis impeniten
tia. p̄ut est uia sp̄c̄i p̄cc̄i in sp̄m sc̄m.
ut h̄c sumit̄. d̄r̄. p̄positū nō penitendi.

Pecata cordis **Enunatio P̄cc̄oꝝ. xxiiij.**
s̄t̄ h̄c. cogitatio. delectatio. ḡsensio.
desid̄ium mali. uoluntas p̄uasa. infidelitas.
indecus. p̄sumptio. des̄p̄atio. tim̄ male
humilians. amor male accendens. suspi
cio. inuidia. ira. odiū. timere serulit̄. ex
ultatio in aduersis. p̄c̄m̄. cont̄p̄t̄ paup̄e.
ul' p̄cc̄oꝝ. p̄sonaz acceptio. p̄fidia. affect̄
parentū carnalis. inepta leticia seculi. f̄
licia. impacientia. auaricia. sup̄bia. p̄plexi
tas. obstinatio. malicia. redium boni. acci
dia. inconstantia. impenitentia. penitente
dolor. q̄a n̄ fecit ampl̄ mali. ypocrisis. am̄
placendi. timor displicendi. recundia de bo
no ope. am̄ p̄uatus. sensus singularis. am
bino dignitacū. n̄temp̄t̄ admonitionum.
inuidia. uana gl̄a de bonis nature. forme.
ul' gr̄e. recundia de paup̄ib' amicis. **Pec**
cata oris s̄t̄ h̄c. **Crebra iuratio.** p̄uiri.
blasphemia. nom̄ d̄ni ir̄uēnt̄ assumē.
uirtutem d̄ni impugnare. d̄m̄. instruere.
ira d̄m̄ m̄murare. ir̄uēnt̄ horas dice.
detractio. aduatio. m̄datum. uitup̄m̄. ma
ledictio. infamatio. n̄entio. iminatio. in
pugnatio uirtutis agnate. ipugnatio kari
tatis fratne. s̄minatio ire. p̄ditio. falsum
testimonū. mala uisita. traditio obediē

te. derisio. inuere bona facta. in eccl̄is
placitare. ad iram hominē p̄uocare. repre
hendē in alio q̄d ip̄e facit. uaniloquū. stul
tiloquum. multiloquum. p̄ferre uerba uocosa.
ul' sup̄flua. ul' curiosa. iactantia. uerbi
politio. p̄cc̄oꝝ defensio. clamor. r̄fus. cachi
nus. turpiloquum. lenociniū. cantare can
tilenas seculares. in cantu diuino magis
studere uoxe frange. q̄m deuote psalle. in
m̄are. uerba scurrilia p̄ferre. in iusta causa
aduocare. malū m̄dare. **Pecata op̄is s̄t̄**
h̄. f̄ula. lux̄ia. eb̄etas. sacrilegiū. symonia.
s̄c̄r̄ilegia. uolatio dice. sollempniū. indig
ne iminucare. uotoꝝ fractio. apostasia.
dissolutio in diuino officio. scandalizare a
lios exemplo suo. p̄ exemplū corrip̄e. ledē
hoiēm in reb'. ul' in p̄sona. ul' in fama. fur
tum. rapina. uisura. deceptio. lud'. uendit
o iusticie. **Exactiones.** thelonia iusta. au
cultare mala. uoculatoꝝ dare. necessaria
sibi abst̄h̄e. sup̄flua s̄d̄re. ul' uires cupi
am aggredi. p̄uēnt̄ p̄c̄andi. recundatio.
simulatio. tenē officii ad q̄d n̄ sufficit. ul' q̄d
sine p̄cc̄o n̄ agit̄. coꝝzare. nouitates inuen
re. maiorib' rebellare. minores opp̄m̄. deli
quere uisu. auditu. gustu. tactu. olfactu.
osculis. nutib'. uicib'. mandatis. s̄c̄r̄is. cur
stantas agguātes admittē. q̄ s̄t̄ temp̄. mo
d'. lex'. numer'. p̄sona. moza. scientia. cras
tēptatioem p̄uenire. seip̄m ad p̄cc̄and'
cogē. **Pec** cata obmissionis s̄t̄ h̄. de d̄o n̄
cogitare. ip̄m n̄ timere. ul' amare. gr̄as d̄
beneficis n̄ agē. opa q̄ q̄s facit ad ip̄m
n̄ ref̄e. de p̄cc̄is suis sic' debet n̄ dolere. ad
gr̄am recipiendā se n̄ p̄parare. gr̄ā accep
ta n̄ uti. n̄ eam seruare. ad inspirationē
diuinā se n̄ m̄tere. uoluntatē suā. uolū
tati diuine n̄ conformare. ad orationes di
cendas n̄ attendē. orationes dicendas ob

mitte. ea ad que tenet ex uoto. ul' precepto. ul' officio. negligē. in mune. 7 confessione. semel in anno nō expedire. nō honorare parentes. scipm nō recognoscē. 7 reprehendē con scientiam. negligē. ecclesiam 7 pdicatio nes frige. temptationib nō resistē. peniten tias inunctas negligēt. face. ea que sta tim facienda sūt differre. bonis pximo nō congauē. malis ei nō condolare. iniurias ei nō remitte. fide pximo nō seruare. 7 bene ficus ei nō respondere. delinquentes nō corripē. lites nō sedare. ignorantēs nō instruere. afflic tos nō consolari. admonitionib nō auertere.

Explicit Lib' Ter' de Eor' capite peccati. Incipit Pro

logus i' libru' Q'rtu'. **Q**uia d's d'ns verū est pncipiū ef fectū in creatione. sic est redemp tūū ul' relectūū in redēptione. 7 pfectūū in retributione. qm sicut pat' omnia crea ut p ubum incarnatū. **P**orro cura in carnatione xpi talis fuit ordo. Saluta tio angelica. responsio uirginea. scifica tio matna. conceptio diuina. de quibus mē est agendum. **Explicit Prologus.**

Incipit Annotatio Cap'or' Lib' Sequ'ntis. i.
 De salutatione angelica. **D**e respon sione beate uirginis. **D**e sanctificandē matna. **D**e conceptione dīca. **R**ationes incar nationis xpi. **D**e modo incarnationis. **D**e uino ne natē assūptē. **D**e uirtute incarnationis. **D**e inuicibil' cura incarnatione. **D**e natui tate dñi. **D**e circūcisione dñi. **D**e baptismo dñi. **D**e plenitudine grē xpi. **I**tem de plenti tudine xpi. **D**e uero xpi. **D**e uoluntate xpi. **D**e defectibus q's xps assūpsit. **D**e passione xpi. **D**e effectu passionis. **D**e cruce xpi. **D**e descē su xpi ad inferna. **D**e resurrectione xpi. **D**e

^{xviii.} ascensione xpi. ^{xviii.} De consētu xpi ad patē dextram. **F**uit Annotatio Cap'uloy. **I**ncipit **Lib' Quart' qui insēbit de Humanitate xpi Cap'lu' i. De Salutatione Anglica.**

Illius est Gabriel. qui fuit de ordine angloz. ad maria uir ginem. cui ad sensum appa ruit in uisioe corporali. quā uis ei loqueret

locutione spūali. Ad istud notabile sac nūm. nūti' debuit esse angel'. pter tria. Primo pter cognationē uirginita tis ad angelicam natām. Scdo pter ordi nem pditionis humane. q'a sicut uenit diabol' in serpente ad mulierē. ita hic d's uenit p anglm ad uirginem. ut sic ex opposito medicina respondet morbo. et reparatio lapsu. ac remedū nocumto. Tercio. quia sic illa grā reparatio fuit natē humane. sic fuit ruine angelice. Unde inuim beneficio. inuim utraq natura debuit ministrare. Diuiditur saluatio beate uirginis in tres partes. Primā partē incepit angelus. Aue grana plena. dñs tecū. scdam subumxit Elisab. cū ait. benedēs fruct' uentis tui. tēiam apposuit ecclesia ut nom' beate uirginis in reuerentia haberetur. nā maria nō est de textu. **I**sta saluatio mīdabilis est in quatuor. Primo p' auctoritatē. quia nullus est a deo. Scdo p' nūtiū. Nō enī homo dignus fuit hoc nūtiare. s; angls. nec quilibet angel'. s; Gabriel. tēio ab ea que saluatur. quia uirgo. n

S. machi. sic tota uenit. 7 renouatur p' ubi.

gualē. & pūtatē ad peccandū tam uenialit' qm mortalit' & talis fuit in beata uirgine. Et sciendū quod licet grā scificatio nis in utro. sit qntum ad essentiā maior. qm sacramentalis. tam qntū ad aliq's effēs maior est ista. qā baptisim' impūnit' ca radem. & apit' ianuā regni celestis. et habitat ad alia sacramēta. quoz nihil factū scificatio in utro ex se. tam grā scificatio nis in utro pōellit in h' grām bap tismale. quia talit' scificatus nō potest peccare mortalit'. & ad uenialia min' decli nat eū fomes. p' qd' minora & pauco ra uenialia mittit. & tal' grā fuit i Jo hāne baptista. & ideo nō inuacū gratiā dei recepit. fugit societate hominū. et arctissimā in se penitentiā tenuit. ne le ui saltē maculare uitā sanctē possit. Pa ter ig' quod in sanctificatione in utero. fertur grā media. ut grām bap tismale. & grām plene firmationis in pat' a. que habet nūctū sibi sine ultimū ad firmationē uō pfectam tā puenit p'mū. est inseparabilis nūctio ad dñm. sed est inflexibilis subiectio potēciay infioz sub impio rationis aīe. t'cum ē indillocabilis & actualis uisio totius hominis in dñm. qñdo homo diuina dul cedine affect' ex toto corde. ex tota aīa. ex omnib' uirib' suis. semp' actu tendit in dñm. & quodēmp' aliud qntum in eo re huet d's. P'mū hōz habet quā scifica tionis simplicit'. scilicet ut null' q' ei' particeps fuit possit peccare mortalit'. Sed' habuit uirgo maria. & ideo nō uenialiter uquam peccauit. sic dicit Augustin'. T'cū autē nō uenire potest gratie uirgo. eo quod h' ex dei fructione creatur.

que tant' est in pat' a. Tres sunt scifica tiones maris dei. P'ima fuit scificatio in utro. & h' habuit tres effect'. originalit' culpe expiationē. grā infusionē. fomi tis extinctionē. qd' nō possit in aliqd' pccm donec licet tam ipse fomes manet scdm es sentiam. S'cda fuit in sps sc'i obumbratioe. & filij dei reptione. que trib' p'missis ef fectib' duos sup'addit. scilicet omnimodam fomit' extinctionē. & confirmationē in bono. ita qd' que pius potat nō pecca re. in nō possit peccare. Hos duos effēs exp'stit angelus. In ex capitulo p'mo. Sps sc's sup'uenit mte. qd' p'mū. & uirtus altissimi obumb' e'. quo ad scdm. Ita uō firmatio nō fuit libi arbitri ablato. si ei' p' grām completio. P'erea sps sc's sup'uenit in eam nō solū ad sanctificā dum. si etiā ad fecundandū. cui' uirgine uirgo rexit. uirgo pepit. & post partū uirgo p'mansit. Tercia sanctificatio fuit in filij habitatione. q' nouon' m'ib' in utro ei' mansit. & hys omnib' p'cedis duos ef fectus addidit. Vn' fuit. qd' omnes disposi t' fomit' sublatē fuerit. sicut qñdo morib' curatus est. adhuc manent' m'itidum reliq'e curande. S'cda fuit. dedicatio diuina. ita qd' etiā licet uisib' mundi eā aptari est. impossibile. qā tunc nō solū mens. s; etiā corp' huc diuinitatis resplendunt. ut signa tum ē Izedhele. Porta h' clausa erit. nō aperit'. & uir nō transiet p' eam. qm dñs d's isrl' ingressus est p' eā erit q' clausa p'net ut. Ex p'ceditis collige. quod fomes et p'sonam inficit' & naturā. P'sonā quide' inq'ntum ad malū p'nā facit. ac stimu lat' ad peccatū. Naturā uō. qā carnē inficit'. p'nt' ē p'cipuum ad carnē altam. Sed

beata virgo in prima sanctificatione
que fuit in uero mundata fuit ab origi-
nali peccato. inquitur fomes respicit pro-
nam suam. quia nihil in persona sua pur-
gandū remansit. In secunda uero sanctifica-
tione. que fuit quando spiritus sanctus superuenit i-
eā. purgata fuit a fomite. pro ut ipse fo-
mes naturam respicit. in comparatione
ad plenam purgandam. non ope nature. sed ope
spiritus sancti. remotus fuit essentialiter. propter quod
pater ab ea separanda in tempore christi de
fomite nihil habuit. sicut nec mater. No-
ta simili ex predictis et sequentibus. quod be-
ata virgo ex prima sanctificatione excelle-
bat puritate omnes baptizatos. Et secunda
excebat omnes. etiam puritate adde quam
habuit ante peccatum. propter confirmationem.
excebat angelos. quam illi non crescere
possunt in primo substantiali. sic nec
decretere. sed beata virgo profice potuit i-
merito. et non deficere. Puritas in beata virgine
fuit quadruplex. in qua nulla creatura se
potuit comparari. Prima est puritas sancti-
ficationis in uero. Omnis enim creature ra-
tionalis puritas. uel est nature. ut in an-
gelis. uel est gratie gratis date. ut fuit in
nocentia primi statum hominis. uel est gratie.
gratui facientis. et ista tria sunt maioribus aliis
duabus. unde cum in illa specie sanctificatio
matis fuit superior. patet quod uincit pu-
ritate omnis creature pure. Secunda est puri-
tas innocentie in uero. in qua similiter excel-
lit. quia uixit sine omni peccato. et hoc oportu-
it esse maxime gratie. que non solum naturam
ipsius proficit. sed etiam super lege nature corrup-
te. extollit. Tercia est puritas uirginitatis
castitatis. in qua excellit etiam angelos et homines.
Angelos quidem. quia secundum Ieronimum hoc

optinuit puritatem castitatis. quod magis
est necessitatis nature. Item excellit in his
homines. quia primum exemplar fuit huius
integritatis. Psalmista. Adducunt regi vir-
gines post eam. propterea ei offerunt. Preterea
ostendit illud alia ratione. quia summa hec est
puritas. que peccati potest sui contrarium
secum pati. quam possit uolari. et talis fuit
uirginitas domine nostre. que gaudium matris ha-
bens cum uirginitatis pudore. Unde nec
prima simile uisa est. non habere sequentem.
Quarta est puritas sanctificationis. ex su-
perueniente spiritus sancti scilicet presentie dei. In qua
similiter excellit omnem creaturam. Cum enim
est mater dei sit dignitas superior. que pure
create immutare potest. necesse est gratiam
adhuc disponente matris esse omnem creaturam
pure. Oportet igitur privilegium sanctificationis
sue in hac parte. omnem sanctificationem ex-
cedere aliorum. **De Coceptione diuina.**
Mox uero uirgo beatissima assensu ui-
angelis prout dicit. fiat in secundum uerbum
tuum. spiritus sanctus super eam uenit. et filius dei
cepit. Et autem tria simul fuerunt tem-
pore. non natura. Tunc impleta sunt pream-
bula figurarum. et documenta scripturarum. et desi-
deria prophetarum. propter preterita aduentus christi dei ple-
nitudo temporis. Inare autem christus nec prius. non
post uenit. nonnullis sunt rationes. Prima est.
ut ordinem uniuersi non turbaret. Singula
namque suis temporibus fuit. quoniam magis in
maximo dei. scilicet in filii incarnatione. Secunda.
ne fides et spes ex premissa incarnatione
pauerit. si enim tardassent uenire. com-
dite decernerent. et repellerent. si prius ue-
nire non fuit necesse. quia non potest medici-
na spiritualis sine affectu recipientis. Ter-
tia uero summe infirmitate culpe imedi-

ate succederet melioratio! sicut sume acute. statim succedit crisis & sanatio. Iuxta ut homo de lege naturali & scripta penitus quiverat. sicut ait Augustinus. qd si xps statim venisset. diceret homo. qd p lege natam poterat salvari. & superfluum crederet adventu xpi. Similit' dicit' poterat de lege scripta. & compto qd n sic n sic salvari poterat cu omnes ad infos descendunt. ne veni xps qd tunc venit temp' misendi ei. Qnta. n sicut p'mus homo fuit condit' sexta die ad totu' mudi p'prietum. sic ds homo fieret sexta etate ad p'fectioem totu' creatu'. Sexta eni' etas apta est ad exercitium sapientie. ad remissionem culpe! ad nutu' vite eterne. ad t'ntum de statu miserie. ad statum gl'e. & ista notant' in sexta etate. ratione p'fectionis senary. Sexta ratio. qd xps no' debuit venire in p'ncipio temporis. cu' advenit' ess' nimis festinus. n' in fine ultimo. qd tunc fuisse. tard' f' decebat saluatore' int' temp' morbi. & temp' iudicij introducere temp' remediij. Septima. qd decebat ductore' p'fectum tunc se ostēdere. cu' ess' oportunitas c'endi ad bramū. h' est in fine temporis. & n' ante t'minum. ut p' timore' iudicij stimulari. p' spem venie attracti. & p' exempli p'fectioem animati. seq' possim' ducē nr'm. Octava. qd decebat mediatorē. quedā membror' suor' ipm' p'cedē. quedā sequi. Incarnationem xpi multe fige' p'cesserunt & p'phetie. de quib' aliq's assignabim'. Abraham descēdit in egyptu'. Lapis p'ctus est de morte sine manib'. Thuu' egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisu'. Sapientia edificavit sibi domū. excedit colu'pnas septem. Thronū fecit sibi salomon

de eboze grandis. Flouū fecit dñs sup' terram. ferru' circūdabit iuru'. Ionas i mare p'icitur & mare sedat. Stillabunt motes dulcedine'. Descendi in ortu' iucei ut videm poma. malleu' / Well' gedcoms i veri ficat'. Manna seruat' in urna aurea! Uga aaron floruit. Flos de radice yesse ascend'. Emitit' columba de archa noe. Mitte lignu' in aquas marach'. Paradisus plantat'. Moyses pont' in f'icell' ap' scorpem'. Iser' induit ioseph tunicā p' l'ntatē. In sole posuit tabnaclm' suū. Duo viri tuler' botrum in nocte de tra p' missionis. Emitit' ioseph in cistnam. ... Verbs fortitudinis nr'e sion saluator' ponet' in ea mur'. Mitte agnū dñe. Rotare celi desup'. Ascend' dñs sup' nubē leuē & iugdic' egyptū. Misēdia & vitas obmaner' sibi! Carbunculi seme in ornatum auri. simul in unū dives & paup'. Ego p'mus & nouissim'. In karitate p'petua dilexite ideo attraxi te misans. Mitte daniel in lacu leonū. Apparet in camino quart' similis filio dei. Umb' descendit in oologio achaz decem lineas. Ignis apparet in rubo n' comburens. Ezechielem. Solem nubē regam. Ecclesiaste. Qd lucidi sole. & h' de filio di. Psalmista. A summo celo egressio ei. **Racones Incarn**

Per ubum nationis p' p' j. v. Iq' incarnati. facta est humani generis reparatio. n' quia alit' sanari n' potuit. s' null' alius mod' fuit ita q'gruus ipsi reparatoei. & reparabili. ac reparatiom. Congrebat in quā mod' iste reparatoei. q'ntum decebat ostendē suā potentia. sapientia. & bonitatem. Quid aut' potenti' q'm sum

get extrema. siñne distantia. h̄ est cre-
atozem ad creaturam. Magna enī po-
tentia fuit. iungē desparata elemēta. ma-
xime in iunctione illoꝝ ad sp̄m creatum.
maxima nē in iunctione illoꝝ omnium
ad sp̄m increatū. vbi ⁊ maxima ē dis-
paritas. Qd̄ nō sapienti. qm̄ quod ad
p̄fectionē toti immisi. fieret iunctio p̄
mi ⁊ vltimi. h̄ est vbi dicit̄ qd̄ est omnium
p̄ncipiū. ⁊ humane nature. que in opi-
bus sex dies fuit vltima omnium crea-
turaz. Iud̄ etiam beniuolenti. qm̄ qd̄
creatoꝝ terri. noluit se iunūicare reb̄
creatis. ⁊ licet benignitas magna fu-
erit in iunctione sui reb̄ omnib̄ per
p̄sentia. maior qd̄ iunūicat se bonis
p̄ grām. maxima quod iunūicat se p̄
desp̄ns genib̄ singuloꝝ p̄ iunūionē p̄fone.
Fuit etiā iste mod̄ ^{congruentissim} iusti re-
parati. q̄a homo p̄ p̄ccm̄ cœruit in infir-
mitatē. ignorantia. ⁊ malicia. ideo iēp̄
factus est. ad diuinā uitam imitandā.
diuinam sapientia cognoscendā. diui-
nam bonitatē diligendā. Ideo d̄s factus
ē homo. ut redder̄ etiā se hominū imita-
bile. cognoscibile. ⁊ amabile. Fuit etiam
mod̄ congruentissim̄. nre reparati. quod
d̄s in forma serui p̄curaret salutē ser-
ui. Sunt ⁊ alie rationes. qualiter iuentēs
fuit d̄m̄ incarnari. Prima ē. quod p̄ua-
ricatoꝝ abstulit nob̄ d̄m̄. vnde iuentēs
fuit. ut reparatoꝝ redder̄ nob̄ d̄m̄. Secūda.
q̄a humilitas decuit d̄m̄. h̄ nō potuit
humiliari usq̄ ad penas in natura di-
uina. oportuit ergo quod in alia. Ter-
tia. ut p̄phetas adimpleret. Masias l̄go
q̄ loquor eoz assim. Abba. Apparēb̄
in fine. ⁊ nō mentiet̄. ut doceret vincere

p̄nitentiā p̄cc̄i qm̄ potentia. Quarta.
p̄t̄ uitandū inconueniēs. quia si deus
incarnari nō potuit. ul̄ nesciuit. ul̄ noluit.
vnde in eo eē ul̄ in potentia. ul̄ igno-
rantia. ul̄ inuidia qd̄ absit. Quarta. ut
tanta esset humilitas in redēptione. qm̄
ta fuit sup̄bia in p̄uaricatoꝝ. in quo
sup̄bia tanta fuit ut homo uel̄ esse
d̄s. vnde humilitas tanta fuit. ut d̄s
esset homo. Sexta. ut nram̄ humilitatē
⁊ amorē excitaret. ⁊ nram̄ sp̄m̄ erigeret.
Septima. ut exemplū imitandē salutis
⁊ v̄tutis nob̄ daret in forma infib̄i et
humana. Omnis opa t̄ntatis sine in-
diuidia. ita qd̄ quidq̄ opatur vna p̄fona.
operet̄ ⁊ alia. tam̄ solus filius accepit car-
nem. ⁊ nō pat̄. n̄ sp̄s sc̄s. ⁊ habem̄ simile
in trib̄ puellis induentib̄ etiam ipsas.
de quibus dicit̄ potest. ⁊ qd̄ qd̄quid facit vna.
facit ⁊ alia. vna tam̄ sola induit. Eodē
m̄ dicendū est. qd̄ op̄ incarnationis qm̄
d̄s attribuit̄ pat̄ ut ibi. Cū uenit ple-
nitudo tempis misit̄ d̄s filium suum. factum
ex muliere sc̄m̄ sub lege. ut eos q̄ sub lege
erant redimeret. Quidq̄ attribuit̄ filio ut
ibi. Exiit a patre ueni in mundū. Quidq̄
attribuit̄ sp̄m̄ sc̄o. ut dicitur in simbolo. et
conceptus est de sp̄m̄ sc̄o. S. h̄ ideo dicitur
q̄a op̄ incarnationis fuit maxime poten-
tie. sapientie. ⁊ bonitatis. q̄ trib̄ p̄fona ar-
tribuit̄. Sunt autē multe rationes. q̄e
filius sit incarnari. ⁊ nō pat̄. n̄ sp̄s sc̄s. Pri-
ma. ut p̄eandē sapientiam q̄ in mundū con-
didit deus fieret reparatio. Secūda ē. ut q̄
filius est in deitate. esset filius in humanita-
te. Tercia. ne idem pat̄ ⁊ filius. si pat̄ de
homine nasceret̄. Quarta q̄a congruen-
ti imitaret̄ qui ab alio est. qm̄ qui a nul-

Ulate

sepulchro. et anime in infno. comparabiliter/
q̄a iuncta sunt in incarnatione suūmū &
imū. deus & hūmū. Vbūm caro factū ē
q̄nḡ modis. sc̄dm carnē. q̄a sc̄dm unitatē
carnis. Vere languores n̄ōs ipse in
lit̄ & p̄c̄a n̄ā ipse portauit. P̄ter car
nem. quia p̄ter opationē carnis. **Matth̄**
Ad enī in ea natum est de sp̄i sc̄o ē. **Su**
pra carnē. quia m̄tis n̄ōs n̄ō exigentib̄
Ap̄ls. Nō ex opib̄ iustit̄e q̄ fecim̄ nos. sed
sc̄dm suā m̄tam saluos nos fecit. P̄ter
carnē. q̄a ad saluandā carnē. & h̄ quātū
ad fideles efficiēt. licet q̄ntū ad omēs
sufficiēt. **Matth̄.** Saluū faciāt ip̄m
sūū a p̄c̄is eor̄. **Cont̄** carnē. quia ad ma
iorem dampnationē infidelū. **Johannis**
Si nō uenissē. et eis locut̄ nō fuissē p̄
catū non habent. **Op̄** assumptionis m̄e
nature. nō animatio. s̄ incarnatio nota
tur. cū tam̄ a digniore. **U**ficiunt̄ nota
ri. **h̄** autē est p̄ter multas rationes. sc̄l̄
licet ut exp̄ssior sit nominatio. et ut
p̄fundi⁹ explicet̄ dignatio misericordis. &
q̄a nob̄ magis nota est pars carnis. &
ut maior exp̄mat̄ humilitatio. eo quod
magis distat̄ a deo caro. q̄m anima.
Sicut **De unione. Hanc Assūpt̄. vii.**
In deitate una est essentia. & tres p̄
sone. ita in xp̄o est conuīso. sc̄l̄. una p̄
sona. & tres essent̄e. sc̄l̄. deitas. anima.
& caro. **H**ec etiā. nouū. & antiquū.
q̄a est deitas et̄na. s̄ anima noua. q̄a
in assumptione creata. **C**aro uō antiq̄.
q̄a ab adam p̄pagata. & xp̄e sc̄dm dei
tatis natam est genuit̄. sc̄dm animā
uō creat̄. s̄ sc̄dm carnē factus. **U**no
fuit̄ triplex in xp̄o. sc̄l̄. deitatis ad a
nimā & conuīso anime ad carnē. & e

conuīso. **D**ue p̄me uniones semp̄ manē
runt. t̄cia separata fuit̄ i moete. **U**no
ergo deitatis ad humanā natam. nō est
inunitate natē. s̄ p̄sone. **N**ō dico p̄sone
humane. s̄ diuine. **h̄** est nō assumpt̄e.
s̄ assumpt̄is. nō p̄sone cuiuslibet. s̄ solius
uī. **Q**uia enī impossibile est qd̄ diuina
natura xurrat̄ cū alia. sic̄ pars ad con
stitutionē t̄c̄ij. ul̄ qd̄ ipsa transeat̄ in
altam. ul̄ alia in ipsam. p̄t̄ simplicit̄
tem ul̄ unitatē ipsius p̄fectissimā. p̄t̄
a diuinitas & humanitas nō ununt̄
in unitate nature. s̄ p̄sone. & sic intel
liḡ illud in simbolo athenasij. **S**ic̄ sit̄
anima rationalis & caro un̄ est homo.
ita deus & ho un̄ est xp̄e. **I**bi nāq̄ po
nit̄ similitudo. quātum ad unitatē p̄
sone. & n̄ nature. q̄a caro & anima diste
runt in homine quātum ad essentiam.
constituunt̄ tam̄ vnā p̄sonā. **E**odē m̄
inē diuinitatē & humanitatē xp̄i est
differentia. & tam̄ est unitas in p̄sona.
& quia diuina natura in nullo potest
fiste. p̄ter qm̄ in p̄ta ypostasi. ideo un̄
o illa nō potest esse in p̄sona hominis
s̄ dei. & p̄tea d̄s in vna p̄sona suā
fecit̄ sc̄p̄m. suppositū humane nature.
Unde tant̄ est una p̄sonalitas & uni
tas p̄sonalis ex p̄te assumpt̄is. **A**d esse
nāq̄ p̄f̄e. triplex exigit̄ distinctio.
sc̄l̄. singularis. & naturalis in ymuni
cabilitatis ac excellentie sue dignita
tis. **P**̄t̄ ymuni nullū uniuersale est p̄
sona. p̄t̄ sc̄dm anima nō est p̄sona. p̄t̄
icum. **xp̄e** sc̄dm quod ē homo nō est
p̄sona. **E**x hys patet̄ q̄ uera ul̄ fal
sa sit̄ un̄ has quatuor p̄positiones.
Prima. p̄sona p̄sonā assumpt̄is. sc̄l̄.

nata ysona assumpsit. tertia. nata natura
 assumpsit. Prima enim due se simpliciter false.
 tertia. uno in vera. alio in falsa. Si enim summa
 tur natura. put est unius tibus ysonis.
 sic e falsa. Si uo sumat natura. put e in
 ysona filii. sic est ita. Circa pposito. scilicet
 ysona natam assumpsit. simpliciter est uia
 ad intelligentia horz notand. quod tres
 fuerit opmiones de incarnatione xpi.
 Prima dicebat. qd filii dei assumpsit homi
 nem. scda dicebat. qd assumpsit huma
 na natam. tertia dicebat. qd assumpsit uel
 dem. Prima opinio no sustinet in scolis. n
 parit. n alibi. qa ponit. qd in xpo se due
 ysona. qd falsu est. scda. unius e celestis.
 et ponit h. qd xpc est unu solu. hec fit
 aliqd scdm qd homo. hec ponit. qd assu
 mens no est assuptu. hec. qd ille homo no
 est diuina essentia. et conuiso. hec. qd omis
 pperas filii dei inest illi. et conuiso. Tertia
 opinio tamq heretica reprobatur. qa ponit n
 e duas naturas in una ysona xpi. et
 qd due substantie humane nature. no
 pmet ad ysonalitate filii dei. s; exinsec
 habent ad ipam. Dicunt ergo. qd ibe tal
 vno. ut quidd dicit de filio dei. dicat de
 filio hois. et conuiso. Hys tam exceptis.
 in quib; exprimit vno. ut claudit nega
 tio. Si cui sit uocabulu. in q; repugnata
 includit. sicut est vniri. incarnari. as
 sume. assumi. in quib; claudit respect
 vniouis vni nature ad altam. tunc no
 tenet ydicta regula. Similit n tenet
 si in uocabulo. includit negatio altius.
 cui oppositum competit alt. sicut incipe
 ee. creati. et similia. Nota quod ppe loqn
 do aposito. est corporz. numero corporis
 et anime. vno diuine nature ad huma

nam. tam vni quodq; ponit p reliquo.
 Quis fuerit status pmi hominis. et de qli
 bet xpc accepit aliqd. Prim status inocen
 tie. de quo accepit immunitatem peccati
 Scds gree. de quo accepit plenitudinem
 græ. Tc culpe. de q accepit recopensatio
 ne pene. Quart pene. de q accepit passio
 ne dolens et tristie. Quintus gree. de q accep
 plena fruitione. Corp xpi scdm Damasc
 num. formatu fuit ex sanguine yginis. no ex
 carne. Nam nature matris est tant modo.
 ministrare matiam scdm philosophos. s;
 dare ututem formatiuam. que actiue fir
 met matiam. patris est. et n matris. Cu ergo
 beata vgo maria pperatem vere matris ha
 beat. oportet. quod matiam itulit. q scdm
 natura. sit matia conueniens humani
 corpus. et tam virginalẽ integritatem no
 polluit. Talis autẽ matia. no est caro. q
 a dicit philosophi quod id qd est actu patris.
 n est matia generationis cu no sit potenti
 a totu. caro autẽ est pars acti. unde n ma
 tia generationis. Talis autẽ matia. no fuit
 semen femineu. quia h; uirginis purita
 ti no uentebat. n etiam scdm philosophu
 est necessariu ad generatione. quia mulieres
 aliq; concipiunt sine seminatõe. Talis q
 matia fuit sanguis. qa ille scdm philoso
 phum etia in nobis est matia generatõis.
 Qd autẽ dicit apls ad romanos. capitulo
 pmo. qui factus est et scdm carnẽ ex fe
 mine dauid. est originalit; no matia
 hẽ. Vir autẽ formatiua in beata vir
 gine. no fuit ex parte carnali. s; vir
 tute altissimi. **De vultate Incarnaco**
mis. viii.
Excellentia. mris innocentia. det
amicicia. h; aut recipere oportuit p

beneficium saluatoris. **E**xcellentiam enim non
perare non potuimus. nisi per reparatores ex
cellentissimi. quia si per uera creatam re
parati essemus. tunc oporteret nos subiec
tos esse illi creature. Innocentia quoque reac
ti non potat. nisi per satisfactionem suffice
ntissimi. quod uidelicet est deus et homo. **V**s quod
quod pro omnibus satisfacere possit. homo uero de
genere adam qui peccauit. Ille namque ingrue
satisfecit. quod potest et debet. sed non potest nisi
deus. non debet nisi homo. Amicitia similiter re
formari non potat. nisi per mediatorum uen
ientissimi. quod scilicet utique parti aduersus est.
et utique parti amicus. **H**ic christus uenit. quod est deus
similis per deitatem. et hominum per humanita
tem. **V**enit in incarnatione tamquam
dominus ad suos filios. ut eos corripit. tam
quam magister ad discipulos. uel eos instruit.
tamquam medicus ad egrotos. ut eos sanaret.
Primo ostendit deus potentiam. per secundum sa
pientiam. per tertium bonitatem. **Q**uatuor fruc
tus incarnationis assignat beatus Bernardus
dicens. **M**ana de celo descendit. gaudeant
et resurrexerunt. **M**uni de uinea celi emptum est.
gaudeant fidentes. **O**leum effusum est. gan
deant egrotantes. **L**apis sine manibus de
monte percussus est. timeant negligentes.
Xpistom hominum plures uenerunt actus.
nobis multum salutari. propter quos diuisis rebus
naturalibus et artificialibus comparat. **I**psa
namque christus deus caput. propter sensum et motum
spiritualem. quoniam uersus suos influit. **M**edia
tor. quia participat proprietates diuine nature
et humane. et ideo efficaciter uel deum patrem
et nos potest mediare. **F**undamentum. propter
fide. qua in nobis illuminat intellectum
hostium. propter caritatem qua in nobis influit af
fectum. **P**astor. in quantum nos incorporet

ecclie. per sacramentorum reparationem. **H**ostia. quia
a soluit obligationem contractam per peccatum
originale. et etiam actualia. **S**acerdos. quia ipse
rogat. ipse se audit. ipse seruus rogat se dominum.
et ipse deus exaudit se hominem. **V**ia. **E**x
plo. uita in doctrina. uita in primo. **I**tem
enuniat Bernardus quatuor utilitates in
aduentu christi dicens. **V**enit in medicum ad eg
ros. **R**edemptor ad uenditos. **V**ia ad criti
tes. **V**ita ad mortuos. **S**unt adhuc mul
te utilitates incarnationis christi. **Q**uod
factus est homo. uel homo fieret deus. **D**eus factus
est seruus. uel filius fieret dominus. **V**s de celis
descendit ad terras. uel homo de terris ad celos
ascendit. **V**s factus est filius hominis. uel homo
fieri filius dei. **I**mmortalis factus est mortalis.
uel mortales fierent immortales. **D**ives ioues.
factus est pauper. uel pauperes fierent diueses. **S**er
uata est lux. uel nos illuminaret. **S**icut
uit panis. uel nos reficeret. **S**icut fons. uel
nos inebriaret. **T**ristata est terra. uel nos len
ficaret. **P**anebat fiducia. uel nos confortaret.
Lassata est maria. uel in marem ad celestia
dirigeret. **D**e **M**irabilibus cura **I**ncarnatione.
Excellerat incarnatio **V**iii.
Xpistom namque reptionem in pluribus. per
que appareret quod ibi natura perdidit suam in
tra. **I**nuenimus enim ibi multa. tam ex
parte matris. quam ex parte patris. quam etiam
ex parte modi. quod non sunt secundum naturam
nature. sed secundum potentiam uirtutis infini
te. quod solus deus est. **M**irabilia ergo fue
runt in matre secundum Bernardum. quod
sine pudore fecunda. sine quinquamine
grauida. sine dolore puerpera. **I**bi po
tauit stella solem. pater uirum. **V**irum
fontem. filia patrem. creatura creatorem
Fuit inquam mater patris. filia patris. **S**unt

quoz ple postior. gremio mince. mar et
 virgo fuit. et cu deo gmine filii habuit!
 maledictione legis euasit. vbi maledicte
 fuerit uirgines et uirgare. uirgines qz quia
 n genuerit. uirgare uo qa peperunt cum
 dolore. qz uir uqz beata ugo euasit. qa ugo
 genuit. et dolorem n sensit. Augm. Spicu
 lum n rumpit radi' solis. integritate uir
 gnis ingressus aut egressus uicari non
 potuit detatis. Mirabilia qz fuerit in ple
 quia in instanti fuit ibi sanguinis separa
 o. solidatio. figuratio. animatio. deificatio!
 et qd illa n successina. patet ex scripta. He
 me. femina cum dabit uirum. Patet etia
 ex uirtute agente. scilicet sps sci. cui est sub
 to opari. Simus aute memb' corporeis fuerit
 in conceptione pfecta. et uicta. usqz ad aie
 susceptioe. ipsoz tam distinctio scdm Au
 gustinum. tam parua fuit. et tenuis. quod
 humani uisui uix possent subici. quia
 tanto min' fuit corpus illud. qm ali' con
 ceptus cu foemat. quoniam infra quadea
 ginta dies augeri potuiss; in uero. Unde
 miraculosu fuit qd in tam paruo corpe.
 recepta fuit aia. qz hoc ideo fuit factum.
 ut receptio xpi quoniam ad temp' manedi
 in uero. n est. nre' receptioe dissimilis. Hec
 a ab instanti receptioe. scilicet omnia. etia
 scdm quod homo. Item in fructione pfecta
 fuit. Unde quoniam ad h. no solu fuit uia
 toe. qz etia comprehensioe. Item mund' fuit ab
 omi pcc'o. et plen' gra et uitate. habuit qz
 patre in celis. et matre in tris. s; matre si
 ne patre. et matre sine patre. Item p incar
 natione ipse dñs factus est sius. et uis
 fact' est temporal'. inmensus scs est par
 dul'. sic summ' unius. inqphensibilis scs
 e localis. sic simplex positus. Augustinus

Videt' inuisibilis. palpatur impalpabil!
 immortalis occiditur. Augm. Q's unqz
 estimare poss; ut portaret in manibus
 femineis. poterit' oebis. panis angeloz
 aleret. uir' celoz infirmaret. uita ho
 mini moreret. Hic notandū. quod sic
 in diuinitas est ciuitas psonaz in unita
 te substantie. sic in xpo est ciuitas na
 turaz in unitate psonae. quia in diu
 nitas. no distinguit' essentia p diuitas p
 sonas. et in xpo p diuitas naturas n dis
 tinguit' psona. Deniqz incarnatio xpi
 fuit mirabilis ex modo. qa cu tres modi
 pducendi hoim' pcessissent. Prim' uide
 licet nec de uiro. n de muliere. sic in ada.
 scds de uiro sine muliere. sic in lra. Ter
 ci' de uiro et muliere. sic in omnib' con
 ceptibilib' natis. Ad uoluntatem un
 uisi. de uo quartu' modu' introducit
 scilicet homo fiet de muliere sine uiro p
 uirtutem opatoeis suam. In gceptione g
 filij dei. conerit' uirtus mata. infusa. in
 creata. Virtus innata. matiam minuit'
 ut. uirtus infusa. purificando ad unione
 ubi aptatur aptatione ggerente. Virtus
 increata. subito pfecta. n potuit natura.
 nisi successine *De Accuritate dñi. p.*
Naturitas xpi triplex est. diuina.
 humana. gratuita. Femina e ex
 patre. scda ex matre. scia imente. de pa
 tre nascit' etnaliter. de mat' temporalit'
 in nite spualit'. Et iste tres natiuitates
 sumunt' scdm tres substantias in xpo.
 scilicet diuinitas. caro. et sps. Nam ex patre
 nascit' deus. ex matre caro nascit'. in me
 te sps scs p gram. ex patre nascit' semp.
 ex matre nascit' semel. in nite nascitur
 sepe. Scdm natiuitate diuina xpc' habet

patrem sine matre. scdm humanā habet
matrē sine patre. scdm gratiā habet
patrē & matrē scdm illud. **Quisq;** fecit
uoluntatē patris mei ille nōs frat. soror &
matr est. Hanc trānā natiuitatē rēpēntat
ecclia in die natiuitatis ei. **Prīmā** scilicet
diuinā in missa q̄ cantat̄ in nocte. **Et**
enī nob̄ hec natiuitas occulta. **Uare.** De
natiōne eius q̄s enarrabit. **Scdm** i missa
sa que cantat̄ in auroa. q̄a natiuitas
humana fuit partim occulta. partim ma
nifesta. **Occulta** quidē q̄ntū ad modū.
s; manifesta q̄ntū ad sc̄m. ul q̄ntū ad
partū. **Tercia** in missa q̄ cantat̄ in die.
q̄a natiuitas ḡuita ē manifesta. in q̄
xpc p̄fectū concipit. p̄ effectū nascitur.
p̄ p̄fectū nutritur. **Uare.** **A** timore tuo cō
cepim' & pepim' sp̄m salutis. **De** diu
na itaq; genatione habet̄ in p̄mo libeo.
s; nē de humana p̄sequendū est. **Nota** q̄
qd̄ sc̄m ulu Apli ubi ait. **Apparuit** grati
a dei & saluatoris nr̄i omnib; hominib;
erudiens nos ut abnegantes impietate
& sc̄laria desideria. **Iobe** & iuste. & p̄cūnia
mus in h̄ sc̄lo expectantes beatā sp̄em. &
aduentū gl̄e magni dei. ostendit̄ gra
tiosa. gl̄osa. copiosa. fructuosa. b̄ratio
sa. id est ḡtis n̄ m̄tis nr̄is exhibita ap
paruit nob; grā. **Gl̄osa.** q̄a saluatoris. **Co**
piosa. q̄ omnib; hominib;. **Fructuosa.**
q̄a erudiens nos. **Et** iste fruct' natiui
tatis xpi duplex est. scilicet respectu p̄sen
tis temp̄is. & respectu futuri. **Ite** resp̄
tu p̄sentis temp̄is fructus duplex est
Prīm' est declinatio mah. ibi. ut abne
gantes impietate. quo ad mahū qd̄ est
cont' fidē. & sc̄laria desideria. q̄ ad
mahū. quod est cont' bonos mores. **Sc̄ls**

fruct' est opatio boni. ibi. **Iobe.** quo ad
nos. **Iuste.** q̄ ad p̄ximū. **p̄cē.** q̄ ad d̄m.
Ite respectu futuri temp̄is duplex est
fruct'. **Prīm'** q̄ ad gl̄am anime. qd̄ no
tat̄ ibi. **Expectantes** beatā sp̄em. **Sc̄ls** q̄
ad gl̄am in resurrectione corp̄is. ibi. et
aduentū m̄āgni dei. **Apparuit** i natui
tate xpi benignitas & humanitas de t̄
p̄lici latibulo. scilicet de sinu patris. in q̄ela
batur. **De** umb; legis in q̄ figurabatur.
De uentre matris in q̄ formabatur. **Ipsē**
nāq; agn' soluit signacula h̄b; signati
Natiuitas xpi. fuit utilis. honesta. & iu
ciunda. **Qd̄** enī utili' salute hominis.
Uocabis inq̄ nomē ei' **ih̄m.** ip̄e enī saluti
faciet ip̄m suū a peccatis cor. c̄te a fir
midine mortis. ab immanitate languo
ris. a detentione carceris. a subingūōe
hostis. **Id** honesti' partu uirginis. ubi v̄
go est que genat. d̄s qui genatur. **Ips**
it̄s q̄ opatur genationē. **Qd̄** iocundi'
ortu dei & hominis. **Gausti** sunt q̄dem
qui p̄cesserunt uo abraham q̄ exultau'
ut uidet̄ die d̄ni. **Item** q̄ secim'. **Apl̄s**
Gaudete in d̄no semp. **Ite** q̄ p̄sentes c̄
tano uo angeli decantantes. & pastores
uidemes. & **Iohanes** enī in utero sentiens
& **Symeon** amplexans. s; maxime ugo
genans. **Luce.** **Exultauit** sp̄s m̄s in
deo saluari meo. **Prulit** in natiuita
te beata ugo nob; fructū. q̄ fuit semia
tus in conceptiōe. ḡmmano in natiuita
te. collect' in p̄anoz in uoluntate. d̄m a
lat' in purificatiōe. flagellat' in st̄pti
te. ventilat' in falsoz testū accusatiōe.
in uoluntate p̄sione. purgat' in resurre
ctione. comedit' in cotidiana eucharis
tie suscepiōe. & in celesti fructiōe. **Be**

ata igitur est celum que xpm recepit. mul-
 les q xpm pluit. ipsa tra que xpm ger-
 minavit. tra in qm de cui limo firmata
 tus est uer adam. tra de qua orta est
 uitas. tra de qua fruct' sublimis. tra in
 qua boni semen cecidit. tra fluens lac
 & mel. tra gminans libam uiuenti. tra
 de qua egrediebat' fons irrigans uniu-
 sam sapientiam etc. **De Circumcisione domi-
 ni**
Circumcisione accepit simul in. x.
 triplex ratione. Primo. ut lege qm
 dedit ipse impleverit. scdo. ut humilitate
 ostenderet. qm ceremonialib' ad que non
 tenebat' se subiecit. ipse namq' dñs legis
 fuit. tero. ut sanguinem suu' p nob non
 solum in cruce uirili. s; etia' in infantia
 funderet. q'ro. ut nos circumcidentes spu-
 alit' fore ostenderet. q'nto. ut hereticos con-
 funderet. q' dixeru' eu' no' ueru' corpus. s;
 fantasticiu' habuisse. Sexto. ut iudeis sa-
 tisfaceret. q' scandalizati fuissent. si circui-
 cisionem n' accepisset. Septimo. ut lege uete-
 rem approbaret. q' usq' ad xpm seruanda e-
 rat. Legalia eni' scdm Augustinu' fueru'
 ante passionem dñi uita. post passionem m-
 tua. s; post qm uitas euangelica illuxit
 p mundu'. sepulta e'. **C**ircumcidit' ih's
 no' solum circucisione legali. s; etia' spiritali.
 unde possum' circucisionem quadruplicem
 assignare. Primo. circucidit' eu' pat' in nati-
 uitate cultello paupertatis. Secdo. circucide-
 runt eu' sui octauo die cultello legis. ter-
 o. circucidit' seipm in omi' uita sua cultello
 humilitatis. q'ro circucidit' eu' iudei cul-
 tello crucis in passione p multes p'lati.
Circucidit' i' ih's in suis quadruplicib'.
 pmo p detractores. q' auferu' amicos & fa-
 mam. scdo. p raptores q' auferu' bona te-

poralia. tero. p hereticos q' auferu' animam.
 quarto. p tyrannos q' auferu' corp' in p-
 senti. **C**ircucisio nra spual' duplex est.
 Prima est nra in pentecostes scda est in
 futo a pena. Prima figurata e' p circum-
 cisionem sollempnem. que facta e' in egyp-
 to. & h' est triplex. incipientiu'. a meuis.
 cultello iusticie. p'ficientiu'. a symphus.
 cultello misericordie. p'fectoꝝ. a necessarijs.
 cultello karitatis p'fecte. Scda figurata
 est p circucisionem scdm in galgalis. in
 tra pmissionis. qm in octaua resurrexi-
 onis p petram xpm circucidem' ab om-
 nib' iudicib'. Et q' patet qd' efficacior est
 nra circucisio spualis. qm iudeoꝝ carna-
 lis. qm illoꝝ circucisio licet pccm tulerit
 originale. tam paradysi ianuam no' ape-
 ruit. s; nra utriusq' facit. In hac maria
 duo tangunt'. Primum est humilitas i
 circucisione. scdm est sublimitas in nois
 in p'positione. uocatu' est inq' nom' ei' ih's.
Dignitas hui' nois e' multiplex. Est e-
 nim ab etno' secretu' ut dicit' Bihard'
 Ab antiq' p'figaturu' scilicet in Iosue. A p-
 phetis desideratu'. Mate. Nom' ei' in desi-
 dio anime. A scis patrib' pphetatum.
 Bihard' dulce nom' ih's. Pphetatum
 Salomonis oraculo. A deo nominatum.
 Apl's. Dedit illi nomen qd' est sup' omne
 nom'. Ab angelo p'nu'ciatu'. A beata
 uirgine p'edicatu'. Luce scdm nom' eius
 Ab apl's magnificatu'. Actiu' apl'oꝝ.
 Abanti apl'i gaudentes a conspectu con-
 cily. qm' digni' habiti s' p' noie ih'u q'
 tumela' pati. A scis uirgib' p'gustatu'.
 Canticis canticoꝝ. Oleu' effusum nom'
 tuu'. Bihard' ih's mel in ore. melos
 i' aure. iubil' in corde. Ab omnib' scis

exaltam. **M**agnificite
dñm meū. & exaltem nomē ei in dñi.
Actum apłoz. Non ē aliud nomē sup̄ ter-
ram in q̄ oporteat nos saluos fieri. **A**
martirib' testificatū p̄ noīe isto pas-
si sunt. **A** r̄fessorib' collaudatū. **P**salmi-
ta. Laudate p̄ dñm. laudate nomē dñi.
A solōtu usq; ad occas' laudabile nomē
dñi. **S** noīe ih̄u s̄ q̄ng; h̄cē. q̄ possit
esse inīcia istaz dictionū. **J**ocunditas
merentū. c̄m̄tas uiuentū. sanitas
languentū. ub̄tas agentū. facietas e-
furentū. **H** nomē ih̄s xp̄s uenit tri-
plicit'. **R**atione nature. ut q̄ ex diuina
natā erat saluator. ex auctoritate. & p̄mo
sic q̄a et ex humana natā erat salua-
tor. ministerio etiā sibi uendicaret no-
men saluatoris. **R**atione decemte. q̄a
decur ut ex te nomē haberet. **V**nde q̄a
saluat a peccō. a dyabolo. & inferno. me-
rito nomē habet illi beneficio congruēs.
Ratione efficacie. q̄a nos xp̄s passione
saluauit. **D**e **B**aptismo dñm. **xij.**
S baptismo dñi. notat ipsius humili-
tas. & m̄a uilitas. **I**psi' humilitas no-
tat in q̄tuor. **P**rimo. q̄a uenit ih̄s id est
dator salutis. & n̄ indigens salute. **S**co.
in ordine. ubi creatoe elem̄toz. subiecit
se humili elem̄to aque. **T**ercio. q̄a ad ioh̄ē.
scil; dñs ad seruū. **R**ex ad seruicū. **S**ol
ad luciferū. **Q**uarto. quia uenit ut bap-
tizaretur ab eo. scil; fons artuo. plen-
tudo a stella. auctor baptisimū. a baptes-
mi minist'. **V**eritas m̄a notat in qua-
tuor. q̄ circa xp̄m baptizatū euenerūt.
Primo. q̄a xp̄s confest' quando baptiza-
tus fuit ascendit de aq. p̄ quod notatur
gr̄e nob' infusio. homo enī p̄ baptisimū li-

berat a culpa. ascendit ad uirtutes. **S**co.
aptum est celū. p̄ q̄d notat hōm post bap-
tismū decedentū euolatū. **T**ercio. descendit
sp̄s sc̄s corporeali specie sic columba in q̄m.
p̄ q̄d notat q̄d baptisim' facit hōm sp̄s
sc̄i templi. **Q**uarto. uox patris facta sic est fi-
li' m̄s dilectus. in q̄ notat q̄d p̄ baptisimū de-
filiō ne fit fili' gr̄e. **I**n baptismo xp̄i notā-
tur substantia baptesimū nr̄i. scil; bap-
tizans. baptizat'. mat'ia. forma. inuenio.
Baptizans fuit **J**oh̄es. in q̄ minist' sc̄itas
designat'. **B**aptizat' fuit xp̄s sc̄i. nostr'
baptisimū. **S**ciens. q̄ ad tractū sine min-
distine carnis uim regenerationis aq̄s
dedit. **M**at'ia fuit aq. magis inueniens.
& q̄m̄nis a ceteris h̄uorib'. ad baptisimū
nr̄m existens. **F**orma notatur ibi p̄ testi-
monū trinitatis. fuit enī ibi pater in uoce.
fili' in carne. sp̄s sc̄s in columba. **I**nter-
tio. **S**equit' forma. **U**oces enī ut ait phi-
losoph' sunt eaz q̄ s̄ in anima passioni
uote. **P**er uocē patris. que audita ē in bap-
tismo xp̄i. notant' q̄ng; dignitates. et
excellente eidem xp̄i. **C**um enī dicitur h̄c
est. **M**idatur xp̄s aūa essentia. q̄a sol'
d̄s habet uerū esse. omne enī est. a for-
ma ē. d̄s uero ē forma sine mat'ia. ut
dicit **Boet.** **C**um dicitur fili'. idem xp̄s inuen-
datur a similitudinis patris inueniētia.
ex eo nāq; sicut ille fili' est. q̄a sicut ille
p̄p̄r que ymago dicitur xp̄s fili' patris pater
q̄m sp̄s sc̄s. p̄p̄r rationē q̄m habet sup̄
in psalmo. cū dicitur me. **M**endat' a sub-
stantie indiffēntia. dicit enī mens. id est
substantia. cū dicitur dilect'. **M**enda-
t' ab amoris benignit'ia. **J**oh̄es. pater
diligit'. **T**omnia q̄ habet dedit i manu
ei. **C**ū dicitur in q̄ m̄ bene placuit. **M**idat'

a speciali placencia. S; nota qd placitū est q̄ra uoluntas. vnde placitū id est cū spū scō in filio scdm carnē assumptā quereu. **De Plentitudine h̄re f̄m. xij.**

Post h̄ confidandū. uerbi est incarnatū scdm plentitudinē karitatis spūalium. que s̄ plentitudo gr̄e in affectu. 7 plentitudo sapientie in intellectu. 7 plentitudo m̄iti in ope 7 effectu. Cū p̄mū tenendū est qd in xp̄o a sin receptione fuit plentitudo gr̄e. q̄ntum ad gr̄am capitis. 7 q̄ntū ad gr̄am uniois. 7 h̄ triplex gr̄a est eadē in essentia. s; diffēns in effcū. S̄cā enī p̄ sone singularis est gr̄a habitual. quam habuit xp̄e plenissime 7 p̄fectissime. excepta fide 7 sp̄e. quas uirtutes nō habuit. s; id qd eis impatā succedet. q̄a fidei succedet cognitio. sp̄e uō succedet cōphensio. Scdm aut̄ quod p̄cedā gr̄a p̄sone singularis exubat in ip̄o. ita qd influit in bea corp̄is ei mystici. 7 sensū. 7 motum. spūale. scdm fontale plentitudinē om̄is gr̄e in ip̄o habitantis d̄r gr̄a capitis. vnde nota qd xp̄e scdm utraq; naturā. d̄r caput ecclie. q̄a n̄ solum in q̄ntum d̄s. s; etiā in q̄ntū homo. influit sensum 7 motū. sp̄s. 7 gr̄e in omnes q̄ adherent ei. ul̄ p̄ fidem uerā. ul̄ p̄ fidei sacramētum. S; in q̄ntum d̄s. influit talē gr̄am auctoritate. s; in q̄ntū homo. influit eandē p̄ modū m̄iti. 7 illud m̄itum qd nō solum ex agruo. s; etiā ex condigno. meruit m̄itis gr̄am. h̄ habuit ex unione ad ubi. **Ex p̄cedis patet. qd xp̄e in q̄ntum homo. d̄r caput ecclie. t̄pli ei ratione. P̄mo. p̄r influentiā gr̄e sic dictū est. Scdo. p̄r s̄uēmitatē natē.**

qm̄ habet caput ad m̄bra. licet xp̄e excellat m̄mb̄ s̄ua. q̄ntum ad nat̄am diuinitatis. tam s̄uēmitis ē illis. in nat̄a humanitatis. sc̄o d̄r caput methaphorice. q̄a sic corp̄ xp̄i uerū. stat expurissimis m̄bris. ita corp̄ xp̄i mystici. ex puris fidelibus. Nam de plentitudine ei accipiūt om̄es. beneficiū gr̄e. 7 sp̄s. q̄ ad eū accedunt. p̄ fide uerā. 7 p̄ fidei sacramētum. **Alia ratione. xp̄e scdm quod homo. caput d̄r. p̄ter naturē s̄uēmitatē. P̄terea sciendū qd eadē gr̄a p̄sone singularis. habilitauit humanā nat̄am xp̄i. ad unione. ad unione ubi. ut sc̄i digna est. uniri tantē celsitudinē. Voca tur etiā gr̄a uniois. p̄ qm̄ ip̄e xp̄e nō tantū felicitate gr̄e. uerū etiā adoratio ne latre digni fuit. uerū est. scdm qd est abstractio transitua. Cū enī dicit gr̄a uniois. tunc aliud ē gr̄a. aliud unio. S; scdm qd est abstractio transitua. qd sensus gr̄a uniois. id est unio humanē natē ad diuinā. q̄ gratis 7 sine m̄itis data ē. humanū xp̄i. sic differt gratia uniois. a gr̄a p̄sonali. 7 gr̄a capitis. sicut unio differt a gr̄a habituali. p̄ h̄ d̄r in iohane. Qd gr̄a sp̄s sc̄i data ē ei. n̄ ad m̄suram. qd dupliciter exponit. P̄mo sic. nō ad m̄suram. id est totalit̄ 7 n̄ particularit̄. q̄a quidē potuit ei d̄s. de spū scō dare. dedit ei. Scdo. sic. nō ad m̄surā. id est sup̄ om̄e p̄ortionē. respectu aliorū hominū. **De hoc qd dicit iohanes plentim gr̄e 7 uirtatis. Nota qd multipliciter distinguit plentitudo. P̄ma est sufficiētē. que in quolib; isto reperitur. Scda ē copie. n̄ in ap̄lis. Actib; ap̄lor. capto sc̄o Repleti sūt om̄s spū scō. h̄ etiā in stephano. Stephanus plentim gr̄a fortitudine. facte****

bat prodigia & signa magna in populo. Et
a uniuersitate. que est in ecclesia. cui nulli
domi deest. Quarta excellentie. q̄ fuit in
beata uirgine. que om̄s in gr̄a excedebat
Ecclesiastica capitulo sexagesimo. In me om̄s
gr̄a uir & uirtutis. Hinc gr̄a plena. In
ta superfluentem. q̄ fuit in x̄po. Ioh̄is capitulo
primmo. Pleni gr̄e & uirtutis. Circa innocen
tiam x̄pi h̄ tenendum est. qd̄ habuit immu
nitatē om̄nis culpe. & q̄ntum ad actū. &
q̄ntū ad posse. quia n̄ peccauit. n̄ pecca
re potuit. n̄ a patre pecc̄m originale traxit.
q̄a patre carnalem n̄ habuit. n̄ a matre
traxit pecc̄m. q̄m sp̄s sc̄s a fonte tota
l̄o libauit. *Itey de plenitudine x̄pi.*
Sicut in x̄po fuit plenitudo *xuy.*
om̄is gr̄e. ita plenitudo om̄is sapie
tie. n̄ solum q̄ntū ad cognita. ueritatem
et̄a q̄ntum ad modos. & differentias cog
noscenti. q̄ sunt q̄ng. Pr̄m̄. cognitio
sc̄i ueritatis ex parte diuinitatis. & hoc
m̄ cognosceret om̄ia simul. sc̄l̄; finita &
infinita. q̄a deo om̄nis infinitas ē fini
ta. *Us enī uidet multa uno. id est in se
ip̄so. vnde n̄ diff̄ ibi. quod uidet. & p̄ qd̄
uidet. q̄a uidet se p̄ se. & in se. uidet oīa
n̄ solum q̄ fecit. s̄; q̄ facē potest. q̄ fuit in
finita. Sed̄s mod̄ est cognitio sensuales &
sensualitatis. ex parte carnis. & iste mo
dus est cognitio p̄ experientia. quo x̄p̄ n̄
sc̄uit oīa simul. quia sc̄i n̄ est p̄cep
tu rerū. nisi ad obiecti p̄sentiam. Tert̄i
mod̄. est sp̄ual̄ ex parte m̄tis. & iste tri
plex fuit p̄ natam. p̄ gr̄am. p̄ gl̄am. P̄
natam iq̄. mod̄ t̄ius cognoscendi ē. q̄m
x̄p̄ cognouit om̄ia que spectant ad u
niuersi institutionē. & longe excellenti q̄m
adam. existens et̄a in natā instituta.*

Quart̄ mod̄ est p̄ gr̄am. h̄ m̄ cognouit x̄p̄
om̄ia q̄ spectant ad humani gen̄is re
demptionē. longe tam̄ melī q̄m aliq̄s
p̄phetar. ul̄ et̄a angelor. Non enī solum
x̄p̄ habuit scientiā p̄ habitū innatū ut
adam. s̄; et̄a p̄ habitū infitū. ut sc̄i p̄
gr̄am illuminati. cognitionē uō nō ha
buit p̄ habitū acq̄sitū. qui p̄p̄ imp̄fe
ctionē in ip̄so n̄ fuit. Quint̄ mod̄ est p̄
gl̄am. h̄ m̄ x̄p̄ cognouit om̄ia simul.
finita. quidē cognitione actuali. infini
ta uō n̄ nisi cognitione habituali. ul̄ ex
cellētia. X̄pi enī anima p̄ gl̄am p̄phen
sionis capiebat q̄ntumēq̄; capere potu
it natā finita. uirta & infinita. *Sci
endum qd̄ res dupliciter habent cognosci.
in arte sc̄l̄; ul̄ in ip̄so artifice. ul̄ ab alio
artē imitante. Vtrōq̄ m̄ cognouit
x̄p̄ res. Pr̄mo m̄ p̄ natam diuinitatis.
Sed̄ m̄ p̄ gl̄am p̄phenionis. Patent ex
p̄missis q̄nḡ differentie cognitionis. que
in x̄po erant. P̄ primū enī modū. habuit
cognitionē. ut deus. p̄ sc̄m. ut homo.
p̄ sc̄m. ut uator. p̄ q̄ntum. ut illiari.
p̄ q̄ntum. ut compl̄entor. X̄p̄ sc̄m
utiq̄; natam d̄r lux. q̄a sc̄m diuinita
tem illuminat int̄ aiām. & sc̄m hu
manitatē informat ext̄ius int̄. & hoc
tripliciter sc̄l̄; miraculis. p̄dicatomb. exem
plis. Pr̄mū est potentie. sc̄m sapie
tēti bonitatis. *Nota p̄t̄ea quod sc̄i
tia x̄pi hominis. limpidissima est int̄
frenuas creatas. q̄a nihil habet admix
tum de suo contr̄io. sc̄l̄; actu. ul̄ poten
tia. p̄sertim cū nō possit aliqd̄ ignorare
p̄pter unionē ad t̄ibū. tam̄ quia aiā
creata ē. nō fuit scientia ei tam̄ limpi
da sicut dei. q̄muis sc̄iat om̄ia sic d̄s.**

Quod dicitur proficiebat etate et sapientia coram deo et hominibus non est intelligendum quod in se proficit quia ab instanti conceptionis sapientia plena fuit. sed potius in alijs quod doctrina sua et exemplo proficeret. et hoc coram deo. id est ad gloriam dei. et hominibus id est ad utilitatem hominum. proficiebat tamen ihesus in se cognitione experimentalis et sensuali. quia didicit secundum apostolum ex hijs que passus est obedientiam..

Simul fuit *De operibus christi. xv.*
 Christus uirator et comprehensor ab instanti conceptionis sue. Ex tunc enim cepit mereri et frui. mereri inquam in quantum uirator. non in quantum comprehensor. **P**erfectio et plenitudo christi notatur in istis. Primo quantum ad eum que merebatur quia non tantum erat homo. sed etiam deus. Secundo quantum ad tempus quo merebatur quia ab instanti conceptionis usque ad horam mortis. Tertio quantum ad illud pro quo merebatur quia pro habitum perfectissimum caritatis. et pro exercitium perfectissimum uirtutis. Quarto quantum ad eum cui merebatur quia non tantum sibi. sed etiam nobis. omnibus enim operibus suis que procedebant ex libero arbitrio meruit sibi uitam eternam iam habitam. et nobis habendam. Illis dico operibus que retulit in nos eum in mundum uenire propter nos. et est probabile quod omnia opera retulit ad nos. Quinto quantum ad id quod merebatur nobis quia ueniam. gratiam. et gloriam. stolamque carnis. et apertione iante celestis. Ante incarnationem enim christi diabolus habuit manu attrahente et manu impellente. Attrahente deo potentem in culpam. impellente sine obstaculo ad limbum. sed christus suo merito prima manu debilitauit. secundam uero penitus amputauit. Igitur in merito christi sunt omnia nostra merita radicata. satisfactoria pene. et meritoria uite eterne. quia nec ab offensa creatoris digni sumus absolui nisi in misericordia premij quod deus est

digni sumus assequi. nisi per meritum hominis dei. Sexto quantum ad id quod merebatur sibi quia licet non mereatur glorificationem nisi quam iam habebat. minus tamen in humilitate passionis. acceleratione resurrectionis. glorificatione sui nominis. dignitate iudiciali re potestatis. sic ait apostolus. Christus factus est obediens patri usque ad mortem. et sequitur. propter quod et deus exaltauit illum. quo ad primum et dedit illi nomen. quo ad secundum. ut in nomine ihesu omne genua flectatur celestium. terrestrium. et inferorum. quo ad tertium. Septimo quantum ad modum quo merebatur. Dicitur aliquid mereri tripliciter. scilicet. de indebito faciendo debitum. uel de debito magis debitum. uel de debito uno modo faciendo debitum alio modo. Primum duobus modis sibi non meruit sed nobis. quia non poterat facere sibi de indebito debitum. uel de debito magis debitum. cum a principio fuit scissimus. nec in scititate potuerit proficere. Tertio uero modo sibi meruit quia boni generis quod fuit sibi debitum pro gratiam uniois. fecit debitum alio modo scilicet pro merito bonae actionis. meruit enim sibi uitam eternam habitam. sicut nobis habendam. *De*

Voluntas in *Voluntate christi. xvi.*
 christo duplex fuit scilicet creata. et increata. De uoluntate eius increata dicitur est super in primo libro. Voluntas christi creata duplex erat scilicet rationis et sensualitatis. Voluntas rationis est duplex. uoluntate rationis id est ut ratio uoluit. informauit se in omnibus uoluntatem diuine et increate. Sed uoluntate sensualitatis uoluit aliquid propter meritum. quod non uoluit uoluntate rationis scilicet non mori. Et in hoc iste uoluntates non fuerunt sibi contrarie. licet uoluita contraria fuerint. quia secundum uoluntatem diuinam christi quod iusti erat uoluit. sed uoluntate carnis penam uerri

sauit. Et sic unaqueque uoluntas quod su-
um erat tenuit: scilicet uoluntas diui-
na iusticiam. uoluntas rationis obedi-
entiam. uoluntas carnis naturam. Unde
patet quod aliquid uelle est licitum sensu
aliam. quod est illicitum rationi. sicut fuit
in christo uelle non mori. Unius autem uo-
luntas non mori fuit casualiter a sensua-
litate. fuit tamen occasionaliter a ratione.
quia christus sicut uoluit illud horribile ue-
nire in imaginatione. et estimatione.
quod factum naturaliter refugit morte. Hoc
autem uoluit propter mentis instructionem.
Sic ratio aduocauit dicens. Patet si fieri
potest. tunc fiat a me calix iste. hoc peticio
fuit tam sensualitatis quam rationis. sed
sensualitatis fuit tamquam affectantis.
rationis autem tamquam proponens. Et hoc
christus fieri uoluit ad explicitam instructio-
nem mentis. Prima. ut sciamus non esse pe-
ccatum ex sensualitate aliquid uelle. quod
est contrarium uoluntati diuine. Secunda.
ut martyres christi non desperant. scilicet morte
habeant. cum illam filii dei exhorterentur.
Tercia est. ut discamus petere discretely. scilicet sup-
ponendo uoluntatem mentis uoluntati di-
uine. Et hoc notat in conditione approba-
ta. Si fieri potest. tunc fiat a me calix iste.
Veritatem non sicut ego uolo sed sicut tu.

Non de defectibus quos christus assumpsit. xvij.
Solum christus assumpsit humanam natu-
ram. sed etiam defectus circa naturam. quos uide-
licet ipsum deum assumpsit. Unde cum pene-
sunt executione. uirtutis perfecte. et testifica-
tione humane nature. non simulate. pena-
litates tam corporales. quam spirituales. que
respicunt naturam in quantum. sicut famem
et sitim. in absentia alimentum. esturiam. et do-
lorem. in presentia nocumti. ut est calor et

frigus. lassitudo et huiusmodi. Nec omnes
defectus egredimini multiformium. non omnes
spirituales. ut si peccata. ignorantia. rebel-
lio carnis ad spiritum. Pericula nulli innocens
inuitus pena sustinere debet. cum hoc est
contra diuine iusticie. Christus sic penalita-
tes suscepit. ut pati non possit inuitus. quia
passio sua non fuit contra uoluntatem diui-
nitatis. non contra uoluntatem rationis. licet
fuit contra uoluntatem sensualitatis et car-
nis. Dicimus etiam quod christus non timuit. et uere-
doluit. et uere tristis fuit. propter ista notat
passione. non secundum quod significant passi-
one. Differt autem passio a passione. quia
tunc affectio dicitur passio. quando anima sic
afficitur. quod oculum mentis nequaquam turbat.
Passio autem quando ita foetis est. quod oculum
mentis turbat. et facit a rectitudine. uel a dei
contemplatione deuiare. et tunc ratio le-
ditur et patitur. Unde differunt ista duo. sic ha-
bitur et dispositio. **De Passione christi xvij.**

Cura passionem domini. imendam.
In ope patientiam insuperabilem. in
humilitate admirabilem. et in causa cari-
tatem inestimabilem. Cura operis. notandum
quod christus sustinuit in tactu. clauorum aspera-
tem. in auditu. opprobriorum confusionem.
in odoratu. spirituum feditate. in gustu. acer-
ti et fellis amaritudinem. in oculis. lacri-
marum effusione. in corde. timore. De in-
patientia. hoc tenendum est. quod christus passus
est passione generali. quia secundum omnia in-
bra corporis. Mare. Vidimus eum non haben-
tem sperem neque decorem. In passione acta
Tremis. Quos omnes qui in suis periculis
attendite et uidete si est dolor sicut
dolor meus. Fuit autem passio christi maxima.
cum ratione intentionis propter optimam
dispositionem ipsi patientis. tunc propter

cuis innocentia. tu pp' ei' honoris excel
 lentiā. Honorabil' cui si ledit' plus q' sim
 dit' p'cipue int' suos. Itē grauis fuit ei'
 passio pp' ei' uirtuositate. quia uilis ho
 mo de morte sua nō debet dolere. cū tur
 pido sua tunc sine habeat. Itē fuit ig
 nomimosa. *Mathe.* Vidim' eū despectum.
 & nouissimū uiroz. *hec ignominia accidit*
ip'atibulo crucis. que fuit supplicii pesti
moz. & in consortio iniquoz. scilicet latronū.
 cū quib' erat deputat'. *Curat autē xp' pas*
sione genial' iunilalem infectionē passio
ne acta. libidine. passione ignominiosa. su
pbre p'sumptione. In modo ul' causa passi
 oms attendi' maxima karitas. q' nos libe
 rant ab inferno. dando ueniā. qua mun
 dum renouant. laupendo grām. qua ce
 lum apunt. p'sendo glām. *hec tā notant*
in titulo crucis. nā pp' p'mum d'r ihs. pp'
sed' nazaren'. pp' tertiū rex iudeoz. Xpc
sex uicib' sanguinē suū fudit. q' quies
uni' semel moctuus. scilicet in crucifissione.
in oratione. i' coronatione. i' flagellatione.
i' crucifissione. i' lanceatione. P'mū. doc
 m' peccata abicē. p' sed' p' salute n're n'ris ā
 quihā tenē. p' tecum. aiām n'ram uirtu
 bus ornare. p' q' r'um. carne n'ram doma
 re. p' q' r'um. memb' n'ra mandatis dei li
 gare. p' sextū. uuln'atum cor in dei amo
 re habere. **P**ostremo q'a iste passiones
 nō attingebant in xp'o diuinā natām.
 s; humanā. ideo i' morte xp'i scā est diui
 sio aīe a carne. ita tam' ut salua esset vno
 tam aīe qm' carnis cū deitate. **S**ciend'
 etiā quod xp'e si passus n' fuisse. tam' se
 mo defecit. q'ntum p'tinebat ad condi
 tioēm humane nature. in se confidate
 sine unione. s; in potestate natē unite
 fuit. ul' sic defice. ul' nō. **De Efectu**

Efectus passionis **Passionis Xpi. xij.**
 Xpi multiplex est sic patet in hys
 v'sibus. Passio debilitat. scilicet uirtuem de
 moni. Job. quasi hamo capret eū leua
 than. Spolians. scilicet infernū. *ysaie.* Vo
 ca nōm' spolia detrahe. Informat. scilicet p'
 exemplū. *Petr'.* Xpc passus ē p' nob'. nob'
 relinq's exemplum ut seq'mini uestigia
 ei'. *Vnde xp' est q'si lib' posit' in pulpitō*
crucis. ubi dicitur obedientiā. paciētiā.
humilitatē. karitatē. *Et sic autē specialit'*
qualit' se habuit in capitulo q'd sibi te
nebat. **B**ernardus. *Stetit ihs corā p'fide*
inclinato capite. multū placido. sermone
tau. uoce dimissa. defixis in terram aspect
tib'. parat' ad olyb'era. ad ūba p'mptus.
*honorat. scilicet imitatores suos. *gest.* sic ho*
norabit' qm' rex honore uoluit. Excitat.
*scilicet ad pugnam spūalem. *machabeoz.**
Ostendit' elephantib' sanguinē uue.
*Inflamat. scilicet ad diligendū. *Bernard'.**
Sup' oīa te nō reddit amabilem bone ihu.
calix qm' bibisti. op' redemptionis nōm'.
*Reparat. scilicet ruinā angelicam. *yp'e enī**
xpc lapis ē angularis q' facit utiq' unū.
Pace dat int' d'm & hoīem. int' angelum
*& homiēm. int' hoīem & homiēm. *Ecclias**
ti. Et in tempore natiuit' factus ē reco
aliatto. & armat. scilicet cont' mundū. car
nem & dyabolum. Vnde significat' per
clipeū qm' leuauit ioh'ue contra ai.
Sanat. scilicet n'ris uuln'ā. Numū. aspici
entes serpentē enei saluabant. Vni
ficat. scilicet spūalit'. Ap'ls. Si essem' moe
tui unificauit nos sanguine suo. Aug'
*tin'. *occurrit ē unie. ne maneret unie**
Ducit. scilicet p' mare hui' mundi. Exodi.
de uiga moysi. & dulcorat. Exodi. de lig
no missō in aquas marach. Obumbrat.

Canticis canticorum. Subiungit illi quem
desideramus sedere. A culpa reuocat. **Psalmista**
Attritus est propter scelera nostra. Referat. scilicet
celum. **Psalmista**. Dabo clauem dauid. id est cru-
cem super humerum eius. Illuminat. Unde
cruce est quasi candelabrum tabernaculi. **Ite**
tyobias illuminatus est propter scelus peccatis. Or-
nat. Unde **Agnes**. Sanguis eius ornauit
genas meas. **Christus** passione sua. uicit
diabolum. quem ligauit. infernum quem
spoliouit. mortem quam superauit. mundum
quem contempsit. carnem castigauit. et in ser-
uitute rediit. **Supplicium** quod protulit ce-
lum auerit. **P**assio christi tollit septem
uicia. Tollit enim superbiam capitis inclina-
tio. propter quam uidebat crucis titulum fugere. in
quo scriptum erat rex iudeorum. **Inuidiam**. be-
chorum extensio. quasi ad amplexandum.
Auaritiam. multorum ergano. quod in passione
tradidit. **Enghard**. **Disce** christiane quantum
debeas diligere christum. dedit nobis carnem
sua in cibum. sanguinem in potum. ani-
mam in precium. aquam laticis in lara-
chrum. uellem crucifixorum. uox disci-
pulis. matrem iohannem. **Accidia**. festi-
natio ad passionem. **Ecclesiaste**. Occidit
sol in meridie. **Iram**. mollis responsio.
Gula. fellis et faceti poratio. **Uicium**. la-
tis uulnatio. **In** redemptione nostra mira-
bilis gratia fuit. **Uerbo** ex parte moti.
quia karitas dei uidit. quod nec per amicos.
nec per precium poteram nos redimere. **propterea**
frater nostrum se fecit. uiam uiam
assumendo. et precium pro nobis dedit sang-
nem effundendo. **Psalmista**. Redime
me domine et miserere mei. quia unicus des-
peratum non habens. et pauper sum ego. id
est non habens precium. **Sed** ex opere
redimitis. quod cum libere nos possit. ex po-

tentia. fecit hoc propter ex misericordia. ut ad amo-
rem nos astringeret. et ut iustitiae suae satisf-
faceret. **Tercio** ex parte uidebat. quod opprimebatur
cimum seruitute. et detinebatur in carcere.
Sed contra primum. magnus erat ut dominus seru-
fieret. ut seruus fieret liber. **Contra** secundum. magnus
fuit quod dominus ad carcerem limbi descenderet.
ut seruus inde exiret. **Quarto** ex parte iustitiae
est. quia nulla iustitiae dictabat quod innocens pun-
taretur pro reo. **Sicut** ex parte excellentie domi-
ne. quia mirum erat quod imperabile pone-
batur propter uultus creaturae. **Sexto** ex parte
propter datam. si enim nos redimisset. **salte**. adhuc
ad gratias teneremur. **hinc** autem redemit nos
anima et corpore et uita. ut nihil horum sibi
subtraheremus. **Circa** passionem domini nota
septem suauitates. scilicet capitis inclinatio-
nem ad osculum. in signum nostrae reconcilia-
tionis. **brachiorum** extensionem ad amplexan-
dum. in signum receptionis ad gratiam. de pe-
ccato redemptis. **latis** apertione. propter effu-
sionem propter nostrae redemptionis. et ablutionis.
excursus enim sanguis et aqua. clauorum in man-
ibus et pedibus infixione. propter memoriam nostrae re-
cordationis. **Psalmista**. Numquid obliuisceris
filiu uiri sui. **Et** si illa oblita fuit. ego ta-
men non obliuiscar tui. **dicit** dominus omnipotens
corporeis denudatione. in exemplum nostrae
gestationis. quod debet esse uida. **Crucis** porta-
tionem. in signum nostrae imitationis. **corone**
spine impositionem. in figura nostrae glifi-
cationis. **De** effectu passionis christi ut ait
Augustinus. **Pro** de peccatis nostris morte. de tene-
bris ad lucem. de morte ad uitam. de cor-
ruptione ad incorruptionem. de exilio ad
patriam. de luctu ad gaudium. de terris ad
celestem regnum uocati sumus. **Ite** Augustinus.
Christus sacerdos fuit propter quem reconciliati sumus.

fuit sacrificiū quo reconciliati sumus. fuit tē-
 plum in q̄ reconciliati sumus. **Xp̄s** fuit medi-
 ana iudaici populi & gentilis. & scdm hoc dī-
 lapis angularis. **h̄c** hominū & angelorū. & scdm
 h̄c dī pacificus. **h̄c** dei & hominū. & scdm h̄c dī re-
 demptor. **Eniā** dī. **Ad** n̄l̄ debuit facē & nō
 fecit. **Absoluit** uinctū. illuminauit cecum.
 reduxit eromenū. reconciliauit reū. **Augu-**
stīnus. Ecce p̄ impio pietas flagellat. p̄ stulto
 sapientia illudit. p̄ mendace uitas necat.
 dāpnat iusticia p̄ iniquo. misericordia afficit
 p̄ crudeli. pro misero repletur sinceritas ace-
 ro. inebatur felle dulcedo. moerit uita pro
 moeruo. **Xp̄s** p̄ n̄rām infirmitatē medi-
 cinas ipse accepit. **Curauit** nos p̄ dietam.
 q̄ndo ieiunauit quadraginta dieb. & q̄dragim-
 ta noctib. **p̄** iudex. q̄ndo fact̄ est iudex eius
 sicut gutte sanguinis. **p̄** minutionē. q̄ndo
 claus & lancea uulnatus est. **p̄** potationē.
 q̄ndo gustauit acetū cū felle mixtū. **p̄** em-
 plastrum. q̄ndo factus est cū spittis illita est
 p̄ dectuarū. q̄ndo corp̄ & sanguinē suum
 ostēdit suis in cena dedit. **De Cruce.**
A cruce xp̄i nota hoc **Supplicii xp̄i. xx.**
um q̄ nullū maī. **Trentis.** Duos omnes
 qui iustis p̄ uia attendite & uidete si est
 dolor sic dolor m̄s. **Nullū** dico maī ex eo q̄d
 passus ē ipse iustus ab iniustis. **p̄** iniustis ē
 m̄tis. ex iniustis causis. **sub** iniustis iudicib̄
 & m̄tis p̄nis. **Obprobrium** q̄ nullū maī. **Sapi-**
entiae. **Morte** turpissima condēpnem̄ cum
 peccatū q̄ nullū conuementi. **q̄a** p̄ lignū uenit
 culpa. & p̄ lignū redēptio. **Mystrum** q̄ nullū p̄
 fundi. **ad** sp̄heios. **ut** possitis comprehendere
 cū om̄ibus sc̄is. que sūt latitudo. longitudo.
 sublimitas. & p̄fundū. q̄d exponit **Augu-**
stīnus de cruce. **Exemplū** quo n̄llm̄ p̄fecti. **In** p̄ma
 ep̄la **pet̄.** **Xp̄s** passus ē p̄ nob̄. nob̄ relinq̄ns
 exemplū ut seq̄m̄ur uestigia ei. **Cruce** m̄-

tis reb̄ comparat. **Ipsa** ē clauis celi. **uetus**
arche. **nanis** maris. **Arctoe** **damelis.** **pal-**
ma fructuum **Salomonis.** **bacul** **Jacob**
 quo iordanē transtulit. **Speculū** imitati-
 onis. **Scala** ascensionis. **ham** quo lema-
 than caput. **Toecular** in q̄ sanguis xp̄i
 exp̄nit. **Cithara** qua saulis demon cō-
 p̄ctat. **Palus** in q̄ serpens eneus suspen-
 dit. **thau** q̄ frontes fidelū signantur.
Candelabū q̄ tabnaculū illuminatur.
Lignū aquas marach dulcorans. **Uga**
moysi p̄ mare rubrū ip̄m̄ dei ducens.
Gladi ip̄m̄ **Goliath** decapitans. **Virillum**
 ad pugna sp̄iakem colligens. **kathedra**
 discipulos xp̄i erudiens. **Equus** annos
 dei honorans. **Chpeus** **Josue.** **hay** impug-
 nans. **lib̄** mystia. p̄funda continēs. **Al-**
tare oblationē acceptissima recipiens.
Sep̄tem ūba xp̄i in cruce. **pr̄**uile. **pe-**
ni. **pat̄** ignosce illis. **Scdm.** **hodie** mecū
 eris in paradiso. **tertium.** **Wther** ecce fili-
 tus. **q̄rtum.** **Sic̄o.** **q̄ntum.** **hedy** **hedy** **le-**
ma **labarani.** **Sext̄.** **pat̄** in man̄ tuas
 m̄do sp̄m̄ meū. **Septim̄.** **confirmatum**
 est. **p̄** p̄mū ūbum. **docem** iniurias dimi-
 tere. **p̄** scdm̄. **perentes** exaudire. **p̄** tertium.
 parentes honorare. **p̄** q̄rtum. **n̄rām** salu-
 tem delidare. **p̄** q̄ntū. **ad** d̄m̄ **in**ecessarib̄
 clamare. **p̄** sext̄. **auxiliū** n̄r̄m in deo po-
 nere. **p̄** septim̄. **vitam** n̄rām sine debito
 s̄m̄mare. **Q**uatuor brachia crucis sig-
 nificant q̄tuor uirtutes q̄bus excedi
 ē homo n̄r̄ intior. **S**ignificat enī pars
 sup̄ior karitate. inferior humilitatē.
Adext̄s obedientiā. a sinist̄s patientiā.
Tem in q̄tuor brachijs crucis notant̄
 quatuor beneficia ei. **S**ignificat enim
 pars sup̄ior. **iam** celestis ap̄tionē. **infi-**
or inferni destructionē. **a** dext̄s gr̄e m̄-

latione. a simili's peccatorum remissione. Quatuor ligna fuerunt in cruce sic dicit magister in hystoria. Pes namque crucis fuit de cedro. stipes de cipresso. transversale de palma. b. cetera de oliua. Significat namque cedrus altitudinem contemplationis. Cipressus famam opinionis bone. palma fructum iusticie. oliua lenitatem misericordie. De

Anima *descensu Christi ad Inferna. p. xi.*
Christi post mortem descendit ad infernum siue ad limbum. ad liberationem eorum qui Christi membra existentes de hoc seculo transierunt. Diabolus cum dum manus in eum extendit. in quo nihil iuris habebat. in alius nullo amisit potestatem. Haec causa quare Christus descendit ad inferos. ut tantum esset descensus. quantum fuerat libandorum casus. Nam enim homo sic in statera libi arbitri. positus erat. ut possit ad vitam ascendere. vel ad mortem descendere. pro uell. si pacto peccato. sic aliam brachium staterie pro culpa depressum est. ut esset in uno inferno. aliam uero in summo celi. non autem ascendit brachium depressum. nisi descendit aliud brachium. Descendit ergo dominus usque ad infernum. ut hostem captiuum eleuaret usque ad celum. Tercia ratio est ut sicut uiuus fuerat huius mundi. per presentiam corporalem. ita mortuus esset huius inferni per diuinitatis maiestatem. Quarta ratio est. ut idem Christus hinc exsequeretur per efficientiam. quod passione meruit secundum sufficientiam. Quinta causa est. quia sic diabolus uiolauit domum dei. scilicet paradysum. ita Christus domum diaboli eripendo quod ille captiuat. Duo autem meruit per passionem suam. scilicet satisfactionem. et tantum celestis aptationem. et ideo hoc duo effectus in des-

centu suo ad inferos. quia per satisfactionem soluta sunt uincula captiuitatis. per aptationem autem tantum facta est illustratio ipsius carceris etiam secundum lucem exteriorem. Libauit autem Christus omnes illos qui in se sui capaces esse poterant. sicut fuerunt sancti patres. qui non propter reatum persone. sed tamen pro reatu nature detinebantur. Dampnati autem huius mundi capaces non sunt. neque paruuli in limbo. quia de corpore Christi non sunt uel per fidem uel per fidei sacramentum. Dicendum ergo quod anima Christi per idem mortis sue. cum sanctis patribus fuit in limbo. ibidem etiam fuit laicus cui dominus dixit. hodie mecum eris in paradysis. Et nomine paradysi uocatur ibi dei fructus. quia per acta passionis. tam ipse laicus. quam alij qui erant in limbo. uiderunt dominum secundum essentiam. Ad quem infernum Christus descendit si scire uolueris. nota quod nomen inferni sumitur dupliciter. scilicet per penam. et pro loco penae. secundum primum modum dicitur. quod demones semper inferni secum portant. et per infernum sumitur pro loco penae. sic inferni distinguitur quadrupliciter. Unus est inferni dampnatorum. in quo est pena sensus et dampni. et tenebrae interiores et exteriores. id est absentia gratie. Super istum est limbus paruulorum. ubi est pena dampni et non sensus. et sunt ibi exteriores et interiores. quia gratiam non habent. Super hunc est locus purgatorius. in quo est pena sensus et dampni ad tempus. et sunt ibi tenebrae exteriores et non interiores quia gratiam habent. Superius locus iste est limbus sanctorum patrum. ubi fuit pena dampni et non sensus. et fuerunt ibi tenebrae exteriores. sed non purgationis gratie. Ad hunc locum Christus descendit. ac suos inde libauit. et sic inferni momentis dicit. quia partem abstulit. et partem reliquit. mortem uero quo ad electos. penam destruit. sicut dicitur in Osee. Ego mors tua o mors. morsus tuus erit inferne. Hic quoque locus

simis abrahe dicebat. q̄a ibi fuit abraha!
 s̄ ne ceteri Empurei est fin' abrahe. q̄a ibi
 iam est abraha. A nullo predcoꝝ loco: est
 transit' ad aliu' nisi de t̄cio ad q̄rtum. id est
 de purgatorio ad limbu' scoꝝ patru'. **Ex**
 tam dictis patet q̄re tantam' liba animas
 omniu' fidelu' defunctoꝝ. de penis infnu'.
 q̄a infern' sumit' p̄ purgatorio. sic et ibi
 sumit' p̄ limbo. cu' d̄r xpc descendisse ad
 infos. ul' infernu' destruxisse. **Ex** predcis
 collige. qd̄ xpc mortuus e' in coꝝpe. descen
 dit ad infos in anima! resurrexit in uis
 dicendu' etiā est. qd̄ xpc in illo iduo. totus
 fuit in sepulchro. s̄ nō totu'. & totus fuit
 in inferno. s̄ nō totum. q̄a totus dicit' p̄
 sonā. s̄ totu' natam. Similit' dicendu' est.
 q̄a tū vno anime cū coꝝpe facit hoīem!
 xpc in illo iduo nō fuit homo. lic; aīa
 cū coꝝpe unita tunc est; cū uīo. **De re**
retra **surrectione xpy. xpy.**
Die resurrexit a mortuis. resumē
 do corp' nō tale quale p̄us habuit. s̄ ipaf
 sibile. & imortale. **L**aw enī xpi q̄ natu
 rare floruit. & in passione decidit. p̄ glōsā
 resurrectionē resloruit. tunc renouata ē
 ut aquile iuuent' xpi. tunc leo caculum
 suū suscitauit. tunc fenix renixit. tunc
 sic' d̄r in s̄hemua. figulus de eodem luto
 fracti uasis fecit aliud vas. sic' placuit in
 oculis ei'. **T**unc jonas de uent' ceti illesus
 exiit. tunc uestitū est candelabū au
 to. tunc sustentatū est tabnaculū dauid
 qd̄ cecidit. tūc resulsit sol q̄ per' erat sub
 nubilo. tunc unificatū q̄ranū frumti.
 qd̄ cadens in iram moeruit fuit. tūc cer
 uis resumpsit coemua. tunc sampson
 tulit portas cū postib'. tunc ioseph educ
 tus de carcē condit'. & constituit' d̄ns egyp
 ti. tunc consilius saccus circūdat' lenia.

Dns resurrectionē suā esse uām p̄baunt
 p̄ angelos. q̄ n̄ mentunt'. **Mathei.** Res
 pondens angl's dix' mulierib'. q̄a surrex' d̄ns.
 inimicos. quoz ualidissimū est testiō
 um. **Mathei.** **E**cce quidā de custodib'
 reuē uener' in ciuitate. iūnciauerunt
 p̄ncipib' sacerdotū omnia q̄ facta suāt!
 & congregati cū seniorib'. consilio accep
 to pecuniā copiosam deder' militibus
 dicentes! dicite q̄a discipuli ei' nocte
 uener' & furati sūt cū. nob' dormientib'.
 & si h' auditū fuit a p̄sīde. nos suadebim'
 ei. & securus uos faciem'. at illi accepta
 pecunia fecer' sicut etiam docti. & di
 mulgatū est ūbum istud apud iudeos
 usq; in hodiernū diē. **P**baunt etiā eā n̄ p̄ arē
 magicā factam. & h' p̄ comestione. p̄ba
 unt eā nō esse fantastici corpis. & hoc p̄
 tactū. p̄baunt eā esse factā in eodē cor
 pore quo passus ē. & h' p̄ ostensionem
 cicatricū. p̄baunt eā esse i' coꝝpe glori
 ficatō. & hoc p̄ ingressū in domū clausē
 ianuis. p̄baunt etiā d̄ns resurrectionē
 suā multis apparitionib'. **A**pparuit ip
 sa die resurrectionis quinquies. **Joh̄is.**
Marie magdalene q̄ndo stabat foris
 ad monumētū plorans. & uidit ih̄m stā
 tem. & nesciebat q̄a ih̄s est. **Mathei.** ubi
 ih̄s occ̄rit mulierib' dicens. Auerte. Ille
 aut' accesser' & tenuer' pedes ei'. **Pet̄.**
Si n̄ inuenit' mod'. **Luce.** Duob' disci
 pulis euntib' in emaus. **Joh̄is.** Item
 discipulis ianuis clausis. q̄ndo thom'
 n̄ erat cū eis. **I**tē apparuit int' resur
 rectionē & ascensionē quinq;es. **Joh̄is.**
Qndo thomas erat cū alijs. **Joh̄is.**
Ad mare tiberiadis apparuit septē
 discipulis. **Mathei.** In mōre thabor! q̄n
 do yndecim discipuli abier' in galilea.

angeloz. Alia differentia est. q̄a locus eius
 lamini. est distinctio choroz. locus aut̄ al
 sumpte signus. est sup̄ chor̄ angeloz. loc̄
 nō xp̄i ascendens. est ult̄ locū assūpte
 signis. **C**irca xp̄i assumptionē nota qd̄
 octo s̄t̄ consid̄anda. q̄ circūstabant ascen
 sionē. & colligunt̄ in officio de ascensione.
 Primū est qd̄ uidentib̄ illis. scilicet discipulis
 est eleuatus. ut scilicet desiderium uenendi
 ad ip̄m. excitaret̄ in eis. **S**ecūm ē. qd̄ nubes s̄cepit
 ip̄m ab oculis eoz. p̄ umbr̄m enī nubes sig
 nificat. quod in h̄ mortal̄ corpore ip̄m ī al
 to uidē nō possum. **T**ertium ē. qd̄ eleuatis
 manib̄ ferebat̄ in celū. Uenauit aut̄ man̄
 p̄ duo. ut scilicet pat̄ suos offerret. & ut mi
 nicos manu alte retracta p̄ceret. **Q**uartū
 ē. qd̄ benedixit eis. ut eos cont̄ hostē mi
 nueret. & donis celestib̄ augetet. **Q**uintū est
 qd̄ ascendit in uibilatione. qd̄ refert̄ ad
 uocē iocunditatis redēptoz̄ ascendentium
 enī xp̄o. q̄ p̄t̄ uocē lacrimabili clamauit
 ī uocis inf̄m. aduenisti desiderabilis qm̄
 expectabam̄ in teneb̄s. **S**extū est. qd̄ ascen
 dit in uocē tulle. h̄ refert̄ ad som̄i predica
 tionis ap̄loz. q̄ son̄ fuit tunc eis inuēnt̄
 dicente d̄no. Euntes ī mundū uniuersū.
 p̄dicare omni creat̄e. **E**ximū enī in oēm
 terram exiit son̄ eoz. **S**eptimū est. qd̄ as
 cendens ī alni captiua duxit captiuitatē.
 id est captiuos ī captiuitate inferni. q̄s
 seculi uicē eduxit. **O**ctauū est. qd̄ dedit
 dona hominib̄. q̄a omnia bona n̄ra a
 sursum sunt. q̄ xp̄i ascendit. **H**oz̄ p̄ma
 duo exempla habent̄ in actib̄ ap̄loz. **T**er
 ciū et̄ quartū in luca. **Q**uintū. **S**eptimū. **S**eptimū.
 & octauū in psalmo. **A**scendit
 xp̄s regressus ad celū multiplici. tamq̄
 bon̄ obediens. q̄plera obediētia. q̄ ad pa
 trem. tamq̄m bon̄ mediator. facta pace &

concordia. q̄ ad homines. tamq̄ strennu
 pugnatore cont̄ demones. **A**scendit aut̄
 multis de causis. ad q̄scendū post labore.
 q̄ fatigat̄ fuit iḡnta tribus annis. nob̄ ser
 uens. ad m̄cedendum p̄ amicis. p̄ quib̄
 utilit̄ laborauit. **J**oh̄s. Rogabo pat̄e me
 um & aliū paradisi dabit̄ uob̄. **B**enhar
 dus. **S**ecūm habes accessū o homo ad d̄m.
 ubi habes filiū mediatorē. & mat̄e m̄cūe
 trice. **F**ilius ostendit̄ pat̄e latus. & uuln̄a.
 mat̄e ostendit̄ filio pectus. & uba. nulla ubi
 potest eē repulsa. ubi tot conerunt̄ amo
 ris insignia. **X**p̄s enī optimi aduocatus ē.
 q̄ habet tot linguas p̄ nob̄ loq̄ntes. q̄t
 vulnera p̄ nob̄ suscepit. ad conq̄rendū
 de inimicis suis. p̄ quib̄ uires suas inuti
 lit̄ expendit. **V**itae. **I**nuacuū laborauit
 h̄e ascendit ut nob̄ locum p̄pararet. **J**oh̄s
Vado — parare uob̄ locū. ut fiduciam
 nob̄ in ip̄m signandi tribueret. ut in corpora
 lem possessionē et̄ne beatitudinis nos
 mitteret. ut sp̄m sc̄m mitteret. **J**oh̄s. Si enī
 n̄ abierit̄ parachytus nō ueniet. ut deside
 riū n̄m post se trahet. **I**n canticis can
 ticor. **T**rahe me post te. ut uia nob̄ ad
 celū ostendat̄ q̄a sc̄m luca. **E**duxit d̄ns
 discipulos suos foras ciuitatē in berth
 nā. ut ipsa educatione cognoscerent se h̄
 n̄ habere manentē ciuitatē. **Q**uod aut̄ p̄t̄
 in berthaniā eos eduxit. qd̄ interpretatur
 dom̄ obediētie. significat̄ qd̄ p̄ opa o
 bediētie trāsituri sum̄ ad celestia. **P**ost
 h̄ trāsire fecit eos ī montē oliuaz. ut
 p̄ montē intelligat̄ eminentia sp̄s m̄o
 templatione. p̄ oliuas aut̄ pinguis
 ni pectoris deuotio. **V**ltius uer̄ post il
 lud n̄ restat̄ nisi saltus anime in celū.
Exaltat̄ aut̄ fuit xp̄s triplici. scilicet
 in trā. p̄ uite meritum. sup̄ terram. p̄ cru

cris suspendit: sup celos p ascensionis in
bilium. Ascensio xpi fuit angelis mirabi
lis. *Ulat.* Inus e iste q uenit de edom.
demonib' terribilis. hb' regu. No fuit
tanta exultatio heri. & nudi' t'cius. Ve
nobis. *Hex* uba s' phylitinox: q'ndo uo
crfabant filij isrl' cu' adducetur archa
sedis de tylo in castra. ut p ea adiutor
um diuinu haberent i p'cho. *Homini*
bus salutaris: ut pater sup *ex* multi
plici fructu ascensionis xpi. *Ascendit*
xpc multiplici' scil: patenter: qa unde
tib' illis elenat' est. *Potent'*: qa elenatis
manib' ferebat' in celu. *Gaudent'*: qa in
iubilatione ascendit. *Decent'*: qa cu' du
ab' turris ingrediebatur. scil: hominu' &
angeloz. *No* dico autē qd' ibi fuerit an
geli in adiutoriu' necessitatis. s; in ob
sequiu' dignitatis: hoies q' dico illos
q's de inferis libauit. & q' post resurre
ctione' sua usq; ad ascensionē mortui s'
de numo saluandoz. n' purgatoz ulc'
Indigentes. *Clement'*: qa benedixit eis.
Xpc statim post resurrectionē nō ascen
dit. *triplici* ratione. *Penna.* qa differenda
fuit ascensio: ut multiplici' pbaretur
resurrectio. ut d'r in Actib' ap'loz. cap'lo
scdo. In multis anguntis p dies q'deagin
ta appare' eis. *Secda.* ut patientia' nram
reformaret. q' mercede' debem' equimiter
expectare: sic' agricola. n' statim post se
minatioem metit. s; fructuū maturate'
expectat. *Tercia.* ppter discipuloz isola
tioem. *Unde* dicit glosa. in Actib' ap'loz.
cap'lo p'mo. sic' quadraginta fuerit hore m'
tis xpi. ita quadraginta dieb' cu' eis comisa
tus e post resurrectionē. qa isolatio diui
na. excedit cōstanciam humanā. *Nota*
qd' xpc uenit descendē de celo. tantūm

scdm natam diuinā. quia d's illuc ueni
re d'r. ubi sp'ali effectu apparet. s; ascen
dē p'prie uenit scdm humanā naturā.
qa scdm illā solūmū mutat locū. & non
scdm natam diuinā. *De Consequi xpi*
Ascendens xpc ad Pais dextram. p'p'.
*A*scendens xpc ad Pais dextram dei pa
tris omnipotentis. Duo intelligunt' p' dex
teram. *Primu'* est equalitas maiestatis:
ad qm xpc sedet scdm diuinitatē. de
hac dextera habent' ad hebreos. *Talem*
pontificem habent'. q' consedit in dextera
maiestatis i excessis. *Secdo* intelligunt' p'
dextram potiora bona gl'e. in q'bus xpc
sedet scdm humanitatē. qa collatu' est ei
a deo quidd' conferri potuit. Et licet ab
instanti conceptionis xpc accepit bona
gl'e. et gl'e. in anima: eadē tam bona fu
erūt in ascensione manifestata. & illoci
congruentia completa. *De* hac dextera
d'r ad Colosenses. cap'lo scdo. *Que* sicut
s' querite: ubi xpc est in dextera dei sedes
Glosa. *Sursum* ubi sedet xpc. sup potiora
bona gl'e & gl'e. *Dicim'* ergo. qd' ascensio x'
fuit tam ad locū. qm ad dignitatē. *Inq'm*
tam qdem fuit ad locū. sic ascendit sup
omnes celos. idest ad dignissimū locū est
empirei: siue ad altitudinē eius summā.
eo quod nobilissimo et' corpori congruit
talis locus. *Non* est tam dicendū. qd' xpi
cep' obligatu' sit ad locū illum. s; quia
loc' ille scdm congruentiā sit sibi de
putat'. *Inq'm* autē ascensio fuit ad
dignitatē. sic sedet ad dextram pais: nō
tam q' ad sicuti qui pat' competit. s; quo
ad excellentiā duplice'. sicut dictū est.
qa p dextram intelligit' ul' equalitas
maiestatis q' competit xpc scdm diuini
tatē: ul' pfectio p'mij. q' sibi cōpetit scdm

salutem. Tercio in dicitur gratia prope donum. scilicet
 duntaxat datum ad merendum. quod quidem do-
 num gratia gratia faciens appellatur. Sine
 ista gratia nullus potest mereri. nisi in bono profice-
 re ad gloriam pervenire. Ista triplex gratia inveni-
 tur in mundo apostolice. Vbi autem gratia dei sum id quod
 sit. hoc primum. Et gratia est in me uacua non
 fuit. hoc secundum. Et gratia est semper in me manet.
 hoc tertium. Per predicta dicitur gratia gratis datus
 ut est deus. Iste gratia gratia signum. ut est propheta.
 et potestas facienda miracula. Gratia gratia
 faciens. distinguitur in operante et cooperante
 gratia operans dicitur perveniens. et incipiens. ac li-
 bans. quia peccatum expellit. Gratia cooperans dicitur
 subsistens. proficiens. ac adiuvans. quia ad-
 iuvat libitum arbitrium. et ei cooperatur in
 merito. **M**ultiplex distinguitur bonum. In
 enim bonum per eam ut dicitur. Unde. Ne-
 mo boni nisi solus deus. Est etiam bonum per
 participationem. et hoc distinguitur in mul-
 tiplex bonum. Iste est bonum nature. Augustinus.
 Omne quod est in quantum est. bonum est. Gene-
 si. Vidit deus cuncta que fecerat et erat ualde
 bona. Iste bonum in genere. hoc est bonum ex ob-
 iecto suo sic demostia. Nam ibi est actus in
 debita materia. et si deficit forma circum-
 stantiarum. hoc est bonum ex circumstantia. hoc
 est quod ex genere uestit debitis circumstan-
 tiis. hoc est dare elemosinam indigenti in te-
 pore necessitatis ex compassione. et huiusmo-
 di. hoc est bonum virtutis. hoc est quod operi pro-
 addit ex parte operantis. quod est per habitum
 mentis bene institute. hoc bonum meritum. ut
 quod addit ipsi operi. debet finis intentio.
 super motum naturalem. hoc est bonum gratie. ut est
 ipse habitus. deo gratia faciens. hoc est bonum
 gratie. ut est bonum eterne remunerationis.

Effectus gratie **De Effectu hinc. iii.**
 Est quod exerceat libitum arbitrium. ad bo-

num cogitandum. et sanat ipsum mutando
 affectum. ipsum roborans produciendo ad
 actum. Iste gratia cum homine reconciliat.
 a peccato liberat. et etiam penam in temporale
 commutat. hoc gratia opera nostra meritoria facit.
 et bona pro peccata amissa restituit. atque stabu-
 lum in palatium convertit. hoc per gratiam ef-
 ficat anima. sponsa christi. filia regis eterni.
 templum spiritus sancti. ipsam animam illuminat.
 purgat. et perficit. mentem elevat. deo assimi-
 lat. et spirituali solatio cibatur. **N**ota quod quoniam
 utis virtus gratuita simul in se ante cum gratia.
 non tam habet effectum sicut ita cito sicut
 gratia. quia effectus gratie est gratia facere deo. et
 facere dignum iura eterna. et hoc effectus statim est
 in mundo post baptismum. Virtutis autem
 effectus est etiam actum meritum de po-
 tentia. et hoc effectus non statim est in mundo post
 baptismum. hoc autem non est propter defectum
 virtutis. sed propter defectum vel impotentiam nature
 agentis. Puer enim non est habitus ad ac-
 tus voluntarios. unde sciendum quod tri-
 plex est perfectio. Prima est gratie. et causa
 est gratuitum. Secunda est virtutis. et causat bo-
 num actum. Tercia est operis. et causat meritum.
 Penultima perficit animam. secunda anime potentia
 as. tertia ipsos actus. **De Qualitate virtu-**

tu. iii.
Nunc de virtutibus est agendum. **tu. iii.**
 Et primo quod sit. Virtus est ut ait
 Augustinus bona qualitas mentis. qua bene
 vivit. qua nemo male vitat. quoniam solus deus
 in homine operatur. hoc diffinitio datur in
 comparatione ad agentem. Iste secundum Augu-
 stinum. virtus est habitus mentis bene consti-
 tute. hoc diffinitio datur in comparatione
 ad subiectum in quo est. hoc dicitur philosophi.
 Virtus est habitus voluntari immediate
 consistens quod ad nos. terminata ratione.
 prout sapiens determinabit. hoc diffinitio

pubius pignitary. Cibarys. Vnde illd. Me
 cibus est: ut faciam uoluntate patris mei.
 Als. Psalmista. Assumpsit penas sic colu
 ba. Tres s' bone uirtus additiones. scilicet
 temptationis remotio. actiui multiplicatio
 in bono delectatio. Primum. ipsam uirtu
 tem in radice firmat. Secundum. quasi floreb'
 deoriat. Tertium. sapore fructiui delectat.
 Simultr' dicendū est. qd ad gl'ificationem
 uirtutum q' uox ista g'curunt. scilicet disposi
 tio pparans. habit' informans. opatio pbas
 uniu' g'onas

De mēdacōne uirtu.

Uirtutes omēs in eodem homine. v.
 s' equales. licet int' se sint distinc
 te. & ipas excellentias habentes. & h' equali
 tas in multis consistit. Equales nāq' uirtu
 tes s' pmo. qntum ad essentia. quia om
 nis uirtus simplex ē. Secdo. qntum ad eādem
 radicationē in anima. scd' qd in ipsis est.
 Tertio. qntum ad relationē ad eundē finē.
 qā omīs ip' dñi opant'. Quarto. qntum ad
 equalē effectum. qā equalit' faciūt dignū
 eina uita. Vnto. qntum ad eādem facili
 tatem ad actus suos. qntum in ipsis ē. nisi
 ipediant. Sicut uirtutes equales s' p'ce
 ditis modis. sic inēq'les s' alijs modis. Pri
 mo. qntum ad usū. qā uirtutes s' sicut ar
 ma. s' sic mules nō potest equalit' pug
 nare cū omnib' genibus armor' q' habet.
 imo meli' pugnat cū illis que frequē
 usitauit. sic est de uirtutib'. Secdo. qntū ad
 auctoritate. quia scdm h' maior omnib'
 uirtutib' est karitas. & quēlib' uirtus po
 test ēē maior alia scd' aliq'm p'prietatē
 qm habet. ul' aliq'm effectū. Tertio. qntum
 ad feruorē. quia una uirtus feruenti' ali
 a opatur. Sciendum etiā qd eadē uir
 tus nūmo nō est sibi eq'lis. Crescunt enī
 uirtutes multis modis. scilicet qntum ad i

entionē. qntū ad radicationē. qntū ad
 potentia uirtutis. qntū ad maiore exōstio
 ne diuine similitudinis. qntū ad diuini
 tatis pmanentiā. Preterea notandū est qd
 crescente una uirtute. crescunt omīs. & ha
 bem' exemplū in cythara. iqua si debet ēē
 debita pportio sonor. necesse est ut qndo una
 tendit choeda. quod omnes alie tendantur.
 ne i armonia fiat dissonantia. Quare aut
 polleat aliq's usū uni' uirtutis magis qm al
 ius. multe sunt rationes. Prima ē. quia dō
 sic placet. q' etiā datur ē uirtuti. Alia nāq'
 p'prietatis. q' magis est consona cū opibus
 uni' uirtutis qm alius. Tertia ē usitatio. q'
 a scilicet magis exōstauit se circa unā uir
 tutē. qm circa aliam. Quarta. qā min' im
 pugnat a uicio contrio illi uirtuti. Qinto. qā
 maiore discretionē habet uni' uirtutis q'
 alius. Quilibet enī uirtus p'prias habet ra
 tiones. Sexta ē difficultas status. qā cū
 de nouo aliq's comitit. licet maiore habe
 at karitate quam ali' qui diu fuit in ka
 ritate. nō est tam ita expeditus ad bene a
 gendū. sicut ille. ip' reliquias peccator' q'
 adhuc in herent. Magnitudinē scientie
 debet respondere magnitudo uirtutis. & h'
 multiplici ratione. Ratione exempli di
 uini. Iohis. Pleniū grā et uitate. Actiui
 aploz. Cepit ih's facere & docere. Ratione
 exempli angeh'ci. Qa qnto plus cognoscūt.
 tanto plus diligūt. Ratione exempli huma
 ni. Mathi. Q' autē fecit & docuit sic hoīes.
 h' maximus uocabit' in regno celoz. Ra
 tione exempli naturalis. qā lux & calor
 in sole pportionant'. Ratione obligatiois.
 Sicut. Cui plus g'mittit' ip' ab eo exigit'.
 Ratione pene declinationis. Lucr. Suis
 sciens uoluntate dñi sui. & nō faciens. pe
 nis uapulabit' multis.

Connecte sibi *De uicibus uirtutum.*
 Conueniaturque uirtutes: ita ut quae una
 habet omnes habeat. Prima ratio est lan-
 guitas dei dantis. quae non datur una sine alia. Se-
 cunda ratio est. quia sicut membrum unum ali-
 o indiget: ita est in uirtutibus. Tercia ratio est.
 quia sicut in cythara est. si una chorda desi-
 erit. non est harmonia perfecta: ita si in anima
 erit perfecta spiritalis melodia. nisi omnes
 affluerint uirtutes. Quarta ratio est. quia con-
 tra singula uicia sunt aliquae uirtutes. Unde
 omnes oportet habere uirtutes: ut omnia
 uicia impugnent. Na sicut miles mili-
 tari non expeditur. nisi omnia arma habe-
 at: ita nec miles christi. si uirtus aliqua desi-
 erit. Quinta similitudo est. quia sicut stelle
 et planete semper in sphaera suis sunt: ita uir-
 tutes oportet esse in anima. Sexta est
 quia anima est. quasi uas auri solidum. or-
 natum omni lapide precioso. id est uirtutibus.
 Septima est. quia anima est. quasi ortus no-
 bilis cui non datur decore alicui florens uel ar-
 boris. Octaua est. quia anima est sicut apo-
 theca. cui non datur medicina alicui prae-
 senti uel radici. Et quae conuersione uirtutum
 dicta sunt. intelligi debent de uirtutibus quae
 sunt. quae omnes quo ad habitum conueni-
 unt. sicut quae ad actus minorum sunt effectus.
 et haec simul sunt uirtutes. tamen aliquae
 dicuntur matres uirtutum. non quod habitus
 uirtutis generet habitum uirtutis. sed mo-
 tus motum. Sicut dicit Bernardus. Lectio
 inquit parit cognitionem. cognitio amorem.
 amor frequentiam. frequentia familiaritatem.
 familiaritas fiduciam. fiducia
 facilem imperatorem. Secundum hunc mo-
 dum quatuor dicuntur esse matres uir-
 tutum. scilicet fides origo. quia ex motibus
 fidei surgunt motus aliarum uirtutum!

karitas educatione. patientia regimine.
 humilitas conseruatione. **U**icia uero non
 sunt conuexa sicut uirtutes. Ratio huiusmodi
 ratio est. quia uicia sunt in nobis ex operibus
 nostris quae simul non sunt. Virtutes autem theo-
 logice non sunt in nobis per acquisitionem. sed per
 infusionem. Alia ratio est. quia sunt opposita ad
 finem. Sicut auaritia et prodigalitas. quod
 non est in uirtutibus. *De effectu uirtutum. vii.*
Virtus commendabilis est. Prima
 causa efficiens. quae deus est. Ipsa enim
 ut ait Augustinus solus deus in homine o-
 peratur. Secundo a causa materiali in qua quia non
 nisi bonos inhabitat. non est sic de bonis na-
 turalibus et fortuitis. quia talia plura deus super-
 uultos et uultos. Tercia a causa formali. quia
 decore est spiritalis. Psalmista. Omnes gloria
 eius abuntus. Quarta a causa finali. au-
 gustini. Primum uirtutis est ipse deus quod dedit
 uirtutem. **V**irtus est bona multipliciter. Pri-
 mo in se sicut ait Augustinus. Virtus est bona
 quoditas mentis. Nota quod bona est possessio. quae
 propinqua est ciuitati. haec autem quia in ci-
 uitate est. quia in anima. Secundo in compara-
 tione. ad hebreos. Optimum est gratia sta-
 bilitate cor. Tercio in operatione. quia bonum
 facit opus hominis. quod non minorum est. nisi
 procedat a uirtute. Gregorius. Nil habet in
 uirtutis ramus boni operis. nisi manserit in radi-
 ce karitatis. Quarta in mutatione. quia
 ex lupo facit agnum. et tenebras conuertit in
 lucem. Malum enim culpe mutat in bonitatem
 gratiae. et malum pene mutat in bonum gratiae.
 quod significat conuersionem in uinum. Quinto
 in distinctione. quia per uirtutes distinguuntur
 filii dei. a filiis diaboli. Iohannes. In hoc cog-
 noscent omnes quia discipuli mei estis. Sex-
 to in exemplificatione. quia omnes sancti stu-
 debant uirtutibus. Unde commendantur in alio

si dilectionem adiuuare habuerit.

64.
innocentiā. In Abrahā obedientiā. In Jo-
seph continentiā. In moysi mansuetudi-
nem. In David humilitate. & sic de alijs.
Gaudabilis ē virtus pro multa. quia magne
dignitatis christi doctore habuit. Unde illud
Dicitur a me quia mitis sum & humilis corde.
Quia magne sublimitatis. Tulli. Virtus una.
diffusa est in radicibus altissimis. Ita magne
recunditatis. Psalmista. In custodiendis il-
lis retribuit multa. Quia magne utilitatis.
Boetius. Nunquam sine pena sunt vitia. nun-
quam sine premio sunt virtutes. Quia magne fecer-
tatis. Tulli. hoc dictum vel demum sapientia est.
ut omnia tua vite posita esse dicas. Comen-
dabile est studium virtutis. studio scientie.
Ratione exempli. quia sci fieri facit. Ratione
auctoritatis. Apollonius. Non in sermone est reg-
num dei. sed in virtute. Ratione effectus. quia
vires peccati expellit. scientia non. Ratione
originis. quia a deo infunditur virtus. scien-
tia per studium acquiritur. Ratione finis. quia vir-
tutis finis est gloria. & non scientie. Ratione ob-
iecti. quia obiectum virtutis est bonum. scientie ve-
rum. Ratione materie iniqua. quia virtus non est
nisi in filiis dei. scientia non semper. Ratione
secutans. quia securi est esse bonum. quam philoso-
phum. Ratione honestatis. quia maior gloria est
seci deum. quam Aristoteli. Ratione vitandi ma-
li. quia si patres extendissent manus
ad lignum vite. sic ad lignum scientie. non in-
cesserunt mala in se. & in posteris. **De ore**
Virtutis vero virtutem vel in qua excellit virtus.
gaudium prececlit gaudium mundi. vii.
In ingrate. Publius. Secura mens quasi
iuge communit. gaudium mundi. quasi ad
instar puncti. ut dicit Job. In puritate con-
scientie. sic mundi gaudium in floribus. quam
in luto. In dignitate. glossa ad Galatas. Cla-
mo animi de his que digna. gaudium mi-

di de dignis. In salubritate. Sapientie. Nichil
utilius est in vita hominibus. vel commisso. Pub-
lius. Extrema gaudium luctu occupabit. In
libertate. Apollonius. In libertate vocati sumus. Pec-
cator autem ligatus est. Publius. Fumibus peccatorum
suoque uniusquisque constingeret. In diuina pre-
sentialitate. Augustinus. Tale bonum est deus
ut nemini cui delectum bene sit. Nota con-
trarium in malis. Virtus operatur mira mul-
tipliciter. In celo. cui vitam facit. Unde. regni
celorum vitam patitur. & molenti diripiunt illud
In mundo. quia custodit hominem. ne combu-
rat igne concupiscentie. & ne iningat aq-
uis voluptatis. & ne iniquetur luto in conti-
nentie. & ne lacetur spiritus auaricie. In
corde humano. quia vulneratum sanat. in-
iuratum mundat. mortuum uiuificat. exce-
catum illuminat. In infirmitate. quia ignis in-
nalis non potest ledere iuuosum. sic non ignis
materialis salamandram. Virtus rationale
illuminat. ad cognitionem veri. Concupisibile
excitat. ad amorem boni. Irascibile confor-
tat. ad derestationem mali. Inter deo assimi-
lat. quia pater per unigenitum virtutis. filio autem
per splendorem veritatis. Spiritus sanctus per sermo-
nem karitatis. Angelus reformatur. Homo
in carne preter carnem uiuere. angeli-
ce nature est. non humane. Mentem io-
cundat. ornat. subleuat. honoreat. vi-
uificat. cibatur. sanat. ditatur. quod mundat.
Inter virtus. mala peccata expellit. presentia
impugnat. a futuris preuenit. Inter virtus.
mentem instruit. hominem deo dilectum effi-
cit. fructum tam nunc. quam postquam. addu-
cit. temporalia discretè disponit. que in
se sunt differentia bona facit. Sicut ea que
dicta sunt. declarant nobis effectum virtutum
singulorum geniales. ita sunt & virtutum effectus
aliqui speciales. sicut est quod humilitas deo

subicit. penitentia reducit. iusticia de-
ducit. obedientia adducit. patientia p-
ducit. p[ro]fessio au[tem] introductio. puritas
unigit. karitas deo unit. **De merito**

Meritum boni uirtutum. ix.

Meritis efficaciter ad optinendum id quod
non habetur. uel ad iuste habendum quod
habetur. Unde p[ro]mptu de non debito fit de
bitu. et ip[s]um debitum fit magis debitu.
Sicut rex dat equum quem miles non
meruit. et p[ro]p[ri]um equi meretur eundem
equum iam danti. Ad intelligendum pre-
ceda. sciendum quod triplex distinguitur meritum.
congruum. dignum. et condignum. Meritum
congruum est. per quod disponit substantiu[m]
ut possit recipere gratiam. secundum gratiam di-
uine iusticie. Istud uocat[ur] dispositio ma-
terre. scilicet dum quis facit quod in se est. Me-
ritum dignum. dicitur idoneitate op[er]an-
tis ad assequendum id quod meretur. Meri-
tum condignum. dicitur equalitas ad remu-
nandum. Dico autem equalitatem non arithme-
ticam. sed geometricam. Non quantitatis. sed p[ro]-
portionis. et istud patet quod semper deus
remunat super meritum. sic p[ro]mptu citra
condignu[m]. Unde non est inter meritum et p[re]-
mii equalis quantitas. sed proportio. quia apud
deum non est iusticia munitatiua. cum
nulli debeat aliquid. sed distributiua. Vocat[ur]
autem iusticia munitatiua. iusticia fo-
ri. quod datur un[de] panis p[ro] denario. uel ulna
panni p[ro] solido. Iusticia uero distributi-
ua. est p[ro]p[ri]um. quod distribuunt dona
secundum proportionem ad meritum. et ista est apud
deum. Unde apostolus. Vnicuique q[ui] mercedem ac-
cipiet secundum suum laborem. Dicendum ergo.
quod nullus meretur sibi p[ri]mam gratiam. merito
dignu[m]. uel merito condignu[m]. sed merito con-
gruu[m] tantummodo. Similiter existens in

karitate. non potest alii mereri p[ri]mam
gratiam. merito condignu[m]. sed merito congruu[m].
et merito dignu[m]. Potest autem existens in g[ra]-
tia. mereri augmentum sibi. ex condig-
no. et p[ro]p[ri]o consequens merito dignu[m]. et merito co-
gruu[m]. p[ro]ut ista superius exposita sunt.
Prefati tres modi merendi generaliter habe-
ntur. Unde si alii inueniuntur. ad p[re]dictos
tres reduci possunt. Cum ergo dicitur quod
beata uirgo meruit x[rist]um portare. intelli-
gendu[m] est. comparative. id est meruit quod
ipsa p[ro]p[ri]o debuit portare quam alia. Non po-
test intelligi de merito digno. Item dicitur
malis mereri temporalia. quia nulli homini
irremunatum. sic nulli mali impu-
nitum. Sed illud dicitur imp[er]ie. quia op[er]a in
mortalibus facta. non sunt directe bona. cum
non sint informata karitate. tamen quia
op[er]a talia aliquid habeant boni. deus in
interpretatione ea ut bona. et aliquid boni dat p[ro]-
cis. Item quidam meretur peccator gratiam oc-
casionalem. quia paupes meritum opti-
nent benefactoribus gratiam suis precibus.
quarum precum occasio fuerunt elemosine.
Item satis imp[er]ie sumitur meritum ubi dicitur se-
he culpa que meretur tale redemptio[n]em. habe-
re ubi enim ponitur meritum. p[ro] exigetur. **De**

Quamuis nullus habeat ad gratiam. ix.
Sibi meretur p[ri]mam gratiam sicut
dictum est. potest tamen peccare se habili-
tate ad gratiam. faciendo quod in se est. quia
nulli calum[nia] gratiam denegat. hoc autem non
est ex merito digno uel condigno. sed con-
gruo. hoc autem congruitas multo magis
est ex parte bonitatis dei gratiam confe-
rentis. quam ex parte hominis ad gratiam se
habilitantis. quia in comparatione ad g[ra]-
tiam. et etiam in infusione que se habet
anima ad modum materie. Ipse uero deus.

ut principium mouens & efficiens. Simi-
 li ratione patet qd ista congruitas ma-
 gis est adeo qm ab hoie. quia habilita-
 tio que e ex parte hois. solummodo dat loc-
 chumne mischie. qd salua iusticia possit
 alicui conferri gra. qa inuirta fieret di-
 mine iusticie. si tali daret gra. in q est
 adhuc obex gre. idest pccandi uoluntas.
 Sufficiens igit habitatio ad gram est. si
 homo ad gram recipienda facit qd in se e.
 facit aut qd in se e. terra completit. scilicet
 ut homo pccati actu. & uoluntate pccandi
 desinat. & conet ad bonu. pccat est possibi-
 le. Nota qd mitium & demitium acqrit i
 hac uita. Itē nō bonū facit. s; bene facit.
 laudabile est. n̄ ubi s; adubis merem.

Qua mitiora **Ex Quib' causet me-**
totalio s; a gra. & totalio s; uirtu. xj.
 a libo arbitio. licet pncipali a gra sint. qa
 gra parat ad libum arbitrium. sic scilicet
 ad equū. Sic enī scilicet dirigit equū. ita
 dirigit gra libum arbitrium in executioe
 uirtutū p nos enī possum' facit malū. s;
 nō bonū. Ad efficaciam mēdi. tā ualeat
 pccati est difficultas opus. qd patet in
 martirio. Sedm promptitudo uoluntatis
 dupl's. In laudem daret diliget d's. Ecuū e
 magnitudo karitatis. ipsa enī karitas
 est pond' scilicet. sedm quod omnia que e-
 rant in templo pondabant. Adh' autē
 qd opus sit mitiorū. tria requirunt. Pri-
 mo. quod ipm opus fiat in karitate. qa
 opa que fiunt exo karitate mortua s;
 sicut caro extinctus. Sed qd fiat ex ka-
 ritate. multa enī fiunt in karitate. que
 tam nō sunt mitiora. ex eo qd nō fiunt ex
 karitate. idest qd nō refiuntur ad finē de-
 bitū. Tcio. qd sit opus reflexibile. h' ideo
 dico. qa mala nō possunt bona intentioe

finiri. alioqn sequeretur absurditas. qd
 idem opus est; mitiorū & demitiorū. At-
 tendunt in mitio tā ex parte hominis scilicet
 substantiuū idest anima. Itē libm arbit-
 um. Itē intentio sive finis. Hys tribus re-
 spondent tā ex parte di. scilicet gra. uirtus
 karitas. & gra reddo quidē deo substanti-
 uum gram. Virtus autē habilitat libm ar-
 bitium. karitas uō intentionē dirigit ad
 finē debitū. Dicit Tremegill'. qd mitium
 consistit penes libm arbitrium occasionaliter
 h' dicit qd libm arbitrium facit ad mitū. s; n̄
 sufficit. penes uirtutem formaliū. h' dicit. qa
 ex uirtute tamq; ex forma elicit motus
 & procedit de potentia. Penes motū uirtutis
 essentialit'. h' dicit qa mot' essentialit' est
 mitū qd penes ipm e. Penes gram effica-
 cit'. h' dicit qa sine grana null' motus est
 mitiorū. Penes opus instrumentalit'. h' dicit
 qa opus extrius est qsi causa instrumentalis
 ipm mitū. Nota genalit' qd n̄ merem sine
 gra. neq; passionū inqur' passionēs. neq;
 motū nature. Dicit enī philosoph'. Natā
 neq; boni neq; mali sumus. neq; inuirta. Au-
 gustin'. Nemo inuirt' bene facit. etiā si bo-
 num e qd facit. neq; libo arbitio ligato. Qd
 qd enī nō habet usum rationis. & libi arbitri.
 i eo nō est mitium. sicut s; infantes. dor-
 mientes. infanti. animalia bruta. **De fi-**

Qua mitium ul' ne actionū. **xj.**
 demitium circa finē actionū atten-
 dit. ideo nota reglas de hac matia. Ex fi-
 ne dat' actus bon' ul' malus. Malus actus.
 nō fit ex fine bono. Una intentio. multos
 actus informatur. ut si aliq's intendit unū
 solidū dare p deo. ita qd contidit unū de-
 narū. s; qndoz obliuiscit'. & nō refert
 donationē alicui ul' aliquoz denaroz.
 tam mitiora est donatio p p̄mā intē

tionē. finē sub fine potit q̄s ponē. Vbi
grā. Aliq̄s intendit ut ad for. ad h̄ intē
dit ut emat medicinas. ad h̄ emat eas.
ut curet ab infirmitate. Ad h̄ emari de
fidat. ut deo meli' seruat. In isto. p̄cede
tes uoluntates om̄s s̄t m̄tore. p̄t̄ uli
mam uoluntatem. s̄c̄dm enī ultimā uo
luntate ad finē. om̄s p̄cedentes iudicā
t̄ bone ul' male. Vniū fines n̄ s̄t facie
di. quoy un' ad aliu nō s̄t refribilis. V
bi grā. Aliq̄s intendit ut ad unā domū.
adh̄ uadit ut luxietur. adh̄ uult luxi
ari ut sanior sit. adh̄ uult san' esse ut
deo seruat. Iste finis. illā uoluntatem
que ē luxiari n̄ informat. s̄; p̄ci' p̄mo
illa uoluntas istā intentionē deformat.
q̄a intentio p̄t̄ plures de p̄rat uolun
tates. Nota q̄d actio corp̄alis potest referri
ad finē temp̄alem. dū in postmodū refe
ratur ad d̄m. Actio aut̄ sp̄ualis. ut p̄e
dicatio n̄ potest referri ad finē temp̄ora
lem. etiā si illud temp̄ale referat ad d̄m.
& hoc ē q̄d dicit Augustin'. Velem' man
ducare ut euangelizem. n̄ euangeliza
re ut manducem. Si aut̄ in actionibus.
finis p̄ximus ponit̄ d̄s. & finis ultim' tem
porale. p̄t̄issimū est. Bene aut̄ licet con
stitue duos fines. sc̄l; etiū. & temp̄orale.
ita q̄d etiū sit finis ultim'. **Quid ho
pa bona. s̄t m̄tore mo meāt. xij.**
Opa bona. s̄t m̄tore mo meāt. xij.
tium. sc̄l; uite et̄ne. augm̄t gr̄e.
remissionis pene. P̄mū itaq; sc̄l; p̄mū
um substantiale uite et̄ne responder
radici opis. idest karitati. P̄mū nō
accidentale. responder genū opis. sicut
augm̄tū gr̄e. quia op̄ibus excellentib'.
& op̄ib' superuagationis merem' magis
augm̄tum gr̄e. quā alijs op̄ib'. Remis
sio aut̄ pene responder penaltati opis.

nā opa que magis s̄t penalta. magis
s̄t m̄tore remissionis pene. Est enī re
gula in theologia. q̄d pena pene resolutio
ria est. Nota ig' q̄d licet tota uis merēdi
uitā et̄nam. & etiā alia. consistat i kar
tate. n̄ tam totus effectus. q̄a mēdi effēs
n̄ solū consistit penes magnitudinē ope
ris. sic patet in m̄tore remissionis pene. q̄
solū consistit in karitate. s̄; etiā in op̄ib' p̄na
lib'. & hui' exemplū habem' in xp̄o. q̄me
ruit nob' ap̄tione ianue paradysi cui effēs.
h̄ aut̄ m̄tore. nō erat solū in karitate.
s̄; in karitate & excellentia opis. idest su
a passione. **S**ciendum q̄d de p̄mo sub
stantiali mētur homo tant' uno ope. q̄n
tum p̄ mille manēte radice. & n̄ crescente
valent tam opa hui' modi ad multa alt
a. **V**nde vsus. **J**ocundat. sc̄l; m̄tem. stabi
lit. sc̄l; uitam. auget. sc̄l; m̄tū acciden
talis p̄mū. **P**ecata remittit. sc̄l; q̄ntū ad
penā. que iam dimissa est q̄ ad reatū p̄
grām. **E**xcitat sc̄l; hominē in assuefā
onē boni. atq; repellit. sc̄l; temptatōes
dyaboli. **D**ebilitat. sc̄l; fomitē. **R**emouet.
sc̄l; accidtā. **N**ota q̄d p̄mā grām null'
potest mēri p̄e. **E**t h̄ multiplici ratione.
Prima. q̄a talis radice mēdi n̄ habi
idest grām. **S**cdā. p̄t̄ status indignitātē.
sc̄l; peccata. q̄a peccator n̄ est dign' pane
q̄ uescit. **T**ercia. q̄a null' hoīs opis deo
placet. nisi placeat ipse p̄us. **V**nde dicit̄
in Genesi. q̄d deus p̄us respectu ad Abel
qm̄ ad munā eius. **Q**̄rta. q̄a naturalit̄
antecedit causa suū effēs. sic & grā p̄e
cedit omne m̄tore. cū sit causa m̄tore
Ipsa enī s̄c̄dm Augustinū uoluntatem
m̄tā p̄uenit ut uelit. & sequitur ne frus
tra uelit. **G**rā sicut supradē est p̄ lomū
usum ei' etiā m̄tore condignū. mētur auge

ri in uita. ut aucta meatur. p̄fici i patria!
 Et ad deo. cui est quā in funde. augē. p̄fi
 ce. scdm coopatioem uolūtatis nr̄e. Nam
 sicut d̄s est ip̄s q̄e fontale p̄ncipiū in fū
 dendi. sic ip̄s solus d̄s est p̄ncipiū agendi.
 p̄modū m̄iti. & dignitatis. s; libm arbitriū.
 p̄modū coopatioem. Sicut libm arbitriū
 p̄grm̄ meret̄ m̄ito condigni augm̄tum
 gr̄e in statu ue/ sic & m̄etur m̄ito q̄digni
 ip̄s sup̄plentium in statu patē. Ad autē
 digno m̄eant̄ uita et̄nam/ multē s̄ cause
 Prima est. efficacia doni sp̄s sc̄i coopantis
 i m̄ito. Sec̄da. ē uitas dei p̄mittentis. T̄cia.
 p̄suasibilitas libi arbitriū p̄sentientis & p̄
 seuiantis. Quarta. difficultas status m̄en
 di. Quinta. dignitas xp̄i capitis nr̄i inueni
 entis. q̄d gl̄ificem̄ cū suis m̄bers. Sexta. li
 balitas cū cōuentis/ qm̄ nō d̄cet parua
 reddē. Septima. ē obsequium fidelit̄ obtempe
 rantis sibi. Octaua. nobilitas opis q̄ ex ka
 ritate p̄cedit. q̄ tantū pondatur in p̄spe
 ctu iudicis. q̄ntū amor ex q̄ p̄cedit. & ideo
 n̄ potest nisi s̄mo bono remunerari suffici
 entē. Uya que n̄ fiunt ex karitate. hec nō
 ualeant ad uitā et̄nā/ ualeant tam̄ ad alia
 multa. Unde vsus. Aptat cor sc̄i ad s̄u
 ceptioem gl̄e. minuit penā. sc̄i; que debet̄.
 & donat bona t̄re. idest temporalia. Occu
 pat. ne sc̄i; sic homo otiosus. assuescit. sc̄i
 lic; ad bonū opandū. delectat. sc̄i; m̄tem/
 mitgat. sc̄i; fomitē. arret. sc̄i; fluxū p̄c̄i.

Ultimo sciendū. qd nullū bonū erit irre
 munitū. & nullū malū impunitū. **Diui**
Uirtutes scdm **hōes & differentie virtutū.**
 Macrobiū q̄ndōq; dicunt̄ politū **ruy.**
 te. q̄ndōq; p̄gatoe. q̄ndōq; p̄gati animi.
 q̄ndōq; exemplares. Primas docet Salo
 mon in p̄bys. Sec̄das in Eccl̄iaste. T̄er
 cias i Cant̄is. Quartas in deo legitimus

Politice nāq; dicunt̄ scdm qd regunt̄ in
 tam humanā. q̄ ad opa ext̄ora. & scdm
 qd pugnat̄ cont̄ uicia. Purgatoe dicit̄
 ē scdm qd s̄ tam in uictoria uictor. et
 respiciunt partim interiora. & partim
 ext̄ora. Purgati animi dicunt̄. q̄ndo
 demer̄s uicys. possessor̄ uirtutū q̄scit. ra
 io insurgentib; motib; p̄mis. **Exempla**
res dicunt̄. que i mente diuina p̄sistūt.
Nā i d̄e uirtutum in deo s̄. & ip̄s ē omni
 um rex exemplar. Aristoteles diuidit̄ uir
 tutes intellectuales. & p̄suetudinales. In
 tellectuales aut̄ diuidit̄ in sophiā. idest
 sapientiā. & intelligentiā. & frenesim.
 idest. prudentiā sp̄s. & h̄ tria ordinant
 nos ad d̄m. q̄a sophia regit̄ aff̄em. intel
 ligentia uō intellectū. s; frenesis utriūq;
 prudentia enī sp̄s regit̄ cogitationes et
 aff̄iones. **Uirtutes p̄suetudinales** diuid̄
 in honestatē & libalitatē. & etiā h̄ duo or
 dinant nos ad homines. q̄a honestas or
 dinat̄ hōiēm q̄ ad seipm̄. Libalitas uō q̄
 ad p̄ximū. **Ite** intellectuales diuidit̄ in
 prudentiā. artē intellectuā. sapientiam.
 scientiā. **Uirtutes morales** diuidunt̄ in
 p̄ncipales. q̄ s̄ temperantia. fortitudo. & ius
 ticia. & in adiunctiua. ut s̄ mansuetu
 do. libalitas & huiusmodi. **Ite** philosophia
 moralit̄ diuidit̄ in ethicam. economicā.
 & politicā. **Haz** p̄ma mores q̄ ad seip̄sam
 instruit. Sec̄da familiā disponit. T̄cia
 urbes & regna regit. **Cura** uirtutes hoc
 tenendū est. qd cū sit una gr̄a grati
 ficans at̄am. Septē sunt tam̄ uirtutes
 quib; humana uita regit̄. Tres q̄dem
 theologice. & quatuor cardinales. **Et** h̄
 cet hec uirtutes s̄nt gratuite p̄ inuicem
 tem gr̄am. possūt tam̄ inuicem fieri p̄
 culpam. & in refoemari p̄ penitentiā.

adueniente grā. que ē habitū uirt. dei
go. finis. & forma. De hac lege sola kari
tas excipit. q̄ informis eē nō potit. sicut
cete uirtutes. cū ipsa sit uirtutum forma!
nā cum habitus illarū uirtū habent sine
grā & karitate. in quib̄ consistit uita u
tutū. tunc sūt infirmes. cū autē grā sup
uenit. tunc formant̄ & decorant̄. ac deo
sūt acceptabiles. Unde uirtutes infirmes
sūt. sicut colores in tenebris. & carbones extē
ti. & sicut rami aridi. & sic ale mortue. &
sic aurū obscuratū. & gēme conūse in si
licis. Con̄t uirtutes formate sūt. sic colores
in luce. uisibiles q̄dem & aspectū q̄placen
tes. & carbones ardentes. & sic rami uir
tes. & sic ale uiuentes ac uolantes. & sicut
aurū fulgens. & sic gēme uas aureū de
corantes. **D**iffēntia est int̄ uirtutes. et
p̄cepta. & dona. & fructus. & beatitudines!
q̄a uirtutes. potentias disponūt. p̄cepta.
opa respiciūt. dona. uirtutib̄ p̄fectionem
addunt. fructus. gustū sapore sp̄itale
appont. beatitudines. ipsi uirtuti statū &
p̄mū. siue uie. siue patē nungunt. **A**li
a est diffēntia q̄a uirtutib̄ opam bene.
donis opamur expedire. beatitudinib̄
p̄fate. fructib̄ fruim̄ deo. **D**iffēntia int̄
uirtutes uirtū cardinaliū & theologi
cū. **D**iffēntia uirtū cardinaliū & theologi
cū. **C**ap. **h**ec est. q̄a uirtutes theologice mouent in
finē. & cardinales mouent ad ea. q̄ sunt
ad finē. **A**lta diffēntia est. q̄a theologice
uirtutum finis. & obiectū est ipse d̄s. & n̄
obiectū. p̄p̄e cardinaliū. **I**te uirtutes theo
logice habent p̄ infusione. cardinales
nō p̄ acquisitionē. **I**te uirtutes theologice
mouent ad opa ex rationib̄ sup̄is uire
diuino. & cardinales a uire naturali. **I**te
uirtutes theologice attendunt̄ q̄ntū ad

actus int̄iores. cardinales nō ad opa extē
ora. **I**te uirtutes theologice nō habent sine donis.
cardinales uō sine donis haberi possunt.
Ite theologice sūt discretiue actiui in d̄m. card
inales nō discretiue actiui sūt in d̄m & in
p̄ximū. **I**te in theologice sic est qd̄ habet
genant̄ actus. & in cardinalib̄ est econ
uō. q̄a ibi act̄ genant̄ habitus sēdm̄ phi
losophū. **Q**uales inq̄ sunt actus. tales
sūt habitus. **D**e uirtutib̄ theologice i. q̄. xii.

Anima q̄ntum ad sup̄iore partem
in qua q̄sistit ymago trinitatis. re
tificari habet p̄ tres uirtutes theologice.
Unde sicut ymago creatoris q̄sistit uirtu
tate p̄sonar. & unitate eēntie. sic ymago
creature consistit in trinitate habitū cū
unitate grē. **P**hos autē tres habitus uirtutū.
anima fert̄ in summā trinitate. sēdm̄ tā
appropata. tribus p̄sonis. ita qd̄ fides dirigit
in summū uim. credendo & assentiendo.
Spes uō in summū arduū. inuitendo & ex
pectando. **K**aritas autē in summū bonū. desi
dando. & amando. **V**irtutes autē theologi
ce diffiunt in se multiplicat̄. **P**rimo sēdm̄
actus p̄ios. **N**am fides deo assentire facit.
Spes deo confide. **K**aritas fac̄ dilige. **S**ed
differt̄ ratione substantiū. **N**am fides ē
in rationali. **S**pes in inuisibili. **K**aritas in
inuisibili. **T**ercio differt̄ rationib̄ obiecti.
Nam fides est circa uerū. spes cō ardu
um. **K**aritas cō bonū. **I**n quarto ratione ef
fect̄. **N**am fides in p̄senti d̄m sequit̄. spes
in celū usq̄ comitat̄. **K**aritas p̄uenit am
pletit̄. **U**no differt̄ ratione finis. q̄a p̄fi
dem d̄s cognoscit̄ ut uirtas. p̄ sp̄em habetur
ut cōitas. p̄ karitatē diligit̄ ut bonitas.
Fides sēdm̄ ap̄lm̄ est. **D**e fide. xvii.
Substantia sp̄anday rez arḡntum
nō apparentiū. **I**n hac autē diffinitione. fides

ret in eucharistia. Vbi gustus. visus. &
tactus. & olfactus dicunt esse panem & vinum!
& fides dicit esse corpus & sanguinem domini nostri
Iesu Christi. Unde Augustinus? Ad intelligendum
magis debemus rationem. quod credimus auctoritate
tanti. quod opinamur erroribus. Nota quod duplex est
cognitio de deo. scilicet naturalis. & accidentalis.
Naturalis cognitio duplex est. scilicet ante
peccatum. quod homo cognoscebat deum in creaturis
aperte. Ite post peccatum. & hoc per speculum & in enigmate.
Accidentalis vero est triplex. Penultima
est acquisita per rationes naturales. quam habuerunt
philosophi. & dicitur scientia. Secunda quod habetur
testimoniis scripturarum & miraculorum. & hoc cognitio dicitur
fides in formis. Tercia que habetur
per inspirationem gratie gratum facientis. & hoc dicitur
fides formata. & peralem cognitionem assentit
anima in me veritati propter se. & super omnia.
Unde adueniente ea. peccant omnes alie
cognitiones accidentales. ad minus quo ad
actum. Cum enim alie cognitiones veniunt
in anima. tunc fides tamquam uelociter
preoccupat omnium motum. **C**um fides sit
de non apparentibus. & difficile sit occulta
credere. necessaria sunt duo ad hoc ut firmiter
credatur ueritas. Primum est illustratio ueritatis
animam eleuans. Secundum est rectificatio aucto-
ritatis. animam firmans. **U**ox primum
est per fidem. secundum per scripturam authenticam.
& per spiritum sanctum edictam. Auctoritas ergo propter
fulcrum fidei. fides assentit auctoritati.
Vtriusque uero per Christum est. propter quod splen-
dit. & uerbum dei. quia mentem per fidem illu-
minat. & ueritatem per doctrinam ostendit.
Hoc quod sciendum. quod una tantum est fides.
tam in presentibus. quam etiam in futuris. hoc ma-
gis clara. & exemplificata in eis qui secun-
tur Christum. quam in eis qui precesserunt et aduen-
tum. sicut nouum testamentum clarum est quod

uetus. **U**d enim nos credimus esse factum. an-
tiqui patres credebant futurum. exceptis arti-
culis qui ad huc restant complendi. sicut est
resurrectio mortuorum. & iudicium extremum.
& remuneratio beatorum. & punitionis reproborum.

Fides multa. **De Efficacia Fidei. xviii.**
bona facit in homine. saluat. sicut dicitur
tuum est Magdalene. fides tua te saluauit
fecit. Mentem purgat. Actibus apostolorum. fide pur-
rificans cor. Contra mundum pugnat. Ad
hebreos. Sci per fidem uicerunt regna. Postu-
lata impetrat. Matthei. Omnia uerba magna
est fides tua. fiat tibi sicut petisti. Perueniam
am dat. Apocalypsis. Tu autem stas in fide. Tem-
poralia contempnit. Ad hebreos. fide moy-
ses grandis effectus. negauit se filium filie pharaonis.
Iustificat. Apocalypsis. Credidit abraham deo.
& reputatum est ei ad iusticiam. Beaticat
Unde. Quia uidisti me thoma credidisti.
beati qui non uiderunt & crediderunt. **S**uper
fundamentum fidei quingenta edificant. **H**unda
aurum contemplationis. quia quod contemplatur
sine fide. quasi quod in terra uidere solet sine oculis
Quidam argentum predicationis. quia qui per
dicant sine fide. non locum secundum sermonem
domini. **Q**uidam lapides bonorum operum preciosos.
quia qui bene operatur sine fide. est sicut qui
facit structuram super arenam. Ite alii edifi-
cant ligna. scilicet ardentioris amoris tem-
poralium. alii fenum. scilicet finium delectatio-
num carnalium. **A**lii stipulam. scilicet ociosos
uolunt. & opium infirmorum. **I**sti quidem sal-
uantur in fundamento. sic tamen quasi per
ignem. quod ex uerbo edificium. non ydoneum
tanto fundamento. **F**ides habet quatuor
effectus essentielles. & principales. ut est facere
filios dei. & dignos uitam eternam. & facere si-
miles deo. & purgare animam a rebus pe-
ccati serui infidelitatis. & illi sunt a deo. **A**li

os habet effectus uoluntarios & secundarios. ut est crede. & dirigere opa altaz utitur. & impare omnib' suo modo. & isti effect' sunt a libo arbitrio. **De articulis**
Si respectus habeat **Fidei. xviii.**
 Sed illos q' symbolu edidero. tunc articuli sunt duodeci. ad numeru duodecim aploz. Si aut' considerem' que radicali s' credenda. tunc articuli s' quatuordecim. quoz septē spectant ad diuinitate. & septē ad xpi humanitate. Hec signata s' in septē stellis. & in septē candelab' aureis. in quoz medio fili' dei ambulauit. S' igit' septem articuli fidei q' p'inent ad diuinitate. **Primus** est. e' uniu' d'ni q' notat' ibi. Credo in d'ni. S'c'ds est. pater esse deu. ibi. Patre omnipotentē. **Tercius** est. filiu' esse d'ni. ibi. Et in ihm xpm filiu' ei' unicum d'ni n'ri. **Quartus** articulus est. spm' e' d'ni. ibi. Credo in spm' sc'm. Sic patet. qd' p'cedi q'ntor articuli spectant ad unitate diuine essentie. & unitatem p'sonaz. **Intus** e' crede remissione' p'ccoz. hys q' sunt i' ecclia. ibi. Sc'm eccliam catholicā. sc'oz omnino nem. remissione' p'ccoz. **Sextus** e' mortuoz resuscitatio. ibi. Carnis resurrexerunt. **Septimus** est bonoz remuneratio. sub q' comprehendit maloz punitio. ibi. Vitam et'na. & isti tres ultimi articuli ad diuinitatem p'tinent. q' unitate diuinitatis s' p'ccoz remissio. que e' anime in futuro unificatio. & corpoz resuscitatio. atq' corpis similitudo glificatio. **Alij** septem articuli. q' p'tinent ad xpi humanitate. **Primus** est. crede filiu' dei ceptu' esse de sp'u sc'o. ibi. Q' concepitus e' de sp'u sc'o. S'c'ds est. filiu' natu' ex maria uirgine. ibi. Nat' ex maria uirgine. **Tercius** est. filiu' d'i mortuu' p' nob' in cruce. ibi. Passus sub pontio pylato. crucifixus. mor

tuus. & sepultus e'. **Quartus** est. filiu' dei descendisse ad infos sc'dm anima. ibi. Descendit ad inferos. **Intus** est. filiu' dei resurrexisse. ibi. Tercia die resurrexit a mortuis. **Sextus** eundē ascendisse ad patris eq'itate. ibi. Ascendit ad celos sedet ad dextram dei patris omnipotentis. **Septimus** filiu' dei. iudicatum bonos & malos. ibi. Inde uenturus est iudicare uiuos & mortuos. **Intus** q' tuodeci articuli colligunt' ex simbolo qd' apli edidero. **Articuli** p'mi & sc'dm posuit **Petrus** de diuinitate. **Tertiu** **Andreas** **Quartus** **Bartholomeus**. **Quintus** **Simon**. **Sextum** **Thadeus**. **Septimu** **Matthias**. **Intus** articulum p'mu' de humanitate xpi posuit **Jacobus maior**. **Sc'dm** & **terciu**. **Johannes**. **Articuli** **Thomas**. **Intus** **Mattheus**. **Sextu**. **Jacobus minor**. **Septimu**. **Philippus**. **Tercia** s' symbola. **Primu** aploz. **Sc'dm** **Niceni concily**. **Tertium** **Athanasij**. **Primu** sc'm est ad fidei instructionem. **Sc'dm** ad fidei explanationem. **Tertium** ad fidei defensionem. **Nota** qd' aliud est crede d'ni. aliud credere i' d'ni. aliud crede deo. q'm crede d'ni. est credere ip'm. crede autē in d'ni est credendo amare d'ni. & credendo in eu' ut. ac m'bers ei' inuocari. **Crede** uo deo. est crede u'bis ei'.
Spes est. certa **De spe. ix.**
 expectatio future beatitudinis. ex dei gra. & m'itis p'p'is pueniens. In hac diffinitione nō sumitur cirtudo demonstrationis in q' plene uni parti consentit. s' cirtudo opinionis ul' oppositionis in qua uni parti consentit. quia ratione p'bare uidet'. nec tam omnino. s' cu' formidit' hui' aut' expectationis causa p'ncipalis est dei gra. & nō merita n'ra. q' & opera n'ra nō s' meritoria. n' ex dei gra. Sine m'itis tam aliqd' sperare. n' est spes. ut aut

Gregori. s. p̄sumptio. In p̄cedā diffinitio-
ne. tangit̄ motus sp̄ci. ⁊ n̄ uir̄. Adūctus
sp̄ci diffinitur sic. Spes est habit̄ n̄tis. de
largitate dei concepta. habendi uitā etnā
p̄ bona m̄ta. **S**unt fidem ⁊ sp̄em ē diffen-
tia talis. Fides enī de p̄terit̄ est ⁊ de fu-
tis. Spes autē de futis tantū. Fides est de
bonis ⁊ malis. Spes autē de bonis tantū
est. Fides est de bonis tam sibi qm̄ alyis.
Spes autē de bonis tantū sibi. Conueni-
unt in hoc. qd̄ tam fides quā spes de inui-
sibilib̄ est. **C**ertitudo sp̄ci ex trib̄ oritur.
scilicet ex diuina largitate. ex habundantia
m̄tor. ex p̄gustatione etn̄oz. **N**ota spes
p̄ur est uator. sic est cū certitudine opi-
nionis ut dictum est. Spes autē eoz qui s̄t
in purgatorio. ⁊ q̄ fuerunt in limbo. ē cum
certitudine scientie. **U**nde declinat aliq̄ m̄
a spe p̄e dicta. Spes nō q̄ fuit in Srepha-
no. q̄ndo uidit celos ap̄tos. ⁊ que fuit in
Paulo q̄ndo dixit. Scio cui credidi. ⁊ q̄ fuit
in Adam ante p̄c̄m̄ sc̄m̄ certitudine uisio-
nis t̄i satis debitoris qm̄ in celo. **U**nde spes
sic sumpta. adhuc est m̄n̄. p̄e dicta. Ex
hys patet. qd̄ in p̄ta nō est spes. q̄a beati-
tudo est omnū bonoz simul tota possessio.
Unde ibi nihil est futūm qd̄ speret̄. ⁊ licet
sc̄is adhuc sit futūa res̄ rectio corpoz se-
cundū rem. tam̄ p̄esens est sc̄m̄ cogitatio-
nem. Spes autē sic futūm respicit. quod
p̄uat tam̄ p̄sentia rei qm̄ cogitationis. p̄
ut spes p̄e sumit̄. **D**uplex ē spes. scilicet
suffragi. ⁊ p̄me auctoritatis. Prima ponē-
da est in sc̄is. sc̄da in solo deo. ⁊ hec est tri-
plex. scilicet uerue. **P**salmista. Ante dñe sp̄a
ui n̄ p̄fundar in etn̄i. **G**ratie. **P**salmista. Sp̄-
rantē autē in dño misericordia curā dabit. **G**l̄e.
Ps̄bys. **U** sp̄at in dño saluabit̄. **E**ffectus
sp̄ci multiplex est. **A**thulatione liberat.

Psalmista. In te sp̄auer̄ patres m̄i. sp̄auer̄
⁊ libasti eos. **E**xemplū de Susanna ⁊ Danie-
le. **C**onfortat. **M**achabe^{us} p̄c̄ntes septem fi-
lios. sub uno diei tempore sp̄iciens. bono a-
nimo ferebat. p̄p̄ sp̄em qm̄ in deū habebat.
Mentē eleuat. **M**arias. In sp̄ant in dño mu-
tabunt fortitudinē assumētes p̄nas. **S**al-
uat. **P**salmista. Qui saluos facis sp̄antes ī
te. **T**empalia ministr̄. **P**salmista. **O**culi om-
nium in te sp̄ant dñe. ⁊ tu das escā illoz ī
tempe oportuno. **S**pes comparatur multis
reb̄. **D**icit̄ enī. galea. **A**pl̄s. **E**t galeam salu-
tis assumite. **A**nchora. **A**d hebreos. de spe
qm̄ sicut anchorā habem̄ anime tutā ac
firmā. **M**edicina. **P**salmista. Sp̄ans in dño
nō infirmabor. **G**ēma. **P**s̄bys. **G**ēma gr̄m̄
sima. expectatio p̄stolantis. **S**olatū. **A**d
hebreos. **U** fortissimi solatū habem̄. q̄
refugimus ad tenendā nobis p̄sticam
sp̄em. **C**laus. **G**losa sup̄ illud **P**salmista
Sp̄am in dño. **P** sp̄em intrat̄ ad uidentū
qd̄ credit̄. **D**ignū uite. **S**i corā hominū
tormenta passi sunt. spes illoz īmortalita-
te plena est. **D**e karitate. **xxi.**
Karitas sc̄m̄ apl̄m̄ sic diffinitur.
Karitas ē finis p̄cepti de corde pu-
ro ⁊ conscientia bona. ⁊ fide nō ficta. **E**t si-
mit̄ h̄ finis confirmatio. q̄a karitas ē
p̄sumptio. siue p̄fectio omnis p̄cepti. **P**o-
test etā dici finis t̄minationis p̄ceptoz.
q̄a omnia oya q̄ s̄t in p̄cepto tendunt
ad karitatē. ut magis ac magis habeat̄.
de puro corde. id est intellectu puro dicit̄
glosa. ⁊ sumit̄ h̄ intellect̄. p̄actu intell̄-
gentis. sc̄m̄ qm̄ causat̄ motus karitatis.
Quo enī q̄s magis d̄m̄ intelligit̄ tanto ma-
gis diligit̄. n̄ alias impedit̄. ⁊ ita h̄ po-
sicio denotat causā efficientē. **E**t p̄ficiēti-
a bona. id est. spe. q̄a qui purā habet con-

scientiam secute ^{spat}. ^{Et} fide si ficta. id est
 simulata ul' fragili. s; int' adusa foret. ^{Phy.}
 in libro de contemplatione ita describit karitatem.
 Caritas e' ut videt in recta uoluntas
 ab omnib' t'entis ac p'sentib' p' suis a'usa!
 iuncta deo inseparabilr. & unita igne q'dam
 si' h'is a q' est. & ad q'm refer' incensa! iniqui
 nantri om'is extranea corru'pi nescia. nul
 li uitio mutabilitatis obnoxia! sup' om'ia
 q' carnalib' diligunt' excessa. affectionu' om
 niu' potentissima! diuine contemplationis
 auda. in omnib' semp' inuicta. ^{bona} summa ac
 tionu' beat'az. salus mox. finis celestium
 p'ceptoz. mors eminu'. uita uirtutum. uir
 tus pugnantiu'. palma uictoz. sc'az men
 tum ^{arma} causa m'itoz bonoz! p'mium p
 fedoz. sine q' null' deo placuit. cu' qua no
 potui aliq's peccare. fructuosa i' penitentib'.
 leta in p'scientib'. gl'osa in p'seuantib'. ue
 h'iosa in martirib'. op'osa in omnib' omi
 no fidelib'. ex q' quidd' est boni op'is iuger.

Raritas ^{De} diff'ia. karitatis & amoris.
 q'ntum ad act'u' quatuor modis ^{xxi.}
 diff'unt. Primo sic in tercio libro. Seneca.
 Caritas est dilectio. qua diligit' d's p' se. &
 p'cum p' d'm. & in deo. Seco sic. Q'd est ka
 ritas nisi uita copulans amatu' cu' ama
 to. Tercio scdm augustinu' sic. karitas e' uir
 tus q' uidere d'm. & p'fru' desiderat. Quarto
 sic scdm augustinu'. karitas e' uirt' q' uirtus
 animi n'r. est rectissima affectio. hanc
 diff'initioni' p'ma dat' in comparatione ad
 d'm. Seda in q'paratione ad ei' possessore'
 Tercia in q'paratione ad iminu'. Q'arta i
 q'paratione dilecti ad dilectum. **Differ'ia**

Amor uir' karitate' & alios amores. ^{xxii.}
 triplex est. Gratuitus. natural.
 & uiciosus. Amor g'uitus e' laudabilis.
 q'a iustus. & habet fine' p'ncipalem. bonu'

incomutabile. **I**pe diuidit' in amicitiam
 & concupiscentiam. Siq's diligit' amicitia
 d'm purissime. n' respiciens utilitate' sua.
 s; bonitate' amati. h' in plus homo diligit'
 d'm q'm seip'm. Scdm concupiscentia' quis di
 ligir d'm. q'a remun'ationem ex'ptat in eo.
 Am' naturalis n' laudabilis nec uitupabilis
 est. & habet fine' indigentia'. & utilitate' p'p'a.
Iste similr' diuidit' in amicitiam & concupiscentiam.
 Scdm amicitia' diligit' nos. & p'fecti
 one' n'ram. & iustificationem n'ram. & magis
 ea que magis sunt necessaria. ut caput p
 q' totum exponum' corp'. h' g'munis e' nobis
 & beatis. Scdm concupiscentia' uo. diligit' nos
 d'm. q'a necessitati n're subueniet. ul' subue
 nit. q'a h' amore n' diligit' res p' se. s; p'p'
 us'u' eius. h' in diligit' plus se homo dilectioe'
 natali q'm d'm. Am' uiciosus uitupabilis.
 q'a pecc'm. & habet fine' uoluptate'. siue de
 lectationem in creatura. h' amor similr' diui
 dit' in amicitia' & concupiscentia'. Scdm ami
 citia' h' amore diligit' delectationem create'
 p' se. q'muis in nobis n' habeat. Scdm uo
 concupiscentia' diligit' uoluptate' creature
 p' nos. **A**mor it'm multiplex est. scilz
 naturalis erga se. pius erga parentes. io
 cund' erga socios. iustus erga om'is. uole
 tus erga inimicos. scs erga d'm. **I**te dif
 f'entia est uir' amoris. dilectionem. & ka
 ritate'. q'a amor. p'p'e est nature. & d'r am'
 q'si animoz unito. h' inq'rat appetitum i
 re animata. Dilectio. e' amor p'xim'. & d'r
 dilectio q'si duo ligans. Sociat eni' aman
 tem & amatu' in amore. ut scilz mutuo se
 diligant. Caritas e' amor in d'm. h' am
 cum denotat. & indicat omnib' karitoe'.
 vnde d'r karitas. Quasi kara uirtas. ul' q'si
 karu' deo factens. **A**lta est diff'entia uir'
 p'ceda'. q'a amam' d'm p' se. & sup' om'ia.

Dilige dñm in h̄ differt adilectione pximi!
q̄a dilige dñm est ei precepta seruare. cū in
tentione fruendi eo. **I**n dñm dilige. est uelle
ip̄m posside. & possideri ab eo. **I**n dilige dñm.
est uoluntate dei. sue in omnib̄ p̄ferre. **D**i
lige nō pximū. est uelle sibi sūmum bonū.
nō p̄ essentia. s; p̄ grām. **I**n dilige. est succel
sūū bonū ei uelle. & nolle malū optare. et
Quere. **I**n dilige pximū. est uelle ei. qd̄ sibi.
Item est diffentia int̄ dilectioem di & px
mi. q̄a dñm diligim̄ in se. & p̄ se. pximū ū
diligim̄ in deo. & p̄ dñm. **Q**uodq; eē dicitur
duplicem karitatē. scil; dei & pximi. h̄ du
plicitas nō intelligit̄ q̄ntum ad habitus.
s; q̄ntū ad actus. q̄a uno habitu karitatis.
diligit̄ deus & pximū. **K**aritas quōdop̄ di
cit̄ habitū. **A**p̄ls. **K**aritas dei diffusa est
in cordib̄ nr̄is. **Q**uodq; motū. **I**n Canticis
ordinant̄ ime karitatē. **Q**uodq; signū.
Unde. **W**arore karitatē nemo habet. ut
atām suā ponat q̄s p̄ amicos suos. uest
maī signū karitatis. **Q**uodq; t̄iam p̄so
nam in t̄itate. **I**oh̄is. **D**s karitas est.
Indiq; sumit̄ essentialem. & sic tota t̄itas
d̄r karitas. **I**ndiq; p̄feruore sumit̄ karitas.
Karitas expellit̄ **D**e. **E**ff̄u karitatis.
p̄c̄m. **U**nde. **D**imissa s̄t ei p̄c̄a **xxiiij.**
multa. qm̄ dilex̄ m̄ltū. **L**egem custod. **A**p̄ls
D diligit̄ legē impleunt. **V**in homini un
git̄. **I**oh̄is. **M**anet in karitate. in deo
manet. **M**ente ututib̄ ornat. **A**p̄ls. **K**ari
tas paciens ē. benigna ē. **P**fectioem addu
cit. **A**p̄ls. **A**dhuc excellentiore uia uobis
demonst̄o. **G**lam t̄buut. **S**i q̄s diligit̄ me
diliget̄ a patre meo. & ad eū ueniet̄ et
māst̄oem ap̄ eū faciet̄. **I**oh̄is. **K**aritas
cordib̄ nr̄is diffundit̄. cū ad pximū dila
tat̄. **I**ffundit̄. p̄ p̄dicationē. & oya m̄sc̄d̄e.
Sup̄ fundit̄. p̄ oya p̄fectionis. & sup̄erogari

nis. **I**nfundit̄. p̄ illuminationē gr̄e. **K**ari
tatem uenit̄ deus ad homines p̄ incarna
tione. **I**n homines. in gr̄e collatione. **P** ip̄am
karitatē currit̄ homines ad dñm. uia oya
tione. & pueniunt̄ ad dñm in gl̄ificatione.
Amois est uuln̄are. q̄a int̄ima cordis p̄ne
trat. **I**n Canticis. **V**ulnerata karitate ego sū.
Languidū facē. & h̄ p̄ desidū effendi cū ama
to. **I**n Canticis. **N**unciare dilecto q̄a amore
languet̄. **I**nebare. q̄a sic tendit̄ ad amatum.
qd̄ sūp̄st̄ et omnū rerū p̄ct̄ illū obliuisc̄
at̄. **I**n Canticis. **C**omedite & bibite amica. &
mebamini km̄. **L**iqueface. q̄a cor indulce
dine diuina sic resoluit̄. qd̄ appetit̄ cū ap
petibili inuabit̄ amicitia unū. **I**n Canticis.
Anima mea liquefacta ē. **A**mor habet uim
diffusiuā. in bona oya tione. uim t̄am in px
mi dilectione. t̄ansformatiua in uuln̄ationē.
Item alit̄ h̄c ostendit̄. qd̄ uim habet diffusiuā.
Ut patet in rerū creatione. uim t̄am ut patet
in xp̄i incarnatione. **T**ransformatiua ut
patet in gl̄ificatione. **Q**uib; reb; **k**aritas **foz.**
Raritas est bonoz p̄ncipiū op̄um **m̄c̄. xxx.**
Quia a deo ipsa & bonoz mediuū. q̄a
sūm dñm ipsa & bonoz finis q̄a p̄ dñm. ut
alit̄. **K**aritas d̄r bone oya tione p̄ncipiū.
q̄a mouet̄ ad illud. **G**regorius. **K**aritas opatur **magna b.**
karitas n̄ est. **D**icit̄ & mediuū. quia oya in **i. Si au op**
foemat̄. D̄r quoz finis. q̄a oya dirigit̄. n̄ uenit̄.
& ad debitū finē ducit̄. **Q**m̄ karitas d̄r
cat̄ finis. **S**ciendū quod t̄plex ē finis.
scil; p̄sumptionis. p̄firmationis. consū
mationis. **P**rimo m̄. karitas ē finis p̄c
catorū. q̄a illa p̄sumit̄. **S**ecundo m̄. karitas ē
finis p̄ceptoz. q̄a illa p̄ficit̄. **T**ercio m̄. tam
uita et̄na. qm̄ et̄q̄ d̄s finis ē nr̄i laboz
S uita et̄na debet̄ t̄m̄. q̄ querebat̄. **D**s in
t̄m̄us. in q̄ q̄esit̄. **K**aritas d̄r forma
ūcutū. & multipliciter. **P**rimo q̄a mouet̄

omnes virtutes ad opera exteriora. p q pficiunt
 virtutes et mētur augeri. Sed quia omnes
 virtutes moventur ad karitatem. et ad finem kari
 tatis. scilicet ad bonum. Caritas enim habet bonum
 p fine. et obiecto. alie autē virtutes habent bonum
 nō p obiecto. s; p fine tantum. et ille finis virtu
 tum pfectioem denotat. Tercio. qā karitas
 augmētat virtutum dilectioem. et tollit fastidi
 um. et alleviat onera p p ipse desiderium. Qu
 to. qā complet aīam. et pficit. nō quidē in eē na
 ture. s; in eē gēnto et mitorio. **R**aritas mul
 tis reb; similib; dē. quia comparat auro qd for
 nar tribulationis pbat. Aurum. qm sequitur
 dies civitatis. Arche noe. in q quoniam sunt i
 uent; p p. arbori. bonos fruct; p fēnti. Ale.
 ad celestia subleuanti. Bitumen. aīam deo
 iungenti. Clau. celū apertenti. Corone. mētem
 decorenti. Capiti sensū. et motū influenti. Ka
 ritas enī influit sensū. id est ratioem mēti
 de alijs virtutib;. Influit etiā motū. id est af
 fectum mouendi mitorie. Uic mētem illu
 minanti. Obor. thronū deo exhibenti. sim.
 deo attrahenti. firmamento. aq; uoluptatis ab
 aq; eternitatis diuidenti. fontē. mētem irrigā
 ti. bēne. aīam ornanti. Gladio flāmeo. para
 distum custodiēti. Iugo. suauit; p mēti. Mā
 ne. de celo descendenti. Rose rubenti. Radyci.
 humore qre qm a sumo trahit. ad virtutes trā
 mittenti. ut sic nutrant. et pseruent in bono.
 Sol. fulgenti. thesauro latenti. Vinculo ratio
 nes omēs diligendi in dilectioem colligenti. Vi
 no mēbant. Veli. peccatorū turpitudine opt
 enti. vnguento. nihilā letalia curanti.

Raritas excellit **Excellētia karitatis. pvi.**
 Altas virtutes in multis. Primo. in de
 stināte. Iohis. Diligam; dñm. qm ipse p p
 dilexit nos. Sedo. in spūali dignitate. Richard.
 karitas ē regina virtutum. Tercio. in piosita
 te. qā ipsa ē aurū de ofit. Iero. in spūalitate

qā ipsa est planeta uenūs. et sic pulchritudo
 exterioris hominis est ex decenti mēbroz ordina
 tione. et uenustate coloris. sic et pulchritudo a
 nime est ex decenti ordinatione actiui. et
 habitu uenustoz. h; autē facit karitas in
 anima cui habitus uenust; est. et actus or
 dinat;. Qmo. in superatione laboris. Augu
 nus. Omnia gēnta et imania. leuia facit amor.
 Sexto. in ingloriositate. In Canticis. Fortis est
 ut mors dilectio. Septim. in utilitate.
 Augm. Habe karitatem. et fac quidd; ius.
 Octauo. in dulcedine. quia karitas scdm ac
 tum suū facit nos delectari in deo. nō solū
 in pātā. s; etiā in ma.

De Signis dilectionis.
Signa dilectionis sunt. qā amice **xxvii.**
 amice libent; audit. libent; de ipso lo
 quit;. sepe de illo cogitat. sine tedio illi obse
 quit;. corp; et res p ipso exponit. offēnsā
 cauet. offēnsam placat. congaudet pro
 spūati. pdolet adūficiati. gaudet de sua
 p fēntia. dolet de absentia. diligit et odi
 li qd ille. conat; ei placere. timet displicē.
 trahit alios ad eē amicitia. munā ab eo
 data nō alienat. consilijs suis acqiescit.
 petit ab eo fiducialit;. **Q**ualit; q; seire
 possit ut si habeat karitatem. ut q sunt
 i actu p candi. ul' in pposito. Quidā dubitāt
 se habere. qā rationes habent p utiq; parte.
 ut s; illi qui incipiunt facē quod in se est.
 Quidā putant se habere. ut q multa opera
 bona faciunt. et diu abstinent; a pō. adh;
 tam sustinent; mot; temptationū. et pma
 ginant; turpia. Qdam expiunt; se habē
 karitatem. ut illi q gustant; diuinā dulce
 dine. in quib; sones extrinē; fere est. et
 qsi semp bona faciunt ul' affectant. Qm
 dam etiā s; se habere. ut qbus d; reuelant;

Qui sunt Paulus. **De Fratrib; amoris.**
 Rad' amoris s; isti. Prim; ut cum **xxviii.**

Nota qd qdam scunt
 se nō habere karitatem.

diligo me pro me. Iste amor non est bonus.
Secundo ut cum diligo dominum pro me. hoc est misericordia
re. et tunc erit bonus si principalis est deus.
Tertio cum diligo dominum pro se. id est quia bonus. hoc
est valde bonus. quia talis amor uno tantum
oculo dominum respicit. id est deum. Quartum cum
diligo me pro dominum. hoc est optimum. quia in
tali nihil querit homo de suo etiam in seipso.
Sed solummodo que dei sunt. Super omnia diligere
deus est deus. quia cum ipse sit primum. et hoc ipse est sum-
mum bonum. et hoc ipse quod summum bonum est
summe beatum. et hoc ipse quod summe beatum est sum-
me beneficium. et hoc ipse summe fructuendum. et hoc
ipse est et summe inveniendum per amorem. et in eo
tamquam in fine descendendum. **O**ria generatim
diliguntur. scilicet utile. honestum. delectabile.
Propter primum diligenda est convalescentia. quia utilis
est. Propter secundum diligenda est virtus. amplius. quia
honestata virtus est. Propter diligendum est maxime
deus. quia delectabilis. Immo propter hoc omnia
diligendum est deus. quia ipsum diligere est utile. honestum.
et delectabile. **O**rdem karitatis in qua-
rum ipsa tollit peccata. sunt ista. Primo tollit pec-
catum mortale. non quantum ad habitum. sed quantum ad
actum. liberat enim a mortali peccato. sed non a potes-
tate cadendi illud. Secundo non tollit peccatum quantum
ad actum. et habitum. sed veniale neutrum in se. si-
cut patet in aliquibus sanctificatis. Tertio non tol-
lit peccatum mortale. utrumque in se et veniale quod ad ac-
tum. sed non quod ad habitum. talis fuit karitas in
beata virgine. ante conceptionem christi. Quarto tollit
karitas utrumque utrumque in se. sic fuit in beata vir-
gine in conceptione et post tunc enim fuit in ipsa
sublatum fomes peccandi totaliter. Quinto tollit
karitas utrumque utrumque in se et in super omne nu-
siam. sed hoc fuit in parata. Perfecta est karitas
quando est habitus magna. motu interiori di-
recta. opere exteriori sollicita. radice stabilita.
ferme discreta. dulcedine solatiora. Dili-

git deus toto corde. id est intellectu sine erro-
re. tota anima. id est voluntate sine inconstanterate.
tota mente. id est memoria sine oblivione. **De**

Ordem karitatis **Ordine Karitatis. xxx.**
Secundum Augustinum est diligere primum quod super
nos est. id est dominum. deinde quod nos sumus. post
hoc quod iuxta nos est. id est proximum. ultimo quod
infra nos est. id est ipsum corpus. In eodem gradu
retineri debet corpus nostrum et proximum. quia utrumque
tenet rationem inferioris boni. respectu spiritus mi-
seri. **S**ecundum Ambrosium diligendum primo deus. secundo pare-
tes. deinde filii. post domestici. ultimo im-
mici. **S**ed hoc de exhibitione quidam intelligunt.
Alii diligunt magis alio multipliciter. scilicet
maiori effectu. sic super omnia diligendum est deus.
Sed in homines magis diligendum sunt parentes
quam filii. deinde sanguines secundum gradum con-
nationis. Maiori effectu. sic plus diligendum
sunt filii quam parentes. **S**ed eque pertinentibus primum succ-
rendum est magis indigentibus. Ad maiorem gra-
tiam sic magis sunt diligendum. quod ad maiorem
gratiam se habilitant. ad maiorem gratiam sic di-
ligendum sunt. secundum gradum participandi boni
gratiae. **N**ota quod idem est ordo dilectionis na-
turae et gratiae. hoc excepto quod naturali dilectio-
ne homo magis diligit se quam deum. sed con-
verso est in dilectione gratuita. Preterea scien-
dum quod idem est ordo karitatis qui secundum Aug-
ustinum est in via. erit etiam in patria. quia cum gloria
perficiatur natura. quicquid in se est imperfectio-
nis in natura permanebit in gloria. **De dilec-**

Primo se dicuntur homines **De dilec-**
tione. quia omnes sunt membra unius cor-
poris christi uniti. quia uno spiritu sancto unifica-
tur spiritualiter. et unum. quia unam fidem habent.
quia unum baptismum recipiunt. unum patrem et
dominum habent. quia ad unum tendunt regnum.
Dilectione proximum suadet vis naturae. quia
thet. **U**terque unum ut faciant vobis homi-

nes. et uos similit' facite illis. **I**us scripture. Unde diliges dñm dñm tuū. **E**xemplū crea-
 ture: q̄a simile simili gaudet. et omne simi-
 le diligit sibi simile. **M**eli' est dilige. quā
 diligit. **T**ertio ratione. **P**rimo q̄a qd diligitur
 sem. et qd diligitur in nō sem. et credim'. **S**ed.
 q̄a qd diligitur p̄pe iūctis ē. et qd diligitur
 aliene. **T**ertio q̄a cū diligitur. alios obliga-
 mus. cū uō diligitur. alijs obligam'. **Q**uarto
 q̄a cū diligitur. memur nob'. cū uō diligitur.
 alij memur sibi. **P**er dilectionē p̄ximū effi-
 cū imitatores xp̄i. **J**oh̄is. **H**ic est p̄ceptū meū
 ut diligatis iūctē. **S**aluatoris discipuli. **J**oh̄is
Joh̄is agnoscent om̄s q̄a mei discipuli estis.
 si dilectionē ad inuicē habueritis. **C**ontēplatores
 dei. **J**oh̄is. **E**t diligitur frater suū in deo manet
 et uider' dñm. **S**ocietas fraterna utilis ē. ratioē
 subleuationis. **P**ub̄is. **V**e solū q̄a si cecidit nō
 habet subleuantē se. **R**atione isolationis.
Psalmista. **C**or' qm̄ bonū. et q̄s iocundū habita-
 re frater inuicū. **R**atione excitationis. **S**e-
 neca. **S**emp' ante oculos tuos ponend' ē aliq̄s.
 cui' exemplo p̄ficiat. q̄a nō ad lūtam p̄ua nō cor-
 riges. **P**ub̄is. **E**t modica scintilla auget' ig-
Circa **D**e dilectione Inimicorū. **C**uis.
Dilectionē inimicorū nota qd̄ alta est
 dilectio affectus. et alta dilectio effectus. **D**ilec-
 tio affectus duplex ē. q̄a alta ē innocentie. a-
 lia beneficentie. **D**ilectione innocentie tenem'
 dilige inimicos. q̄a nō debem' eis optare ma-
 lum. in q̄m̄ malū. et in q̄m̄ eis expediens
 ē. ut rei publice. **A**ffectus beneficentie dilec-
 tionis duplex ē. scilicet p̄ncipalis et secundari'.
Affectus p̄ncipalis ē. uelle inimicis optare bo-
 na spiritalia. sicut ē gr̄a et gl̄a. **H**oc in tene-
 m' affectu dilige inimicos. **A**ffectus secundari'
 ē. eis optare bona temporalia. **H**ic in nō tenem'
 dilige inimicos semp'. q̄a semp' nō expedit
 eis habē temporalia. **E**odē mō distinguendū

est de dilectione effectus. q̄ similit' innocen-
 tie et beniuolentie. **P**rimo in tenem' om̄es
 dilige inimicos. q̄a tenem' eis mala nō in-
 ferre. nō fore p̄t' bonū p̄sone. ut rei publice.
Sed in distinguenda ē dilectio beneficen-
 tie. q̄a si ē beneficium spirituale necessariū
 ad salutē. tunc tenem' illud inimicis impē-
 de ut orare p̄ eis. nō quidē in speciali. s; in
 generali. ita scilicet ut eos excludam' ab orati-
 onib' p̄ximib'. **S**i uō est beneficium tempo-
 rale. ad h' nō tenem' nisi in casu necessitatis.
Nota tamē. qd̄ duplicē possum' habere inimi-
 cum. scilicet p̄sone nre. ut ecclie. **I**tem inimico
 p̄sone. benefacē p̄fectionis est. nisi in q̄m̄
 beneficium ipsi ul' alij occasionalit' nocuū
 ē. quia in tali casu beneficium subtrahē utile
 est. **I**nimico autē ecclie. beneficium subtrahē
 p̄fecti' est et meli'. nisi q̄ndo p̄ beneficium sp̄at'
 ecclie reconciliandus. **E**x predictis patet.
 qd̄ optare bona temporalia inimicis ecclie. in
 p̄fectionis est. scilicet nisi p̄ accidens. q̄ndo ad
 huc credunt' iūctendi. **I**nimicis uō p̄sone.
 optare temporalia p̄fectionis ē. nisi per
 accidens. scilicet q̄ndo putant' eis ul' alijs
 fore nocua. **N**ota qd̄ licet amicum dilige
 sit magis debitū. tamē inimicū dilige ē
 magis remissionis pene mitorū. et ad
 alia multa ualeo. **P**rimo. q̄a magis accē-
 dit ad p̄fectionē. maioris iūctis ē. q̄a
 magis q̄m̄. **S**ed. q̄a mot' karitatis i
 inimicū. magis mitorū ē remissionis
 pene. et h' ratione difficultatis. **L**icet in
 amicum sit mag' mitorū iūctē ecclie rati-
 one intentionis. **A**mor enī naturalis et
 uentiorē facit ad motū karitatis. sic
 et dispositio materialis confert formē. **T**er-
 cio. q̄a inimicū dilige exp̄tius signū
 karitatis ē. q̄a cont' motū natē est. **U**n-
 de et ualde difficile est. nisi assist' gr̄a.

p qm uincat natura. Nota qd ille cui in
iuria facta est. n̄ debet reconciliationē que
rere ex debito necessitatis. s; si facit cōplet
debitū pfectionis. Unde Crisostom' dicit.
qd talis reconciliationē dicitur. ut duplicē
glam consequat'. Vnā quia iniuriā pass' ē.
aliā qā p̄or rogauit. **De Virtutib'**

xxxii
Per uirtutes cardinales **Cardinalib'.**
rectificat' anima in suis uirtib'. Nam
pudentia rectificat rationale. fortitudo iras
cibilem. temperantia concupiscibile. Iusticia
uero rectificat omnes uirtutes ordinantes ad
proximū. ut ē equitas. & liberalitas. & ordinantes
ad seipm. sic ē penitentia. & innocentia. & or
dinantes ad dñm. ut est caritas. pietas. & obe
dientia. P̄t h' iusticia d̄r circuire omnes
uirtes. & qd nō tantū est uirtus sp̄ialis. sed
etiā generalis. comprehendens totā anime recti
tudine. cum ipsa dicat' rectitudo uolunta
tes. Itē p uirtutes cardinales homo in opib'
instruit'. & cōt' uicia armat'. Primum fit
dupliciter. quia instruit' p prudentiā q̄ ad
se. & q̄ ad proxmū p iusticiā. scdm fit etiam
dupliciter. quia homo armat' in p̄s' per
temperantiā. in aduersis p fortitudinē. Item
dicit Aug' qd prudentia est meligen
dis. fortitudo in tollendis. temperantia in
utendis. iusticia in distibuentis. Itē dicit
Aug' qd prudentia ē in p̄cauendis in
fidis. iusticia in subueniendo misis. for
titudō in p̄fendis molestis. temperantia in
abstinentis oblectationib' p̄ius. At Augu
stin' in musica sua. qd succedet prudentie
contemplatio. fortitudinis firmitas adhen
tie. temperantie mensura dilectionis. ius
ticie. debita ordinatio ad dñm. & ad proxmū
Iste quatuor uirtutes appellant' cardinales &
pollicite. qā sicut hostiū uirtutū i card
ne. ita in hys regit' & uirt' uita hominis.

Vocant' etiā pollicite. qā ornant' & polluit'
hominē in uita ciuili. nisi diuinitus in
fundant'. Dicunt' etiā humane. qā huma
no studio acquirunt'. Appellant' & consuetudi
nales. qā n̄ ex uno actu sed ex consuetudine
nascunt'. ut quia honestas humana se ma
gis in istis excitat. sicut & scōz deuotio se
magis excitat in uirtutib' theologis. No
ta quod prudentie est scire qd possit. rem
pante nō p̄sumere qd nō possit. fortitu
dinis ē facē qd possit. iusticie ē nō uelle
plus qm possit. Iste uirtutes suos habent
grad' pfectionis. scdm q̄s alit' eos possident
incipientes. alit' p̄ficiētes. & alit' p̄fecti.
Dicunt' enī iste uirtutes q̄ndox pollicite.
scdm qd regunt' uita hominis q̄ ad opera
extiora. id est. p̄t pugnare cōt' uicia.
& h' in sunt incipientiū. Purgatore dicitur.
scdm qd tam in uictoria uicior' fit. et
sistunt partim in uicia. & partim extra. &
ita s̄t p̄ficiētiū. Dicunt' purgati animi.
scdm qd tam de uictis uicijs desat homo.
ita qd raro p̄m motus insurgit. & h' in p̄
tinent ad p̄fectos. Exemplares dicunt'. p
ut s̄t in uita diuina. Nam sicut exemplar
est d̄s omnium rex. ita et p̄de uirtutum ī
ipso consistunt. **De Prudentia. xxxiii.**

Prudencia scdm qd est uirt' politi
ca est ut ait Macrobi' ad rationis normā.
que cogitat queq; agit. uirtuosa dirige.
& nihil p̄ter rectum uelle ul' facē. Pruden
tia uero scdm qd est uirtus purgatoria. ut idē
ait ē mundū. & omnia q̄ sunt in mundo.
diuinor' contemplatione despicē. omne aīe
cognitionē in sola diuina erige. Prudenti
a aut' p̄t est uirtus purgati animi. ē solū
diuina noscē. & ea tamē nihil fit aliud in
tueri. Prudentia sane exemplaris. ē ipsa
mens diuina. cui omnia nuda s̄t & ap̄ta.

Gregori. Prudentia est cognitio rerum iustarum
 dar. et illud ubi est sumptum de Tullio quod ait.
 Prudentia est appetenda fugiendaque rerum
 scientia. Partes prudentie secundum Tullium sunt in-
 telligentia, prudentia, memoria. Intelligentia
 uero est per quam animus percipit ea que sunt. Pruden-
 tia uero idem ait est per quam futurum aliquid uidetur.
 ante quam factum sit. Memoria secundum eundem est
 per quam reperit quae ea que fuerunt. Nota quod du-
 plex est iudicium rationis. scilicet discretiuium et
 diffinitiuum. Iudicium discretiuium est. quod ratio
 iudicat aliquid faciendum. uel non faciendum.
 circa tale iudicium est scientia. et non uirtus. Iu-
 dicium uero diffinitiuum est. quod ratio aliquid impe-
 dit fieri. uel non fieri. et circa illud est uirtus.
 Unde in primo iudicio. habet se scientia ad ope-
 rationes bonas. ut consiliari. In secundo uero iudicio
 est uirtus. ut imperator. Prudentia ha-
 bet regere etas uirtutes in actionibus suis. secundum
 omnes partes philosophiae moralis. quod sunt ethica
 siue monastica. et economica. et politica. Quae
 sunt prima scilicet ethica. mores quod ad seipsum in-
 struit. Secunda scilicet economica. familiam dis-
 ponit. Tercia scilicet politica. urbes et regna
 regit. Triplex est prudentia. Prima est
 credis. et haec est in dispositione presentium. et
 in cogitatione praeteritorum. et in iudicatione futurorum.
 Secundum Aristotem sapientia scilicet presentia.
 et intelligens scilicet praeterita. ac nouissima per-
 uident scilicet futura. Secunda est oratio. et haec est in
 modulatione sermonum. Publius. Quod modera-
 tur uerba sua. prudens est. Psalmista. Po-
 ne domine custodiae oris mei. et hostium circum-
 stante labijs meis. Tercia est opus. et haec consistit
 ut ait Tullius in fuga mali. et in electione
 boni. Psalmista. Declina a malo et fac bo-
 num. Nota quod alia est prudentia huma-
 na. et alia mundana. et alia diuina. Pri-
 ma est in modo carnis. Secunda in tempo-

ralibus cogitandis. Tercia in obsequiis diuinis.
 Officium prudentie est actus aliarum uirtu-
 tum dirigere. sicut superius dictum est. Bernardus
 Discretio non tam uirtus est. sed auriga uirtutum.
 Nolite fallere. nec falli. secundum Senecam. est res
 secundum ueritatem estimare. Seneca. Tunc per
 rationem recte uiues. si diuina uirtus esti-
 mes. si dignitatem rerum. non ex opinione mi-
 tige. sed ex eorum natura iustitias nobis. mul-
 ta ad dei gloriam. et proximi edificationem. Lu-
 ce. Quis pius est fidelis et prudens. quem
 constituit dominus super familiam suam. Mutabi-
 litatem fugere. Seneca. Scito te in quibuslibet
 uisitare. debere. quia cepisti. quaedam nec incipe

Temperantia secundum De Temperantia. xxxiiij.

Macrobium. pur est uirtus po-
 litica. est nihil appetere penitendum. in ni-
 lo lege modulationis excedere. sub iugo rationis
 cupiditatem domare. Augustinus. Temperantia est
 in cohibendis sensibus delectationibus. Temperan-
 tia pur est uirtus purgatoria. omnia relinquere
 in quantum natura patitur. quod corporis usum requi-
 rit. Temperantia pur est purgati animi. est
 tenas cupiditates non reprimere. sed penitus
 obliuisci. Temperantia pur est exemplare.
 est quaedam in se perpetua intentione comisa-
 tio. Partes temperantiae sunt tres secundum Tulle-
 um. scilicet continentia. clementia. modestia.
 Tenentia secundum eundem Tullium. est uirtus per
 quam cupiditas. consilij gubernatione regitur.
 Clementia est per quam motus animi. in odium
 alterius. reme concitatur. communitate Phi-
 laritate retinetur. Modestia est uirtus per quam
 pudore honeste. carum et stabile comparat au-
 thoritate. Species temperantiae sunt tres. Soli-
 etas. continentia. modestia. Prima con-
 sistit circa gustum. in quo ponitur modum sob-
 etas. Secunda circa tactum consistit. quantum ad
 umbra genatur. quia ibi ponitur modum car-

titatis. **H**abet enim homo vehementem appetitum. conseruandi se in se in diuina p. nutritiuam. et seruandi se in se spectet. p. generatiuam. **I**ta autem appetitus. resingitur p. sobrietatem et continentiam. **F**ra. **I**stius. in dictis et in factis. factum autem p. ut h. accipit p. tunc ad tres sensus. et circa ipsas corporum materias scilicet. visum. auditum. olfactum. **P**rius etiam hoc fecit ad tactum. non quidem qui est in generatiua. sed ad alios tactus. quorum organa sunt manus ad percipiendum. et capendum. et pedes ambulandum. **I**n omnibus istis modum ponit modesta. **D**ignitas temperantie est in h. quod animam decorat. quia sic inuinctis forma decentior est quam materia. sic et in moribus plus mandatur modus quam ipsa actio. propter h. temperantia comparatur soli. qui medius est planetarum. et decentior inter omnes. **M**eritum cumulat. quia a medio tenuere beati. **U**nde dicitur quod ubi non memur sed adhibetur. quia non in eo quod aliquid facimus. sed in eo si bene facimus. **I**stud patet in illa uidua que obtulit duo minuta. et magis mandata est. quam qui magna dona miserunt in gazophylacium. **V**icissim appetitus refrenat. sicut super dictum est. **U**nde comparatur freno. et remo. et lime. qui superfluum rubiginis tollit de ferro. **A**ctiones temperat. sicut ipsi instruit. **R**ationale sit obsequium uirum. **M**edium suat. **B**ernardus. **T**ene medium. si non uis perdere modum. **D**e h. dicitur. **M**edius tutissimus ibis. **I**stud medium uolunt nos diuinitate tenere. quando fecit etiam non de capite. uel de pede. sed de costa. et quando fecit hominem partem corporalem. et partem spirituales. ut dignitate nature esset sub angelica natura. et super corporalem creaturam. **X**po assimilatur. **Q**ui stetit in medio discipulorum. sedit in medio doctorum. **S**uspensus est in medio latronum.

locatus est in prescripto in medio diuinitatis animalium. **V**isus est ab Iohanne in Apokalypsi ambulans in medio candidiorum aureorum flammam conseruat. quia natura in medijs delectatur. p. extrema corrumpitur. **U**nde Philosophus. **E**xcellentia sensatores corrumpit sensus. **F**erulis etiam cibatur. **U**nde temperantia parat ligno uite quod erat in medio paradisi. **D**e **F**ortitudine. **X**xxv. **F**ortitudinis secundum Macrobius pro uirtute politica. est animi super preuentionem agere. nihil nisi turpia timere. **T**olerare fortis aduersa. **F**ortitudinis purgator est animo non trahi a corpore tunc rem. altitudinem nature abhorere. **F**ortitudinis purgati animi est. **P**assiones ignorare et uincere. ut nesciat uinci. et nihil cupiat. **A**ugustinus. **F**ortitudo est sustinendis molestis. **T**ullius. **F**ortitudo est confidentia periculorum susceptio. et laborum prope. **F**ortitudo exemplaris est que per fidem est. uel quod semper idem est nisi aliquid mutatur. **P**artes fortitudinis secundum Tullium sunt quatuor. scilicet. magnificencia. fiducia. patientia. perseverantia. **M**agnificencia secundum eundem. est magnarum et excellentiarum rex cum ampla quadam possessione animi cognatio atque ad ministerium. **F**iducia est uirtus per quam in magnis et honestis rebus multum in se animus ex spe etiam fiducia collocat. **P**atientia. est honestatis et utilitatis etiam rerum arduarum atque difficultium uoluntaria et diuturna prope. **P**erseuerantia est uirtus in ratione bene considerata. stabilis. et perpetua perseverantia. **M**ulti sunt effectus fortitudinis. **P**rimus quia de hostibus triumphat. **M**achabeorum. **V**ir fortissimus. **J**udas. **S**ecundus homini sua bona conseruat. **L**uce. **C**um fortis armatus custodit arcum suum. in pace sunt omnia que possidet. **T**ercius quia dicitur.

Subis. Man' fortuū dnuccias parat. **Irus** regnū celoz expugnat. **Mathet.** Regnū celoz uim patit' & inolemti diripiunt illud **Cinus** qā oenat. **Subis.** Fortitudo & decor indumentū eius. **Sextus** qā inextimis affe curat. **Subis.** Leo fortissim' bestiaz ad nī h' pauēbit occurrē. **Septim'** remunationē expectat. **Subis.** uulere forte qis inueniet. **Fortitudo** consistit in tibus. scilicet in aggressionē arduoz. **Psalmista.** Virilit' agite & confortet' iur'm. **In** contēptu tēnoz. **ad** hebreos. **Moyfes** negauit se filiū filie pharaonis. magis eligens affligi cū iplo dei. **In** sustinentia tbulationū. **Canticis** fortis est ut moes dilectio. **In** resistētia tēptationū. **Apl's.** Nemo cōonabit' nī q legitime cōtāt. **In** expugnatione uiciorū. **Job.** uultia est uita hoīs sup' tiam. **Uultia** uuant fortitudinē. **Penmū** est exhortatio. **Unde** leg' de iuda machabeo qd' armauit socios nī clipeo ul' hasta. s; sermomb' optimis. **Sōm** exemplar robustoz. ut legitur de cleazaw. q' elegit moer fortit' p' patri. **is** legib'. **exemplū** uirtutis & fortitudinis de iugis. **Tertū** excitatio in pugnis. **ut** leg' in iohie. qd' dñs nī dclent statim hostes filioz isrl'. s; reliq' aliq's ut p' hos habent excitum p'landi. **Quart'** spes remittio nis. sōm paralytū. **Confortent'** man' nre & nō dissoluent' t'it' em' nices urō op'i. **Un** tum hostiū debilitas. **Gregori'.** debilis ē hostis. q' nō potest uincē nisi uolentē uinā. **Sextū** orationis adiutorū. **Exodi.** Cū elcubab' o'p'fēs man' uincebat isrl'. **Si** aut' dimittet' man' sup'abat amalech. **Septimū** armorū spūalium apparatus. **Unde** Sampson uincebat philisteos i man' dibula asini. id est rempantia & fortitudinē. **Octauū** memoria dñice passionis!

qd' significat dauid q' uenit cont' goliath in baculo & funda. **Nonū** cibus spūalis **Psalmista.** Panis cor hoīs q' firmet. **libro** Regum. **Ambulauit** hebias i fortitudine cibi illi xl. dieb'. & xl. noctib' usq' ad mōtē dī oreb'. **Petr'** potat' sp's scī grā. confortat' est dicens. **Oportet** magis obedire deo qm homini. **q' ante** talē q'fortatioem dixerat. **Nescio** **Justice** **De** **Justicia.** xxxvi. **Chomine.** **politice** scdm macrobiū est obsuare uniuersū qd' suū est. **Justice** purgator e scdm eundē est. ad unā hūmōdi p'ofici uā uniuersū uirtutis officinū q' serua re. **Justice** p'gati animi ē. ita cū sup' mē nre sociari. ut seruet' cū ea sedus p'petuū. **in** uirtutibus. **Justice** exemplaris est. p'hemū lege. a sempiterna op'f' suū p'nuatione nī flecti. **Aug'm.** **Justice** ē in subueniendo miseris. **Ambli'** in lib' de paradiso. **Justice** magis alijs qm sibi p'dest. & utilitates suas nūq' **P**artes iusticie scdm **Tullū** sū sē. **Religio.** pietas. grā. uindictio. obserua tia. uirtas. **Religio** scdm eundē **Tullū** est. q' sup'ioris cuiusdam natē qm domesticā uocat. curam cōmoniamq' affert. **Pie** tas est. p' qm iunctis sanguine. & be niuolentie effectus. & diligens t'buū cultus. **Grā** est. p' qm amicitiaz & offi ciorū altius memoria. & remunerandi uoluntas p'inet. **Uindictio** ē uirt'. p' qm uis & iniuria. & omē qd' obscūm ē defendendo aut ulciscendo p'pulsat. **Ob** seruantia ē uirtus. p' qm hoies aliq' dig nitate antecedentes. cultu quodā & ho noze dignitat'. **Veritas** est uirtus. p' qm ^{inuitata} ea que sūt aut fuerūt. aut fut ura sūt. dicunt'. **Nota** qd' iusticia nō tam est uirtus specialis qm genialis. ū

habes sup de virtutib' cardinalib' in gene.
Justicia dicitur esse in libro Sapientie perpetua.
multiplici ratione. Primo quia perpetuat a
nimam stabilendo eam in loco debito. scilicet
sub deo: et sup creatas corpales. Secundo quia ma
nebit in patria secundum essentiam: et secundum usum.
Alic cardinalis virtutes et si maneant secundum
essentiam in patria: non tamen secundum usum. Tempa
ritas enim retinetur motus illicitos. Prudentia
a vero cauebit ab insidijs. Fortitudo non aggere
dicitur terribilia. **J**usticia prout dupliciter:
amore persone. vel pecunie. **M**ate. De quibus
beneficis impu per numeris. **T**imore **M**athe.
Nolite timere eos qui occidunt corpus: animam
autem non possunt occidere. **R**amore. **E**van
gelista. **S**ciens quod per inuidiam tradidisset eum
Multi mouentur ad rectitudinem iusticie
Primus est rectitudo humani corporis: quia
indicans valde est in recto corpore curu
habere animam. Secundum est ut ait Augusti
nus. **J**usticia est in corde hominis naturaliter.
Tercium est quia bruta animalia docentur
iusticia. quod ad iusticiam pertinent: ut innocen
tiam credulam et humilitatem. **I**tem est scrip
ta **E**cclia. **V**sq; ad mortem etiam iusticia.
Effectus iusticie est quod beatificat
Mathe. **B**eati quod esurunt et sitiunt iusti
ciam. et petrus. **S**i quod patimini pro iusti
cia. beati. **E**xaltat. **E**cclia. **Q**ui
operatur iusticiam exaltabitur. **A**ppetitum con
cupiscentie refrenat. **M**ate. **E**rit iusti
cia cingulum humeris eius. **L**ocum parat
domino. **P**salmista. **J**usticia et iudicium ipa
ratio sedis tue. **A** morte eterna liberat. **P**ro
pheta. **C**oronat. **T**hymotheus. **R**eposita est
in corona iusticia. **R**emunerat. **P**salmista
Returget mihi dominus secundum iusticiam meam.
Justicia consistit in fide. **A**postolus. **C**redidit
Abraham deo et reputatum est ei ad iusticiam.

Justice a morte liberat

In oratione. **P**salmista. **C**lamauerunt iusti:
et dominus exaudivit eos. **I**n sancta meditatione.
Ecclia. **B**eatus vir qui in sapientia mor
abitur: et qui in iusticia meditabitur. **I**n humili
tatione. **M**athe. **S**ic enim docet nos implere
omnem iusticiam. **G**losa. **P**fecta est iusticia si
dicit se minor. **I**n cruditione. **P**rophetas. **S**em
nauit iusticiam inces fidelis. **D**e domo. xxxvii.
Nec omnes habitus dati diuinitus pos
sunt generaliter dici dona dei. Specialiter tamen
et appropriate sunt septem dona spiritus sancti. que
per ordine ysaias enumerat. a summo incipi
ens usque ad ultimum descendendo. **S**eptem
igitur dona sunt multiplici ratione. Primo ut
per hoc expellantur septem vitia: scilicet ut timor
expellat superbiam. pietas mundiciam. scientia
nam. que est quasi quedam insania. fortitu
do accidiam. consilium auariciam. intellectus
gulam. sapientia luxuriam. **S**ecundo dicuntur
dona septem esse propter expediendas vires
naturales. Nam nascibilis indiget expe
diri tam in pueris quam in adultis. **I**n pueris
quidem per timorem. in adultis autem per fortitu
dinem. scriptibilis indiget expediri
quintum ad affectum respectu proximi quod
pietate. et quintum ad affectum respectu dei quod
fit per gustum sapientie. **R**atio quod indiget
expediri inuitatis speculatione. quod fit per
donum intellectus: et in iustitiam electione quod
fit per donum consilij. atque in electi executione
ne. quod fit per donum scientie. per hoc enim donum
recte conuertitur in medio nationis puer
et puer. **T**ercio dicuntur esse septem dona pro
regnum actus vite. et contemplatiue. **V**ita
contemplatiua tam dona debet habere. scilicet
timorem. ad reuerentiam maiestatis. in
telligentiam. ad intellectum iustitias. **S**apientia
ad gustum bonitatis. **A**ctiua non uita
debet habere pietatem ad agendum. fortitu

domem ad sustinendū. Scientiā ad duc-
tionē pietatis. Nilūm ad directiōem
fortitudinis. **Plurima** q̄ dona s̄ ad in-
tellectū spectantia. q̄ lux cognitionis
multū expedit ad dirigēdīs pedes in viā
rectam. p̄t eandem causam s̄ donū
oblatio. q̄a ibi semp̄ adiungit̄ unū di-
rectiū cū alio qd̄ spectat ad actionē ul'
passionem. Sicut **Bergoer** sup̄ **Ezechiel**. qd̄
sunt p̄ sapientiā maturi. p̄ intellectum
p̄ndi. p̄ Nilūm cauti. p̄ fortitudinē am-
mōsi. p̄ scientiā discreti. p̄ pietatē iustitiae
des. p̄ timorē humiles. **De dono Timoris.**

Timor ut ait **Augtū** est fuga **xxxvii.**
mali. **Species** timoris sunt septem
Prīmū est naturalis. q̄ dicitur timor naturalis
nōcūm nate. & iste timor nec ē nū-
tōr nec demeritus. q̄a nō subiacet libo
arbitrō. & dīr naturalis n̄ a natura instituta
s̄ delicta. q̄a iste timor est pena p̄ p̄cō
p̄mōr parentū m̄ficta. h̄ timore xp̄e
natale mori timuit. **Secū** est timor hu-
man. q̄ q̄s nimis timet peli sue. Iste tim-
nascit̄ ex timore amōe p̄sentis vite. & est
quōdā mortalis actus ei. id est ut cū p̄cō
p̄cāret q̄s mortalit̄. qm̄ amitter̄ vitā suā.
& quōdā est venialis ut dūm q̄s p̄us fa-
ceret veniale p̄cōm qm̄ r̄p̄mitter̄ occidi. **T**
ercius est timor mundan. q̄ scilicet alius timet
inimicus suos. ul' rebus. h̄ nascit̄ ex timore
amōe temporalū. & est quōdā mortalis.
quōdā venialis. p̄nt̄ eadē in q̄ dem̄ ē de
humano. **Quart** est timor servilis. q̄ quis
timet p̄cāre p̄t̄ gehennā p̄ncipalit̄. In-
tus est timor m̄tialis. q̄ scilicet q̄s timet ge-
hennā. & dei offensam. Unde habet quasi
duos oculos. unū ad penā. & alū ad d̄m. &
h̄ est p̄ncipalit̄. **Sextus** est timor filialis.
q̄ scilicet q̄s timet offensā dei tantūm ul'

separatiōem a deo. **Quintus** p̄cedit timor
sic accipit̄. Aliqs timor est a spū scō & cum
spū scō. sicut tim̄ m̄tialis & filialis. Aliqs
a spū scō. & n̄ cū spū scō. sicut tim̄ servilis
Aliqs cū spū scō. & n̄ a spū scō. cum sit donū
sicut tim̄ natural. Aliqs n̄ a spū scō. n̄ cū
spū scō. sic timor m̄dan & human. quos
n̄ sp̄s sc̄i gr̄a secūm ^{comutatur} p̄mittit̄. n̄ p̄ sp̄m sc̄m
datur. Est ad huc & alius timor veniente.
q̄ solus unū timores erit in p̄cā. sic dīr ī
psalmo. Timor d̄m s̄s p̄manet in sc̄m
sc̄m. Reuēntia uo. est refilitio a m̄ficta
magnitudine dei. in p̄iam paruitatem

Timor d̄m multa bona opatur. **Prīm**
expellit. **Coeliastic**. Tim̄ d̄m expellit pec-
cātū. **Sapientiā** gignit. **Coeliastic**. **Radix**
sapientie timor d̄m. **Negligentiam**
abicit. **Coeliastic**. **Q̄** timet d̄m. nihil negli-
git. **Mentē** stabilit. **Pubys**. Nisi in timore
dei tenuis te instanter. **subiuret** dom̄ tua.
Spiritalit̄ dicit. **Psalmista**. Non ē inopia
tim̄ibus cū. **Bona** opa cumulat. **Coelias-
tic**. **Q̄** timet d̄m faciet bona. **Cor** delectat
Coeliastic. **Tim̄** d̄m delectat cor. **Vitam** p̄
longat. **Proby**. **Tim̄** d̄m apponit dies. & **am̄** impiorū
deuotionem irrigat. **Coeliastic**. **Timentē**
d̄m bene erit ī extremis. **De Timore Sui**

am̄ impiorū
deuotionem
irrigat.

Timor servilis donū sp̄s **li. xxxix.**
sc̄i est. n̄ tam cum spū scō est. sicut
timor ē a sole. n̄ tam est cū sole. Timor
tam servilis spū scō locū p̄parat. ut eū
sic s̄ra filiū introducat. **Sera** nāq̄ sic fi-
lum inducit ut ip̄m p̄cedat. h̄ cū ip̄lo
n̄ p̄maneat. sicut **Augtū** ait. Timor
servilis ē bonū q̄ nemo bene utit̄. quia
habet habit̄ servilis timoris. bon̄ sit in se.
sc̄m qd̄ etiā donū sp̄s sc̄i est. tam actus
ei quōdā est p̄cōm. **Cum** nāq̄ servilis
duo facit. **Prīmū** est qd̄ p̄parat inā kari

tam. Scilicet est. qd' reualit a pccō. metu
pene tantū. Ratione pmi bonus est.
s; ratione scdi distinguit. Vnde nota. qd'
usus timoris seruilis. est duplex. scilicet. ul'
cū qd' utit' essentia habet' tantū. ul' cum
utit' finalitate. **P**rimo n. usus ei' est bonus.
Nam ille usus. est abhorreere penas etnas.
qd' bonū est. etiā cū sit in timore inuiciale
Scd' n. usus ei' malus ē. qā sic usus ei' est
uitare malū ex coactione. et p' penam.
cui' tam' afflic' habet' in uoluntate. et se
quētur effect' si speratur impunitas.
ut ait Augustinus. Et sic intelligit' Augusti
nus. q' ait qd' timor seruilis est bonus.
nō tam' quia q' timet seruilit' agit bene.
s; quia agē bona est ex uoluntate scdi.
s; agē bene idest meritorie. ex bonitate
agentis est. q' agit ex uirtute karitatis
et gracie. **De Timore inuicali. xl.**
Timor inuicialis. ideo sic dcs est. quia
p'mo est incipientiū. qui ad huc i'
angustia scdi sub pccō suo qd' misere' s;
adhuc angustia foris mittit'. q'ndo cō
scientia seruat' ad pleni'. **P**fecta q' ka
ritas dē foras mittit' timorē inuiciale'.
in q'mum natam habet seruilis timo
ris. in hoc scilicet. qd' habet oculū ad penā
Tim' enī inuicialis duos habet oculos.
unū ad gl'am q' est ei' essentialis. Alte
rum habet ad penā. q' est ei' accidenta
lis. s; timor seruili' essentialis
Preterea timor inuicialis abstinet a pccō
uentali. p' penam p'gatorij. in q' casu
potest uenire p'fecto. qui etiā timet pe
nam p'gatorij. in q'ntū est dilatoria gl'e.
siue separatiua ad temp'. **D**uplex est
amor. scilicet. filialis. q' diligim' dnm. p' se
tantū. et incennari. ut q' diligim' dnm.
p' se p'ncipalit'. et secundario habitu

respectu ad modum. Hunc duplici amori
respondet duplex tim'. scilicet. filialis et inuic
ialis. Nam inuicialis tim'. respondet amori
incennario. filialis uō timor amori filia
Filialis **De timore filiali. xli. C.**
timor p' se timet offendē dnm. q' etiā
si p'pter pccm nō separet' a deo. tam' a pccō
abstineret. ne ipm offenderet. Et in h' dif
fert timor filialis ab inuicali. q' p' se ab
tim' separatioms. qā p'pter conscientiam
peccati. timet a deo separari. tim' uō fili
alis. tantūm timet offendē. **A**lia differen
tia ē. quia tim' inuicialis est imperfectus. s;
filialis p'fectus. **T**ercia differentia ē. qā cū
due in timore sint penne. scilicet. punctio.
cautela. ipsa punctio p'tinet ad timorē
inuicalem. talis enī punctio est ex consti
entia pccō. de q' nescit an sit dimissus. **C**au
tela uō p'tinet ad timorē filiale. **S**icut enī
p'fectus cauet pccm. qā dnm offendit. ita
p' incennans cauet penā. s; tam' p' accidens.
Tim' filialis dē timor scs et cast'. **De do
no pietatis consistit no pietatis. xlii.**
Donū pietatis consistit no pietatis. xlii.
in trib'. scilicet. in cultu dei. et in uicā
tione sacre scripture. et in honore pximi.
Cultus di consistit in p'fessione diuine
maiestatis. et h' est theologia. **V**icatio sac
scripture. consistit in h'. ut ei' firmit' creda
tur. ut sollicite custodiat'. ut fidelit' des.
penet'. **H**onor pximi consistit in reuerentia
superior. in conformitate equaliū. et subue
tione inferior. **De dono scientie. xliii.**
Scientia similem habet actum cū
prudentia. q' est uirtus politica. sed
differt in ratione agendi. **P**rudencia enī
procedit ex p'ncipijs naturalib'. **S**cientia uō.
donū est ex p'ncipijs fidei p' p'ios actus. **S**ci
entia donū est recte conuulsari in medio
nationis p'ue et p'ise. **T**ercia uō requirit'

ad h. ut alijs bene conuict in medio nati
oms pue & pise. Primum est. qd habeat
rationes. quib' se defendat ab impugnan
tib' fidem sua. Unde donu' scientie. n' tantu'
supponit ea que scripta s' in libris theologice.
s; etia' que scripta s' in tota physica. quib'
uincat ad pbanda' fidem. Sdm e. quod a
malo abstineat. Tenu' quod bene & p'uide
t' temporalia ministrat. Preterea scien
te donu' e. dirige ad rationis norma'. &
ad iustitiam dei. Item p' scientia' donu'
f' ne sub specie boni. malu' lateat. Item
scientia regit pietatem. p' qd etia' hec
duo conbman'. It' p' donu' scientie. s'it
homo qd s'it. & a q' s'it. & ad qd s'it. Scientia
est faciendo. & deo ratio scientie consistit in

Cognitione. **De dono Consilij. xliij.**

Consilium sumit' trib' modis. Quid
q' eni sumit' delibatio de reb' ualentib'
ad fine qm' tendim'. & tale consiliu'. p'inet
ad prudentia'. ut est idem qd prudentia.
Quidq' d' consiliu'. p'f' actio reru' excellen
tium. ad q's n' teneam'. Sdm qd d' h' esse co
siliu'. si uis p'fectus e'. uade & uende oia
q' habes & da paup'ib'. Quidq' d' consi
lium. prudentia ualde excitata. i' medio
contemplatiuoz. & actiuoz donoz. & deliba
tio de opibus arduis. siue teneam' ad ea
siue no'. & sdm h' sumit' consiliu' donu'.
Nota qd sic ad scientia' p'inet. repbare
malu' & elige bonu'. ita p'inet ad consili
um. caue picula que s'it in h' exito.
Item sic donum scientie habet reg' pietat
em. ita donu' consilij hab' reg' fortitu
dine. In hoc eni diff'unt consiliu' & scien
tia. quia consiliu' e' circa difficile & ardu
um. scientia uo' circa bonu' & malu'. **De**

Sapientia **duo Sapientie & Intellect. xlv.**

& intellectus diff'unt. q' sapientia

est cognitio dei absolute. Intellectus
uo' est cognitio collatiue. scilicet in cōpa
ratione ad creaturas. It' alia est diffe
rentia. q' intellectu cognoscit' d's. p' illu
minatioem de auditis in scriptura. Sapi
entia uo' cognoscit' ipso experimto. Item
p' intellectum. d'm cognoscim'. p' sapien
tiam. et' dulcedine gustam'. Unde sa
pientia d'r. quasi sapore uirtutum con
dita scientia. It' p' intellectu' sumit' p'ui
di. p' sapientia' maturi. **De beatitudi**

beatitudines iub; in b'ne. xlvj.

Septem s'it sdm distinctionem
gradu'. quāuis octo s'it sdm essen
tiam. q's enumerat saluator i' monte i'
sermone. scilicet paup'tas sp's. mititas.
luct'. esuries iusticie. misericordia. cordis
mundicia. pax. Hæc beatitudinu' nu
mer' accipit' sdm integritatem p'fectio
nis. Req'unt' aut' ad p'fectionis inte
gritatem tria. scilicet recessus a malo. p'ces
sus in bono. & p'fectus in optimo statu.
Sane malu' aut' p'cedit ex timore sup
bie. aut' ex rancore malicie. aut' ex lan
guore concupiscentie. Cont' hec tria
s'it tres beatitudines. scilicet paup'tas sp's.
cont' malu' timoris. mititas. cont' malu'
rancoris. Luct'. cont' malu' libidinis. In
bono p'fectus attendit' sdm diuinam
imitatioem. que est sdm duas uias
d'm. scilicet misericordiam & uirtatem. de quib'
psalmista. Uniu'se ue d'm. misericordia et
uirtas. Igit' sdm has duas uias sumit'
due beatitudines. scilicet esuries iusticie.
& affectus misericordie. Preterea stat' in opti
mo. attendit' in duob'. scilicet in limpida
cognitione. & in quilla affectione. et
sdm h' sumunt' due ultime beatitudi
nes. scilicet mundicia cordis ad d'm iuden

dum. & pax nōtis ad pfecte fruendū. Per
beatitudines excludunt septem uicia ca
pitalia. Paupertas sp̄s. excludit supbia.
mansuetudo. iram. luctus. inuidiam. q̄
nam q̄ lugeat p peccis alior. n̄ inuidet ille.
esurres iuste accidiam. misericordia. auarici
am. inuidicia cordis. gula. q̄a inuidicia
cordis nō seruit uenit ad modū uenit am
malis. pax. excludit luxuriam. qm̄ gusta
to sp̄i. desipit omnis caro. Sicut i enuina
tione donoz. est ordo artificialis. q̄a p̄mo
ponunt digniores. ita in beatitudinib. est
ordo naturalis. ubi digniores ponunt ultio.

Paupertas sp̄s. *De prima beatitudine. xlvij.*

Sumit h̄c p abstinentia ab amore mū
di. id est ab amore carnaliū uoluptatum.
& diuiciar. ac ip̄e excellent. S̄. ta h̄c com
plectit amor mundi. Vnde glosa. sup lucā
Paupes sunt. q̄ n̄ querūt illecebrōsa. Super
mathēū q̄ d̄r. Paupes humiles s̄. d̄m timē
tes. Alia glosa dicit. Paupes s̄. qui nihil
habent. & omnia possident. *De Seda. xlvij.*

Mitis est ut ait Aristoteles. q̄ nō patit. n̄
deducit. Est aut̄ mititas eadē cū man
suetudine. Vnde glosa sup Mathēū. Man
suetus est. q̄ nulla amaritudine animi sentit
Ex q̄ patet qd̄ mansuetudo est. p̄gati animi.
& potest dici qd̄ mansuetudo est idem cum
patientia. qm̄ patientia ē in sustentia
molestiar. corporaliū. Mansuetudo itō ē in
sustentia stumeliarum. *De t̄cia. xlvij.*

Luctus est luge p̄ccō. & odire peccatū
s̄m. ita qd̄ in singam ad destructionē ip̄i.
Luge aut̄ de malo ut fugiam ip̄m. in q̄ntū
auit ab amato. Sic luge. solt̄ est karitatis
Luge aut̄ de aliq̄ malo specialit̄ est cuiuslibet
iustis. Ineliber enī iur. luge de suo con

Esurres iuste. *De quarta. l. Cnario.*
Est uolens desiderium iusticie. siue

siuū bonū. Esurres aut̄ iusticie est potius
beatitudo. qm̄ esurres aliar. utitū cardina
liū. quia iusticia in mediate iungit dō.
qd̄ nō fit p alias cardinales uirtutes. Iusticia
enī p̄t h̄c sumit. complendit fidem. sp̄m.
& karitatem. que in mediate iungunt nos dō.

Misericordia est p qm̄ tenus. *De quinta. l.*
Celestia incam. Ipa uo et sumt qua
tuodecim. uidel. septem corporalia. & septem
sp̄ialia. Corporalia s̄. hec. uisitatio infirmoz.
potatio sitientū. cibatio esurentū. redēp
tio captiuoz. uestitio nudoz. collectio p̄gri
noz. sepultā mortuoz. Prima sex de istis ha
bent in euangeliō. septimū de thobia. Ipa
misericordie sp̄ialia s̄. hec. Delinq̄m ignoscē.
p̄cāntē corrigē. ignoerantē docere. turbā
ti consule. mestū solari. p salute p̄ximū
iniurias sustinere. & h̄ opus ultimū p̄ca
d̄r op̄ misericordie. q̄a responsio mollis frangit
iram. & h̄ p̄mū ē. scil. furorē iram mungat.

Misericordia cordis est. q̄ *De sexta. l.*
Clarificat̄ cor. & mundat̄ ad uiden
dum d̄m. & ardentissime diligendū. Acci
pitur aut̄ h̄ misericordia n̄ p̄tute. s̄. p̄ sta
tu quodā. q̄ est purgati animi. *De vii. l.*

Pax est status uirtutis. in q̄ est dele
tatio in deo. sine contradictione carnis.
mundi. & diaboli. ut si est aliq̄ inestitax ē
Vnde patet qd̄ pax ē purgatissimi animi.
pacificus magis arēbit̄ esse filios d̄i. quā
alijs. q̄a licet misericordia maxime assimilet
hominē deo. q̄ntū ad opa exteriora. pax ta
men assimulat magis. q̄ntū ad interiora.

Octaua beatitudo ē. *De octaua. l.*
De q̄ d̄r. Beati q̄ p̄secutionē pati
tur p̄t iusticiā. qm̄ ip̄oz est regnū celoz.
Hec uirt̄ scil. sustentia p̄secutionis. p̄t
iusticiā. annexa est patientie. Cū enim
pacificus sit absq̄ contradictione carnis

mundi & diaboli. patet qd idem paratus
 fit supare temptacoem nris. Unde sus-
 tinentia mortis p xpo in eode gene grad
 est cu pace. p hoc dicunt. qd beatitudines
 quntum ad essentia octo snt. s; tantu septe
 quntum ad distinctioem graduu. qm sine pa-
 ce n est vitus aliq. Dicit eni Augustinus qd
 pax e summa actio. & fims omnium virtutum.
 Octava beatitudo. dr redire ad capud. duo-
 bus modis. primo. qa idem pnuu sibi p-
 mittit. qd pime beatitudini. scil; regni
 celoz. Sed qa omis pbat ab ultima usq ad
 pma. utru ne sint. Gregori. Quales un-
 qsq apud se lateat. illata ymelta pbat.
 Ex pedis colligit. qd habit virtutu car-
 dinaliu. pncipalit disponit ad exercitiu
 actus. habitus uo donoz. disponunt ad
 act contemplative maxime. habit aut be-
 atitudinis ad pfectioem utriusq. **De Senli**

Per sensus spuales. **lv. spualib; lv.**
 pcepto anima spualia. qa videt
 spouit sui pulchritudine sub ratione splen-
 doris. audit sumam armonia. sub rati-
 one ubi. gustat sumam dulcedine. sub
 ratiue sapentie. comprehendit utriusq.
 scil; ubum. & splendore. odorat sumam
 singlantia. sub ratiue inspiranti in coe-
 de. tangit sumam suavitate. sub ratiue
 ubi incarnati. & ut nos habitantis co-
 poralit. & reddentis se nobis palpabile. &
 osculabilem. p ardentissima karitate. Ex
 pdis patet. qd sensus spuales. dant pcep-
 tiones nrales. circa uirtatem contemplan-
 da. q quide contemplanio incipit a sensu. & p-
 nit ad ymaginatioem. de ymaginatione
 ad ratiue. de ratiue ad intellectum. de
 intelligentia ad sapentiam. seu noticia
 excessiuam. q incipit hie. & consumat
 in gla. **De Fructib; Spualibus. lvj.**

Fructus duodecim. no dicunt no-
 uos habitus. s; stat consolationi.
 quib' consolatur sps iustoz. & iste delectati-
 ones consecunt opa pfecta. S; aut ist
 fruct. karitas. gaudiu. pax. patientia.
 longanimitas. bonitas. benignitas. ma-
 gnicentia. fides. modestia. cominentia. cas-
 tita. **De dulia & laia. lvij. Citas.**
 est reuerentia. & seruit' deo exhibit'. unde
 si creature exhibet' honor. deo debitus.
 ydolata est. **Lata** comprehendit qing; fide
 sapentiam. reuerentiam. sacrificiu. oratio-
 nem. prima duo. s; coedis. sequit' duo.
 s; opus. vltimu est ois. **Dulia** debet' cre-
 ature. inquitu est ymago dei. unde **dulia**.
 est honor qui debet' scis. unde de beata
 yguine sciendum. qd inquitum ipsa est
 psona sca. dat' **dulia**. s; inquitum e mar-
 dei. debet' ei ypdulia. id est supior **dulia**.
 Sane si psona cui debet' **dulia**. est in pla-
 none ystituta. debet' ei reuerentia. q' confis-
 tit in obedientia pceptoz. & in exhibitio-
 ne honoz. **Ypdulia** debet' creat' excellenti.
 sic est caro xpi. cruce xpi. & beata ligo. unde
 sciendu. qd ligno in cruce xpi. in qua pe-
 pendit. si n sit figata ut sit lignu cruce
 fixi naturalis. cui modi s; ymagines. debet'
 ypdulia. qa instrumentum nre redemptiois.
 Crucib' aut scis. inquitum s; ligna. siue
 res tales nihil debet'. s; crucib' factis i lignu
 xpi crucifixi. debet' **lata**. **Ymaginib' uo eade**
 debet' adoratio. que debetur & illis quoz s;
 ymagines. unde n ymagines inquitum res
 sic s; s; illa quoz s; ymagines addeamus

Precepti est **De Preceptis i gnie. lvij.**
 pncipium facendi aliqd. ut no facien-
 di. Preceptoz alia s; affirmatiua. ut hono-
 ra patre. Alia negatiua. ut n mechaberis
 Precepta affirmatiua. stta sumdo dicunt'

precepta. s. negativa prohibitiones. Precepta
affirmatiua obligant semp. s. n. de preceptis
in gene ad semp. Precepta decalogi possunt
intelligi data ut unata. Pmo in tantu pti
net ad iulin isrlitici. Sed in omis obligant.
qa qdqd gner decalog' explicite. h' continet
lex nate que e scripta in corde cuiuslibet impli
cite. Illud preceptum legis nate. qd e no mis
fieri. alij ne fecis. Includit h' precepta. no
occides. no furtu facies & huiusmodi. q' decal
ogus ponit explicite. Queda precepta tra
dunt unpatue. scil; illa q' s' affirmati
ua. Queda aut' indicatiue. scil; que s'nt
negatiua. & h' idco. qa difficili' est face boni.
qm declinare i' malu'. Plures eni in facien
do bonu' req'unt' circumstantie. In quib'
dam preceptis phibet' actus & affectus. ut
pater in hys. No mechabis. n' concupisces
uxore' pximi tui. qa appetitus nimis i'oe
dinatus est ad illa. In quibusda' solummodo
phibet' actus ut cu' dicit. No occides. h' dico
scdm forma' tradendi. no scdm ueritatem
intelligendi. Nam scdm ueritatem intel
ligendi. omnia precepta cohercent manu' er
anum. **M**ultis modis ligant'. scil; lege
nate. ut diliget' dm sup omnia. & nulli fa
cere qd nobis fieri uolum'. Preceptis liga
m' diuini. sic adam preceptis sibi datis.
& iudei suis. uoto. qa scdm Augu'm. No
uere e uoluntatis. s. redde necessitatis.
vnde quibusda' etia' g'ilia s'nt precepta. sic
religiosis. q' uouerit talia. Decretis patri'.
ut ieiunare aliqs' uigilias patri' s'nt.
& huiusmodi. Muetudine. scdm qd in fran
cia p'imagetur' succedit in regno. Man
datis p'latoz. vnde sup cathedra' moy
si sederit' scribe & pharisei. q' dicit' facite.
Conscientia. qa scdm aplim. qdquid sit co
tra conscientia' edificat ad gehenna. **Q**u

merus preceptorum limit' sit. qa quedam ordi
nant nos ad dm. quedam ad pximu'. qd
ds insinuare uoluit quid in duab' tabu
lis dedit. In pma tabula s'nt tria precepta q'
p'inent ad dm. Quoz p'mu' p'inet ad pa
trem. qa e de diuina unitate. Scdm ad
filiu'. quia e de uirginitate uirginitatis. Scdm ad
sp'm scm'. qa est de spiritali uacatione. In
seda tabula erant septem ad pximu' p'ine
tia. quoz p'mu' est de exhibendis bonis ut
est illud honora patre' & matre'. Reliqua
sex de cauendis malis q' inferri poss'nt
de ore. ut ope. **O**pe ledim' pximu' i'plur'
pp' qd dant' ta precepta. P'mu' est n' occi
des. Scdm n' mechabis. T'cium no furtu
facies. Ore q' ledimus pximu'. cont' hoc
est illud. Non dices cont' pximu' tuum
falsum testimoniu'. Corde ledim' pximu'
duplicit'. scil; q'ndoz respectu rei rationa
lis. & h' dicit. No concupisces uxore' pximi
tui. Q'ndoz respectu rei irrationalis. vnde
no concupisces rem pximi tui. **D**e p'mo
preceptu' **p**recepto decalogi. **S**up.
tres habet clausulas. Prima est
No habebis deos alienos cora me. vbi phi
bem' adorare creatam sp'italem. idest an
gelos. Seda. Non facias t' simulacra. idest y
magine' fictas. q' nulli rei naturalis sunt
representatiue. T'cia est neq' omne' simi
litudine'. idest ymaginē rei naturalis. & se
quit'. que e in celo desup ut solis & lune. &
q' in tra' deorsu'. ut hominis & bouis & simi
lia. Neq' eoz q' sunt in aqs sup tra'. idest
p'scū'. no adorabis ea scil; actu extiori.
neq' coles idest affectu intiori. **E**x hys
pater qd n' reprehendim' xpianu'. q' facit
ymagine' n' quide' ad adorandu' & colen
dum. s. ad memorandu'. Honor aut' q' ex
hibetur scis n' est late. s. dilite. Scdm ratio

nem allegoricā p̄ma clausula hui p̄cep
 ti ostendit iudeos & sarracenos esse ido
 latras. q̄ deos habent alienos. Iudei q̄dem
 messiam. id est antixp̄m. Sarraceni uo
 machamerū. **Cont̄ sc̄dm sc̄l. Nō facias**
ē sculptile. sic faciunt heretici. q̄ n̄ credūt
 de deo. nisi qd̄ ymaginatione & fantasia
 confingūt. **Cont̄ t̄ciam.** faciunt mali
 xp̄iani. q̄a sup̄b colūt similitudinē eoz.
 q̄ sunt in celo desup. nā sup̄ omnia dili
 git̄ p̄latam. **Quarus colūt similitudinē**
eoz q̄ sunt in tra. Voluptuosi colunt
 similitudinē eoz q̄ s̄ in aq̄s. id est **delicti**
sc̄dm est. Nō De Sc̄to. lx. **Vas**
assumes nom̄ dei tui inuaniū.
 hic phibet̄ iuramētū. qd̄ fit sine causa.
 & p̄iurū. Vt̄q̄ enī p̄ nihilo iurans & fal
 se iurans. assumit nom̄ dei inuaniū.
 q̄a p̄mus sine causa notat̄ sūnam vi
 tatem. Sc̄d̄ autē nominatam recipit̄
 Trib̄ modis q̄s p̄cat. in p̄iurio. ul̄ iuran
 do cont̄ conscientia. ul̄ iurando illicitū.
 ul̄ faciendo cont̄ iuramētum. **Pr̄t̄ea sci**
audū. qd̄ iuramētum qd̄ q̄s facit̄ ex c̄ta
 scientia. & sonat̄ blasphemā. ut q̄ndo iu
 rat̄ q̄s p̄ intestina d̄i & similia. ul̄ sonat̄ i
 nreuerentiā. sic q̄ndo iurat̄ p̄ uirgā xp̄i. s̄
 p̄c̄m mortale. ul̄ q̄ne. **ec̄c̄a si uerū est qd̄ iu**
rat̄. **Istud p̄ceptum nō solū intelligit̄ sc̄dm**
p̄dictam ratiōem l̄talem. s̄ ec̄c̄a sc̄dm int̄
 t̄ōem morale. **Assumit̄ enī nom̄ d̄i mul**
tiplic̄ inuaniū. corde. ore. ul̄ ope. **Corde!**
sicut mali. q̄ nomine tantū sine re dicit̄
 xp̄iani. q̄ nec̄ sacramētum baptismi rece
 p̄it̄. tam rem sacramenti. id est grām nō ha
 bent. **Ore. sc̄l; mala iuratiōe.** uoti t̄ngressi
 one. p̄dicatione. q̄ fit uana intentiōe. & ide
 uota oratiōe. de q̄ d̄r. **Popul̄ h̄c labijs me**
honorat̄. cor autē eoz longe ē a me. **Ope. sc̄d̄**

qd̄ ipocrite nom̄ assumit̄ simulazione
 opis exterioris. n̄ in pietate cordis. **Unde**
sunt illud inuaniū. q̄a uerū incedē
sc̄dm est. Menū De t̄cio. C̄tia. lx.
ut diem sabbati sc̄sifices. Nō facies
 om̄e op̄ in eo. **In h̄ p̄cepto q̄dam ē mo**
rale. ut uacatio q̄ est ad d̄m. orando. medi
 tando. colendo. **Q̄dam ē ceremoniale.** ut
 assignatio diei septime. q̄ figurabat̄ topo
 logicē cessatiōe a p̄c̄o. Allegorice. quietē
 corporis xp̄i. in sepulch̄. anagogice. req̄em
 et̄iam in celo. **Istud ergo p̄ceptum triplic̄**
potest accipi. **Pr̄mo gen̄alit̄.** ut cessemus
 a uicij. **Sc̄do sp̄alit̄.** ut cessem̄ ab opib̄
 corporalib̄ que impediunt uacatiōem ad
 d̄m. **T̄cio specialissime.** ut ē in uir̄is nem
 platus. q̄ ab opib̄ m̄dānis se separant.
 ut totalit̄ d̄o uacent. **Pr̄ma uacatio est**
necessaria. sc̄da debita. t̄cia p̄fecta. **Sc̄dm**
ergo qd̄ substantiat̄ d̄r req̄es sine
uacatio ad d̄m. sic dies d̄nica potest dici dies
 sabbati. & quelib; dies statuta ad diuinā
 uenatiōem. quib; cessandū est ab ope serui
 li. id est a p̄c̄o. & ab ope impediētē uacati
 one ad d̄m. **Opa enī seruilia d̄terminant̄**
sub ec̄c̄ia. opa mechanica. agricult̄a. mica
nura. placitum. De Quarto. lxv.
Honora patrem tuū & matrē. h̄nc
 p̄cepto addit̄ p̄missio. sc̄l; ut sis longeu
 sup̄ t̄iam. q̄a congruū est ut seruatō
 uite aliene. m̄eat̄ seruatōem uite p̄
 p̄e. **Pat̄ in h̄ mandato d̄r homo.** qui est
 p̄ncipium p̄genatiōem. q̄ ad eē nat̄e. ut
 pat̄ carnalis. ul̄ p̄ncipium p̄missum rege
 nerationis q̄ ad eē gr̄e. ut sp̄ualis p̄latus.
Sunt̄ alio m̄ pat̄. nō sc̄dm ratiōem p̄
 am. s̄ ymūne. p̄ sene. q̄ d̄r pat̄ etate. ut
 p̄rege. q̄ d̄r pater defensionē. **Honor** intel
 ligit̄ h̄c duplic̄. sc̄l; exhibitiōe corporal

in sustentatione. & spūalis in reuerentia & obedientia. S; obedientia diuificat sed diuinitatem patris / q̄a pat̄ spūali debem' obedire in spūalibus. plato seculari. scil; regi. in temporalib' rei publice. Pat' carna- li. in dispositione rei familiaris. *De*

Quintū est. Nō occides. h' Quinto. lxxij.
Quephente phibet' homicidiū. s; impli- cite omnis mot' ut cont' p̄ximū. siue ille sit cordis tantū. ut ira. siue oris. ut iu- melia. siue agis. ut percussio. extra mortē ut depilatio. phibet' h'c omnis occisio iniusta. S; iniusta sit ipticū. Ex causa. ut in illo q̄ occidit' sine culpa. Al' ex ordi- ne. ut cū ille q̄ nō est iniust' legis occidit'. Al' ex animo. ut q̄ndō ^{quidē} iniust' legis occidit'. s; libidine uindictē. n̄ amore iusticie. e- cia' si iniust' legis occidat' / h' est ex aīo.

Distinquunt' homicidiū gen' duplex. uerū qd̄ dī corporale. & int̄tatiū qd̄ dī spūa- le. Homicidiū spūale duob' modis. vno n̄ obmittendo. ut cū q̄s uider' aliu' in extrema necessitate. n̄ subuenit' ei. int̄- p̄tatiue dī eū occidisse. Alio m̄ sit int̄- tendo. & h' q̄ndōq; coede. scil; odrendo. Joh̄s Q' odit' frat̄e suū. homicida est. Q̄ndō q; oee. scil; detrahendo. q̄a ille cui det̄hit. occidit' in scientia. q̄ audit' detractioem in q̄ p̄us uiuebat' p̄ bonā famā. Q̄ndō q; ope. scil; malo exemplo alicui occasio- nem ruine p̄stando. & tunc int̄p̄tatiue dī illum occidere. *De Sexto. lxxij.*

Sextū est. Nō mechabis. In h' p̄cepto sic' dicit' auḡm' phibet' omnis illicitus scubitus. & illoz m̄broz omnis ille- gitim' usus. De hac mat̄ia habes in lib' t̄rio. in cap̄lo de lux̄ia. & cap̄lo sequenti. *De*

Septimū est. Nō furti. Septo. lxxij.
Sfacies. h'c scdm̄ auḡmū phibet'

omnis mutatio rei alienē. ex cupidi- tate. Contrectatio rei alienē potest fieri licite trib' modis. Primo q̄ndō fit n̄ ex cupiditate. s; obedientia. sic' fecerit' dī' aufēndo uasa egyptioz. Sed q̄ndō fit ex cautela. ut si aliq̄s furaret' gladi- um furiosi. ne sibi ul' alijs noceret. Tercio q̄ndō fit ex necessitate. ut cū aliq̄s ad mortē esuriens. furat' panē. q̄a in necessitate

Omnia s̄o ymunita. De Octa. lxxij.
Octamū est. Nō loq̄ris cont' p̄ximū tuū falsum testimoniū. h' phibet' omne genus mendacii. ut dicit' auḡm' qd̄ det̄m- nat' p̄ tres differentias. Est enī mendacium ymitiosum qd̄ nocet. officiosū qd̄ prodest. iocosum qd̄ delectat. Includit' & in h' p̄- cepto taciturnitas iuitatis. temp̄e necessita- tis. tamē causa & oportunitas facit' ipsā taciturnitatem iuitatis eē licitā. *De iij. lxxij.*

Nonū p̄ceptū. & decimū est. Nō concupisces domū p̄ximū tuū. n̄ desi- derabis eī uxorem. n̄ seruū. n̄ ancillā. nō bonē. n̄ asinū. n̄ omnia q̄ illi' s̄o. Duo p̄- hibent' h' concupiscentia carnis in uxore p̄ximū. & concupiscentia oculoz in re aliena. Nā adh' duo maxime inclinat' natā corrupta. ad unū. p̄p̄ q̄seruatiōem sui mee' speciei. ad aliud. p̄p̄ q̄seruatiōem sui in eē indiuidui. h'c n̄ phibet' appe- titus qui ex corruptione somnitus. ul' a delectatione sensualitatis. q̄a impossibi- le est qd̄ ille concupiscentie' sint in nobis. S; phibet' appetit' q̄ est ex q̄sensu ratiōis. Quis uis istud p̄ceptum tantū ad duo de- timinet'. tamē intelligit' ibi. phiberi uni- uersalit' omnis concupiscentia male uolun-

Quartū. De Consilijs in ḡne. lxxij.
Consiliū pur' diuidit' cont' p̄ceptū. est p̄suasio boni melioris ad qd̄ n̄ tenem.

78.
Consilia in multis differunt a preceptis. Pri-
mo. quia tenentur ad precepta. ad consilia vero non.
quia precepta suare est necessitatis. consilia
vero uoluntatis. Item lex uero dat precepta.
euangelium uero supradidit consilia. Et consilium
pertinet ad profectus. preceptum uero ad proficiendum.
Et promissio ad imperfectos. Precepta separant
nos ab illicitis. Et consilia a concessis. Et per
precepta declinamur a peccato. Et per consilia occasi-
ones peccandi. Et per precepta pena maxime
negatiue fugimur. Et per consilia penam cumu-
lamus. Et consilium seruatiuum. penam affert. pre-
ceptum non seruatiuum adducit supplicium. Et
ad precepta constringimur ex debito. Et ad con-
silia non nisi ex uoto. Et consilium prout fit pre-
ceptum. sic ait Augustinus. Nouere inquit est
uoluntatis. Et reddere necessitatis. Et me-
lius est deuotum in minoribus. quam in deuotum in
maioribus. promissionibus in uentri. Unde me-
lius est nuda precepta suare cum deuotione. quam
se ad consilia obligare. Et in his negligentem
esse. Nota quod in lege moysaica fuerunt iudi-
cia ceremonialia. Et moralia. Lex autem
euangelica iudicia temporalia. parte au-
ferendo. fugas euacuat. rerum ueritates exclu-
dendo. precepta summat adiciendo. adicit
autem talia. scilicet. instructionem documentorum. promul-
gationem promissionum. Et profectum consiliorum. Et ideo dicitur
lex moysaica differre ab euangelica. quia illa si-
gurat. hoc ueritates. illa timoris. ista amoris.
illa perire. hoc gratie. illa literalis. ista spiritualis.

Consilia De Consiliis euangelicis in spe
que xpi adiecit preceptis. ista sunt. **ce. lxxx.**
Primum est paupertas. quod consistit in abiectione
operis. Unde lucas. Qui non renunciauit om-
nibus quod possidet. non potest me esse discipulus
Mathei. Omnis qui reliquit patrem aut matrem
aut agros propter nomen meum. centuplum accipiet. Et
uitam eternam possidebit. Unde secundum. Quona-

clius habens obulum. non ualeo obulum. Secundum
est obedientia. Mathei. Sicut cathedra moysi
federunt scribae et pharisaei. Omnia quae dicuntur fa-
cite. Mathei. Sicut uult post me uenire ab-
neget semetipsum. Et tollat crucem suam. Et sequatur
me. Sciendum autem quod duplex est obedientia.
scilicet. perfecta. que se extendit ad omnia que non
sunt contra deum. uel contra regulam. quam quis profectus
est. Et quae dispensationi prelati non subduntur. De
hac obedientia dicitur Bernardus. Perfecta obedien-
tia legem nescit. metis non artatur. non timet per-
fessionis angustiam. Ad hanc nullus tenetur
debito necessitatis. Et solum profectus. sicut
tenentur semper emulari karissimata meliora
Alia est obedientia imperfecta. sufficiens tamen
ad salutem. quae quis obedit tantum in his que
promisit seruare. uel in illis. quae in his tunc
continentur. sic sunt illa sine quibus religio
perfectio non seruatur. uel recipere officia. et huiusmo-
di. Et talis obedientia est necessitatis. Cuius ergo
dicitur beatus Bernardus in regula. Ad si prelati pre-
cipiat aliquid impossibile. temptandum est
facere. loquitur de obedientia perfecta. quam dum ser-
uat subdit. in his ad quae non obligat ad pre-
lati preceptum. consilium est. Et magne profectus.
Et non necessitatis. Si si suat ad simplicem ad-
monitionem. tale quod maioris profectus est.
Et cum est castitatis. de qua dicitur. Sicut eunuchus.
qui seipsum castrauerunt. propter regnum celorum. Ad
idem pertinet illud Mathei. Audistis quia dicitur
est antiquus. non mechabitis. ego autem dico
uobis. omnis qui uidit mulierem ad concu-
piscendum eam. iam mechabatur eam in corde
suo. Hic ostenditur quod non solum dampnabilis
est assensus ad opus mechabere. Et etiam assensus
ad delectandum. Nota quod concupiscentia ex
subito motu ueniale est. Et concupiscentia ex
delibatione proficiendi. mortale est. Pre-
terea talia consilia sunt spiritalia. Et substantialia

a omnis pfecte religionis. q̄a suos elon-
gant obseruatores a malo. n̄ solū q̄ntum
ad culpam. s; etiā q̄ntum ad causā. Om-
ne nāq; malū oritur iplurī radice. scilicet ex cō-
cupiscentia carnis. oculorū. & supbia uite
Predcā nō cōsilia p̄fctē nos elongant ab
hac radice iplurī. Quartū iplurī karita-
tis est. **M**athei. Diligite inimicos uos.
Istud p̄ceptum est q̄ntū ad dilectiōem af-
fectus. s; q̄ntum ad dilectiōem effectus est con-
siliū. q̄a inimico uelle grām & glām ne-
cessitatis ē. s; ostendē illis signa beniuo-
lentie h̄ p̄fctōnis & consilij est. vnde ad h̄
n̄ om̄s tenent. Sane negare hominū sig-
na familiaritatis q̄ndō ueniā petit. ut
q̄ndō necessitas exposcit. uindicta est. ut
q̄ndō se ille q̄ hostis est ad familiaritātē
ingit. si habeat p̄sumptio q̄d n̄ simulato-
rie ut irrisorie facit. q̄a tunc diligit. et
im̄ inimicos iputandū nō est. S; q̄d ali-
q̄s ut se ad familiaritātē ingit inimico
h̄ p̄fctōnis est. vnde q̄d aliq̄s q̄ inu-
riam passus est reconciliatiōem & amicitia-
m q̄rat p̄fctōis ē & consilij. n̄ necessita-
tis. q̄ expectat magnū p̄emū. Intū
est mansuetudinis. **M**athei. Si quis te p̄-
ciserit i unā maxillā. p̄be ei aliam.
H sic intelligit. parat sis aliam sustinē-
patientē. & illud iplurī est patientie. re-
spectu lesionis corporis. S; ad idem p̄tinet
& aliud q̄d est patientie. respectu ablatiōis
uerū. Sic est illud. **Q**uicū uult contendē
iudicio & tunica tollē. relinq̄ ei & palliū
Nota q̄d contingit sua repetē fidei. uerā
iudice duplici. aut cū mentione et
fraude. aut cū karitate. p̄mū nulli li-
cet. sed iud. licet infirmis & imptis. p̄fctis
aut nō. vnde nō repetē. consiliū est infir-
mis. p̄fctis nō p̄ceptū. Illis autē q̄ abre-

nunciauerit. p̄tenti. n̄ licet repetē. p̄a ut
sua. s; ut iagregationis. n̄ p̄ se. s; p̄ com-
mune bonū. **S**extū misericordie. & erogatiōis. ut
illud. **O**mnū p̄tenti te tōne. & illud. **S**i uis p̄-
fectus eē. uade & uende oīa q̄ possides & da-
paup̄ib;. **N**ota q̄d dare sup̄fluum i neces-
sitate ē necessitatis. s; dare quib; egem̄ est
i filij. **A**uḡtini. **M**el̄ est m̄i egere. q̄m plus
habere. **Q**d aut dicit d̄ns. **O**mnia q̄ uultis
ut faciant uobis hominēs. & uos similit̄ fa-
cite ill. Sic intelligit. vnde si petem̄ rem a
liq̄m. & n̄ indigemus. h̄ uellem̄ illud ratio-
nabilit̄ dari nobis. **S**eptimū consiliū est
de simplicitate uerborū. ut ibi. **S**i sermo uest̄
est ē. nō n̄. **C**ui sentis ē. **S**i affirmatio ut
negatio ē in ore. sit in corde. **A**d h̄ consiliū
reducit̄ & illud. **A**udistis q̄a d̄m est am̄s
Nō iurabis. ego aut d̄co uobis n̄ iura-
re om̄ino. **N**ota q̄d iurare q̄ndō ad iur-
mitatē p̄tinet p̄missionis. n̄ iurare aut
q̄ndō p̄tinet ad p̄fctōem consilij. **P**hibet
etiā d̄ns iurare p̄ creatas. scilicet p̄ celū. ut p̄
terram. ut p̄ capillū. p̄t̄ idolatam. he scilicet
aliq̄d credam̄ iuramentis eē in illis. **F**uim̄
tam̄ q̄ndōq; iuramēta p̄ euangelia. & cru-
ces. id est p̄ eū cui h̄ dedicata s̄t. **O**ctauū
est de uitanda occasiōe peccati. vnde d̄m
ē. **S**i ocul' tuus scandalizat. tēerue eū &
p̄ce abste. **S**ed̄m **A**uḡtini nullū n̄briū
ad littam erui p̄cipit. s; occasiō p̄candi
Potest enī esse occasiō ex aspectu. & tunc
ocul' scandalizat. cū aut sit bona inten-
tione. tunc ocl's d̄x̄ scandalizat. ut po-
test eē occasiō ex tactu & cū bona inten-
tione. tunc man' d̄x̄ scandalizat. **I**tem
potest eē occasiō peccandi ex alio. & h̄ ex cō-
siliario q̄ d̄r oculus. ut ab adiutore. q̄ d̄r
man'. & d̄x̄ter quidē iplurī. ut adiutor
in spiritalib;. **H**uiusmodi ergo si scandalizat

abiciende sunt: q̄a occasiones peccandi fugiē
 de sunt. **N**onū consiliū est de uirtutib' i
 temonibus: & simplicitate finis. **V**nde dicitur. **A**t
 tendite ne iusticiā uāam faciatis corā ho
 minib' ut uideamini ab eis. **I**llud. **N**esci
 at simit' tua q̄d faciat cetera tua. **I**te sic lu
 ceat lux uāa corā hominib'. ut uideant
 oya uāa bona: & glificent' patre' in' qui
 in celis est. **D**e hys nota q̄d q̄tingit cōsti
 tuere duos fines: scilicet temporale: & etimū.
Si etimū est finis ultim'. h' bene ualeat. **D**e
 ho aut' spūalis ut p̄dicatio. n̄ potest referri
 ad finē temporale. ita etiā q̄d illud tēpora
 le refatur ad dñm. q̄d n̄ s̄r' facienda mala.
 ut ueniant bona quēcuq'. **I**te est q̄d ait **A**u
 gūinus. **N**o debem' euangelizare ut mandu
 cem'. **S**i manducare ut euangelizem'. **N**o
 ra etiā q̄d tenem' illos actus referre ad
 dñm. quoz dñm habem' ab impto rationis.
 ut est manducare. cogitare & similia. **S**i nō
 tenem' actus uirtū & obediētiā rationi
 referre. ut est nutritua. & respiratiua. et
 huiusmodi. **D**ecimū consiliū est de reformita
 re oys. ad doctrinam ut ibi. **A**lligant' onera
 gūda & impo' tabilita. digno aut' firo nolō
 ea mouere. dicunt' enī & nō faciunt. **A**d idē
Hypocrita ecce p̄mū trabem de oculo tuo: et
 tunc respiciens ecce festucā de oculo fratris
 tui. **N**ota q̄d in p̄dicatione quōdāq' assu
 mitur uentio genātib'. scilicet de hys q̄ sunt
 de statu salutis. **A**liquādo uō assumit' inten
 tio scdm statum p̄fectionis. ut pote reli
 gionis. **P**rimo in tenet' p̄dicator face q̄d
 dicit' cū asserat omīs ad h' tenū. **S**edō in nō
 tenet'. nisi & ipse p̄fectioem illam uouit.
Vtrum aut' malus p̄cet p̄dicando disti
 guit'. q̄a existens in peccato notorio p̄cat.
 quōd p̄dicat. siue h' faciat ex necessitate
 officij. siue ex uoluntate. q̄a scandalizat.

Existens aut' in peccato occulto si p̄dicat.
 & n̄ studet ex dicto suo compungi. adhuc
 uidet' peccare. q̄a uidet' contēpnere. **V**nde
 cūmū consiliū est de uitanda sollicitudi
 ne. ut ibi. **N**olite solliciti eē dicentes. **E**d
 manducabim' aut' q̄d bibem'. **I**te ibi. **N**o
 lite solliciti esse de crastino. **S**ciendum
 ig' quod triplex est sollicitudo. **P**rima
 est laudabilis. & est pudente spūalit'
Vnde ad corinthios. **Q**' sine uoce est
 sollicit' est q̄ s̄r' dñm. **I**te ad Romanos de
 p̄latis. **I**te p̄est in sollicitudine. **S**eda ē
 tollabilis. & iusta. est sollicitudo cure tē
 poralis q̄ ad corp'. **L**uce. **M**artha Martha
 sollicita es. & t̄baris cura plurima. **T**er
 cia est sollicitudo inuoluptatis. & ista sup
 fine thesaurizationis q̄ ad auariciam.
Eccliaste **P**eccori dedit' dñs afflictioem & cu
 ram superflua. ut addat & congreget. **I**te
 uanitas. & casta sollicitudo inris. **S**olli
 cudo p̄ma p̄cipitur. **S**eda p̄mittit'. t̄ra p
 lphet'. **D**uodecimū silum ē fratne corre
 ctionis. ut ibi. **S**i p̄cauit in te frat' tuus.
 corripe eū. ut te & ipm solum. **N**ota q̄d
 corripe frat' quōdāq' est consiliū. ut quā
 do corripit' sup uenialib'. **Q**uōdāq' p̄cep
 tum. ut corripe de mortalib'. **I**te in ad
 omīs p̄mittit'. & obligat semp. h' n̄ ad sem
 p'. q̄a p̄loco & temp'. scilicet quādo ualeat. &
 licet. & credit' q̄d utilis sit correctio. **N**o
 tandū q̄d t̄plex est correctio. **A**moris. ti
 moris. & pudoris. **I**unc ordinē fratne
 correctionis docet dñs in euangelio.
Primo enī inuocet' frat' esse reuocand'
 amore. cū iubeat eū singularit' ueni
 re dicens. **C**orripe eū ut te & ipm solum.
Si h' nō ualeat. docet eū scdm reuocandū
 eē timore ut ait. **S**i te n̄ audierit. adhi
 be tecū unū ul' duos testes. **T**ercio docet

definitio hugo de sco victore. q̄ ait. Sac
 menti est manale elementum. ex infecus
 oculis suppositum. ex institutione signifi
 cans. ex similitudine representans. ex sc̄ifi
 catione aliquam gram inuisibilem sc̄ens. Ta
 ranguntur h̄. que s̄ de ratione sacramenti.
 sc̄ite. & p̄p̄e. accepti sacramenti. Primum est.
 naturalis similitudo. ex q̄ habet aptitu
 dinem significandi. Sc̄dm. est actua iſtruc
 tio. ex q̄ habet ordinem. determinatam ordina
 tionem. respectu huius significati. Tertium est
 spiritalis sc̄ificatio. ex q̄ habet virtutem efficien
 di illud signati. It̄e dicit Auḡstinus. qd̄ sacra
 menti est sacre rei signum. illud aut̄ n̄ est dif
 finitio. s̄ p̄p̄e etymologia sacramenti. **De**
Sacramenta Institutione Sacram̄oy. ij.
Sacramenta q̄e xp̄e instituit. tamq̄ noue
 legis lator. in q̄ uocantur ad p̄mia. dedit p̄p̄e
 cepta. instituit sacramenta. Xp̄e eni ubi
 pat̄is. cu sit summe uirtutis. summe uirtutis. &
 summe bonitatis. p̄misit p̄mia beatificanti
 a. a ratione uirtutis. dedit p̄cepta dirigenti
 a. a ratione uirtutis. instituit sacramenta ad
 uiuanti. ut sic p̄ sacramenta reparet uirtutem.
 adimplenda p̄cepta. & p̄cepta pueniat
 ad p̄mia. Instituit aut̄ xp̄e sacramenta u
 bis. & elementis. ut ait Auḡstinus. Accedit inq̄
 ubi ad elementum. & sit sacramentum. & est
 ubi elementum. p̄ materia. & forma uerborum. p̄ for
 ma. **N**ihil uero instituta s̄ sacramenta. in u
 bis. & elementis. ut habent euentiam signi
 ficandi. & efficaciam sc̄ificandi. q̄a dum ele
 mta oculis. & uerba auribus se offerunt. q̄ sunt
 sensus p̄ncipij cognoscendi. dant euentiam
 a significationis. Deinde uerba sc̄ificant ele
 mta. ut plenior fiat humane curatiois
 efficaciam. **I**nstituit aut̄ ds sacramenta di
 uisimode. Quodam eni ante aduentum suum.
 ut matrimonium. & penitentiam. s̄ h̄ duo co

firmantur. & consumantur. in lege ewangelical
 du penitentiam predicantur. & nuptijs inu
 nit. **A**lia q̄ngs sacramenta solus xp̄e inuicia
 uit. **C**onfirmationem quidem manum parui
 lis imponedo. unctioem uero discipulos ad
 curandum mittendo. q̄ infirmos ungebat
 oleo. sic d̄r in **Matth.** **B**aptismum aut̄ sus
 cipiendo. Deinde formam dando. Ordinem
 uero post potestatem ligandi & soluendi tri
 buendo. & conficiendi sacramentum altaris.
Eucharistiam aut̄. comparando se grano
 frumenti. & sc̄ificando. ad dando discipulis.
 imminente passione sacramentum corpus &
 sanguinis. **I**nstituta s̄ etiam sacramenta
 multiplici de causa. **P**rimo p̄p̄e humilia
 tionem. de qua homo q̄rit salutem in inferiorib̄
 se. **S**ed p̄p̄e eruditionem. qua homo p̄uisibi
 lia ad cognoscendum inuisibilia rapiat.
Tercio p̄p̄e exercitacionem. q̄ nocentia homo
 declinet occupacionem et ocium. **Q**uarto e.
 p̄p̄e congruitatem medici ad medici
 nam. q̄a cu medicus sit ds & homo. con
 ueniens medicina temere debet aliquid
 diuini. scilicet inuisibile quam. & aliquid
 humanum. scilicet uisibile que forma. **Q**u
 ta est congruitas ex parte infirmi. q̄
 a cu infirmus sit homo stans ex cor
 pore & sp̄u. sp̄e aut̄ in corpore. no bene
 capiat spiritalia. nisi in corporalib̄. con
 gruum fuit dare medicamenta spiritalia
 reb̄ sensibilib̄. sic pillule in nebula. **S**ex
 tum est. p̄p̄e augmentum inuicem. q̄ uultu enim
 ualeat ad nutum. q̄ndo deo creditur in h̄ys.
 ubi humana ratio n̄ prebet experimentum
Paret igitur ex predictis. que sit sacramentoy
 causa efficiens. q̄a diuina institutio. **Q**
 formalis. q̄a que sc̄ificatio. **Q** finalis. q̄
 a humane fragilitatis curatio. **De**
Effectu Sacramentoy. iij.

Effectus sacramentorum noue legis multi-
plex est. Primo a peccato mundat. Secundo
in bono confirmat. Tertio corpori christi mysti-
co incorporat. Quarto iustificat. Quinto
ad futuram uitam preparat. Sexto erudiendo
illuminat. Septimo a malo preseruat.
Ista parent in septem sacramentis. per ordinem.
Nam primum operatur baptismus. secundum uero con-
firmatio. et sic de alijs. **S**acramenta dicuntur
esse gratie uasa. et causa sunt quod in eis gratia sub-
stantialiter contineatur. uel causaliter efficiatur.
cum in sola anima collocari habeant. et a
solo deo infundi. Sed quia nullis. et per il-
la gratiam curationis a summo christo medi-
co oportet hauriri. licet non alligantur po-
tentiam suam. sacramentis. qui et per alias vi-
as gratiam confecti ualeant. Sacramenta semper
significationem habent uitantis. sed non semper
per efficaciam curationis. non propter defectum ex
parte sui. sed ex parte suscipientis. quia
gratia nulla datur repugnanti. et impugnan-
ti fonte gratie. Unde sacramenta non sanctificantur
nisi accedentes digne. et absque omni fic-
tione. Non nunquam tamen uirtute sacramen-
torum fit de arripito contus. ita quod defectus
dignitatis uel preparationis. uel ex parte
suscipientis. suppletur uirtute diuina in sa-
cramentis. dum in accedens non sciat se in mor-
tali uel in proposito peccandi. Unde sciendum.
quod quidam suscipiunt sacramentum tantum
ut sic accedentes. Quidam rem tantum.
ut quod per contritionem. et fidei deuotionem gra-
tiam recipiunt prius quam ueniant ad sa-
cramenta. Quidam suscipiunt et sacramen-
tum et rem. ut digne accedentes. **S**a-
cramentum dicitur a sacramento. et hoc potest fieri
tripliciter. aut scitatem significando
tantum. aut efficiendo tantum. aut simul
efficiendo. et sanando. Primo inuenit

ratio sacramenti rebus significatis per sacramen-
ta tam ueteris quam noue legis. Huius exemplum
habemus in nativitate. quia medicina dicitur sana-
re efficiendo tantum. sed uena dicitur sanandi
cundo tantum. Circumcisio uero sanat efficien-
do et sanando. **Q**uinq; sunt que animam ius-
tificat. sed diuersimode. **U**s enim iustificatur
auctoritate. gratia iustificat formaliter. expul-
sionem morbum spiritalem. Impletio mandatorum.
iustificat ut dicitur. Sacramenta uero tamquam ua-
sa medicinalia in quibus offertur gratia. Sacerdos
autem minister. Exemplum horum habemus in cu-
ratione morbi corporalis. **U**s enim sanat
corpus auctoritate. medicina effectiue. die-
ta conseruatiue. uas medici gentiue. **U**t
dicitur uulgariter. **P**eris ista sanant me. me
dicitur uero sanat ut minister. **D**e **A**umentis
Sacramenta noue testamentorum. **u**y.
legis septem sunt. secundum diuinitatem
hominum in ecclesia. Primum est institutum. scilicet
baptismus. secundum pugnantium. ut confirmatio.
tertium uires resumptivum. ut eucharistia. **Q**u-
rtum resurgentiu. ut penitentia. Quintum
excitantiu. ut extrema unctio. Sextum mi-
nistrantiu. ut ordo. Septimum nouos mili-
tes introducentiu. ut matrimoniu. **S**a-
cramenta sunt figurata in septem signaculis. quibus
fuit ueteris testamenti pagina sigillata. que
agnus qui habet clauem dauid claudit et
nemo aperit. referunt. **I**tem in septem tubis.
quibus angeli cecinerunt. **I**tem in septem stellis.
quibus habebat similis filio hominis in dextera
sua. **I**tem in septem panibus. quibus dicitur turba
sacrauit. **I**tem in septem oculis super unum lapide-
dem. **I**tem in septem lucinis tabernaculi. superpo-
sitis candelabro. **I**tem in septem circumuersionibus
Jericho. **I**tem in septem locutionibus Naama in ior-
dane. **S**acramenta septem sunt. quod disponunt
ad uirtutes septem habendas. Nam baptismus

est sacramentum fidei. confirmatio spei. eu-
 charistia karitatis. penitentia iusticie
 extrema unctio. in bono perseverantie q̄ est fir-
 titudinis plenitudo. ordo prudentie. ma-
 trimonium temperantie. **A**lia est ratio nu-
 meri sacramentorum. que ordinat̄ con-
 tra culpā. ⁊ contra quadruplicate penā. Un-
 de baptismus ordinat̄ contra peccatum origina-
 le. penitentia contra mortale. Extrema un-
 ctio veniale. ordo contra ignorantia. eucha-
 ristia contra malicia. Confirmatio contra im-
 potentiam. Matrimonium contra concupiscentiam.
 qm̄ temperat ⁊ excusat. **A**lia ratio numeri
 sacramentorum. q̄a sacramenta sūt cause sana-
 tue. morbi spiritualis. ad modum corporaliū.

Medicina corporalis quadruplex est. scilicet
 curativa. servativa. preservativa. melio-
 rativa. Simili mō ⁊ sacramenta curant. Bap-
 tismus enim curat simul ⁊ totalit̄. Peniten-
 tia uero curat paulatim quantum ad penam.
 quousque nullus pene homo debitor sit. Ex-
 terna unctio curat a morbis leuioribus. scilicet a
 venialibus. sic baptismus ⁊ penitentia curant
 a morbis mortalibus ⁊ letalibus. Sic ergo sacra-
 menta preterea tria sūt quasi medicine cura-
 tue. Confirmatio est medicina servati-
 ua spiritualis sanitatis. in q̄ dat̄ sp̄s sc̄s ad
 robur. ⁊ ad perseverantiam gr̄e dare in bap-
 tismo. Matrimonium est medicina preserva-
 tiva. Ordo est medicina meliorativa in
 q̄ augm̄tatur gr̄a. Eucharistia hominibus
 simul facit. curat enim venialia que sūt
 occasio ruine maioris. servat etiam gr̄am
 inuentā in homine. ⁊ augm̄tat. sicq̄ me-
 liorat. ⁊ nihilominus peccato preservat. **De ad-**

Potestas perlocutione Sacramentorum. v.
 dispensationis sacramentorum. representat
 ut spectat solum ad genus humanum. In om-
 nibus autem sacramentis dispensandis. neces-

saria est in dispensatione intentio. q̄ q̄s
 intendat facere qd̄ x̄p̄e instituit ad huma-
 nam salutem. ul' facere saltem qd̄ facit ecclesia.
 in q̄ claudit̄ in generali intentione preterea. q̄a
 ipsa ecclesia sicut sacramenta a x̄p̄o accepit.
 sic ad fidelium salutem dispensat. Rursum
 q̄a ordo dignitatis exigit. ut maiora
 maioribus. minora minoribus immutentur.
 Quedam respiciunt excellentiam dignitatis.
 ut sacramentum confirmationis ⁊ ordines.
 unde referunt̄ ab ep̄is. Quedam uero respici-
 unt indigentiam necessitatis. ut bap-
 tismus. matrimonium. quorum unum regenerat.
 aliud uero generat. ⁊ hoc dispensatio perso-
 nis infirmis conceditur. maxime in ar-
 ticulo necessitatis. qd̄ dico ratione bap-
 tismus. Quedam autem sacramenta sūt quasi medi-
 cina. ut eucharistia. ⁊ penitentia ⁊ un-
 ctio extrema. ⁊ ista dispensatio ad solos
 pertinet sacerdotes. q̄ sūt quasi medici in
 t̄ ep̄os. ⁊ minores personas constituti. Sa-
 cramenta dispensari possunt ⁊ a bonis. et
 a malis. a fidelibus. ⁊ infidelibus. unctio ecclesie.
 ⁊ exco. quia si dispensari possent tantum
 a bonis. nullus esset certus de susceptione
 sacramenti. cui nullus sit certus de bonitate
 ministris. sicut n̄ propria. ⁊ ita semper oportet
 referri. ⁊ malicia unius prejudicaret ali-
 ene salutem. Idcirco sacramentorum dispensa-
 tio immittit hominibus. n̄ ratione sanctita-
 tis quarant. s̄ ratione auctoritatis que
 semper manet. quantum est de se. Sciendum
 autem. qd̄ quedam sacramenta habent substā-
 tialia. quedam uero sacramentalia. Quantum
 autem ad substantialia. nō plus ualeat ope-
 ratio boni ministris qm̄ mali. q̄a d̄s ibi ope-
 rat̄ ut actor. homo ut ministris. S; in sacra-
 mentalibus sicut sūt orationes. plus potest
 ualere operatio boni qm̄ mali. Hoc autem est

p accidens. nō p se. id est q̄ntum ad aliq̄s est
factus accidentales. nō q̄ntum ad essentia
les. **Q**uamuis igit̄ apud hereticos sint
sacram̄ta uia. nō tam̄ recipientib̄ utilia.
nisi ad eccl̄ie uideant̄ unitatē. Vnde du
ḡm. Eccl̄ia comparata parad̄iso. indi
cat posse baptis̄mū homines foras ac
cipe. s̄ salute n̄ tenere. Nā & flumina de
parad̄isi fonte. foras laugi emanauer̄t.
n̄ tam̄ in mesopotamia. n̄ in egipto. q̄
illa flumina puenēr̄t. est felicitas uite
q̄ de parad̄iso memorat̄. **De karaktere**

Triplex ē status & uacōne sac̄m̄torū. vi
fidelū in acie eccl̄iastice ierarchie.
scil; fidei gente. fidei roborate. & fidei mul
tiplicare. Scdm̄ p̄mū fit distinctio fide
liū ab incredulis in baptis̄mo. Scdm̄ ali
ud fit distinctio fortū ab infirmis. & h̄ in
sacram̄to q̄firmationis. Scdm̄ t̄cū. fit
distinctio clericorū a laicis p̄ sacram̄tum
ordinis. Hinc est qd̄ hęc tā sacram̄ta ca
ractares imp̄munt. p̄ q̄s indelēbil̄ m̄p̄
fos semp̄ distinguunt. vnde nullaten̄ ita
ri possunt. **K**aract̄ igit̄ baptis̄malis ē
incipientū. q̄firmationis p̄ficentū.
s̄ ordinis est p̄fectorū. Præcā triplex ē
ph̄c̄ fit distinctio ad similitudinē dis
tinctionis alicuī exercit̄. Prima ē mu
nis. scil; tot̄ exercit̄. ab alio exercit̄. & h̄
sp̄ualit̄ p̄ baptis̄mū. Secda ē specialis.
scil; militū applarib̄. h̄ aut̄ fit p̄ q̄fir
mationē. Tercia ē specialissima. scil;
ducū ab ut̄sq̄. & h̄ fit p̄ sacram̄tum or
dinis. Præcā q̄a karact̄ est signū disti
ctum sp̄uale indelēbile. ideo n̄ q̄fertur
in sac̄m̄tis q̄ solent̄ itari. sic est peni
tentia. matrimonū. & h̄uimodi. **N**otā
dum etiam qd̄ karact̄ baptis̄malis. est
fundam̄tum omnium karact̄um aliorū.

et ideo illo nō habito. n̄ possit̄ cet̄i karact̄es
imp̄m̄. ac p̄ h̄ oportet de nouo fieri. ut
illi karact̄es habeant̄. Vnde siq̄s ordina
t̄ n̄ baptizatus. nihil agit̄ p̄f̄is. Quibus
terta sacram̄ta ut d̄m̄ est p̄t̄ karact̄is
imp̄f̄iōm̄ itent̄. tam̄ immune ē h̄ omnib̄ nō
it̄ari sup̄eandē p̄sonā & matrimonū. & ex
causa eadē. & h̄ ideo est. ne fiat̄ q̄m̄da
sacram̄to. ex h̄ em̄ credi possēt qd̄ sacram̄ta
p̄us dispensata fuissent̄ inefficacia & t̄p̄ta.
Quedā s̄ de sacram̄torū substantia. quedā
de q̄gruentia. Si ea. q̄ de substantia s̄ o
mittant̄. euacuant̄ sacram̄ta. & itanda s̄
omissio uō illorū que s̄ congruentia non
euacuant̄ sacram̄ta. **De distinctione sa**

A b inicio constituta **cr̄m̄torū. vii.**
sunt sacram̄ta. ad curatiōem ho
minū. & semp̄ eū morbo curerunt. In lege
aut̄ nat̄e fuer̄t. oblationes. sacrificia. & de
cimationes. In lege aut̄ sc̄pta. introducta
ut̄ approbata ē circumcisio. & adiuncta ē
expiatio. atq̄ sup̄addita oblationū deci
matio. & multiformis sacrificiorū distine
tio. In lege aut̄ noua instituta s̄ sacra
m̄ta. nimis paucaora. utilitate potiora.
uitate efficaciora. & p̄minentia digno
ra. atq̄ significatione euidētiora. in q̄
est impletio simul & euacuatio omnium
p̄d̄orū sicut dicit̄ hugo de sancto victore.
Primi temporis sacram̄ta fuer̄t sicut in
medy temp̄is s̄ sicut ymago. sive fiḡa.
extremi temp̄is scil; gr̄. sicut uerp̄is qd̄
in se uitatem continet. & gr̄am. q̄m̄ sig
nificationē representant̄ & p̄sentaliō con
ferunt ac p̄mittunt. Præcā patent̄. qui
a eadem mundationis similitudo i ob
latione legis nat̄e. s̄ occulte inuenit̄.
In circumcisioe uō euidēt̄ exp̄m̄tur.
p̄ baptis̄mū aut̄ manifestī declarant̄.

Item sacramenta ueteris legis mitebant par-
 uulos. exiebant p̄fcōs. ⁊ diuis orando
 domabant. ⁊ sacramenta noue legis ſer-
 uant. q̄ uetera delonginq̄ monſtrabant. vnde p̄
 oia sacramenta p̄parauer̄. ⁊ p̄duxer̄ ad
 noua. ſicut uita ad t̄m̄m̄. ſic ſignū ad
 ſignatū. ſic figura ad ſubſtantiam. ⁊ ſic imp̄-
 ſectum ad p̄fectum. **E**t ⁊ alia diſſen-
 tia. q̄ eſt in multis omnib; ſacramentis. q̄d
 ſiſtunt i reb; ſenſibilib; inuifibile gr̄am
 ſignantib;. ſ; ſpeciale eſt ſacramentis noue le-
 gis q̄d ſiſtant et̄a in uerbis. **I**te ſacramenta
 noue legis efficiunt q̄d ſignificant. ⁊ ſ;
 h; nō faciunt ſacramenta ueteris legis. **I**te ſa-
 cramenta noue legis iuſtificant q̄ntū ad o-
 pus opans. ⁊ opus opatum. **S**; ſacramenta
 ueteris legis iuſtificant ſolū q̄ntum ad op̄
 opans. q̄a nō ualebat faciendū. niſi q̄ntū
 ſe illoꝝ karitas ⁊ donatio fidei extende-
 bat. **I**tem aut̄ n̄ circūſiſione intelligit̄.
 q̄ cum n̄ fuit in lege data. neq̄q̄m iur̄ le-
 galia computabatur. q̄a ipſa in paruulis
 tollebat originale. ⁊ gr̄am ſerebat. q̄d non
 facebant ſacramenta legalia. **I**te in lege diſtin-
 guebat circūſiſio. p̄ſm̄ dei. ab alijs gentib;.
 ſ; n̄ diſtinguit karact̄ baptiſmalis. **I**tem
 legalia ſc̄m̄ Auguſtīnū fuer̄ ante paſſioem
 dñi uua. ⁊ poſt paſſioem dñi ſtatī mortu-
 a. ⁊ poſt q̄m claruit uitas ewangelij ſc̄ ſe-
 pulchra. **N**ra uo ſacramenta uſq; ad finē mundi
 ſemp̄ in ſuo uigore manebūt. **De Babulino.**

Baptiſm' eſt ianua omnium ſacia **vuy.**
 mentoz; q̄a nulli ſer̄ ante ip̄m̄ in
 ecclia aliq̄d alioꝝ. **U**t ſubſtantia baptiſmi ſc̄
 ſing; **P**rimū eſt exp̄ſſio forme uocalis ad nō
 iſtitute. que eſt h;. **E**go baptizo te in
 noīe patris. ⁊ filij. ⁊ ſp̄s ſc̄i. abſq; omiſſioe
 ul' addicione dictionis. abſq; p̄oſtatione
 ordinis. ⁊ abſq; mutatione nom̄is. **H**ys

em̄ quatuor modis. ſoema uiolat' uerboꝝ!
 ſc̄i; omiſſione. addicione. tranſpoſitione.
 mutatione. uerboꝝ. id eſt ſi ponat' loco pa-
 tris ⁊ filij ⁊ ſp̄s ſc̄i. nom̄e aliu' potentis
 ſapientis. ⁊ benigni. quia in q̄cumq; ydio-
 mate baptizet' nō debent poni approp̄-
 ata trib; p̄ſonis. ſ; exp̄ſſa nota p̄ſonae
Similit' loco baptizo n̄ debet dici unigo
 ul' uningo. **S**c̄m̄ eſt ablutio p̄ elementum
 aq̄ in toto corpore. ul' ſalutē in digniori
 parte. **T**ertū eſt. q̄d iſmerſio ſit ab uno. ⁊
 eo tempore. q̄ndō ⁊ ſoema uerboꝝ exp̄mit'
 ita q̄d nō un' p̄nerū unigat'. ⁊ al' uerba p̄-
 ferat'. **Q**uoniam eſt intentio ſpecial' ⁊ generalis
Specialis aut̄ intentio eſt iſte baptizan-
 dus mundeſt'. **G**eneralis eſt. face quod facit
 ecclia. **I**ntentio q̄ illi' requirit' qui bap-
 tizant' eſt adult'. quia q̄ iuue baptizan-
 tur nō recipiunt ſacramenta. **Q**uoniam eſt
 fides ipſi' baptizandi. q̄a in adultis requi-
 r' fides p̄p̄a. ſ; in paruulis aliena. q̄a par-
 uuli in fide ecclie baptizant'. **B**aptiſ-
 mus nūto ſit in aqua. ⁊ n̄ in alio liq̄re.
 q̄a cum homo. p̄mo p̄ pecc̄m̄ p̄mi parentis
 incurrit in immundicia. ⁊ concupiſcenti-
 am. ⁊ ignorantia. p̄ baptiſmū ab hys t̄-
 bus liberat'. ⁊ h; notatur in trib; p̄p̄erati-
 b; aq̄. ſc̄i; puritate. p̄ſpicuitate. frigidita-
 te. **N**am baptiſmalis aqua ſua purita-
 te nos mundat. ſua p̄ſpicuitate nos il-
 luminat. ⁊ ſua frigiditate ab eſtu concu-
 piſcentie nos temperat. **I**te baptiſm' ſit in
 aqua. ne q̄m inopia excuſaret. et ne p̄p̄o
 defectum. p̄iculum ſalutis hōies incur-
 rēt. ſi alio liq̄re fieret. ⁊ ut inueniatur
 apud omnes in multis maria baptizandi.
Triplex eſt baptiſm'. fluminis. flami-
 nis. ⁊ ſanguinis. **I**nt' hos talis eſt diſſen-
 tia. **B**aptiſm' fluminis a tota pena li-

berat. & a culpa. & gratiam in habitu infun-
dit. & karactem imprimat. **B**aptismus fla-
minis delet culpa. non semel tantum. sed
plures. & habet gratiam in usu. in quo confis-
situr. **B**aptismus sanguinis liberat
ab omni temptatione. & statim offertur
punit. quia ipsum est martyrium statim euolare.
Ex his patet quod sit inter hos baptismos.
quia se habent non excedentia. sed excessa.
Inter in baptismo est quoddam sacramentum
tantum. ut ablutio exterior. **Q**uodam res tan-
tum. ut gratia interior. **Q**uodam res & sacramen-
tum. ut karactem. **O**cto sunt de sollemp-
nitate baptismi. que non sunt substantia. **V**n-
de usus. **S**al. oleum. crisma. ceruus.
cristale. Salua. **F**lanus. virtutem baptis-
maris ista figant. **H**ec cum patris non
mutant esse sed ornant. **I**n quatuor locis
baptizandus unguitur. **I**n fronte. ut fide
prebetur. **I**n uentre. ut subtilis agenda ab
eo publice intelligantur. **I**n scapulas.
ut uigilantur. **I**n pectore. ut
dulci corde deus diligatur. **B**aptismus
fuit institutus matricibus. quando christus bap-
tizatus est. formaliter. quando dixit. **I**te doc-
te omnes gentes. baptizantes eos in no-
mine patris & filii. & spiritus sancti. **N**ichodemo.
Anti quod renatus fuit ex aqua & spiritu. non po-
tuit intrare in regnum celorum. **E**ffectus
quando christus passus est. **E**ffectus bap-
tismi multiplex est. ad sacramenta preparat
quia baptismus est sacramentum intrantium
Aperit mundat. quod signatum est in mari
rubro ubi submersi sunt egyptii. **N**otandum
autem quod in baptismo deletur originalis pe-
ccati macula. fomes uero tollitur. sed remittitur.
Pena relaxat. **V**nde puer indutus ueste
candida. rationale illuminat. **V**nde ponit
sal in ore pueri. **C**oncupiscibile ad bo-

num inflammat. **V**nde datur candela puero.
Inscribibilem offertur. **V**nde populus uicit ama-
lech post transitum maris rubri. **S**icut in-
buit. quod significatur per columbam. quod sedit
super christum baptizatum. **K**aractem imprimat. **H**ic
significatur per mare uireum. in apocalypsi. **S**o-
lutem mitigat. quod significatur frigiditas aquae.
Immunitatem ecclesie prestat. sicut iheremie cir-
cumcisio. quoniam uis significatus fuit in uentre.
Ab exteriori satisfactione liberat. quia baptismus
non requirit gemitum neque plangentem. intelligit ex-
torem. nam uentus exigit in aduerso. sicut co-
tricio. **P**otentiam dyaboli minuit. quod sig-
nificatur ex sufflato. **J**anuam celi aperit. quod
significatur. quia christus baptizatus apertus fuit
celi. **N**otandum autem quod passio christi aperit ia-
nuam paradysi. per causam miroriam. & sa-
tisfactoriam singularem. **B**aptismus autem a-
perit per causam efficientem singularem. **F**acit
enim istum singularem euolare. **O**s ad lau-
dandum efficit. ad audiendum aures aperit.
Vnde ponit salua in ore pueri. & in aure
Templi dei efficit. **V**nde dicitur. exi in mundum
spiritus. & da locum deo uiro et uero.
Laudabile coram deo reddit. **V**nde balsamum
est cum crismate. **S**olent pueri baptizandi us-
que in pascha. & pentecosten nisi ungetur neces-
sitas. ut timeatur periculum reseruari. ad signifi-
candum quia in baptismo fit resurrectio spiritus
liber. & quod gratia spiritus sancti datur. **B**aptismus igitur christi
& iohannis. ueniunt matricibus. & non modo ungetur.
sed differunt in forma. quia baptismus iohannis trade-
batur in nomine uenturi. **D**ifferant etiam in
efficit. quia christi baptismus nullificat. iohannis non.
Inter in fine. quia baptismus iohannis afflicto ad
baptismum christi. **D**e karactem & exorcismum
Karactem & exorcismum tamquam mo. ix.
preparatorum premituntur baptismum. ut in
ipso efficiantur gratia operentur. **T**ribus de causis ka-

efficitur

Baptismus igitur christi
& iohannis. ueniunt matricibus. & non modo ungetur.
sed differunt in forma. quia baptismus iohannis trade-
batur in nomine uenturi. **D**ifferant etiam in
efficit. quia christi baptismus nullificat. iohannis non.
Inter in fine. quia baptismus iohannis afflicto ad
baptismum christi. **D**e karactem & exorcismum
Karactem & exorcismum tamquam mo. ix.
preparatorum premituntur baptismum. ut in
ipso efficiantur gratia operentur. **T**ribus de causis ka-

exorcism' instituit' est. Primo pp' instructionē
 & articulis omnib' ad fidei susceptionē. Sēdo.
 pp' resur' rēgōem ad fidei p'fessionē. Tercio pp'
 ter sponsonē ad fidei obseruantiā. q̄a uero
 adultus pp'um habet pccm. & p se responde
 potest. rēgunt' hec ab eo. Paruul' autē q̄a
 nō habet pccm actuale. n̄ p se crede potest. rē
 gunt' hec ab eo p uicariū. qui p ipso respon
 det de fidei obseruantiā. Exorcism' ideo sta
 tutus est. ut potestas dyaboli expellat' nā
 pp' pccm hominis. dyabol' potestate in ho
 mine accepit. & eē in illa q̄ ueniunt iustū
 hoīs. tam adulti qm paruuli exorcizari
 debent ad expulsiōem tam noxie potestatis

Confirmatio **De Cōfirmacōne. x.**
 Est sacramentum pugnantū. & sub
 stantia firmationis s̄t' sex. Duo ex parte
 sacramenti in se. scilicet materia crismatis & for
 ma uerbor' que talis ē s̄dm moxē magis cō
 mune. Signo te signo. confirmo te crisma
 te salutis in noīe patris & filij. & sp̄s sc̄i. Duo
 ex parte minist' id est debita dignitas pon
 tificalis. & intentio firmandi. Duo ex par
 te suscipientū. scilicet frons in q̄ debet fieri
 crismatio. Sēdo qd' firmand' sit baptizat'.
 Vnctio crismatis tripliciter fit in tōbus sac
 mētis. quor' diuinitas excipit' ex sine. In bap
 tismo fit in uerbo ad fidei susceptionē. q̄a
 uer' est locus cellule rationalis. In firma
 tione fit in fronte ad significand' audaci
 am p'fessionis. cui impedimentum ē timor.
 & uicundia. q̄ specialit' manifestant' i pal
 loxe & rubore frontis. & ex p̄pinq̄tate cellu
 le ymaginalis. In ordine fit in manibus.
 ad significand' potestate hērandi sacramē
 tum dñici corporis. **H**ui' sacramēti multi
 plex est utilitas. quia grām in baptismo
 datā seruat. & firmat. Psalmita. Con
 firma h' d̄s qd' opatus es in nobis. scilicet i

baptismo. Ad militā spūalem pparat. unde
 firmandi. tamqm pugnatur pugiles mi
 gunt'. ne ex facili ab inimicis teneant'. et
 q̄a om̄s xp̄iani dicunt' in bello eē xp̄i. pp' a
 & om̄s h' sacramentum recipere debent. ut fa
 cili' possint cont' mundū. carnē. & dyabo
 lum pugnare. Ad p'fessionē constantem
 noīs xp̄i animat. qm oportet uerū d̄m. &
 uerū hoīem confitī. Primo ut p'fiteamur
 eū s̄dm diuinā natām pat' & spūi sc̄i cōe
 qualem. qd' notat' in forma uerbor' ubi fit
 exp̄ssio trinitatis. Sēdo ut p'fiteam' eū s̄dm
 humanā natām crucis supplicij p'ulif
 se. qd' notat' in crucis consignatiōe. Ino
 et ext' spūali decore. nos decorat siue or
 nat. Intus qd' em p' scientie p̄ritatem. s̄
 ext' p' odorem bone fame. & h' duo signifi
 cant' in crismate. qd' conficit' ex oleo pp'
 p̄mū. & ex balsamo pp' s̄dm. In bonis
 agendū. & malis sustinendū roborat.
 Dat' enī huc sp̄s sc̄i ad rob'. Animā & corp'
 armat. Animā quippe pp' imp'fessionē
 karactis cont' pusillanimitatis uiciū.
 corp' ei' p' clypeum crucis cont' insult' de
 monū. Cont' uicundiam & timorē. in cō
 fessione noīs xp̄i audaciā rēp'sentat.
 Primi notat' in crismatiōe frontis q̄ est
 locus uicundie. S̄dm in potestate mi
 nist'. Post pugnam coronat. qd' notat'
 in uitta que circa caput ligat'. Quedā
 sunt circa firmatiōem. qnō s̄ de sac
 mētē esse. s̄ de bene esse. ut s̄ hec qd' ieiun
 nis a ieiunio det'. quod p' aliqui ep̄o p̄sen
 ter' q̄ et patris efficit'. **Q**uod uitta ca
 piti circūligat' p' illud sacramentum fit
 uitt' fideles pleni xp̄iani. Plentudine
 dico copie. q̄ tam in baptismo pleni s̄
 plentudine sufficientie. **S**acramēta
 se habent in dignitate ut excedentia

et excessa. Nam eucharistia p̄minet in
esse. baptisim̄ in effectu. matrimoniu in mi
nistio. Significat enī conuinctioem xp̄i
et ecclie. Confirmatio in dignitate minist
tri. q̄a n̄ confert̄ nisi ab ep̄is. Penitenti
a in frequēti peccōz remissione. et sic de a
lijs sacramētis. **De Sacramento Eucharistie.**

Eucharistia est sacramētum
tam deitatis. q̄m n̄re. quia d̄s in h̄
sacramēto magne dilectionis signū nob̄
ostendit. et n̄re dilectionis affc̄m p̄ illud
sacramētum specialit̄ erga se inflāmat. **De**
substantialib̄ huius sacramēti s̄t quatuor.
Primu est. qd̄ consecrans sit sacerdos. Scdm̄
est species panis et vini. Tertium est intentio
o secrans. Quartum ē forma uerborū. h̄ uidet̄.
h̄ est enī corp̄ meū sup̄ panē. et ista sup̄
calicē. hic est enī calix sanguinis mei
noui et et̄ni testamēti. Ad intelligendum
ista pleni⁹ nota cura intentioem. qd̄ aliud
est intentio. et aliud attentio. q̄a intentio
ē semp̄ necessaria. ul̄ specialis ul̄ gen̄alis.
sicut d̄m̄ est de baptisimo. attentio aut̄
nō est de substantia. sic q̄ndo rapit̄ mens
in platione uerborū ad alia. quod q̄ndoz
contingit ex infirmitate. q̄ndoz ex ne
gligētia. et tunc pecc̄m est. Sciendum
p̄terea qd̄ n̄ solum requirit̄ intentio conse
crantis. s̄ et̄a intentio istud sacramētū
instituentis. Unde si aliq̄s sacerdos staret
in foro. et sup̄ om̄s panes p̄ferret formā
uerborū et̄a cum intentione consecrādi. n̄ ibi
fiet̄ transubstantiatio. et h̄ n̄ est. propt̄ de
fectum uirtutis uerborū. cū sacerdos una uice
consecr̄e possit̄ tot̄ hostias. qd̄ toti mundo
suffic̄t. si eēt̄ necessitas ecclie. s̄ est p̄ de
fectum intentionis illi⁹ qui h̄ sacramētum
instituit. q̄ nō intendit qd̄ cū tali ludibrio
ul̄ stulticia fiet̄ consecratio. s̄ p̄ uilitate

et necessitate ecclie gen̄alis ul̄ particula
ris. **C**ura formā uerborū. quap̄ sciendū qd̄
cum d̄r. hoc enī est corpus meū. Ista comū
tio enī nō est de substantia forme. s̄ de be
ne esse ipsi. Unde obmutri n̄ debet. Aliud
enī est forma necessaria sine q̄ nō potest
t̄nsubstantiatio fieri. et aliud est forma de
bita. sine qua nō debet fieri. Eodem m̄
dicendū est de speciebus panis et vini. Unde
nota qd̄ materia eucharistie alia est neces
saria. alia debita. Materia eucharistie ne
cessaria. est panis frumētū. q̄a sine illo
nō potest fieri effectio. Materia uō debita ē.
qd̄ panis ille sit azim⁹. q̄a licet in fermita
to possit̄ confici. tam̄ h̄ nō debet fieri. et h̄
duplici de causa. Prima causa ē. qd̄ pa
nis azim⁹ conuenit institutioni. Xps̄ e
nim corp̄ suū effectum dedit̄ discipulis
in tali materia. Secda causa est. qd̄ talis pa
nis uenit significatio. xps̄ enī sine om̄is
pecc̄i fermito fuit. Similit̄ dicendū est de
materia calicis. q̄a alia est materia debita. al
ia necessaria. Materia necessaria calicis est
uini. q̄a sanguis xp̄i n̄ potest i alia
materia confici q̄m in uino. Materia uō
debita est. qd̄ aqua uino miscer̄. et hoc
duplici ratione. Primo. q̄a materia talis u
enit institutioni. xps̄ enī sanguinem
suū sub tali specie dedit̄. Scdo q̄a talis ma
teria uenit ipsi significatio. qd̄ ecclia que
p̄ aq̄m significat̄ xp̄s̄ p̄ fidem et karna
tem ungit̄. Sciendū p̄terea qd̄ in aceto. et
in aggresta nō effectio. q̄a aceti n̄ est uini.
s̄ fuit. Sic aggresta n̄ est uini. s̄ erit.
In effectioe sanguinis tam̄ modicu aq̄
misceri debet uino. qd̄ absorberi possit̄
ab illo. alioq̄n impedit̄ ab illo effectio
scilicet si uini ab aq̄ uincat̄. Istud designa
nat̄ qd̄ cū ad xp̄m conuertim̄. nō ipse in

84.

nos. s; nos in ipm mutam. q; corpore suo
mystico incorporam. Si una gutta vini im
ponit ex aliqua negligentia sanguini. nō
pōt h; desinit esse sanguis. nōq; p; ad iunc
tione sanguinis in sanguine mutat. s; utq;
species in sui natura pmanet. S; si multū
de vino ponat ad vnā guttam sanguinis.
sicut q;do fit ablutio. tunc ibi desinit eē
sanguis. q; species vini illi gutte. sub qua
ē sanguis. absorbet a multo vino adiuncto.
Cura eucharistiam q;dam est sacra
mentum tantū. ut species panis & vini. quid
dam res tantū. ut corp; xpi mysticum.
q;dam est res & sacramentū. ut corp; xpi ve
rum qd traxit de igine. Illud enī est res
pma. & sacramentum scđi. Sub utq; specie to
tus xpc est induritus. scil; corp; & anima.
& d; & utriusq; p h; est unū & simplicissi
mum sacramentū. Sub specie nāq; panis est
corp; xpi p conūficem. & sanguis p iunctio
nem. ul' iunctioem. & anima p iunctio
nem. ac deitas p iunctioem. Ista quatuor nō
possit diuidi. nec ab invicē separari. Eo
dem mō dicendū est. sanguine. Preterea
tot; xpc sic est in tota specie. qd in qual
bet ei parte siue spēs illa sit integra.
siue diuisa. ac p hoc nō est ibi ut circum
scriptus. ul' occupans locū. ul' habens fi
tum. ul' perceptibilis. ul' aliquē sensum cor
porē. **E**xemplū hui; habem; in speculo.
qd si diuidatur in multas partes. in qua
libet appareat imago q; p; apparebat in
negro. Idem exemplū de sermone qm
multis recit. q; quilibet auditor reci
pit illū totū. vnde qmuis sūo ille fit
unic; in pferente. totus ē in quolibet
audiente. **H**ostia diuidit; in tres par
tes. p; multas rationes. Primo ppter
tres diuinas. in una essentia. sic tres

partes in diuisione hostie. un; tamē est
xpc. Secūdo ppter tres status ecclie. scil; mi
litantiū. triumphantiū. & in purgato
rio ardentū. Tercio ppter tres status xpi.
xpc fuit mortalis. mortuus. & imorta
lis. Quarto ppter tres partes in corpore dñi
tempore passionis. scil; manū. pedum
& lateris. Quinto ppter tres substantias in xpo.
scil; diuinitatis. corporis. & anime. **S**a
cramentum corporis xpi prefiguratiū est
multiplicit; scil; in oblatione melchise
dech. in qua figura habemus formam
exterioris sacramenti. & pimum effcē. scil;
refectioem. ibi enī precessit figura spū
alis refectioem in pane & in vino. In eu
charistia uō est refectio spūalis in re.
Ite in māna. ubi figurabat; effc; grē.
Ite in agno paschali. quo figurabatur
liberatio a seruitute egyptiaca. **I**te nota
agnus est signū liberationis a diabo
lo. **I**te in diuisis sacrificijs de quib; habet;
in leuitico. quib; figurabat; oblatio pas
sionis xpi. ubi fuit hostia q; ad reconci
liationem. & victima q; ad satisfactioem
p peccis nrīs. & holocaustū. q; ad teci; cor
poris sui lesioem. In oblatione māne
de qua in iudiciū legit; p qm figuraba
tur. in q; fieri deberet oblatio. & super
qm. q; in fide ihu xpi qui p pccā de
signati. In vga ionatē mellita. ubi fi
gurabat; quis offerre debeat. q; Jona
thas. **F**auis autē mellis. deuocio figū
tur offēntis. **F**igura sanguis xpi
fuit unū. ad designandū refectioem.
In Cantico. Introduxit me rex in cel
lam vinaria. **I**te aqua. ad designan
dum ablutioem. vnde. Vidi aquā egre
dientē de templo a latē dextre. **I**te san
guis. ad designandū redēptioem. Sine

Sanguinis effusione non fit remissio. **De**
Dignitas et dignitate Eucharistie. **xxi.**
Excellencia huius sacramenti apparent ap-
parent in multis. Primo sicut iam predictum
est tam ante legem quam in lege fuit presig-
natum. Secundo quia a prophetis pronuntiatur. Psalmi-
ta. Panem angelorum manducauit homo. Pre-
nitum ponit pro futuro prophetali certamine. Ter-
cio quia Christus instituit et hoc dupliciter. scilicet uerbo
et facto. ^{uero} ut patet in Iohanne. Ego inquit sum pa-
nis uerus qui de celo descendi. secundum uerbum in Ma-
thaeo. Accipite et manducate. hoc est corpus meum.
Quarto quia ab apostolis obseruatum. Ad Corin-
thios capitulo undecimo. Conuenientibus uobis
munus. iam non est dominicam cenam manduca-
re. Quinto quia a summis pontificibus sollempni-
zatum. quia ordinauerunt cantum. et orationes.
tempus. et uestimenta et uasa diuisa. quae omnia
sunt ad decorem huius sacramenti. **Maxima**
dignitas. explicitur apparet in hoc sacramento.
quia cum Christus constet ex tribus substantiis scilicet
deitate. anima. et corpore. ipsa quidem diuini-
tas precellit omnia. Psalmista. Magnus
dominus et laudabilis nimis. et magnitudines
eius non est finis. Ite anima eius precellit om-
nes animas. cum sit plena gratia et ueritate.
et perfectissima. et affectiua. et cognitiua. Ite
corpus eius excellit omnia. corpus quidem sanctissimum
corpore fuit sumptum beatissime uirginis.
et deitate unitum. Ergo in Christo. nobilissimum
in celo. nobilissimum in terra. unita sunt.
Mirabilia multa sunt in hoc sacramento. pri-
mum est quod est ibi corpus Christi in tanta quan-
titate sicut fuit in cruce. et sic iam est
in celo. non tamen excedit terminos illius for-
me. Secundum quia ibi sunt accidentia sine sub-
iuncto. Tertium est quia panis ita conuertitur in
corpus Christi. quod tamen non fit materia corporis Christi.
non etiam adnihilatur. Quartum quia corpus Christi

non augetur ex multorum consecratione. si ex hostie
sumptione minuitur. Quintum est. quod idem cor-
pus in multis locis est. id est sub o-
mnibus hostiis consecratis. Sextum est. quod quando di-
uiditur. non diuiditur corpus Christi. sed sub quali-
bet parte totus est Christus. Septimum. quod quando
tenetur hostia in manibus. et uidetur oculis. corpus
Christi non tangitur manibus non uidetur. Sed hoc tantum
in quibus circa species sunt. Octauum. quia statim
cum desinitur ille forme. tunc etiam desinit
ibi esse corpus et sanguis Christi. Non quia cum ibi
non sit panis et uinum. tunc accidentia cum
dem habent effectum ut prius. scilicet inebriare
et saturare. **N**ota quod inuenitur deus esse ubique. et
simpliciter. et proprie. Creature inuenitur esse in
uno loco tantum. corpus Christi in medio se habet.
cum enim sit creatum. non debet equari creatori
in hoc quod sit ubique. cum non sit unitum deita-
ti. debet in hoc excellere alia corpora. quod simul
et semel in locis pluribus possit esse. sub isto
uidetur sacramento. **I**n hoc sacramento eucharis-
tie. quiddam secundum naturam. ut hoc quod ibi sit
accidentia in loco determinato. Quidam est
ibi super naturam. scilicet non super intellectum. ut quod
ibi sit accidentia sine substantia. Quidam
est ibi super naturam et intellectum. ut quod ibi
est Christus tantus. quantum fuit in cruce. nec
tamen excedit terminos illius parue forme.
De mirabili transubstantiatione. nota.
quod triplex est mutatio. una est artificialis.
ut quando utrum sit de cineribus. alia natura-
lis. et hoc duplex est. scilicet accidentalis et sub-
stantialis. Accidentalis est ut quando idem sit
rectum manet in diuisis accidentibus.
sibi inuicem succedentibus. Substantialis.
ut quando eadem manet materia sub di-
uisis formis substantialibus. sic patet in
transmutatione elementorum inuicem. Tercia
mutatio est super naturalis. ut quando non ma-

na. nec substantiuū manet. Et tamen ac-
 cidentia sine substantiuo. Et talis mutati-
 o est intransubstantiatione. In rerū mu-
 tatione potest considerari triplex diuisi-
 tas. ul' ex parte termini quem ul' ex par-
 te distantie terminoy adinueni. **P**rimo
 in est creatio mirabilior omnib' mutati-
 onib'. qā est de nō ente simplicitē. Sedo in
 ē conuētio panis in corp' xpi est mirabilior
 et omnib' qd est in ens actu p'us existens
Tercio in incarnatio est mirabilior quac-
 q' mutatione. qā ibi est unio infinite di-
 stantū. **S**ecundo distinguitur t'p'orem
 mutatiōem substantiale. Prima est a
 nō ente in ens. Et h' dicitur gen' 2. Sa est ab
 ente in nō ens. ut ē corruptio. Tercia ē ab
 ente in ens. qd in nō est. Et iam erit ut est
 p'ductio. Quarta est ab ente in ens tam ex-
 istens. et talis est conuētio panis in corpus
 xpi. h' mutatio nō habet similitudinē in
 natura. Et est altitudo q' raria. qā h' mu-
 tat' una substantia in altam. Et manet ac-
 cidentia. Et nō in altatione. et conuētio est. quia
 ibi mutant' accidentia. Et manet eadē substā-
 tia sic in corporalib'. qndo de albo fit nigrū.
 Et de spūalib'. qndo fit de uisito impi'. Et de ig-
 nocante sciens. **N**ota qd p'positio de mul-
 tiplici sumit'. quando notat causā efficien-
 tem. ut cū dicitur xpc concept' est de spū scō.
 quandoq' matiam. ut cū dicitur xpc natus est
 de uirgine. qndoq' ydempnitatem substan-
 tie. ut cū dicitur filius natus ē de patre. qndo
 q' intransubstantiationem sine uisioem. ut cū
 dicitur corpus xpi fieri de pane. qndoq' ordinē.
 ut cū dicitur creatura facta ē de nihilo. **De ef-**
Digne suscipientes **lectu Euchi. xij.**
 Corp' xpi bonū multiplex consecunt'.
 Primum est xpi g'memoratio. **M**athei. h' faci-
 te in meā g'memoratiōem. scilicet mee dilectio

nis. libationis. unitionis. **I**te interior
 uiuificatio. qā nūquam p' unitionem hui'
 sacramti. fit de nō attrito contritus. **B**enefi-
 lignū uite g'melū uitā p'stabat. sic p' gra-
 tiam p'gam. illuminam. p'ficiam. reficiam.
 uiuificam. Et bene uita redit p' cibū p'qm
 mors int'it. **I**te corpus xpi mystici in cor-
 p'atio. **V**nde dicitur. **A**rgim'. **N**ec tu te mu-
 tabis in me. Et ego mutabor ite. **I**stō nō intel-
 ligit' de unione corporis mystici. de nouo
 faciēda. Et augmētanda. nō enī uniuertur
 distimilia. **I**te spūalis refectio. **P**salmistā.
In loco pascue ibi me collocauit. **H**s enī
 nō tantū instituit sacramtū. qd nos
 in esse grē genaret. ut baptismū ul' ge-
 nitos roboraret ut g'firmatiōem. verum
 etiā ut roboratos enutiret. ut eucharis-
 tiam. p' qm dant' h' tria sacramta omi-
 bus qui ad fidē accedūt. **I**te deuotionis arg-
 mētatio. **P**salmistā. **I**mpinguasti i oleo
 caput meū et calyx mē inebians qm p'clar'
 est. **N**utimentū enī quod h' dat' nob. qmū
 ad eē gratuitū. in tibus attendit'. scilicet in
 g'f'uatione deuotiōis ad dīm. et dilectiōis
 ad p'ximū. et delectationis int' nosiplos.
Ite fomitis mitigatio. **P**salmistā. **S**up' aq'm
 refectiōis educauit me aīam meā conu-
 tit'. qā sicut aq' refrigerat. sic et istud sacra-
 mentū a feruore g'cupiscentie. **I**te grē col-
 latio. **E**xodi. **D**escendente māna. descende-
 bat parit' et uis. **I**te uirtutum rob'. **P**salmistā.
Panis cor hominis g'firmet. **I**te p'ccōy re-
 missio. qā p'isti cibū semp fit reparatio.
 p'diti. **V**nde qndo dicit' in oratione dīuica pa-
 nem nōm cotidianū da nob' hodie. et dimi-
 te nob' debita nra. **I**stō intelligit' de ueni-
 alib' et de mortalib'. qā sicut alimētum na-
 turale p'dest uiuenti et nō mortuo. similiter
 alimētum spūale. **I**te cont' dyabolū armatio.

Handwritten red mark or signature.

Handwritten number 227.

Psalms. **P**arasti in aspectu meo misericordiam!
aditus eos qui tribulant me. **I**te spei euolatio
Apl's. **U**m non cum illo omnia nobis donauit.
Ite amoris excitatio. **B**inhardus. **V**isce christi
ne quantum debes dilige christum! qui dedit nobis
carne suam in cibum. et sanguinem in potum!
animam in precium. aquam lactis in lauacrum!
Ite fidei commendatio. quia in homo elemento ele
uam suam super naturam. et contra sensum. et super intel
lectum. **A**pl's. **C**aptiuantes omnem intellec
tum in obsequium christi. **I**te angelica com
uatio. **P**salms. **P**ane angelorum mandu
cauit homo. **I**te regni celestis collatio. **J**o
hannis. **Q**ui manducat carnem meam. et bibit sa
guinem meum. habet uitam eternam. **I**te spua
lis delectatio. **S**apientie. **P**ane de celo p
stitit eis. habentem omnem delectationem. et omnem
saporem suauitatis. **E**t intellectus illumina
tio. **L**ib' regni. **S**ustant' Ionathas de mel
le. et illuminati sunt oculi ei. **D**e effectu
eucharistie dicit **B**inhardus. **C**orpus christi
est egrotis medicina. pugnantiu' dicta.
debiles confortat. ualentes delectat. **L**an
guorem sanat. sanitatem seruat. **S**ic ho
mo mansuetior ad correptionem. patienti
or ad laborem. ardentior ad amorem. sagax
ior ad cautelam. discretior ad obediendum.
promptior ad seruendum. ad gratiarum actio
nes deuotior. **S**icut tunc immunicantibus
multa beneficia ut dictum est. pueniunt.
sic indigne corpus christi sumitibus. multa ma
la occurrunt. **N**ulli enim opus placet deo. nisi
placeat ipse pius. **I**ndigna namque immuni
catio. peccatis hominem illaqueat. damnationem
parat. peccati scandalizat. mentem exce
cat. temptationi subiungat. dominum irritat.
uitam temporalem beuat. quantum spoli
at. **D**e hys omnibus dicit in psalmo pordi
nem. **F**iat inquit misericordia eorum coram ipsis in

laqueum. ecce primum. et in retributiones.
ecce secundum. et in scandalum. ecce tertium. **O**b
scurentur oculi eorum. ne uideant. ecce quartum.
et dorsum eorum semper incurua. ecce quintum.
et funde super eos nam tuam. et finem ne tunc
prehendant eos. ecce sextum. **F**iat habitatio
eorum deserta. ecce septimum. et in tabernaculis e
orum non sit qui inhabitet. ecce octauum. **D**e 90
Corpus christi **D**e sumedi Eucharistia. **xiii.**
Quatuor modis sumit. **Q**uidam acci
piunt spiritaliter tantum. ut qui accipiunt rem
sacramenti. id est gratiam et non ipsum sacramentum
corpus christi. **D**e h' in sumendi dicit augu
stinus. **U**t ipse paras dente. crede et mandu
canti. id est corpori christi mystico incorporatus
es. **A**d am uis sacramentum tantum. ut immu
nicantes in mortali peccato. **Q**uidam spiritaliter et
sacramentaliter. ut immunicantes in gratia. **Q**uidam
nec sacramentaliter. qui nec rem. nec sacramentum
recipiunt. **P**rimo non manducantes ma
ducant. **S**ecundo manducantes non manducant.
Tertio manducantes manducant. **Q**uia non
manducantes non manducant. **Q**uia quomodo
modum mittit peccatum tribus modis. **P**rimo.
cum quis statuto tempore immunitatem dimittit.
Johannis. **N**isi manducaueritis carnem filii
hominis. et biberitis eius sanguinem. non habebitis
uitam in uobis. **S**ecundo cum quis suo tempore
immunicans male accedit. **A**pl's. **Q**ui autem
sumit indigne iudicium sibi manducant
et bibit. **T**ertio cum post immunitatem a peccato
se non custodit. et iste multipliciter mali
incrit. **P**rimo quia christum quem suscipit ig
nominose a se expellit. et tunc turpis
cicitur quem non admittit hostes. **S**ecundo quia
talis quodam similitudine uide gertit
Judas postquam cum christo cenauit ipsum tra
didit. **S**ic et **A**bsalon fratrem suum ammon
ad iuuuui mutauit. et post occidit. **T**er

tra sine omni culpa excluduntur multi a
munitione. Hoc primo patet in pueris qui tam
si sit ipse etate adultam scilicet undecim vel duodecim
annorum. et apparet signum reuentione in eis. et
discretionis possit sumere alias non. Item patet
in furiosis qui excluduntur sine culpa. quam
munitione possit. quando habent lucida inter-
ualla. Item quis cum lucidas habet manum hec
non sit sine culpa. tam pro sola reuentione non de-
bet tangere corpus christi. **T**ercia generatio homi-
num in lege excluduntur ab esu agni. scilicet
mercuriali hi significant eos qui accedunt ad
munitionem inuentionem. **L**ibere regit. legitur percussus
est coram. qui tetigit archam domini. Item alienigenae
hi significant infideles. **D**e talium munitione
dicitur in beneficiis. **F**era pessima deuorauit fili-
um ioseph. **I**mmundi qui significant habentes
mortale peccatum. **D**e his propheta. **M**unda-
mum qui fertur uasa domini. **D**e his etiam nota
videtur indignis sumis si non sumis reuentione.
vel non catholicos. vel habens mortale sciens.
Qui non munitione suo tempore mala mul-
ta meretur. **P**rimo quia talis multiplici utilita-
te priuatur. **D**e quo habetur super de effectu eu-
charistie. **S**icut saluata est raab quia suscepit
nuntios domini. multo fortius qui ipsum dominum
suscipit. **S**ed quia constitutiones ecclesie trans-
greditur. statuit enim ecclesia. quod qui non munitione
cat in pascha uiuens ab ingressu ecclesie ar-
ceatur. et moriens careat ecclesiastica sepultura.
Tercio quia etiam maledictionem meretur. **E**cclias-
ticis. **D**e solis qui cecidit non habet subleuantem se.
Sed bene solus est qui christum non habet. **Q**uarto quia
uices deo non impendit. **A**ugustinus. **M**erendum
est illi hospitium denegare. qui omnem pulsantem
solet admittit. **Q**uinto. quia uires spirituales
solet perdere. quibus enim qui est sine morta-
li est membrum corporis christi mystici. **M**em-
brum debet sustentari alimento corporis christi.

alioquin efficitur arduum. sicut. et mitem corripit
ad quod non transmittitur corporalis tibi mitem
Primo **D**e officio missae. **xvi.** **C**um
tuas multas habet missa. **P**rimo quia
a celebrat arcumis. **S**ed quia tantum est in
ecclesia. et super altare. nisi quando pro causa
necessitatis fiat sub tentorio. ut alio loco
honesto. **T**ercio quia celebrant oportet esse
sacerdotem. **Q**uarto quia oportet eundem esse indu-
tum sacris uestibus. **Q**uinto quia tantum fit in
die. et non in nocte. nisi in natiuitate domini.
Sexto quia semper celebrat accendit lumine. etiam
si mille soles super terram lucerent. **S**eptimo
quia ibi solent proferi uerba diuina. angelica
et humana. **D**iuina quidem. domini cantat. **P**ar-
tibus. et leguntur uerba domini in euangelio. **A**ngeli-
ca uero quando cantat. **G**loria in excelsis deo. **H**u-
mana autem sicut in collectis et alijs et huius-
modi. **O**ctauo quia ibi audiuntur meliora
ydomata quam mundus habet. scilicet hebraica ut
in sabaoth osanna. **I**tem greci cum dicunt
Kyrieleyson. **I**tem latina ut in alijs quibus sunt
Nono. quia missa suo modo tam plena est mysti-
cijs. sicut mare guttis. sicut sol arboribus.
firmanitum stellis. et sicut celum campis
reum anglis. **D**ecimo. quia sacerdotes in sol-
lemnibus ecclesijs habent in missa sua plu-
res ministros. scilicet diaconos. subdiaconos.
et acolytos. **U**ndecimo. quia anglis ibi exister-
tib sufficit in presentia tante maiestatis
esse scolares. **D**uodecimo. quia dominus celi et terre
presens est. **O**fficium missae est moraliter
Initius significat inchoationem boni. quod
autem inuentionem duplicat huius significat quod in
nra inceptione debemus declinare a malo
et facere bonum. **K**yrieleyson quia nouem uocab-
ularum significat inuentionem diuine
misticie. quia nouem modis indiget. **P**ri-
mo tribus modis quantum ad partem remiss-

fione. que ppetuam corde. ore. et opere.
 Sed tribus modis quoniam ad gratiam collatio
 ne. scilicet fidei. spei. et caritatis. Tercio tribus
 modis quoniam ad significandam. et glori
 ficandam que gaudebimus super nos in deo. et
 inter nos de nobis. et iuxta nos in primo.
 Gloria in excelsis deo significat gratiam ad
 ones. Collecta deuota significat oratio
 nem. Epistola et euangelium ueteris et no
 ue legis significat obseruationem. Gradua
 le et Alleluia significant uite actiue. et
 contemplatiue perfectiorem. Officium. contribu
 latio spiritus sacrificium. Secreta. statum uite
 presentis. Prefatio. statum patris. Sanctus. scilicet
 scilicet. exultationem angelorum presentium. Ca
 non transitum membrorum in corpus christi myste
 rium. **Explicatio Canonis.**
De igitur ecclesia et cetera. Sacerdos enim non
 solum uobis sed etiam factis christi passionem rep
 resentat. Unde et in principio canonis tres
 cruces facit super illud **Hec est dona** **Hec**
est munus **Hec facta** et sacrificia illiba
 ta. ad signandam trinitatem traditionem christi.
 scilicet a deo. uida. et a iudeis. Secundo autem super
 illud **Bene dicitur** **et scriptam.**
Batram. facit tres cruces immuniter
 super uirgum. ad ostendendum quod tribus christus
 uendit. scilicet sacerdotibus. scribis. et phari
 seis. Duas autem facit diuisim super **Corpus**
et Sanguinem. ad ostendendum
 uenditorem et uenditum. Tercio facit du
 as cruces super illud **Bene dicitur** et signi
 ficantia super corpus. aliam super sanguinem. ad
 ostendendum quod hoc sacramentum ualeat ad
 salutem corporis et anime. et quia dominus hoc sac
 ramentum in mortis sue memoriam extendit
 mandauit. Ideo statim post consecrationem
 brachiorum extensio crucis effigiem represen
 tat. Unde etiam uerba consecrationis que in fi

ne ponenda essent quasi plenitudo uoci in me
 dio ponuntur. ad historie ordinem obseruan
 dum. quia uerba canonis ad consecrationem et effi
 factum ipsi impetrandum pertinet. sed ad hunc ^{signa}
 toniam uolendum. Quarto facit quinque cruces
 super illud **Hostiam puram** **Hostiam**
sanctam **Hostiam immaculatam**. Panem
 sanctum **et uite eterne**. et **Calicem salutis**
 perpetue ad representandum quinque plagas.
 Quinto facit duas super illud **sacrosanctum** filij
 tui **Corpus** et **Sanguinem** **et** **Sanguinem** **et** **Sanguinem**
 seruum omni benedictione celesti. et gratia
 repleamur. per duas cruces ad signandum uin
 cula et flagella christi. et preciam que additur
 que sacerdos seipsum signat. quia christi uuln
 nra sunt medicamina. ut per has tres cruces
 significat triplex oratio qua christus orasse
 legitur passione imminente. **Mathei.** **Et**
patet si possibile est transeat a me calix iste.
Veritamen non sicut ego uolo. sed sicut tu.
Et secundo orauit dicens. **Patet mihi si non potest**
hic calix transire nisi bibam illum fiat uolun
tas tua. Et orauit tertio eundem sermone
 dicens. **Sexto facit tres cruces super illud**
Sanctificas **Quintificas** **Bene**
 dicitis ad representandum quod iudei ter dice
 runt **Crucifige.** uero crucifigentes christum.
 quod fuit hora tertia. Septimo iterum facit
 tres cruces super illud **Per ipsum** **Et cum**
in ipso **Et in ipso**. ad representandam
 sedam crucifixionem qua a multitudine hora
 nona post tunc horarum spaciis crucifixus
 est. ut representandum tres eius cruciat. scilicet
 passionis. passionis. et compassiois.
 Deinde facit duas extra calicem super illud.
Et tunc deo patet omnipotenti **In uni**
tate **et spiritus sancti**. ad representandum separati
 onem anime et corporis que facta est hora nona
 ut per sanguinem et aquam que de latere

xpi pfluxerunt. Inclinaciones etiam
facte a sacerdote significant xpi obedi-
entiam ad patrem. ex qua morte sustinuit.
Facta etiam locutio exprimit consilium iudeorum
morte xpi machinantium ul' metum disci-
pulorum. q' palam xpm confiteri no' aude-
bant. Pat' nr' significat filiationem per
gram. Signatio q' fit sup' illa u'ba **Pax**
Et dñs sit semp' uob' bñficus. **Agnus**
dei libationem p' misericordiam diuinam Tripli-
catur aut' agni' di. ut a malis p'ccatis. p'
sentibus. et futuris liberemur. Ponet etiam ad
resurrexerunt q' uirtute trinitatis et t'cio
die facta e' fractio corporis significat di-
uisionem corporis ut q' facta est in passione
et distributionem uirtutis redemptionis xpi
p' diuisa membra ecclesie. **Uinum** naq' signifi-
cant' p' partem q' comeditur. mortui aut'
significant' p' partem in calice missam.
et hoc est corp' xpi qd' ia' surrexit sicut
ipse xpc' et beata uirgo. **Partem** q' re-
seruat' usq' in fine significat' hui' qui
stolam aie' tantu' habent ul' neutram.
ut hui' q' s' in p'gatorio. **Comixtio** etiam
corporis unione corporis et aie' significat'
qd' aut' quinq' se sac'dos ad xpm conu-
tit' significat' qd' dñs die resurrexerunt
quinq' se manifestauit. Saluat' aut'
septies xpm ad ostendenda septiforme
sc'i sp's gram. sine q'bus mortalis uita
duci no' potest. q'a et si possum' uitare
singula no' tam' omnia. **Complenda**
significat' boni operis consumationem. **Cir-**
ca quedam alia que sunt in missa no-
ta significatioem allegoricam. **Intelligi-**
mus em' p' altare crucem. p' calicem sepul-
chrum. p' patera lapide sup' altare.
P' corporale syndone in q' corp' dñi fu-
it inuolutum. **Nota** quod licet omnes

missæ sint eq' bone q'm ad opus operati
et in omnib' sit idem xpc'. multu' tam' dif-
fer' q'm ad opus operans. **Vnde** melius
e' audire missam boni sacerdotis q'm mali.
Sicut in missa corporale eundem cibum iocunde
a mundo accipim' ministro q'm inuidio. **No-**
ta quod periculum e' si occurrens. ul' manus
tremulans. aut' caducum morbum habens.
aut' delirus. ul' ydiota. **Vnde** talib' inungit'
dum est ut abstineant a missa. **Indo** aliq'
bis missam celebratis est. no' debet sumere
ablutionem in missa p'cet. alioquin ad sedam si
accidit renuntius. **De Negligentiis in oyl**
Si p' negligentiam euenit qd' **sa. xvij.**
pletto canone nec uini nec aqua re-
p'atur in calice. statim infundit' debet v-
trunq'. et sacerdos utabit consecrationem ab
illo loco. **Sunt** m. et p'ficet usq' in fine. ita
tam'. ut dimittat duas cruces. que fieri
sup' hostiam stuerit. **Vel** mel' potest dici
qd' alia hostiam sumat. et missam et cano-
nem a p'ncipio incipiat. **Qd' si de simplici**
uino ul' aqua fiat consecratio. uini repu-
bit' p' sacramto. s; aqua no'. **Siquid** de
sanguine cecidit sup' corporale. ul' sup'
pallam altaris. ul' sup' albam. pars illa
rescindat'. et in loco reliq'as seruet'. **pus** ta-
men extrahatur sacramtum q'm po-
terit. et sumatur. **Sino** sup' lapidem ul' t'
ram. ul' lignu' cecidit litigend' et extirpa-
ndus est et radend' est locus ille. et puluis i'
sacro loco reponend' est. **P**oro si in ipm
sanguine missa ul' aranea cecidit. mel-
tale qd' uix sine uomitu. ul' mortis pe-
culo firmi potest. p'fundat'. et lauet' in
lauachro q'm potest canci in calice.
et hanc ablutionem sumat sacerdos. s; mis-
sa ul' aranea sup' p'fina cremat'. **Quod**
si de corp' xpi sup' pallam cecidit uel

siq̄ aliquid uestim̄ti. nō incidat. s; vno
 abluat. & amittit sumat. **S**i infirmus
 corp̄ dñi reciat. suscipiat diligenti & su
 matur. **De Sacram̄to Penitētie. xvij.**
Penitentia ut ait Ambrosius. est peccā
 ta mala plangē. & plangenda itim n̄ mittē.
 Itē Gregori. Penitentia est acta peccāta
 deflere. & itim flenda n̄ mittē. **C**irca p̄dicta.
 nota qd̄ quedā diffinitiones dan̄ p̄ essent
 am. ut homo ē animal rationale. mortale.
 quedā p̄ causā. ut dies. sol lucens. **D**iffini
 tio aut̄ penitētie. ē data p̄ causā. & nō p̄
 essentia. **V**imtan̄ penitentia diffinit̄ p̄
 duplicē actum. q̄ est respectu peccāti. scil; p̄
 tita mala plangē. alium respectu futi. scil;
 plangenda n̄ mittē. & p̄mus act̄ est i. r.
 scds̄ in p̄posito. **P**enitentia duplex ē. que
 dam est int̄ior tantū. & h̄ est de iure nata
 h. q̄dam ext̄ior. q̄ fit p̄ arbitrium hominis.
 Prima n̄ est sacram̄tum. p̄ se. scda uō. sacra
 m̄tum est. n̄ tantū penitentia p̄ se suscepta
 dī. sacram̄tum ecclie. cum talis etiā ante
 baptismū possit fieri. s; penitentia inuē
 ta p̄ ministros ecclie. sacram̄tum est. **N**ota
 uō qd̄ luger. & p̄ peccis p̄ris. est act̄ peniten
 te. s; lugē p̄ peccatis alienis. alius uirtus
 est. scil; misericōdie. lugē p̄ bonis eius. ē act̄
 beatitudinis. de q̄ dicit̄. **B**eati q̄ lugent.
 qm̄ ip̄i q̄solabunt̄. **D**e duracione penitē
 tie sciendū est. qd̄ ext̄iorem nō oportet esse
 p̄petuā. s; circa int̄iorem distinguit̄. s̄t em̄
 penitētia s̄d̄ habitū. & h̄ debet esse p̄petua.
 alia s̄d̄m̄ actū. & hanc n̄ oportet eē p̄petuā.
 Semp̄ em̄ tenet̄ q̄s ad int̄iorem peniten
 tiam habitualem. qua noll; n̄ p̄calle. & uō
 decet nō peccare. s; ad ext̄iorem peniten
 tia. n̄ semp̄ tenet̄. Peccāta alī est dolor ratio
 nalis. q̄ est peccā detestatio. alī est sensibilis
 q̄ est passio. & p̄mus dolor semp̄ debet esse

penitentia. **S**cds̄ n̄ est de necessitate. **I**tē qm̄
 ut homo nūq̄m fit c̄tus de peccā remissioe.
 tam̄ p̄ h̄ nō oportet penitentia ext̄iorem
 esse p̄petuā. quia n̄ exigit̄ certitudo scien
 tie. s; sufficit̄ c̄tudo n̄ctē. p̄babilis. ut qm̄
 do fecit homo. p̄babilis qd̄ erat ex parte sua.
 dolendo. s̄tendo. satisfaciendo. cauendo. **C**u
 t̄ omni sacram̄to noue legis fit aliq̄ mati
 a uisibilis elen̄ti. q̄ fit signū & causā gr̄e.
 oportet etiā in sacram̄to satisfactionis pen
 tentie. ita esse. s; tunc mat̄ia sensibilis. lar
 ge sumit̄ p̄ omni re. siue res ext̄ior sit illa
 substantia. siue actio humana. **N**ō intelli
 gendū ista plent̄. nota qd̄ i medicinis cor
 poralib; quedā s̄stunt in sola passione
 curati. ut est s̄ctio uuln̄is. quedā uō i ar
 tione eadem. ut ē excitatio corporis. Ita in
 sacram̄tis. quedā s̄stunt in passione et̄
 q̄ sc̄ficat̄. & nō in actone. nisi p̄ accidens.
 ut baptism̄. s̄firmatio. eucharistia. ex̄
 ma unctio. ordo. quedā uō s̄stunt essen
 tialit̄ in actu ip̄si qui sanctificat̄. ut ali
 a duo sacram̄ta scil; penitentia & mat̄
 monii. **I**n p̄mis ergo q̄ sine actu n̄ o
 p̄ant̄. requiritur ext̄ior mat̄ia. q̄ significat̄
 & creat̄ rem sacram̄ti. in alijs uō actus
 n̄ est p̄ mat̄ia sensibilis. **E**c̄ p̄dictis pa
 tere potest. qd̄ quedam est sacram̄tum tā
 tum. ut act̄ penitētie ext̄ior. quedam ē
 res tantū. ut remissio peccator̄. quedam est
 res & sacram̄ti. ut contritio interior. **D**e
Sub penitētia **Q**ualitate Penitētie. **xix.**
Quia quedā. fugiunt. Penitētia uā
 est penitenda n̄ mittē. & admissa defle.
 quedā est falsa. p̄sido. Irrisio est & n̄ pe
 nitens. q̄ adhuc agit qd̄ penitet. quedā
 ē coacta. **P**salmista. Inersus sū in criup
 na mea. dñi s̄git̄ sp̄ina. **E**dam est s̄ra
 fugiunt. **S**i tunc penitet. qm̄do p̄c̄are n̄ po

tes peccata te dimiserit nō in illa. Quedā
est inq̄. **M**athei. Judas penitētia ductus
retrulit triginta argenteos. Quedā est de
spata. Sapientie. **P**recangustra sp̄s gemēt
∞ penitētia in se agentes. **A**dā sc̄a
& mitiora. **B**inhard. **O** felix penitentiū
humilitas. **O** bona spes ḡfentiū. quā
facile vincis inuincibile. qm̄ cito treme
bundū iudicē. comittis in p̄ssimū pa
trem. **D**eber penitētia eē amara. **J**ere
mias. **O** si v̄migeni planctū fac t̄. **V**o
luntaria. **A**uḡm. **C**um gaudio deb; facē
imortalis futū. quēcuq; facer̄ p̄dissen
da morte moeritū. **P**fecta. **A**uḡm. **N**ul
la penitētia ē sera. dū n̄ sit uia. **A**ce
lerata. **P**ubys. **N**e tardes comiti ad dñm.
& ne diffas de die in diem. ne subito ve
niat ira ei. & in tempore vindicte dispa
det te. **H**onim. **F**laucule herenti in salo
fime poti' precide qm̄ solue. **H**onim. **L**i
cet in limine pat' iaceat. p̄ calcato p̄ge
patre. & sicis oculis ad uexillū crucis cō
uola. Solū pietatis gen' ē in hac re esse
crudelem. **P**seuerans. **C**antoris. **L**au pe
des meos. quom̄ it̄m inq̄nabo illos. **H**erem
restr̄ rectio debet eē sp̄ialis semp̄ in xp̄o
uictō. n̄ cū lazaro moeritū. **P**enitētia
debet esse p̄mpta. & nō diu dilata. **P**ri
mo. q̄a dñi expectam'. **V**nde. expectauit
ut facer̄ vias. & fecit labruscas. **S**do. q̄
a ad magna uocam'. **J**eremias. **E**go
ero mices tua. **T**ercio. it̄e ab et̄nis nuptijs
excludam'. sicut feni est fatuus v̄gin
bus. que se differēbant p̄parare. **Q**u
to. ne ab hostib; impediam'. sic filij isrl'
a pharaone ut nō egredēt̄ de egipto.
Qinto. q̄a relinq̄re peccatū etiā penus cō
pellim'. **G**regori. **C**ontempnend' esset
etiā hic mund'. etiā si reb; p̄p̄s habun

daret. cum tot calamitates inq̄at. qd
aliud qm̄ ut n̄ amet' clamat. **S**exto. ne
blandis seducam'. sicut auis p̄ fistulā
aucupis. & p̄scis p̄ escam in hamo. & sic
ut sus p̄ mel. **S**eptimo. ne morte p̄uena
m'. **G**regori. **N**ihil et̄nis morte. **O**ctauone
suetudine teneam'. sic de facili n̄ nō
uellit' cū bene radicāt'. **J**eremias. **N**ihq̄
potest ethiops mutare pellē suā. & par
dus uartētes suas. sic & p̄restis bene
facē. cū didicertis male. **A**d agendā
penitētia mouent q̄m̄oz de quib; **B**i
hard. **N**imis durū est cor qd nō emolluit
bona. nec t̄rent supplicia. nec allicunt
p̄missa. n̄ castigant flagella. **I**mpedi
nita penitētie s̄t her. sc̄t; pusillanimi
tas aggrediendi. tales s̄t sicut umbrati
cus eq'. qui a uento n̄ umb' reuertur
p̄uoxe confitendi. s̄; sicut dicit' **A**uḡm
Secundā magna pars est penitētie.
Herō satisfaciendi. **S**; cont' h̄ dicit' **A**
postol'. **H**oc monitaneū & leue tribulatio
nis nr̄e. **D**electatio peccandi. **S**; tempa
le est qd delectat. et̄nim qd cruciat.
Spes diu uiuendi. **S**; **J**ohes baptista di
cit' qd securis iā ad radicem arboris
posita est. **D**esiderio gr̄am obtinendi.
Cont' dicit' **E**zechiel. **Q**uacūq; hora pec
cator igemuerit. uita uiuet' & moriet'
timor reciduiandi. **H**ugo. **Q**uid' cecidi.
it̄m crexisti me. q̄ndo mi. duxisti me.
ita loquitur de dñō. **E**xemplū delinq̄n
di. s̄; stult' est. q̄ uidet aliquē cadentem.
si n̄ sit in eodē loco cauitor. **C**onfuetudo
p̄candi. sicut balaam ḡfuetus montib;. **N**i
curant' qd asina loquebat'. **C**onfidē
tia de dei misericōdia. p̄m q̄ndo penitue
rit recipiendi. & h̄ est peccare in spe. **G**re
gori. **M**isericōdiam dei debem' erubescere!
vident' sed que n̄ uident'.

si iusticiā ei' nolum' formidare. **De et**

Per penitentiā scū **Penitentie. xix.**
absolut' homo a peccō restituit'
ecclie reconciliatur xpō. domus spūalib'
donat'. de filio diaboli fili' dei efficit'. pa
radysus ei apertur. h' est q' angelos iustifi
cat. ipios iustificat. amissa bona recupe
rat. penā etiā iurat. **I**te penitentiā ē
seda tabula post naufragiū. ad qm p
catōe potest recurrē qm diu ē in statu
pēnitentiā uite. qm docet. qm qm dicit. dicit
nam clemētiam uoluit implorare. **D**u
plex est naufragiū peccati originalis. &
pcc' actual'. h' de pmo libam' p tabulam
baptismi. q' uitam & efficaciam accepit a
tabula crucis xpī. de sdo aut' libamur
p tabulam penitentiā. qm diuina puden
tia pūdit hominē. qm p peccō actuali nō
potest nūm baptizari. **N**ota q' qd a reatu
pcc' libam' grām. a sequels aut' peccō p pe
nitentiā. & p partes penitentiā. a misericō
dia nō p glām. **I**te nota qualis oya morti
ficata renouant'. qm hec sit uerū qd
a pūatione ad habitū nō sit ingressus i
uita natali. nō tam est iūm uita mo
rali. Nam a pūatione ad habitū uolunta
riū est ingressus. scil; a morte culpe ad uitā
grē. **V**nde dicendū qd sicut peccā actualia
tūsent actu. et remanent reatu. ita bo
na oya tūsent actu & remanent nūto.
scdm qd manent dicunt' mortificari. **B**o
na ig' oya qm diu sū iuncta statui me
tendi. ut mortificari. dicunt' uirē. qm do
ab illo separant'. dicunt' mori. qm do reuirt'.
dicunt' uiuificari. qm do redeunt ad statū
sue originis uidel; caritatis. & qm doq' ad
maiorē radicem caritatis. **De Partib' Pe**

Partes penitentiā **uirtute i. iiii. xxi.**
integrales sunt tres. scil; contritio.

ressio. satisfactio. **Q**uius enī completum
penitentiā possit ee in actu cordis solius.
ut cordis. & oris simul. ut trū simul. tamē
ad pfectōem penitentiā exigit' hor' tum
aggregatio. licet ad ee simplex sufficiat
contritio. & confessio. ac satisfactio in pposi
to. **N**on enī exigit' in hys que habent esse
successiuū. qd partes integrales sint simul/
s; exigit' h' in toto qd habet ee pmanens.
Quod aut' tres partes penitentiā sit of
tendit'. **P**enitentiā ē quoddā spontaneū
iudiciū. in q' contritio est quasi qdam ci
tatio. ubi sequit' rei apud iudicē sponta
nea confessio. **D**einde secunt' emende. per
iudicē imponendē solūm. **S**; in h' differē
iudiciū fore. a iudicio poli. quia ibi iust'
in uirt' dampnat' & h' absolut'. **A**lia est
sufficiētia istar' partū. quia cū omne
peccm' mittat' corde. ut ore. ut oye. uirtū
est ut ista eurent' p contritum. scil; ut
peccō culpā animo detestet'. uilo accusat'
& facto punitat'. **I**te p peccm' offendit' ho
mo dñm. & eccliam. & seipm'. h' p contri
tionem reconciliat' homo deo. p iustificōem
ecclie. & p satisfactōem sibi. **I**te iste tres
partes penitentiā. sū tres diere. qm' mur
in tiam pmissionis. **I**n Exodo. **I**uim' uitā
tūm diez. **I**te iste tres uiuificant' mora
lit' tres mortuos. qm dñs suscitauit. qm p
contritiōem suscitauit puella in domo. **P** iustifi
onē uiuentis in porta. **S** satisfactōem la
zarus de sepulch'. **De Contritiōe. xxii.**

Contritio. est dolor uoluntarie as
sumpt' p peccis. cum pposito iustiti
di. & satisfaciendi. **H** differētia & magist'
lis est. & ponit' ibi doloe. p genē. **A**ssump
tus ponit' ad differētiā doloris natural'.
qui nō est mītoet. cum nō sit in genē mo
ris. h' uoluntas ponit' eū in genē mora

h. p. p. c. s. ponit p. materia doloris ad differ-
rentiam doloris mundi. que de bono alieno
est. Sic ergo diffinitur sic iudicio, pur est
actus virtutis. s. pur est pars sacramenti
penitentie. oportet qd aliqd in compara-
tione ad alias partes apponatur. ideo po-
nitur cum proposito iudicandi et satisfaciendi.
Nota qd cor dicitur duru. qndo diuine inspira-
tioni se tangenti non cedit. sed obui-
at in affectu peccandi demorando. **S**i
guis dicitur qndo incipit a proposito peccandi re-
sistere. licet nondum totaliter conuertatur. Con-
uertitur q. quando uoluntas peccandi p. se ab
effectu peccati resiliit. **I**n conuersione duplex
est dolor. unus est uoluntatis q. non est aliud
qm peccati displicentia. Alius est sensibilis. pri-
mus est de essentia conuersionis. de h. dolore i-
tellectus illud. **I**tem. **L**uctu uirgenis fac-
t. quia homo debet ex ratione magis uel-
le nunquam peccasse. qm uirgenitatem uiuere.
Sed dolor non sequitur de conuersionis necessi-
tate. s. de eius perfectione. quia talis dolor non est
in nostra potestate. **N**ota qd conuersione potest
tantum intendi. qd non solum culpa. s. etiam tota
pena dimittitur. **H** autem potest fieri dupli-
cit. **U**no modo ex parte caritatis. q. displicentiam
peccati cauatur. quia sic iungitur tantum inter-
di caritate in actu. qd conuersione inde sequens.
meretur absolutionem ab omni pena. **A**lio modo
fit illud ex parte doloris sensibilis. qm uo-
luntas in conuersione excitatur. quia enim ille do-
lor pena est quedam tantum potest intendi.
qd sufficit ad deletionem culpe et pene. **D**is-
finita est in attritionem et contritionem. sic
in informem et formatum sensum qd dicitur de
fide in forme formata. **T**ertium autem attri-
tio fiat conuersione. distinguendum est. quia con-
uersione dicitur cum gratia tricio. h. autem potest esse
duplicit. **U**no modo per contritionem. quia gratia

afficiat motum existentem in anima. et illum in-
formem quoniam non elicitur. **A**lio modo per causam
ita qd motus a gratia elicitur. **P**rimo in attri-
tio fiat conuersione. quia actus ille simpliciter manens in
anima firmatur adueniente gratia. sic calor adue-
niente luce. **S**ed in impossibile est qd attri-
tio fiat contritione. **S**i queratur quoniam diu quod de
peccato dolere debet. **R**esponsio sic dicitur hu-
go de sancto victore. **Q**uando absoluitur hominem
de peccato. ligatur eum uinculo perpetue detesta-
tionis. s. detestatio peccati duplex est. quedam
scilicet in habitu. ad quoniam homo semper tenetur.
et post peccatum peccati remissionem. de qua dicit
augustinus loquens de penitencia semper dolere
et dolore gaudeat. et non semper doluisse dolere
Alia est detestatio in actu. ad hanc non tenetur
semper. **S**ciendum quod beati et dampnati. et
hii qui sunt in purgatorio non habent conuersionem
per se. huiusmodi h. est ratio. quia in conuersione
per se sumpta. tunc fit gratia. et dolor. et effectus
intra satisfactionis. **I**n beatis autem non est do-
lor. **I**n dampnatis uero non est gratia. et hii qui
sunt in purgatorio non merentur. **D**e Confessione. xxiiij.
Confessio est ut ait augustinus per quam
amor latens spe uenit aperit. **H**ec con-
fessio sacramentalis que est penitentie iue-
nientem describitur. et per mariam que est peccatum. et
per actum qui est aperire. et per finem qui est spes uenire
Duplex est confessio. quedam est mentalis
quod fit deo. et h. est de iure naturali. quedam uero
uocalis. quod fit homini. h. non est de iure natu-
rali. **I**tem ante incarnationem christi sufficie-
bat confessio mentalis. quia deus nondum erat ho-
mo. s. postquam factus est homo debet confes-
sio fieri homini uicario christi. **I**n h. enim quod
minister sacramentorum dedit potestatem ligandi
et soluendi in sinu auctoritate confessionem eis
tamquam iudicibus debet fieri. **S**ic igitur christus instituit
confessionem tacite. s. apostoli promulgauerunt

eam expisse. **I**n iuris igitur in contritione dimittit
tat peccatum. tam confessio uocalis est necessaria
ul' in re. quando habet' oportunitas ul' in pro-
fimo. quando tam articulus necessitatis exclu-
dit. et non conceptus religionis. et ista neces-
sitas confitendi post contritionem non est in tali
casu pro necessitatibus remedii. cum peccatum iam
dimissum sit. et pro obligatione precepti.
Confessio autem et satisfactio est necessaria. non
solum reconciliatio in iudicio dei. sed etiam
in iudicio ecclesie. **Q**uas circūstantias
christiani confiteri debent. Nota quod circū-
stantiarum quedam sunt trahentes in aliud gen-
us peccati. ut coram muliere iugata. et has
homo tenet confiteri. Quedam sunt aggrauantes
in eadem specie. et has quedam sunt quasi uenia-
lia peccata. quedam autem sunt aggrauantes notabi-
litate scientia et huiusmodi. has non tenet con-
fiteri. quia sunt quasi uenialia peccata. quedam autem
sunt aggrauantes notabilitate. et has non solum quod-
dam debet confiteri. Non enim sufficit illi
quod centum marcas de alieno habuit. dicit. ego
accepi. alienum. cum possit hoc iustificari si acce-
pit. unum denarium. solum alii quoniam si non
tunc exmanentes non debet. Quedam autem sunt cir-
cūstantie aggrauantes peccatum. que notantur
in hijs uisibus. **U**bi locus. mora. causa.
scientia tempus. **L**ucta pusilla. mortis. cul-
pe genus. et stat. altus. **C**onditio numerus.
cras. et scandala sexus. **Q**uoniam peccata ali-
cui nota sunt sacerdoti. oportet tamen ea confi-
teri. quia non sunt ei nota ut iudici. **Q**uoniam dum
possit alius diffinere confessionem. due sunt opinio-
nes. Quidam enim dicunt. quod peccator tenet con-
fiteri statim habita oportunitate. Alij di-
cunt. quoniam quod cum confessio sit unum preceptum
affirmatiua non obligat nisi pro tempore et lo-
co. **E**cclia autem determinauit in decretali. quod
homo confiteatur semel in anno. quia quilibet

90.
in anno semel habet de necessitate commu-
nicare. In casibus tamen quatuor tenetur
quod si tempore confiteri. unum ratione sacramen-
ti. quia uult communicare ul' celebrare. **A**li-
ter est ratione periculi. ut si est in periculo mortis
Tertius ratione conscientie. ut si dicat sibi
scientia quod statim teneat. **Q**uartus est ra-
tione dubij. ut si non sperat sibi amplius il-
lo anno copiam confessionis occurrere quam
non habet. ul' si habet casum de quo solus papa
potest absolue. et habet in copiam peniten-
tiarum domini pape. **S**i queratur utrum confes-
sio in mortali ualeat. dicendum quod confessio
est in remedium. et in preceptum. In quantum est
in remedium. non ualeat in mortali suscepta.
tamen absolutus homo a precepto. sic et sicte
baptismi suscipiens. **U**trum autem confes-
sio sit iteranda. notandum est quod nullus tene-
t' confessionem semel bona fide factam am-
plius iterare. **S**unt tamen quatuor casus. in quibus
impeditur ul' tenetur homo confessionem iterare.
quorum duo sunt pro confessionem. et duo propter
confitentem. **P**rimus est. si confessor deest clam-
potentem. eo quod non habet auctoritatem ab
illo peccato absolue. **S**ed est. si defuit in eo cla-
uis scientie. quia nescit discernere. **T**ertius.
si confitens dimidiavit confessionem. oportet
enim quod unum fiat confessio omnium peccatorum
que habentur in memoria. **S**i uero aliqua
excederunt a memoria. non debet ideo repu-
tari confessio dimidiata. **Q**uartus. si tempus
sit. siue neglexit. et oblitus est satisfacto-
nem. nam si sciverit. et implere uellet. non oportet
iterare confessionem. **S**i uero cadit aliquis
in peccatum postquam bona fide fecit confes-
sionem. quod est utrum teneat confessionem per-
factam iterare. et hoc opinus est immutabile quod non
in specie sed in genere. licet alij quidam dicant
Nota quod confessio facta per uerbum uel

eplam licet sit qdam op' bonu' & miru'
rum; inqntum est pars sacramti no
potest sic fieri. qa' determinata habet ma
tiam. scil; actu sermonis q' conscientia
bonis manifestari solet. Unde sine
necessitate ad satisfactionis expeditione
ut e' vitare soeta malox. quoda' adu'
git ad substantie satisfactione' ut re
uinare. uigilare. dare elemosina. peg
nari. & huiusmodi opa penalia. n' licet aliter
confiti. In necessitate uo' potest defectus
per actum equalem suppleri. *De Quali*

Qualis debeat ee' *tate & effu' Confessi*
confessio notat' hys vsibus. *oms. xxiii.*

Sit simplex. humilis. fessio pura. fidelis.

Acta. frequens. nuda. discreta. libes. uecunda.

Integ. secreta. lacrimabilis. accelerata.

Agens & accusans. & sit parere parata.

Ad multa ualet fessio. A morte liberat'

quia sicut fessio in foro nennoso damp

nat'. sic in spualib' libat'. Vm homini ma

nifestat. Aug'm'. Si nolle confiteri. n' me

t' abscondem. s; te m'. Vlna' mētis sanat.

Honum'. Vlna' n' intellectū sanat' tardius.

Paradysum apit. Aug'm'. Obreue ubum.

qd' portas apit paradysi. Exemplum in

larine dextro. Peccā regit. Unde quoda' glo

sa. Si homo detegit. d's regit. Misericordiam

diuinā emollit. Glosa sup' illud. Delictū

meū cognitū t' feci. & iniusticiā meā nō

abscondi. Si homo agnoscat. d's ignoscat.

Animū iocundat. Psalmista. In uoce ex

ultationis & fessionis son' epulantis

Incessores multiplicat. Sacerdotes enī orat'

p' suis fessis. Conscientiā mundat. Aug'

tr'. Confitendo. sit homo de fido pulcher:

sed' diaboli rumpit. sicut cū alijs secre

tum alijs detegit. Deo nungit. Aug'm'.

Uo' p' uelaurib' tuis qm' cor' fessis: & uita

que ex fide est. In uia saluus dirigit. Pubi
is. U' abscondit' scela sua n' diriget. q' aut' fessio
fuit. mitam' q' fessio. Peccā delet. Psalmista...
Dixi confitebor: & tu remisisti impietate' peccā
mei. Satisfactione' supplet. Glosa. Iulian' con
fiteri peccā nra: ut erubescerit' peccā nra p' pe
na. Malū precauer. Exemplū de dente pu
tredo. q' extrahit' ne alij putrescant. *Cui*

Conualter tenens. *debeat si fessio. xxv.*

qd' confessio debet fieri sacerdoti
habente clauas. que s' scientia discernendi
& potestas. & soluendi. Sciendū. qd' sicut bap
tismi est sacramtū necessitatis. ita & penne
cia. Unde sicut bap'tism' habet duplicē mi
nistriū. unū cui bap'tizari competit ex of
ficio. scil; sacerdotem. alim' cui mittit' dispē
satio bap'tismi ratione necessitatis. Ita er
minis' penitentie duplex ē. un' cui fessio
o' sit ex officio sic' sacerdos. ali' est q' audien
do fessione' incem potest sup'plere sacerdotis
in necessitate. ut est laicus. Dicunt tamē
aliq'. qd' cū n' deest copta sacerdotis. n' oportet
fiteri laico. s; sufficit soli deo. *Omnes*

Omnes sacerdotes clauas habent. n' tam om
nes possunt ligare & solue. sic' exco'muni
cari. suspensi. heretici. & dampnati. Hanc
nō est p'p' defem' ordinis. s; qa' n' habet ma
teriam. scil; subditos. q' autim' est cum
exco'municant'. Possunt tamē tales bap'ti
zare. qa' h' est sacramtū necessitatis.
Possunt q' tales eucharistiā consecrare.
qa' hoc substantialit' adheret ordini. liga
re aut' & solue adheret accidentalit' ordini.
Sciendū est. qd' null' potest absolue' fite
tem nisi sacerdos p'p'us. s; sacerdos d'r' sex
modis. Primo. ipse pastor ecclie. Secūdo. p' det
minationem superioris ut uicarij. Tercio. p' pu
uilegium quib'dam indultū. ut s' hanc
p'dicatores & minores. Iro. p' licentia' p'it

sacerdotis hi tamen licentur nisi discretus et
 honestus. et notus. Quia pro necessitate. quia
 instante periculo mortis quilibet sacerdos potest
 absolue. et per se absoluit ab eis apud quos
 sit. Sexto propter defectum sui sacerdotis. quando sci-
 licet ydiota est. vel potius confessionis. vel solet
 ostendere mulieres peccari. tunc enim si non in-
 ventus aliquis qui habeat auctoritatem. efficacem
 et sacerdos prius. non quilibet sed discretus. et qui est
 notus vel ex ordine. vel ex persona. **De Sygla**

Sacra que geruntur in confessione. xxvii.
 In sacramentis exterius. sunt signa
 ter que intus continentur. et ideo confessio
 qua quis sacerdoti se subicit. signum est interio-
 ris que quis deo subicit. Res autem peccatum illud
 que se sibi per penitentiam subicit legitur. unde
 oportet de necessitate sacramenti quod sacerdos
 confessionem celebret. Sed et alie huius relationis uti-
 litates. quia per hoc homines ad confessionem
 magis attrahuntur. et simpliciter peccata confe-
 tentur. Sacerdos etiam non solum debet celare pri-
 vatim quod in confessione receperit. sed et illa
 omnia per que peccata possunt vel peccatum deprehendi.
 Potest autem penitens facere. ut illud quod
 sacerdos per confessionem sibi factam scribat ut
 deus. sciat etiam ut homo. et hoc facit dum
 licentiat eum ad dicendum. et ideo que sic dicitur
 non frangit sigillum confessionis. Si autem
 queritur utrum illud quod scribit sacerdos per confes-
 sionem. et scribit alio modo. possit revelari. super hoc
 duntaxat sunt opiniones. scilicet hoc est verum. quod
 siue sacerdos scribat illud peccatum ante confes-
 sionem sibi factam. siue post. non tenet celare.
 quantum ad illud quod scribit ut homo. Nota
 quod iste modus dicendi. dicitur in confessione.
 non claudit tale deum sigillo confessionis.
 quia non servat ibi forma confessionis. **De Sa-**

Sacra que geruntur in confessione. xxvii.
 Sacra que geruntur in confessione. xxvii.
 Sacra que geruntur in confessione. xxvii.

dampnum illat. ita post remissionem culpe
 in contritione. remanet debitum peccati satisfac-
 tionis. **I**ungitur sacerdos quedam ad satisfac-
 tionis fundamentum. sic abstinere a peccato. et vesti-
 tuere ablatis. Quedam enim iungitur ad satis-
 factionis expeditioem. ut euitare peccata
 malorum. Quedam iungitur ad substantiam satisfac-
 tionis. ieiunare. iugulare. dare elemosinam. peregrinari.
 et huiusmodi opera penalia. Quedam iun-
 gitur ad perfectionem et securitatem satisfactionis.
 ut sunt opera supererogationis. **S**atisfactio
 debet respondere culpe. in tribus. scilicet in modo.
 Plalmista. Lauabo per singulas noctes lac-
 tum meum. In pondere. Augustinus. Libenter
 debet facere futuris imortalis. quecumque fa-
 ceret per differenda morte mortuus. In mi-
 sira. Gregorius. Tanto tempore debet esse in
 penitentia. quanto fuit in culpa. Ita etiam
 requiruntur in penitentia secundum iudicium
 tria. non secundum necessitatem. **De partibus satisf-**

Satisfactionis rationibus in vii. xxviii.
 Quedam sunt partes principales.
 scilicet oratio. ieiunium. elemosine. Quedam
 vero secundarie. que ab his reducuntur. ut iugi-
 lte. pignationes. et discipline. Dicendum
 ergo. quod omnia opera carnis affligentia. re-
 ducuntur ad ieiunium. omnia spiritualia. ad ora-
 tionem. omnia autem opera misericordie. ad elemosi-
 nam. Sufficientia autem pariter principalium.
 potest accipi respectu termini. a quo est motus
 satisfactionis. quia per ieiunium. renouantur
 a concupiscentia carnis. per elemosinam. a con-
 cupiscentia oculorum. per orationem. a superbi-
 a vite. Alio modo sumitur ista sufficientia.
 ex parte termini ad quem. quia per ieiunium.
 homo bene ordinatur in seipso. per elemo-
 sinam ad proximum. per orationem. ad deum.
 Tertio modo sumitur huius sufficientia ex parte
 materie. de qua fit satisfactio. quia per elemosi-

T
 T
 T

nam fit satisfactio de bonis exterioris substantie. p. de bonis corporis. p. orationem. de bonis interioris. Et in sumitur h. sufficientia ex parte modorum satisfaciendi. fit enim satisfactio tribus modis. ul. p. uincitorem. ul. p. redemptorem. ul. p. supplicatorem. Primum facitur ieiunando. scilicet elemosinas dando. ieiunium orando. Quid sit sumitur h. sufficientia ex parte effectus. Per satisfactorem tanta magna bona eueniunt. scilicet impetratio gratie. remissio peccati. expurgatio reliquarum culpe. ad primum uidetur ualere elemosina propter multiplicationem misericordiarum. ad secundum ieiunium. ad tertium oratio.

Elemosina *linguis patrum satisfactorum. xxx.*

Dupliciter potest accipi. aut intentione subleuandi necessitatem proximi. et sic est opus misericordie. aut intentione recompensandi pro debito offensa diuine. et sic est opus iusticie. unde primo in ipse pertinet ad meritum uite. secundo ad meritum dimissionis peccati. quia elemosina sic data ipse est satisfactio. De ieiunio quod sciendum est. quod in carne duo sunt unum est natura que debet sustentari. aliud est uicium quod debet domari. Ieiunium ergo quod naturam seruat. et uicium domat. bonum est et satisfactorium. aliud non. Oratio etiam dupliciter fieri potest. aut per impetrationem bonorum. et sic pars est contemplationis. aut per amotionem malorum. et sic ipse pars est satisfactorum. *De iustificatione impii.*

Iustificatio est motus ab iniusticia *xxx.* ad iusticiam. In iustificatione impii quatuor requiruntur. scilicet motus liberi arbitrii. et conitio. et gratie infusio. et remissio culpe. Hec prima duo sunt ex parte suscipientis. Alia duo sunt ex parte agentis. Prædicta quatuor sunt simul tempore non natura. Prioritas autem et posterioritas. que secundum ordinem est nature. reducitur aliquid in ad ordinem cause et causa

et. In ista uero uidetur ordo h. causalitatis et causalitatis enim motus liberi arbitrii prior est aliis tribus. quia requiritur sensus uoluntatis. in huiusmodi mutatione. Voluntas autem sensus. liberi arbitrium sumitur h. per eodem. propterea motus iste appellatur motus liberi arbitrii. Ille quod motus quo liberi arbitrium sentit deo. ut primo motori. uocatur motus fidei. quia habet aliquid cognitionis. et aliquid affectionis sicut fides. Dicimus igitur quod motus liberi arbitrii sicut fidei motus in deum causalitatis est prior quam motus quo de peccato quis conitio. quia sicut in generatione peccati prior est conitio quam actio. cum conitio causet actionem. ita in eius destructione prior est conitio ad deum per liberi arbitrii. quam actio a creatura per conitio de peccato. quod enim primum est in compositione. ultimum est in resolutione. Isti uero duo motus scilicet liberi arbitrii. et motus conitionis. sunt potiores quam gratia infunditur. quia sunt causa ipsa materia ut gratia deo. Quoniam minus deus sine ulla preparatione possit impium iustificare. tamen requiritur preparatio ex parte nostra. quia sic requiritur preparatio materie in naturali mutatione ad recipiendum formam. ita in mutatione uoluntaria. et h. non est ex impotentia agentis. sed suscipientis. Hæc ratio est quia in iustificatione peccatis fit introductio unius forme. et expulsio contrarie. et ideo requiruntur prædicta duo. scilicet motus liberi arbitrii disponens gratie susceptorem. et conitio id est discessus a peccato disponens ad culpe expulsiōem. gratia uero prius infunditur quam culpa remittatur. et per gratiam culpa remittitur. sic in introductione forme. prior est naturalis uel materialis forma. quam expellit ex parte agentis quam illa que expellenda est remoueri possit. Qualiter autem iustificatio fiat in instanti. uel successive. nota distincti

one: potest enim iustificatio dupliciter confi-
 dari. sicut et generatio. Uno modo ut dicat mo-
 tum ad iustitiam cum termino eodem. et sic
 fit successiva. ut quando succedit successiva
 generatio. Alio modo potest accipi. ut dicat
 solum mutationem sine motu. huiusmodi fit i-
 ustificatio in instanti. et huiusmodi triplici ratione.
 Prima est quia fit in parte infinita. et simplici-
 ter. et immediate. Secunda est. quia fit in substantia
 simplici. scilicet in mente. Tercia est. quia ipsa for-
 ma que tam expellit. scilicet culpa. quam
 que inducitur gratia omnino simplex
 est ad id quod ait Augustinus. quod magis est ut
 iustificare impium. quam creare celum et terram.
 dicendum est quod magis est quantum ad id quod
 fit. quia melius est sius si non quod ad modum facit
 di. **Q**uius enim in iustificatione impium
 fit resistit formalis. scilicet contra ad con-
 trarium. non tamen est ibi resistit effectiva
 quia ad illud quod deo restat agenti scilicet
 cuius iustitiam nihil resistere potest. In iustifi-
 catione impium aliquid est ex parte dei. et
 aliquid ex parte peccatoris. et aliquid ex parte
 ecclesie. Ex parte dei fit duo. scilicet misericordia
 que uentem indulget. et iusticia que eandem a-
 liquam excipit. hic. ut in purgatorio.
 Hec duo signantur per duos discipulos quos mi-
 sit deus in omnem locum que ipse erat uentus.
 tunc corporalis quidem. nec autem per gratiam spiri-
 ritualiter. **E**x parte peccatoris etiam duo sunt.
 scilicet dolor et amor. et huiusmodi sunt due mole que
 peccatum conterit. que secundum legem non debet
 diabolo in pignore obligari. Ex parte ec-
 clesie similiter sunt duo. Primum scilicet meritum.
 et proprie christi. cuius meritum est inexhausti-
 bile. et sicut sunt aliorum sanctorum qui fecerunt mul-
 ta opera supererogationis. que omnia sub po-
 testate clauum sunt posita. ut si quod minus
 fit in uno membro ecclesie recompensetur in

alio. Unde si quis non est membrum ecclesie. non in-
 fluit in ipsum meritum predictum. Secundum me-
 ritum est indulgentia. quam dat ecclesia per
 papam et episcopos. tamen ut ipsa indulgentia
 ualeat tantum. quantum promittitur. exiguntur
 autem auctoritas et causa. scilicet immunitas u-
 tilitas ex parte dantis. exiguntur etiam fides
 formata et elemosina. et huiusmodi est ut soluat
 illud propter quod datur ex parte recipientis. **P**er
 penitentiam **Ad deleantur uenialia. xxxi.**
Penitentia est remedium institutum. ad expi-
 andum peccatum. cui debetur pena sensibilis
 que cum debeat peccatum non solum mortali. sed
 etiam ueniali. patet quod penitentia est reme-
 dium contra utrumque. tamen penitentia non
 est simpliciter de uenialibus. sed de mortalibus.
 quia penitentia introducta est ad reconci-
 liandum amicitiam quam peccatum mortale tol-
 lit. Licet igitur penitentia de uenialibus non
 sit simpliciter. tamen erit patiens et hoc
 tribus modis. Primo ratione dubij. ut quan-
 do credunt esse mortalia. Secundo ratione sta-
 tuti. ut quando homo qui tenetur confiteri se-
 mel in anno non habet nisi uenialia. Ter-
 cio ratione iurum. ut quando uenialis de-
 lectatio adhuc perditur est. quod nisi homo
 se auerit ab ea. trahit in mortale. De re-
 missione uenialis. sciendum est quod in du-
 obus casibus non remittitur. Primum est si talis
 habet peccatum mortale. quoniam sine mortali
 nunquam dimittitur ueniale. licet econuerso
 fieri possit. scilicet quod mortale dimittatur
 sine ueniali. Cum enim peccatum mortale tol-
 lat caritatem que uniuersa delicta operatur. con-
 stat quod existenti in peccato mortali nullum
 ueniale remittatur. Secundo est quando uolun-
 tas fixa manet in affectu alicuius peccati ue-
 nialis determinati. quia illud idem tolli non po-
 test et huiusmodi multiplici ratione. Prima est

quia omne peccatum remissione indiget. quod ad duo. scilicet quod ad culpam. et quod ad penam. sed non potest esse secunda ratio sine prima. quia quoniam dum homo culpam habet. debitor est penae. **C**onsequenter in dardinatione voluntatis consistit. unde voluntas sic manens recidivari non potest. alioquin duo opposita simul essent in eodem. **A**lia ratio est. quia manente causa. non potest tolli effectus. sed voluntas inordinata est ad aliquid causa peccati venialis. unde voluntate manente fixa in illa non remittitur ipsum peccatum veniale. **S**ciendum etiam quod unum peccatum veniale potest remitti sine alio. quia peccatum mortale quod adhuc maioris est inherente potest remitti sine veniali. **A**lia ratio est quod peccatum mortale ita deo displicet. quod facit ipsum peccantem deo displicere. sed veniale quoniam deo displicet cum inordinatum sit. non tam facit deo peccantem displicere. quia non privatur gratia. sed obnubilatur in quantum est processus ad exteriora impeditur. et propter unum veniale non impeditur quoniam aliud remitti possit. **T**ercia ratio est. quia venialia non habent mentionem ad invicem. non ex parte aitionis. quia non avertunt a summo bono. non ex parte commissionis. ideo unum remitti potest sine alio. **N**on est sic de mortalibus. ubi unum non dimittitur sine alio. quia conexione habent ad invicem ex parte aitionis. quodlibet mortale avertit a deo. licet non habeat mentionem ex parte commissionis. **E**x predictis colligitur. quod aliter se habent mortalia ad invicem. et aliter venialia ad invicem. **M**ortalia enim sic se habent. quod unum non dimittitur sine alio. **V**enialia sic se habent. quod unum remitti potest sine alio. **M**ortalia sic se habent ad venialia. quod mortale remittitur sine veniali. sed non veniale sine mortali. cuius duplex est ratio. **P**rima

est. quia mortale et veniale se habent. sicut habitus et dispositio. sed sublato habitu potest manere dispositio. et non e converso. **S**ecunda ratio est. quia mortale opponitur karitati. veniale autem feruori et. sed sublata karitate feruor ipsi tollitur. et non e converso. **D**e remissione venialium **A**d peccatum venialis remissionem **us pcc. xxv.** **A**ctionem non exigitur novum habitum karitatis. sed sufficit novum motum. quia peccatum veniale non tollebat virtutis habitum. sed impediebat ipsi actum. **N**ota etiam quod peccatum veniale non dimittitur sine contritione. cuius habet ratio. quia quoniam dum manet habitus voluntatis in alio veniali nunquam dimittitur. sed voluntatem avertit ab eo. quod quoniam prius nolebat. est displicere ei quod volunt. talis autem displicentia dolor contritionis dicitur. **S**ed sciendum. quod contritio potest accipi explicita. et in actu. et in habitu. et in medio modo. **C**ontritio in habitu non sufficit ad peccatum venialis dimissionem. quia tunc quod cumque haberet penitentem virtutis habitum. non possit habere veniale peccatum. et sic veniale peccatum non potest esse cum gratia. **C**ontritio quod in actu non semper requiritur. quia sequitur. quod peccatum quod quoniam in memoria non habet remitti non potest. sed propter hoc requiritur contritio in medio modo. scilicet ut peccatum displiceat actualiter. vel explicite. et implicitate. **D**ico autem implicitate. quia talis actus sufficit. quod displicet explicitate peccatum veniale. si cogitatio fuerit ad illud. **N**otandum quod tam feruens potest esse motus karitatis in deum. quod omnia peccata venialia committit. et sine actuali cogitatione ipsorum. quia quando quoniam feruent in deum feruor. displicet ei omne quod a deo retardat. et ita licet explicitate de peccato veniali non cogitet. tamen in illo motu tenet implicitate displicentia peccati venialis. vel unum. **S**ciendum etiam. quod cum contritione de venialibus non

exigit p[ro]positum n[on] peccandi uenialit[er]. sicut
 in conitione mortali exigebat[ur]. s[ed] sufficit q[uo]d
 displiceat ei pecc[atu]m p[er]nitium. & infirmitas q[ue]
 ad pecc[atu]m ueniale malatur. q[ui]bus ab eo i
 minus omnino ee n[on] possit. ita tam[en] q[uo]d uo
 luntas n[on] maneat fixam vno uenialit[er]. quia
 illud sic uentiu n[on] dimittetur in gen[er]ali co
 nitione. nec sp[irit]ualit[er]. **H**ui[us] aut[em] sententie h[ec] est
 ratio. q[ui]a mortalia pecc[ata] in n[ost]ra s[un]t potesta
 te ut uentent. n[on] solum singla. s[ed] etia[m] o[mn]ia.
 Venialia uo[] & si singla uitari possunt n[on]
 tam[en] omnia. q[ui]a ex infirmitate nate conti
 git. **M**ulta s[un]t p[er] que tollunt pecc[ata] ueni
 alia. que p[er]ta comprehendunt. **P**rimo sic. o[mn]ia
 que gra[m] i[st]erunt. ut o[mn]ia sacramenta eccl[esi]e
 scdo. illa que impedimta feruoris & gre
 tollunt. sic est aqua benedicta. q[ue] uirtute
 nimia reprimt. & episcopalis benedictio.
Tercio. exercitium humilitatis ex parte n[ost]ra.
 sicut est tussio pectoris. oratio d[omi]nicalis.
 & hui[us]modi. **R**atio hor[um] est. q[ui]a cu[m] uenia
 lia dimittant[ur] p[er] feruore[m] karitatis. que
 implicite ul' explicite continet omnia il
 la. q[ue] nata s[un]t de se feruore[m] karitatis exci
 rare. dicunt[ur] pecc[ata] uenialia dimittit. **T**a
 lia uo[] s[un]t omnia que p[re]ceda sunt. vnde
 tam[en] scdm[odum] q[ui]ntitatem feruoris. fit q[ui]nti
 tas remissionis. patet q[uo]d p[er] uo iam sunt
 p[er]ter num[er]ata. maior ul' minor excitat[ur] fer
 uor. q[ui] ul' implicite ul' explicite continem
 tiner. plura tam[en] ul' pauciora uenialia
 dimittunt[ur]. n[on] tam[en] semp[er] omnia. **De ext**

Pratore dei **ma** **Unctione. xxij.**
 Per hominu[m] n[on] solum uocat[ur] h[is]
 in q[ui]ntum habet saluare. s[ed] etia[m] xpc[us] in qua
 tum habet unctio[n]is gra[m] in alios dif
 funde. **T**er[ti]o uerb[is] unctus fuit da
 uid. **P**rimo in domo pat[er]is sui. in signum
 regni futuri. h[ec] significat unctio[n]em in bay

trifino. **S**cd[us] in ebron. sup[er] iuda. & postea
 multa bella habuit. h[ec] significat unctio[n]em
 in firmatione. **T**ercio it[em] in ebron
 sup[er] omne[m] isrl. post hac in pace regnauit.
 h[ec] significat unctio[n]em in extremis. **D**e
 substantia hui[us] sacram[en]ti s[un]t q[ui]ng[ue]. **P**rimum
 est. q[uo]d unctio[n]em faciens sit sacerdos. **S**cdm
 intentio. **T**ercium materia. scilicet oleu[m] infirmor[um].
Item forma u[er]bor[um]. h[ec] scilicet. **I**stam unctio[n]em
 & sua[m] p[er] & cer. q[ui] in forma[m] d[omi]ni d[omi]ne
 uningens. **I**tem e[st] locus uningendis. q[ui]
 a fit ad oculos ad aures. ad nares. & cer.
In h[uius] sacram[en]to forma u[er]bor[um] est de p[er]tinentia.
 q[ui]a illud sacram[en]tum uide[re] ualere. quasi
 p[er] modu[m] suffragi. dat[ur] eni[m] ad eff[ec]tu[m] que
 homo p[er] o[mn]ia p[er]ta poss[et] consequi. nisi infir
 mitas impedit. **V**nde nota q[uo]d in aliq[ui]o
 sacram[en]to forma u[er]bor[um] est in sola oratio[n]e.
 Sicut h[ec] dixit **Jacobus**. **I**nducant p[re]s[bi]teros
 eccl[esi]e. & orent sup[er] eu[m] ungentes eu[m] oleo s[an]c[t]o
 in no[m]i[n]e d[omi]ni. & oratio fidei saluabit[ur] infir
 mum. & si in pecc[atu]s sit dimittent[ur] ei. **I**n q[ui]o
 busdam sacram[en]tis. consistit in sola enun
 ciatione sicut patet in baptisimo. **A**nt[em] eni[m]
 d[omi]n[us] baptizantes eos. n[on] faciens de orati
 one mentio[n]em. **I**n aliq[ui]o sacram[en]to sicut
 quida[m] dicunt. n[on] s[un]t forma i[n] oratio[n]e
 & enuntiatione. ut in sacram[en]to penite[n]t
 i[er]e. **C**onfiteuer[un]t[ur] eni[m] sacerdo[rum] siue con
 fesso[rum] p[ri]mo orare dicentes. **A**bsoluti
 one[m] & remissio[n]em. & cetera. & postea dicit
Absoluo te. & c. **C**um eni[m] in p[re]s[en]tia off[en]dat[ur]
 i[n] d[omi]n[us] & eccl[esi]a. & cont[ra] p[ri]mu[m] m[en]to fit oratio.
 s[ed] cont[ra] scdm[odum] absolutio. **I**stud sacram[en]t[um]
 n[on] dat[ur] nisi adultis. qui pecc[ata] ueniali
 a uident[ur] habere. cont[ra] que institutum
 est. n[on] dat[ur] alijs. n[on] infirmis in p[er]iculo mor
 tis constitutis. **S**anis eni[m] n[on] dat[ur] hoc sa
 cramentum. quia habent ad remedi[um]

I

penitentia. nec debet dari postulantibus nisi quae de uocatione sursum erigit. **S**i sepe quis ad moerem infirmatur. potest ungi. sed in una infirmitate debet aliquis ungi bis. nisi infirmitas ultra annum protrahatur. ita quod in uno anno propter unam infirmitatem nequaquam bis ungiatur. **E**ffectus huius sacramenti duplex est. Primus est sanitas una principalis. scilicet liberatio ab infirmitate spirituali. que contrahitur per uicinia. quibus efficitur ad excipiendum debilis dominum gratie. uel glorie. Alia est sanitas secundaria. que est quasi effectus. et signum portus sanitatis corporalis. et hoc uerum est. quando sanitas corporalis expedit sanitatem spiritalem. tunc enim idem sacramentum causat utrumque in suscipientibus digne. **I**nterim enim utilis est sanitas corporalis. scilicet non solum ad meritum glorie cumulandum. uerum etiam ad deuotionem excitandam. et ad uelociorem transitum ad celum. **I**n hoc sacramento sicut in ceteris tria sunt. unum est sacramentum tantum. scilicet unctio exterior. Aliud est res tantum. scilicet effectus duplicis sanitatis ut dominus est. Tertium est sacramentum et res. scilicet quedam unctio spiritualis interior. nimirum iocunditas et solacium.

De Sacramento ordinis. xxiii.

Sacramenta de quibus dominus est pignora ad statum persone. sed duo de quibus dicendum est pertinent ad statum ecclesie communem. quia ordo pertinet ad generationem spiritalem. matrimonium uero pertinet ad generationem carnalem. **O**rdinem precepit prima tonsura. quia in omni transitu a statu in statum. conuenienter imponitur dispositio media. unde in transitu a statu laicorum. ad statum ministerii dei. uenienter imponitur prima tonsura. **F**it etiam in hac tonsura aliquorum capillorum resectio in modum corone. quia

in ministerium illi assumitur cui seruire regnare est. **E**st itaque duplex signum distinctionum in ordinatis. exterius tonsura. et interior character. ad eum ordinis tonsura non cogitur. sed ad bene esse. quia dispositio congruitatis est ipsa tonsura ad ordinem et non necessitans. **H**ugo de sancto victore ordinem sic describit. **O**rdem est signaculum quoddam. in quo potestas spiritualis traditur ordinato et officium. **H**ic nota quod sicut in naturalibus dedit deus superiora corpora in regnum inferiorum. sic et in spiritualibus quosdam disposuit superiores. et quosdam inferiores. ut illi habeant potestatem super istos. sicut sunt clerici qui prestant in spiritualibus. et principes ac iudices seculares qui prestant in temporalibus. **D**e substantia huius sacramenti sex. **P**rimus est potestas ordinantis. quia oportet quod sit episcopus. secundum est materia. scilicet unctio in sacerdotibus. et tactus illorum qui tangenda sunt. tertium est forma uelorum. **A**rtum est sexus uirilis. quia mulier non recipit characterem ordinis. **Q**uartum est intentio. **S**extum est quod ordinandus sit baptizatus. **B**aptizatus est enim ianua omnium sacramentorum. **I**n hoc sacramento quoddam est sacramentum tantum. ut in tribus quae potestas traditur. **Q**uodam est res tantum. scilicet gratia que offertur. **Q**uodam est res et sacramentum. ut character. **S**ex sunt ordines. **P**rimus est hostiarum. secundus lectorum. tertius exorcistarum. quartus acolytharum. quintus subdiaconatus. sextus diaconatus. septimus presbiteratus. qui est omnium ordinum perfectissimus et terminus aliorum. **A**lii autem sex sunt quasi sex gradus. quibus ad thronum ascendit salomonis. **A**ctus hostiarum est custodire locum perfectionis sacramentorum. ab hijs qui in mundi detrimatu sunt. id est ab excommunicatis. **A**ctus lectorum est pulchritudinem legere. **A**ctus exorcistarum est arcere demones. et per

conuersiones ne dñentur in corpore nodu
baptizati. **A**colitoꝝ actus est designare
lumē euangely in lumē corpali. **A**ctus
subdiaconoz est oblationes accipere ab
offertib⁹ & eas offerre diacono. legere
autē eplā n̄ est actus eoz p̄ncipalis. s; **q**
ueniens. **A**ctus diaconatus est ordina
re hostias in altari. predicare autē ul' eu
angelū legē est actus cōueniens. **A**ctus
p̄sbitoz est consecrare sanguinē ihu xp̄i.
& h̄ est actus p̄ncipalis. Alius ē ueniēs.
ligare ul' soluere. p̄ qm actū preparatur
corp⁹ mysticum. ut sit aptū & idoneum
ad p̄ceptiōem corpis xp̄i ueri. **I**n quolib;
ordine karact⁹ imponit⁹. s; q̄ndo h̄ fiat h̄
nunc dicendū est. **H**ostiaris q̄dem impo
nit⁹. q̄ndo dat⁹ eis claus. & d̄r eis. sic agi
te sic uiuite. tanq̄m ratioem deo redditi.
p̄ reb⁹ que clauib⁹ istis recludunt⁹. **L**ecto
rib⁹ karact⁹ imponit⁹. cū ep̄s porrigit eis
librū cum debita forma ūboꝝ. dicit enim
accipite & estote relatores ūboꝝ dei. habiti
si fidelit⁹ impleuistis officiū ur̄ in partem
cū eis q̄ ūbum dei administrauerunt. ..
Exorcistis karact⁹ imponit⁹. cū datur e
is lib⁹ exorcismoz cū debita forma ūboꝝ
ab ep̄o dicente. Accipite & ḡn̄date memo
rie. & habete potestātē imponendi man⁹
sup̄ enigmū baptizati ul' karthecu
mū. **A**coliti imponit⁹ karact⁹ cū dat⁹
eis ab ep̄o candelabrū. ul' ab archidiacono.
cū cereo. & urceolum uacū ad fundē
dum unū in calicem. **S**ubdiaconus i
ponit⁹ karact⁹. q̄ndo ep̄s cū debita forma
ūboꝝ dat⁹ calicem uacū. & cetera uasa. q̄m
uisus est in consecratiōe eucharistie. **A**cc
pit⁹ enī de manu ep̄i patenā & calicem
uacū. & de manu archidiaconi accipit
urceolū cū aqua manū. & manutium

94.
Diaconus ūo & p̄sbitis imponit⁹. q̄ndo
ep̄s imponit manū capiti in ūbis ad h̄
statutis. **P**recoꝝ ordines xp̄c exēcut.
Hostiaratum autē. q̄ndo uidentes & cū
res eiecit de templo. **L**ectionariū exer
cuit. cū in medio senoz librū ysare ap
ens legit. **E**xorcistatū. q̄ndo demones
sanauit. **A**colitū. q̄ndo dicit. Ego sum
lux mundi. **S**ubdiaconatū. q̄ndo se pre
cincit. & pedes discipuloꝝ lauit. **D**iacona
tum. q̄ndo corp⁹ sanguinē suū disci
pulis ministrat. & doementes ap̄los exci
tauit. **P**resbitatum. q̄ndo se in ara crucis
obtulit. & q̄ndo in cena panē et unū in
corp⁹ suū et sanguinē mutauit. **De Iua**

Qualitas **litate ordinadoꝝ. xxv.**
Quod mandoz consistit in duobus
scilicet in faciendis. & in deuitandis. **F**acien
da s̄t h̄. ut sit in morib⁹ pudicus. quadage
sima t̄ra distinctione. **I**n habitu honest⁹
sextadecima q̄stione. caplo q̄to **P**otū.
Cibo temperat⁹ & potu. **E**xtra de uita &
honestate clericoz. **A** crapula. **C**ompetent⁹
q̄muis nō eminent⁹ litarus. **E**xtra
de electione. **C**ū nobis. **M**ansuetus et
modestus. quadagesima p̄ma distinc
tione caplo p̄mo & sc̄o **P**otū. **C**onsumam
defat clericalem. **E**xtra de uita et
honestate clericoz. **C**lericus. hospita
lis. sextadecima q̄stione caplo p̄mo. **U**n
doctoz in predicatione. q̄dragesima q̄ra
distinctione. caplo p̄mo. **C**orrector uicior
p̄ uingam discipline. t̄cesima sexta distinc
tione. caplo sc̄o. **E**xemplū habeat bone
uite. t̄ra q̄stione. caplo septimo. **P**oer
in fine bone fame. q̄nagesima distinc
tione. caplo p̄mo. **R**esidentia faciat in
ecclia sc̄a. ul' beneficio. extra de cleri
cis nō residentib⁹. **P**otū. **V**nicū sufficiat

beneficiū habens curā animarū. exempla
de p̄bendis. distinctiōe **M**ulta. Non sit
gubnator familie. q̄agesima octaua di-
tinctione. caplo **N**ecessē. **N**ec sit clericus
uitanda. Omne em̄ mortalis p̄cc̄. extra
de temporib̄ ord̄is. Ex tenore. Non litigiosus
q̄agesima sex distinctiōe. lictie. et caplo sequenti
Nō cupidus. q̄agesima septima distinctiōe caplo p̄-
mo. **N**ō lutor. extra. de uita et honestate
clericorū. **N**ō negociator exempla. ne cleri ul
monachi se negocijs secularib̄ implicent.
p̄ totū. **N**ō exeat uenationes clamoras. exe-
pla de clero uenatore. p̄ totū. **N**ō sit inconti-
nens. n̄ mulierib̄ cohabitans. extra de tho-
distinctione. a nob̄. **N**ō sit inuoluntarius et fa-
bulus. q̄agesima q̄arta distinctiōe caplo p̄mo. **N**ō
m̄ sit spectaculis inhonestis. extra. de ui-
ta et honestate clericorū. Cū decore. **N**ō imisce-
at se negocijs secularib̄. extra. ne cleri ul
monachi se negocijs secularib̄ implicent. Jocu-
latorib̄ et hystorib̄ nō debent intendē. ex-
tra de uita et honestate clericorū. Cleri. Tabnae
debent uitare n̄ mutine. extra de uita et
honestate clericorū. Cleri. horas nō debent ne-
gligē. extra de celebratione missae. caplo p̄mo.
Iustū iudiciū n̄ debent uende. q̄stione pri-
ma. caplo p̄mo. Si q̄s ep̄s. Ecclesiastica sacra-
m̄ta n̄ cū pacto. s̄ gratis gerere. extra de
simonia. Sententiā. p̄ totū. **N**ō irregularis
ul excommunicatus. et suspensus. extra de sentē-
tia excommunicatois. Cū illo. **N**ō apostata.
extra de apostatis. caplo ultimo. **N**ō sit si-
moniacus in ordine ul beneficio. q̄stione p̄-
ma. caplo p̄mo. et extra de simonia q̄stione
p̄ totū. **N**ō sollempniter penitēs. q̄agesima
distinctiōe. Ex penitentib̄. **D**e sp̄a Or

xxvi.

Ante ordinis suscepcionem amacōne.
se quisq̄ p̄ p̄stitione p̄aret t̄cesima
distinctiōe. caplo ultimo. In p̄cc̄o mortali n̄

accedat. exempla de partib̄ ordinis. **A**d annū
prima consilia n̄ negligat. Nullus ordinis in
si examinatio p̄cedat. uicesima q̄tra distic-
tione. p̄ totū. Non accipiant simul ordines
minores cū subdiaconatu. n̄ etiā duo sac-
ordines simul. s̄ q̄datim extra de temporib̄
ordinis. l̄ias. **N**ec p̄ saltū quis ordinetur.
t̄ra distinctiōe. caplo p̄mo. **N**ec ab alieno ep̄o
s̄ a suo. uicesima q̄nta distinctiōe. p̄ lectis. **N**ec
cont̄ ep̄i. p̄hibitiōem. nec sine titulo. extra
de uita et honestate clericorū. **S**ecm̄ aplm̄. **N**ec
furtiue. extra de eo q̄ furtiue ordinatur
caplo et ultimo. **M**issam in q̄ ordinat̄ tota
lit̄ audiat. Tangat omnia q̄ sunt tangen-
da. **V**niuersisq̄ in susceptione sui ordinis. vi-
cesima q̄nta distinctiōe. **P**lectis. **N**ō accedat
n̄ licentiat̄. et p̄sentat̄. extra de seculari.
caplo ultimo. **I**eiun̄ a ieiunio recipiat ordines
extra de temporib̄ ordinis. **L**it̄ias. **N**ō recipi-
ant ordines. neq̄ stant nisi temporib̄ ab
ecc̄lia institutis. extra de temporib̄ ord̄is caplo
p̄mo et t̄cio. **M**ulta s̄ que impediunt pro-
mouendum etiā sine culpa. licet n̄ sine
causa. **N**ō em̄ debet p̄mouē ignot̄. extra
de p̄cipis. caplo s̄c̄do. **E**ngam̄. uicesima de-
tinctione. a cunctis. **S**teoph̄. quadagesima
q̄nta distinctiōe. **A**m̄. **C**orpore uicari. sexde-
cima q̄stione. caplo p̄mo. **L**eḡ. **D**e illegitimo
thoro nat̄. extra de filijs p̄bitorū. **S**inus. ex-
tra de suo n̄ ordinā. caplo p̄mo et s̄c̄do. **O**bli-
gat̄ ad iudiciū qui repellit̄ ab ordinib̄.
Ex p̄cedis patet dignitas clericalis. q̄d
ordines n̄ p̄stunt a q̄libet. nec cuiuslibet. nec
in q̄libet loco. n̄ in q̄libet tempore. n̄ in q̄li-
bet hora diei. sed tempore missae. **D**e oia

Matrimonium est legi in omni. xxvii.
prima q̄unctio maris et femine.
indivisiuam uite consuetudinē gerens ul
retinens. **M**atrimonii p̄ sponsalia inter

debet suffragari. Si si nō puniret in fūto.
videtur in modum reportare de negligē
tia. penitente delate. Septima ē. quod nō
sp̄s q̄ concepto fūto lūno se subiecit ī
fūto. id est p̄cō. subicitat postea infior
bus. id est p̄cō. **N**ota qd̄ anime post
qm̄ sufficienti in igne sunt purgati.
statim uolunt ad glām. & h̄ p̄ter multipli
ci ratione. Primo. q̄a post purgationem.
nulla remanet ad glām in aīa dissimi
litud. vnde illi nūto debet ungi. Sab. q̄
a ianua celi semp̄ est illis ap̄ta. q̄a obsta
culū nō habent. T̄tio. q̄a necesse est illo sp̄s
in q̄bus ē karitas. sicut sū eleuans. & nihil
retardans ad glām eleuari. It̄o. cū d̄s
sit p̄mor ad misēndū quā ad puniendū.
nūto debet purgatos iungē glē. q̄s p̄
gandos subiecit pene. Q̄nto. nō punit d̄s
bis in d̄p̄m. vnde cū iste sufficienti sa
tisficerit in p̄nis ignitū. nō debet ampli
puniti in dilatione p̄mox. Sexto. q̄a post
purgationem. nō debet eē talis in p̄gatorio.
utiq̄ in limbo. q̄a nō est de numero illoꝝ
p̄mox. neq̄ in inferno. q̄a nō habet m̄
tale. ergo oportet esse in celo. q̄a nō post
mortē sunt alta receptacula animarū.
Septimo. q̄a efficacior est karitas qm̄ in
iq̄tas. ergo karitas ducit nō ad simpli
cium. s; inq̄tas. ergo ducit ad p̄mū.
Octauo. q̄a cessante impedim̄to. corpora
ḡna ferunt̄ deorsū. & leuia sursum. Sic
sp̄s maloz remoto carnis onē. ferunt̄
statim ad loca sup̄licioꝝ p̄t̄ p̄cō graui
tatem. Sp̄s uō scōꝝ. si nō sit impedim̄tū
alium culpe ul' pene. statim ferunt̄ ad lo
cum p̄mox. **De Arbitate Purgatorij. u.**
Purgatorio duplex est pena. vna
dampni. de carentia diuine uisiois.
Alia sensus. de afflictione ignis. & qm̄
tūm ad utriq̄. minima pena purga

96.
torij maior ē pena maxima mundi. It
tud patet de pena dampni. q̄a affect̄
q̄ desideratur fūmum. post hanc uitam ab
animab' sc̄is intensior est. qm̄ alijs af
fectus rei temporalis in uita ista. maxie
cū ianua temp' habendi aduenit. ideo
carentia ei' molesti' tolerat'. Istud q̄
patet uerū esse de pena sensus. q̄a cū
dolor nō sit essentialit' ipsa lesio. s; lesio
nis sensus. tanto magis dolet anima.
q̄nto magis sensitiuū sentit aliquid.
ideo ab igne in ipsa agente maxime af
fligit'. **R**atio acerbioris pene purgato
rij hec est. q̄a tunc d̄s plus q̄rit em̄dam.
qm̄ pena. plus pondat in penitencia uir
tute bone uoluntatis. qm̄ pena afflictiois.
vnde plus pondat d̄s modicam penā no
luntariam in p̄senti. qm̄ multā. sed ita uo
luntaria in fūto. Sicut plus ualeat medici
auri. qm̄ multū plumbi. vnde oportet.
qd̄ ubi defect̄ in uoluntate. ibi sup̄pleat'
acribitate. **D**e igne q̄ purgat animas. ē
loq̄ duplici. scilicet. q̄ntū ad id qd̄ post affli
git. & modiate. sic est corpore. in q̄ntum
ad id qd̄ p̄xime affligit immediate. sic ē
incorporeus. **P**rimo in d̄r ignis nate.
Sec̄o in d̄r ignis similitudinariē. sic dicit'
leo uerus & leo pict'. utiq̄ tangit' b̄ḡo
quō dicit'. In eo ardent. dū ardore uident.
Primo in. ille ignis corporeus dū habet
confidari. p̄t̄ instrumentum nate. sic age
potest in corp' et nō in animā. Sed. p̄t̄
est diuine iusticie instrumentum. sic agit
in animā. imp̄mendo illi sp̄cē suam p̄
qm̄ affligit'. quia uolent' illa sp̄cē infior
matur. Sicut cū anima sc̄dm ordinem
nature. utit' corp'. ut influat uita. sic nū
to sc̄dm ordinē iusticie utit' igni. a quo pe
nam suscipiat. **N**ota qd̄ demones nō pu
nunt animas in purgatorio. s; illuc eas

adducunt ul' etia' assistunt. ut minime
dicitur. Ex pmissione tam dei demones i hac
uita quidam bonos affligunt. S; h est rati
o. quia in presenti e dura pugna int' ho
mine & demone. qui habet in eo potestate
exercitij. s; post hanc uitam n sic. Unde &
act iste caliginosus assignat' est demonib?
magis ppter temptandi officiu. qm p
suppliciu. **De locis penalib' q' sint & ubi
sint.** Requie sup' in q'ro lib' in descensu xpi
ad inferos. **S**ciendu tam de loco purga
tionis qd dupliciter assignat'. aut scdm le
gem imune. & sic est in vno loco. scil; in
parte circa limbu' p'ima. aut scdm dis
pensatioem sp'alem. sic p'gant' anime in
locis diuisis in quib' peccauerit. Hoc autem
fit p' aliquam sua reuelatioem p' suffragia
eor' quib' apparent in illis locis. ul' etia' p'
aliquam uiuentiu edificatioem. ignis ille
plus ul' min' cruciat. scdm qd quisq' pl'
ul' min' de ^{et criminali} cremabili secu' duxerit. opor
tet eni quod p'us qm factes dei uideat'
qd lignu. fenu. stipule. id est maiora &
minora. & mediocria uentalia p' crema
tione' totalit' consumant'. Preceda uero
pene purgatorij diuisitas. n ex diuisita
te ignis agentis. s; subiecti patientis!
sic sub eode' sole un' plus estuat alter
min'. ut dicitur *Isa. 48. 11.* Necessse est u' aut
augm' quod tantu' uat' dolor. qntum
helerat amor. Tanto eni quisq' torque
t' diucius! qnto affectus ei' uentilibus
adhesat' fort'. **De Suffragijs Eccle.**

Sicut p'inet ad seueritate' diuine
iusticie bonos p' uentalia in pur
gatorio puniri. ita p'inet ad bonita
tem diuine misericordie eosde' p' suffragia
reluari. **P**rosumt suffragia defunc
tis n ad meritum uite etne. s; ad absolu
tione' pene. & h' ul' ad penas mitigari

one. ul' ad celiorem libatione'. Sunt aut
quor' modi genales suffragioz. ad quos
omnes alij reduciunt'. scil; oratio. ieiuniu.
& elemosina. & sacramentum altaris. quoz
numus sic accipit'. qm defuncti possunt
absolui duob' modis a pena. scil; p' uiam
gr'e. ul' p' uita' iusticie. **Q**uia gr'e dupliciter
p'imo p' uicessioem publica'. que e in ob
latione sacramti altaris. **S**ecundo p' uicel
sione' quasi p' uita' iusticie. scil; p' oratioem
iustoz finalit'. **S**ic uita' iusticie dupliciter
p'imo p' modu' reuersionis pene. scil; in reu
uioz afflictione. **S**i aut' querit' quid mor
uat ualere defuncto illud qd p' se fieri de
mandauit. dicendu est qd op' opans id est
mitum actoris. consequitur mortuu' de bonis
q' p'cepit p' anima sua fieri. s; n op' opanti.
id est fructum ipsi' op'is usq' quo opa sunt.
q' p'imu' ualeat ex merito absoluto. scdm
ex merito conditionali. **Quoz suffragia p'**
Alij quod ualeant suffragia. **luc. 11.**
requirit' aliqd ex parte facientis. et
aliquid ex parte recipientis. **E**x parte fa
cientis requiritur qd sit in karitate. & qd
intentione' suam dirigat ad illos quib'
uult ut opa sua p'sint. **D**istinguedum
est tam' hoc. qd suffragia p' malu' possunt
fieri dupliciter. ul' p' actorem. & sic no' p'sunt
n forte p' accidens. scil; in qntu' p' elemosi
nas mali hominis excitantur. boni
paupes. ad orandu' p' defunctis. ul' uoy
ministru'. & h' dupliciter. ul' q' facit ea
ut ministr' public' dei & ecclie. sic qndo
sacerdos malus celebrat missa. ul' agit ex
eqas mortuoz. & talia semp' p'sunt!
quia ministr' no' noxt' opt' boni actoris.
sic pater in dno. iuste dante elemosina.
p' malu' seruui. **S**i uo' facit ea ut ministr'
p'uate p'sone. exhibens tam' in kari
tate siue defuncti siue altius. & talia p'

sunt. q̄a h̄c op̄ illud sit mortuū quo ad
 ministrū. n̄ tam q̄ ad actorē. S; si malus
 ministr̄. facit aliq̄ de mandato ei' qui nō ē
 in karitate n̄ p̄sunt. S̄c̄o exigit̄ ex par-
 te recipientis ad h̄ qd̄ suffragia p̄sunt illi.
 Penult̄ est. qd̄ ipse sit in karitate. vnde nō
 valent h̄ys q̄ sunt in inf̄no. q̄a sic sunt a
 corpore xp̄i mystico separati. vnde nulla in-
 fluentia sp̄ualis puenit ad eos. sicut nec
 influentia corp̄is ualeat m̄bris a corpore
 amputatis. S̄c̄m ē indigentia. vnde nō
 ualeat bonus. q̄a nō s̄t adhuc in uita s; in
 inf̄no. n̄ possunt ad altiora conscēdē. s; pot̄
 comūso illoz suffragia p̄sunt nob̄. contritū
 est in h̄ys. in purgatorio. sc̄l; karitas in-
 digentia. vnde sicut homo potest facē pro
 alio uiuente q̄ p̄ se n̄ ualeat. ita etiā potest
 p̄ defuncto. Nota quod suffragia defunctis
 p̄sunt. s; magis & min̄ p̄ diuinitate m̄itor.
 in mortuis. ul' p̄ karitate uiuoz q̄ magis
 sollicitant̄ p̄ aliquib'. qm̄ p̄ alius. Illa enī
 suffragia q̄ specialit̄ sunt p̄ aliquib'. plus
 ualent illis qm̄ alijs. h̄c etiā alijs aliquo
 m̄ ḡmunicent̄. Suffragia uō q̄ ḡmunit̄
 sunt p̄ defunctis. qm̄uis omnib' p̄ modulo
 suo p̄sunt. ualent tam̄ ampl̄ h̄ys q̄ dum
 eēt in statu uie magis meruer̄ ut sibi
 p̄desent. Omnis aut̄ ut d̄c̄m est suffragia
 n̄ p̄sunt h̄ys q̄ s̄t in celo. & q̄ s̄t in inf̄no. tam̄
 etiā aliq̄ m̄ p̄sunt illis. vnde nota qd̄ ua-
 lent h̄ys q̄ s̄t in purgatorio p̄ modū pur-
 gationis. Valent saluatis in celo p̄ modū
 ḡmunicacionis. q̄a multiplicatio saluati-
 doz augm̄tat gl̄am accidentale. ualent
 etiā dampnatis in inf̄no p̄ modū diuisionis.
 q̄a q̄nto plures saluant̄ p̄ m̄itū eccl̄ie. tā-
 to pauciores dāpnabunt̄. & ita minor erit
 pena p̄ s̄tractōem consuetū illoz. ualent
 etiā ipsis facientib' p̄ modū m̄itū. dum p̄
 paruis defunctis celebrant̄ missē defunc-

toz. hoc nō sit. p̄pter illoz indigentia cū
 statim euolent. s; p̄grāz actōne. **Itē**
Indulgentie ualeat defunctis. v.
Papales indulgentie p̄sunt defū-
ctis in purgatorio. ut patet. q̄a dat̄ aliq̄n-
do crux. p̄ duab'. ul' p̄ trib'. ul' p̄ decē anima-
b'. In eccl̄ia enī est thesaur' m̄itor tam
ep̄i qm̄ p̄fectoz. de quo solus papa qui
habet clauēs hui' thesauri. p̄ necessitate
eccl̄ie potest accipere & dispensare. Alij
s̄t sicut ep̄i. qui nō habent potestatem
gen̄alem in h̄ys s; limitatā. nō nisi p̄ sū-
mi pontificis dispensatiōem. Dicendū
ergo. p̄p̄e. papa n̄ absoluit defunctos
a pena. S; p̄ h̄ys de ḡmuni thesauro
solut. sc̄m qd̄ libat̄ debitor creditori.
dum p̄ eo debiti soluit. s; uiuentes ut
q̄ modo absoluit papa. Illi aut̄ quibus
datur indulgentia n̄ possunt eam ul'ā
dat̄. nec uiuis. neq; mortuis. & h̄ dupli-
ci ratione. Primo indulgentia n̄ est do-
num collatum gr̄e. s; p̄uatiuum pene-
p̄uatio aut̄ cum nihil sit n̄ potest alijs
ḡmunicari. S̄c̄o. q̄a dare indulgentiā
auctoritatis & iurisdictionis est. qm̄ nō
habent laici. ex eo qd̄ indulgentias recipiūt
vnde n̄ possunt defunctis impendē indulge-
tiā p̄ auctoritate. s; s̄b̄m̄ op̄is sui suffra-
gium p̄ karitate. papa uō utriq; potest.

De Adventu Antixp̄i. vi.
ueniat d̄s ad iudicium. romani
regni fiet defectio. Ap̄ls. Nisi uenit discet-
sio p̄mū. & reuelat̄ s̄nt homo p̄cc̄. fil' p̄di-
cionis. q̄ adūsatur & extollit̄ sup̄ omne qd̄
d̄r deus aut̄ qd̄ colit̄. ita ut in templo dei
sedeat ostendens se tamq̄m deus. Sup̄ que
uiba dicit glosa. p̄r erit discetio ab utroq;
impio. q̄ impleta adert̄ antixp̄s. H̄c ex pa-
rentū semine concipiet̄. s; post conceptum
descendet h̄ys maligni in mat̄is utero. cui uir

tute et operatione demerps puer nascitur. aliter
adolensens. pro filii ydionis dicit. Nascitur autem
in babilone. de tribu dan. sicut dicit glosa
sup apokalypsim. Post hoc ueniet in iherosolimam.
et circumcidet se. dicens iudeis. se esse christum illis
pmissum. Unde plebs iudayca adheret illi
specialiter. sicut dicit hermosi apokalypsi.
donec helia et enoch predicantur. quod ex illis
saluandi fuerunt ad christum reuerentur. Angli
tunc primo deputabunt ad custodia antixpi.
sed quando obstinabit in peccato quod dicit se christum
dominum. et extolleret se super id quod dicit deus aut colitur.
sic dicit apstls. tunc primo deceret cum anglis
ex toto. si habebit eum postmodum ad pmo-
tionem. sed ad accusacionem. Antixps erit luxu-
osus. et in concupiscentiis feminay. ut ha-
beretur in daniele capitulo undecimo. In ap-
tam y pperitum simulabit scitatem se ha-
bere. ut facili decere possit. cor suum y su-
pbiam magnificabit. et sic dicit in daniele
capitulo octauo. **Quomodo regnabit. vii.**
Antixps contra principem principum confur-
get. id est contra dominum. et ut dicit in glosa sup
daniele. capitulo septimo. In tantum eleuabit su-
pbiam. ut leges et cerimonias mutare con-
tulerit. ut cursu temporum. tamenque presumptionis
erit. quod non putabit se a deo puniendum.
propter hoc quod iudicium differet. Psalmista. Au-
ferunt iudicia tua a facie eius. Erunt etiam
blasphemus sicut dicit in apokalypsi. capitulo ter-
cio. Et datum est ei os loquens magna et blas-
phemias. et aperuit os suum in blasphemias
ad dominum blasphemare nomen eius. et tabernaculum
eius. et eos qui in celo habitant. et datum est ei bel-
lum facere cum sanctis et uincere illos. unde daniel.
Simone contra excelsum loquetur. **Q**uod maiore
autem dei similitudinem faciet ymaginem suam
adorare. et omnes suo karacte signare. in
manu dextra. et in frontibus suis sicut habe-
bit in apokalypsi capitulo sexto. Confitebitur enim

se uerum filium dei. ita ut in templo dei sedeat
tamquam ipse sit deus. et faciet se adorari. Iudei
namque templum quod romani destruxerant reedi-
ficabunt. et firmabitur etiam nullum ante se fuisse
se christianum. et omnes antixpos fuisse. dicit in
glosa ad thessalonicenses quod sic in christo omnis
plenitudo deitatis habitauit. ita in antixpo
omnis plenitudo iniquitatis. quia in ipso erit caput
omnium malorum. scilicet dyabolus. **Quomodo An-**

Primo comparatur **ixpc decipiet. viii.**
cerasti antixps sicut dicit in benedi.
fiat dan colub in uia. cerastes in semita.
mordet unguilas eius ut cadat ascensorem eius re-
tro. quia est serpens cornutus. quasi quatuor cor-
nibus armabitur. scilicet callida ystiasione. mira-
culorum operatione. donorum largitione. uerborum
exhibitione. **P**rimo ergo modo subitendi
hoies. erit callida ystiasio. predicabit enim
legem nouam. et legem christi dicit esse prauam. et pro-
posse destruet. predicatores qui sunt dissonantem
y uniuersas partes mundi. Impedient nihil
omnium apostoli antixpi. ne scriptura secundum uerita-
tem exponatur a catholicis doctoribus. ut uerba
fidelibus audiantur. ipsi autem bonos se simulabunt.
et tamen mala suadebunt. **S**ecundo modo subitendi
erit y fulgencia miracula. quia illa faciet
et y magica artem. unde dicit in apoka-
lypsi. Et fecit signa magna ut etiam faceret
ignem de celo descendere in terram in conspectu ho-
minum. et seduceret habitantes in terra propter sig-
na que data sunt illi facere. Sup quod dicit glosa
in apokalypsi. capitulo tridecimo. Magica ar-
te faciet statua loqui. et futura predicare. fa-
ciet etiam sicut dicit apokalypsi. capitulo sexto. ig-
nem de celo in terram descendere. Glosa. id est
spiritum malignum faciet super suos descendere. ut
uariis linguis loquantur. Spiritus enim malignus
descendet in eos in conspectu hominum. sic
spiritus sanctus descendit in apostolos christi. qui spiritum sanctum
accipiunt in conclam. sic y arte magiam

similabit se mortuū. & feret ad demonib' i
 aera. quasi ascendat in celum. & putabit
 ab hominib' resurrexisse. q' p' dūm mortu'
 putabat. Et tunc mirabit' p'leriq' populi.
 & adorabunt eū. & laudabūt. Ecclia quoq'
 tunc faciet miracula. De h' m' decipiendi
 dicit' in psalmo. Insidiat' in abscondito q' si
 ho in speculca sua. **Glosa.** Recte antixps
 comparat' leoni excanti de speculca. q' in
 eo vis & dolus opatur. Vis enī p' leonē. dol'
 p' speculcā intelligit'. Gregori' dicit'. Pensē
 que erit humane m'is illa temptatio. q' dō.
 p'ius martyr & corp' toem'is subicit'. & tam
 ante oculos ei' tortor' miracula facit'. Sicut
 enī antixps fingit' se a mortuis resurgē. ita
 q' fingit' se ad celū ascendē. Apokalypsis ca
 p'lo scō. & plaga mortis ei' curata est. **Glosa.**
 dicit' magica attendet' antixps in aera. ferē
 tibus eū demonib'. Faciet q' subito arbores
 floere. & arescē. & mare turbari. natura'
 in figuras dūstas mutari. mortuos in cō
 spectu hominū suscitabit'. & decipiet p' mu
 nā. Tercō m' antixps inueniet' thesaurū
 absconditū. p' qm ad seqndū se inclinabit
 plimos. Dirabit enī diuites hui' seculi. et
 tunc eor' fallam' felicitatē ad decipiend'
 alios ostentabit'. Quarto compellit' p' munas
 & tomita. q's alio unctē nō potit'. Tanta nō
 sicut ait dñs tunc erit' tribulatio' i' exorē
 iducant' si fieri possit'. etiā dicit'. & h' immut'
 in apokalypsi. vbi dicit'. Pedes ei' similes au
 ricalco sicut in camino ardenti. P' pedes
 ultima xpi m'bra. P' caminū tribulatio
 uelherenis significat'. Exhibebit enī cunc
 ta que in p'cedentib' martirib' s' implera
 gentā toem'or'. S. in illis regionib' fideles
 tunc s' magis uocandi. ubi fuit dñs ei'
 affixus. & sicut dicit' heymō sup' apokalyp
 si. Illa temptatio nō p' partes. s' simul totū
 mundū ceaminabit'. Soluent' enī demōes

q' m' ligati sunt. ut possint nocē quicūq'
 uellent. fideles illo tempore nō predicabūt.
 q' tamq' extor' uncti tunc erit' boni. nec
 uendet' eis. n' emetur ab eis quidq'm nisi
 habeant karactem. id est signū aliquod
 ad litam. ut adherentes sibi cognoscantur.
 & alij m'ficiant'. aut nom' bestie. id est con
 fessione' oris. aut nummū nom'is ei'. id est
 multiplicatioem opationum. ut habetur
 in apokalypsi. Sicut aut' antixps crudeli
 or' erit' omnib' p'secutorib'. ita q' sunt tūc
 temporis. fortiores erunt' retromartirib'.
Predictis ergo quatuor modis. antixps
 multos sibi attrahet. vnde in apokalypsi
 cap'lo p'mo. & cauda ei' trahet' etiam par
 tem stellaz' cel'. & misit' eos in tiam. Traly
 aut' malos p' munā. bonos p' tomita. Sim
 phices p' p'dicatioem & miracula. q' enī uisti
 & sc'i credebant' adhibunt' illi par' bitō sue
 uoluntatis. Habebit' igit' sc'i magos. et
 maleficos. reges & p'ncipes. vnde apoka
 lypsi cap'lo scō. Vidi de mari bestiam as
 cendentē. **Glosa.** id est antixpm habentē
 capita septem. id est p'ncipes uniuersos. &
 coem'ia decē. id est eos q' impugnant' deca
 logum. **N**ota qd antixps p'mo uenit i'
 benignitate. & miraculoz' opatione. & tūc
 a uideris suscipiet'. qui ei' specialit' adhe
 bunt. ad quoz' p'isionem ueniet' helyas
 & enoch'. & tunc antixps in ap'ram p'secu
 tionem consurgeret. **De Gog. & Magog. ix.**

De gog & magog dicitur quidā.
 quod sunt decem tribus ultra mō
 tes caspios clausē. nō tam ita. qm bene
 possent exire si p'mittent'. s' n' p'mittit'
 t' a regna Amazonū. sub cui' regno &
 ditione uiuunt. hos dicitur uideri in fi
 ne seculi exituros & uentōs in iher'lm'.
 & cū suo methia eccliam destructōs. illi
 dicitur qd gog. & magog intelligunt'

excitus antixpi. qui in fine seculi ueniet et
pugnare ecclesiam. **S**og. scdm glosam sig
nificant illi pqs latent q pscunt fideles. Per
magog aut illi pqs apre hnt idem q tempe
antixpi per occulte. et postmodu apre ecclesia
psequitur. Scdm Augustinu sog refert ad
gentes. magog ad diabolu quia mixta

Sur dom' uel rectu. **De Helya et Enoch. x.**
Et occultum aduentu antixpi. qui e p na
turalit. et manifestum eius aduentum.
p pdicationem. et apam ei psecutionem
erit helyas et enoch. et uident sic dr mala
ca utio corda patru ad filios. et or
da filioz ad patres eoz. Glosa. qa suscipi
ent fidem qm illi habuerit. Unde uidei et
xpiani parit in xpm religione consentit

De pdicatione aut eoz. et sca comisatione.
Apokalypsi capl undecimo. Dabo duob testi
bus meis. scilz helye et enoch. et pphetabunt
dieb' mille ducentis. sexaginta septem. id est
trib' annis et dimidio. sicut ipse xps pdica
uit. amicti saccis. Glosa. predicantes penite
ciam. et exemplo ostendentes. **H**y si' die obue
id est spu sco mcti. et duo candelab' glosa. id
est dantes lumi alijs. tand' antixps occidet
eos in iherusale. et iacebt' corpora eoz. in
plateis tibus dieb' et trib' noctib' et dimidio.
qa null' audebit coepa eoz sepelire. ppter
meru antixpi. Occisores aut eoz ualde le
u erit de morte illoz. post dies tres et di
midu occisores eoz audient uocē talem.
Helyas et enoch ascendite in celu. ascendite
huc. et in nube. Antixps uo. qndecim dieb'

Regniabit post mortē illoz. **De duracōe**
Regniabit aut hui' psecucōnis. xi.
Antixps sic dicit glosa trib' annis et
dimidio. Unde Daniel capl duodecimo. In
trauit angls p uenire etnum. qa in tem
pore scilz unu anni. et tempa scilz duoz an
noz. et dimidui tempis. id est dimidui ani

Glosa. h' spatio dr durata desolato sub anti
xpo. Nisi aut breuiat ut dicit Mathe
fuisent dies illi. n' fieret salua omnis ca
ra. Na ig et sup los nos. et infirmos nos as
pexit deus. dies qs singularit' malos in
tulit dicit. Glosa sup Matthm. h' tribula
tio qnto cetis g'uoze. tanto breuitate mode

Pratior. **De morte Antixpi. xii.**
orestate sua dñs occidet antixpm.
sicut dicit glosa sup Apostolu. siue p se.
siue p michaem. Occidetur aut in mon
te oliueti. in papyhōne. et in solio suo. et i
loco illo cura qm dñs ascendit. In fecto au
antixpo. n' statim dñs ueniet ad iudicium.
h' scdm glosam sup Danielē. concedunt' di
es quadraginta qinqz ad refrigerium scōrum.
et ad penā subu'isoz. qntum aut sit spaciū.
unt illos quadraginta qinqz dies. et sine mi
di. nemo sit. Minus uo antixpi post mor
tem ei gaudebt' ducentes uxores et dicentes
Hec princeps nr mortu' sit. tam habemus
pacē et scitatem. Iudei uo tunc comitunt'
ad fide. et sca ecclesia usqz ad fine mundi pa
cificata conqesit. h' tunc extra fraudu
lencia et senicia dyabol' pentus defict.

Ignis pcedet **De Conflagracōne mundi. xiii.**
facie iudicis pmaxim. qa uirtute diui
na. n' solum ignis q est in spera sua. s' etia
omnes ignes qui s' in tra et sup tram con
curunt ad mundi conflagracōem. Iste
aut ignis habebit officiu qtuoz ignium.
scilz infialis ignis. reptos puniendo. et ig
nis p'gatozey tonos q'libet purgando. et
ignis trestris. uagerabilia et sensibilia co
sumendo. et omniu hominu coepora intine
tando. et ignis elemētatis. elemēta submā
do. ad immuatioem disponendo. Illū uo
igne tre sacres comburet. et figa hui' mū
di p'bit. sic olim factū fuit p diluuium.
et mto p'nuū iudicū dei fuit p aqm. con

tra tepore karitatis p igne qui tunc qsi
senescente mundu refrigescit. **Actio ista**
ignis erit successiva. habebit eni unci.
mediu. & fine. Primo nãq; iudicis aduen
tum pueniet. & qd simul fiet p illu ignem
purgatio iustoz. & punitio maloz. & inci
neratio cozpoz. cu rsumptione rre nascē
tum. sic dcm est. quo facto. statim erit resur
rectio cozpoz. cu aduentu iudicis ad iudici
um. & tunc inflamabitur totu mundu p circui
tum. **Terminato** uo iudicio. tota caliditas
illi ignis excoquet sententiã iudicis. In
noluet eni peccatores. & naltet eos in infer
num. & ita patet qd ignis ille aduentum
iudicis pcedet. & comitabitur. & sequetur. **P**ost
pcedã. fiet inuolutio mundi. & ino purga
tione & inuolutioem multiplex e diffentia
sermo. qã purgatio. erit penaliu qualita
tu detractio. & inuolutio pulchritudis forme
inductio. scilicet. qã in purgatione elementoz ab
impuritate. qm habent ex rmixtione ad pu
ritate mutatio. Inuolutio uo e celoz a sta
tu ueti in statu nouu rmutatio. & h p cel
satione a motu. In celis eni p p rmixtione
nulla e impuritas. & tantu imperfctio motu.
Vnde no erit in eis purgatio p igne. & cessa
tio a motu. sic aut purgabuntur elementa.
qd pceditur ab igne. vis combustionis. ab
aere obscuritas. ab aqua glaciis frigiditas.
aia no grauitas. & opacitas. **De exte**
Ds sicut potentissim' mo **Judicio. xiiij.**
est in constitutione nature. ita est
elementissim' in collatione grã. & utilissim' i
retributione stiperidroz. **Qm** homo inuit &
demeruit in anima simul & cozpe. pueniet
ul pmiabitur in utiq;. vnde in cruce oportet
cu resurgere. **A**d uox aut tube resurgenti
mortui sicut dicit apostob. **T**uba aut in
telligit aliqua uox. scdm eni quosdam uox
tube est ungu' xpi resurgē facientis. scdm

99
alios uox tube e manifesta xpi appar
tio. vnde Gregor. **T**uba sonare nihil a
liud e. qm mundo iudice filiu demonstare
Resurgenti ig' omnes nulla existente i
eis diffentia. qntum ad ordine tempis. &
magna. qntu ad dignitatis ordine. **N**a
mali resurgenti deformes & passibiles. In bonis
aut natura seruabitur. & uicia detrahantur.
omnes ergo tam boni. qm mali resur
genti omis integri cozpe. debita statura.
scdm etate plenitudinis xpi. **R**esur
rectio ig' corrigit in natura. scilicet. de scdm. si
cut in pnis. & i mutilatis. siue in dimi
nuta natura mbroz. supflui. scilicet. un
guis. crinui. & huiusmodi. erunt sic in
mōstruositate mbroz. **R**esurgenti qz
cozpa eodē modo q pens erat. ex eodem
puliē in qm redacta fuerat. qd in qf
cuq; auras ul sinus puluis ille respicitur
fiat. ad eandē aiam redeat q ipm pmi
tus ut uiuet & crescet animauit. nec
solu singu cozpa qntum ad mbra pnci
palia. & etiã salus capillis & cetis me
bris q faciunt ad decorem. **R**esurgunt
eni homies qntum ad esse. & qntum ad
integru esse. & qntu ad decore. & resurg
uniquodq; cozpus in optimo suo esse er
pno. **D**uplex est moes anime p culpa.
& cozpis p pena. hys respondet duplex re
surrectio. scilicet. aie p grã. & cozpis per
glã. et sicut in primis parentib' moes
culpe intulit mortē pene. ita resur
rectio anime p grã. causabit resurrectio
ne cozpis p glã. **I**n resurrectione con
runt qtuor cause. scilicet. efficiens. id est ipse
d's. materialis. scilicet. puluis. formalis. scilicet.
conuinctio cozpis & anime. finalis. ut
reapnat unquusq; purgellu in cozpe
siue boni. siue mali. **R**esurgenti hoies
tunc uelocit. integrit. socialit. & etnalit!

et illa resurrectio iusta que ad dominum perfecta
quoniam ad ipsam resurrectionem. *De gna
post resurrectionem in resurrectione. xv.*

Post resurrectionem. *in resurrectione. xv.*
Statim erit iudicium. Ipse vero iudicium
precedet tunc citatio. Prima vero fuit per pro-
phetas. Unde. Vocavi et renuistis ex-
tendi manum meam et non fuit qui aspiceret. Des-
pexistis omne consilium meum. et increpaci-
ones meas neglexistis. ego quod in iudicio
vobis reddebo. et subsannabo cum vobis quod
timebatis advenit. cum invenerit repentina
calamitas. et incitatus quasi tempestas in-
gruet. quando venit super vos tribulatio
et angustia. tunc invocabo me. et non ex-
audiam. Secunda per christum. et apostolos et predi-
catores. *In e. Misit servum suum hora tene-
dicte mutatis ut venirent. Tercia e-
rit per ultimam vocem tubae. et haec citatio erit
peremptoria. Sed nota triplex est iudici-
um. Primum est informe. hoc iudicium est
presentis ecclesie. que non iudicat nisi de so-
la quantitate retributionum. et in genere tantum
secundum quod bona bonis. mala malis redda-
tur. secundum numerum et quantitatem retributionum
nescit. Sed de multiforme. quod quilibet
homo experitur in morte accipiendo sen-
tentiam de omnibus bonis et malis que ges-
sit. et non omnia bona vel mala statim
recipit. quia recipit in anima tantum. et in cor-
pore tantum. Tertium de uniforme. scilicet
ultimum iudicium. quando secundum numerum et
quantitatem recipit quodque bona vel mala in
corpore et in anima. Ultimum iudicium
erit ex omni parte horribile. quia super-
erit iudex strenuus. subterrens patens infer-
nus. intus conscientia remordens. exterius
mundus ardens. a dextris peccata accusantia.
a sinistris demonia tentantia. circa illos
boni angeli in infernum pellentes. Ibi
omnes sancti sententiam iudicis approbantes*

et omnes mali cum bonis peccata dampnandorum
cognoscentes. *De qualitate iudicii. nota quod
erit horribile. Luce. Virtutes celorum movebuntur. et non
videbitur filium hominis venire in nube et potestatem mag-
nam. Incollabile. Job. Quis mihi tribuat ut in iudicio
pregas me et abscondas me donec perierit firmi-
tatis. Inevitabile. Oportet nos omnes mani-
festari ante tribunal christi. ut recipiat unquam
que gessit in corpore siue boni siue mali. In-
opinabile. Apostolus. Dies domini sic sicut in nocte tra-
veniet. Pubis. Non obturavit aures suas ne au-
diat legem. oratio eius erit execrabilis. Erubescit
cale. Apostolus. Quoniam fructum habuistis tunc in illis
in quibus non erubescitis. Precedat vero erubescen-
tia erit in duobus. Primo veniendo ad iudici-
um. quia mali cum habeant tunc corpora pon--
derosa. oportet. vos illic portari ab angelis
sicut Abbaque portatus fuit ad lacum leonum in
babylone. Sed in stando coram iudice. quia
peccata eorum erunt omnibus manifesta. Unde illud.
Revelabo pudenda tua in facie tua. *Lex
iudicii erit in valle iosaphat. triplici ratione.
Primo. quia locus iudicii debet esse inimicus. cum
sit quasi locus mediis in habitabilis. Sed quia
a debet esse publicus. locus iudicatus est famo-
sissimus. pro opera nostre redemptionis que ibidem ges-
ta sunt. Tertio competit ille locus. ratione ne-
gocii. quia tractandum est ibi opus misericordie et ius-
ticie. Mons autem oliveti que est apud vallem
illam designat misericordiam. iosaphat autem quod
interpretatur iusticia designat iudicium. *De tempore
non solum modus iudicandi. xvij.
autem secundum potestatem divinam sed
etiam in forma humana iudicabit christus. quia
secundum iurisdictionis ordinem iudicabit deus
cum tota civitate. Sed iurisdictione delegati iu-
dicabit ut homo. Unde nota quod quatuor sunt
modi iudicandi. Primum modus est per antea-
tortatis. que iudicabit tota civitas. Secundus est
subantortatis. que iudicabit christus ut ho-***

mo. **L**ocus est assessorie dignitatis q̄ iudica-
 bunt apli & viri p̄fecti q̄ cum iudice emine-
 ti' residebūt tamq̄ melius scientes leges. &
 consuetudines regni dei. quib' totalit' impen-
 dendis & sciendis opam dederūt. **I**ustus est ap-
 p̄bationis. q̄ iudicabunt omnes sti & angli.
Quoniam ē iudicandi culpā iudicandoz ma-
 nifestare. sic etiā mali iudicabūt. **I**n iudicio
 xp̄e habebit actus oppositōnis. vni scilz
 actiue. & alii passiuē. **P**rim' nāq; infir-
 mitatis. & alii potestatis. **I**n p̄mo enī ad
 uentū xp̄s uenit ad iudicandū passi-
 ue. **I**n sc̄do uo uenit ad iudicandū acti-
 ue. **P**ro hoc p̄mo uenit in forma infir-
 ma. **S**c̄do apparebit in forma glōsa. hinc ē
 qd̄ xp̄m in iudicio uidebūt iusti tam ī natā
 diuinitatis qm̄ humanitatis. **A** malis
 aut' nullo modo forma diuina uidi potit'.
 & h' duplici ratione. **P**rimo p̄t' d'ctm̄ d'el-
 positōnis in ip̄so uidente. q̄a natā sine
 grā n̄ sufficit ad di uisionē. **S**c̄do p̄t' d'ctm̄
 tum delectationis q̄ est in uisionē diu-
 nitatis. q̄a uide d'm̄ sc̄dm̄ diuinitatē. in-
 tra etiā est. q̄ nō potest communicari reprobis.
Ex p̄cedis patet qd̄ xp̄e apparebit bland'
 iustis. sic dicit Gregori' & tribilis iustis.
 qd̄ p̄figuratiū est in colūmna nubis in die
 & ignis ī nocte. **V**idebūt enī mali huma-
 nitatē xp̄i ut timeant. & n̄ diuinitatē
 ne gaudeant. **B**oni utiq; natam xp̄i ui-
 debunt. **S**ignata q̄ xp̄s monstrabit
 & insignita passionis. scilz cruce clauos.
 &c. **S**edebit q̄ xp̄e in loco eminentiori
 cū sc̄is. & mali sub' in tra qm̄ dilexerūt.
 & m̄to xp̄s tunc iudiciū exēbit. tunc
 q̄a noscūt nummū singuloz. in q̄ sūt
 om̄s thesauri sapientie & scientie di ab-
 scondit. tū quia nō est reus de aliquo
 eoz sup̄ quib' iudicabit. **N**ō enī fecit pec-
 catū n̄ est inuent' dolus in ore ei. & hec

Duo decem iudicem. **D**e iudicantib; &
Redmes quatuor iudicandis. xvij.
 erūt in iudicio. **Q**dam enī iudica-
 bunt & dampnabunt. ut quoz m̄ta
 dampnabilia p̄mixta sūt aliquib' bonis.
 sic illi q̄ habuerūt fidē sine operib'. **Q**-
 dam iudicabunt & saluabunt. ut quoz
 m̄ta bona p̄mixta sūt aliquib' malis ve-
 malib'. **Q**dam nō iudicabunt. ut quoz
 mala m̄ta omnino imp̄mixta sūt bonis.
 ut q̄ caruerūt fundamentō fidei. **Q**uidam
 n̄ iudicabunt s; iudicabūt. & saluabunt.
 ut quoz m̄ta bona sūt imp̄mixta mal'
 sic p̄fector' paupum xp̄i. & quib' oia
 thei cap̄to nonodecimo. **V**os q̄ secuti
 estis me sedebitis sup̄ sedes iudicantes
 duodecim trib' isrl'. **D**e p̄cedis ordinib'
 q̄tuor nota qd̄ om̄s hoīes iudicabunt in
 dicio retributionis. s; n̄ iudicio discepta-
 tionis. **I**n fideles enī q̄a n̄ fuerūt ciues ci-
 uitatis dei. tamq̄ hostes sine ulla m̄toz
 discussione & audientia punient'. **I**sti aut'
 n̄ ideo punient' ut m̄ta eoz de nouo dis-
 cutiant'. an mala ul' bona sint. s; ut bo-
 noz p̄minentia omnib' manifest'. & ut
 cont' malos appareat iusta sententia
 dampnationis. **D**ue sententie ferunt'
 in iudicio. vna p̄ bonis. alia cont' malos.
Sententia p̄ bonis continet septem clau-
 silas. **P**rima est amabilis uocatio. ibi.
 Venite. **S**c̄da ē benedictio diuina. ibi. Be-
 nedicti. **T**ercia patna dilectio ibi. Pat' mei
Quarta remuneratio retributio. ibi. **P**ro-
 p̄te. **Q**uinta est regni assignatio. ibi. Regnū.
Sexta est p̄destinatio eterna. ibi. **A**b origine
 mundi. **I**tem sententia cont' malos
 continet sex clausulas. **P**rimo a deo sepa-
 ratioem. ibi. **H**ec. **S**c̄do maledictioem. ibi.
 maledicti. **T**ercio incarcerationis inclusionē.
 & h' patet p̄ p̄positioem in. **Q**uarta p̄ acbi

Sex est gl'e p̄cepto. ibi.
 Sed uobis paratū est.

tate. ibi. igne. Quinto libationis desuatio-
nem. ibi. etnum. Sexto demonum associ-
ationem. ibi. Q' iparatus est diabolo et
angelis eius. *De Inuouatione Mundi.*

Terminato iudicio statim erit *xviii.*

Inouatio mundi. que non implebitur
quoniam diu peccator est in mundo. quousque detur-
dat in infernum. Sicut enim maximus ignis
elementa purgabit. cum habeat virtutem
expulsiuam. forme extirpate. sic mundum
inouabit cum habeat subtilitatem.

Mundum autem inuouari. id est pulchrore
formam induere debet. ostendit multa
plura ratione. Primo. quia sicut dignum fuit
quod elementa purgarentur. pro quod infecta
erant propter peccatum hominis. ita dignum
erit ut mundus inuouetur per glorificationem ho-
minis. Secundo. ut creature remunerentur pro
labore suo quod homini seruerunt. Tertio. quia totus
mundus per ut est possibile. redimetur homini
glorificato. Quarto. quia mundus factus est ut
homo per speculum creature deum cognoscat.
quoniam in sua natura deum uide non potest. Unde
in futuro oportet speculum meliorari et pur-
gari. ut in pulchritudine creature amplius
resulter species creatoris. Hanc uero necessitatem
quasi alio uideri non potest. sed ad
reuerentiam. ut uidelicet delectationem iocun-
ditatis intellectualis. addat delectationem vi-
sionis sensibilis. **O**rbes celestes et sidera pro-
pter immixtionem nullam habent impurita-
tem sicut habent elementa. sed tantum motus
imperfectioem. et ideo inuouabuntur. sed non pur-
gabuntur. Inuouatio uero in illis. duo requi-
ritur. scilicet motus cessatioem. et claritatem
splendoris ampliore. quando stabit sol in
orientem. et luna in occidentem. ubi creati
sunt. huiusmodi haec est ratio. quia corpora sunt
ora facta sunt ad usum hominis dupliciter. uno
modo propter necessitatem corporis. scilicet ad statum ge-

neracionis et corruptionis. et ideo ces-
sante illo. cessabit motus. alio modo.
propter delectationem in pulchritudine
creature. et propter cognitionem dei in
illis. ideo lux illorum non cessabit sed auge-
bitur. Circa elementa. nota. quod terra
erit sicut cristallus. et planabitur. Aer e-
rit clarior. nec habebit impressiones quas
habet modo. et quia non erunt nubes.
neque uenti. neque pluuie. neque ices neque gra-
do. neque conuulsa neque fulgura. Ignis et
aqua sunt puriores. et manebunt non
solum secundum substantiam. sed etiam
secundum suas qualitates. quas habe-
bunt quidem quantum ad habitum. sed
non quantum ad usum. quia cum in
hys duobus elementis tam actiue quam
passiue. scilicet frigiditas in aqua. et calidi-
tas in igne. magis sunt generacionis et
corruptionis principium. et talis effec-
tus ipsorum non erit amplius. et propter
hoc dicuntur haec duo elementa. quia do-
minus tunc intercedet in illis. teste
basilio super psalmum. uox domini interceden-
tis flammam ignis. ita quod calidum ultimum
frigidum glaciale tendet inferius. Per
spicuum autem in aqua. et lux in igne
manebunt. quia de omnibus elemen-
tis ignobile tendet deorsum. sic grossum
terreum et opacum ac tenebrosum et
huiusmodi. Patet ergo quod celum et
terra transibunt. quantum ad formam.
sed non quantum ad substantiam. Patet
etiam ex predictis. terminari transmu-
taciones elementorum. et generacionem anima-
lium. et plantarum. quia cause illorum cessant. et
propter ista dicuntur elementa interire non
quantum ad substantiam. sed quantum ad ad-
ionem et passionem. Corpora uero supercelsa
habita quiescent. et lumine. dicuntur clarificari

et remunerari. Veruntamen illa que si-
cut dictum est interunt saluantur in ho-
mine. qui similitudine habet cum om-
ni genere creature. et propter hoc in
hominis innouacione et glorificacione
possunt omnia innouari et glorificari.

Sicut patet *De pena Inferni. xix.*
diuina potencia in creando. sapi-
entia in gubernando. et clemencia in
tempando. sic patebit eius iusticia in pu-
nendo. Dignum enim est. ut non re-
maneat dedecus peccati sine decore ius-
ticie. Licet autem peccatum sit transito-
rium. tamen erit pena perpetua. mul-
tiplicata racione. Prima racio est. quia ho-
mo peccauit in suo etno. merito puni-
et eterno dei. *Secunda.* quia materia ignis
infernalis etna est. scilicet peccati ma-
cula. ideo et pena. *Tercia.* quia peccatum
est contra illum qui est infinitus. Unde et
pena debet esse infinita. non quidem acer-
bitate. sed duracione. *Quarta.* quia ho-
mo per peccata punitur in se bonum. quod a
peccato posse habet etnum. *Quinta.* quia
mala uoluntas reproborum etna est. Vellent
enim si possent in peccato perpetuo dele-
tari. ideo perpetuo debent puniri. *Sexta.*
quia in infinitum erit racionalis. cum
pponit finitum infinito in iudicando.
*Similiter concupiscibilis appetendo. irra-
cibilis inherendo.* Unde et pena est infi-
nita. *Septima.* quia dampnatus de peccato
perpetuo. nunquam habebit penitentiam
ueram. ideo deus nunquam mutabit pu-
nitionis ipsius sententiam. *Octaua.* quia
peccatum a uita perpetua separat. scilicet
a deo. ideo morte perpetuam pecca-
tor incurrit. Post raciones inducantur
exempla. de eadem materia. Videmus enim
quod empico momentanea. dat uis

possidendi perpetuum. Item uolucio
momentanea. morte inducit perpetua.
Item casus in foueam temporalis.
est detentio perpetua. Item plaga te-
poralis. est lues perpetua. Quoniam
in peccato est delictio cum contemp-
tu. merito precipitatur peccator in locum
infimum. et despectum. a maxima gla-
elongatum. scilicet infernum. ubi a
despectis rebus puniatur. scilicet a sensibus
corporum mundanorum. quia in noua-
cione mundi. quiddam ignobile est
in mundo. ad locum penarum confluat. et
ibi hominem carceris multiplicabit.

De diuinitate Penarum.

Cum in dampnatis sit diu-
tas peccatorum. erit etiam diu-
tas penarum. Unde cum in peccato sit
auersio a creatore. et conuersio ad
bonum commutabile. et deordinacio uo-
luntatis. contra dictamen racionis. me-
rito pena uariabitur per ista. Unde prop-
ter auersionem. sit carencia uisionis
dei. Sed propter auersionem. erit pena
materialis incendij. propter inordina-
cionem autem racionis et uoluntatis. pe-
na erit uniuersa. que consistit in af-
fliccione uaria. acerbata. et eterna.

Ignis infernalis non omnes equaliter
cruciabit. quoniam ab eodem igne
palea aliter uritur. aliter ligna. Quauis
autem ignis ille sit corporeus. nec
possit agere in seipsum calefaciendo.
tamen habet posse agere in seipsum.
ut instrumentum diuine iusticie.
seipsum ledendo. et dolor ille est maxi-
mus. tum propter potentiam diu-
ne iusticie incendientem illum ignem
momentaneum. tum propter sensibilitatem
patientis. tum propter immedia-

Alij plus alij minus torque-
buntur. secundum quod plus ut
minus peccauerunt. sicut ab
eodem igne

ciorem conuincionem. Infernus est
locus tenebrosus. cum sit locus iusti-
cie. lumen autem cum sit delictabi-
le. tamen lumen ingerit tristitiam
p accidens. in quantum ostendit aliqd
triste. Unde in inferno erit aliqd ob-
scuri luminis. quo dampnati uide pos-
sunt. unde dolent. unde non leten-
t. Reptori uident usq ad diem iu-
dicii glam beatorum in uniuersali. no in
particulari. quia uident eos in mag-
na gloria. sed non in quali. De hu-
iusmodi uero uisione no letant s
contristant. tum propter inuidiam
aliene felicitatis. tum propter caue-
ntiam pte beatitudinis. Post iudiciu
uero ad penas pprias ita deflectet
eorum consideratio. quod de sanctorum gla-
no cogitabunt. In dampnatis erit fletus
spiritualis. scilicet dolor interior. et
non fletus corporalis. qui est cum reso-
lucione lacrimarum. quia cessante motu
celi. nulla erit generacio uel corruptio.
tunc etiam erunt illa ibi. que corpo-
ralit nunc sunt in fletu. scilicet con-
pressio cerebri. et deformacio faciei. et
huiusmodi. Vermis que dñs comina-
t. nequm materialis erit. quia nullum
animal pter hominem remanebit. Erunt
autem ibi uermis conscientie. iodes
animam et corpus. In loco summo
sola est leticia. In loco infimo sola
tristitia. In medio id e in mundo.
hic sunt modo pmixta. Post die
iudicii tria loca erunt habitabilia.
scilicet celum. infernus. et limbus. que
sunt penalia. Reque sup lib quarto
de descensu xpi ad inferos. Octo ge-
na penarum in lege scriptis tullius.
scilicet dampnum. vincula. uerba. ta-

lionem. ignominiam. exilium. mortem. et
uicium. Hec omnia possunt penus in-
fernalibus adaptari. Primum pars.
quod dampnati amiserunt deum. et
omnia bona tam gratie qm glie n
solum in re sed etiam in specie. Isa-
ias. Non remanebit testa. ut hauri-
atur parum aque de fonte diuine
misericordie. et igniculus de incen-
dio scilicet caritatis. quia secundum
Jeremiam. finita est estas. mellis
consumata est. De secundo. ligatis
manibus et pedibus mittentis eu in te-
nebras exteriores. ibi erit fletus et
stridor dencium. De tercio puerbis. Sal-
lei paucientes ^{ut ipse dicit} stultorum corporibus. Istud
non intelligit de materialibus malleis.
sed de diuinitate penarum. quibus impij
mallebunt. De quarto Apokalypsis. An-
tium glorificauit se et in ^{ut dicitur} delictis fuit.
tantum dare illi tormentum et lue-
tum. De quinto Isaias. Facies con-
buste uultus eorum. Immo tam igno-
miniosum erit corpus peccatoris.
quod anima resurgens ipsum stupe-
bit. quando uidebit illud. quod uel-
let habere tale. scilicet quando dimidi-
um erat comestum a uermibus. De
sexto. proiciat eum in tenebras ex-
teriores. De septimo. Gregori. Ibi sem-
per mors uiuit. et hoc sicut dicitur in
Apokalypsi. erit mors secunda. De
Octauo. Trenis. Princeps puinciarum
facta est sub tributo. Nota quod dap-
nati sub tributo penarum semper seruiunt.
et tamen nunquam psoluent. Ex p
dictis collige. quod ibi erit calor ignis.
stridor frigoris. tenebre. fumus. lacine
interiores. aspectus demonum. clamor.
inippernum. ariditas siccis. fetor sul-

phuris. vms conscience. uncula. ca
 renna uisionis dei. ablacio spei et o
 nis salutis. Ipm etiam omne quod
 omnis creatura appetit. pena eis erit.
 quia morte querent et no inuenient.
 Ibi erit sicut dicit Augustinus pua
 fantasia. demois concupiscencia. et su
 pe irracionalis. *De gloria celesti. xxx.*

Unumquodq; est tanto pfectius.
 quanto magis coniungitur essen
 di principio. homo autem qui pfect
 tum esse expectat. duplicem habet
 finem ultimū. vnu extrinsecus. qui
 est beatitudo creata. taqm finis q qui
 escit. secund' uero est increata taqm
 finis in quo quiescit. Alio modo ui
 dicabant philosophi de beatitudine
 sed male. Dicebant enim stoici. beati
 tudine in uirtute animi consistit.
 peripatetici autem in cognitione ui
 tatis. sed epicuri in uoluptate. Nos
 autē dicimus esse duplicem beaitu
 dinem sicut prius dictum est. vs
 remunerat suos secundū merita. A
 postol. Unusquisq; ppriam mercedē
 accipiet. secundū suum laborem. et pp
 merita. ideo gratiam p gra. Nathai.
 Ite et uos in uineam meam. et qd
 uistū fuerit dabo uobis. Et sup me
 rita. Vnde. mensuram bonam et con
 fertam ^{et superfluentem} cognitaram dabunt in sinu
 uestrum. *De dotibus i comuni. xxxi.*

Dos in patria est. quod immedia
 te et pmo animam deo coniu
 git. ut est uisio. dilectio. comprehensio.
 Sūt enim quedam dona ponē. sicut
 est sapientia et intellectus. q licet a
 nimam deo coniungat. nō tamen sine
 habitu medio. et propt' hoc nō dicim
 t' dotes. sed anime premiaciones. Vo

tes etiam appellant' dona quelibet.
 que dant' anime. introductione sui
 in glam? sed dona pceptue de quib'
 sustentari debeat. Dotes sunt dupli
 ces. quedam enim sūt a pte anime.
 quibus deo tanqm principio uite
 sue sine aliquo medio coniungit. et p
 quaz medium traducit in amplex'
 sponsi indissolubiles. et fruiaciones.

Quedam uero dotes sunt ex parte
 corpis. quib' ipm corpus subicit' ani
 me. tanqm principio uite sue. ne p
 ipm anima ab actu glē retardet.

Nota quod dotes sunt de premio sub
 stanciali. dotes autē corpis de pmo
 accidentali. Ips dotes non habet. qd
 sponsus. dos autē possessio sponse 3.
 que usum eiusdem habebit post mor
 tem uiri. Similit' nec angeli dicun
 t' habē dotes. quia cum in nuptijs
 sit consensus animoz. et unio nata
 rū. sic nō est in angelis licet pmi
 um habeant. vnde angeli nō possunt
 dici sponse. ergo non dotes habebunt
 pprie. Sponsus carnalib' dat. scilicet
 dos. id est donacio propter nuptias.
 et paraferna. Dos enim est donacio
 facta sponse ex parte patris. In diuino
 autem ds pat' dat sponse dotem ad
 possidendū. sed sponsio xpo ad glam
 et honore. sed non ad usum. quia bono
 rum nūq; nō indiget. Donacio au
 tē propt' nuptias est. que a sponso
 dat' sponse. et hoc erit in futuro gau
 dium qd habebit anima a uisione
 xpi hominis. Paraferna est. qd habz
 sponsa pter dotem. sicut sunt mune
 ra que sibi dant' ab amicis et huius
 modi. et istud erit in patria. p gaudi
 um qd habebit de societate beatorz.

et congratulatione felicitatis illoꝝ.

Dotes de donis anime in generali. xxv.
autem anime tres sunt. scilicet
cognitio. dilectio. intellectio siue tenio.
que et a quibusdam uocatur compre-
hensio. que et a quibusdam fructio.
Hæc numerus multipliciter accipitur.
Primo ex parte uirtutum theolo-
gicarum. quia cognitio succedit fidei.
dilectio autem karitati. comprehensio
spei. Accipitur alio modo ex parte pote-
ntiarum anime. Cognitio namque potest
appropriari intellectui. dilectio uolunta-
ti. apprehensio memorie. Appropriatur
etiam a quibusdam tribus alijs pote-
ntijs. scilicet rationali. concupiscibili.
et uiscibili. Sensitiua non potest in-
telligi. quia deus non est obiectum
potencie sensitivæ. sed intellectivæ.
Possunt etiam predictæ dotes accipi.
secundum tria. que tribus personis ap-
parentur. ut comprehensio respiciat po-
testatem patris. cognitio uero sapien-
ciam filij. et dilectio bonitatem spiritus
sancti. Circa istas dotes nota. quod
cognitio ponit rei in se presentiam.
comprehensio ponit contingentiam.
dilectio ponit amantis ad rem ama-
tam colligans. Prima dos est ani-
me cognitio. quia diuina essentia
uidebitur ab omnibus tota. sed non
totaliter. id est per se est infinita. Vide-
bitur enim diuina essentia limpi-
dius ab uno quam ab alio. et iste de-
fectus erit ex parte uidentis non ob-
iecti. quod idem erit uisum. Beati-
tudo namque consistit in perfecta opa-
tione potencie altissime. scilicet in-
tellectivæ. et circa obiectum altissi-
mum scilicet deum. Ex parte igitur obie-

// conexione.

ti cum sit unum simplicissimum. nulla
potest esse diuinitas. sed ex parte potencie.
Nam in quantum anima una. dispo-
sita magis erit lumine glorie quam
altæ. tanto perfectius operabitur circa unum
et idem obiectum. sicut idem sol diuinitate
de a diuisis aspicitur. uel eadem littera
a diuisis legentibus. secundum quod oculus
magis et minus est ad uidentium dispo-
situs. Tribus modis cognoscitur aliquid.
scilicet quod est. uel sicut est. uel quid
est. Primo modo cognoscitur deus in
uia etiam a malis. Secundo modo
uidebitur in patria a bonis. Unde Iohannes. Si-
miles ei erim. quando uidebimus cum
sicut est. suam maiestatem claritatem
bonitatem et cetera. Tertio modo nec a
bonis nec a malis uidebitur. nec in uia
nec in patria. quia finitum. Videbitur
deum in se. et deum in nobis. et
nos in deo. et deum in creaturis.
et creaturas in deo. Cognoscere autem
deum in sua essentia est uisio meri-
diana. cognoscere autem creaturas
in uerbo est uisio matutina. sed cog-
noscere creaturas in se. hoc in propo-
sitione appellatur uisio uespertina. Vide-
bitur etiam unusquisque cogitationes
alterius prout uult ipse cogitans ma-
nifestare. Unde Gregorius. Unusquisque
mentem ab alterius oculis corpulentiam
non abscondit. Videbitur itaque deum
iusti ut gaudeant. uidebunt gloriam
sanctorum ut congaudeant. Videbitur
quoque penas reproborum. ut de peri-
culorum euasione gratias agant. Et scien-
dum qualiter uideatur deus sine me-
dio. Nota quod triplex est medium.
deferens. obnubilans. et disponens.
Sine medio igitur deferente uidebitur

deus. quia dei visio non est p dista-
 ciam. sed presenciam. cum ipe ds sit et
 fencia. Vbiq; etiam videbit sine me-
 dio obnubilante. qa tollit speculu & e-
 nigma. que ambo sunt in via. Cum
 enim visus uidet in presenti non pos-
 se propi debilitate in tam. excellen-
 ti luce figi. necesse e habere medium.
 id est speculu creatur. et te usam. pro
 hoc obicere relucet tibi similitudo. vn-
 de uidem in enigmate id e obscure.
 quia sine medio. Videbit quoq; sine
 medio. quia ds cognoscer seipo. et no
 pro aliqui abstractam similitudine. a-
 lias creatura esset tunc. et ds no esset
 uere suus omnium. Non autem uidebit
 o ds sine medio disponente. quod e g-
 cia & gla. Oportet eni pporcione esse
 in uidentem & uisu. hec autem visio
 erit ex pre uidentis et no rei uise.
 Sciendumq; quod multiplex est me-
 dium. Primum medium est peccatu.
 Vnas. Peccata nostra diuiserunt
 in nos & deum nostru. Quid est me-
 dium impie. Secundum est mediu
 creatur. apostolus. Inuisibilia dei a
 creatura mundi p ea que facta est in-
 tellecta conspiciunt. hoc est mediu phi-
 losophor. Tertium medium est figure.
 Apostolus. Omnia in figura continge-
 bant illis. Illud mediu fuit patriarcha-
 rum. Quartum mediu est scriptur.
 Psalmus. Declaratio sermonum tuor
 dabo intellectum dne. hoc e mediu fi-
 dei. Apokalypsis. Esto fidelis usq; ad
 morte. et dabo tibi coronam uite. hic
 est mediu fidelium. quo tanqm in
 enigmate uidebim deum. Sola dos a-
 nime e dilectio. sed in dictionem
 uirtutem et

cia est duplex. Vna est secundum ha-
 bitum. quia uirtus est id pprie. quod
 trahit de statu gre in statum gle. Dos
 autem est quod sup merita datur in-
 ductione sponse. Alia est differentia
 penes obiectum. quia licet obiectum
 utrobq; sit deus. non tam secundu
 qd deus. sed erit obiectum uirtutis.
 in qntum est suma bonitas. obiectu
 autem dotis in qntum unibilis in
 unu spm. Nota quod fides et spes
 euacuabit in para. karitas uero no.
 nec secundum te. nec secundum actu
 ei euacuabit. sed secundum modu.
 quia imperfectio ei tollit. Dicit etiam
 Augustinus. quod fidei succedet spes
 qm uidebim. spei uero succedet bea-
 titudo. ad qua pueniuri sum. sed ka-
 ritati nihil succedet. quia poca auge-
 bit. Tercia dos anime e comprehensio.
 que e tenacio uisi & animati. uel est
 tenacio boni. uel ueri pmi. et istud ue-
 ru e pro ut comprehendere p accingere ac-
 cipit. et no complecti diuinam immen-
 sitate. *De dotib; Corpis i gene & in spe.*
Consequenter res habet esse *ae. xxiiij.*
 perfectius in suo toto. qm p se. Vn-
 de cum anima no a corporali corpe
 sepata. maxime cum non impediatur
 tunc a corpe sicut modo. qm poca de
 glorificatione corpis habeat gaudiu
 finitale. Dotes corpis snt quatuor.
 Quar numerus sic accipit. Nam ad h
 quod corpus pfecte sit subiectum aie.
 nec eam impediatur in opib; gle qtuor
 respunt. qz duo pntent ad sensu.
 & duo ad motum. Quo ad sensum
 duo respunt. unu e ut facile sit ac-
 ceptabile speneru sensibilium. ad quod
 disponit claritas. Alteru ut non sit

me. f. p. x.

receptibile passionum ignobilium.
ad quod disponit impassibilitas. **Q**
ad motum etiam duo requirunt. **V**
num est. ut per contrariam inclinatio-
nem non resistat suo motori. ad quod
disponit subtilitas. Aut sufficiencia
talis est. quia in homine quadru-
plex est compositio. **P**rima est quali-
tatum contrariarum. **H**ec compositio erit
perfecta. quando qualitates ita equa-
buntur. quod nulla pugnetur con-
trariam. hoc facit impassibilitas. **S**e-
cunda est compositio materie cum
forma. **H**ec autem compositio erit per-
fecta. quando materia tota vincitur
a forma. penes hanc perfectionem su-
muntur subtilitas. **T**ercia est compositio
corporis organici cum anima. perfec-
tio illius compositiois est. quod om-
nia organa sine impedimento mo-
bilia sunt ab anima. penes hanc perfec-
tionem sumuntur agilitas. **Q**uarta est
compositio corporalis cum spiritibus
lucidis. quibus movetur anima corpore. **E**
t huic compositiois secundum perfectum
statum respondet claritas. **T**ercio su-
muntur numerus predictorum secundum pro-
prietates que sunt in elementis. **N**am pe-
nes aque transpareniam sumuntur cla-
ritas. penes terre soliditatem sumuntur
impassibilitas. penes ignis subtilita-
tem sumuntur subtilitas. penes mobilita-
tem aeris sumuntur agilitas. **Q**uarto su-
muntur iste doctores secundum quatuor
defectus. quos habet corpus humanum
a quatuor elementis. de quibus com-
ponitur. **H**abet enim corpus humanum
ab igne caliditatem. et inde nigredinem.
a terra grossitatem. ab aere passibilita-
tem. ab aqua frigiditatem. et inde tardi-

tatem. **S**ed ista tolluntur per quatuor doctores
corporis. **X**ps assumpsit quatuor doctores cor-
poris ante passionem suam. sicut dicit
hugo de sancto victore. **C**laritatem in
transfiguratione. agilitatem quando
ambulavit super mare. **S**ubtilitatem in
natiuitate. quia salva uirginali me-
gritate matris natus fuit. **I**mpassibi-
litatem in cena. quando corpus suum
dedit discipulis. quod intelligendum est
secundum actum non secundum ha-
bitum. quia aliter derogaretur diuinis
miraculis. **P**rima dos corporis est claritas.
Sed nota quod dicitur aliquid clarum du-
pliciter. aut quia peruium. sicut dicitur
uirum clarum. aut quia lucidum. si-
cut stella dicitur clara. corpus autem glori-
ficatum non est peruium sed lucidum.
Vnde hoc modo erunt corpora clara.
Duo enim sunt que causant obscuri-
tatem in corpore. **V**num est materie im-
puritas. **A**lterum est luminis impenetrabilitas.
Tunc uero tollitur utrumque. scilicet il-
la impura densitas. et obscuritas.
que est ex modicitate luminis. et ita
erunt corpora clara. **N**ota quod corpora septies
tam clara erunt sicut sol modo. quia
dicitur. quod fulgebunt iusti sicut sol.
Sed teste ysaias. erit lux lune sicut
solis. et lux solis sicut lux septem die-
rum. **S**ciendum quoque quod corpora
sanctorum non equaliter erunt clara. quia
melior anima melius habebit corpus
et lucidius. **V**nde dicit corpus christi su-
pra modum excellat claritatem illorum.
tamen in comparatione sanctorum potest
claritas eius comparari claritati solis. se-
cundum illud. **V**obis timentibus nomen
meum ouerit sol iusticie. id est christus.
sed claritas sanctorum potest respectu

107.
xpi comparari lumini stellay. Unde apostolus. Stella differt a stella in claritate. hoc est quod sancti plus vel minus lucent secundum gradum meritorum. Claritas uero puerorum qui post baptismum moriuntur. antequam ueniant ad annos discretionis. comparari possunt lumini lune. quia sicut luna non habet lumen a se sed a sole. ita isti non habent gloriam a proprio merito sed a christo. Baptismus enim ex passione christi habet efficaciam. Sed alia dos est corporis. ita ut a nullo exteriori agente ualeant immutari. Preterea quoniam corpora sanctorum sunt composita ex contrariis. illa tamen contrarietas erit ad omnimodam equalitatem et concordiam redacta. Dixerunt autem quidam. quod impassibilitas sanctorum resultabit ex natura quinti corporis. et hoc non est uerum. quia nihil de corpore quod essentiae uenit in compositione manentem corporum inferiorum. Differentia est inter impassibilitatem sanctorum. et ade in statu innocentiae. et puerorum in limbo. quia impassibilitates sanctorum erunt non posse pati. sed impassibilitas ad se suum posse non pati. impassibilitas uero puerorum in limbo. erit nihil pati. et hoc non est ex potentia resistendi lesioni extrinsece. quam non habebunt. sed ex ordine diuine misericordie. que non permittit eis aliquid adhiberi. per quod possunt ledi. Ex quo patet. quod si tales pueri post resurrectionem ponerentur in ignem. lederentur ab eo nisi obstarat diuina iusticia. Secus est de corporibus glorificatis. que si etiam ponerentur in inferno. non sentient ex hoc aliquam lesionem. Tertia dos est subtilitas.

que aufert grossitiam corporis tantum ex materialitate. et compositione elementarium quantitati. Notandum autem quod duplex est subtilitas. scilicet una ex corpore materie partium stantium. non proprie. et ex tali subtilitate efficitur corpus facile diuisibile. et non exiguum in corporibus glorificatis. Alia ex perfecta uinctiua forme super materiam. et huius subtilitatis est unitas. sic solus deus dicitur subtilis. et hoc modo erunt corpora subtilia. Sciendum ergo. quod in eodem loco non possunt existere duo corpora non glorificata. alioquin sequeretur inconueniens. scilicet quod in uno corpore glorificato esset potentia agendi. ac intrandi partes alius corporis. in alio esset potentia resistendi. Corpus uero gloriosum potest simul esse in eodem loco cum corpore non glorioso. secundum dictum quondam. quod tamen fides non habet. nec auctoritas. et ratio demonstratiua contradicit. habet tamen aliquid apparentie per se. nam sicut in corporibus non gloriosis. ipsa grossities impedit. ne duo corpora possint esse in eodem loco. quia unum alteri resistit. ita grossities ista per gratie subtilitatem tollitur a deo quod corpus non gloriosum non possit resistere glorioso. ita quod corpora gloriosa penetrabunt alia corpora. non ulla diuidendo sed intrando manente distinctione dimensionum utriusque corporis. Quarta dos corporis est agilitas. que tanta erit sicut dicit Augustinus. quod panis ubi uult spiritus erit corpus. Veruntamen sicut melior anima corpus habebit lucidius. sicut et angeli. ita tamen quod uoluntas sanctorum erit omnino coniuncta rationi. Unde uoluntas eorum

non appetet quod non debet. Si uoluntas anime melioris nolle rationabili moueri corpus suum citius quam alterius. Unde patet quod in omnibus uerificatur dictum Augustini. scilicet quod ubi uolet spiritus. protinus et erit corpus. Quare corpora modo sunt tarda et tunc agilia. hoc est ratio. quia nunc in corpore duplex est motor. scilicet natura elementis predominantis. que mouet ad terminatum locum. et uoluntas anime que mouet indifferentem ad quemlibet locum nunc autem corpora tarda ex contraria inclinatione nature ad uoluntatem. quia tertia predominantis naturalis trahit deorsum. in futuro autem natura talis erit subdita uoluntati. Unde et mouebitur corpus ad imperium spiritus. **De Aureola. xxv.**

Aureola est mentis speciale gaudium. ueniens ex opere precellentis et privilegiato. Sciendum autem quod sicut ex gaudio specialis premy. quod cum aureola redundat in corpore quodammodo. qui est gloria corporis. ita ex gaudio aureole. resultat aliquis decore in corpore. non aureola sit principaliter in mente. sed per quandam redundanciam fulgeat in carne. Sciendum tamen. quod decore cicatricum. que in martirum corporibus apparebunt. non potest dici aureola. quia martires aliqui cicatrices non habebunt. utpote sicut qui sunt submersi. uel famis media. uel squalore corporis interempti. et illi tamen aureolam habebunt. Tribus generibus beatorum debet aureola. quod patet multiplici ratione. primo ab operibus excellentibus triuiter preciarum. Excellentissimum

autem opus rationalis. est predicatio ueritatis. Excellentissimum opus concupiscibilis. est obseruacio castitatis uirginalis. Excellentissimum opus irascibilis. est propeilio mortis. Unde patet. quod predicantibus et uirginibus et martiribus debet aureola. Secundo patet horum numerus et sufficiencia. ex hostibus quos per pugnas magnificas uicerunt. qui sunt mundi. caro. demonia. Martires enim uincunt mundum. Virgines carnem. predicatores dyabolum. quem non solum de se. sed etiam expellunt de cordibus aliorum. Tercio idem patet per uictoriam triplicium passionum. Sunt enim passionum imate. et illate. et in corporibus alienis. sed passionum imatas superant uirgines. illatas martires. illa autem que sunt in alienis corporibus uincunt predicatores. Quarto distinguunt aureole. secundum ea. quibus christo nobilissimo conformantur. Christus enim fuit doctor. secundum quod mundo ueritatem manifestauit. fuit etiam martir. secundum quod a mundo passionem sustinuit. fuit etiam uirgo. secundum quod puritatem seruauit. Quotum simulantur aureole. secundum prefigurationem in ueteri testamento. tria enim habebant aureolas. sicut legitur in exodo. scilicet altare incensuum. ardua federis. et mensa propositionis. Prima significat aureolam martirum. que corpora sua super altare passionis immolauerunt. Secunda significat aureolam uirginum. que sicut archa federis. auro fuit intus et extus decorata. ita uirginitas mentem et corpus ornat. Tercia significat aureolam predicatorum. qui sicut mensa propositionis ministrant

panes doctrine. Aureola diminutive di-
 citur et hoc in copacione ad aurea.
 Unde nota. quod in aureolam et
 aurea et palmam est differentia. Au-
 rea est premium substantiale. quod
 metaphorice dicitur corona. ex parte
 meriti. quia non respondet generi
 opis. sed radia karitatis. tum ex pte
 premij. quia p hoc efficitur homo par-
 ticeps divinitatis. et p consequens re-
 gie potestatis. tum ratione perfectio-
 nis. qua significat figura circularis.
 Aureola vero est premium acciden-
 tale. sed illud quod respondet opi ex-
 cellenti et privilegiato. scilicet marti-
 rio. uirginitati et predicacioni. Pal-
 ma est premium accidentale. quod
 nec radia nec opi debet. sed uolunta-
 ti. tale premium habet sanctus Marti-
 nus. ex eo quod martirium desida-
 uit. licet opus non fuerit subsequens.
 Unde cantatur de ipso. Quam et sigla-
 dius persecutoris non abstulit. tamen
 palmam martiry non amisit. hec au-
 tem palma nec aurea nec aureola debet
 dici. *De Aureola in Specie. xxv.*

Aureola prima debet martiribus. i.
 quibus perfectissima victoria est de ex-
 pugnatione exteriorum. et hec perfectio vic-
 torie consideratur in duobus. Primo ex
 magnificatione passionis illatas exte-
 rius. precipue tenet mors locum. Preter-
 itea dolor tactus alijs omnibus doloribus
 preminet. et ideo in hoc gloriosior est
 victoria. Secundo consideratur ex cau-
 sa pugne. que ipse xps est. martire
 enim non facit pena sed causa. id est
 mors suscepta propter xpm. Sciendum
 quod martirio non debet premium. secu-
 ndum quod ab exteriori infligitur. sed secundum

hoc quod uoluntarie sustinet. quod
 non meremur nisi p ea que in nobis
 sunt. et non p ea que extra nos sunt.
 sicut nec demeremur nisi p ea que extra
 nos. Quanto autem quod quis sustinet
 uoluntarie. difficilius est se sustine-
 re. tanto uoluntas que propter xpm il-
 lud sustinet. ostendit firmitus in
 xpo fixa. et ideo excellencius ei pre-
 mium debet. Aureola debet uirgi-
 nibus pro singulari uictoria. quam de
 carne obtinent. contra quam continue
 bellum gerunt. Omnes autem et uidue
 pugnant contra carnem. perfectius tamen
 uirgines triumphant. quia nobilif-
 simum genus uictorie est. hosti num-
 quam celsisse. Illis uirgibus aureola tan-
 tummodo debet. que propositum ha-
 buerunt uirginitatis perpetuo con-
 uandi. Omnes autem hoc propositum
 fuerit interruptum. integritate tamen
 carnis manente. dum modo in fine
 uite inueniatur ad premium propositum
 redisse. quia integritas mentis re-
 parari potest. sed non uirginitas car-
 nis. Si autem sit aliqua uirgo car-
 ne. et si propositum non habuerit. p-
 perpetuo uirginitatem seruandi. non
 tamen est dubium. quin habitura
 sit speciale gaudium. de incorrup-
 tione corporis super essentialia gaudium.
 sicut etiam innocentes gaudebunt.
 quod immunes a peccato fuerunt.
 quibus peccandi oportunitatem non
 habuerunt. Nota quod aliqua potest
 corrumpi carne. nec tamen aureo-
 lam amittere. sicut illa que uolens
 opprimat. Unde dicit lucia. Si mu-
 tam me corrumpis. mentes michi
 duplicabit ad coronam. quod non

Handwritten marginal note in red ink.

est intelligendum de aureola dupli-
cata. sed quia duplex simul repon-
tabitur unum de uirginitate custodia.
et aliud p inuicia qm̄ passā ē. Scien-
dum igitur qd̄ debet uirginib' fruc-
tus centes. et hoc quia celeste
uitā ducunt. que significat p centū.
quia numerus ille de leua transit
ad dextram. Viduus ergo debet fruct'
sexagesim'. quia tales exerce se debet
in opibus misericordie. que significā
t p sexaginta. Coniugatis debet fruct'
trigesim'. q̄a talib' sufficit imple
decalogū in fide inuicias. Ex ductu
enim ternarū in denariū fiunt tri-
ginta. Tercia aureola ē predicatorū. q̄a
pfectissima uictoria cont' dyabolū ob-
tinet. quando quis nō solum dyabo-
lo. impugnantia non cedit. sed etiā eū
de regno illius expellit. et nō solū a
se sed etiam ab alijs. nec est dicendū
ut quidam uolebant. quod aureola p̄-
dicatorū debeat prelati. tantūmodo. q̄
b' competit ex officio predicare et docē.
sed quibuscumq; q̄ exercent licite actū
istum. Prelatis autē nō debet hec au-
reola. quamuis habeant officium predi-
candi. nisi actu predicent. quia aureo-
la nō debet habitui. sed actu pugne.
secundū illud apostoli. Non coronabitur.
nisi qui legitime certauerit. Notandū
autē. quod predicare et docē cum sint
actus misericordie. int' spirituales ele-
mosinas computant. **E numeratio**
ultimo. celestiuoy Gaudioy. xxvii.
Cestoy gaudia sub epologo nume-
rem. non quidē singla generū. sed ge-
nera singuloy. Tot enim sunt gaudia
particularia. que quibet habet in se
uel in alijs. quod ea soli dei noticia

comprehendit. et illi quos summa scientia
uoluerit scire ea. tantum enim gau-
debit quisq; de bono altius. quantum
de bono p̄p̄o. non tamen est intelli-
gendū de intentione gaudij. et de no-
minib' gaudioy. Tot igit' et tanta ibi
sunt gaudia. quod omnes arithmetici
hui' mundi nō possunt numerare. om-
nes geometre nō possent mensurare.
omnes ḡmatici. dyalectici. et rethorici.
non possent ea sermōib' explicare.
quia quod oculus nō uidit. nec auris
audiuit. nec in cor hominis ascendit.
Gaudebunt igit' sancti sup se de ui-
sione dei. ante se de celi. et aliaꝝ cor-
poralium pulchritudine. int' se de cor-
poris et anime glorificatione. ex se
de angloy et hominū associacione. vs
omnes sensus spirituales ineffabili
delectacione reficiet. cum ipse obiectū
omnium sensuū spiritualiū sit futur'.
Erit namq; deus speculū uisui. cythara
auditui. mel gustui. balsamū olfactui.
flos tactui. Ibi erit candor et feruor et
tinalis. amenitas uernalis. habundan-
cia autūpnalis. reſes hyemalis. Ibi teste
Augustino. fulget quod nō capit locus.
sonat quod non sonat tempus. olet qd̄
nō spargit flatus. sapit quod nō minu-
it edacitas. heret. quod non diuellit so-
cietas. Itē sicut dicit Augustin'. ds sine
fine uidebit. sine fastidio amabit. sine
fatigacione laudabit. ibi uidet stulticia
a sapientia salomonis. ibi esset defor-
mitas pulchritudo absalonis. ibi esset
tarditas uelocitas asahelis. ibi debilitas
iudicant' fortitudo sampsonis. Ibi esset
mortalitas longa uita marusalem. ibi
esset paupertas regnū augusti. Ibi secū-
dū Augustinū nihil obest. nihil deest.

nihil defluit. nihil ex^o quod appetat.
 nihil in^o quod fastidiat. Ibi secundū Bⁿ
 nardū. d^s erit racioni plenitudo lucis.
 uoluntati. multitudo paci. memorie.
 continuacio eternitatis. Augustin^o in lib^o
 de corpis et anime misera uita. O caro
 illā uitam amplecti debuisti. ubi sine
 morte uita. ubi uiuentis sine senectu
 re. Vbi lux sine teneb^s. ubi gaudiū sine
 tristitia. Vbi pax sine discordia. Vbi uo
 luntas sine iniuria. Vbi regnū sine cōmu
 tacione. Bernhard^o. Ictes sanctorū tā
 magna ē. quod nō potest mensurari. et
 tā multa. qd nō potest numerari. tā copi
 osa quod nō potest finiri. tā p^oiosa qd
 nō potest estimari. Augustin^o. Reuera
 diligenti^o se. quod p^omittit d^s fi
 de nō capio. spe nō attingio. karitate
 nō cōprehendio. desideria et uota trāscē
 dit. acq^ori potest. estimari nō potest. ha
 bebunt sancti de p^oceptione fructū. sed
 non de sacietate fastidiū. Ibi secundū
 Augustinū. carmina non defunt. p^omnia
 non deficiunt. ibi nihil quod ambit^o
 deerit. ibi nihil desiderat quod nō aslit.
 Illa beatitudo sicut ait Augustin^o. in du
 ob^o consistit. scilicet in p^osentia omnis
 boni. et uita absentia omnis mali. De
 ista gloria sic loq^o Augustin^o. O uita
 uitalis dulcis et amabilis et semp socia
 lis. ubi sūma securitas. secura tranquil
 litas. tranquilla iocunditas. iocunda fe
 licitas. felice eternitas. etna beatitudo. et
 beata cui sine fine uisio. atq^o laudacio.
 O d^one deus meus. ibi affluentia diui
 ciarū. influentia deliciarū. confluentia bo
 norū. Deniq^o de gaudijs celestib^o nota
 uersus. Mens cognoscendo docet^o amā
 do fruendo. Est lib^oale citū. clarū cor
 pus paciens nil. Corpora sanctorū cita

liba forcia sana. Pulchra. uoluptatis ple
 na. sed absq^o pati. Sent^o amicitia conce
 dia plena potestas. Pax secura. dec^o et
 gaudia sunt animab^o. Gaudia pax re
 quies lib^o secura uiuent. Nō peccat sa
 piens san^o diues redolens laus. Aureo
 lam martir^o doctor uigog^o meret. fruc
 tus centen^o sexagen^o tricen^o. Vigi
 nib^o uiduis et cōiugib^o tribuet. Ex om
 nib^o p^omissis collige. quedā spectare
 gaudia solū ad animam. quedā ad cor
 pus. quedam ad cōiunctū. que tamen
 felia sine quisq^o beatus secundū meri
 ta recipiet. sine fine. **Explicit iste**
liber. Sit Scriptor Examine libex.
Ame^o. a o e x.
Ibi Sancti Michaelis in Sybg. sc^o
 tus Anno d^oni Millesimo trece
 tesimo Undecimo. temporib^o d^oni The
 oderici Abbis secundi. studio henrici
 sūmi p^ous. labore Scotonis scripto
 ris. ante p^ofectionē hui^o lib^o mortui.
 Quē librū siq^o dicto cenobio ui uel
 fraude abstulerit. anathema sit. nisi
 reddiderit. fiat. Am e xj.

Thomas in sentencijs de confessione. Ad quod potest inferior potest superior. sed ipse sacerdos potest dare licentiam suo parochiano. quod alteri confiteatur. ergo multo fortius hoc superior eius potest. Potestatem quam sacerdos vel prelati habet in subditis. habet ab episcopo. sed ex illa potestate potest confessionem audire. ergo eadem ratione alius cui episcopus potestatem concederet. sed non potest aliquid privilegium indulgere alicui. in iudicium altius. Sed dicendum quod iudicium alicui non fit. nisi ei subtrahatur. quod est in favore iurisdictionis ipsius inductum. Omnis autem potestas. non est commissa alicui homini. in favore sui. sed in utilitate ecclesie ad honorem dei. Et ideo si superioribus prelati expedire videatur. ad salutem plebis. et honorem dei. promouendum. quod alijs ea que sunt iurisdictionis committantur. in nullo fit iudicium inferioribus prelati. nisi illis qui querunt que sua sunt. et non que ihesu christi. et que gregi eius presumunt. non ut eas pascant. sed ut ab eis pascantur. Alij non est confessio facienda. nisi qui habet potestatem ligandi et solvendi. Sed si forte proprius sacerdos esset minus idoneus. ad apponendum peccato salutarem remedium. vel si sit sollicitator. vel hereticus. ad malum vel ad peccatum. quod quis ei confiteretur sit peccatum. vel si revelator esse confessionis probabile estimatur. vel si peccatum contra ipsum commissum sit. de quo confiteri debet. In predictis et similibus casibus. in quibus probabile est. ^{periculum} periculum sibi vel sacerdoti ex confessione ei facta. debet recurrere ad superiores. vel ab eo petere licentiam alteri confitendi. Ad si licentiam habere non possit. idem est iudicium quod de illo. qui non habet sacerdotis copiam. Unde magis debet eligere layco confiteri. Nec in hoc aliquis transgreditur preceptum ecclesie. quia preceptum iuris positum. non extenditur seculo intentione precipientis. que est finis

Nota casus in quibus ipso sacerdoti non est iudicium dandi.

precepti. hoc autem est caritas. secundum apostolum. Nec iterum aliqua iniuria fit sacerdoti. quia privilegium tenet amittere. qui concessa sibi ab utroque potestate. Peccaret autem sacerdos. si non esset facilis ad prebendam licentiam confitendi alteri. quia multi sunt adeo infirmi. qui post sine confessione morerentur. quam tali sacerdoti confiterentur. Unde illi qui nimis sunt solliciti. ut conscientias subditorum per confessionem sciant. multas damnationis laqueum inveniunt. et per consequens sibi metipsis. Duobus modis rector ecclesie. debet vitium peccatoris sui agnoscere. Uno modo. per sollicitam exterioris confessionis considerationem. quia in vigilare debet. super gregem sibi commissum. et in hac confessione non oportet quod credat subito. sed certitudine facti in quantum potest inquirat. Alio modo. per confessionis manifestationem. et quantum ad hanc cognitionem non potest maiorem certitudinem accipere. quam ut subito credat. quia hoc est ad subveniendum conscientie ipsius. Dicendum etiam de monachis. qui iurisdictionem habent. utpote qui alicuius parochie cura commissa est. De quibus aliqui dicebant. quod hoc ipso quod monachi essent. non poterant absolvi. et penitentias iniungere. quod falsum est. Dicendum etiam. quod quilibet sacerdos potest impediri. ne confessionem alicui audiat. Uno modo. per defectum iurisdictionis. alio modo per defectum excommunicationis ordinis. sicut excommunicati et degradati. Sacerdos confessionem audiens. iuxta dominum gerit. et debet ei hoc modo fieri confessio. sicut fit deo in contritione. Unde sicut non esset contritio. nisi quis de omnibus confiteretur. ita nec confessio. nisi quis de omnibus que memorie occurrunt confiteatur. Sed quando aliquis recordatur eorum que prius oblitus fuerat. sufficit quod hoc peccatum penitens dicat explicitum et alia in generali dicendo quod cum alia multa confiteretur oblitus fuit. Sicut in medicina carnali

Nota quod duo modi sunt confessionis. unus est exterioris confessionis consideratio. et alius est manifestatio confessionis.

De monachis.

Nota qd qm
p modis
digne
sumatur
corpus
xpi.

diligenti disquisitione sue conscientie, quibus forte non sufficienti, ad corpus xpi deuote accedat, aliq peccato mortali remanente, quod ei cognitioni preterfugiat, no peccat, immo magis ex ui sacramenti, peccati remissionem consequitur. Unde Augustinus dicit in quodam sermone, quod quando corpus xpi manducatur, uiuificat mortuos. Quod quicumq; digne corpus xpi manducatur. Vbi duo requiruntur, scilicet ut sit in statu gratie, id est sine mortali peccato, p quam capiat xpo uniuersum et quod in actu mens ei feratur ad diuina. Unde sacerdos monet populum, sursum cor ad deum habere. Tria ad huc requiruntur, quod homo digne ad sacra eucharistia accedat. Primo, mundicia conscientie, que non nisi p peccatum tollitur. Secundo, erectio mentis, ad deum, p actuali deuotione. Et hec p mentis hebetatione, uel occupatione, uel euagatione, interdum sine peccato amittitur. Tertio, etiam mundicia corporalis. Quicumq; subiacerit peccato carnis, magis peccat accedens ad hoc sacramentum, quam subiacens peccato spirituali, quia peccatum manducantem corpus xpi, in peccato carnis existenti, comparat peccato iude. Unde Hieronymus. Ad tibi cum feminis, qui ad altare cum deo fabularis. Sic sacerdos die deride, quibus est labijs filium dei oscularis, quibus osculatur es filiam meretricis. Ouidam osculo filium hominis tradis, ergo talis grauius peccat, sed peccatum iude fuit grauissimum.

Quidquid p consecratione datur est perpetuum, nec unquam amittitur, quicumq; aliquis in heresim labatur, uel scisma, uel excommunicatione, ita nec sacerdotalis ordo aliquo modo amitti potest. Ideo heretici scismatici et excommunicati consecrant, quibus ad sua pnuicent, dum modo seruetur debita forma, et materia et intentio. Vbi canonis ubi dicitur. Quicumq; ab unitate ecclesie fuerit alienus, excommunicatus potest, consecrare non ualeat. Sic intelligendum est quantum ad illos, qui debitam formam non seruant, uel quantum ad executionem quam amittunt. Non enim uis consecrandi habent, et hoc solum posse dicantur

in iure, quod uisite possumus, et quia ad damnationem potius quam ad sanctificationem ceditur recipiendum, et quia ipsi seipos polluant, consecrando, et sumendo, et alios qui ab eis sacramenta sciunt accipiunt. Dicendum, quod degradatus quia ordinem non amittit, potestatem consecrandi tenet, sed uis consecrandi sibi aufertur, et ideo si consecrat peccat, tamen consecratum est. Dicendum quia episcopus non dedit ordinem, sed deus per ministerium eius, et deus potest aufere, et non episcopus, quia non est constitutus minister auferendi ordinem, sed conferendi, quia propter efficaciam consecrationis, debet ordo esse perpetuus. Si aliquis ex spiritualiter cognoscit, ex cotidiana suspitione eucharistie, feruor amoris augetur, et reuerentiam non minuit, talis debet cotidie communicare. Si autem sentiret, p cotidianam frequentationem reuerentiam minui, et feruorem non multum augetur, talis debet interdum abstinere, ut cum maiori reuerentia et deuotione postmodum accedat. Unde quantum ad hoc, unusquisque relinquendus est iudicio suo. Hoc est quod Augustinus dicit. Dicitur quidam non cotidie accipiendam esse eucharistiam, alius affirmat cotidie sumendam, faciat unusquisque, quod secundum fidem suam pie credit esse faciendum, et probat per exemplum Zachari et centurionis, quorum unus accepit dominum gaudens, alius dixit, non sum dignus ut intres sub tectum meum, et uterque misericordiam consecutus est. Etiam in primitiua ecclesia, quando uigebat deuotio maior, ex propinquitate passionis xpi, et erat maior impugnatio ab infidelibus, quia hec mensa aduersus tribulantes ecclesie preparatur, cotidie communicandum fidelibus indicabatur. Postmodum indictum fuit, ut saltem ter in anno communicaretur, propter sollempnitatem illorum dierum, sed postmodum artatum est, ut saltem semel in anno, scilicet in pascha communicent. In hoc etiam sacramento uoluit passio xpi, secundum quod per quam reficimur, et quia tali

Nota qua salubre
sit cotidie eucha-
ristiam sumere.

scilicet in pascha, penthe-
coste, et in natiuitate dni.

refectione pluries indigem. ideo pluries. hoc modo recolit dominica passio. homo non debet pluries in una die communicare. qui non sumit eucharistiam nisi ratione sua. Sed sacerdos est persona publica. et ideo oportet. quod non solum pro se. sed etiam pro alijs celebret. Et ideo necessitate cogente potest pluries in die celebrare. Cum eucharistiam sumit sit bonum ex genere. assumit eam est bonum pro se. abstinere est bonum pro accidens. in quantum salicet timet. ne inordinate sumat. Et quia quod est pro se. preiudicat ei quod est pro accidens. ideo simpliciter loquendo. melius est eucharistiam sumere. quam ab ea abstinere. Sed in casu aliquo. nihil prohibet esse melius abstinere. quando aliquis probabiliter presumit. ex suspitione reverentiam minui. Si autem hec duo comparem ad huc. inveniunt prevalere suspicio sacramenti abstinence a sacramento. tunc ratione effectus sacramenti. tunc ratione preparationis quantalacumque sit. tunc etiam ratione virtutis elicientis actum. quia sumere videtur esse caritatis. in quo videtur meriti consistit. abstinere autem timoris. amor tamen timori prevaleret. Dicendum etiam. quod in hoc est gloria et bonitas dei. quod se creaturis pro capto eorum communicat. Unde magis videtur ad dei gloriam pertinere. quod aliquis ad communionem accedat. quam quod abstinere. Tactus namque potest esse devotionis fervor. quod omnia peccata venialia delet. Nec est inconveniens. quod aliquis hora homo sit absque omni peccato veniali. quoniam hoc diu durare non possit. propter difficultatem vitandi venialia peccata. nec tamen oportet. quod semper omnia peccata venialia delet. sed secundum mensuram devotionis. Usus etiam sacramenti est per manducationem. que non debet nisi rei vivente. et ideo effectus huius sacramenti. presupponit vitam in sumente. Et quia peccatum mortale. vitam spirituales tollit. ideo hoc sacramentum non est ad abluenda peccata mortalia. in su-

mentibus. sed illos solum defectus. qui cum vita esse possunt. Sed potest in aliquo peccatum mortale delere. qui ei conscientiam non habet. et talis si devote accedat. veniam consequitur. Ea que in hoc sacramento gerunt. habent similitudinem. que accidunt in corporali nutrimento. Quia enim fit quasi continua deperditio naturalis humiditatis. per actionem caloris naturalis. et exercitium laboris. ideo oportet frequenter corporale cibum sumere. ad restaurationem deperditam. ne deperditio continua mortem inducat. Similiter autem et ex concupiscentia innata. et occupatione circa exteriora. fit deperditio devotionis et fervoris. secundum que homo in deum colligitur. Unde oportet quod pluries per sacramentum deperditum restauretur. ne homo totaliter alienetur a deo. Tantum enim hoc sacramentum scelera et crimina abluere. aut tollere dicitur. quantum ea impedit contra ipsam vult ministrando. et quia in cotidiana pugna sumus. vita spiritualis in nobis evanescit. nisi aliquando cibum vite sumerem. **E**cclēsia volens populum christianum. circa ipsam dominicam passionem. pro ut in capite nostro fuerit mente occupari. statuit. ut in die pasche non consecraret corpus christi. Ne tamen ecclesia omnino sine corpore christi esset. corpus christi precedenti die consecratum et conservatum sumit. sanguis autem non reservatur. propter effusionis periculum. Nec est verum. quod quidam dicunt. quod unum ex immolatione partis hostie in calice consecrat. quia transubstantiatio non fit. sine debita forma verborum. et sacerdos illo die corpus sine sanguine sumit. Unde post potum. non liceret ea die communicare. Cum sacerdoti data sit potestas nobilissima. reus erit negligentie. nisi illa utatur ad honorem dei. et salutem suam. et aliorum vivorum et mortuorum. et si habeat populum committit. vel ex obedientia teneatur celebrare. vel communicare. nisi forte aliquis ex familiari spiritus sancti instinctu dimittat. sicut

Quid
dicit
die
caus
erit
uand

legit de quodam sancto patre in uitis patrum. q̄
ordinatus nunquam postea celebravit. **O**mnium
qui in consuetudine huius uite. in aliqua communitate
congregantur. est duplex ordo. unum ad prela-
tum. alius singulorum ad inuicem. **V**nde uerum
ordo debet precepto diuine legis imitari. **O**r-
do autem prelati ad subditum. in hoc consistit. ut
omnes subditi ad bonum commune. quod prelati
intendere debet tendant. et quod prelati eos
ad hoc dirigat. **O**rdo autem singulorum ad inuicem
est. ut unusquisque alteri auxilium prebeat. ad
bonum suum commendandum. **V**nde ut prelati in-
cumbit ex precepto. ut subditorum curam gerant.
et subditi ut prelati obediant. ita et coequi-
libus ad inuicem. ut sibi inuicem auxilium ferant.
non solum in corporalibus. sed etiam in spiritalibus
magis. **E**t ideo cum maximum auxilium
homini per correptionem in spiritalibus adhibeat.
preceptum diuine legis ad hoc se extendit. **N**ullus
est magis in potestate alteri quam monachus.
qui obedientiam promissit. sed tamen non tenetur
prelati in omnibus obedire. nisi in hijs tantum. que
ad religionem pertinent. **S**ed quoniam religiosus
non tenetur ad obediendum in omnibus. que ei
precepta possunt. tamen tenetur ad obediendum.
quoniam ad omne tempus de hijs. que sibi impa-
ri possunt. **I**deo nec religiosus aliquod uotum
emittere potest. sine consensu sui superioris. **V**i-
ditur a quibusdam. quia uotum sollempnitatis per sus-
ceptionem habitus religionis. sed quondam suscipi-
tur habitus religionis sine professione. **S**ed
tunc uotum sollempnitatis dicitur. quando aliquis
presencialis se dat deo. diuinis se seruicijs
mancipando. quod quidem fit per ordinem sacri
suscipionem. et per professionem certe regule. de-
bitum modo factum. scilicet in manu eius que debet
recipere. et alijs circumstantijs seruatis. que de-
bent obseruari. **A**lias enim non esset uotum sollemp-
nitatis. quantumcumque quis profiteretur. quia ex
tali professione non fieret sub potestate eorum. qui

*De ordi-
ne pre-
lati ad
subditum
et coequi-*

*De obedi-
entia
mona-
chorum.*

*Quando
uel qui
uotum sol-
lempnitatis*

religioni presunt. **D**icendum etiam. quod habitus
religionis est duplex. quidam. qui non professis da-
ri solet. alius qui datur professis. quia uelle ali-
quid non est uotum. scilicet habitum religionis. et
ideo propositum non est uotum. sed enunciacio illius
propositi. scilicet professio per modum promissionis.
Potest tamen cogi homo. coactione quadam
impreratiua. ad exteriorem promissionem. non autem ad
promissionem interiori. **E**tiam si in quibusdam reli-
gionibus idem habitus datur. tamen in professione
conferuntur habitus benedicti. et habitus sic be-
nedictus. quasi alius habitus computatur. **V**nde
in professione monachi dicitur. **E**xuat te deus
ueterem hominem cum actibus suis. et induat te
nouum. qui secundum deum creatus est. **P**rimus ergo
habitatus non sufficit ad sollempnitandum uotum. et-
iam prius emissum. sed secundi habitus suscep-
tio sollempnitatur. scilicet si seruentur debite cir-
cumstantie. sicut quod datur habitus ab eo qui da-
re possit. et coram fratrum multitudine. **S**i enim
aliquis in domo sua tale habitum suscepisset.
non propter hoc presumere uotum sollempnitatis. **D**i-
cendum etiam. quod antequam iste regule essent. qui
modo sunt. erat quidam modus uiuendi. ab eccle-
sia approbatus. quo aliqui ad ea que superer-
gacionis sunt se obligabant. et tunc certi temporis
obligatio ad illum modum uiuendi idem facebant.
quod non obligatio ad certam reglam. **S**i aliquis
post tempus probationis in monasterio remanse-
rit. obligatur. nisi forte propter aliquam causam.
fuerit sibi terminus preteritus. uel consueuerit
alijs preteritari. sed ultra terminum prefixum stans.
ad tria uota religionis principalia in omni ca-
su tenetur. scilicet ad continentiam. et paupertatem.
et obedientiam. sed ad alias obseruancias. quare
transgressio. ex dissimulatione prelatorum inducitur. qui
dum uidentes non corrigunt. indulgent uident. non
uideantur obligari. precipue si sint simplices. qui
talia discernere sufficienter nesciunt. **B**ernhardus
de bene ordinatis monasterijs. **N**ullus meo con-

*De duplici habi-
tu religionis.*

*De professione
monachorum.*

filio. egredietur. desiderio arctius uice. sine li-
cencia superioris. Bernhardus loquitur consulendo.
quia quandoque ex animi leuitate. quidam ad
alium statum transeunt. sub specie arctius uice.
et ideo tucius est. quod fiat consilio et licentia
superioris prelati. precipue si non credat. quod
ipse impedimentum irrationabile prester. **C**um
illis qui assumunt a statu religionis. in statum
prelacionis. non dispensat in principalibus uo-
tis religionis. quia illa que possidere uidentur.
non suo nomine. sed ecclesie possident. Unde
nihil preiudicat per hoc uoto paupertatis. simili-
ter nec uoto obedientie. quia obedientia res-
picit statum prelacionis. in alio cui obedire
tenet. Et ideo quod ille. qui sub prelato esse
desistit. non tenet alicui obedire. non est ex hoc.
quod obligatio uoti deficiat ex parte uouentis.
sed quia subtrahitur prelato ex parte alteri.
cui obedire tenebat. Unde monachus qui ab-
batem obedientiam promittit. si ipse fiat abbas.
non tenet obedire alteri abbati. quia iam non
habet abbatem. **B**onum commune multo est
melius. quam bonum priuatum. Propter quod ho-
mo etiam interdum. ab otio sancte contem-
placionis remouetur. que optima pars est. ut com-
muni utilitati proximorum uacet. Et ideo si com-
munis utilitas totius ecclesie. aut unius reg-
ni. aut prouincie exposceret. posset conuenienter
et in uoto continentie. et in uoto religionis
dispensari. quicquamque esset sollempnizatum. Non
enim per uotum. potest homo se obligare. ab eo
in quo tenet alicui. Unde talis posset imminere
necessitas. quod alicui iuste posset prohiberi.
ne continentiam aut religionem uoueret. Ea-
dem necessitate manente. potest etiam in uoto
iam facto dispensari. **Q**uidam dicunt. quod
monachus non debet exire claustrum. ut corripi-
at delinquentes. quia uacant operi meliori. id
est contemplacioni. Sed hoc non uidetur uerum. quia
etiam aliquis a contemplacione abstrahitur. ut sa-

Quod non dispensat in
principalibus uotis reli-
gionis cum illis qui ab-
sumunt a statu reli-
gionis in statu placis.

Hic de correptione prelatorum
ad subditos. et eorum.

lia proximorum subueniat. Et ideo dicendum. quod
si monacho oportunum corripendi aduenit.
ipse etiam corripere tenet. sed non tenet
quiete delinquentes. exiens claustrum. Quibus
sui statuta frangere. ne ipse in periculum incidat.
a quo alium liberare tenet. Semper etiam uita-
dum est. ne ex correptione sequatur odium. ex
nostra culpa. scilicet ex indistincta correptione.
si autem ad odium prouocet. ex quo de-
beret ad dilectionem incitari. non est amandum.
precipue quando et peccatum in dampnum
aliorum uertitur. uel in dampnum sequens. uel
peccatum ipsius est grauius odio. quod in nos
excitatur. uel quando speramus. quod odium
repellet. et tamen correctio sequatur. quia
sicut dicitur Crisostomus. melius est
odium propter deum. quam amicitia que est
propter ipsum. Cum enim propter ipsum ama-
mur. debitores ei sumus. cum odio propter
ipsum habemur. debitores eum nobis facimus.
Dicendum etiam. quod si prelati a subditis cor-
ripiantur. taliter geri debet. ut nullum auctori-
tati preiudicium generet. ne dum nimium
seruetur humilitas. uigendi frangatur aucto-
ritas. Ita correpcio ad prelatos taliter debet
fieri. ne aliquid reuerencie subtrahat. Non
enim prelati coram multitudinem a subditis.
sed humiliter in priuato corripendi sunt. nisi
immineret periculum fidei. Tunc enim pre-
latus minor fieret. si in infidelitatem labe-
ret. et subditus fidelis maior. **B**urgonius
igitur dum salua fide res agit. uirtutis est
meritum. si quidquid prius est tolleratur.
debet tamen humiliter suggeri. si fortasse
ualeat quod displicet emendari. Quamuis
autem prelati taliter a subditis corripendi
sunt. non tamen est eis pena infligenda.
sed uicariendum ad superiorem. denunciando. uel
si non haberet superiorem recurrat ad deum. ut
eum emendet. uel de medio subtrahat. Unde

